

Βασιλεία Γιασιράνη-Κυρίτση

Φιλολόγος - Συγγραφέας

Ένας τόπος - μια ζωή

**Βελεστίνο και Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος
(1880-1949)**

Το Γενεαλογικό Δέντρο της Οικογένειας Καραμπερόπουλου

Επιμέλεια - Ευρετήριο
Δρ. Δημήτριος Απ. Καραμπερόπουλος

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΦΕΡΩΝ-ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ-ΡΗΓΑ

Ένας τόπος - μια ζωή

Βελεστίνο

και

Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος
(1880-1949)

Βασιλεία Γιασιράνη-Κυρίτση

Ένας τόπος - μια ζωή

Βελεστίνο και Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος (1880-1949)

Επιμέλεια-Ευρετήριο: Δρ. Δημήτριος Απ. Καραμπερόπουλος

Αθήνα 2021

ISBN: 978-960-6733-24-6

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΦΕΡΩΝ-ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ-ΡΗΓΑ

Μιλτιάδου 3, Κηφισιά 145 62 - Αθήνα. Τηλ. 210-8011066, 6944 304968

e-mail: karamber@otenet.gr

www.rhigassociety.gr

© Copyright: Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ Α.Ε.

ΓΡΑΦΕΙΑ - ΧΟΝΔΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ:

ΑΒΕΡΩΦ 2, ΑΘΗΝΑ, Τ.Κ. 104 33 ΤΗΛ.: 2105238305, FAX: 2105238959

e-mail: info@stamoulis.gr Ιστοσελίδα: www.stamoulis.gr

FACEBOOK: [@stamoulis_publications](https://www.facebook.com/stamoulis_publications) – INSTAGRAM: [stamoulis_publications](https://www.instagram.com/stamoulis_publications)

Βασιλεία Γιασιράνη-Κυρίτση
Φιλολόγος-Συγγραφέας

Ένας τόπος - μια ζωή

Βελεστίνο

και

Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος
(1880-1949)

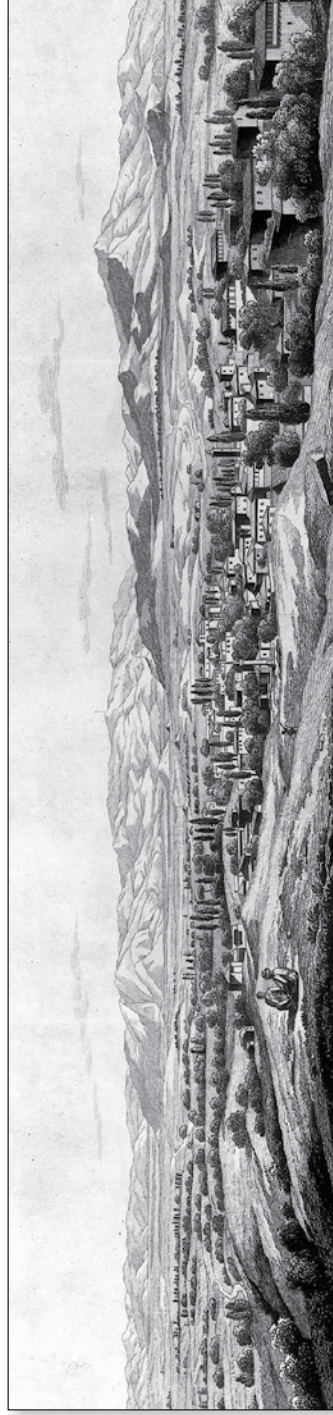
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το Γενεαλογικό Δέντρο της Οικογένειας Καραμπερόπουλου

Επιμέλεια-Ευρετήριο
Δρ. Δημήτριος Απ. Καραμπερόπουλος

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΦΕΡΩΝ-ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ-ΡΗΓΑ

Αθήνα 2021

Το Βελστίνο κατά την εποχή της τουρκοκρατίας με τους μιναρέδες σε χαλκογραφία του περιηγητή Pomardi το 1806.

Περιεχόμενα

Προλογικά.....	11
Εισαγωγικά	15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Θάνατος του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου	21
Γέννηση του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου, 1880	25
Εγκατάσταση στο Βελεστίνο, παιδική ηλικία.....	27
Θεσσαλικός Σιδηρόδρομος, 1883	32
Ο Σταθμός Βελεστίνου	35
Υποδιδασκαλείο Βελεστίνου	36
Στο μαγαζί του αδελφού του	40
Φυγή στο Βόλο, 1896	41
Υπάλληλος στο παντοπωλείο του Κυριαζή	44
Βόλος 1897	46
Απρίλιος του 1897. Προσωρινή επιστροφή στο Βελεστίνο	47
Επιστροφή των κατοίκων στο Βελεστίνο μετά τον πόλεμο του 1897	52
Επιστροφή του Σταύρου στον Βόλο	55
Βελεστίνο, 1900.....	57
Μόνιμη εγκατάσταση στο Βελεστίνο το 1900.....	60
Τα πρώτα εμπορικά βήματα.....	62
Ανοικοδόμηση εκκλησίας της Κοίμησης της Θεοτόκου, 1901	64
Υποδοχή των βασιλοπαίδων.....	67
Κατάσταση στο Βελεστίνο, 1901.....	67
Νέα αρχή του Σταύρου	70
Ληστεία στο μαγαζί του Σταύρου.....	70
Κοινοτικά έργα	72

Για τον Ιερό Ναό των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης.....	72
Το εκκλησάκι του Αγίου Χαραλάμπους.....	75
Το εκκλησάκι του Αγίου Μηνά.....	76
Προσπάθειες ανέγερσης κτιρίου Δημοτικού Σχολείου.....	78
Για τα Σχολεία.....	83
Δενδροφύτευση πλατείας, επισκευή δρόμων.....	85
Προβλήματα καιρού.....	86
Προβλήματα φωτισμού.....	88

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Γάμοι της οικογένειας Καραμπερόπουλου.....	91
Κληρονομιά του Σταύρου από τον Αγάπιο Γκριτζάνο.....	92
Το Κοινοτικό Ρολόι του Βελεστίνου.....	92
Κοινοτικά έργα.....	97
Γάμος του Σταύρου.....	100
Δημοτικές-Κοινοτικές εκλογές, 1 Ιουλίου 1907. Εκλογή του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου.....	103
Δραστηριότητες, επέκταση μαγαζιού, αγορά αγρού.....	105
Κοινοτικά επί προεδρίας Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου.....	106
Προσπάθεια ανέγερσης προτομής Ρήγα. Εκδηλώσεις τιμής.....	108
Κοινοτικά 1908-1910.....	111
Προσωπικές στιγμές Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου.....	116
Κοινοτικά 1911.....	120
Μνημόσυνο για τον εθνομάρτυρα Αιμιλιανό Γρεβενών.....	122
Κατάσταση στο Βελεστίνο, 1912.....	124
Προσπάθεια ανέγερσης σκοπευτηρίου στο Βελεστίνο.....	125
Γεωργικός Σύνδεσμος Βελεστίνο.....	130
Προσπάθεια του Σπύρου Ματσούκα για ανέγερση ανδριάντα του Ρήγα.....	131
Πανελλήνιο Συνέδριο Γεωργίας-Κτηνοτροφίας.....	135
Επιστράτευση.....	139
Παρουσία Σπ. Ματσούκα για εμπύχωση ηθικού των Θεσσαλών.....	141
Κατάσταση στο Βελεστίνο τέλος του 1912.....	143
Εμπόλεμη κατάσταση.....	144
Επιστροφή στο Βελεστίνο, 1913.....	148
Εκλογές 9 Φεβρουαρίου 1914.....	149
Εκδηλώσεις 25ης Μαρτίου 1914, 1915, 1918.....	152

Προσωπικά γεγονότα του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου	155
Επιστράτευση 1915.....	157
Πολιτική κατάσταση	160
Επιστροφή στο Βελεστίνο	161
Κατάσταση στο Βελεστίνο, 1916.....	164
Πολιτικά γεγονότα του 1917.....	170
Επέκταση της περιουσίας του Σταύρου	175
Μάχες του Ελληνικού Στρατού. Νέα επιστράτευση.....	177
Προσωπικά οικογενειακά γεγονότα.....	182
Χάρτινα νομίσματα.....	186
Επίταξη κτηνών, πολεμική περίοδος, επιστράτευση, απόλυση.....	186
Ευχαριστήριο των κατοίκων Βελεστίνου στον Δημ. Κουντούρη.....	190
Ευχαριστίες Βελεστινιωτών για τον νέο Ειρηνοδίκη	193
Συλλαλητήριο Αγροτών στο Βελεστίνο, 3 Μαΐου 1920	195
Οι φιλοβασιλικές απόψεις του Σταύρου	196
Δημοψήφισμα. Πολιτικά γεγονότα.....	197

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Προσωπικά γεγονότα του Σταύρου-αγορές	201
Εκλογές του 1925.....	204
Τα πολιτικά γεγονότα 1926.....	208
Βελεστίνο 1926-1927.....	209
Εκλογές και υποψηφιότητα Σταύρου 1929-1931	212
Επισκέψεις σχολείων και προσωπικοτήτων στο Βελεστίνο, 1912-1935.....	214
Εκδρομή Συνδέσμου Βιοτεχνών και Ενώσεως Επιπλοποιών Βόλου	229
Αθλητικός Σύλλογος Βελεστίνου «Ρήγας Φεραΐος»	231
Εικόνα του Βελεστίνου το 1929	233
Ληστείες 1931.....	238
Αγροκήπιο.....	240
Προσωπικές εικόνες του Σταύρου Καραμπερόπουλου.....	242
Προσπάθειες εορτασμού του Ρήγα.....	248
Τα αποκαλυπτήρια	250
Προσπάθειες εορτασμού 50 χρόνων από την απελευθέρωση της Θεσσαλίας... ..	257
Στάδιο Βελεστίνου	259
Κατάσταση στο Βελεστίνο 1934-1936	266
Υποδοχή του Βασιλιά Γεωργίου, 25 Νοεμβρίου 1935	272

Άρθρα του Σίλβιου Κουγκ για το Βελεστίνο.....	277
Γυμναστικές επιδείξεις 1935.....	279
Επιτροπή Σύλλογής Εράνων.....	281
Προσωπικές εικόνες του Σταύρου το 1938.....	282
Τα πρώτα «Ρήγεια», 12 Ιουνίου 1938.....	285

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Βελεστίνο 1940-Κατοχή.....	293
Βελεστίνο 1944.....	309
Βελεστίνο 1945.....	312
Βελεστίνο 1946.....	315
Έργα αποκατάστασης.....	318
Διαμαρτυρία για την τιμή του σταριού, 1948.....	322
Ακρίδες και τύφος, 1948.....	329
Βελεστίνο 1949 και ο θάνατος του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου.....	330
Επίλογος.....	333
Δήμαρχοι, πρόεδροι του Βελεστίνου.....	335
Βιογραφικό του Σταύρου Καραμπερόπουλου.....	337
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ.....	341

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το Γενεαλογικό Δέντρο της Οικογένειας Καραμπερόπουλου.....	363
--	-----

Προλογικά

Με αισθήματα χαράς εκδίδουμε την πολύχρονη και κοπιώδη εργασία της αγαπητής Βασιλείας Γιασιράνη-Κυρίτση, φιλολόγου και συγγραφέα, που από το Γ΄ Διεθνές Συνέδριο «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας» του 1997 συμμετέχει έκτοτε μέχρι σήμερα ανελλιπώς με αξιόλογες ανακοινώσεις σε όλα τα Συνεδριά μας.

Η συγγραφέας του βιβλίου κατόρθωσε να παρουσιάσει τα καταγεγραμμένα στις εφημερίδες του Βόλου γεγονότα του Βελεστίνου, προσφέροντας έτσι μια εικόνα της ζωής του Βελεστίνου μετά την απελευθέρωση του 1881 και τις πρώτες πέντε δεκαετίες του εικοστού αιώνα. Η περίοδος αυτή είναι γεμάτη από σημαντικά ιστορικά γεγονότα: Ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897, Βαλκανικοί πόλεμοι, Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος, Μικρασιατική Εκστρατεία και Καταστροφή, Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος και Εμφύλιος πόλεμος 1946-49.

Μάλιστα, στα κείμενα καταχωρίζονται πολλά ονόματα Βελεστινιωτών των διαφόρων περιόδων του Βελεστίνου και κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργείται ένας κατάλογος των κατοίκων του της εποχής αυτής. Επί πλέον, η συγγραφέας κατόρθωσε να παρουσιάσει παράλληλα την ζωή και την δράση του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου, ενός δραστήριου ανθρώπου, που συμμετείχε στα κοινά του Βελεστίνου.

Γι' αυτό, ως πρόεδρος της Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, που στους σκοπούς της έχει και την μελέτη του νεότερου Βελεστίνου και ως εγγονός του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου, συγχαίρουμε την συγγραφέα και την ευχαριστούμε για την συμβολή της στην Τοπική Ιστορία του Βελεστίνου.

Καταβλήθηκε, ωστόσο, προσπάθεια όπως το κείμενο εμπλουτιστεί με πολλές σχετικές φωτογραφίες και επί πλέον στο τέλος να περιληφθεί το

γενεαλογικό δένδρο της οικογένειας Καραμπερόπουλου, δίνοντας έτσι το έναυσμα και σε άλλους Βελεστινιώτες να καταγράψουν το γενεαλογικό δένδρο των οικογενειών τους, ώστε να αναδειχθεί η συμβολή τους στην ιστορία του τόπου μας.

Τέλος, ευχαριστίες εκφράζονται σε όλους τους συγγενείς, που πρόσφεραν φωτογραφίες και πληροφορίες για τη συγκρότηση του γενεαλογικού δέντρου των οικογενειών, στο προσωπικό του Ληξιαρχείου του Δήμου Ρήγα Φεραίου, καθώς επίσης στις εκδόσεις Σταμούλη για την βοήθεια στην έκδοση του βιβλίου, στον αδελφό μου, Σταύρο και τον γιο μου Κυριάκο, που διεξήλθαν συστηματικά το τελικό δοκίμιο.

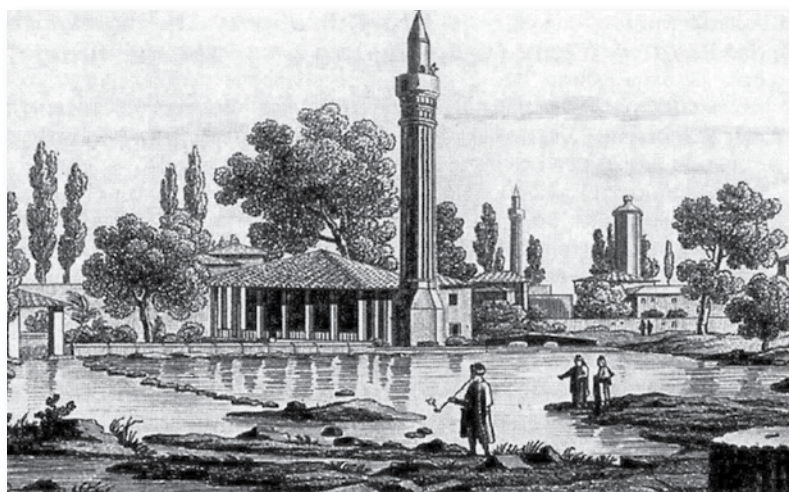
Δρ. Δημήτριος Απ. Καραμπερόπουλος
Πρόεδρος Επιστημονικής Εταιρείας
Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα

Το τοπογραφικό διάγραμμα του Βελεστίνου, σχεδιασμένο από τον Ρήγα Βελεστινλή το 1797 στο 4ο φύλλο της Χάρτας, δίπλα στον τίτλο της και πάνω από το τοπογραφικό διάγραμμα των Αθηνών, αποτελεί την πρώτη απεικόνιση της γενέτειρας του Ρήγα.

Ο μιναρές στον Ταμπάχανα του Βελεστίνου κατεδαφίστηκε αμέσως μετά την απελευθέρωση του 1881 και τα υλικά του χρησιμοποιήθηκαν για την ανέγερση του Ιερού Ναού Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης.

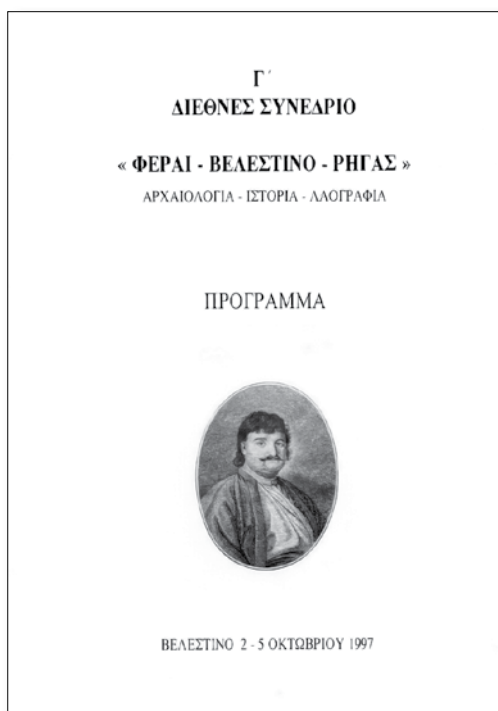

Η Υπέρεια Κρήνη σε γκραβούρα του S. Pomardi το 1806 με τον μιναρέ, το τζαμί και τον αρχαίο σπόνδυλο, που διατηρείται μέχρι σήμερα. Στο βάθος δεξιά το κτίριο, που μετά την απελευθέρωση μετατράπηκε στο «Ρολόι».

Εισαγωγικά

Η εισήγησή μου στο Γ' Διεθνές Συνέδριο «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας», Οκτώβριος του 1997, ήταν αφορμή για τη γνωριμία μου με την οικογένεια του ιατρού και προέδρου της Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνο-Ρήγα, Δημητρίου Καραμπερόπουλου. Ερευνώντας το ιστορικό της οικογένειας, για το θέμα της εισήγησής μου εστίασα το

Το Πρόγραμμα του Γ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας», που διοργανώθηκε στο Βελεστίνο το 1997 και η συγγραφέας Βασιλεία Γιασιράνη-Κυρίτση παρουσίασε το γενεαλογικό δέντρο του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου.

ενδιαφέρον μου στον Σταύρο Τρ. Καραμπερόπουλο, γιατί τα ιστορικά γεγονότα που περικλείονταν στα όρια ζωής και θανάτου του, 1880-1949, περιλάμβαναν σπουδαία εθνικά, κοινωνικά και πολιτικά συμβάντα, γνωστά όχι μόνο τοπικά, αλλά σε ολόκληρη την Ελλάδα και γιατί ο ίδιος συμμετείχε ενεργά στην κοινωνική και πολιτική ζωή του τόπου του, του Βελεστίνου.

Πρωταρχικός σκοπός μου ήταν να μεταφέρω το πνεύμα της εποχής, μιας εποχής από την οποία έχουν πολλά να διδαχθούν οι επόμενες γενιές των Ελλήνων με τις αλλεπάλληλες βουλευτικές και αυτοδιοικητικές εκλογές. Με τα δρώμενα των Βαλκανικών Πολέμων του 1912-1913, του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, της Μικρασιατικής Εκστρατείας, της δικτατορίας του Μεταξά, της Γερμανικής Κατοχής και του Εμφυλίου. Παρουσίασα τις πολιτικές εξελίξεις και τις συνέδεσα με τα τοπικά γεγονότα του Βελεστίνου, για να προβάλλω έτσι πιο ολοκληρωμένο το σκηνικό μιας χώρας, της Ελλάδας μας, που επλήγη από την πολιτική αστάθεια και την αδυναμία των κυβερνώντων της.

Δεν προσπάθησα να γράψω μυθιστόρημα, γιατί τα γεγονότα ήταν πάρα πολλά. Δεν μπορούσα να κάνω επιλογή, να ξεχωρίσω κάποια, γιατί όλα τα θεωρούσα σπουδαία. Κάποιοι μήνες και κάποιες χρονιές είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον με τις ανταποκρίσεις και τις πληροφορίες, κι άλλοτε πάλι δεν υπήρχαν παρά ελάχιστες πληροφορίες, δεν υπήρχαν ούτε τα αποτελέσματα κάποιων εκλογών στο Βελεστίνο, σαν να μην υπήρχε στο χάρτη του τότε Νομού Λαρίσης¹.

Προσπάθησα να κάνω μία καταγραφή διηγήσεων και πραγματικών γεγονότων. Βέβαια, τα γεγονότα αυτά και οι πρωταγωνιστές τους, το μεγαλείο των κατορθωμάτων τους, έκαναν τις πράξεις τους να είναι ταυτόχρονα «ιστορικές» αλλά και «μυθικές». Αλίευσα και μερικές φράσεις από αγαπημένους λογοτέχνες, Καρκαβίτσα και Ξενόπουλο, ενσωμάτωσα τις περιγραφές τους και λίγες μόνο πινελιές χρειάστηκε να προσθέσω, για να δεθούν σε μία ενιαία ιστορία. Εντυπωσιακά ήταν τα κείμενα των εφη-

1 Η Μαγνησία ως επαρχία υπάγονταν στον ενιαίο τότε Νομό Λαρίσης. Ως Νομός η Μαγνησία συστήθηκε το 1942 (Νομοθετικό Διάταγμα 1490, του 1942 (ΦΕΚ 169). Βλ. *Στοιχεία συστάσεως και εξελίξεως των Δήμων και Κοινοτήτων, αρ. 34, Νομός Μαγνησίας*, Έκδοσις Κεντρικής Ενώσεως Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδος, Αθήναι 1962, σελ. 5.

μερίδων, μοναδική η εμπειρία στα Αρχεία του Ειρηνοδικείου Βελεστίνου, στο Συμβολαιογραφείο του Σταύρου Π. Παπαγεωργίου, όπου μέσα από τα σύμβολα φαινόταν η καθημερινότητα, οι σχέσεις, η κοινωνική δομή, η όλη εν γένει ζωή τους και έτσι έφτιαξα τις σελίδες ενός «Ημερολογίου μιας ζωής, του Σταύρου Καραμπερόπουλου (1880-1949) και ενός τόπου, του Βελεστίνου». Αντικατόπτρισα το σκηνικό της εποχής με εικόνες και αισθήματα. Κατέγραψα με λεπτομέρειες αυτής της εποχής τα ήθη και τα δρώμενα, τα συμβάντα που τάραξαν την κωμόπολη και ταρακούνησαν τον ψυχισμό των κατοίκων, ληστές διαβόητοι, που άφησαν τα χνάρια τους, δολοφονίες, επιδημικές αρρώστιες, που ταλαιπώρησαν και άλλα γεγονότα μικρά και ασήμαντα σχολίασα στις σελίδες του βιβλίου.

Μόνο που τις εικόνες που αφορούσαν τη ζωή του ήρωά μου, τις απέδωσα με μια ξεχωριστή, ιδιαίτερη προσέγγιση γεμάτη ευαισθησία, λόγω της ισχυρής προσωπικότητάς του. Έτρεχε με αντίθετο άνεμο και δεν σταματούσε. Δυσκολίες, πολλές δυσκολίες, φωτιές του πολέμου και όταν έβγαινε νικητής υποχωρούσε, γινόταν μικρός και ευαίσθητος στη φύση και στην αγάπη.

Σκιαγράφησα και ανιστόρησα τον άνθρωπο της επαρχιακής καθημερινότητας, που στυλώθηκε από όσους τον πίστεψαν, έκτισε ολόκληρο κόσμο γύρω του, τον κράτησε στην πλάτη του αγόγγυστα, τον προστάτευε για την οικογένειά του και πήρε την αγάπη των γύρω του, των συγγενών, της κωμόπολης, της εκκλησίας. Ενέταξα τη σκέψη του στο χώρο και στο σύνολο των γεγονότων, τον ενέταξα στα τοπικά γεγονότα και τον ταύτισα με την ιστορία του τόπου του.

Σκάλισα το παρελθόν και ανακάλυψα τραυματικές αλήθειες για τη ζωή της γιαγιάς Αλεξάνδρας, κρυφές αλήθειες που πόνεσαν την οικογένεια, περιπλανήθηκα σε γεγονότα οικεία και ξένα, πέρασα σταδιακά σελίδα-σελίδα την Τοπική Ιστορία του Βόλου και του Βελεστίνου, την ταραγμένη ιστορική περίοδο της πολιτικής αστάθειας και των μεγάλων πολεμικών συγκρούσεων. Ο ήρωάς μου και οι άλλοι πρωταγωνιστές έζησαν σε μια εποχή, τότε που η αγροτιά αναζητούσε εναγωνίως τη θέση και την ταυτότητά της στην κοινωνία. Έζησαν σε έναν κόσμο γνωστό στο σύνολο, άγνωστο στις λεπτομέρειες, με την καταστροφική ορμή των πολέμων, που κατέλυαν οικογένειες και έθνη μαζί με τα αλληπάλληλα πολιτικά γεγονότα οδήγησαν στην εξαθλίωση, στην παραμέληση της ζωής.

Δυστυχώς, δεν υπήρχαν αρχεία στον Δήμο Φερών, (κάηκαν το 1943 από τους Γερμανούς κατά την Κατοχή), για να βρεθεί η άκρη που ζετύλιγε το κουβάρι της πολιτικής και προσωπικής ζωής του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου –παρά μόνο μαρτυρίες συγγενών– και έτσι κατέφυγα στα πολύτιμα αρχεία των εφημερίδων *Η Θεσσαλία* και *Ταχυδρόμος* της Βιβλιοθήκης του Θρησκευτικοφιλολογικού Συλλόγου «Τρεις Ιεράρχες» και στα Αρχεία του Ειρηνοδικείου Βελεστίνου, στο Συμβολαιογραφείο του Σταύρου Παν. Παπαγεωργίου.

Με την αποδελτίωση του Τοπικού Τύπου προέκυψαν κάποιες δυσκολίες, διότι τα αρχεία δεν ήταν πλήρη και επί πλέον στα σχόλια υπήρχε αναπόφευκτα ο κομματισμός, ανάλογα με την παράταξη στην οποία ανήκε η εφημερίδα. Συνέχισα την έρευνα για πάρα πολλά χρόνια στις τοπικές εφημερίδες. Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό ήταν τα ψευδώνυμα των ανταποκριτών στις εφημερίδες *Η Θεσσαλία* και *Ταχυδρόμος*, που εμφανίστηκαν από το 1925 και μετά, που μερικά είχαν σχέση με τον Ρήγα. Χρησιμοποιήθηκαν τα εξής ψευδώνυμα: «Βελεστινλής», «Παρατηρητής», «Δίκαιος», «Αμερόληπτος παρατηρητής», «Φερραίος», «Αμερόληπτος», «Ο», «Μάριος», «Εκδρομεύς», «Λάκης», «Senex», «Καρ», «Α Μακρ», «Α. Μ», «Κ. Β», «Β. Κ».

Όσο όμως επεξεργαζόμουν το υλικό σε βάθος και σε πλάτος, τόσο αντιλαμβανόμουν ότι ο ήρωας μου ήταν απρόβλεπτος. Τον συναντούσα σχεδόν σε κάθε πολιτικό, πολιτιστικό και κοινωνικό γεγονός του Βελεστίνου και ενώ αρχικά σκεπτόμουν να γράψω μια μονογραφία ενός απλού Κοινοτικού άρχοντα, ο οποίος υπηρέτησε τα κοινά, όσο έψαχνα έβγαιναν στο φως στοιχεία, τα οποία με οδηγούσαν σε ένα συμπέρασμα.

Ο ήρωάς μου είχε μέσα του το μεράκι της δημιουργίας, της συμμετοχής στα κοινά, το εμπορικό δαιμόνιο, τη δύναμη της αντίστασης στα εμπόδια, της δράσης σε όλους τους τομείς ακόμη και σε όσους ξεπερνούσαν τις δυνάμεις του. Με τις λίγες γραμματικές γνώσεις των τριών τάξεων του Δημοτικού Σχολείου προσέγγιζε καθολικά τη γνώση, κατόρθωσε να διακριθεί και να καταξιωθεί ως οικογενειάρχης, επαγγελματίας και πολιτικός στη ζωή του τόπου του. Η αφήγησή μου κινήθηκε ανάμεσα στην πραγματικότητα και στη δική της φαντασίωση, στην αλήθεια και στην υποθετική αλήθεια. Η ζωή του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου

στο Βελεστίνο από κείμενο έγινε εικόνα, που τότε πρωταγωνιστούσε και τότε ήταν παρών.

Σχολιάστηκαν τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά για τη ροή του χρόνου και με υποσημειώσεις, αφού ήταν αληθινά, απαραίτητο στοιχείο για τον οποιονδήποτε επόμενο μελετητή. Έκανα την πλοκή και τη σύνδεση με ένα δικό μου τρόπο, όπως τον φαντάστηκα και τον έζησα μέσα από την έρευνα και τη μελέτη και ανέστησα τον ήρώά μου τοποθετώντας τον μέσα στα γεγονότα της εποχής, που έζησε και συμμετείχε. Με ολοζώντανο θεματικό πυρήνα διαμόρφωσα τον χώρο και το χρονικό πλαίσιο μέσα στο οποίο έζησε και έδρασε. Φώτισα ανάλογα με την κατάσταση το υλικό και σκίασα κάποια γεγονότα που δεν είχα πληροφορίες.

Έτσι, έγινα παθιασμένος μελετητής μιας ζωής, του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου 1880-1949, και αντίστοιχα ενός τόπου, του Βελεστίνου. Στην ίδια περίοδο, παρουσίασα την καρδιά, την ψυχή και τον τόπο του ήρωα και των κατοίκων του Βελεστίνου με αφηγηματική ιστορία, πραγματικότητα και μαρτυρίες, τον μετέωρισα και μετεωρίστηκα μαζί του για να τον βγάλω από το χτες, να τον κάνω παρόντα, να ζήσει στην αιωνιότητα των σελίδων του βιβλίου.

Και μετά τα άφησα, μεσολάβησαν άλλα ενδιαφέροντα. Πάντα όμως είχα στο νου μου αυτό που είχα δημιουργήσει για τον άνθρωπο και πολιτικό Σταύρο Τρ. Καραμπερόπουλο. Είχα δαπανήσει τόσο χρόνο, είχα κάνει τόσο κόπο, το είχα υποσχεθεί στον εαυτό μου. Ύστερα από δεκατρία περίπου χρόνια, ωρίμασε άλλη μορφή παρουσίασης και ξεκίνησα από την αρχή, πάλι το 2012, με αγάπη, ζήλο και επιθυμία το βιβλίο αυτό να είναι καλοτάξιδο. Πατώντας σταθερά στην έρευνα, αποφεύγοντας τη γοητεία του υπερβολικού, κάποιες φορές ίσως με ιδιαίτερη ευαισθησία, προσπάθησα να αναστήσω και τον περίγυρο, τα πρόσωπα της οικογένειας, όπως μου τα διηγήθηκαν, όπως τα είδα σε φωτογραφίες, όπως τα φαντάστηκα. Η ατμόσφαιρα των χρόνων εκείνων και οι συμπεριφορές των ανθρώπων και του ήρωα έβγαιναν ολοκάθαρα μέσα από τις φράσεις, τις απλές, τις λιτές και τις λυρικές.

Μέσα από την μελέτη της προσωπικής και οικογενειακής ιστορίας του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου επιδίωξα και δημιούργησα στο μυαλό μου την προσωπικότητά του και την τοποθέτησα να συμμετέχει εκφράζοντας τις γενικές απόψεις ή την άποψη του σχολιαστή του κειμένου

της εφημερίδας, θρυμματίζοντας ή μεγεθύνοντας επιμέρους στοιχεία, να αποκαλύψω στα μάτια του αναγνώστη και να αναδείξω τις άγνωστες πτυχές αυτής της εποχής, τα πρόσωπα και τα γεγονότα που ξεχώρισαν στη γενέτειρα του Ρήγα, το ιστορικό Βελεστίνο. Άπλωσα τη ζωή όλων σε αυτές τις σελίδες και τους κοίταξα με δέος. Οι σελίδες αυτές ήταν το φυλακτήρι των ψυχών του παλιού Βελεστίνου.

Το βιβλίο αυτό, φόρος τιμής του εγγονού ιατρού Δημητρίου Απ. Καραμπερόπουλου προς τον παππού του, Σταύρο Τρ. Καραμπερόπουλο, για όσα έκανε, πρόσφερε και έδωσε στην οικογένεια και στον τόπο του, το Βελεστίνο, επιχειρεί να ζωντανέψει την υπόστασή του και να ταξιδέψει τον αναγνώστη σε μικρές και μεγάλες εικόνες ζωής της κωμόπολης του Βελεστίνου.

Ευχαριστώ θερμά τον πρόεδρο της Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, που μου έδωσε τη δυνατότητα να γνωριστώ και να ασχοληθώ με την πατρίδα του Ρήγα, τους διευθυντές των εφημερίδων *Η Θεσσαλία* και *Ταχυδρόμος*, το Διοικητικό Συμβούλιο της Βιβλιοθήκης του Θρησκευτικοφιλολογικού Συλλόγου «Τρεις Ιεράρχες» και ιδιαίτερα τον υπεύθυνο τότε της βιβλιοθήκης, Αχιλλέα Γκλάβατο, τα Γενικά Αρχεία του Κράτους Νομού Μαγνησίας και το Δημοτικό Κέντρο Ιστορίας (ΔΗ.Κ.Ι.) του Δήμου Βόλου, που έθεσαν το πολύτιμο αρχείο τους στη διάθεσή μου και όσους μου έδωσαν πληροφοριακό φωτογραφικό υλικό. Ιδιαίτερα ευχαριστώ τον Σταύρο Π. Παπαγεωργίου, συμβολαιογράφο, εγγονό του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου για τη διάθεση του Αρχείου του Ειρηνοδικείου και την εν γένει βοήθεια, και την κόρη μου Γιούλα Κυρίτση για τη βοήθεια στην έρευνα των εφημερίδων.

Βασιλεία Γιασιράνη-Κυρίτση
Φιλόλογος-Συγγραφέας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Θάνατος του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου

Μάρτης του 1949. Άχαρα και σκοτεινά χρόνια. Βαθιά τα σημάδια της αγριότητας στον τόπο. Οι αιματοβαμμένες μέρες, η παραζάλη του Εμφυλίου με τις πυρπολήσεις, τις εκτελέσεις, τις αρπαγές, βάδιζαν προς το τέλος τους. Οι τραγικές στιγμές της ζωής των κατοίκων του Βελεστί-νου αραίωναν στην προσπάθεια επανεγκατάστασης στα χαλάσματα, που άφησε πίσω του ο πόλεμος. Τα εξανημισμένα όνειρα εμφανίζονταν και έδιναν ελπίδα στους μαραζωμένους ανθρώπους. Οι κάτοικοι όλου του κάμπου προσπαθούσαν να κρατηθούν ζωντανοί, να ξεχάσουν τον φόβο των βαμμένων από αίμα δειλινών, τις εμφύλιες ιδεολογικές διαμάχες, που 'χαν ξεσπάσει απ' το φθινόπωρο του '46. Η ευωδία της Ελευθερίας έδεσε τους ανθρώπους. Μετά την απελευ-θέρωση βασανισμένοι αλλά δυνατοί ανακατασκεύασαν τα σπίτια και τα μαγαζιά τους στηριγμένοι στις προ-σωπικές τους δυνάμεις και μόνο. Η κρατική αρωγή ήλθε πολύ αργότερα.

Τέλειωνε σχεδόν ο Μάρτης. Τρίτη 22 του μηνός και μια ασυνήθιστη κίνηση επικρατούσε απ' το πρωί στην αγορά της θεσσαλικής κωμόπολης. Η δυσάρεστη είδηση του θανάτου του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου πλα-νιόταν λυπητερά στον αγέρα και σαν

Ο Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος
(1880-1949).

χειμωνιάτικη καταχνιά κάλυπτε το χώρο της αγοράς, τα μαγαζιά, τα σπίτια και τα γύρω σοκάκια. Η καμπάνα του Αγίου Κωνσταντίνου χτυπούσε τον ρυθμικό πένθιμο μοιρολόι, οι ήχοι της άγγιζαν τους δείκτες του παρακείμενου Ρολογιού, που μετρούσε με την σειρά του, τον χρόνο παραμονής των κατοίκων στον απάνω κόσμο. Δεξιά-αριστερά απλωνόταν η κωμόπολη με τις μαυρισμένες στέγες της και τα κεραμίδια με τα τζάκια που κάπνιζαν.

Συγγενείς και φίλοι της οικογένειας, γνωστοί κι άγνωστοι, που βρίσκονταν στο Βελεστίνο, θες από συμπάθεια, θες από συνήθεια, ανηφόριζαν το χωμάτινο σοκάκι που τραβούσε προς το κοιμητήρι, την παλιά εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου. Η εξόδιος ακολουθία στον Άγιο Κωνσταντίνο κόντευε να τελειώσει. Μια περίεργη αίσθηση πλανιόταν στην ατμόσφαιρα, πρωτόγνωρη, παράξενη, κάτι ακαθόριστο που κουβαλούσε μαζί του ο θάνατος. Ένα βουητό ακούστηκε πίσω απ' τις μάντρες, σα θρήνος παραμελημένου ζωτικού. Σε λίγο το προαύλιο της εκκλησίας άδειαζε από κόσμο. Το ηρώο των Πεσόντων αποχαιρέτησε με τη σειρά του τη σορό του μακαρίτη, που μεταφέρθηκε στην άμαξα². Τέσσερα μαύρα καλοζωισμένα άλογα, από το δρόμο του πύργου, με μαύρα σατέν επανωφόρια και την “κεφαλαριά” στα μάτια, τίναξαν τα κεφάλια προς τα πίσω και τράβηξαν τον ανήφορο. Ο τελετάρχης-οδηγός ντυμένος με μαύρο φράκο, ημίψηλο καπέλο και άσπρα γάντια, έδινε το ρυθμό στη πομπή που ακολουθούσε την εκφορά. Από πίσω τα παιδιά με τα εξαπτέρυγα, που λαμπύριζαν κάπου-κάπου στις λιγοστές ακτίνες του μαρτυρικού ήλιου κι οι παπάδες, Αθανάσιος Καππής και Αρτέμιος Καλούτσας, με τους ψαλτάδες έψαλαν το «*Μακαρία η οδός, ή πορεύει σήμερα, ότι ητοιμάσθη σοι τόπος αναπαύσεως*». Παραπίσω περίλυπη η οικογένεια του εκλιπόντος και στη συνέχεια συγγενείς, φίλοι, γνωστοί και περίεργοι, που βρίσκονταν στο Βελεστίνο³.

Μπροστά η Ασημίνα ντυμένη στα μαύρα, με σφιγμένα τα όμορφα χαρακτηριστικά του προσώπου της, έγερνε το κεφάλι στον ώμο του άντρα

2 Βιβλίο Θανάτων Αγίου Κωνσταντίνου, αρ. πρωτ. 10/22-3-1949, μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

3 Βασ. Γιασιράνη-Κυρίτη, *Ιστορίες ζωής και θανάτου στο νεκροταφείο του Βόλου*, εκδόσεις ΩΡΕΣ, Βόλος 1996, σελ. 33. Βιβλίο Θανάτων Αγίου Κωνσταντίνου, αρ. πρωτ. 10/22-3-1949.

της, Απόστολου Καραμπερόπουλου και βάδιζε μηχανικά. Όλοι περπατούσαν με σερνάμενα βήματα, απλανές ύφος και κλάμα γοερό, σπαραχτικό. Ο αέρας πάγωνε καθώς ακολουθούσε τη νεκρώσιμη πομπή στον ανηφορικό δρόμο της Παναγίας με τα ψηλόλιγνα κυπαρίσσια.

Η παλιά βαριά καμπάνα με το βαρύγδουπο μεταλλικό της ήχο ανήγγειλε το τέλος μιας ζωής και καλούσε τους κατοίκους του Βελεστίνου στον ύστατο αποχαιρετισμό. Οι δυο ιερείς με έντονη συγκίνηση έψαλαν όλη την ακολουθία και τιμούσαν τον άνδρα, του οποίου η προ-

Ο ιερέας π. Αθανάσιος Καππής, (1895-1968).

σφορά στην εκκλησία και στον τόπο ήταν μεγάλη. Η φωνή του παπά-Θανάση Καππή κοβόταν πότε-πότε και ακουγόταν μόνο ένας ψίθυρος να βγαίνει από το στόμα του, χαμένα λόγια. Τα πόδια του έτρεμαν και ένας κόμπος ανέβαινε και έκλεινε τη φωνή. Σώπαινε και ξανάρχιζε, έπρεπε να κάνει το καθήκον του, όπως με τους άλλους ενορίτες, έπρεπε να συνεχίσει, με όλες τις σκέψεις που τον συνέπαιρναν, που τον ταξίδευαν νοερά.

Αλήθεια, πώς πέρασαν τα χρόνια, αναλογίστηκε. Σαν να 'ταν τώρα, 23 Φεβρουαρίου του 1929, που ήρθε στο Βελεστίνο με τη βοήθεια του φίλου του Σταύρου, ως προσωρινός ιερέας⁴. Τα θυμήθηκε όλα και τα λόγια, που βγήκαν από το στόμα του, λόγια ενθαρρυντικά, λόγια αγάπης,

4 Μαρτυρία Δημητρίου Καραμπερόπουλου, Δημητρίου Αθ. Καππή. Για τον π. Αθανάσιο Καππή βλ. Βασ. Γιασιράνη-Κυρίτση, «Ιστορικό της εκκλησίας Κοιμήσεως της Θεοτόκου και τα ταφικά μνημεία του νεκροταφείου Βελεστίνου», *Υπέρευα*, τόμ. 3, *Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας» (Βελεστίνο 1997)*, Αθήνα 2002, σελ. 249-329, εδώ σελ. 304-306.

ήταν βάλαμο στη ψυχή των συγγενών. Τα παιδιά του, που ένιωθαν την ορφάνια και ξεσπούσαν σε λυγμούς, ηρέμησαν, γλυκάθηκε λίγο ο πόνος.

Ο παπά-Θανάσης πρώτος έσκυψε και ασπάστηκε τον αγαπημένο του φίλο, νεκρό πλέον. Μετά τον αποχαιρέτησαν με τη σειρά τα παιδιά και οι νύφες, σιωπηλά με τάξη ακολούθησαν όλοι οι χωριανοί. Κανένας δεν έλειψε. Σε λίγο ο ουρανός σκοτεινίασε, μούντωσε από τα μαύρα σύννεφα. Πέρα στην άκρη του ορίζοντα τα βουνά σκούρα και ανοιχτά αποχαιρέτησαν τον δικό τους άνθρωπο. Ο τελευταίος χαιρετισμός των ζωντανών αποδόθηκε, η κορδέλα από τα χέρια του νεκρού λύθηκε, να μπορεί να πληρώσει στον Χάροντα τον οβολό του, η πρώτη χούφτα χώμα έπεσε και λέρωσε το άσπρο κεντημένο σεντόνι. Αμέσως σχεδόν έπεσε το κρασί και το λάδι, ειδωλολατρικά κατάλοιπα, σπονδές στον κόσμο του Άδη, το πιάτο έσπασε και η ψυχή του νεκρού ταξίδεψε για κει, που τον όρισε ο Θεός. Οι συγγενείς με δυσκολία άφησαν το Κοιμητήρι, οι χωριανοί απομακρύνθηκαν σιγά-σιγά και έμεινε πίσω τους η θλίψη. Έφτασαν στο πέτρινο δίπατο αρχοντικό σπίτι του Σταύρου, που είχε ανανεωθεί λίγο από τη φωτιά των Γερμανών και τις μεγάλες καταστροφές, για το νεκρώσιμο δείπνο. Τα απαραίτητα που ήθελε η θρησκεία, οι καιροί ήταν δύσκολοι, δεν επέτρεπαν σπατάλες. Πέρασαν την εσωτερική πλακόστρωτη αυλή, μπήκαν στο μεγάλο ψηλοτάβανο δωμάτιο με τα μεγάλα παράθυρα και τα λιγοστά έπιπλα, να τιμήσουν τον θανόντα: τον καλό οικογενειάρχη, τον τίμιο έμπορο, τον ιδεολόγο πολιτικό. Η ζωή του ήταν διάφανη και αν κάπου κάποια πτυχή ξεθώριαζε από ανθρώπινη αδυναμία, από επιθυμία να τρυγήσει περισσότερο τη ζωή, ο Θεός μόνο ήταν ικανός να τον κρίνει και κανείς άλλος.

Στην αγορά ένα αγοράκι μόλις τεσσάρων χρονών καθισμένο στο πεζούλι του κλειστού παντοπωλείου, έκλαιγε απαρηγόρητο και έπνιγε τους λυγμούς και τα αναφιλητά του στα λεπτά μικρά του χέρια. Τα δάκρυά του θάμπωναν τα ζωηρά, σπινθηροβόλα μάτια του, ο κόσμος γύρω χανόταν, οι άνθρωποι μίκραιναν και απομακρύνονταν. Πέρασαν ώρες, και το αγοράκι ολομόναχο, μικροκαμωμένο, ζαρωμένο στη γωνιά από φόβο, χωρίς φροντίδα, απελπισμένο, δεν καταλάβαινε τί συνέβαινε στο σπιτικό του.

Βαριά και ασήκωτη η συμφορά της οικογένειας για τον απρόσμενο και άδικο χαμό του παππού Σταύρου, που κανείς δεν σκέφτηκε και δεν

νοιάστηκε για τον μικρό Δημήτρη, τον εγγονό, ούτε η μητέρα του η Ασημίνα, η αγαπημένη νύφη του παππού Σταύρου, η κόρη του Δημήτρη Αν. Μπομπότη και γυναίκα του Αποστόλη, του τρίτου παιδιού του Σταύρου, μέσα στην παραφροσύνη του απρόσμενου συμβάντος. Έφτασε μεσημέρι, και μόνο μετά την κηδεία κάποιοι περαστικοί από την αγορά ειδοποίησαν τον Απόστολο Καραμπερόπουλο, ότι ο τετράχρονος Δημήτρης βρισκόταν έξω από το κλειστό μαγαζί και ζητούσε τον παππού του απελπισμένος, απαρηγόρητος και ξεχασμένος⁵.

Γέννηση του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου, 1880

Το τουρκοκρατούμενο Χατζήμισι (Στεφανοβίκειο), ζούσε στη σκλαβιά και τη μιζέρια, όπως όλα τα χωριά της θεσσαλικής πεδιάδας, βυθισμένο στην υγρασία, στην πάχνη και στην αμάθεια, χωρίς να γνωρίζουν οι άνθρωποί της ποια ήταν η χαρά και ποια η απόλαυσή τους. Ήπαιρναν τα δώρα, που τους χάριζε η φύση και ο Θεός και αγαπούσαν τη ζωή με όλα τα βάσανά της.

Δυο αγόρια και δυο κορίτσια είχε η οικογένεια του Τριαντάφυλλου Καραμπέρη, τον Αλέξη, τον Ζήση, την Μαρία και την Αικατερίνη, και τη χρονιά του 1880 η Ζωγράφω, μια γεροδεμένη, όμορφη αγορομάνα, γέννησε και τρίτο αγόρι, τον Σταύρο. Η γέννησή του προκάλεσε χαρά και ανέστησε το σπιτικό, με όλα τα βάσανα της επιβίωσης, ήταν το χαϊδεμένο τους, που το κανάκευαν και το φρόντιζαν τα μέλη της οικογένειας, μα περισσότερο από όλους τα μεγαλύτερα αδέρφια⁶.

Ένα χρόνο αργότερα, στις 31 Οκτωβρίου του 1881, ύστερα από 450 χρόνια περίπου τουρκικής σκλαβιάς, το δέντρο της Ελευθερίας, που έσπειρε με το εθνικοαπελευθερωτικό κήρυγμά του ο Ρήγας Βελεστινλής και πότισε με το αίμα του, άπλωσε τα κλωνάρια του και σκέπασε την περιοχή με την προσάρτηση της Θεσσαλίας στο Ελληνικό κράτος. Η

5 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

6 Ληξιαρχείο Βελεστίνου, Ληξ. Πρ. Θανάτου 10/22-3-1949, από όπου εξάγεται το έτος γεννήσεως.

Θεσσαλία ταύτισε το μέλλον μαζί με την ελεύθερη μάνα, την Ελλάδα⁷. Στο χωριό άλλαξαν οι συνθήκες ζωής. Η οικογένεια απέκτησε άλλα δυο παιδιά το 1882 τον Κώστα και το 1883 την Καλλιόπη (Καλλή). Όμως ο πατέρας Τριαντάφυλλος πέθανε το 1884 και θλίψη βάρυνε την οικογένεια, τα προβλήματα επιβίωσης μεγάλωσαν και επιπλέον ο φόβος της ελονοσίας, που θέριζε τους πληθυσμούς των παρακάρλιων χωριών, αυξήθηκε έντονα⁸.

Ο πρωτότοκος γιος, ο Αλέξης Καραμπέρης, έγινε αρχηγός και προστάτης και ανέλαβε τα ηνία της οικογένειας. Συγγενείς και φίλοι έπεσαν κατά πάνω του να τον συμβουλέψουν, τον πίεσαν, τον φόρτωσαν μάλλον με πολλά και αυτός μάλωσε μαζί τους –ο ίδιος ήξερε τους λόγους– και για να τους αποφύγει μάζεψε μάννα και αδέρφια, άφησαν τα όποια υπάρχουντά τους, τον τόπο τους και ήρθαν στο κοντινό Βελεστίνο, ίσως περισσότερο με την ελπίδα μιας καλύτερης τύχης. Ο Αλέξης, τόσο θυμωμένος και οργισμένος ήταν που, μόλις μετακόμισε, μόλις πάτησε το πόδι του στο Βελεστίνο, πήγε στον Πρόεδρο και άλλαξε το επίθετο τους. Για να διαφέρει από εκείνους, που τον πλήγωσαν, πρόσθεσε το «...όπουλος» που ήταν και της εποχής, των Πελοποννησίων, που ήρθαν στη Θεσσαλία, και αντιπροσώπευε την ελεύθερη Ελλάδα. Έτσι από «Καραμπέρης» η οικογένεια έγινε «Καραμπερόπουλος»⁹.

7 Παναγιώτη Τσιακούμη, «120 χρόνια ελευθερίας Βελεστίνου», εφ. *Η Θεσσαλία*, 1 Νοεμβρίου 2001.

8 Νίτσας Κολιού, *Τα Βελεστινιώτικα Χρονικά του Δήμου Φερών*, έκδοση Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Β' έκδ. Αθήνα 2001, σελ. 36. Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

9 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

Εγκατάσταση στο Βελεστίνο, παιδική ηλικία

Η ζωή ήταν δύσκολη, αλλά καλύτερη από το χωριό του. Το Βελεστίνο, ριγμένο στην αρχή του Θεσσαλικού κάμπου, απλωμένο στο τρίγωνο του Κίτσαβου, του Ολύμπου και του Πηλίου και παραδομένο στη μιζέρια, ήταν γεμάτο με χαμόσπιτα, όπου συζούσαν αρμονικά άνθρωποι και ζώα. Περίγυρα στην απλωτή πεδιάδα η βλάστηση απλωνόταν σε όλο της το μεγαλείο. Η υγρασία στάλαζε από τα ψηλώματα, μαλάκωνε τα γυμνά χρώματα και έδινε ζωή στον καρπό. Οι κάτοικοι είχαν τη φοβισμένη έκφραση της δουλείας. Τα καταπονημένα κορμιά τους παραδομένα στις ανάγκες της ζωής έχαναν τους πόθους και τα όνειρα. Όργαναν και σβάρνιζαν τη λιγοστή γη τους, άνοιγαν αυλάκια να θάψουν τον καρπό και μιλούσαν με το Θεό. Η αντάρα σημάδευε το χωμάτινο μονοπάτι της Υπέρειας πηγής πνιγμένο στα φυλλώματα, που έδινε με το νερό της ζωή στον τόπο. Δύσκολοι καιροί. Βρήκαν μια κάμαρα πλινθόκτιστη με αυλή και αχυρώνα και κει με όνειρα αγωνίζονταν για το μεροφάι.

Τέλος του 1884 και η ελονοσία θέριζε τους πληθυσμούς των παρακάρλιων και των άλλων χωριών. Πολλά που ήταν σε μεγάλη απόσταση προσεβλήθησαν και οι κάτοικοι αρρώσταιναν και πέθαιναν, χωρίς ιατρική περίθαλψη. Φήμες έλεγαν πως έφταιγαν οι κρεοπώλες, οι οποίοι πουλούσαν κατσικίσια και προβάτινα κρέατα στα Κανάλια και στο Βελεστίνο. Οι κάτοικοι του Βελεστίνου μάταια κατέφευγαν στην κινίνη, της οποίας η ποιότητα ήταν άθλια και δεν τους παρείχε καμιά ωφέλεια. Παρά τα δεινά της ελονοσίας, παρά τη φτώχεια και τη μιζέρια, η ζωή συνεχιζόταν. Τα καφενεία ήταν ανοιχτά και οι άνδρες συχνάζαν να σπαταλήσουν τον χρόνο τους με καφέ, χαρτιά και κουβέντα ως αργά τη νύχτα. Χωροφύλακες περιπολούσαν στην έρημη κωμόπολη, στέκονταν όμως περισσότερο

1883 Δήμος Φερών

ΔΙΑΤΑΓΜΑ (4)

Περί συστάσεως ἑλληνικοῦ σχολείου ἐν Βελεστίῳ.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄.
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ἰπουργοῦ, διατάσσομεν ἰδίως Συσταίνεσθαι ἐν Βελεστίῳ, πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου Φερῶν τῆς ἐπαρχίας Βόλου, ἑλληνικὸν σχολεῖον.

Ἐναρξίς τῶν ἐργασιῶν τούτου γηνησεται τὴν 3 Σεπτεμβρίου ἔ. ἔ.

Εἰς τὸν αὐτὸν Ἡμέτερον Ἰπουργὸν ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος διατάγματος.

Ἐν Κερκύρῃ τῆ 26 Μαΐου 1883.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Ὁ Ἰπουργὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως
Κ. ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ.

Το Βασιλικό Διάταγμα του 1883 περί ιδρύσεως Ἑλληνικοῦ Σχολείου στο Βελεστίνο.

στα μαγαζιά της αγοράς, όπου αντηχοῦσε ο θόρυβος των θαμῶνων και οι έντονες διαφωνίες τους¹⁰.

Ο μικρός Σταῦρος Τρ. Καραμπερόπουλος μεγάλωσε μέσα στην ἀπόγνωση και τη φτώχεια. Η πρώτη εικόνα, που καταγράφηκε στη μνήμη του ήταν η εικόνα της τρυφερῆς μητέρας του και η αγκαλιά της. Ὑστερα οι εικόνες του Σχολείου. Στο Βελεστίνο η πρόοδος δεν συμπορευόταν με την εκπαιδευτική. Δεν υπήρχαν διδασκῆτρια, δεν υπήρχαν δάσκαλοι. Μέσα σε έναν αχυρώνα ακατάλληλο ἀκόμη και για ζῶα, φοιτοῦσαν οι μαθητές, πάνω ἀπὸ εκατόν πενήντα παιδαρέλια στριμωγμένα το ένα δίπλα στο ἄλλο με ἕναν μονάχα δάσκαλο¹¹.

Ο αχυρώνας αὐτός ήταν οἰκῆμα ἐνὸς Τούρκου μεγαλοῖδιοκτήτη, του Χουσεῖν Ἀλμάνη, γνωστοῦ ὡς Χουσεῖν Μπέη. Ἦταν στο κέντρο της κωμόπολης και στην ἀκρη της αγοράς, εἶχε μάκρος εἴκοσι πέντε μέτρα και στεροῦνταν περιφραγμένης αὐλῆς. Ἀρχικά ήταν σαράντα μαθητές,

10 Εφ. *Ἐθνικὸ Μεγαλεῖο*, 16 Οκτωβρίου 1884.

11 Εφ. *Φωνὴ Λαοῦ*, 22 Ἰανουαρίου 1883.

αλλά μαζεύτηκαν μαθητές και από τα γύρω χωριά και έγιναν εκατόν πενήντα¹². Ανάμεσά τους ο Σταύρος Καραμπερόπουλος, είχε μια θέση στις μπροστινές σειρές και ρουφούσε αχόρταγα τα βροντερά λόγια του ηρωικού δασκάλου Δημήτρη Βαϊτόπουλου¹³ ή Βαϊουτόπουλου, του εξαίρετου αυτού ανθρώπου, που συγκέντρωσε τις πληροφορίες και τους θρύλους για τον Ρήγα και τους έστειλε στον Νικόλαο Πολίτη¹⁴. Τις επόμενες τάξεις από το 1886 ως το 1888 ο Σταύρος άλλαξε δάσκαλο και είχε τον Φίλιππο Φιλιππίδη από τις Μηλιές, που κρατούσε την παράδοση. Ύστερα ήρθαν στο διτάξιο Αρρεναγωγείο οι αδελφοί δάσκαλοι από την Πελοπόννησο, Γεώργιος και Ιωάννης Δημόπουλος¹⁵.

Εκεί πρωτοπήγε Σχολείο και μόνο τις τρεις τάξεις του Δημοτικού κατόρθωσε να τελειώσει, παρόλο που αγαπούσε τα γράμματα και ήταν καλός μαθητής. Έμαθε γραφή, ανάγνωση, αριθμητική, άκουσε για τα κατορθώματα των ηρώων του 1821, που λευτέρωσαν την Πατρίδα από τον τουρκικό ζυγό, άκουσε για τις ιδέες του επαναστάτη συμπατριώτη του Ρήγα, πίστεψε στο Θεό και στους Αγίους. Ήταν περίπου δέκα χρονών, όταν άφησε λυπημένος το Σχολείο για να δουλέψει και να βοηθήσει τον μεγάλο αδερφό, τον Αλέξη, ο οποίος άνοιξε παντοπωλείο στο Βελεστίνο και παντρεύτηκε, έκανε οικογένεια. Και ο Σταύρος δεν ήθελε να ζει σε βάρος των αδελφών του. Από τα χαράματα ξυπνούσε ο μικρός και πήγαινε να ανοίξει το μαγαζί. Ένιωθε τις υποχρεώσεις να βαραίνουν, αλλά καταλάβαινε πως αγαπούσε και τη δουλειά του έμπορα¹⁶.

Τέλειωνε ο Απρίλιος του 1890. Είχαν περάσει σχεδόν δέκα χρόνια από την προσάρτηση της Θεσσαλίας και το Βελεστίνο προσπαθούσε να

12 Στέργιου Νασίκα, «Τα Σχολεία του Βελεστίνου μετά την απελευθέρωση της Θεσσαλίας», *Υπέρεια*, τόμ. 2, *Πρακτικά Β΄ Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 1992), Αθήνα 1994, σελ. 345-369.

13 Εφ. *Εθνικό Μεγαλείο*, 28 Φεβρουαρίου 1884.

14 Δημητρίου Απ. Καραμπερόπουλου, «Νικόλαου Πολίτη, “Η νεότης του Ρήγα”, 1885», *Πρακτικά Συνεδρίου Ο Νικόλαος Γ. Πολίτης και το Κέντρο Ερεύννης της Ελληνικής Λαογραφίας*, επιμέλεια Αικ. Πολυμέρου-Καμηλάκη, (Αθήνα 2003), *Δημοσιεύματα του Κέντρου Ερεύννης της Ελληνικής Λαογραφίας* αρ. 23, τόμ. Α΄, Αθήνα 2012, σελ. 447-454.

15 Στέργιου Νασίκα, «Τα Σχολεία του Βελεστίνου μετά την απελευθέρωση της Θεσσαλίας», *ό.π.*

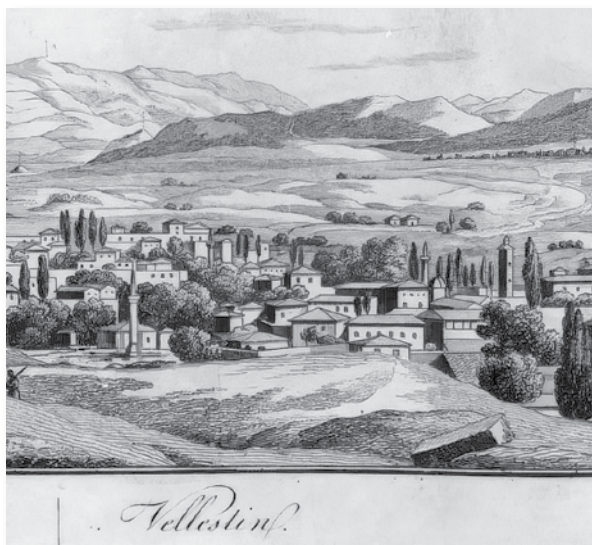
16 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

Ο «Πύργος Βισβίκη», απομεινάρια από την εποχή της ξενικής τουρκικής κυριαρχίας, κατεδαφίστηκε μετά τον σεισμό του 1957.

αλλάξει χροιά. Καθώς πήγαινε στην αγορά έβλεπε πως οι εργασίες του κομψού ναού του Αγίου Κωνσταντίνου προχωρούσαν στο κέντρο του υψώματος, έβλεπε τους εργάτες να καθαρίζουν το μαρμάρινο δάπεδο της Υπέρειας Κρήνης, μια κίνηση ιδιαίτερη που ζωντάνευε την κωμόπολη, αφού αρδεύονταν πολλοί κήποι και κινούνταν πολλοί υδρόμυλοι. Ο Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος κατέβαινε με τα πόδια στο Σταθμό να πάρει κάποιο δέμα για το μαγαζί από το Βόλο. Τα σπίτια ήταν κτισμένα, άλλα μικρά και άλλα μεγάλα, με μικρά παράθυρα με πρόσοψη στο δρόμο. Διέσχιζε τα τουρκικά καλντερίμια, τις μεγάλες σιδερόφρακτες πόρτες και τα μυστηριώδη θυρίδια και έφτανε στον μεγάλο χωμάτινο δρόμο που διέσχιζε τα κτήματα, και έφτανε στον Σταθμό. Ο Δήμαρχος Μαργαρίτης Αποστολίδης με τα ευτελή χρηματικά ποσά, που είχε στο ταμείο του, έκανε έργα, χωρίς να επιβαρύνει τον Δήμο¹⁷. Στον Σταθμό υπήρχαν βρακοφόροι και φουστανελοφόροι χωρικοί με κόκκινα και γαλάζια μαντήλια στο κεφάλι, λίγοι Τούρκοι με τα σαρίκια τους, Βλάχοι με τις φουστανέλες, τα φέσια και τα σελάχια τους. Μια Βλάχα γριά με την ενδυμασία της

17 Εφ. Βόλος, 27 Απριλίου 1890.

Μέρος από την χαλκογραφία του Βελεστίνου του 1806 με τους τρεις μιναρέδες και το οικοδόμημα που μετατράπηκε στο «Ρολόι».

Πίνδου ακουμπισμένη στην άκρη έστριβε τη ρόκα της, ένας τσαρουχάς με τη δερμάτινη ποδιά και τα ροζιασμένα χέρια του περίμενε το τραίνο, ο κουλουρτζής περιφερόταν και πουλούσε τα κουλούρια του, ενώ ο στραγαλοπώλης στεκόταν όρθιος στον στρογγυλό του πάγκο. Όλοι αυτοί τριγύριζαν έξω από τις αμαξοστοιχίες, εξέταζαν με περιέργεια το εσωτερικό του τραίνου και συνομιλούσαν με τους ταξιδιώτες¹⁸.

Ελάχιστοι Οθωμανοί είχαν μείνει στην περιοχή του Βελεστίνου και ζητούσαν την επισκευή κάποιου τζαμιού, για να επιτελούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα. Παλιά υπήρχαν τέσσερα, σκορπισμένα στα τέσσερα σημεία σηματοδοτούσαν τα γεγονότα και τον χρόνο. Όταν οι Τούρκοι λιγόστεψαν, οι κάτοικοι τον ένα σωζόμενο μιναρέ του τζαμιού τον έκαναν ρολόι και τον άλλο, στο χώρο του Αγίου Κωνσταντίνου, τον κατέστρεψαν, για να κτιστεί ο ναός¹⁹. Οι άλλοι δυο ετοιμόρροποι μιναρέδες στέκονταν

18 Ανδρέα Καρκαβίτσα, «Επίσκεψη εις Βελεστίνον», περιοδικό *Εστία*, Α΄ εξάμηνο του 1892.

19 Νίτσα Κολιού, *Τα Βελεστινιώτικα Χρονικά του Δήμου Φερών*, ό.π., σελ. 62.

ακόμη όρθιοι σε πείσμα των κατοίκων, ο ένας κοντά στην Υπέρεια Κρήνη και ο άλλος στα Ταμπάχανα, στο Δημαρχείο²⁰.

Λίγους μήνες αργότερα κανένας Τούρκος δεν κατοικούσε, εξουσίαζαν όμως πολλές οικίες και κτήματα, τα οποία αγόρασαν Βολιώτες και Βλαχοποιμένες. Πήραν τους πύργους των αγάδων, αρχιτεκτονικά στολίδια στο χώρο, και έγιναν αφεντάδες. Πέντε ήταν οι πύργοι. Ο μεγαλύτερος του Δημήτρη Γκιουλέκα με τα φαρδιά ντουβάρια, του Βισβίκη στον Ταμπάχανα κατασκευασμένος με πλιθιές και όχι με πέτρες, του Τζίμα (Τσέκου), του Μιχάλη Μπασμπανέλου και του Νικολάου Σίγουρα.

Οι μεγάλοι μαθητές πήγαιναν στο Σχολαρχείο, σαράντα έξι νεαρά παιδιά αγωνίζονταν να μάθουν γράμματα και τα πρωινά περνούσαν από το κατάστημα του Τηλεγραφείου, που ήταν ενωμένο με το Ταχυδρομείο. Το Ειρηνοδικείο ήταν πιο κάτω και ο Σταύρος το περνούσε καθημερινά, τρέχοντας από το ένα μέρος στο άλλο να παραδώσει τις παραγγελίες του μαγαζιού²¹.

Θεσσαλικός Σιδηρόδρομος, 1883

Κατά τη διάρκεια κατασκευής των Θεσσαλικών Σιδηροδρόμων, τέλος Μαρτίου του 1883, το Βελεστίνο είχε ζωνρή κίνηση από τη διαμονή πολλών ξένων τεχνικών και εργατών της γραμμής. Ευρωπαίοι, Ιταλοί μηχανικοί και εργάτες με την παρουσία τους έδιναν διαφορετικό τόνο ζωής στην κωμόπολη, έναν αέρα ευρωπαϊκού εκπολιτισμού. Μάλιστα, για να καλυφθούν οι ανάγκες τους μετατέθηκε από το Ταχυδρομικό Γραφείο Βόλου στο Ταχυδρομικό Γραφείο Φερών νέος υπάλληλος, ο Παρασκευάς Καλλικάτης, ο οποίος είχε ένα μεγάλο προσόν. Γνώριζε να διαβάζει ξενόγλωσσες διευθύνσεις, πράγμα απαραίτητο για την διεκπεραίωση της αλληλογραφίας των ξένων.

Το καλοκαίρι του 1883, υπερβολικός καύσωνας ταλαιπωρούσε τους κατοίκους του κάμπου και ήταν τόση η ταλαιπωρία και αποπνικτική η ζέστη, που οι περισσότεροι Ιταλοί εργάτες έφυγαν, γιατί δεν μπορούσαν

20 Νίτσας Κολιού, *Τα Βελεστινιώτικα Χρονικά του Δήμου Φερών, ό.π.*, σελ. 53.

21 Νίτσας Κολιού, *Τα Βελεστινιώτικα Χρονικά του Δήμου Φερών, ό.π.*, σελ. 64 και 56.

Φουστανελοφόροι στρατιώτες το 1897 και πίσω διακρίνεται ο Σιδηροδρομικός Σταθμός Βελεστίνου που ανεγέρθηκε το 1884.

να δουλέψουν²². Ωστόσο, την επόμενη Άνοιξη, στις 22 Απριλίου 1884, μετά από πολλές προσπάθειες να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη του κοινού, εγκαινιάστηκε στο Βόλο επίσημα ο Θεσσαλικός Σιδηρόδρομος με μεγάλη συμμετοχή επισήμων και λαού από όλη τη Θεσσαλία και την Αθήνα²³. Όλοι οι επίσημοι μεταβιβάστηκαν στη στολισμένη με δάφνες και μυρτιές αμαξοστοιχία, που βγάζοντας πυκνό καπνό και σφυρίζοντας δυνατά ξεκίνησε για τη Λάρισα στις 10.30 το πρωί. Η πορεία λαμπρή και γρήγορη. Το ταξίδι θαυμάσιο. Το Πήλιο αντίκρυ ήταν χιονοσκεπαστό. Η εστεμμένη ατμομηχανή προχωρούσε κανονικά και όσο ανέβαινε η θέα του λιμανιού του Βόλου γινόταν μαγική. Έπειτα άρχισε να κατεβαίνει. Ο Όλυμπος φαινόταν στο βάθος και στην περιοχή του Βελεστίνου οι ποιμένες στέκονταν εκστατικοί, βλέποντες τη μεγάλη τεχνολογική πρόοδο στον τόπο τους²⁴. Έτσι ο σιδηρόδρομος μπήκε στη ζωή των κατοίκων του Θεσσαλικού κάμπου και άρχισε η εξυπηρέτησή τους.

22 Νίτσας Κολιού, *Τα Βελεστινιώτικα Χρονικά του Δήμου Φερών*, ό.π. σελ. 40-41.

23 Βασ. Γιασιράνη-Κυρίτση, «Νεοκλασικά ηρώα Βόλου και Πηλίου ως χωρόσημα του αστικού ιστού», ανάτυπο από τα Πρακτικά Επιστημονικής Συνάντησης *Ο Νεοκλασικισμός στη Θεσσαλία*, Βόλος 2007, και Μαρίας Σπανού, «Υπαίθρια γλυπτά του Βόλου», περιοδικό *Εν Βόλω*, τεύχ. Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2004.

24 Εφ. *Παλιγγενεσία*, 23 Απριλίου 1884.

Λίγους μήνες αργότερα, τον Νοέμβριο, τελείωσε η κατασκευή των σιδηροδρομικών γραμμών, με δύο διακλαδώσεις. Άρχισε έτσι και η κυκλοφορία από Βελεστίνο μέχρι Φάρσαλα, μήκους 48 χλμ. Ο αρχικός σχεδιασμός ήταν η μια διακλάδωση, η γραμμή της Καλαμπάκας, να περάσει ψηλά από τον Άγιο Γεώργιο Φερών, δίπλα από την εκκλησία και να συνεχίσει κατευθείαν στο Περσουφλί, παρακάμπτοντας το Βελεστίνο. Τελικά, μετά από κινητοποιήσεις παραγόντων του Βελεστίνου, η γραμμή πέρασε από την πρωτεύουσα του Δήμου Φερών, το Βελεστίνο, αλλά σε κάποια απόσταση από την κωμόπολη, γιατί εκδηλώθηκαν φόβοι από τους κατοίκους μήπως το «θεριό» γίνει πρόξενος δυστυχημάτων²⁵.

Στο νεοκλασικό κτίριο του Σταθμού, που δέσποζε πια έξω από το Βελεστίνο, υπήρχε φύλακας αλλά και κρατητήριο. Το χειμώνα του 1887, στις 17 Ιανουαρίου, ο φύλακας, που περιπολούσε στις γραμμές του Σταθμού είδε τρία άλογα να περιπλανώνται στις γραμμές. Αμέσως τα έπιασε και τα οδήγησε στο κρατητήριο του Σιδηροδρόμου, ως ότου παρουσιαστεί ο κύριος τους και τα παραλάβει²⁶.

Το 1888 για τη μεγαλύτερη χρήση των σιδηροδρόμων στη Θεσσαλία άρχισε η έκδοση εισιτηρίων μετάβασης και επανόδου με έκπτωση 20% για τη γραμμή Βελεστίνο-Καλαμπάκα και 30% για τη γραμμή Βόλος-Λάρισα. Δυο χρόνια αργότερα, το 1890, για την ανάπτυξη της επιβατικής κίνησης δρομολογήθηκαν έκτακτες αμαξοστοιχίες τέρψης και μειώθηκαν οι τιμές των εισιτηρίων με την ευκαιρία πανηγύρεων και γιορτών. Η χρήση του σιδηροδρόμου για τις μεταφορές γενικεύτηκε και ελαττώθηκαν οι μεταφορές με άμαξες και ημιόνους.

25 Νίτσας Κολιού, *Τα Βελεστινιώτικα. Χρονικά του Δήμου Φερών*, έκδ. Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 2001, σελ. 40.

26 Νίτσας Κολιού, *Τα Βελεστινιώτικα. Χρονικά του Δήμου Φερών, ό.π.*, σελ. 42.

Ο Σταθμός Βελεστίνου

Το Βελεστίνο βρέθηκε σε απόσταση μισής περίπου ώρας από τον Σιδηροδρομικό Σταθμό. Η απόσταση αυτή ήταν αληθινά μεγάλη για την πρωτεύουσα του Δήμου Φερών, για κωμόπολη που αριθμούσε 2.389 κατοίκους το 1899 και «μικρόν απέχουσαν από ικανών άλλων χωρίων». Αλλά δεν έφταιγαν οι κατασκευάσαντες τον Σιδηρόδρομον. Δυστυχώς, οι τότε διοικούντες Οθωμανοί, άμοιροι πολιτισμού, αντιστάθηκαν

Ο Σιδηροδρομικός Σταθμός Βελεστίνου το 1935.

σαν να προαισθάνονταν τη φυγή τους. Ωστόσο, η ευθύνη δεν βάρυνε μόνο τους Τούρκους του Βελεστίνου, οι οποίοι ήταν αρκετοί εκείνη την εποχή, αλλά και τον χριστιανικό πληθυσμό του και την κοντόφθαλμη προσπάθεια των κατοίκων να μη χάσουν τα πιο εύφορα ποτιστικά τους χωράφια στο όνομα της μελλοντικής προόδου. Οι ίδιοι οι Βελεστινιώτες προέβαλλαν μύριες δυσχέρειες, όταν έμελλε να κατασκευασθεί η γραμμή στα πλησιέστερα κτίσματα, τη διάβαση και την οικοδόμηση του Σταθμού. Μετά οι κάτοικοι του Βελεστίνου αντιλήφθηκαν τα αγαθά και τα οφέλη, εννόησαν το λάθος, αλλά πλέον δεν υπήρχε ευχέρεια για επανόρθωση²⁷.

27 Αικατερίνης Πολυμέρου-Καμηλάκη, «Υδροκίνητες βιοτεχνίες στο Βελεστίνο», *Υπέρινα*, τόμ. 1, *Πρακτικά Α' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας» (Βελεστίνο 1986)*, Αθήνα 1990, σελ. 161-325, εδώ σελ. 165-166.

Υποδιδασκαλείο Βελεστίνου

Ο ιερομόναχος Ζωσιμάς Εσφιγμενίτης, που επισκέφθηκε το Σχολείο του Βελεστίνου το 1894.

Ήταν 21 Ιανουαρίου του 1894 όταν ο μοναχός λόγιος Ζωσιμάς Εσφιγμενίτης²⁸ συνοδευόμενος από κάποιον κληρικό μετέβησαν στο Βελεστίνο και συγκεκριμένα στο Υποδιδασκαλείο²⁹ της κωμόπολης, για να γνωρίσουν από κοντά την κατάσταση της παιδείας. Μόλις πέρασαν τον πυλώνα μπήκαν στο ανώμαλο και ακανόνιστο έδαφος του προαυλίου, όπου βρέθηκαν μπροστά σε 20-25 άνδρες που έριχναν λιθάρι, δισκοβολούσαν³⁰. Ανάμεσά τους ήταν και οι δάσκαλοι,

τους οποίους δεν δυσκολεύτηκαν να διακρίνουν από την «κόσμιοι και εύσημον περιβολή και εκ των διόπτρων», διότι κανείς άλλος δεν φορούσε γυαλιά. Έπειτα, οι επισκέπτες πέρασαν στην ακατάλληλη αίθουσα, όπου βρήκαν περίπου σαράντα μαθητές του Δημοτικού Σχολείου διηρημένους

28 Για τον Ζωσιμά Εσφιγμενίτη (1835-1902) και τα περιοδικά του *Προμηθεύς* και *Φήμη*, βλ. τα Πρακτικά Ημερίδας, *Ζωσιμάς Εσφιγμενίτης 1835-1902*, του Δημοτικού Κέντρου Ιστορικών Ερευνών (ΔΗ.Κ.Ι) Βόλου, επιμέλεια Καλλιόπης Ορφανού και πρόλογο της Αννίτας Πρασά, Δρ. Ιστορίας, Βόλος 1997.

29 Γεωργίου Α. Κοντομήτρου, «Ο θεσμός των Υποδιδασκαλείων και το Υποδιδασκαλείο Βελεστίνου», *Υπέρεια*, τόμ. 5, *Πρακτικά Ε' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 2007), Αθήνα 2010, σελ. 209-226. Στο Υποδιδασκαλείο Βελεστίνου φοίτησε και ο Δημήτριος Παπαγεωργίου, μετέπειτα δάσκαλος στο Βελεστίνο, παππούς του συμβολαιογράφου Σταύρου Π. Παπαγεωργίου.

30 Σημαντική πληροφορία για την διατήρηση των Ολυμπιακών αγωνισμάτων δίσκου και σφαίρας στο Βελεστίνο του 1894, για τα οποία ένα αιώνα πιο πριν ο Ρήγας Βελεστινλής μας ενημέρωνε στον πρόλογο του έργου, που μετέφρασε, *Τα Ολύμπια* του Μεταστάσιο, πως στην εποχή του τα Ολυμπιακά αγωνίσματα «παίζονται μέχρι της σήμερον εις την Θεσσαλίαν και εις όλην την Ελλάδα». Βλ. Δημητρίου Καραμπερόπουλου, *Ο Ρήγας μεταφραστής των Ολυμπίων του Μεταστάσιο*, Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνο-Ρήγα, Αθήνα 2001, σελ. 23.

Ο τίτλος του περιοδικού «Προμηθεύς», που εξέδιδε ο Ζωσιμάς Εσφιγμενίτης στο Βόλο κατά το διάστημα 1889-1901 και είναι μια σημαντική πηγή ιστορικών στοιχείων για την περιοχή.

σε δύο άνισες ομάδες-τάξεις, τους οποίους παρέλαβαν, επειδή ασθενούσε ο νόμιμος δάσκαλος, οι μαθητευόμενοι υποψήφιοι γραμματοδιδάσκαλοι.

Οι επισκέπτες πήραν τα προσφερθέντα καθίσματα και κάθισαν στην άκρη και τα μαθήματα άρχισαν στις 9.20 το πρωί. Ο διευθυντής του Υποδιδασκαλείου, Χ. Π. Οικονόμου³¹, παρέδωσε στους δασκάλους κανόνες γραμμένους καλλιγραφικά «εις ποίας λέξεις διπλασιάζονται τα σύμφωνα το κ και το π και ως παράδειγμα ανέφερε τις λέξεις σάκκον, κόκκον, λάκκον, κόκκινον, ίππον, πάππον, κάππα και κάππαριν». Μετά έγινε το διάλειμμα για δέκα λεπτά και άρχισε το δεύτερο μάθημα, στο οποίο διαίρεσαν οι δάσκαλοι τους μαθητές της μεγαλύτερης τάξης του Δημοτικού σε δύο ομάδες και δύο από τους μαθητευόμενους δασκάλους ανάλαβαν να απαγγείλουν κάποιο ποίημα, καθένας στο δικό του χώρο.

Στο Υποδιδασκαλείο του Βελεστίνου του 1894 φοίτησε και ο Βελεστινιώτης Δημήτριος Παπαγεωργίου, (1870-1964), ο οποίος στη συνέχεια ήταν δάσκαλος στο Βελεστίνο.

31 Ενδιαφέρον έχει να επισημανθεί ότι ο διευθυντής του Σχολείου Χρίστος Π. Οικονόμος δημοσίευσε σχετικό άρθρο για το Βελεστίνο με τίτλο «Η πατρίς του Ρήγα. Τοπογραφία και ηθογραφία», στο *Ἐθνικόν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1896*, του Κωνστ. Φ. Σκόκου, σελ. 287-293.

Οι άλλοι υποψήφιοι είχαν στα χέρια τους σημειωματάριο και «μολυβδοκόντυλον» για να σημειώσουν κάτι, αλλά τίποτα δεν σημείωσαν γιατί δεν ειπώθηκε κάτι το αξιοσημείωτο. Ο κάθε δάσκαλος επόπτευε τη δική του τάξη και απήγγειλαν το ποίημα πέντε φορές μόνοι τους και δώδεκα με τους μαθητές τους για να κατανοήσουν το νόημα και τη σωστή ανάγνωση των λέξεων. Το ποίημα ήταν του Άγγελου Βλάχου (1838-1920) «*Η γη της Ελλάδος*» που έλεγε:

*«Ξέρεις την χώραν που ανθεί
φαιδρά πορτοκαλέα
και κοκκινίζει η σταφυλή
και θάλλει η ελαία;
Ω! δεν την αγνοεί κανείς!
Είναι η γη η Ελληνίς.*

*Ξέρεις την γην ήτις παντού
με αίματα εβάφη
οπού κοιλάδες και βουνά
είναι τυράννων τάφοι;
Ω! δεν την αγνοεί κανείς!
Είναι η γη η Ελληνίς.*

*Γη μήτηρ παλαιών Θεών
και νέων Ημιθέων,
γη αναμνήσεων κλεινών
και γη ελπίδων νέων
Ω! δεν την αγνοεί κανείς
Είναι η γη η Ελληνίς».*

Μετά έγινε το δεύτερο διάλειμμα. Στο τρίτο μάθημα, οι μαθητές του Δημοτικού Σχολείου διαλύθηκαν. Οι δε υποψήφιοι δάσκαλοι παρακολούθησαν προσεκτικά ένα άλλο ποίημα του Αριστοτέλη Βαλαωρίτη (1824-1879), που απήγγειλε σ' αυτούς ο δευτερεύων δάσκαλος, με τίτλο «*Ο Κατσαντώνης*».

*«Εσείς όπου τον είδετε ψηλά στα κορφοβούνια,
σταυραητοί και πέρδικες, ζηφτέρια, χειλιδόνια,
ελάτε να του στήσετε τραγούδι μοιρολόγι.*

*Τον Κατσαντώνη πιάσανε, κλάψτε, πουλιά μου, κλάψτε.
Ένας παππάς τον πρόδωκε! Μαχαίρι να του γένη
η κοινωνιά που τώβαψε ταφορισμένο στόμα,
θηλειά κι' αστρίτης στο λαιμό τάγιο του πετραχήλι,
να μη βρεθή πνευματικός να τον ξεμολογήση,
κι' αγαπημένα δάχτυλα τα μάτια να του κλείσουν!».*

Ο Ζωσιμάς με την παρέα του, που παρακολουθούσαν, δεν γνώριζαν αν τυχαία ή σκόπιμα απαγγέλθηκε το ποίημα αυτό λόγω της παρουσίας τους εκεί. Το ποίημα επαναλήφθηκε πολλές φορές «μετά ζήλου και πατριωτικού αισθήματος» από τον Τυρναβίτη δάσκαλο. Έπειτα έγινε και το τρίτο διάλειμμα. Ήταν μια εικόνα σχολικής μέρας του Ιανουαρίου του 1894 στο Βελεστίνο³².

<div style="text-align: center;"> <p>ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ</p> <p>ΑΡΧΗ. 254. 1883 Σελ. 1545—1552</p> <p>BY ANNOUS 45 Τόμος Σελ. 103—104 ΚΑΙ Β' ΜΕΡΟΣ</p> <p>ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΕΦΗΜΕΡΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ</p> <p>ΜΕΡΟΣ Β' ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ</p> <p>ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΝ</p> <p>ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ</p> <p>ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄</p> <p>ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ</p> <p>ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄</p> <p>ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ</p> </div>	<p style="text-align: center;">ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.</p> <p>Προτάται τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ἰπουργοῦ καὶ δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 6 τοῦ ὑπο στοιχ. ΔΚΕ΄ νόμου περὶ ὀργανισμοῦ τῆς τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας, ἐγκρίνεται 1) ἡ προέκτασις τῆς ἀπὸ Βόλου πρὸς Λάρισα ἀναερῶν τηλεγραφικῆς γραμμῆς μέχρι τῆς κομποπόλεως Βελεστίνου, καὶ 2) ἡ σύστασις τηλεγραφείου γ' τάξεως ἐν Βελεστίνῳ, ὑπαγομένου εἰς τὴν ὑποδιεύθυνσιν Λαρίσεως.</p> <p style="text-align: center;">Ἐ αὐτός Ἰπουργός δημοσιεύσει καὶ ἐκτελέσει τὶς δε τὸ διάταγμα.</p> <p style="text-align: center;">Ἐν Κερκύρα τῇ 10 Ἰουνίου 1883.</p> <p style="text-align: center;">ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ἐ Ἰπουργός τῶν Ἐσωτερικῶν Κ. ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ.</p>
--	---

Το Βασιλικό Διάταγμα για την ίδρυση το 1883 Τηλεγραφείου στο Βελεστίνο.

32 Περιοδικό Προμηθέυς, Φεβρουάριος 1894, αρ. φύλλου ΕΒ΄.

Στο μαγαζί του αδελφού του

Χειμώνας του 1896 και την μέρα του ο Σταύρος την άρχιζε μαζί με τον γείτονα, τον γαλατά. Ό,τι χρειαζόταν σε αυτόν έτρεχε. Πέρασε καιρός και μια μέρα, συνέβη ένα περιστατικό. Ήταν χειμωνιάτικο πρωινό, από βραδύς είχε ρίξει πολύ χιόνι, το Βελεστίνο ήταν κατάλευκο. Το κρύο διαπεραστικό, πιρουνίαζε και τρυπούσε τα κόκκαλα. Δεν ακουγόταν ούτε γαύγισμα σκύλου. Η ζωή παραδομένη στη νάρκη είχε αφήσει την εξουσία των άψυχων. Η φύση βοούσε τρομαγμένη από την ερημιά. Οι καπνοδόχες των σπιτιών κάπνιζαν και οι ανθρώπινες μορφές ξεπρόβαλαν τυλιγμένες σαν αερικά. Τα κεραμίδια είχαν κατεβάσει λαμπάδες πάγου και ο αέρας δαιμονισμένος σήκωνε ανεμοσούρια. Το φως της ημέρας ερχόταν αργά λογχίζοντας τα κεραμίδια της σκεπής, της αστρέχας και της σαρακοφαγωμένης πόρτας.

Ο Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος, ψιλόλιγνος, κουκουλωμένος πρόχειρα με αποφόρια των μεγαλύτερων αδελφών, κρατούσε με δυσκολία το μπακιρένιο κλειδί και προσπαθούσε να ανοίξει τη βαριά ξύλινη πόρτα. Τα αδύνατα, κοκκαλιασμένα από τον πάγο δάχτυλα έχασαν τη δύναμή τους, άνοιξαν, απομακρύνθηκαν και το κλειδί ξέφυγε. Έπεσε κάπου μέσα στο πυκνό χιόνι. Αλλά πού! Ψηλάφισε γύρω από το σημείο, μα δεν βρήκε τίποτα. Απελπίστηκε και ένιωσε τον κόσμο να χάνεται, να στριφογυρίζει. Για ένα δευτερόλεπτο μόνο. Μόνο για λίγο. Γρήγορα συνήρθε.

Με νευρικές κινήσεις και τρεμάμενα χέρια άρχισε να ψαχουλεύει το χιόνι. Δεν άφησε κανένα κοντινό σημείο. Αλλά μάταια. Το κλειδί δεν βρισκόταν πουθενά, σα να το κατάπιε το χιόνι. Δεν έκλαψε. Στύλωσε τα πόδια, αστραπιαία στο μυαλό του πέρασε μια σκέψη να πάει στο φίλο του, δίπλα στο γαλατά, να ζητήσει βοήθεια. Εκείνος, μεγάλος στην ηλικία, πλησίαζε τα σαράντα, άντρας γεροδεμένος, με πείρα στην καθημερινότητα, έψαξε στο κατάλληλο σημείο, του βρήκε το κλειδί και τον βοήθησε να ανοίξει. Ξαλάφρωσε. Λυτρώθηκε. Το κορμί του ζεστάθηκε και ένα χαμόγελο ευγνωμοσύνης άχτισε στο πρόσωπο.

Ένιωσε απεριόριστη δύναμη και αντοχή. Αδιαφόρησε για το τσουχτερό κρύο και οι πρώτες δειλές αχνές ακτίνες του ήλιου, οι λίγες που ξέφυγαν από τα πυκνά στρώματα του ουρανού, τον γέμισαν πάλι με την καθημερινή του αισιοδοξία και τόλμη και συνέχισε τη μέρα του.

Αναψε τη μεγάλη σόμπα από βαρέλι, τη γέμισε με ψιλά ξύλα, σκούπισε το πάτωμα, καθάρισε τον πάγκο, ενώ έξω ακούγονταν έντονες ομιλίες από τους μαγαζάτορες για το βαρύ χειμώνα. Ο χειμώνας του 1896 ήταν ο τελευταίος που έμεινε στο Βελεστίνο. Αφορμή ήταν το κατσάδιασμα, που του έκανε ο αδελφός του, γιατί τον άφησε κάποια μέρα στο μαγαζί του αφεντικό, να κατεβεί στο Βόλο για δουλειές. Όμως όταν ο Αλέξης γύρισε, βρήκε τον Σταύρο να βρίσκεται έξω στο δρόμο με τους άλλους νέους της ηλικίας του, αφήνοντας μονάχο το βιός του αδελφού του. Από τις φωνές του φοβήθηκε, στεναχωρήθηκε, συνειδητοποίησε το λάθος του και από το φόβο του κρύφτηκε και δεν πήγε το βράδυ στο σπίτι παρ' όλες τις εκκλήσεις της μητέρας του. Ένωσε καταπιεσμένος από το θίασο σκιών που τον πλαισίωναν –αδέλφια, νύφες, μπατζανάκηδες– και πήρε απόφαση να φύγει για το Βόλο. Ήταν δεκαέξι χρονών παλικάρι. Την επόμενη μέρα, φουντωμένος από σκέψεις και συναισθήματα, έφυγε με το πρώτο τραίνο για το Βόλο³³.

Φυγή στο Βόλο, 1896

Σε όλη τη διαδρομή ένιωθε χαρά που έβγαινε έξω από τα σύνορα του Βελεστίνου, που έβλεπε το Βόλο, το χρυσό του όνειρο. Άκουγε πως η πολιτεία είχε όλα τα πράγματα του κόσμου, αλλά δεν χωρούσε ο παιδικός νους τι λογίων ήταν η πολιτεία. Πρώτη φορά ερχόταν στην πόλη, η οποία μετά την προσάρτησή της, στις 2 Νοεμβρίου του 1881 στο Ελληνικό κράτος, αναπτύχθηκε ιδιαίτερα. Από την Εταιρεία Θεσσαλικών Σιδηροδρόμων ιδρύθηκε ο πρώτος σιδηρόδρομος και τον Απρίλη του 1884 έγιναν τα εγκαίνια. Η πόλη εξελίχθηκε σε κέντρο-κλειδί οικονομικής ζωής, όχι μόνο του Πηλίου, αλλά και ολόκληρης της Θεσσαλίας. Τα Πηλιορείτικα προϊόντα και τα άλλα του Θεσσαλικού κάμπου συγκεντρώνονταν στο Βόλο και εξάγονταν από το λιμάνι του. Σε λίγα χρόνια φάνηκαν τα πρώτα σημάδια της βιομηχανικής ανάπτυξης³⁴.

33 Μαρτυρία Σταύρου Μητσικώστα.

34 Άθω Τριγκώνη, *Τα Χρονικά του Βόλου*, Βόλος 1934, σελ. 46-47.

Μερική άποψη από τα «Παλαιά» του Βόλου στις αρχές του 20ου αιώνα.

Η είσοδος στην πόλη έξω από το Κάστρο ήταν το τοξωτό μεγάλο γεφύρι. Έξω από τη μεγάλη πύλη του ήταν μια μικρή συνοικία γεμάτη καφενεία, χάνια με δωμάτια και σταύλους, υπόγεια μαγαζιά και κάποιες αποθήκες. Στο κέντρο της συνοικίας ήταν μια πλατεία με μια βρύση στη μέση, μερικά πλατάνια και χωμάτινες διακλαδώσεις σοκακιών. Στην πλατεία αυτή γινόταν δυο με τρεις φορές την εβδομάδα το παζάρι. Εκεί συγκεντρώνονταν οι βρακάδες Πηλιορείτες φορτωμένοι με καρύδια, σύκα, μετάξι και κουκούλια πάνω στα ζωντανά τους, οι Αλμυριώτες φουστανελάδες με φορτώματα καπνό και οι ξερακιανοί Καραγκούνηδες με τα γεννήματά τους, σιτάρι και καλαμπόκι. Οι άνθρωποι πουλούσαν και αγόραζαν τα πάντα.

Από την πλατεία ξεκινούσαν δυο καλντερίμια. Το ένα τραβούσε προς την παραλία, όπου βρισκόταν στην άκρη το Λιμεναρχείο και πιο πέρα οι Φυλακές, το Δικαστήριο και το Τελωνείο. Η θάλασσα, ένας απέραντος γαλάζιος καθρέφτης που καθρεφτίζονταν ο καταγάλανος ουρανός. Το άλλο ξεκινούσε από την αντίθετη μεριά της πλατείας, είχε λίγο μάκρος και σταματούσε μπροστά στη μεγάλη θολωτή πύλη του Κάστρου. Κάτω από το πύργο Β. Α. ξεκινούσε το καλντερίμι, που περνώντας από ένα άλλο τρίτοξο πέτρινο γεφύρι, όπου έστριβε ο σιδηρόδρομος να μπει στην πλατεία Ρήγα Φεραίου, οδηγούσε στην καινούρια συνοικία, τη νέα πόλη του Βόλου.

Βόλος 1890-1910 - Φωτογρ: Στ. Στουρνάρα.

Έξω από τη συνοικία, στα δεξιά ήταν ο βάλτος της παραλίας με τα βούρλα και αριστερά λίγο πιο μακριά τα σπίτια της Εβραϊκής συνοικίας. Η νέα πόλη ήταν πενήντα με εξήντα σπίτια αραδιασμένα σε δυο μακρινές σειρές, έτσι που σχημάτιζαν δυο δρόμους. Τα σπίτια ήταν μεγάλα και είχαν όλα αποθήκες και γραφεία στο κάτω πάτωμα. Όσα μάλιστα έβλεπαν στην παραλία είχαν και ξύλινες σκάλες μέσα στη θάλασσα³⁵.

Νόμιζε πως ονειρευόταν. Κόσμος πολύς αναδεύονταν άνω κάτω, πέρα δώθε, δεν είχε δει ποτέ του τόσο πλήθος με τόσες ασυνήθιστες φορεσιές. Αυτός ήταν ο Βόλος, όταν έφτασε ο Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος για πρώτη φορά. Πήγε στην παλιά συνοικία, στα Παλιά μαγαζιά, στην πλατεία, σε ένα γωνιακό μαγαζί, χάνι και καφενείο μαζί, που η ζωγραφιστή ταμπέλα του έγραφε «Η Θεσσαλία», άνοιξε τη μανταλωμένη πόρτα και ζήτησε από τον χανιτζή ύπνο και φαγητό³⁶. Προσπάθησε μόνος να βρει δουλειά και να πατήσει γερά στα πόδια του. Έψαξε, όπου ήξερε και όπου άκουγε να θέλουν υπάλληλο για εργασία. Πήγε σε χαλκουργεία, τσαρουχάδικα, σε σαμαράδες και κοφινάδες. Πήγε και σε κάποια μικρά

35 Αθω Τριγκώνη, *Τα Χρονικά του Βόλου*, ό.π., σελ. 63-65.

36 Μαρτυρία Σταύρου Μητσικόστα. Αθω Τριγκώνη *Τα Χρονικά του Βόλου*, ό.π., σελ. 63.

ψιλικατζίδικα, αλλά δεν ήταν ικανοποιημένος. Τελικά με τη μεσολάβηση του Αλέξη Καραμπερόπουλου, του μεγαλύτερου αδελφού του, έπιασε δουλειά στο οινοπωλείο-παντοπωλείο του Κυριαζή.

Υπάλληλος στο παντοπωλείο του Κυριαζή

Το μαγαζί ήταν ένα μεγάλο δωμάτιο, παραμελημένο, με υγρασία στους τοίχους, ξεθωριασμένη μόστρα και ατακτοποιητό εμπόρευμα. Στις τέσσερις γωνίες της οροφής κρέμονταν αράχνες και από το μεγάλο παράθυρο της πρόσοψης, από τα θρυμματισμένα τζάμια έμπαινε μπόλικος αέρας. Τα κολλημένα χαρτόνια δεν κρατούσαν αρκετά τις σταγόνες της βροχής που έμπαινε απρόσκλητη.

Μέσα σε τούτο το χώρο, που μύριζε έντονα, βρέθηκε ο Σταύρος Καραμπερόπουλος, ως παραπαιδί, να τον τακτοποιήσει, να κουβαλάει τα κουτιά με τα εμπορεύματα, να καθαρίζει τη ζυγαριά, να γυαλίζει τα τάσια, να καθαρίζει το παλαμισμένο με χώμα δάπεδο, και να τρέχει σε κάθε κάλεσμα του αφεντικού του. Αυτός έκανε και τα ψώνια του αφεντικού. Του έδινε ένα σημείωμα, όπου έγραφε με το γρήγορο στρωτό γράψιμό του πόσες οκάδες όσπρια, πόσες κουβαρίστρες, πόσα μέτρα αλυσίδα μαύρη, κουβάρια, νήματα, βαφές, δείγματα από ύφασμα για κουμπιά, όλα τα ψώνια αυτά με το λογαριασμό δίπλα, να μην τον γελάσουν. Κι ο Σταύρος έπαιρνε τρεχάλα το δρόμο για τα ψιλικατζίδικα. Εκεί ήταν ένας αλλιώτικος κόσμος, διαφορετικός, ελκυστικός.

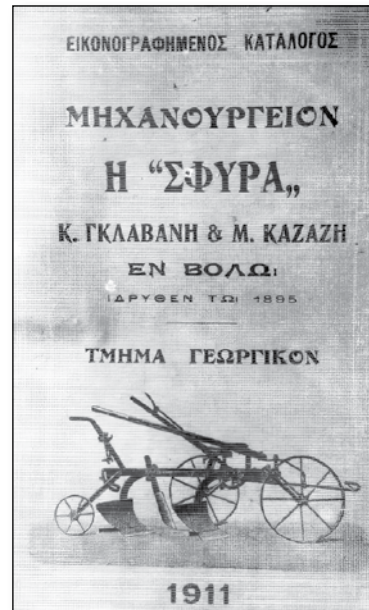
Στα μαγαζιά κρέμονταν λογής-λογής ρούχα, γυναικεία και ανδρικά, σε παλιές μόδες και καφετί γούνες. Έμπαινε στο μαγαζί και ο γέρο Εβραίος, που καθόταν στο πίσω μέρος σταυροπόδι σε μια απλωτή μαξιλάρα, σηκωνόταν σαν νεαρός, έβαζε γρήγορα τα γυαλιά του και διάλεγε πολλή ώρα, με υπομονή, τα κουμπιά που ταίριαζαν στα υφάσματα³⁷. Πήγαινε και στο μηχανουργείο του Γεωργίου Ροδίτη, που λειτουργούσε από το 1886, και παρακολουθούσε με ενδιαφέρον το κτίσιμο της Βιομηχανικής Εταιρίας Γκλαβάνη, των αδελφών Κωστή, Βαγγέλη και Ιωάννη

37 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

που είχαν συνεταίρο τους τον Μιχαλάκη Καζάζη. Και όταν τύχαινε να βρει κανέναν Βελεστινιώτη τον περιδιάβαινε στη σιδηροβιομηχανία του Μ. Σταματόπουλου με τα γεωργικά μηχανήματα και εξαρτήματα από το 1883³⁸.

Πήγαινε και στην καπνοβιομηχανία Ν. Ματσάγγου, η οποία ιδρύθηκε το 1890. Εκείνος δεν κάπνιζε, αλλά το τσιγάρο αποτελούσε αναλώσιμο εμπόρευμα του μαγαζιού και επισκεπτόταν συχνά το μικρό καπνοκοπήριο και έβλεπε τους εργάτες, που ασχολούνταν με την ταξινόμηση και συσκευασία των ελληνικών καπνών³⁹. Και όταν σουρούπωνε, και ο ήλιος ακουμπούσε στα χαμηλοβούνια και οι τοίχοι των σπιτιών έπαιρναν ένα ζεστό χρώμα, οι αυλόπορτες γέμιζαν κουβεντολίοι και μνήμες, η ψυχή του Σταύρου ανάσαινε και γέμιζε μνήμες.

Κι όταν βράδιαζε, όταν ο μεγάλος δρόμος γέμιζε αμαξάδες και φασαρία, όταν πλησίαζε η ώρα να πει το αφεντικό πως τέλεψε η μέρα και σήκωνε μονάχος τα βαριά ξύλινα φύλλα των πορτοπαράθυρων, ο Σταύρος ατένιζε με απορία το ογκώδες κατάστιχο, κατασχισμένο και λερωμένο με μυρωδιές από όλα τα υπάρχοντα είδη του εμπορίου, αλλά γεμάτο με αριθμούς, ονόματα και σχόλια. Ήθελε πολύ να το ξεφυλλίσει και να μάθει τα μυστικά του, να δει τη φτώχεια και τη μιζέρια των κατοίκων, που βέβαια δεν ήταν ίδια με τα χωριά του κάμπου⁴⁰.

Ο τίτλος του καταλόγου του εργοστασίου Γκλαβάνη-Καζάζη στο Βόλο το 1911 (Από ΓΑΚ Μαγνησίας).

38 Ενδεικτικά βλ. την ειδική έκδοση της εφημερίδας «Μαγνησία» με τίτλο, *Η Βιομηχανία του Βόλου. Το χθές και το σήμερα*, Βόλος (χ.χ.) Αννίτας Πρασά, «Βόλος: βιομηχανική ανάπτυξη και αποβιομηχάνιση. Μια σύντομη επισκόπηση», σελ. 4-18.

39 Μαρτυρία Σταύρου Μητσικόστα. Ι. Παπαϊωάννου, *Ο Βόλος και το Πήλιο*, Βόλος 1959, σελ. 129-131.

40 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

Βόλος 1897

Ο Ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897 βρήκε τον Σταύρο Τρ. Καραμπερόπουλο μακριά από το πεδίο της μάχης και την καταστροφή του Βελεστίνου. Γλίτωσε την ταλαιπωρία της αναγκαστικής προσφυγιάς και ένιωθε ξένος στο περιβάλλον του Βόλου. Το καλοκαίρι, ήταν Ιούνιος μήνας, άρωμα βαρύ από το ανάσασμα της φύσης και τον ιδρώτα των ανθρώπων, και στο Βελεστίνο οι λιγοστοί κάτοικοι, που επέστρεψαν από τα γύρω χωριά, υπέφεραν. Κατέβαιναν στα χωράφια με τα ζώα και τα σύνεργα, με ζωντανή την ταλαιπωρία της καθημερινότητας πάνω τους, να θερίζουν και να αλωνίζουν τα χωράφια, που έμειναν μακριά από την καταστροφή του «άτυχου πολέμου», όπως αποκλήθηκε αυτός ο πόλεμος. Ίσα που κατόρθωναν να ζουν, μα ήταν ο τόπος τους.

Ο Σταύρος είχε βρει καταφύγιο στο μεγάλο πατάρι του μαγαζιού, που το παραχώρησε το αφεντικό να μένει. Στον χώρο αυτό άρχισε να ονειρεύεται. Δούλευε από το φέξιμο της μέρας με όλες του τις δυνάμεις. Έβαλε όλο το πείσμα, τη θέληση και τη δύναμη να φανεί απαραίτητος στο αφεντικό του, να δείξει ποιος ήταν. Σιγά-σιγά άλλαξαν όλα. Τακτοποίησε τους μεγάλους σάκους με τη ζάχαρη, το ρύζι, τον καφέ, τα φασόλια, τη φακή για να φαίνονται στους πελάτες. Καθάρισε τα σκονισμένα βαρέλια, έβαλε σε σειρά τα μπουκάλια με τα ποικιλόχρωμα κρασιά, ξεχώρισε τα είδη φυλικών με τις βαφές, έδωσε άλλο τόνο και άλλη όψη στο αραχνιασμένο παντοπωλείο των Παλαιών.

Ο μπακάλης με την αλατζαδένια ποδιά μπροστά του, για να κρύψει την μπαλωμένη και απεριποίητη βράκα του άλλαξε και τώρα φορούσε καθαρή, καινούρια ποδιά να δείξει πως ήταν ο μπακάλης, το αφεντικό, και στο τέλος της μέρας βυθιζόταν σε ευχάριστους συλλογισμούς. Όλη μέρα όρθιος ο Σταύρος εξυπηρετούσε τους πελάτες, που άρχισαν να έρχονται από τα γύρω χωριά και παρακολουθούσε τις κουβέντες, που έλεγαν για την ερημιά και την εγκατάλειψη του τόπου του, για την καταστροφή των κτημάτων, που ξεπερνούσε και αυτή του Αλμυρού⁴¹.

Μόλις έβρισκε ευκαιρία, στο λίγο χρόνο που ξέκλεβε, αφοσιωνόταν στη μελέτη της εφημερίδας *Η Θεσσαλία*, της αρχαιότερης εφημερίδας με

41 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 26 Ιουνίου 1899.

τον φιλοπρόοδο ιδρυτή και διευθυντή της, που τις περισσότερες φορές την έβρισκε λαδωμένη και ξεσκισμένη από τη μεταχείριση κάποιου πελάτη. Χωμένος πίσω από τα μεγάλα βαρέλια και τα τσουβάλια ξετσαλάκωνε κάποια σελίδα της και αγωνιζόταν στα μισοσκότεινα να διαβάσει γρήγορα και αρπαχτά από φόβο μην τον κατσαδιάσει το αφεντικό του. Καλός άνθρωπος, μα κάποιες φορές «στράβωνε» και του έκανε παρατηρήσεις άδικες. Γι' αυτό ήταν προσεκτικός και φρόντιζε να απομονώνεται μόνο όταν ήταν σίγουρος πως το αφεντικό του πήγαινε κάπου. Έπαιρνε ό,τι χαρτί ή περιοδικό κυκλοφορούσε στο μαγαζί, ό,τι του έφερναν και κάποιοι φίλοι και χανόταν στον κόσμο των ειδήσεων της εποχής. Τις περισσότερες φορές οι σελίδες μύριζαν κρασί και τα γράμματα ήταν βρεγμένα, αλλά ο Σταύρος δεν απογοητευόταν. Αυτό ήταν το σχολείο του και με τις ειδήσεις ενημερωνόταν για τα γεγονότα, που συνέβαιναν όχι μόνο στο Βόλο και στο Πήλιο αλλά και στα χωριά του Θεσσαλικού κάμπου. Άνοιγε το παράθυρο να φεύγει η μυρωδιά και χανόταν στις σελίδες και στα όνειρά του⁴².

Ο καιρός περνούσε, οι εποχές άλλαζαν και έδειχναν τον χρόνο που κυλούσε. Το καταπράσινο του σπαρμένου κάμπου άλλαζε με το ολόξανθο του σταριού, το καστανοκίτρινο του φθινοπώρου και το λευκόγκριζο μανδύα του χειμώνα. Η επιθυμία της επιστροφής μεγάλωνε, φούντωνε, γινόταν μεράκι, καημός.

Απρίλιος του 1897. Προσωρινή επιστροφή στο Βελεστίνο

Η πνοή του πανικού και της καταστροφής φυσούσε στην πόλη του Βόλου και οι κάτοικοι αδυνατούσαν να μαντέψουν τα γεγονότα του πολέμου του 1897. Ο Βόλος γέμιζε φοβισμένους πρόσφυγες. Οι Αρχές παρέλυσαν, οι δημόσιες αποθήκες λεηλατούνταν, η δημόσια ασφάλεια διασαλευόταν και οι έμποροι και οι διάφοροι προμηθευτές μπροστά στο αφηνιάζον πλήθος έκλειναν τις πόρτες των καταστημάτων τους και εξαφανίζονταν μπροστά στον κίνδυνο της γενικής παραλυσίας. Το μεσημέρι του Σαββάτου έγινε γνωστό ότι ο Βόλος εγκαταλείφθηκε και ο στρατός

42 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

συγκεντρωνόταν προς τα Φάρσαλα. Επομένως ο δρόμος ήταν ανοικτός στον εχθρό. Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος ούτε στιγμή δεν μπορούσε να χαλαρώσει τη σκέψη της οδύνης.

Πήρε μια αμαξοστοιχία, που ξεκινούσε εκείνο το πρωί από το Σταθμό, όπου η ατμομηχανή ωθούσε μπροστά της ένα ασκεπές βαγόνι και όρθιος με πολλούς άλλους κατευθύνθηκε προς το Βελεστίνο. Η κίνηση της αμαξοστοιχίας και το ρεύμα του αέρα αραιώναν την ομίχλη του νου και φανέρωναν τη φρικτή πραγματικότητα, την ανθρώπινη συμφορά, τα δεινά του πολέμου, που έπλητταν τους πληθυσμούς, τα δεινά της φυγής και εξορίας. Η τρομακτική εικόνα των πληγωμένων και άρρωστων, που μεταφέρονταν σε μια αμαξοστοιχία, ευτυχισμένοι όμως που διέφυγαν την αιχμαλωσία και τον βίαιο θάνατο, δεν έφευγε από το μυαλό του.

Κάποιος συνεπιβάτης έλεγε ότι «ο στρατός ένεκεν στρατηγικών λόγων συνεκεντρώθη περί την Λάρισαν και πιθανόν υπεχώρησεν εκείθεν εις Φάρσαλα». Τη μεγάλη συμφορά την έβλεπε μπροστά του. Οι συρμοί του

Turkish Soldiers at Velestino.

Η Υπέρεια Κρήνη-Κεφαλόβρυσο του Βελεστίνου με Τούρκους στρατιώτες το 1897 και τον Μιναρέ, χωρίς το τζαμί. Διακρίνεται στο βάθος το κτίσμα στο οποίο κατασκευάστηκε αργότερα το «Ρολόι».

σιδηροδρόμου κατέρχονταν γεμάτοι γυναικόπαιδα, αξιωματικούς, στρατιώτες και πολίτες ανακατωμένους, χωρίς διάκριση. Πάλευε ανάμεσα σε ειδήσεις και συγκρουόμενες πληροφορίες. Ο αέρας έπνεε δροσερός και ο ήλιος άπλωνε παντού τη μαγεία του. Ήταν από τις ωραιότερες μέρες της άνοιξης γεμάτη μεγαλοπρέπεια και εκθαμβωτική λαμπρότητα, που πίεζε την πράσινη πεδιάδα. Στον ουρανό βασίλευε το γαλάζιο χρώμα, που προκαλούσε τη χαρά και την ευτυχία, ενώ στη γη ξεχνόταν η δυστυχία και από παντού ακούγονταν θρήνοι και ολοφυρμοί.

Ο κάμπος όλος, όλη η Θεσσαλία μετανάστευε, πήγαινε προς το άγνωστο, χωρίς σκέψη, χωρίς απόφαση, ήταν ένας ζωντανός χείμαρρος, που έτρεχε προς το Βόλο. Κάποιοι κάθονταν κατά γης κατάκοποι από την πορεία, οικογένειες σταματούσαν κάθε λίγο να ξεκουραστούν γεμάτες απόγνωση, χωρίς ψωμί, νερό και ελπίδα. Αδιάκοπη η πομπή των ανθρώπων, των ζώων, των αμαξών προχωρούσε προς τη θάλασσα. Λίγοι, μετρημένοι στα δάχτυλα πήγαιναν από το Βόλο στο εσωτερικό, στα χωριά του κάμπου και στη Λάρισα ελπίζοντας σε κάποιο χαρμόσυνο άγγελμα, που θα έκανε την πομπή να γυρίσει πίσω στις εστίες τους.

Η μικρή αμαξοστοιχία προχωρούσε στο μέσον των ανθοσπαρμένων αγρών του κάμπου. Στο Βελεστίνο όλη η ζωή εξέπνευσε. Σιωπή και εγκατάλειψη βασίλευε σε όλη την έκταση του κάμπου. Τα χωριά όλα φαίνονταν να καλύπτονται από ανεξήγητο μυστήριο και το τραίνο που περνούσε έσπαζε τη σιωπή και την ερημιά του κόσμου αυτού, που μέχρι πριν λίγες μέρες ζούσε, ήλιπιζε και ονειρευόταν. Η αμαξοστοιχία στάθηκε λίγα μέτρα μακριά από το Σταθμό. Στη σιδηροδρομική γραμμή κείτονταν το σώμα μια άτυχης ηλικιωμένης γυναίκας, εγκαταλειμμένης από τους δικούς της, που είχε πέσει από το τραίνο λόγω αδυναμίας.

Ξαφνικά ακούστηκε μια κραυγή αγωνίας: οι Τούρκοι έρχονταν. Ήταν στο Τοπουζλάρ (Πλατύκαμπος). Ήταν ζήτημα χρόνου ο ερχομός τους στον Βόλο. Το τραίνο σταμάτησε, ο Σταύρος κατέβηκε, αναζήτησε γνώριμα, συγγενικά πρόσωπα, δεν βρήκε κανένα. Το κτίριο του Σταθμού ήταν εγκαταλειμμένο με τις πόρτες ανοιχτές και τα παράθυρα σπασμένα και επέστρεψε πάλι με την αμαξοστοιχία, που πήρε το δρόμο του γυρισμού, μέσα στην ερημιά και τη σιωπή. Ο μηχανοδηγός κρέμασε τις δυο σημαίες του Ερυθρού Σταυρού και ξεκίνησε με όλη την ταχύτητα προς το Βόλο. Σε κάθε σιδηροδρομικό σταθμό ξεπηδούσαν άνθρωποι και σπρώχονταν,

παρακαλούσαν για μια θέση στον «ήλιο», στο βαγόνι. Κάποια στιγμή η ατμομηχανή σταμάτησε να παραλάβει μια χωρική που καθόταν πάνω στη γραμμή και μετά συνέχισε το γρήγορο ταξίδι, όπως γρήγορες ήταν και οι σκέψεις του Σταύρου Καραμπερόπουλου που αναλογιζόταν τη συμφορά, που μάστιζε τώρα τους κατοίκους του Θεσσαλικού κάμπου. Δεν πίστευε ποτέ ότι τόσο απότομα μπορούσαν να διαλυθούν οι εθνικές ελπίδες, ούτε φανταζόταν ότι οι στερήσεις και οι διώξεις των παρελθόντων χρόνων μπορούσαν να πλήξουν πάλι το δύσμοιρο τόπο.

Και μέσα σ' αυτές τις μελαγχολικές σκέψεις η αμαξοστοιχία σταμάτησε μπροστά στο σταθμό του Βόλου. Ένα πλήθος ταλαιπωρημένων ανθρώπων ρωτούσε, πού ήταν οι Τούρκοι. Ο μηχανοδηγός ενημέρωσε αμέσως τον βουλευτή Κωστή Τοπάλη και κείνος κάλεσε αμέσως τους

Ο συνταγματάρχης πυροβολικού Κωνσταντίνος Σμολένσκι διοικητής των ελληνικών στρατευμάτων στις μόνες νικηφόρες μάχες του Βελεστίνου, όπου τιμήθηκαν τα ελληνικά όπλα.

Προκρίτους της πόλης και τους ανακοίνωσε τη σκληρή αλήθεια. Μετέβη στο Τηλεγραφείο μαζί με τον Κήρυκο, τον Φιλάρετο, τον Μάνεση, τον Πρόεδρο των Πρωτοδικών, τον δικαστή Γεωργίτση και τον εισαγγελέα Παπαθεοδωρόπουλο, για να εκθέσει στην κυβέρνηση και τον Αρχηγό του στρατού τα γενόμενα.

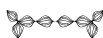
Εκείνες τις μέρες τίποτα δεν λειτουργούσε. Οι δημόσιες αρχές παρέλυσαν σχεδόν εντελώς, και αυτές που έμειναν συγχωνεύτηκαν με άλλες. Τα μέτρα ήταν ανεπαρκή ένεκα των περιστάσεων, για να ανταπεξέλθουν οι κάτοικοι από τη μια τα κακοποιά στοιχεία, τα οποία απειλητικά πλημμύρισαν την επαρχία και από την άλλη τον επικείμενο εχθρό. Η ζωή τους κρεμόταν από την τύχη⁴³.

43 Κ. Τοπάλη, «Η τελευταία αμαξοστοιχία» *Ημερολόγιον Φιλοπτώχου Αδελφότητος Βόλου*, Βόλος 1899, σελ. 52-68.

Το Μνημείο του Κωνσταντίνου Σμολένσκη στην ομώνυμη πλατεία Βελεστίου. Ανεγέρθηκε από τον Σύλλογο Βελεστινιωτών Αθηνών το 1991, για να τιμηθεί το ιστορικό γεγονός των νικηφόρων μαχών του 1897 στη γενέτειρα του Ρήγα Βελεστινλή.

Τελικά στάλθηκε σιδηροδρομικώς μια Μεραρχία στο Βελεστίνο, αλλά έτσι οι ήδη κατώτερες ελληνικές δυνάμεις διαιρέθηκαν σε δύο κομμάτια με απόσταση εξήντα χιλιομέτρων ανάμεσά τους. Στις 27 Απριλίου, μια τουρκική αναγνωριστική δύναμη αναχαιτίστηκε στο Βελεστίνο και έγιναν μάχες στις 29 και 30 Απριλίου με τους Έλληνες να κρατούν υπό τις διαταγές του συνταγματάρχη πυροβολικού Σμολένσκη. Οι «Μάχες του Βελεστίου»⁴⁴ στην γενέτειρα του Ρήγα τίμησαν τα ελληνικά όπλα. Οι μόνες νικηφόρες μάχες εκείνου του πολέμου. Και όταν ο άλλος Ελληνικός στρατός υποχώρησε από τα Φάρσαλα και υπήρξε κίνδυνος υπερκερασμού της 3ης Ταξιαρχίας, ο Σμολένσκη διατάχθηκε να την οδηγήσει στη Λαμία.

44 Για τις νικηφόρες αυτές Μάχες του Βελεστίου, που τίμησαν τα ελληνικά όπλα στη γενέτειρα του Ρήγα με τον συνταγματάρχη Κωνσταντίνο Σμολένσκη, στις 20 Ιουλίου 1991 έγιναν τα αποκαλυπτήρια ενός απέριτου Μνημείου με την μορφή του Σμολένσκη, στην ομώνυμη πλατεία του Βελεστίου από τον Σύλλογο Βελεστινιωτών Αθηνών. Βλ. την εφημ. *Φωνή του Βελεστίου*, αρ. φύλλου 51, Οκτώβριος 1991.

Επιστροφή των κατοίκων στο Βελεστίνο μετά τον πόλεμο του 1897

Τέλη Μαΐου του 1898 επέστρεψαν οι κάτοικοι του Βελεστίνου και αντίκρισαν με φρίκη και απόγνωση τα ερείπια. Ακόμη και η εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου γνώρισε την καταστρεπτική manía των κατακτητών, ενώ η Υπέρεια Κρήνη μεταβλήθηκε σε μολυσματική εστία. Άστεγοι, πειναλέοι και άρρωστοι οι κάτοικοι πάλεψαν για την ανοικοδόμησή της. Από τα 422 σπίτια, ακέραια έμειναν μόνο τα είκοσι δύο, είκοσι σπίτια διατήρησαν τη στέγη τους και τα υπόλοιπα μετατράπηκαν σε άμορφη μάζα. Μόνιμη πληγή των κατοίκων έγιναν οι αρρώστιες, ο ελώδης πυρετός, και η σήψη των πτωμάτων⁴⁵. Η κατάσταση ήταν τραγική. Μόνο ο ήχος της καμπάνας του Αγίου Κωνσταντίνου ακουγόταν, που καλούσε τους υπάρχοντες κατοίκους, να συγκεντρωθούν για να μοιραστούν συσσίτια και φάρμακα⁴⁶. Ο κάμπος φλεγόταν, δεν υπήρχε σοδειά, ελάχιστοι μάζεψαν κάποιες θημωνιές στα χωράφια τους, δεν είχαν προκοπή. Κείνες τις μέρες οι μαστιζόμενοι από την πείνα συμπατριώτες του διοργάνωναν «πάνδημο» συλλαλητήριο. Δεν έχασε την ευκαιρία να βρεθεί μέσα στο πλήθος των ανθρώπων, που δεν είχαν πόρους να ζήσουν, που διψούσαν για ζωή.

Στις 16 Ιουνίου του 1899 ο Βελεστινιώτης στην καταγωγή δικηγόρος Ι. Βασιλάκης⁴⁷ γνωρίζοντας την αληθινή κατάσταση, έγραψε μια επιστολή, την οποία έστειλε προς τον Βασιλέα, τον Πρόεδρο του Υπουργικού Συμβουλίου και τους Βουλευτές αναφέροντας μεταξύ άλλων τα εξής: *«Μεγαλειότατε, δύο πραγμάτων έχει ανάγκη ο Βελεστίνος σήμερα πρωτίτως. α) άρτου β) υγείας. Αν εξασφαλισθή το πρώτον ζήτημα όσο επιτρέπεται τάχιστον και κατά τον αρμοδιώτερον τρόπον, διότι εκ πείρας και της ιστορίας γνωρίζομεν δυστυχώς, η συνέπεια πείνης χιλιάδων ψυχών κυριολεκτικώς λιμοκτονουμένων πάντοτε λίαν δυσαρέστως απέβησαν και λύπην ανιαράν προξένησαν τη πολιτείαν...Εν Βελεστίνω τη 14 Ιουνίου 1899, (έπονται πλείσται υπογραφαί)⁴⁸»*.

45 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 27 Ιουνίου 1898.

46 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 22 Ιουλίου 1898.

47 Για τον δικηγόρο Ι. Βασιλάκη γίνεται αναφορά, όπου και φωτογραφία του, από τον Στέλιο Μουζάκη, «Τα δημοτικά έσοδα στο Βελεστίνο και η είσραξη τους κατά τα πρώτα χρόνια της προσάρτησης, *Υπέρεια*, τόμ. 3, *Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 1997), Αθήνα 2002, σελ. 445-480.

48 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 16 Ιουνίου 1899. Δεν αναφέρονται ονόματα.

Η μαρμάρινη στήλη για τον φονευθέντα το 1897 στο Βελεστίνο Αντώνιο Γρηγοράκη. Ο πατέρας του φονευθέντος αγόρασε την επόμενη χρονιά ένα κομμάτι χωραφιού και έστησε την μαρμάρινη στήλη στη μνήμη του παιδιού του, και έτσι προέκυψε το τοπωνύμιο «Γρηγοράκη» στο Βελεστίνο.

Το γράμμα αυτό ήταν μοναδική διέξοδος. Απόκληροι της τύχης, καταστραμμένοι ολότελα από τους Τούρκους, οι Βελεστινιώτες, αποδεκατίζονταν καθημερινά από την πείνα, αφημένοι κυριολεκτικά στο έλεος του Θεού. Αρχές και λαός πίστευαν πως πρέπει πια να σταματήσει η εγκληματική αφροντισιά και η ακατονόμαστη αδιαφορία της Κυβέρνησης. Ύψωσαν φωνές διαμαρτυρίας χωρίς αποτέλεσμα. Κανένα μέτρο δεν πάρθηκε από τους αρμόδιους. Η κατάσταση παρέμενε ίδια. Ούτε η Υπέρεια Κρήνη φροντίστηκε να καθαριστεί, ούτε ο δρόμος από το Σταθμό μέχρι την αγορά τελείωσε, αλλά έμεινε «ημιτελής» δημιουργώντας πολλά προβλήματα και «προσκόμματα» στους διαβάτες.

Οι χωμάτινοι δρόμοι, γεμάτοι άλλοτε ακαθαρσίες από την εισβολή των Τούρκων, είχαν καθαριστεί πλέον χάρη στη δραστηριότητα ενός προσώπου, του αστυνόμου Ιωάννη Μπλατζή. Στα χαμόσπιτα μπαινόβγαιναν οι γυναίκες με το μαντήλι στο κεφάλι, ξεμπράτσωτες, αλαφιασμένες, ιδρωμένες, σωστές νοικοκυρές και δουλεύτρες του χωραφιού και του σπιτιού

τους. Μάζευαν τα ρούχα τους να τα πλύνουν στην Υπέρεια Κρήνη και είχαν ορίσει το ραντεβού τους. Βέβαια είχαν κάποιες δυσκολίες γιατί η Υπέρεια πηγή, το στολίδι του Βελεστίνου ήταν γεμάτη σκουπίδια και ακαθαρσίες που μόλυναν το κρυστάλλινο και δροσερό νερό της⁴⁹.

Όμως λίγες μέρες αργότερα, στις 19 Ιουνίου του 1899 το υπουργείο Εσωτερικών ακύρωσε το προϋπολογισμό των 2.000 δραχμών για τον καθαρισμό της Υπέρειας. Έτσι οι δυστυχησμένοι κάτοικοι του Βελεστίνου, υποταγμένοι στη μοίρα τους, έπιναν νερό από την Υπέρεια και οδηγούνταν αργά μεν αλλά σταθερά προς τις μολυσματικές αρρώστιες και το θάνατο ανίκανοι να αντιδράσουν⁵⁰. Και σα να μην έφτανε η αδιαφορία των πολιτικών, ερχόταν και η φύση να προσθέσει την καταστροφική της μανία σε μια περίοδο, που όλα ήταν τόσο ρευστά και εύθραυστα.

Τέλη φθινοπώρου και συγκεκριμένα στις 7 Νοεμβρίου του 1899, η μεγάλη βροχή δημιούργησε πλημμύρα, η οποία έφερε κατεβασιά με χώματα, πέτρες και ξύλα. Κατάχωσε την Υπέρεια, την εξαφάνισε και τη μετέβαλλε σε βάλτοτοπο. Έτσι όχι μόνο η Ήρα στερήθηκε το λουτρό της, αλλά και οι Βελεστινιώτες κάτοικοι στερήθηκαν το απαραίτητο νερό, και αναγκάζονταν να ανοίγουν πηγάδια και να υδρεύονται. Ο προϋπολογισμός και τα σχέδια για το περιτοίχισμα βρίσκονταν στα χρονοντούλαπα του υπουργείου των Εσωτερικών⁵¹.

Η «περίφημος Κρήνη» του Στράβωνα, το «θεοφιλέστατον νάμα» του Σοφοκλή, η «ευκρήννεσα» του Απολλωνείου του Ρόδιου και το «Κεφαλόβρυσος» του Ρήγα Βελεστινλή δεν υπήρχε πλέον⁵². Βέβαια ο χώρος της Υπέρειας, της πηγής που τροφοδότησε και ξεδίψασε με τα νερά της τα Ελληνικά στρατεύματα στον πόλεμο του 1897, είχε καταστραφεί μαζί με την κωμόπολη από «χαλάζι οβίδων»⁵³. Παρέμεινε όμως μοναδική πηγή ύδρευσης στους πρόσφυγες, που επέστρεψαν στον τόπο τους το 1898 και ας ήταν μολυσματική εστία⁵⁴.

49 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 12 Ιουνίου 1899.

50 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 19 Ιουνίου 1899.

51 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 9 Νοεμβρίου 1899.

52 Βασ. Γιασιράνης-Κυρίτση, «Ιστορικά σημειώματα, Υπέρεια», εφ. *Η Θεσσαλία*, 19 Ιανουαρίου 1999.

53 Αντ. Σπηλιωτόπουλου, *Ιστορία του Ελληνοτουρκικού Πολέμου*, τόμ. Β', Αθήνα 1902, σελ. 160.

54 Νίτσας Κολιού, *Τα Βελεστινιώτικα Χρονικά του Δήμου Φερών*, έκδ. Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 2001, σελ. 81.

Επιστροφή του Σταύρου στον Βόλο

Ξαναγύρισε ο Σταύρος στον Βόλο να συνεχίσει τη ζωή του, ωστόσο παρακολούθησε στενά ό,τι συνέβαινε στον τόπο του από τον Τύπο και από ακούσματα. Ένα περιστατικό όμως τράβηξε την προσοχή και σχολιάστηκε ιδιαίτερα από όλους. Τίτλος «Σκελετός στρατιώτου» και παρακάτω το κείμενο: *«Ολίγον άνωθεν του Βελεστίνου ανευρέθη υπό τίνος γυναικός σκελετός Έλληνος στρατιώτου ως εκ της στολής καταφαίνεται... Επιβεβλημένον είνε καθήκον να φροντίση η Αστυνομία προς περισυλλογήν των οστών των ολίγων εκείνων ων το αίμα έβαψε τα Θεσσαλικά χώματα, ουδείς όμως έδωκε προσοχήν. Αύτη είναι η ευγνωμοσύνη προς τους προμαχήσαντας και πεσόντας υπέρ του πατρίου εδάφους»⁵⁵.*

Ο στρατιώτης αυτός, σκέφθηκε με μιας ο Σταύρος, ίσως ήταν ο άγνωστος πολεμιστής, που τραυματίστηκε θανάσιμα στην εκκλησία του Αγίου Χαράλάμπους. Άκουσε πως το παλλικάρι κτυπήθηκε από εχθρική οβίδα, η οποία του τσάκισε κυριολεκτικά τα δυο του πόδια. Κοντά στο μέρος, που κτυπήθηκε, βρέθηκε ο γέρος Ιωάννης Ν. Ντόντος, γιατί εκεί κοντά ήταν το σπίτι του, και έτρεξε όταν άκουσε τα βογγητά από τους τρομερούς πόνους των σπασμένων ποδιών του. Πλησίασε κοντά με κάποιον φόβο και είδε το αίμα να τρέχει ασταμάτητο από τα θρυμματισμένα του πόδια.

Τα έδεσε πρόχειρα και με μεγάλη προσπάθεια τον φορτώθηκε και τον έφερε στο πρόχειρο χειρουργείο της εποχής εκείνης, που ήταν κάπου κοντά στην εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου. Στο δρόμο ο τραυματίας βογγώντας ρωτούσε τον γέρο Γιαννάκη αν είχε τις πατούνες του και κείνος, για να του δώσει κουράγιο στη δύσκολη κατάσταση που βρισκόταν, του απαντούσε πως τις είχε και έπρεπε να κάνει κουράγιο. Ωστόσο, το αίμα έτρεχε ασταμάτητα παρά την πρόχειρη επίδεση και λίγο πριν φτάσουν στο χειρουργείο πέθανε μέσα σε τρομερούς πόνους από εξάντληση. Με την τροπή όμως που πήραν τα πράγματα του πολέμου, μέσα στον πανικό των γεγονότων ανοίχτηκε πρόχειρα ένας τάφος και

55 Εφ. Η Θεσσαλία, 12 Νοεμβρίου 1899.

θάφτηκε το άγνωστο παλλικάρι. Ο τάφος του σκεπάστηκε με αγριόχορτα και αναπαύτηκε στη λησμονιά του⁵⁶.

Γνήσιος πατριώτης, ο Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος ένωσε συγκίνηση και απογοήτευση για την τύχη του Έλληνα στρατιώτη, ο οποίος έπεσε αγωνιζόμενος για την απελευθέρωση της Θεσσαλίας στον ατυχή πόλεμο του 1897, τον πόλεμο της ντροπής, όπως πολύ σωστά τον αποκάλεσαν. Όλα τα συμβάντα του τόπου του ο Σταύρος τα μάθαινε, μικρός ο περίγυρος και τα γεγονότα κυκλοφορούσαν με το πήγαινε-έλα των κατοίκων.

Στον Βόλο, λοιπόν, ο Σταύρος αγωνιζόταν για το μεροκάματο, είχε πια εξασφαλίσει την αγάπη του αφεντικού με την εργατικότητα και τον χαρακτήρα του και, με την ευγένεια, την εξυπνάδα και την εργατικότητα, είχε μετατρέψει το μαγαζί σε πολυσύχναστο χώρο, όπου παρακολουθούσε τις εξελίξεις των πολιτικών πραγμάτων, άκουγε τους πελάτες, που έρχονταν στο μαγαζί να ψωνίσουν, αλλά και όσους σύχναζαν εκεί και ιδιαίτερα τους Καρταλικούς. Ακροατής των συζητήσεων, των διαφωνιών, μάρτυρας των υποσχέσεών τους έβλεπε να μοιράζονται τις νίκες και τις ήττες τους, ακουμπισμένοι στα αριστοκρατικά τους μπαστούνια, ο κόσμος μίκραινε στα μάτια τους και κείνοι γίνονταν τόσο τρανοί, τόσο μεγάλοι. Εκεί πήρε τα πρώτα μαθήματα ζωής και πολιτικής⁵⁷.

Ο Νοέμβριος του 1899 είχε αρκετή κακοκαιρία. Δυνατή βροχή μαστίγωνε τα τζάμια. Μπροστά στο παράθυρο ο Σταύρος ονειρευόταν κοιτάζοντας τους κυματισμούς της βροχής κάτω από τους φανοστάτες της πόλης του Βόλου. Τυλιγμένος στο μεγάλο παλτό, που φορούσε για να ζεσταίνεται, ονειρευόταν την επιστροφή του στο χωριό⁵⁸. Μια εβδομάδα επικρατούσε κακοκαιρία. Στα πεδινά έβρεχε συνεχώς επί τρεις μέρες. Βροντές και αστραπές ξέσκιζαν το σκοτεινό ουρανό, το νερό κυλούσε και στα γύρω ορεινά το Πήλιο, ο Όλυμπος και ο Κίσσαβος είχαν καλυφθεί από χιόνι, που έφθανε μέχρι σχεδόν τους πρόποδες⁵⁹.

56 Σ.(τέργιος) Ν.(ασίκας), «Μια αληθινή ιστορία από τον πόλεμο του 1897», εφ. *Φωνή του Βελεστίνου*, αρ. φύλ. 31, Σεπτ. 1987, σελ. 2.

57 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 19 Ιουνίου 1899. Μαρτυρία Σταύρου Μητσικώστα.

58 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

59 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 9 Νοεμβρίου 1899.

Βελεστίνο, 1900

Κυριακή 25 Ιανουαρίου του 1900 και μετά τη Θεία Λειτουργία στο ναό του Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης ο Αλέξης Καραμπερόπουλος, πρόεδρος της Κοινότητας Βελεστίνου⁶⁰ ετοίμαζε την εκδήλωση του μνημοσύνου «*υπέρ των εν τη Νοτίω Αφρική πεσόντων Άγγλων*»⁶¹. Σε αντίθεση με την πόλη του Βόλου, το Βελεστίνο ακολούθησε το παράδειγμα των άλλων πόλεων της Ελλάδος, οι οποίες η μια μετά την άλλη απέτισαν φόρο θαυμασμού και τιμής⁶².

Φωτισμός δεν υπήρχε, γιατί οι είκοσι φανοί στους δρόμους καταστράφηκαν από την τουρκική κατοχή στον πόλεμο και ελλείπει χρημάτων δεν γινόταν μειοδοτική δημοπρασία. Η εγκατάλειψη αυτή ήταν πιο εμφανής στην Υπέρεια Κρήνη-Κεφαλόβρυσο, μια τοποθεσία καταπράσινη γεμάτη γέρικα και νεαρά πλατάνια με μια πηγή, που είχε κρυστάλλινο νερό από την αρχαιότητα, από όπου οι κάτοικοι έπιναν το νερό της, αλλά ύδρευαν και τα χωράφια της περιοχής τους. Η στασιμότητα όμως των νερών της πηγής, οι ακαθαρσίες της φύσης και των κατοίκων μεγάλωναν το πρόβλημα και οι «*ελώδεις καχεζίες και οι ελαιογενείς πυρετοί*» έκαναν θραύση. Οι κάτοικοι φτωχοί και εγκαταλειμμένοι στη μοίρα τους, αδιακρίτως γένους, ηλικίας και οικογενειακής κατάστασης στέλλονταν στο σκοτεινό Άδη και πλήρωναν το τίμημα της ανικανότητας των αρχόντων και της αδιαφορίας του Κράτους⁶³.

Ωστόσο, τα προβλήματα παρέμεναν και ο Σταύρος μάθαινε ότι οι αρμόδιοι δεν έπαιρναν κανένα μέτρο. Η Υπέρεια Κρήνη εξακολουθούσε να είναι γεμάτη χώματα και σκουπίδια, ενώ ο δρόμος από το Σταθμό μέχρι την Αγορά έμενε μισοτελειωμένος, δημιουργώντας πολλά εμπόδια και προβλήματα στους διαβάτες. Η πείνα, οι κακουχίες και οι αρρώ-

60 Ακριβές κείμενο «Κοινοτικοί Σύμβουλοι Βελεστίνου δεν υφίσταται προ πενταετίας εκτός ενός και μόνο προέδρου ονομαζομένου Καραμπεροπούλου καθ' όν ηγέρθησαν παράπονα».

61 Βασ. Γιασιράνη-Κυρίτση, «Εκδηλώσεις τιμής και μνήμης στο Βελεστίνο, τις πρώτες δεκαετίες του 20 αι., μέσα από τον Τύπο», *Υπέρεια*, τόμ. 7, *Πρακτικά Ζ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας» (Βελεστίνο 2017)*, Αθήνα 2020.

62 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 21 Ιανουαρίου 1900.

63 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 25 Ιανουαρίου 1900.

στιες θέριζαν. Ακόμη και τα δραστήρια τονωτικά φάρμακα του γιατρού Π. Ασλάνη⁶⁴ δεν μπορούσαν να βοηθήσουν τους αναιμικούς κατοίκους. Όμως, παρ' όλες τις αντιξοότητες, σιγά-σιγά η ζωή άρχισε να ξαναβρίσκει τον κανονικό της ρυθμό, και ο μεγάλος Μύλος λειτουργούσε πάλι στο Βελεστίνο. Βέβαια η φτώχεια και η ανέχεια των κατοίκων συνεχιζόταν και ο δήμαρχος Δημήτριος Γιαννακόπουλος, καθώς πλησίαζε το Πάσχα του 1900, έκανε δημόσια έκκληση στη φιλανθρωπία ατόμων και σωματείων⁶⁵.

Οι Βελεστινιώτες συνέχισαν να ζουν την ίδια ζωή, να θρηνούν και να χαμογελούν, να γεννιούνται και να πεθαίνουν με άσχημες συνθήκες. Όμως ο μήνας Μάιος με τον ερχομό του έδωσε ενθαρρυντικά μηνύματα ζωής, και κανένας θάνατος δεν έλαβε χώρα σε όλο το Δήμο Φερών⁶⁶. Ο νεαρός Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος ωρίμασε στο Βόλο, χνούδισε το πρόσωπό του, έβγαλε μουστάκι, έγινε άντρας πια είκοσι χρονών, άλλαξε τα χοντροπάπουτσα του χωριού με αυτά της πόλης, άλλαξε το χαρακτήρα του, μεγάλωσαν και τα όνειρά του. Μίκρυνε ο χώρος του μαγαζιού του αφεντικού του και τράνεψε η ελπίδα για δικό του μαγαζί.

Όταν πια νόμιζε ότι είναι έτοιμος να σηκώσει την ευθύνη στο μυαλό και στους νεαρούς ώμους του, έφυγε για τον τόπο του, το Βελεστίνο. Δεν έφυγε όμως σαν κλέφτης. Δεν τα χάλασε με το αφεντικό του, ο οποίος μάταια προσπάθησε να τον πείσει να μείνει στο μαγαζί, να γίνει συνεταίρος. Ο Κυριαζής του έταξε την όμορφη κόρη του, τον ήθελε για γαμπρό του, αλλά ο Σταύρος αρνήθηκε. Δεν ήθελε να μείνει στο Βόλο. Τον τραβούσε, σαν άλλο Οδυσσέα, η πατρίδα του, ο τόπος του. Ήθελε να δημιουργηθεί, να γίνει «κάποιος» και χρειαζόταν κάπου να ακουμπήσει. Τον Κυριαζή τον ήθελε φίλο, τροφοδότη και δάσκαλό του. Να τον συμβουλευεί με αγάπη και να τον βοηθήσει να προκόψει.

64 Για τον ιατρό της Λάρισας Παναγιώτη Ασλάνη βλ. Μάρκος Ν. Σγάντζος, «Οι ιατροί, φαρμακοποιοί και μαίες της Θεσσαλίας στα τέλη του 19^{ου} αιώνα», *Θεσσαλικό Ημερολόγιο*, τόμ. 51, 2007, σελ. 257-288. Νικόλαου Α. Δεσιμόνα, *Η άσκηση της Ιατρικής και οι γιατροί στο Θεσσαλικό χώρο (1881-1940)*, Διδακτορική διατριβή, Λάρισα 2017, τόμ. Α', σελ. 224.

65 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 7 Απριλίου 1900.

66 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 9 Μαΐου 1900.

Ένα καημό είχε ο Σταύρος, ένα όνειρο. Και κάθε βράδυ σαν έκλεινε το μαγαζί και το ασφάλιζε με τα διπλά παντζούρια και το σιδερένιο μεγάλο σύρτη, πριν πέσει για ύπνο στο πατάρι, ανασκάλευε το υφασμάτινο σακουλάκι, το αναποδογύριζε να πέσουν τα κέρματα, που μάζευε με τόσο ιδρώτα, τόσες στερήσεις, να τα μετρήσει πάλι ένα-ένα να δει αν αυγάτισαν, να δει πόσα του χρειαζόνταν για φασόλια, πόσα για ρύζι, για το εμπόρευμα, που έπρεπε να 'χει για να είναι αφεντικό⁶⁷. Τα σπινθηροβόλα μάτια του προσπαθούσαν να «κλέψουν» ό,τι χρειαζόταν να ξέρει ένας καλός έμπορος. Το εμπορικό δαιμόνιο υπήρχε μέσα του, μαζί με τη φιλοδοξία της διάκρισης. Ήθελε να μην είναι ένας από τους πολλούς ανώνυμους, που ξεφύτρωναν καθημερινά στο δήμο Φερών.

Από τις πρώτες κάρτες του Βελεστίνου μετά την απελευθέρωση του 1881. Ο μιναρές και το τζαμί δεσπόζουν στην Υπέρεια Κρήνη-Κεφαλόβρυσο. Μετά μια δεκαετία και πλέον το τζαμί δεν υπάρχει στις αντίστοιχες απεικονίσεις του 1897. Στο βάθος διακρίνεται η ανεγειρόμενη εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης.

67 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

Μόνιμη εγκατάσταση στο Βελεστίνο το 1900

Έτσι, όταν θεώρησε ότι έφτασε ο κατάλληλος καιρός και ήταν έτοιμος, περίπου το Πάσχα του 1900, άφησε με λύπη το παλιό αφεντικό του, ο οποίος του υποσχέθηκε πως θα τον τροφοδοτεί με το καλύτερο κρασί και τα καλύτερα προϊόντα τώρα που θα πάει στο Βελεστίνο. Στην ουσία, άλλοι ήταν οι λόγοι που ανάγκασαν τον Σταύρο να φύγει. Η μητέρα του Ζωγράφω και η αδελφή του Καλλή έμεναν μαζί με τη γυναίκα του Αλέξη στον Πύργο. Κακά μαντάτα ήρθαν, ότι η μητέρα του, που τόσο της είχε αδυναμία και η αδελφή του κακοπερνούσαν κοντά στη νύφη. Αναστατώθηκε. Ένωσε τη γη να φεύγει κάτω από τα πόδια του. Ένωσε οργή και αγανάκτηση για ό,τι δεν μπορούσε να κάνει. Φαντάστηκε τις δύο γυναίκες άβουλες, η μια από τα γηρατειά της και η άλλη από την απειρία της νεότητάς της, να υποφέρουν, ζώντας κοντά σε μια γυναίκα, της οποίας η δεσποτική τυραννία της εξουσίαζε το κάθε τι. Μπροστά του έβλεπε εφιάλτες. Ένωθε απειλητικά τα πλοκάμια της νύφης, που τις αγκάλιαζαν. Έπρεπε να κάνει κάτι γι' αυτές και η εργασία του στον Βόλο τον εμπόδιζε⁶⁸.

Έτσι, μια μόνο επιλογή είχε ο Σταύρος. Να γυρίσει στον τόπο του. Μπροστά στη σταδιοδρομία του ορθωνόταν η οικογενειακή αγάπη, η αγάπη της μάνας Ζωγράφως και της μικρής αδελφής του, της Καλλής. Πόσο μεγάλος του φάνηκε ο χρόνος μέχρι να γυρίσει στον τόπο του. Είχαν περάσει μερικά χρόνια, τα παιδιά συνέχιζαν να παίζουν στους λασπωμένους δρόμους και κείνος επέστρεφε από το Σταθμό με το κάρο γεμάτο κασόνια και σακιά. Έτριζαν οι ρόδες στις λακκούβες και στις πέτρες ως ότου να φτάσουν. Σουρούπωνε. Οι γέροντες στους καφενέδες ρουφούσαν τον καφέ τους και η ψυχή του Σταύρου πετάριζε και άπλωνε τα άσπρα φτερά της στο όνειρο.

Στην κάθε πατημασιά του, ξάνοιγε ένα κομμάτι της παιδικής ζωής, κομμάτια ζωής αφρόντιστης, γλυκιάς, αγαπημένης. Έβλεπε τα χωράφια, που πηδούσε σαν ζαρκάδι και έπαιζε παιχνίδια, που δεν τα χόρτασε ποτέ. Έβλεπε το αμπέλι που περνούσε τις πιο ευτυχισμένες ώρες της

68 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

παιδιάτικης ζωής του, τρώγοντας γλυκά σταφύλια και ώριμα σύκα. Του ερχόταν να αγκαλιάσει ό,τι έβρισκε μπροστά του χώμα, πέτρες, χαμόκλαδα, δέντρα.

Έφερε γύρω τη ματιά του και τίποτα δεν είχε αλλάξει. Όλα στην ίδια θέση και μόνον οι άνθρωποι αυξήθηκαν. Τα δάκρυα, που πλημμύρισαν, πάσχισαν να τον πνίξουν. Το σπίτι του φάνηκε μεγαλύτερο και η μορφή της μάνας του Ζωγράφως ενέπνεε άγιο σέβας, της αδελφής του ελπίδα, παρηγοριά. Φιλήματα, αγκαλιάσματα, γέλια, όλα ένα πανηγύρι, που του σταμάτησε τα δάκρυα και του σκόρπισε τον πόνο.

Στο Βελεστίνο ήταν εγκατεστημένα όλα τα μέλη της οικογένειας. Ο Αλέξης Καραμπερόπουλος μαζί με τον Στέργιο Μπέλλα ήταν οι μοναδικοί έμποροι υφασμάτων και οι πιο γνωστοί στον τόπο τους⁶⁹. Ο δεύτερος αδελφός, ο Ζήσης, πήρε γεωργικό κλήρο και ασχολήθηκε με τα κτήματα⁷⁰. Ο Κώστας, ο άλλος αδελφός, έφυγε στην Αμερική σε ηλικία 22 ετών, μαζί με πολλούς άλλους Βελεστινιώτες⁷¹, όπως ο Χάρης Τριανταφύλλου⁷², ευεργέτης του Βελεστίνου. Εκεί παρέμεινε είκοσι χρόνια συγκεντρώνοντας μια σεβαστή χρηματική περιουσία, την οποία μετέφερε στο Βελεστίνο, ασχολήθηκε με το εμπόριο, παντρεύτηκε την Αγγελική Δ. Αλεξανδρή από

Ο αδελφός του Σταύρου, Κώστας Τρ. Καραμπερόπουλος (1882-1966), ο οποίος μετανάστευσε το 1904 στην Αμερική μαζί με άλλους Βελεστινιώτες και επέστρεψε μετά εικοσαετία στο Βελεστίνο δημιουργώντας πολυμελή εξ εννέα παιδιών οικογένεια.

69 Κ. Χρηστόπουλου, *Εμπορικός Οδηγός Βόλου-Πηλίου-Αλμυρού*, εν Βόλω 1911.

70 Ληξ. Πράξη Θανάτου 17/2 Νοεμβρίου 1940. Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

71 Βλ. Γεωργίου Σαββανάκη, «Βελεστινιώτες μετανάστες στην Αμερική στις αρχές του 20^{ου} αιώνα», *Υπέριαι*, τόμ. 5, *Πρακτικά Ε' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, επιμ. Δημ. Καραμπερόπουλου, Αθήνα 2010, σελ. 623-642.

72 Δημ. Καραμπερόπουλου, «Ο ευεργέτης του Βελεστίνου Χάρης Τριανταφύλλου (1895-1976)», *Μαγνησία*, Εξαμηνιαία έκδοση της Εταιρείας Κοινωνικής Παρέμβασης και Πολιτισμού, Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Μαγνησίας, τεύχ. 4, Μάιος 2005, σελ. 32-33.

Ο Βελεστινιώτης Χάρης Τριανταφύλλου (1897-1976) μετανάστευσε και αυτός στην Αμερική, όπου σπούδασε χημικός. Ανέπτυξε μια δική του χημική ουσία βαφής, που του απέφερε πολλά χρήματα, τα οποία διέθετε για σπουδές πολλών φοιτητών και δωρεές σε πανεπιστήμια. Στην διαθήκη του δεν λησμονήσε τη γενέτειρά του. Κάθε χρόνο από τους τόκους του κληροδοτήματος δίνεται ένα μέρος για την παιδεία του Βελεστίνου.

το Αερινό και απέκτησε μια πολυμελή οικογένεια με εννέα παιδιά, πέντε αγόρια και τέσσερα κορίτσια⁷³. Ο Σταύρος ήθελε να ασχοληθεί με το εμπόριο. Όταν ήρθε, μαζί με τα όνειρα και τις φιλοδοξίες του, κουβάλησε τα υφασμάτινα σακουλάκια γεμάτα όσπρια, το πρώτο του εμπόρευμα, για να ανοίξει το δικό του μαγαζάκι στο μεγάλο δρόμο της αγοράς και έγινε παντοπώλης. Δίπλα από τον αδελφό του τον Αλέξη ήταν μια μικρή αποθήκη, ένας στενόμακρος χώρος, που τον αξιοποίησε και ξεκίνησε.

Τα πρώτα εμπορικά βήματα

Δύσκολα τα πρώτα του βήματα, μα τόλμησε. Με αυτό το λίγο εμπόρευμα, δέκα-δέκα οκάδες από κάθε είδος δημητριακών, με πολλή διάθεση και με τη βοήθεια του μεγάλου αδελφού του, Αλέξη, ξεκίνησε ο Σταύρος⁷⁴. Τα διαθέσιμα κεφάλαια ήταν πολύ μικρά, αλλά με την ακούραστη κινητικότητα και την εργατικότητα, που υπήρχε έμφυτη μέσα του, με την καλοσύνη και την ηρεμία του, τον ζήλο και την κατατσοσύνη του απέκτησε σιγά-σιγά τη φήμη του καλού έμπορα. Το μαγαζί του ήταν

73 Για τον μικρότερο αδελφό του Σταύρου, τον Κώστα Τρ. Καραμπερόπουλο, έχει γράψει σχετικό πόνημα ο γιός του Βασίλης Κ. Καραμπερόπουλος, *Ο Αμερικάνος*, εκδόσεις «Οσελότος», Αθήνα 2017.

74 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

μικρό, αλλά ευρύχωρο και βολικό. Όλη την ημέρα από τα ξημερώματα ως αργά το βράδυ βρισκόταν εκεί.

Όταν σκοτεινίαζε καθάριζε το λαμπόγυαλο, άναβε τη λάμπα και την πήγαινε στον πάγκο. Γέμιζε ένα ποτηράκι μπρούσκο κρασί, το έπινε γουλιά-γουλιά και σχεδίαζε το αύριο. Έπρεπε να τα φέρει βόλτα μονάχος του, αφού δεν βρήκε από τον πατέρα του καμιά περιουσία. Μόνο το όνομα τού άφησε. Καλό και τίμιο όνομα. Κι αυτός δούλευε σκληρά, χωρίς κανένα παράπονο.

Οι δουλειές πήγαιναν προς το καλύτερο και η ζωή κοντά στη μητέρα του και στην αδελφή του στον πύργο, πήρε άλλο νόημα. Η κληματαριά σκέπαζε τη μισή αυλή και ένα κλαρί ξέφευγε στο μπαλκόνι. Το πηγάδι στη μέση πρόσφερε το νερό του και τα περιστέρια φτεροκοπούσαν ανυπόμονα και περίμεναν το μεσημέρι να τα ταΐσει. Όταν γύριζε τις έβρισκε στην ίδια θέση να τον περιμένουν. Η μητέρα του, η Ζωγράφω, δίπλα στο παράθυρο έγενθε, ύφαινε, μάλωνε και έριχνε ανήσυχες ματιές στο δρόμο μέχρι που τον άκουγε να ανεβαίνει τις ξύλινες σκάλες, τότε ησύχαζε και ένα διάπλατο χαμόγελο στόλιζε το ρυτιδωμένο πρόσωπό της. Η μικρή αδελφή του, η Καλλή, καθισμένη στο προσήλιο κεντούσε και τραγουδούσε. Μόλις τον έβλεπε, σηκωνόταν να τον καλωσορίσει με την κελαριστή φωνή της.

Γυρίζοντας από το μαγαζί ο Σταύρος άφηνε πίσω του τις έγνοιες και τις σκοτούρες. Το σπίτι και η ζεστή αγκαλιά της μάνας, που του έλειπε, που τη στερήθηκε, ήταν το καλύτερο καταφύγιο, ήταν το φάρμακο για την καλή διάθεση. Το σπίτι μοσχοβολούσε από τις μυρουδιές της φρεσκοψημένης, τραγανής χορτόπιτας. Μέχρι να στρωθεί το τραπέζι, τότε χόρευε με την Καλλή, τότε σφύριζε εύθυμους σκοπούς, χοροπηδώντας γύρω από το τραπέζι, τότε σήκωνε στα δυνατά του χέρια το αδύνατο, γέρικο κορμί, το χάιδευε, το γέμιζε αγάπη, φροντίδα, περιποίηση. Το βλέμμα των μεγάλων εκφραστικών ματιών της ήταν η ευτυχία του. Βιαζόταν να φύγει για να μην ακούει τις ευχές, που του έδινε κάθε φορά, για να μην δείξει τα δάκρυα χαράς, που γυάλιζαν στα μάτια του⁷⁵. Οι εκδηλώσεις αυτές, το ήθος και ο χαρακτήρας του Σταύρου διεύρυναν τον κύκλο των γνωριμιών του και μεγάλωσαν την αγάπη του για την πατρίδα.

75 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

Δεν έδειχνε ποτέ τις οικονομικές δυσκολίες, που αντιμετώπιζε, και όταν η σιωπή τον κατακτούσε, όταν τον βάραινε η θλίψη, ανέβαινε στο μεγάλο δωμάτιο, από όπου αγνάντευε την απεραντοσύνη του ορίζοντα και τη μοναξιά του Βελεστινιώτικου κάμπου. Τον έπιανε ένα βουβό κλάμα, μα και ένα πείσμα, να αντέξει, γιατί ήθελε να είναι ευτυχισμένες. Ατέλειωτα τα νυχτέρια τους. Η Ζωγράφω μάζευε το νήμα σε κουβάρια από την ανέμη των χειρών του Σταύρου και έλεγε ιστορίες για μάγισσες, βασιλόπουλα και νεράιδες, που έπιαναν τα τρίστρατα μόλις νύχτωνε στον κάμπο και η Καλλή σιγοτραγουδούσε και ονειρευόταν⁷⁶.

Ανοιχοδόμηση εκκλησίας της Κοίμησης της Θεοτόκου, 1901

Τελειώνει το 1900 και η εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου, της Παναγίας, όπως την αποκαλούσαν, παρέμενε στην ίδια κατάσταση, που την άφησαν οι Τούρκοι με τον πόλεμο του 1897. Τελικά, στις 21

Ο παλιός Ιερός Ναός της Παναγίας Βελεστίνου και απέναντι διακρίνεται η Μαγούλα Μπακάλη, όπου ήταν η ακρόπολη των Φερών.

76 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

Ιανουαρίου 1901 οι βουλευτές της Επαρχίας⁷⁷ Βόλου τα κατάφεραν επιτέλους. Δραστηριοποιήθηκαν, έστειλαν υπομνήματα και το Υπουργείο Εσωτερικών αποφάσισε να ανοικοδομήσει το ναό της Θεοτόκου με όσες πιστώσεις είχε. Προκηρύχθηκε μειοδοτική δημοπρασία στο Βελεστίνο⁷⁸ και περίμεναν όλοι να ξανακούσουν το σήμαντρό της και να λειτουργηθούν πάλι στη σκέπη της, αφού η ιστορία της αναγόταν σε προηγούμενους αιώνες. Και ο Σταύρος περίμενε να τη δει να ορθώνεται πάλι στην ίδια θέση, που την έκτισαν οι προπάπποι τους.

Η ύπαρξή της βρέθηκε για πρώτη φορά στην «Επιπεδογραφία της Φεράς λεγομένης νυν Βελεστίνας» του Ρήγα Βελεστινλή το 1797, αλλά με διαφορετικό όνομα και ήταν αφιερωμένη στον Άγιο Αθανάσιο⁷⁹. Το 1809 ο Άγγλος περιηγητής W. Leake συνάντησε στον ίδιο χώρο εκκλησία και σχολίαζε ότι στεκόταν στο ψηλότερο μέρος, στο Βαρούσι της ελληνικής συνοικίας, πίσω από τα αρχαία τείχη. Στην Επανάσταση του 1821⁸⁰ ισοπεδώθηκε κυριολεκτικά από τους Τούρκους μαζί με την Ελληνική συνοικία και κατασφάχτηκαν οι κάτοικοι. Μόνο μια ομάδα κατοίκων σώθηκε, επειδή πρόλαβε να φύγει. Μετά από χρόνια, που εγκαταστάθηκαν νέοι κάτοικοι, το 1865 έκτισαν

Η κτητορική πλάκα του ναού της Παναγίας του 1865, που βρέθηκε από τον αρχαιολόγο Ευάγγελο Κακαβογιάννη στα χαλάσματα του ναού μετά τον σεισμό του 1957.

77 Η Μαγνησία ήταν Επαρχία του ενιαίου τότε Νομού Λαρίσης.

78 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 21 Ιανουαρίου 1901.

79 Ευάγγ. Κακαβογιάννη, «Από τη χάρτα του Ρήγα» περ. *Κείμενα του Βόλου*, Βόλος 1980, τεύχ. 7. Σελ. 619-627. Αναδημοσίευση στη *Φωνή του Βελεστίνο*, Ιούλιος 1985.

80 Δημητρίου Απ. Καραμπερόπουλου, *Ο Ιερός Ναός του Αγίου Αθανασίου Βελεστίνο στην εποχή του Ρήγα και σήμερα*, Αθήνα-Βελεστίνο 2011, σελ. 21.

καινούρια εκκλησία⁸¹ στο ΒΔ τμήμα της κωμόπολης⁸², πάνω στα ερείπια της παλιάς με το ίδιο οικοδομικό υλικό, αλλά δεν την αφιέρωσαν στον άγιο Αθανάσιο. Ίσως γιατί δεν υπήρχε ο ίδιος συναισθηματικός δεσμός ή επειδή η Παναγία ήταν προσφιλέστερη στους καινούριους κατοίκους⁸³.

Το γεγονός της ανοικοδόμησης είχε μεγάλη σημασία για τον τόπο. Εκτός από την προβολή του θρησκευτικού συναισθήματος, επρόκειτο να εργαστεί ανθρώπινο δυναμικό, που πεινούσε και είχε ανάγκη τη δουλειά, τα χρήματα και κάθε είδους βοήθεια. Κτιζόταν πάλι με τη βοήθεια του Θεού και την πίστη των ανθρώπων και θεμελιωνόταν η ελπίδα για τη ζωή. Το παλιό αρχαίο τείχος χρησιμοποιήθηκε σαν περίβολος. Το χτες δεμένο με το σήμερα έδειχνε την ειρηνική συνύπαρξη των αιώνων⁸⁴.

Σχετικά με την διάρκεια της Θείας λειτουργίας αρκετοί κάτοικοι μαζεμένοι στην Αγορά την Κυριακή 8 Μαρτίου 1902 διαφωνούσαν για το αργοσχόλασμα της κυριακάτικης λειτουργίας και εξέφραζαν έντονα παράπονα για τους ιερείς των εκκλησιών τους. Δεν καταλάβαιναν, γιατί η εκκλησία σχολούσε στις δώδεκα το μεσημέρι. Το γεγονός κουβεντιαζόταν πολύ και άλλοι έριχναν ευθύνες στους ιερείς και άλλοι στους ψάλτες. Ωστόσο, όποιοι και αν ήταν οι αίτιοι το θέμα έπρεπε να λυθεί, αφού δημιουργούσε τόση αναστάτωση, ιδιαίτερα στις γυναίκες που έπρεπε να ήταν στα σπίτια τους⁸⁵.

81 Ευάγγ. Κακαβογιάννη, «Η παλιά εκκλησία της Παναγίας στο Βελεστίνο και η παράδοση για το Ρήγα», περ. *Κείμενα του Βόλου*, Βόλος 1980, τεύχ. 7, σελ. 622, σημ 3, σελ. 623-624.

82 Περ. *Προμηθεύς*, Βόλος, Απρ. 1891, τεύχ. ΚΗ', σελ. 221.

83 Ευάγγ. Κακαβογιάννη «Η παλιά εκκλησία της Παναγίας...», *ό.π.*

84 Yves Beguignon, *Recherches Archéologiques à Phères de Thessalie*, Paris 1937, σελ. 15, σημ 2.

85 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 8 Μαρτίου 1902.

Υποδοχή των βασιλοπαίδων

Το Σάββατο 14 Απριλίου 1901 το Βελεστίνο παραμέρισε για λίγο τα προβλήματά του και υποδέχθηκε με ενθουσιώδεις ζητωκραυγές το διάδοχο Κωνσταντίνο και την πριγκίπισσα Σοφία. Με την επίσκεψη αυτή οι κάτοικοι ξέχασαν τον αγώνα τους για επιβίωση, άφησαν τα μαγαζιά και τις δουλειές τους και συγκεντρώθηκαν να τιμήσουν τους ξεχωριστούς επισκέπτες τους. Σε λίγα λεπτά η αγορά είχε αδειάσει και οι κάτοικοι με όποιο μέσον είχαν μετέβησαν στο Σιδηροδρομικό Σταθμό. Το κτίριο στολίστηκε με ελληνικές σημαίες, δάφνες, κορδέλες και φωτογραφίες των βασιλέων. Ο δήμαρχος Γιαννακόπουλος, οι δημοτικοί σύμβουλοι, ο κοινοτάρχης Αλέξης Καραμπερόπουλος, ο αδελφός του Σταύρου, ήταν η ομάδα που υποδέχτηκε τους επίσημους στην πατρίδα του Ρήγα, έστω και για λίγη παραμονή μόνο στο Σταθμό. Οι μαθητές των Σχολείων συνοδευόμενοι από τους δασκάλους και πολύς κόσμος ζητωκραύγασαν τους βασιλόπαιδες, μόλις το τρένο σταμάτησε στο Σταθμό του Βελεστίνου⁸⁶.

Κατάσταση στο Βελεστίνο, 1901

Τελείωνε ο Ιούνιος του 1901 και ακουμπώντας στον πάγκο του μαγαζιού του ο Σταύρος απαλλαγμένος πλέον από τη στρατιωτική του θητεία, κλάσεως 1901, διάβαζε και ξαναδιάβαζε το έγγραφο, που είχε στα χέρια του, ως *“υπόχρεως εκ γυμνάσεως εξομοιούμενος πρεσβύτερος υιός γυναικός εν χηρεία διατελούσης, του πρεσβυτέρου αδελφού του εν γάμω έχοντως την ιδίαν οικογένειαν”*⁸⁷, αφουγκράστηκε τη σιγαλή και αποκοιμιστική ολιγόστιγμη ζωή της κωμόπολης, που φαινόταν έρημη από άκρη σ’ άκρη και συλλογίστηκε, πως στην πατρίδα του μπορούσε να προσφέρει και χωρίς να υπηρετήσει στρατιώτης.

Πόσες σκέψεις έκανε, πόσα συναισθήματα χαράς, αλλά και λύπης ένιωθε. Οι σκέψεις του μόνες περιπλανούνταν στη μοναχική επίσης

86 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Απριλίου 1901.

87 Στρατολογικό Γραφείο Βόλου, Αρ. Στρατολογικού Μητρώου 316, (Καραμπερόπουλος Σταύρος).

κωμόπολη, όπου καπνοδόχη δεν κάπνιζε, φούρνος δεν έκαιγε. Ανθρώπινη μορφή πουθενά δεν πρόβαλε. Κλώσσοι μόνο με τα κλωσσοπούλια γύριζαν εδώ και εκεί μυτίζοντας τους σπόρους της γης. Σκελετωμένα και ψωριάρικα σκυλιά ψαχούλευαν με τη μύτη κολλημένη στη γη στα σκουπίδια του αρχοντικού του Ντόντου, μήπως βρουν από τα περασμένα γεύματα κανένα ξεχασμένο κόκκαλο.

Όλα τα σπίτια κατάκλειστα. Άλλα χαμηλά και συμμαζεμένα και απέναντι τα σπίτια των νοικοκυραίων με τις αυλές περιμαντρωμένες, τα μεγάλα παράθυρα ορθάνοιχτα και την πυργωτή γωνία της πετρόχτιστης μάντρας, όπου οι πελαργοί έκαναν τις κουφωτές φωλιές τους. Οι κάτοικοι δεν είχαν τίποτε άλλο από την καθημερινή τους έγνοια. Οι γυναίκες πρόβαλαν από δω κι από κει, βουτηγμένες στη σκόνη, με ανασηκωμένα τα μπαλωμένα τους ρούχα ως το γόνατο. Άλλες φορτωμένες ξύλα για να κάψουν το φούρνο, άλλες κρατώντας στις ποδιές τους αγριόχορτα να μαγειρέψουν το εσπερινό τους δείπνο.

Οι άντρες έρχονταν από πίσω με βήμα αργό και ράθυμο. Κοντά τους έρχονταν τα ζωντανά, βόδια στριφοκέρατα, άλογα φορτωμένα με τα εργαλεία και τα χρειαζόμενα καυσόξυλα. Το πριν έρημο τοπίο στον ήλιο της μέρας, στο λιόγερμα, έπαιρνε ζωή, χαρά και θόρυβο. Ακούγονταν φωνές, κάπου-κάπου και βρισιές των αντρών, γέλια νεανικά, τραγούδια πρόσχαρα, γαυγίσματα σκύλων και μουγκρίσματα μελαγχολικά των βοδιών. Ο ήλιος βασιλεμένος πίσω από τα συννεφιασμένα βουνά του κάμπου πέρα μακριά, μάζευε τις ακτίνες του. Πυκνά σύννεφα γκριζάριζαν τον ουρανό.

Μόνος με τις σκέψεις του ο Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος χαιρόταν την εικόνα της επιστροφής των χωριανών, αναπολούσε και συλλογίζονταν. Έπειτα οριοθέτησε τις δυνάμεις του και έβαλε στόχο το ξεκίνημα μιας νέας εμπειρίας. Ενθουσιάστηκε με την ιδέα και αποθήκευσε μέσα του απεριόριστη δυνατότητα και αντοχή για να πραγματώσει τα όνειρά του. Ήξερε να βλέπει τι ήταν όμορφο, γιατί είχε την ομορφιά μέσα του. Στιγμές-στιγμές ένιωθε πως δεν μπορούσε να φρενάρει τις επιθυμίες και τους στόχους του.

Τέλος του Ιουνίου του 1901 και ήταν μόνο στους ημεροδείκτες. Ο ήλιος κρυβόταν ζηλότυπα, μαύρα και μελανά σύννεφα κάλυπταν τον ουρανό, ουράνιες εκτυρσοκροτήσεις τάραζαν το σύμπαν, οι σταγόνες της

βροχής δυνατές χτυπούσαν στα τζάμια, οι λάμπες άναψαν νωρίς, από τις έξι το απόγευμα, ενώ άστραφτε και βροντούσε σε ατέλειωτη συνέχεια. Τα τραπέζια και οι καρέκλες των καφενείων άτακτα ριγμένα στα υπόστεγα περίμεναν υπομονετικά την καλοκαιρία και μέσα στα μικρά καφενεία, τα γεμάτα καπνούς και μυρωδιές οι αγρότες έπαιζαν τάβλι και χαρτιά, χωρίς να ξέρουν το αύριο της παραγωγής τους⁸⁸.

Ο Σταύρος ακουμπισμένος στην πόρτα του μαγαζιού του, 1 Μαρτίου του 1902, σκεπτόταν και ονειροπολούσε, απολαμβάνοντας το ρυθμικό γδούπο της βαρυφορτωμένης άμαξας που περνούσε τρεκλίζοντας. Πέρα μακριά διαφαίνονταν χιονοσκεπείς οι ψηλές κορφές των γύρω βουνών. Παντού, όπου έπεφτε το βλέμμα, τα βουνά ήταν σκεπασμένα με χιόνι, ενώ βαριά ομίχλη κάλυπτε τις λοφοσειρές. Το σπίτι του Ρήγα, «όπου εγαλουχήθη και το πρώτον ενητένισε την μεγαλοπρεπή και χρυσάκτιον ανατολήν» καλύφθηκε από αραιή ομίχλη, που πύκνωσε μέσα σε λίγα λεπτά. Ένα αδελφικό κτύπημα στον ώμο τον επανέφερε στην πραγματικότητα⁸⁹. Αλλά μήπως ήταν μόνο αυτό το παράπονο των κατοίκων;

Αρχές και κάτοικοι πνίγονταν από την αδιαφορία της Πολιτείας, η οποία δεν έπαιρνε κανένα μέτρο καλύτερευσης των συνθηκών ζωής. Το Βελεστίνο είχε απέραντη πεδιάδα και υπήρχαν θέσεις κατάλληλες για την εκτέλεση γυμνασίων και στάβλοι για οσαδήποτε ζώα. Και αφού υπήρχαν όλα αυτά και η κυβέρνηση δεν μπορούσε να βοηθήσει αλλιώς, γιατί δεν αποφάσιζε να σταλεί ένα τάγμα ή μια ίλη ιππικού, για να δώσει κάποια κίνηση στο εμπόριο; Η κωμόπολη του Βελεστίνου προκαλούσε καλή εντύπωση στους ξένους. Όλα τα δημόσια γραφεία βρίσκονταν στα καλύτερα σπίτια.

88 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 30 Ιουνίου 1901.

89 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 4 Μαρτίου 1902.

Νέα αρχή του Σταύρου

Ο παντοπώλης Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος μεταφέρθηκε 17 Ιουλίου 1902, στο καινούριο μαγαζί, που νοίκιασε από τον Δημήτριο Ιατρού για ένα χρόνο. Στη μια πλευρά είχε τοποθετήσει μερικά βαρέλια με καλό κρασί, στην άλλη τα σακουλάκια με τα όσπρια βαλμένα επιδεικτικά στο πάνω μέρος των κιβωτίων, και απέναντι ακριβώς από τη μεγάλη πόρτα ήταν ο ξύλινος μεγάλος πάγκος με τη ζυγαριά, τα γυαλιστερά τάσια, που ισορροπούσαν με τα αντικρισμένα αλογάκια, τα δράμια παραταγμένα στη σειρά, περίμεναν στο ίδιο πάντα μέρος. Στην άκρη δεξιά υπήρχε ένα κουτάκι με φαρμακευτικές ουσίες και μπροστά από τη ζυγαριά το ταμείο του, ένα μικρό ξύλινο ζωγραφισμένο κασελάκι. Πίσω από τον πάγκο, στον τοίχο δυο-τρία ξύλινα ράφια αποτελούσαν το εμπορικό τμήμα: πανιά, νήματα, καρούλια, βελόνες πλεξίματος, μαρκοβέλονες, ψαλίδια, καρφίτσες⁹⁰.

Ληστεία στο μαγαζί του Σταύρου

Ο Οκτώβριος ήταν ο μήνας των προετοιμασιών, της προμήθειας για το μαγαζί, ο Σταύρος είχε πολύ δουλειά να κάνει και δεν πήγε εκείνη τη νύχτα στον «Πύργο». Τέλειωσε αργά και έπεσε να ξεκουραστεί λίγο στο μικρό χαμόσπιτο δίπλα να περάσει τη βραδιά του. Όμως ήταν ανήσυχος και δεν είχε ύπνο εκείνη τη νύκτα. Ένα κακό προαίσθημα τον έκανε να στριφογυρίζει στο ξύλινο καναπέ, να συλλογιέται διάφορα και να μην μπορεί να κοιμηθεί. Σηκώθηκε και σαν τον αλαφροϊσκιωτο βάδιζε με αργά βήματα. Σκεπτόταν την προκοπή του στο καινούριο κατάστημα, έκανε τον απολογισμό του και ένιωθε ικανοποίηση, που μέσα σε δύο χρόνια σκληρής δουλειάς κατόρθωσε να φτιάξει ένα από τα καλύτερα μαγαζιά της αγοράς. Το μικρό μαγαζάκι, απέναντι, όπου ξεκίνησε την επαγγελματική του σταδιοδρομία, ήταν πια παρελθόν⁹¹.

90 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

91 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

Και ενώ ο Σταύρος πάλευε με τους συλλογισμούς και τα όνειρά του συνήρθε ξαφνικά και επανήλθε στην πραγματικότητα. Άκουσε θόρυβο και βγήκε έξω γεμάτος αγωνία. Οι ληστές υποθέτοντας ότι το μαγαζί ήταν ξεκομμένο από το διπλανό σπίτι θορυβούσαν αμέριμνοι. Κάποια στιγμή αντιλήφθηκαν την παρουσία, που βάδιζε αργά και προσεκτικά προς το μέρος τους και έφυγαν έντρομοι μεταφέροντες μόνο μian φιάλη κρασιού και άλλα⁹² μικροπράγματα. Τους πήρε ξοπίσω αλλά δεν πρόλαβε να δει πόσοι ήταν. Ευχαρίστησε τον Θεό που δεν είχε απώλειες και ήρεμος, μόλις έφεξε η καινούρια μέρα, ο Σταύρος κατέφυγε απέναντι στο Αστυνομικό Τμήμα, ζήτησε τον αστυνόμο Γιαταγάνα και κατήγγειλε το γεγονός. Εκείνος δραστηριοποιήθηκε αμέσως για την ανακάλυψη των άγνωστων κλεφτών. Ληστείες σημειώθηκαν και σε πιο μακρινά σημεία από την αγορά⁹³. Η εφημερίδα *Η Θεσσαλία* έγραψε το εξής σχόλιο: «πρωτοφανής κλοπή έλαβε χώραν εις το κεντρικώτερον παντοπωλείον του Σταύρου Καραμπερόπουλου. Άγνωστοι διαρρήξαντες την όπισθεν θύραν του παντοπωλείου και εισελθόντες εν αυτώ ήρξαντο ερευνώντες την ανεύρεσιν της λείας των»⁹⁴.

7 Νοεμβρίου 1902. Βράδιασε για τα καλά και ένα μαύρο σκοτάδι κάλυψε σπίτια, ανθρώπινες μορφές και ζώα. Ψυχρός αέρας κατέβαινε από τα γύρω βουνά και παρέσυρε οτιδήποτε. Οι πόρτες και τα παραθυρόφυλλα έτριζαν και τα αερικά φυλούσαν παράμερα. Μερικοί αργοπορημένοι και ξενύχτηδες, έμπλεξαν σε κρασάκι και ιστορίες, σε παραμύθια και αλήθειες και μάκρυναν τη νύχτα πίοτερο απ' ότι έπρεπε. Γυρίζοντας στα σπίτια τους, πάνω στη συνοικία Βαρούσι, βάδιζαν με το ένστικτο των ζώων μέσα στη νύχτα. Κανένας φανός αναμμένος στους δρόμους. Ολόκληρο το Βελεστίνο πνιγόταν στο σκοτάδι⁹⁵.

92 Δεν είναι γνωστό τί άλλο έκλεψαν, γιατί το φύλλο της εφημερίδας είναι κατεστραμμένο και δεν διακρίνονται τα γράμματα.

93 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 19 Οκτωβρίου 1902.

94 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 19 Οκτωβρίου 1902.

95 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 7 Νοεμβρίου 1902.

Κοινοτικά έργα

Σαββατόβραδο, 24 Απριλίου 1904, στην αγορά του Βελεστίνου και ο κόσμος έμοιαζε δαντικός με σύνορα ανάμεσα στην κόλαση και στον παράδεισο. Η πορεία προς την κάθαρση άρχισε να συντελείται. Τέσσερις χρησιμότετους δρόμους κατασκεύασε ο δήμαρχος Φερών Στέργιος Ντόντος⁹⁶ από τότε που ανέλαβε τη δημοτική αρχή. Ο ένας οδηγούσε προς τον υδρόμυλο Τσέκου, ο άλλος προς το χωριό Κόνιαρι, ο τρίτος στο ναό της Κοίμησης της Θεοτόκου και ο τέταρτος ήταν ο κεντρικός, που περνούσε μέσα από την Αγορά. Οι κάτοικοι ευχαριστημένοι για τις φροντίδες του Δημάρχου τον συνέχαιραν και εύχονταν πάντα τα καλύτερα⁹⁷.

Ένα άλλο σημαντικό επίτευγμα για τον τόπο έγινε στις 6 Μαΐου και ήταν η ιδιωτική τηλεφωνική γραμμή μεταξύ της πόλης του Βόλου και του ατμοϋδρόμυλου του Βελεστίνου. Παράλληλα, γίνονταν διαπραγματεύσεις για επέκταση της σιδηροδρομικής γραμμής από το Σταθμό του Βελεστίνου μέχρι τον ατμοϋδρόμυλο και όλοι ήλπιζαν ότι θα λήξουν αισίως⁹⁸.

Για τον Ιερό Ναό των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης

Τις καλοκαιρινές μέρες του Μαΐου διαδέχθηκε ξαφνικά βροχερός καιρός με αστραπές και βροντές μεγάλης έντασης. Η ένταση και η διάρκειά της μετέβαλε τα χωμάτινα δρομάκια του Βελεστίνου σε χειμάρρους, που αναζητούσαν διέξοδο⁹⁹. Ο δήμαρχος, το Δημοτικό Συμβούλιο και το Κοινοτικό ανησυχούσαν για την κατάσταση αυτή του καιρού. Σε λίγες μέρες στις 21 Μαΐου 1904 ετοιμάζονταν να τελέσουν τα εγκαίνια του ναού των

96 Ο Δήμαρχος Στέργιος Ντόντος (1864-1928), δικολάβος και γαιοκτήμονας, είχε τρεις κόρες, Φανή, Ευαγγελία και Μαρία. Η Φανή παντρεύτηκε τον ιατρό Βασίλη Δελιγιώργη και απέκτησαν τους Στέργιο, συμβολαιογράφο, Γιώργο, Δημ. υπάλληλο, Νίκο, πολιτικό μηχανικό, Πατρούλα και Αφροδίτη. Δεν άφησαν απογόνους.

97 Εφ. *Τύπος*, 24 Απριλίου 1904.

98 Εφ. *Τύπος*, 6 Μαΐου 1904.

99 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 12 Μαΐου 1904.

Ισαποστόλων Κωνσταντίνου και Ελένης με μεγάλη επισημότητα και μεγαλοπρέπεια. Μάλιστα περίμεναν και τον σεβασμιότατο Μητροπολίτη και για την τέλεση του μνημόσυνου¹⁰⁰. Ανησυχούσαν δικαιολογημένα, γιατί θα μαζεύονταν πολλοί κάτοικοι από τα γύρω χωριά και ήθελαν να γίνουν όλα όπως έπρεπε με σειρά και τάξη¹⁰¹.

Ο Πρόεδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου Γεώργιος Κουτσορεβύθης γνωστοποίησε από πολύ νωρίς ότι στις 21 Μαΐου μέρα Παρασκευή και ώρα 9.30 το πρωί θα τελεσθούν τα εγκαίνια του Ιερού Ναού Ισαποστόλων Κωνσταντίνου και Ελένης και κάλεσε το φιλόθηρσκο κοινό να συμμετέχει στη θεία αυτή τελετή¹⁰².

Πρόβλημα δημιουργήθηκε στον Αγ. Κωνσταντίνο, 14 Ιανουαρίου 1907, όταν ήλθε μια παγωνιά, που όμοια και μεγαλύτερη δεν ξανάγινε όλον το χειμώνα. Ο θαυμάσιος ξάστερος ουρανός με τα στολίδια του δημιούργησε σκηνικό που ξεγελούσε. Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος έλεγε την κοινή παροιμία «*Το κρύο έψηνε τα φίδια στις τρύπες τους*» και

Ο Ιερός Ναός Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης πριν από τον σεισμό του 1957. Διακρίνεται και το Ρολόι.

100 Εφ. *Τύπος*, 24 Απριλίου 1904.

101 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Μαΐου 1904.

102 Εφ. *Τύπος*, 15 Μαΐου, εφ. *Η Θεσσαλία*, 15 Μαΐου 1904. Δεν αναφέρονται σχόλια εγκαίνιων στις εφημερίδες.

έβλεπε γύρω του όλα παγωμένα, οι δρόμοι, τα νερά, το χιόνι, το ρολόι της πλατείας, τα φανάρια του φωταερίου, η κωμόπολη ολόκληρη. Τίποτα δεν ξέφευγε την παγοποίηση¹⁰³.

Η παγωνιά ήταν αφόρητη στον ιερέα και στους πιστούς, που προσέρχονταν τις μέρες των γιορτών αλλά και τις Κυριακές να παρακολουθήσουν με σεβασμό τη Θεία Λειτουργία, να εναποθέσουν την ψυχή τους στο Θεό και να αντλήσουν δύναμη και ελπίδα. Έτσι οι Εκκλησιαστικοί Επίτροποι τοποθέτησαν μια θερμάστρα για να λύσουν το παρουσιαζόμενο πρόβλημα των πιστών αλλά και του ιερέα. Ήταν μια κίνηση του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου αξιέπαινη και αναγκαία γι' αυτό και δεν έμεινε απαρατήρητη στην κωμόπολη¹⁰⁴.

Ιεροσουλία το Σαββατόβραδο 19 Ιουλίου 1908. Κάποιοι κάτοικοι περιφέρονταν στην πλατεία του Αγίου Κωνσταντίνου και αρκετοί βρίσκονταν στο δρόμο της Αγοράς. Καλοκαιρινή πνικτική βραδιά και οι άνθρωποι απολάμβαναν τη φεγγαράδα και *ξεκουράζονταν στις αυλές των σπιτιών τους, κάτω από τις κληματαριές κουβεντιάζοντας χαμηλόφωνα. Κανείς δεν έβαλε στο μυαλό του τη σκέψη, ότι αυτή τη νύχτα κάποιος ιερόσυλος έμπαινε στον ιερό ναό του Αγίου Κωνσταντίνου να ληστέψει και να αφαιρέσει ό,τι πολύτιμο υπήρχε. Ακόμη και την εικόνα του Εσταυρωμένου άρπαζε και δεν δίστασε να βάλει το βέβηλο χέρι του πάνω στο Ευαγγέλιο για να αφαιρέσει τα αργυρά κοσμήματα. Μα δεν αρκέστηκε μόνο σε αυτά. Πήρε έναν απλό σταυρό, τρεις μικρές εικόνες αγγέλων και πέντε δραχμές από τα χρήματα των αγίων*¹⁰⁵. Πέρασαν δυο μέρες και ο αγιογδύτης παρέμενε άγνωστος. Οι πιστοί του Βελεστίνου αναστατώθηκαν με το γεγονός και ήλπισαν πως σε λίγο διάστημα με τις τόσες προσπάθειες των αστυνομικών να συλληφθεί και να τιμωρηθεί, όπως του άξιζε¹⁰⁶.

Το φαινόμενο της ιεροσυλίας έκανε την εμφάνιση και την νύχτα της 21 Απριλίου 1909 πάλι στον ιερό ναό των Ισαποστόλων Κων/νου και Ελένης, από όπου εκλάπησαν εξαπτέρυγα. Η πράξη αναστάτωσε το Βελεστίνο. Οι κλέφτες, χωρίς να τους αντιληφθεί κανείς από τους κατοί-

103 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 15 Ιανουαρίου 1907. Μαρτυρία Αλεξάνδρας Μητσικώστα-Μπακογιάννη.

104 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 16 Ιανουαρίου 1907.

105 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 19 Ιουλίου 1908.

106 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 21 Ιουλίου 1908.

κους, που διέμεναν στη συνοικία του Αγίου Κωνσταντίνου, αφαίρεσαν ανενόχλητοι δυο αργυρά εξαπτέρυγα και εξαφανίστηκαν¹⁰⁷.

Το εκκλησάκι του Αγίου Χαραλάμπους

Το εκκλησάκι του Αγίου Χαραλάμπους στη Βορειοδυτική πλευρά του Βελεστί-νου γιόρταζε στις 10 Φεβρουαρίου 1907. Κτισμένο πάνω στα ερείπια του άλλοτε ναού της εποχής του Ρήγα¹⁰⁸ ζωντάνευε

Ο Ιερός Ναός του Αγίου Χαραλάμπους μετά την έναρξη της ανοικοδόμησης κατά το 1960 από την σχετική Εκκλησιαστική Επιτροπή με πρόεδρο τον Κωνσταντίνο Παπατόλια.

ακόμη μνήμες στους κατοίκους του Δήμου Φερών. Μόλο που ήταν ημέρα Δευτέρα, μέρα καθημερινή για τους κατοίκους της Θεσσαλικής υπαίθρου, πολύς κόσμος συγκεντρώθηκε από τα γύρω χωριά στο πανηγύρι. Το ξωκλήσι του Αγίου γέμισε από προσκυνητές, χρήματα και αφιερώματα. Μόλις τελείωσε η λειτουργία οι πιστοί κατέκλυσαν το προαύλιο και οι νέοι πήραν μέρος σε αγώνες. Το άθλημα, στο οποίο αγωνίζονταν ήταν το τριπλούν άλμα και νικητής ο Αθανάσιος Καφίδας από το Σερατζί¹⁰⁹. Κατάλοιπο των Ελλήνων της Τουρκοκρατίας, που διατήρησαν

107 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 22 Απριλίου 1909.

108 Ρήγα Βελεστινλή, *Χάρτα της Ελλάδος*, Βιέννη 1797, αναστατική επανέκδοση με την προσθήκη Ευρετηρίου από την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστί-νου-Ρήγα, επιμ. Δρ. Δημ. Καραμπερόπουλου, Αθήνα 1998, «Επιπεδογραφία της Φεράς», φύλλο 4.

109 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Φεβρουαρίου 1907. Επισημαίνεται πως ο Ρήγας στον πρόλογο των *Ολυμπίων* του Μεταστάσιο μας δίνει την πληροφορία πως το 1797 τα Ολυμπιακά αγωνίσματα διατηρούνταν στην Θεσσαλία και σε όλη την Ελλάδα, στοιχείο της διαχρονικότητας του Ελληνισμού. Βλ. Ρήγα Βελεστινλή, *Ο Ηθικός τρίπους*, Βιέννη

Βελεστίνο, εορτή του Αγίου Χαράλαμπος 10 Φεβρουαρίου 2002 με τον σχετικό χορό μετά την Θεία Λειτουργία και την Αρτοκλασία του Συλλόγου Βελεστινιωτών Αθηνών διατηρώντας έτσι το έθιμο του χορού.

τα αγωνίσματα. Κατόπιν ο ιερέας του ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην ενορία του οποίου υπαγόταν ο Άγιος Χαράλαμπος έσερνε πρώτος το χορό με τους υπόλοιπους ιερείς, τις αρχές της κομόπολης (δήμαρχο, πρόεδρο κοινότητας, δημοτικούς και κοινοτικούς συμβούλους) και το εκκλησιαζόμενο πλήθος. Το έθιμο αυτό διατηρείται μέχρι σήμερα¹¹⁰.

Το εκκλησάκι του Αγίου Μηνά

Στο μέρος όπου βρέθηκε η εικόνα του Αγίου και Μεγαλομάρτυρα Μηνά κοντά στον Κυλινδρόμυλο, άλλοτε ιδιοκτησίας αδελφών Γιαννόπουλου και τώρα Κ. Μακρόπουλου και αδελφών Αντωνίου Πάντου έγινε στις 6 Απριλίου 1927 σπουδαία τελετή. Με δαπάνη των Κωνσταντίνου Μακρόπουλου και Μίμη Αντ. Πάντου έγινε εκσκαφή των

1797, έκδ. Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, επιμέλεια-εισαγωγή-εγχειρίδιο Δρ. Δημ. Καραμπερόπουλου, Αθήνα 2001, σελ 4.

110 Βασίλη Κ. Καραμπερόπουλου, «Αναβίωσε ο χορός των εκκλησιασθέντων», εφ. *Η Θεσσαλία*, 12 Φεβρουαρίου 1998.

θεμελίων και με μεγαλοπρέπεια ετέθη ο θεμέλιος λίθος για την κατασκευή ναού. Βρέθηκαν πολλά οστά «εν σωρεία ερριμένα και άτινα ως εκ της παραδόσεως ανήκουσι εις τους τότε φονευθέντας υπό των εξαγριωθέντων Τούρκων Φερραίων μετά την σύλληψιν του εν Αυστρίας». Ο θεμέλιος λίθος ετέθη με τις ευχές του αιδεσιμότητας Οικονόμου Παπα-Ιωάννη Μπομπότη και

Το εξωκλήσι του Αγίου Μηνά κατά την αρχική του μορφή.

παραβρέθηκαν κατά την ιεροτελεστία ο Πρόεδρος της Κοινότητας Στυλιανός Γιαννακόπουλος με ολόκληρο το Κοινοτικό Συμβούλιο, καθώς και πολλοί άλλοι μεταξύ των οποίων ο Στέργιος Ντόντος, ο Αντώνιος και Δημήτριος Μουχταρέλος, ο Αριστ. Τσακαλέας, ο Χρ. Ντόντος, ο Στέργιος Μπέλλας, ο Δανιήλ Χατζηαθανασίου, ο Σταύρος Καραμπε-

Το εξωκλήσι του Αγίου Μηνά, όπως είναι σήμερα αναπτυγμένο και ευπρεπισμένο, με τις προσπάθειες του συμβολαιογράφου Σταύρου Παπαγεωργίου.

ρόπουλος και ο Αλέξης Καραμπερόπουλος. Μετά την τέλεση του αγιασμού προσφέρθηκαν στους παραβρεθέντες αναψυκτικά ιδιοχείρως από τους Κωνσταντίνου Μακρόπουλο και Μίμη Πάντο. Όλοι ευχήθηκαν η χάρη του Αγίου Μηνά να είναι βοηθός τους. Ήταν μια ευγενής χειρονομία ευσεβών ανθρώπων¹¹¹.

Προσπάθειες ανέγερσης κτιρίου Δημοτικού Σχολείου

Το Ελληνικό Σχολείο του Βελεστίνου διηύθυνε ο λόγιος σχολάρχης Άγγελος Οικονόμου, ιερέας, με τους λαμπρούς ελληνοδιδασκάλους Δ. Φάλκο και Αθ. Γρητσόπουλο. Είχε αρκετούς μαθητές, οι οποίοι χάρις στους κόπους των δασκάλων τους προόδευαν. Είχε ακόμη και το Δημοτικό Σχολείο, στο οποίο υπηρετούσαν οι αδελφοί Δημόπουλοι. Και όλοι οι μαθητές της κωμόπολης προόδευαν χάρις «εις τους αρρήτους κόπους των διδασκάλων των»¹¹².

Ένα σπουδαίο γεγονός «παιδείας» απασχόλησε στις 17 Ιανουαρίου 1904 τον Δήμαρχο Φερών Στέργιο Ντόντο, ο οποίος δεν αντιμετώπιζε και συχνά τέτοιες περιπτώσεις. Μετά από συζήτηση με το Δημοτικό Συμβούλιο, αποφάσισε να γράψει αναφορά και να τη στείλει στον Νομάρχη, διότι ο δάσκαλος του Ελληνικού Σχολείου Νικόλαος Κουτλούκας από καιρό είχε εγκαταλείψει τη διεύθυνση του Σχολείου και τους μαθητές στο έλεος του Θεού. Περίμενε μήπως επιστρέψει, αλλά ο καιρός περνούσε και εκείνος ήταν άφαντος. Το σωστό ήταν να γνωστοποιήσει στο Υπουργείο την εγκατάλειψη της θέσης και να φροντίσει για τη γρήγορη αναπλήρωσή της¹¹³.

Ωστόσο, είχαν ανάγκη και διδακτηρίου. Οι πιο δραστήριοι ξεσήκωσαν τους κατοίκους να στείλουν αναφορά στο βασιλιά. Μάζεψαν 172 υπο-

111 Εφ. *Σημαία*, 9 Απριλίου 1927. Το κείμενο υπογράφει «Βελεστινλής». Βλ. και Σταύρου Π. Παπαγεωργίου, «Η Εκκλησία του Αγίου Μηνά Βελεστίνου», *Υπέρευα*, τόμ. 6, *Πρακτικά ΣΤ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας» (Βελεστίνο 2012)*, Αθήνα 2014, σελ. 511-546.

112 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 4 Μαρτίου 1902.

113 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 18 Ιανουαρίου 1904.

γραφές από καφενείο σε καφενείο, από παντοπωλείο σε παντοπωλείο και από σπίτι σε σπίτι. Μαζί με την αναφορά παρέδωσαν και τις υπογραφές στα χέρια του δημάρχου Φερών, ο οποίος ανάλαβε την πρωτοβουλία της αποστολής. Οι κάτοικοι του Βελεστίου στην αναφορά τους παρακαλούσαν τον Βασιλιά «*όπερ μεριμνήση και ανεγερθούν εν τη κωμοπόλει μία εκκλησία και έν δημοτικόν σχολείον*». Ο δήμαρχος δεν περιορίστηκε να στείλει μόνο την αναφορά προς το βασιλιά, αλλά έγραψε και μια επιστολή με τον ίδιο σκοπό προς την Ιφιγένεια Συγγρού (1842-1921)¹¹⁴, η οποία αφιέρωσε τη ζωή της στην προστασία της παιδικής ηλικίας¹¹⁵.

Με επιμελημένη φροντίδα, ο νομομηχανικός Μαγνησίας τελείωσε στις 14 Σεπτεμβρίου του 1906 το σχέδιο του εκπαιδευτηρίου Βελεστίου. Επίσης συνέταξε και τον προϋπολογισμό της απαιτηθησομένης δαπάνης, ο οποίος ανερχόταν σε 48.000 δραχμές. Αυτά απεστάλησαν στο υπουργείο για να εγκριθούν και να κηρυχτεί η δημοπρασία του έργου το δυνατόν γρηγορότερα¹¹⁶.

Συνέβη όμως και κάποιο ευχάριστο γεγονός. Από το μεγάλο ενδιαφέρον του Αντώνη Καρτάλη (1866-1923) για το σχολείο πίεσε την Κυβέρνηση τελικά η διακήρυξη της κατασκευής δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα της κυβερνήσεως και στις 30 Δεκεμβρίου 1906 απεστάλη στον επιθεωρητή των σχολείων του Βόλου. Ακόμη του διαβίβασαν τη διαταγή να ενεργήσει τη μειοδοτική δημοπρασία του σχολείου στις 7 Ιανουαρίου 1907 για την «*ανίδρυσιν ωραίου, μεγάλου και υγιεινού εκπαιδευτηρίου διά τα τέκνα της γενεθλίου κωμοπόλεως του πρωτομάρτυρος Ρήγα. Ο Βελεστίνοσ προ πολλού κατέστη το εθνικόν προσκυνητήριον του Θεσσαλικού λαού και ήτο φοβερά και ουχί τιμητική η έλλειψις καταλλήλου σχολείου στεγάζοντος τα εκπαιδευόμενα τέκνα των συμπολιτών εκείνου, εκ του αγίου αίματος του οποίου ανεβλάστησεν η ελευθερία μας*». Η ικανοποίηση ζωγραφίστηκε στα πρόσωπα αυτών, που ενήργησαν για το συμφέρον και την πνευματική πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου τους¹¹⁷.

114 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 16 Μαΐου 1904.

115 Παναγιώτας Ν. Μοσχονά, *Ιφιγένεια Ανδρέα Συγγρού, Πρόσωπο γενικού σεβασμού και αγάπης*, Φίλοι του Δάσους Συγγρού, Αθήνα 2021.

116 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Σεπτεμβρίου 1906.

117 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 1 Ιανουαρίου 1907.

Και ενώ ο προϋπολογισμός του σχολικού κτιρίου οριζόταν αρχικά από το μηχανικό στις 48.000 δραχμές, έπειτα μειώθηκε στις 42.000 δραχμές¹¹⁸.

Ο δήμαρχος Φερών, το Δημοτικό Συμβούλιο και ο πρόεδρος είχαν να αντιμετωπίσουν πολλά προβλήματα και πολλές δυσκολίες. Καμιά όμως δεν ήταν ικανή να σταματήσει την αποφασιστικότητα και τη δράση τους. Η πίστωση χρημάτων είχε εξαντληθεί από καιρό, αλλά παρέμενε σταθερή η απόφαση του Δημάρχου και η πίεση προς τους βουλευτές Αντώνιο Καρτάλη και Νικόλαο Γάτσο¹¹⁹. Έτσι τελευταία μέρα του χρόνου, 31 Δεκεμβρίου 1906, απεστάλη στον Επιθεωρητή των Σχολείων η Εφημερίδα της Κυβερνήσεως η οποία και περιείχε την διακήρυξη της δημοπρασίας και την εντολή το σχολικό συγκρότημα, το λαμπρό διδακτήριο, να ήταν έτοιμο μέχρι τον επόμενο Σεπτέμβριο¹²⁰.

Η είδηση αυτή ήταν ο καλύτερος μπιοναμάς για την κωμόπολη, γιατί το κτίριο γινόταν σε μια εποχή, που ο τόπος υπέφερε οικονομικά από την περσινή αφορία και το έργο περίμεναν να αποφέρει ηθική αλλά και υλική ωφέλεια στον τόπο. Η οικογένεια Καρτάλη ευεργέτησε και συνέχιζε να ευεργετεί όχι μόνο το Βόλο, αλλά και τις γύρω κωμοπόλεις, ιδιαίτερα το Βελεστίνο. Ανατρέχοντας στα περασμένα, πριν από έξι χρόνια, στα 1901, ο Θεμιστοκλής Καρτάλης προίκισε τα δύο δημοτικά σχολεία με 150 θρανία τελευταίας μόδας με ανάλογο αριθμό εδρών και πινάκων. Δαπάνησε για το καλό των παιδιών 3.000 χιλιάδες δραχμές, να κάθονται στα καινούρια θρανία και να μαθαίνουν ευχάριστα τα γράμματα των δασκάλων στους καινούριους πίνακες¹²¹.

Πέρασαν εφτά μήνες περίπου από τον Ιανουάριο και το καινούριο σχολικό συγκρότημα, όχι μόνο δεν τελείωσε αλλά τώρα στις 22 Ιουλίου 1907 μέρα Κυριακή, παρουσία του νέου προέδρου της Κοινότητας¹²² προκηρύχθηκε πάλι επαναληπτική μειοδοτική δημοπρασία για την κατα-

118 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 31 Δεκεμβρίου 1906.

119 Ο Νικόλαος Γάτσος (1864-1934), νομικός, βουλευτής και γεροϋσιαστής. Από το Δημοτικό Κέντρο Ιστορικών Ερευνών Βόλου εκδόθηκε με επμέλεια Ελένης Κονταξή το βιβλίο, Νικόλαος Γάτσος, *Βολιώτικαι Αναμνήσεις*, Αθήνα 1998, (σελ. 189).

120 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 1 Ιανουαρίου 1907.

121 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 4 Ιανουαρίου 1907.

122 Ηλ Λιακόπουλου, «Κώδιξ Ελληνικής Νομοθεσίας», εγκύκλιος 431, 1 Ιουλ. 1896, σελ. 422, Αθήνα 1904. Ο πρόεδρος και το Κοινοτικό Συμβούλιο διαχειρίζονται τα χρήματα

σκευή του Δημοτικού Σχολείου αρρένων. Το έργο είχε προϋπολογιστεί σε 42.000 χιλιάδες δραχμές¹²³.

Οι μήνες περνούσαν ο ένας μετά τον άλλο και ο Σταύρος Καραμπερόπουλος αντιλαμβανόταν πως η δημοπρασία για την κατασκευή τριτάξιου Δημοτικού Σχολείου αρρένων είχε πρόβλημα. Επαναλαμβανόταν χωρίς τελικά να κατοχυρώνεται από κάποιον εργολάβο. Ήταν ακριβώς ένας χρόνος από τον Ιανουάριο του 1907 και δεν είχε σημειωθεί καμιά πρόοδος. Ωστόσο, η δημοπρασία δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *Η Θεσσαλία* από την Κυριακή 20 Ιανουαρίου 1908, για να ενημερωθούν όσοι ενδιαφέρονταν να συμμετέχουν στο έργο. Η μειοδοσία άρχισε την 1 Φεβρουαρίου μέρα Παρασκευή και έληγε στις 3 Φεβρουαρίου, Κυριακή με ακέραιες μονάδες «τοις εκατόν»¹²⁴. Τελικά στις 9 Φεβρουαρίου μετά από πολύ καιρό έληξε και το θέμα της δημοπρασίας του σχολείου και ο

Δημοτικό Σχολείο Θηλέων Βελεστίνου. Δεύτερη δεκαετία 20ου αι. με δασκάλα τη Μάρθα Ηλιοπούλου. Μαθήτριες: Ελένη Ζάρα, Ελένη Χατζάκου, Σοφία Χατζάκου, Πηνελόπη Διαμαντίδη, Βασιλική Τσιμπουκλή, Αθηνά Ντόβα, Ελένη Γκίοκα κ.ά.

για έργα κοινοτικά, με την έγκριση του Δημοτικού Συμβουλίου. Στα σχόλια όμως της εφημερίδας πουθενά δεν αναφέρεται η δράση των προέδρων της Κοινότητας.

123 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Ιουλίου 1907.

124 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 20 Ιανουαρίου 1908.

εργολάβος Παπαγιάννης πρόσφερε για την ανοικοδόμηση του σχολείου 7% «*επί έλαττον της προϋπολογισθείσης δαπάνης*» και κατοχύρωσε την ανάληψη του έργου¹²⁵.

Όμως, η οδύσσεια της δημοπρασίας συνεχίστηκε. Κάτι δεν πήγαινε καλά στην υπόθεση, γιατί τα πρακτικά της επαναληπτικής δημοπρασίας για την ανέγερση του σχολείου άργησαν και τελικά υποβλήθηκαν αρχές Απριλίου¹²⁶. Ύστερα από ένα μήνα περίπου, στις 3 Μαΐου, το Υπουργείο Εσωτερικών ενέκρινε τα πρακτικά της δημοπρασίας για την κατασκευή του διδακτηρίου και πίστεψαν όλοι πως ήταν η τελευταία καθυστέρηση¹²⁷.

Τελικά στις 16 Σεπτεμβρίου 1908 άρχισαν οι εργασίες για την ανέγερση του Δημοτικού Σχολείου. Η κατάθεση του θεμέλιου λίθου έγινε την Κυριακή 21 Σεπτεμβρίου και κλήθηκαν να παραστούν στην τελετή θεμελιώσεως οι Αρχές του τόπου¹²⁸. Όμως τα εγκαίνια του ανεγειρόμενου τριτάξιου Δημοτικού Σχολείου καθυστερούσαν και τελέστηκαν μια εβδομάδα αργότερα, στις 28 Σεπτεμβρίου, με τη φροντίδα του βουλευτή Καρτάλη. Η θεμελίωση του σχολείου, που γινόταν με την απαίτηση των κατοίκων, είχε πανηγυρικό χαρακτήρα¹²⁹. Ωστόσο, μετά από τόσο αγώνα και τόση προσπάθεια του βουλευτή και των κατοίκων, στις 21 Οκτωβρίου δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *Η Θεσσαλία* ότι στο νομό Μαγνησίας καταργούνταν τα σχολεία Σκοπέλου, Σκιάθου, Άνω Βόλου, Αργαλαστής, Βελεστίνου, Δράκιας, Ζαγοράς, Κισσού, Λαύκου, Μακρινίτσας. Η απελπισία φώλιασε και πάλι στην ψυχή τους¹³⁰. Και ενώ τελείωνε το Δημοτικό Σχολείο, γύρω στις 15 Μαρτίου ήρθε στη Νομαρχία Βόλου ένα νομοσχέδιο «*περί κατάργησης των Ελληνικών Σχολείων*». Και κυκλοφορούσε η φήμη πως ανάμεσα στα άλλα ήταν και το Ελληνικό Σχολείο Βελεστίνου¹³¹.

Ο Στέργιος Παπαπαύλου είχε μισθώσει την κατοικία του αποτελούμενη από τέσσερα δωμάτια, να στεγαστεί το Ελληνικό Σχολείο

125 Ε φ. *Η Θεσσαλία*, 9 Φεβρουαρίου 1908.

126 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 3 Απριλίου 1908.

127 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 3 Μαΐου 1908.

128 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 16 Σεπτεμβρίου 1908.

129 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 27 Σεπτεμβρίου 1908.

130 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 21 Οκτωβρίου 1909.

131 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 18 Μαρτίου 1909.

Βελεστίνου και ζητούσε αναμίσθωση. Στις 14 Ιανουαρίου 1908 δόθηκε εντολή από το υπουργείο στο Σχολάρχη να αναμισθώσει την οικία του Παπαπαύλου για το χρόνο από 1 Σεπτεμβρίου του 1907 ως τις 31 Αυγούστου του 1912 με μηνιαίο ενοίκιο 50 δραχμών και με ορισμένους όρους¹³².

Για τα Σχολεία

Πέρασαν κάποια χρόνια και στις 20 Ιανουαρίου του 1911 ο χειμώνας δεν εμπόδιζε τις αρχές για δραστηριότητα και κοινωνική προσφορά. Ο Δήμαρχος Φερών Στέργιος Ντόντος σε συνεννόηση με τον Πρόεδρο της Κοινότητας αποφάσισε την ίδρυση μονοτάξιου Σχολείου. Ανήρτησε στα μαγαζιά της αγοράς και στο Δημαρχείο προκήρυξη για τους ενδιαφερομένους σε μειοδοτική δημοπρασία για την κατασκευή μονοταξίου σχολείου στο Βελεστίνο. Το έργο προϋπολογίστηκε σε 16.500 δραχμές και κλήθηκαν οι ενδιαφερόμενοι, αφού δουν καλά τους όρους και τις υποχρεώσεις τους, να προσέλθουν στον κατάλληλο τόπο¹³³. Την Κυριακή το πρωί, στις 6 Φεβρουαρίου, η αγορά παρουσίασε μεγαλύτερη κίνηση στο μεγάλο κεντρικό δρόμο του Βελεστίνου. Συζητήσεις έγιναν έντονες και οι εμπειροτέχνες, ντόπιοι και ξένοι έδωσαν την προσφορά τους για τη νέα προκήρυξη του σχολικού κτιρίου με το μικρότερο κόστος¹³⁴.

Το Εποπτικό Συμβούλιο Μαγνησίας συνεδρίασε στις 14 Δεκεμβρίου 1917 για τα προβλήματα και τις ελλείψεις των σχολείων και πρότεινε τον διορισμό νέων δασκάλων. Έτσι διόρισε την Ευθυμία Παπαδοπούλου στο Σχολείο Αρρένων Βελεστίνου και αποφάσισε την μετάθεση της δασκάλας Μαρίας Μουρτζίνου από το Βελεστίνο στο Θηλέων του Αγίου Λαυρεντίου¹³⁵. Μέσα σε λίγο διάστημα η Ευθυμία Παπαδοπούλου δεν κατέκτησε μόνο τις καρδιές των μικρών παιδιών, τους γονείς και τους κατοίκους της περιοχής, αλλά συγκίνησε και την ψυχή του γιατρού Μαλί-

132 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. πρωτ. 20857/ 14 Ιανουαρίου 1908, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

133 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 20 Ιανουαρίου 1911.

134 Εφ. *Η Θεσσαλία* 1 Φεβρουαρίου 1911.

135 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 16 Δεκεμβρίου 1917.

του ο οποίος ήταν ερωτευμένος μαζί της¹³⁶. Παράλληλα υπηρετούσαν άλλοι δυο γιατροί, ο Αντώνης Ζάρας και ο Χαρίλαος Σάππας¹³⁷.

Οι άνδρες στα καφενεία σιγοψιθύριζαν στο πέρασμα του γιατρού, ενώ οι γυναϊκούλες έβρισκαν θέμα να κουβεντιάζουν τα απογεύματα και να ζηλεύουν την τύχη της δασκάλας τραγουδώντας τους στίχους ενός άτεχνου ποιήματος,

*«Γιατί περπατάς δασκάλα
και τρέμει ο τόπος.
Τα μάρμαρα ριγούν
και την ομορφιά σου Ευθυμία,
όλοι την παρατηρούν.
Αχ δασκάλα παινεμένη
την ομορφιά σου επιθυμούν.
Τι τον ήθελες καημένη
τον Μαλίτο το γιατρό;».*

Τα κουτσομπολιά βέβαια ξεχάστηκαν γρήγορα γιατί ο γιατρός Μαλίτος παντρεύτηκε την όμορφη δασκάλα¹³⁸.

Μερική άποψη του Βελεστίνου το 1935 με το επιβλητικό Ρολόι και δίπλα το «Πάνω Σχολείο» και δεξιά του ο ναός του Αγίου Κωνσταντίνου.

136 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

137 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 15 Νοεμβρίου 1917.

138 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

Στις αρχές Σεπτεμβρίου του 1918 θα άνοιγαν τα σχολεία και το Εποπτικό Συμβούλιο Μαγνησίας συνήλθε από τον Αύγουστο και έκανε τις μεταθέσεις των δασκάλων. Η καινούρια δασκάλα που ερχόταν στο Βελεστίνο ονομαζόταν Ολυμπία Δράμεση¹³⁹. Προστίθεται ακόμη πως το 1927 στο Σχολείο Αρρένων υπηρετούσαν ο Γεώργιος Νασίκας και η Μαρία Βούλγαρη. Στο Θηλέων η Ολυμπία Δράμεση και η Μαρία Σφονδυλιά¹⁴⁰. Λειτουργούσε Ελληνικό Σχολείο και όλα στεγάζονταν σε μεγάλα και ευάερα κτίρια. Αρχές και δάσκαλοι ήταν ικανοποιημένοι με την κατάσταση των σχολικών κτιρίων¹⁴¹.

Δενδροφύτευση πλατείας, επισκευή δρόμων

Στις αρχές του 1905 ξεκίνησε μια προσπάθεια χαλικόστρωσης του δρόμου από τον Σταθμό προς την κωμόπολη. Στις 26 Φεβρουαρίου και η εγκαταλειμμένη πλατεία φυτεύτηκε με ακακίες, ενώ ο δρόμος που οδηγούσε στο Βόλο άρχισε να επισκευάζεται. Η δομή του χώρου άλλαξε, βελτιώθηκε και μαζί και το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της κωμόπολης¹⁴². Πάνω σε αυτήν την προσπάθεια αναδόμησης και αναδημιουργίας όμως, στις αρχές Μαρτίου, και συγκεκριμένα στις 4 Μαρτίου 1905, η Δημοτική Αρχή Βελεστίνου παρουσιάστηκε στη Νομαρχία και διαμαρτυρήθηκε για την επισκευή του δρόμου προς τον Σιδηροδρομικό Σταθμό. Η χαλικόστρωση δεν έγινε κανονικά από τον εργολάβο, που ανέλαβε το έργο και σε λίγο καιρό ο δρόμος παρουσίασε τα πρώτα προβλήματα. Ήταν φανερό ότι σε λίγο χρόνο θα χρειαζόταν πάλι νέα χαλικόστρωση¹⁴³.

Στις 13 Δεκεμβρίου του 1906, το Δημοτικό Συμβούλιο υπέβαλε ψήφισμα και ζήτησε να του χορηγηθεί πίστωση 150 δραχμών για την κατασκευή της οδού προς Σιδηροδρομικό Σταθμό και προς τον ναό

139 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 24 Αυγούστου 1918.

140 Θωμά Βινίκιου, *Πανθεσσαλικό Λεύκωμα*, «Η Δημοτική εκπαίδευση εν Μαγνησία», Βόλος 1927.

141 Θωμά Βινίκιου, *Πανθεσσαλικό Λεύκωμα*, «Η Κοινοτική αρχή Βελεστίνου», Βόλος 1927, σελ. 217.

142 Εφ. *Τύπος*, 26 Φεβρουαρίου 1905.

143 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 4 Μαρτίου 1905.

Κοιμήσεως της Θεοτόκου¹⁴⁴. Από τον Νοέμβριο οι δρόμοι έγιναν αδιάβατοι και παρ' όλη την κακοκαιρία που επικρατούσε, επισκευάστηκαν. Το ενδιαφέρον και η φροντίδα του δημάρχου φάνηκε όχι μόνο στους δρόμους, αλλά και στην επισκευή της κρήνης του Παρθεναγωγείου. Το Δημοτικό Συμβούλιο στην τελευταία συνεδρίαση της χρονιάς στις 14 Δεκεμβρίου ψήφισε πίστωση 200 δραχμών¹⁴⁵.

Προβλήματα καιρού

Σαββατόβραδο 15 Ιανουαρίου 1905 και η πεδιάδα του Βελεστίνου καλύφθηκε για έκτη φορά από χιόνι. Πυκνές νιφάδες έπεφταν και στροβιλίζονταν στα παιχνιδίσματα του αέρα μέχρι την επόμενη μέρα, που σκέπασαν τα σπίτια σχεδόν ως τη μέση¹⁴⁶. Οι κάτοικοι αποκλείστηκαν και κυκλοφορούσαν με δυσκολία από τους διαδρόμους, που άνοιγαν φτυαρίζοντας το χιόνι. Οι γεωργικές εργασίες παρέλυσαν και οι γεωργοί γέμισαν τα καφενεία¹⁴⁷. Οι συζητήσεις σχεδόν ίδιες κάθε φορά, ο καιρός, η γεωργία, οι αρουραίοι και η καταπολέμησή τους¹⁴⁸.

20 Ιουνίου 1905 και ο Θεσσαλικός κάμπος καιγόταν από καύσωνες. Μόνον οι θεριστές εξακολουθούσαν να δουλεύουν αδιαφορώντας για τη δυνατή ηλιοφάνεια και το θερμό αέρα, που έπνιγε την ανάσα. Αυτοί ήταν μαθημένοι. Αλλά και τα δυνατά και έμπειρα κορμιά τους πνίγηκαν στη δίνη του ζεστού ρεύματος, που περίζωνε τον κάμπο και κάποιοι έπεσαν αναισθητοί πάνω στις θημωνιές των ώριμων σταχυών από ηλίαση. Οι γεωργοί συντόμεψαν τις δουλειές τους και γύρισαν να λουφάξουν στα σπίτια τους, όπως και τα ζώα τους στους παχιούς ίσκιους των πλατάνων της Υπέρειας¹⁴⁹.

Οι πολλές φθινοπωρινές βροχές δημιούργησαν έντονο πρόβλημα στο δρόμο που οδηγούσε στο Σταθμό και σχολιάστηκε δυσμενώς στον

144 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 13 Δεκεμβρίου 1906.

145 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Δεκεμβρίου 1906.

146 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 16 Ιανουαρίου 1905.

147 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 17 Ιανουαρίου 1905.

148 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 16 Ιανουαρίου 1905.

149 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 24 Ιουνίου 1905.

Η Υπέρεια Κρήνη-Κεφαλόβρυσο σε καρτ-ποστάλ του 1905 με το τζαμί, τον μιναρέ και στο βάθος δεξιά αχνοφαίνεται ο ναός του Αγίου Κωνσταντίνου. Επισημαίνεται πως η φωτογραφία θα είναι αμέσως μετά την απελευθέρωση του 1881, διότι δίπλα στον μιναρέ είναι το τζαμί, το οποίο δεν υπάρχει στις φωτογραφίες του 1897 με τους Τούρκους στρατιώτες στην Υπέρεια Κρήνη.

Τύπο, «Εις επίμετρον της αθλιότητος των οδών αίτινες κυριολεκτικώς γέμουσι βορβόρου, έρχεται και η οδός ταύτη, ήτις ένεκεν της τελευταίας κακής επιστρώσεως κατέστη δύσβατος τελείως». Οι κάτοικοι αγανακτισμένοι περνώντας έβριζαν κατά των αρμοδίων και από την άλλη έκαναν εκκλήσεις για βοήθεια, όντες και αυτοί φορολογούμενοι «εκ των απηνώς μάλιστα»¹⁵⁰.

150 Εφ. Η Θεσσαλία, 29 Νοεμβρίου 1905.

Προβλήματα φωτισμού

Κανένας φανός αναμμένος στους δρόμους του Βελεστίνου τον Νοέμβριο του 1902. Όλοι ήταν εγκαταλειμμένοι στην τύχη τους. Η μοίρα τους ήταν να ανάψουν για ένα μήνα και ύστερα να συμμαχήσουν με το σκοτάδι. Κάποιοι δημοτικοί σύμβουλοι σκέπτονταν να προτείνουν να ανάβουν οι φανοί όταν υπήρχε ανάγκη. Ο δήμαρχος έπρεπε να μεριμνήσει για τη συντήρηση, αλλά και την τοποθέτηση άλλων σε ολόκληρο το Βελεστίνο, που πνιγόταν στο σκοτάδι¹⁵¹.

Μετά τρία χρόνια, την ίδια περίοδο και συγκεκριμένα στις 29 Νοεμβρίου 1905 υπήρχε και πάλι το πρόβλημα του φωτισμού. Κάποιοι σύμβουλοι είχαν την άποψη πως, αν το Δημοτικό Συμβούλιο ψήφιζε, τώρα που έκανε τον ετήσιο προϋπολογισμό, κονδύλιο κατά τι μεγαλύτερο του παρελθόντος έτους για τον φωτισμό της κωμόπολης, τα πράγματα ίσως ήταν καλύτερα. Δημοσιοποιούσαν μάλιστα και οι ίδιοι πως οι συνθήκες που ζούσαν ήταν κάκιστες¹⁵².

Έφτασε 7 Σεπτεμβρίου 1906, η κατάσταση δεν ήταν καλύτερη και η εμποροπανήγυρη ξεκίνησε πανηγυρικά. Οι κάτοικοι και ο Δήμος πήραν δραστήρια μέτρα για την περιποίηση των πανηγυριστών και επικράτησε ασφάλεια. Από την πρώτη κιόλας μέρα εμφανίστηκε μεγάλη ζοηρότητα και συρροή πλήθους και μόλις νύχτωσε αμέσως φάνηκε η έλλειψη φωτισμού. Ο ένας φανός, που υπήρχε, ήταν αφανής. Μερικοί Δημοτικοί Σύμβουλοι είδαν την κατάσταση, και αποφάσισαν επείγοντως να ψηφίσει το Δημοτικό Συμβούλιο πίστωση 2.000 δραχμών για εγκατάσταση φωτισμού με γκαζολίνη¹⁵³.

Ο χειμώνας ερχόταν και το σκοτάδι συνέχιζε να πνίγει τους κατοίκους σύμφωνα με δημοσίευμα στις 23 Οκτωβρίου 1906. Οι υπάρχοντες φανοί δεν λειτουργούσαν, γιατί δεν υπήρχε γκαζολίνη. Οι αφανείς φανοί παρέμεναν διακοσμητικά στοιχεία στο χώρο, σημάδια καινούριας τεχνολογίας, που δυστυχώς δεν ήταν για τους κατοίκους του Βελεστίνου ευεργεσία πολιτισμού, αλλά αδιαφορίας και εγκατάλειψης των Αρχών. Όλοι συζη-

151 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 7 Νοεμβρίου 1902.

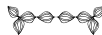
152 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 29 Νοεμβρίου 1905.

153 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 7 Σεπτεμβρίου 1906.

τούσαν πως το Δημοτικό Συμβούλιο, όταν σε λίγο καιρό θα συζητιόταν ο προϋπολογισμός του 1907, να μην παραλείψει να προσθέσει και πίστωση για το φωτισμό της κωμόπολης. Έπρεπε να ενεργήσουν όλοι μαζί από τον Δήμαρχο ως τον τελευταίο Δημοτικό Σύμβουλο και Κοινοτάρχη του Δήμου Φερών να αλλάξουν προς το καλύτερο τις συνθήκες διαβίωσης του τόπου¹⁵⁴.

Αμέσως μετά τις γιορτές, στις 6 Ιανουαρίου 1907, ο δήμαρχος Φερών άρχισε τα έργα του. Υπέβαλε στη Νομαρχία τα πρακτικά της μειοδοτικής δημοπρασίας για την εργολαβία του φωτισμού και της καθαριότητας του Βελεστίνου. Ακόμη, υπέβαλε ψήφισμα να του χορηγηθεί πίστωση 400 δραχμών, για αποζημίωση σε κατοίκους του Βελεστίνου για δενδροφθορά. Έπρεπε να αποκαταστήσουν τις ζημιές που είχαν υποστεί¹⁵⁵.

Έφθασε 4 Ιουνίου του 1913 και η καθαριότητα και ο φωτισμός της κωμόπολης του Βελεστίνου ήταν θέματα που απασχολούσαν τον δήμαρχο Φερών. Οι δρόμοι ακόμη δεν χαλικοστρώθηκαν. Σύννεφα σκόνης συνόδευαν τα οχήματα που κυκλοφορούσαν. Όσο για τους κατοίκους αυτοί γέμιζαν τα ρούχα τους και τα παπούτσια τους με μια ψιλή αργιλώδη «χρυσόσκονη», που τους άλλαζε την αμφίεση. Την πραγματική εικόνα την γνώριζαν Δήμαρχος και Κοινοτάρχης και ζητούσαν από τον νομάρχη Λαρίσης την έγκριση της δαπάνης για το φωτισμό και την καθαριότητα της κωμόπολης ενημερώνοντας ότι οι τελειωτικές δημοπρασίες έγιναν στις 4 Ιουνίου¹⁵⁶.

154 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 24 Οκτωβρίου 1906.

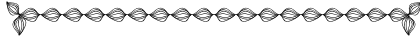
155 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 6 Ιανουαρίου 1907.

156 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 5 Ιουνίου 1913.

Χαρακτηριστικό δίπατο σπίτι στο Βελεστίνο του 1926, με το πηγάδι του, που περιλαμβάνεται στη συλλογή φωτογραφιών του Ελβετού αρχαιολόγου Paul Collart.

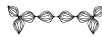
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Γάμοι της οικογένειας Καραμπερόπουλου

Η οικογένεια των Καραμπεροπουλαίων την μέρα των βουλευτικών εκλογών, 20 Φεβρουαρίου 1905, είχε στο σπίτι της μεγάλη χαρά. Παντρευόταν η Καλλή ή Καλλιόπη, η αγαπημένη αδελφή του Σταύρου, τον Αθανάσιο Μπαντέκα, γεωργό, από το Βελεστίνο¹⁵⁷. Ο Αθανάσιος Μουχαρέλος, ο εφημέριος του ναού και φίλος της οικογενείας τέλεσε το μυστήριο του γάμου με κάθε επισημότητα¹⁵⁸. Μετά, όλοι σχεδόν οι κάτοικοι του Βελεστίνου πήραν τον δρόμο για τον «Πύργο», να γλεντήσουν και να ευχηθούν στο ζευγάρι και στα αδέρφια ευτυχία και αγάπη. Οι πόρτες άνοιξαν διάπλατα, συγγενείς υποδέχτηκαν τους προσκεκλημένους με γέλια και διασκέδασαν ως την επόμενη¹⁵⁹.

Μέσα στον ίδιο χρόνο, στις 25 Μαΐου του 1905, η οικογένεια έκανε και άλλο γάμο και πρόσθεσε ένα ακόμη μέλος, σύντροφο του Ζήση Καραμπερόπουλου, γιου του Τριαντάφυλλου, την Ελένη Παν. Βογιατζή από τα Κανάλια του Δήμου Βοίβης. Ο Ζήσης παντρευόταν για δεύτερη φορά και ήλπιζε με αυτήν να ήταν πιο τυχερός, όπως το ίδιο του ευχήθηκε ο παπά Καμαγιάννης, που τέλεσε το μυστήριο του γάμου του στην κατάμεστη εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου. Μετά τις ευχές ακολούθησε γλέντι μέχρι την άλλη μέρα¹⁶⁰.

157 Εφ. *Τύπος*, 26 Φεβρουαρίου 1905.

158 Αρχείο Ιεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος, Βιβλίο Γάμων, πρ. 57/24 Δεκεμβρίου 1905.

159 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

160 Αρχείο Ιεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος, Βιβλίο Γάμων, πρ. 39/25 Μαΐου 1905.

Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη Καραμπεροπούλου.

Κληρονομιά του Σταύρου από τον Αγάπιο Γκριτζάνο

Ήταν 25 χρονών ο Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος, όταν στις 15 Φεβρουαρίου 1906 καλέστηκε στην οικία του ιερέα Αγαπίου Γκριτζάνου. Εκεί βρισκόταν και ο «Συμβολαιογραφών Ειρηνοδικειακός Γραμματέας» Φερών, Γεώργιος Π. Μπαρκούτσος, που αναπλήρωνε προσωρινά τον Ειρηνοδίκη Κ. Κωτσόπουλο και παρουσία μαρτύρων ο ιερέας δήλωσε ότι *«λαβών διαφόρους ευεργεσίας και ευχαριστήσεις από τον μικρόν ανεψιόν του Σταύρον Καραμπερόπουλον δωρείται αυτό αιτία θανάτου μίαν ανώγειον οικίαν εκ δύο ανωγείων και δύο υπογείων δωματίων συγκεκριμένων μετά των συνεχομένων δύο ισογείων δωματίων και των παραρτημάτων και παρακολουθημάτων κειμένην άνωθεν της εκκλησίας του Αγίου Κωνσταντίνου και συνορευομένην γύρωθεν με δρόμον και οικίαν του δωρητού, δωρηθείσα τη Ζωγράφω χήρα Τρ. Καραμπεροπούλου, υπό τον όρον όπως η δωρεά αυτή ισχύση μετά του θανάτου του δωρητού δυναμένου εφ' όσον ζη να καρπούται και να νέμεται αυτών»*. Έτσι ο Σταύρος Καραμπερόπουλος απέκτησε από τον θείο του ιερέα, Αγάπιο Γκριτζάνο, μια μεγάλη οικία, πάνω από την εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου, συνορευομένη με τη δική του, την οποία δώρισε στη μητέρα του Ζωγράφω Καραμπεροπούλου. Η δωρεά του αυτή ίσχυε μετά τον θάνατό του¹⁶¹.

Το Κοινοτικό Ρολόι του Βελεστίνου

Ο καιρός ήταν βροχερός, αλλά ο Σταύρος Καραμπερόπουλος βάδιζε προς το μαγαζί με μια ανείπωτη ευφορία. Ήταν πολύ χαρούμενος που αποφάσισε επιτέλους το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του Βελεστίνου –μέλος του οποίου ήταν και ο ίδιος– να ζητήσει βοήθεια από τη Μητρόπολη. Έγραψε μια επιστολή στις 10 Νοεμβρίου 1904 και την έστειλε στην Ιερά Μητρόπολη παρακαλώντας να εκδώσει ένα πιστοποιητικό *«περί*

161 Ειρηνοδικείου Βελεστίνου, αρ. πρ. 3301/1906. Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

ατελούς εξαγωγής ενός ωρολογίου» από το τελωνείο του Βόλου, το οποίο θα χρησιμοποιούνταν για το ναό των Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης¹⁶².

Στις 27 Φεβρουαρίου του 1906, το Κοινοτικό Συμβούλιο Βελεστίου με Πρόεδρο τον Γεώργιο Κουτσορεβύθη, απογοητευμένο από τον χρόνο παράδοσης του έργου του Κοινοτικού Ωρολογιοστασίου, διακήρυξε επαναληπτική μειοδοτική δημοπρασία για την κατασκευή, σύμφωνα με τον συνταχθέντα προϋπολογισμό του εργοδηγού Μάρκου Σαρρή, αφού ο εργολάβος, Σπυρίδων Καραγιάννης, κηρύχθηκε έκπτωτος. Το γραφείο της Κοινότητας έδινε πληροφορίες όλες τις εργάσιμες ώρες καθημερινά για τους όρους και τις υποχρεώσεις όσων ήθελαν να συμμετέχουν.

Το έργο υπολογίστηκε σε 3.150 δραχμές και ο κάθε εργολάβος γινόταν δεκτός αν έφερνε πιστοποιητικό Β.Δ (Βασιλικού Διατάγματος) της 16 Δεκεμβρίου του 1891 και κατέθετε γραμμάτιο εγγύησης 158 δραχμών, τα οποία έπαιρνε πίσω αν αποτύχαινε στο διαγωνισμό. Μέσα σε τρεις μέρες από την υπογραφή του εργολαβικού συμβολαίου όφειλε να αρχίσει τις εργασίες διαφορετικά κηρυσσόταν έκπτωτος χωρίς ευθύνη της Κοινότητας. Κάθε υπέρβαση της δαπάνης χωρίς νόμιμη έγκριση επιβάρυνε

Η οικία του δημάρχου Στέργιου Ντόντου απέναντι από το Ρολόι και τον ναό του Αγίου Κωνσταντίνου, που διατηρήθηκε μέχρι τον σεισμό του 1957.

162 Αρχείο Ιεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος, Βιβλίο πράξεων 259/10 Νοεμβρίου 1904.

τον εργολάβο. Τα έξοδα του μηχανικού, που διηύθυνε το έργο και κάθε αποζημίωση του, τα κηρύκεια δικαιώματα, τα τέλη και κάθε άλλο έξοδο σχετικό με την εργολαβία επιβάρυνε τον εργολάβο.

Η δημοπρασία ορίστηκε για την 5 Μαρτίου 1906, μέρα Κυριακή, στις 10-12 π.μ. στον συνηθισμένο τόπο των δημοπρασιών. Το Κοινοτικό Συμβούλιο Βελεστίνου και το Δημοτικό Συμβούλιο Φερών είχαν το δικαίωμα να εγκρίνουν τον μειοδότη εργολάβο. Η προκήρυξη δημοσιεύτηκε στη Βολιώτικη εφημερίδα *Η Θεσσαλία* και τοιχοκολλήθηκε στα δημόσια μέρη της κωμόπολης του Βελεστίνου¹⁶³.

Στις 16 Μαρτίου 1906 στο Ειρηνοδικείο της κωμόπολης, που στεγαζόταν στην οικία του Στέργιου Ντόντου, μπροστά στον γραμματέα του Ειρηνοδικείου Φερών Νικολάου Καρδάκου, ο οποίος αναπλήρωνε τον συμβολαιογράφο Κων/νο Κωτσόπουλο, παρουσία των μαρτύρων Γεωργίου Δημόπουλου, δασκάλου και Δημητρίου Αραμπατζή, κτηματία, κατοίκων του Βελεστίνου, υπεγράφη το συμβόλαιο ανάθεσης του έργου. Η Κοινοτική Επιτροπή αποτελούνταν από τον πρόεδρο Γεώργιο Κουτσορεβύθη, παντοπώλη και τους Κούσιο Σκύφτη, Γεώργιο Μπέλλα, Αθανάσιο Παϊπάη, Αθανάσιο Μπομπότη, κτηματίες, κατοίκους Βελεστίνου, οι οποίοι συμφώνησαν με τον εργολάβο Τριαντάφυλλο Ντελικόπουλο, κάτοικο Αλμυρού, που διέμενε προσωρινά στο Βελεστίνο. Αυτός ανέλαβε την κατασκευή του Κοινοτικού Ωρολογιοστασίου κοντά στον ιερό ναό του Αγίου Κωνσταντίνου και πάνω στο παλιό υπάρχον κτίριο δίπλα στους μιναρέδες, βάσει προϋπολογισμού του εργοδηγού Μάρκου Σαρρή και του νομομηχανικού Μαγνησίας Ιωάννου Κράβαρη. Όρος του συμφωνητικού ήταν η ποιότητα των υλικών. Έπρεπε η άμμος να προέρχεται από κοντινό χείμαρρο, μετρίου μεγέθους και καθαρού από χώματα και φυσικές ουσίες. Η άσβεστος από τα καμίνια του Βόλου ή του τόπου, τεμαχισμένα πρόσφατα, καθαρή ώστε να κοχλάζει ζωηρά, όταν σβηνόταν και γινόταν γλοιώδης πολτός. Οι αργόλιθοι να προέρχονται από τα λατομεία «Πέτρας Γάλα» και να είναι καθαροί, χωρίς χωματοειδείς ουσίες. Τα μάρμαρα για τη λαξευτή λιθοδομή έπρεπε να προέρχονται

163 Βασιλείου Κ. Καραμπερόπουλου, *Η περιοχή Βελεστίνου στο Αγροτικό Κίνημα*, έκδ. Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, επιμ. Δημ. Απ. Καραμπερόπουλου, Αθήνα 2003, σελ. 140-141.

από το λατομείο «Ζάστανο», το δε μολύβι από το εμπόριο και να είναι χωρίς ρήγματα και οπές. Η ξυλεία έπρεπε να είναι εγχώρια εκτός από τα σκαλιά της κλίμακας, που έπρεπε να είναι ευρωπαϊκά. Σε όλο το κτίσμα έπρεπε να υπάρχει άφθονο κονίαμα, μέχρι υπερχειλίσισης. Η επένδυση του τρούλου έπρεπε να γίνει με πολλή προσοχή με μολύβδινα φύλλα και στις συνδέσεις η συγκόλληση με πιεσμένο σίδηρο.

Για την αποπεράτωση του έργου δόθηκε από την ημέρα υπογραφής του εργολαβικού συμφωνητικού η προθεσμία των δύο μηνών¹⁶⁴. Πέρασαν τέσσερις μήνες. Ήταν αρχές Αυγούστου του 1906 όταν ο νομομηχανικός Φαράκλας παρέδωσε το κτίσμα για το ωρολογοστάσιο, επισημαίνοντας αρκετές ελλείψεις. Ήταν ένα στολίδι δίπλα στον προαύλιο χώρο του ναού του Αγίου Κωνσταντίνου. Δεν έμενε παρά μόνο η τοποθέτηση του ρολογιού. Απασχολημένοι οι Κοινοτικοί υπάλληλοι με την εμποροπανήγυρη δεν μερίμνησαν για την εγκατάσταση και τοποθέτηση του ρολογιού, το οποίο είχε αγοραστεί πριν δύο χρόνια. Κανένας δεν αξιοποίησε το επίτευγμα αυτό της καινούργιας τεχνολογίας ώστε να φανεί και στο Παζάρι. Οι κάτοικοι έχαναν το προνόμιο να γνωρίζουν την ώρα και συνέχιζαν να διαπληκτίζονται καθημερινά για την άρδευση των κτημάτων τους¹⁶⁵.

Ύστερα από τόσους μήνες καθυστέρησης ήρθε στο Βελεστίνο στις 14 Δεκεμβρίου ο Βολιώτης αρχιτεχνίτης Χρίστος Καραμάνος, να αποκαταστήσει το πολυθρύλητο Κοινοτικό ρολόι. Μετά την τοποθέτηση βεβαίωσε πως ήταν ένα ρολόι τελειότατο στο είδος του και ο ήχος του «κώδωνος» ήταν θαυμάσιος, καθαρός και ηχηρός. Ο αρχιτεχνίτης αποχώρησε, οι κάτοικοι ευχαριστημένοι θαύμαζαν το ρολόι, αλλά τον ήχο του τον απολάμβαναν μόνον όσοι βρίσκονταν κοντά. Αυτοί μπορούσαν να μετρούν τους ήχους και να υπολογίζουν την ώρα. Οι υπόλοιποι, όσοι ήταν απομακρυσμένοι στερούνταν τη χαρά να ακούν το ρολόι, που σήμαινε την ώρα στους χωρικούς, στους ξωμάχους, στους ταξιδιώτες. Πολλά σχόλια ακούγονταν και λέγονταν για την ατέλεια αυτή.

Όσοι γνώριζαν από κατασκευές σχολίαζαν πως ήταν λάθος του σχεδιαστή μηχανικού στην κατασκευή του ωρολογοστασίου, που άφησε

164 Βασ. Κ. Καραμπερόπουλου, *Η περιοχή Βελεστίνου...*, ό.π., σελ. 142-144.

165 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 7 Σεπτεμβρίου 1906.

πολύ μικρές οπές και τώρα έπρεπε να ανοίξουν πολύ μεγαλύτερες, ώστε να διασκορπίζεται ο ήχος παντού. Τον ερχομό του καινούριου χρόνου και τις μεγάλες γιορτές της χριστιανοσύνης έπρεπε να τις ακούσουν και να τις χαρούν όλοι οι κάτοικοι, όσο κι αν το περιθώριο επιδιόρθωσης ήταν μικρό¹⁶⁶.

Στην αγορά του Βελεστίνου το Σάββατο 9 Ιουλίου 1916 συζητούσαν για το τηλεγράφημα του υπουργείου Οικονομικών προς τη Νομαρχία και αυτή με τη σειρά της προς τους Δημάρχους και Κοινοτικούς Προέδρους σχετικά με το Βασιλικό Διάταγμα της 30 Ιουνίου στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Δεν μπορούσαν να πιστέψουν πως για όλο το κράτος κανονίστηκε η μέχρι τώρα ισχύουσα ώρα να είναι μπροστά κατά 25 λεπτά από της 15 Ιουλίου, και πως όλα τα Κοινοτικά ρολόγια έπρεπε να τα ρυθμίσουν έτσι ώστε να ξυπνούν 25 λεπτά νωρίτερα¹⁶⁷. Έτσι την Παρασκευή 15 Ιουλίου το τηλεγραφείο του Βελεστίνου με σήματα ανήγγειλε από τον εξώστη τη μεσημβρία κατόπιν ειδοποίησης από την Αθήνα την αλλαγή. Ταυτόχρονα δε όλες οι καμπάνες των εκκλησιών κτύπησαν ειδοποιώντας την αλλαγή της ώρας και την έναρξη του μεσημεριού. Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος θεώρησε τον εαυτό του τυχερό που βρέθηκε πάλι στον τόπο του να προσαρμοστεί και αυτός στη νέα εθνική ανάγκη. Βέβαια στην αρχή η αλλαγή ήταν δύσκολη αλλά οι κάτοικοι έκαναν προσπάθεια να συνηθίσουν όπως και πολλές άλλες αλλαγές στη ζωή τους¹⁶⁸.

Τον Δεκέμβριο του 1929 η Εκκλησιαστική Επιτροπή του Αγίου Κων/νου γκρέμισε το κωδωνοστάσιο και άρχισε κατασκευαστικά έργα. Θέλησε να εκμεταλλευτεί τις 250 οκάδες περίπου μόλυβδο επεξεργασμένο, που έβγαλαν από τους τρούλους του κωδωνοστασίου και έκανε προκήρυξη για πλειοδοτική δημοπρασία. Η δημοπρασία επρόκειτο να γίνει την καινούρια χρονιά, στις 5 Ιανουαρίου του 1930, μέρα Κυριακή, στον συνηθισμένο τόπο των δημοπρασιών¹⁶⁹.

166 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Δεκεμβρίου 1906.

167 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 9 Ιουλίου 1916.

168 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Ιουλίου 1916.

169 Εφ. *Σημαία*, 23 Δεκεμβρίου 1929.

Κοινοτικά έργα

Ο Δήμαρχος Φερών αρχές του 1907 έπρεπε να φροντίσει για την εκλογή τοπικού Προέδρου στο χωριό Σέσκλο, που υπάγονταν τότε στον Δήμο Φερών, και υπέβαλε ψήφισμα του Δημοτικού Συμβουλίου για τον διορισμό τριμελούς εφορευτικής επιτροπής, η οποία θα αναλάμβανε τη διεξαγωγή της εκλογής του προέδρου του χωριού. Ακολούθησε στις 20 Ιανουαρίου και άλλο ψήφισμα για το διορισμό πραγματογνωμόνων «*προς εκτίμησιν ρυμοτομουμένης οικίας και δημοτικού γηπέδου*». Δεν παρέλειψε να ζητήσει και πίστωση 50 δραχμών για την επισκευή του δρόμου προς το χωριό Άγιος Γεώργιος Φερών¹⁷⁰.

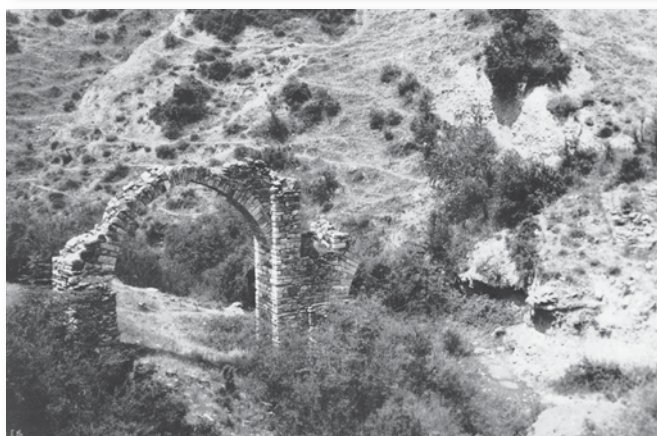
Στις 21 Ιανουαρίου 1907, Κυριακή, συνεδρίασε πάλι το Δημοτικό Συμβούλιο για να ελέγξει τους απολογισμούς των ετών 1904 και 1905. Ίσως ήταν η πιο δύσκολη δουλειά του Δημοτικού Συμβουλίου. Αλλά πόση ικανοποίηση ένωσε ο Δήμαρχος και όλα τα μέλη, όταν εξετάζοντας ένα-ένα όλα τα κονδύλια βρήκαν πως η διαχείριση του δημόσιου χρήματος ήταν «*τιμία και ειλικρινής*»! Αν και είχαν γίνει αρκετά δημοτικά έργα το Δημοτικό Συμβούλιο παρουσίαζε το εκπληκτικό περίσσευμα των είκοσι και πλέον χιλιάδων δραχμών. Δίκαια απένειμαν έπαινο στο δήμαρχο Στέργιο Ντόντο για την καλή διαχείριση του δημόσιου χρήματος¹⁷¹.

Αυτήν την περίοδο, Ιανουάριος 1907, δεκαπέντε εργάτες με τα εργαλεία στους ώμους, αντιμετώπιζοντας την πρωινή παγωνιά, μαζεύτηκαν έξω από το Δημαρχείο περιμένοντας τις εντολές του Προέδρου της Κοινότητας και του Δημάρχου. Κάποιος υπεύθυνος τους οδήγησε στο παλιό υδραγωγείο, κοντά στα αλώνια, στη θέση «Κιούγκι», να σκάψουν για να βρουν την πηγή, η οποία έδινε τη δυνατότητα παροχής νερού για μερικούς μήνες¹⁷². Μια βδομάδα έσκαβαν και δοκίμαζαν σε πολλά σημεία του παλιού υδραγωγείου για να βρουν οι εργάτες την πηγή. Αλλά όσο και αν προσπαθούσαν, όσο και αν σε μερικά σημεία έσκαψαν τρία και τέσσερα μέτρα βάθος, ίσως και παραπάνω, νερό δεν φαινόταν να αναβλύζει. Απογοητευμένοι δημοτικοί άρχοντες και εργάτες έκλεισαν

170 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 20 Ιανουαρίου 1907.

171 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 23 Ιανουαρίου 1907.

172 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 16 Ιανουαρίου 1907.

Οι τρεις καμάρες, η μικρή, η μεσαία και η μεγάλη, στην νότια περιοχή του Βελεστίνου, που υποστήριζαν τους πήλινους σωλήνες με τους οποίους μεταφέρονταν το νερό από το Κράνοβο στο Βελεστίνο, έργο του 17ου αιώνα.

τους μεγάλους λάκκους και γύρισαν άπρακτοι, φορτωμένοι οι περισσότεροι με γερό κρύωμα λόγω της παγωνιάς και του χιονόνερου, που όλες τούτες τις μέρες τους συντρόφευαν¹⁷³. Ωστόσο, για τρίτη φορά στις 19 Απριλίου γίνονταν δοκιμαστικές εργασίες για ανεύρεση της πηγής του παλιού υδραγωγείου. Έπρεπε με οποιοδήποτε κόστος να βρεθεί το νερό αυτό, γιατί, όσο πλησίαζε το καλοκαίρι, έπρεπε να βελτιωθεί η υγεία των κατοίκων¹⁷⁴.

Ο Νομάρχης ενέκρινε στις 10 Φεβρουαρίου του 1907 τον προϋπολογισμό του Δήμου Φερών και τον τροποποίησε εγγράφοντας κονδύλια για την κατασκευή και συντήρηση δημοτικών οδών¹⁷⁵. Απάλειψε το κονδύλιο των 12.000 δραχμών για την ανέγερση του Δημαρχείου «*ως μη έχοντος επί του παρόντος κανένα σκοπόν*» και ενέγραψε διάφορα άλλα κονδύλια για την κατασκευή και συντήρηση των δημοτικών δρόμων, για την κατασκευή των πεζοδρομίων, για τη δενδροφυτεία και ισοπέδωση των πλατειών, για την ανεύρεση της πηγής του παλιού υδραγωγείου και άλλα έργα τα οποία είχε ανάγκη ο τόπος¹⁷⁶.

Στις 20 Φεβρουαρίου ο δήμαρχος Στέργιος Ντόντος τοιχοκόλλησε διακήρυξη, στην οποία εξετέθησαν σε μειοδοτική δημοπρασία την Κυριακή 11 Μαρτίου 1907 κάποια έργα, που είχαν προτεραιότητα. Αυτά ήταν η κατασκευή του δημοτικού δρόμου του χειμάρρου Ξηριά μέχρι το σπίτι του Κοντού και η ισοπέδωση της δημοτικής πλατείας μπροστά από τον ιερό ναό του Αγίου Κωνσταντίνου¹⁷⁷. Ο Πρόεδρος έβαλε κάποιους όρους και υποχρεώσεις στους εργολάβους για να γίνουν όπως έπρεπε τα έργα. Οι υποχρεώσεις και οι όροι ήταν οι εξής, οι οποίοι σχολιάστηκαν ποικιλότροπα από τους κατοίκους. Η δαπάνη και των δυο έργων υπολογίστηκε σε 1.969 δραχμές, δηλαδή για μεν το δρόμο 1.000 δραχμές, για δε την πλατεία 969 δραχμές και τα ημερομίσθια να γίνουν σε ακέραιες μονάδες «*επί τοις εκατόν*». Άλλος όρος ήταν πως για να γίνει κάποιος δεκτός στη δημοπρασία έπρεπε να παρουσιάσει «*διπλότυπον*

173 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 23 Ιανουαρίου 1907.

174 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 19 Απριλίου 1907.

175 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Φεβρουαρίου 1907.

176 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Φεβρουαρίου 1907.

177 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 20 Φεβρουαρίου 1907.

του επιτηδείου του» και πιστοποιητικό ότι είχε τα απαιτούμενα από το νόμο προσόντα¹⁷⁸.

Άλλο ένα έργο στην τελευταία του συνεδρίαση ήταν το ψήφισμα της πρότασης του δημάρχου για το ποσό των 1.000 δραχμών για να αγοράσουν το οικόπεδο στο οποίο βρισκόταν το «Σπίτι του Ρήγα». Αν τελικά εγκρινόταν και αγοραζόταν το οικόπεδο, τότε το Δημοτικό Σχολείο αναλάμβανε τον εξωραϊσμό του. Δεν ήταν τιμητικό το «Σπίτι του Ρήγα» να παραμένει ερημωμένο και εγκαταλειμμένο σε ξένο οικόπεδο¹⁷⁹.

Για την κατασκευή βατής οδού από το Κεφαλόβρυσο μέχρι το Κόνιαρι της περιφέρειας του Δήμου Φερών δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *Η Θεσσαλία* προκήρυξη επαναληπτικής δημοπρασίας για την Κυριακή 4 Ιανουαρίου 1909 στο Βελεστίνο¹⁸⁰.

Γάμος του Σταύρου

Ο καιρός περνούσε και ο Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος μεγάλωνε. Τα ψυχικά του χαρίσματα και η εξωτερική του εμφάνιση τον έκαναν έναν από τους πιο περιζήτητους γαμπρούς του Βελεστίνου. Από παντού δεχόταν πιέσεις. Όσπου κάποια μέρα συζητώντας με το φίλο του, Ανδρέα Παπαγιώτου, πήρε τη μεγάλη απόφαση και είπε το ναι στην πρόταση να παντρευτεί την ετεροθαλή αδελφή του. Συγκινητική ήταν η εικόνα εκμυστήρευσης του ενός προς τον άλλο μέσα στο μαγαζί. Εξωτερικεύσαν τις ενδόμυχες επιθυμίες τους και αγκαλιάστηκαν. Ο χώρος γύρω έλαμψε, ομόρφηνε. Δάκρυα χαράς έτρεξαν από τα μάτια τους. Δάκρυα συγκίνησης για το δεσμό συγγενείας. Η φιλία τους μεγάλωνε με το γάμο αυτό και γίνονταν αδέλφια. Τη χαρμόσυνη είδηση ανακοίνωσε αμέσως στην αγαπημένη του μητέρα και ζήτησε την ευχή της. Ο κόσμος τώρα μεγάλωνε μαζί με τα όνειρά του για ευτυχισμένη οικογένεια¹⁸¹.

178 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 9 Μαρτίου 1907.

179 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Φεβρουαρίου 1907. Σημαντική πληροφορία σχετικά με τον χώρο «Σπίτι του Ρήγα», που ο Δήμος ενδιαφέρθηκε για την αγορά του συγκεκριμένου χώρου, ώστε να του ανήκει και να τον αξιοποιήσει. Και πράγματι πραγματοποιήθηκε το 1908.

180 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 4 Ιανουαρίου 1909.

181 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

Στις 20 Μαΐου του 1907, πριν από τις εκλογές, σε ηλικία 27 χρονών ο Σταύρος Καραμπερόπουλος παντρεύτηκε την Αλεξάνδρα Ι. Παπαστεργίου, στην εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου. Ο εφημέριος Καμαγιάννης τέλεσε το μυστήριο σε μια εκκλησία κατάμεστη. Η νύφη ήταν είκοσι χρονών και κουμπάροι ο Ευστάθιος και Γεώργιος Σκρέτας, γνωστοί μεγαλέμποροι αποικιακών στο Βόλο¹⁸².

Ο Ανδρέας Παπαγιώτου με τους μύλους του είναι συνδεδεμένος με την ιστορία του Βελεστίνου του 20ου αιώνα. Την αδελφή του, Αλεξάνδρα, παντρεύτηκε ο Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος.

Έπειτα το γλέντι συνεχίστηκε στον Πύργο. Τα όργανα έπαιζαν αδιάκοπα και τραγουδούσαν όλοι στο σπίτι τραγούδια επαινετικά δείχνοντας την αγάπη και την εκτίμησή τους στο ζευγάρι. Ήταν ένα σπίτι μεγάλο, ψηλό, με διαζώματα και πατώματα, χωρίς ιδιαίτερη αρχιτεκτονική, που δόθηκε από τον ιερέα-καλόγερο θείο στον Σταύρο. Περιποιημένο και νοικοκυρεμένο με πλούσια τα χρώματα και τα αρώματα των λουλουδιών της αυλής που ευωδίαζαν, περίμενε τους νεόνυμφους. Μαζεύτηκε πολύς κόσμος και από τα γύρω χωριά να μοιραστούν τη χαρά της οικογένειας. Ο γαμπρός πλημμυρισμένος από ευτυχία, από αγάπη, που αντρίευε στα στήθη του, χόρευε ανάλαφρα με τη λυγερή νύφη, με την μητέρα του και την αδερφή του την Καλλή. Χόρευε στον ήχο των τραγουδιών, που ακούγονταν προς τιμήν του. Κάθε βλέμμα του προς την Αλεξάνδρα ήταν εξομολόγηση των συναισθημάτων του και φανέρωνε την τρυφερή ευαίσθητη ψυχή του. Και κείνη χαμήλωνε τα μάτια, σαν την Παναγιά, να μην τη ζηλέψει καμιά μοίρα, να μην έχει ποτέ δυστυχία.

182 Εφ. *Πρωία*, Λάρισα, 21 Νοεμβρίου 1910. Ληξιαρχική Πράξη Γάμου 16/20 Μαΐου 1907. Οι αδελφοί Σκρέτα μνημονεύονται στο Γ.Χ. Γαβριηλίδη, *Μέγας Οδηγός Βόλου και Περιχώρων*, 1933, σελ. 152, και Νικολάου Γάτσου, *Βολιώτικα αναμνήσεις*, επιμ. Ελένης Κονταξή, Δημοτικό Κέντρο Ιστορικών Ερευνών, Αθήνα 1998, σελ. 19, 32, 40 και 82.

Η Ζωγράφω, η μητέρα του Σταύρου, με όψη λαμπερή και ήρεμη ζούσε τα μεγαλεία και την ταπείνωση σαν να ήταν το ίδιο πράγμα. Το τραγούδι, το πιετό, οι χαιρετισμοί, οι ευχές διασταυρώνονταν από όλες τις πλευρές και αποτέλεσαν τον επίλογο μιας εκδήλωσης για μια καινούρια ζωή, που μόλις τώρα άρχιζε¹⁸³. Η συμβίωση ήταν αρμονική, χωρίς παροξυσμούς, εντάσεις και διαφορές, παρά με ένα ταίριασμα ιδιαίτερο, μοναδικό, πρωτόγνωρο. Ο Σταύρος ξεκίνησε την οικογένεια με μια νοοτροπία λίγο ασυνήθιστη για κείνη την εποχή. Θεωρούσε τη γυναίκα συνεργάτη, βοηθό στην αντιμετώπιση των δυσκολιών, φίλο καλό και εξομολογητή. Ο ένας συνέτρεχε τον άλλον και οι δυο φρόντιζαν το σπιτικό τους. Δεν δημιουργούσαν προβλήματα στη συγκατοίκηση με τους άλλους. Η κοινή αυλή είχε τόσες μικροχαρές. Η ευγένεια της Αλεξάνδρας και η ομορφιά της ψυχής της συνταιριασμένα έκαναν τον Σταύρο να την αγαπά ιδιαίτερα. Κι αυτή η αγάπη γινόταν τροφή και γέμιζε την κάθε μέρα ευτυχία¹⁸⁴.

Σε πίνακα ζωγραφικής όψη από τον μύλο και μαντάνι του Ανδρέα Παπαγιώτου.

183 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

184 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

Δημοτικές-Κοινοτικές εκλογές, 1 Ιουλίου 1907. Εκλογή του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου

Οι μέρες δημαρχίας του Δημοτικού Συμβουλίου τελείωσαν με τον Μάιο του 1907, εφόσον ορίστηκε η ημερομηνία δημοτικών εκλογών. Το δημόσιο ταμείο Φερών με τον υποταμία Βόλου Ι. Μίγα παρέδωσε στο νέο διορισθέντα εισπράκτορα Νικόλαο Μπομπότη. Κατά την παράδοση μετρήθηκε χρηματικό περίσσευμα 17.795 δραχμών. Έγινε δε γνωστό σε όλους ότι ο δήμος Φερών αποτελούσε εξαίρεση και με την καλή διαχείριση των χρημάτων είχε ξοφλήσει όλες του τις υποχρεώσεις προς το Δημόσιο από τα έξοδα της Εκπαίδευσης. Υπεύθυνος για τη σωστή διαχείριση θεωρούνταν ο τέως δήμαρχος Στέργιος Ντόντος και όλοι εύχονταν να εκλεγεί πάλι και να ακολουθήσει την ίδια πολιτική και στο μέλλον. Οι συμπατριώτες του ήταν έτοιμοι να τον περιβάλλουν με την εμπιστοσύνη τους και κείνος με την αξιοσύνη του να διαθέσει «*επί αγαθώ του Δήμου το εξακριβωθέν περίσσευμα εις χρησιμότητα δημοτικά έργα*»¹⁸⁵.

Οι μήνες που πέρασαν ωρίμασαν την απόφαση του Σταύρου Καραμπερόπουλου να αναμιχθεί με τα κοινά. Τελικά στις 30 Μαΐου ο τέως δήμαρχος Στ. Ντόντος έβαλε υποψηφιότητα με τον Καρτάλη και μαζί του έβαλε και ο Σταύρος για πρόεδρος της Κοινότητας. Από το Τοπικό κόμμα έβαλαν δύο υποψήφιοι: Ο Στ. Παπαποστόλου και ο Δημήτριος Κοντούρης. Από δε τη Γεωργική τάξη έβαλε υποψηφιότητα ο Ιωάννης Οικονομίδης υποστηριζόμενος από τον Μαργαρίτη Αποστολίδη¹⁸⁶.

Λίγες μέρες αργότερα, στις 7 Ιουνίου 1907, εντάθηκε το προεκλογικό κλίμα, όταν το Πρωτοδικείο Βόλου σε έκτακτη συνεδρίαση ανακήρυξε τους υποψηφίους από το δήμο Φερών. Η εφημερίδα έγραφε τους εξής: Δήμαρχοι Στ. Παπαποστόλου, Ι. Οικονομίδης, Μιχ. Κοντούρης, Κ. Σαράντης, Μ. Πασχάλης, Κούσιος Λαΐτσου, Πάρεδροι 7, Σύμβουλοι 46¹⁸⁷.

Μέσα στους υποψήφιους παρέδρους ήταν και ο Σταύρος Καραμπερόπουλος, που παρακινημένος από τον αδελφό του, έχοντας το πάθος της

185 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 21 Μαΐου 1907.

186 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 30 Μαΐου 1907.

187 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 7 Ιουνίου 1907.

προσφοράς στα κοινά, τόλμησε να μπει στην αρένα της πολιτικής. Το μαγαζί του στην αγορά έγινε κέντρο της πολιτικής δραστηριότητάς του¹⁸⁸.

Και λίγες μέρες πριν τις εκλογές με επίσημη πράξη του Αρείου Πάγου ορίστηκαν οι δικαστικοί αντιπρόσωποι στο Δήμο Φερών, που ήταν ο Ιωάννης Βογιαντζής, δικαστής Τρικάλων, με αναπληρωτές τους Αντ. Χατζηνικολή, δικαστή Χαλκίδος, Κ. Παπαβάσου, Τρικάλων, Γ. Χατζηρήγα, Λαμίας, Β. Λιάκο, Λαρίσης, Ευστ. Γουργιώτη, Λαμίας¹⁸⁹. Οι εκλογές πραγματοποιήθηκαν την Κυριακή 1 Ιουλίου του 1907, όπου χρησιμοποιήθηκε για τελευταία φορά το πολύπλοκο σύστημα ψηφοφορίας διά «σφαιριδίου», το οποίο αντικαταστάθηκε στη συνέχεια με την καθιέρωση εκλογικού βιβλιαρίου και ψηφοδέλτιου¹⁹⁰. Τελικά νικητής των εκλογών ήταν πάλι ο δήμαρχος Στ. Ντόντος με 250 ψήφους¹⁹¹. Όσο για το Τοπαικό κόμμα στο Βελεστίνο δεν είχε επιτυχία¹⁹².

Νικητής των Κοινοτικών εκλογών ήταν ο Σταύρος Καραμπερόπουλος, ο οποίος στα 27 του χρόνια εκλέχτηκε κοινοτάρχης¹⁹³. Όπως συνηθίζονταν ο εκάστοτε κοινοτάρχης ορκίστηκε ενώπιον του δημάρχου Φερών και ανέλαβε τα καθήκοντά του. Το Δημοτικό Συμβούλιο ενέκρινε τον προϋπολογισμό που υπέβαλε ο κοινοτάρχης, ο οποίος είχε στην αρμοδιότητά του τα έργα της Κοινότητάς του. Ο δήμαρχος επέβλεπε το έργο των Κοινοτήτων¹⁹⁴. Δευτέρα 3 Δεκεμβρίου 1907 και ο ειρηνοδίκης Φερών υπέβαλε στη Νομαρχία τα σχετικά της εκλογής κοινοτικών αρχών του Βελεστίνου, για να σταλούν στα Αρχεία του Κράτους¹⁹⁵.

188 Το όνομά του έγινε γνωστό από τα Αρχεία του Ειρηνοδικείου Βελεστίνου.

189 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 29 Ιουνίου 1907.

190 <https://el.wikipedia.org>

191 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 2 Ιουλίου 1907.

192 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 3 Ιουλίου 1907.

193 Το όνομα του Σταύρου Καραμπερόπουλου δεν αναγράφεται στην εφημερίδα στα αποτελέσματα. Επειδή όμως έγινε γνωστό από τα Αρχεία του Ειρηνοδικείου του Σταύρου Παπαγεωργίου ότι είναι Πρόεδρος της Κοινότητας σχολιάζεται η νίκη του. Σε έγγραφα αγοραπωλησιών βρίσκεται το όνομά του ως προέδρου στα χρόνια 1909, 1910, 1911, 1912. Παρέμεινε στην εξουσία μέχρι το 1914 λόγω της παραγμένης περιόδου των Βαλκανικών Πολέμων και της μη διεξαγωγής εκλογών.

194 Μαρτυρία Δημήτρη Σιάτρα, νομικού.

195 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 4 Δεκεμβρίου 1907.

Δραστηριότητες, επέκταση μαγαζιού, αγορά αγρού

Τον Ιούλιο του 1907 ο Σταύρος Καραμπερόπουλος θέλησε να μεγαλώσει το μαγαζί του και τακτοποίησε τις υποχρεώσεις του με το μαγαζί, που μίσθωνε, του κτηματία Δημητρίου Ιατρού και πλήρωσε στη Μαρία Δ. Ιατρού, επειδή ο σύζυγός της είχε πεθάνει και ήταν επίτροπος των ανήλικων παιδιών της το ποσό των 1.824 δραχμών που της όφειλε για μίσθωμα από τις 17 Ιουλίου του 1903 μέχρι τις 17 Ιουλίου του 1907 και δεν υπήρχε πλέον καμιά εκκρεμότητα¹⁹⁶.

Έτσι, στις 18 Ιουλίου του 1907 νοίκιασε το μαγαζί του Στέργιου Παπατόλια, που βρισκόταν στην αγορά του Βελεστίνου. Ήταν ένα «διαμέρισμα»-μεγάλο δωμάτιο με το υπόγειο, που συνόρευε με δρόμο, οικόπεδο του ίδιου, με μαγαζί του Κωνσταντίνου Παπατόλια και Γεωργίου Κατσάνου. Το νοίκιασε για πέντε συνεχόμενα χρόνια μέχρι το 1912 για να το χρησιμοποιήσει ως παντοπωλείο, με μηνιαίο μίσθωμα 25 δραχμές. Συμφώνησαν να πληρώνει ο Σταύρος Καραμπερόπουλος το ενοίκιο στο τέλος κάθε τριμήνου και όταν λήξει η μίσθωση να το παραδώσει σε καλή κατάσταση¹⁹⁷. Όμως, μάλλον ο Σταύρος θεώρησε υψηλή την αμοιβή και ακριβώς την ίδια μέρα και ώρα υπεγράφη άλλο συμφωνητικό ακριβώς το ίδιο με μείωση του ενοικίου στις 20 δραχμές και 83 λεπτά, δηλαδή ετησίως 250 δραχμές¹⁹⁸.

Στις 18 Φεβρουαρίου του 1908, στο ειρηνοδικείο Φερών, που στεγαζόταν στο σπίτι του Στ. Ντόντου «συμβολαιογραφούντος Ειρηνοδίκου Φερών» Λυκούργου Περδικάρη με παρουσία μαρτύρων, ο Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος αγόρασε από τον Αθανάσιο Τσεκουρόπουλο ένα αγρό πέντε στρεμμάτων στη θέση «Καμάρα» της περιφέρειας Βελεστίνου, ο οποίος συνόρευε γύρω με τα αμπέλια των κληρονόμων Γεωργίου Νικολάου, Γεωργίου Κομματά και με το ρέμα, στην τιμή των 150 δραχμών¹⁹⁹.

Στις 27 Ιουνίου του 1908 εμφανίστηκε στον συμβολαιογραφούντα ειρηνοδίκη Λυκούργο Περδικάρη ο γεωργός Απόστολος Νάκος και μπροστά στους μάρτυρες Ιωάννη Μπαϊρακτάρη, τηλεγραφητή και Πέτρο Καραμίνη,

196 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. συμβ. 3943, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

197 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. συμβ. 3944, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

198 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. συμβ. 3945, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

199 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. συμβ. 4277, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

ειρηνοδικειακού γραμματέα, βεβαίωσε ότι ο πρόεδρος Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος του πλήρωσε εκτός του γραφείου τις οφειλόμενες 4.110 δραχμές του 1907 βάσει του συμβολαίου. Του πλήρωσε μάλιστα και τους τόκους έξι δραχμές και εξόφλησε τελείως τα χρεωστούμενα²⁰⁰.

Κοινοτικά επί προεδρίας Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου

Οι μήνες πέρασαν και ήρθε ο Οκτώβριος του 1907. Στα χωριά του Δήμου Φερών οι υπάλληλοι πηγαينوέρχονταν, κατέγραφαν, σημείωναν, συγκέντρωναν στοιχεία για την απογραφή των κατοίκων. Η αναστάτωση κράτησε μερικές μέρες και στις 30 Οκτωβρίου 1907 ο δήμαρχος Στ. Ντόντος έδωσε τα ακριβή αποτελέσματα της απογραφής των χωριών του Δήμου Φερών. Έτσι στο Βελεστίνο, στην απογραφή του 1896 οι κάτοικοι ήταν 1.584, τώρα το 1907 αυξήθηκαν στα 2.024 άτομα.

Στο Σέσκουλο κατοικούσαν 371 πριν και το 1907 αυξήθηκαν στα 693 άτομα,

στο Γερμί, πριν ήταν 11, τώρα 32 άτομα,

στο Ουσλάρ πριν ήταν 98, το 1907 μειώθηκαν στα 87 άτομα,

στον Άγιο Γεώργιο πριν ήταν 332, το 1907 μειώθηκαν στα 316 άτομα,

στο Σερατζί από 152 πριν, το 1907 έφτασαν τα 233 άτομα,

στο Περσουφλί από 59, τώρα το 1907 αυξήθηκαν στα 78 άτομα,

στο Νταμπεγλί από 124 πριν, το 1907 ανήλθαν στα 138 άτομα,

στο Μουσαφακλί από 136, το 1907 μειώθηκαν στα 119 άτομα, και

στο Ταχταλασμάν από 151, το 1907, έγιναν 293 οι κάτοικοι.

Συνολικά οι 3.018 κάτοικοι του Δήμου Φερών κατά το 1896, τώρα το 1907 έγιναν 4.013, δηλαδή αυξήθηκαν κατά 995 άτομα και μόνο στα χωριά Ουσλάρ, Άγιος Γεώργιος και Μουσαφακλί μειώθηκε ο αριθμός των κατοίκων²⁰¹.

200 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. συμβ. 4110, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

201 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 31 Οκτωβρίου 1907.

Στις 28 Οκτωβρίου του 1907 έγινε δημοπρασία στο Δημαρχιακό Κατάστημα για τη μίσθωση του δημοτικού φόρου του καπνού. Για να πάρει μέρος κάποιος στη δημοπρασία έπρεπε να προσάγει και «εξώχρεων» εγγυητή, ο οποίος να υπέγραφε στα πρακτικά της δημοπρασίας και στο συμβόλαιο, που εξασφάλιζε το Δήμο. Τελευταίος πλειοδότης της ενοικιάσεως του δημοτικού φόρου του παραγομένου καπνού²⁰² της περιφέρειας της φειτεινής εσοδείας αναδείχθηκε ο Σταύρος Καραμπερόπουλος, που έδωσε την τιμή των 920 δραχμών²⁰³. Για να μπορέσει όμως να βρει τα χρήματα δανείστηκε από τον Απόστολο Νάκου, γεωργό από το χωριό Κόνιαρι με συμβόλαιο 500 δραχμές τις οποίες υποσχέθηκε να ξεπληρώσει στον οφειλέτη του μέχρι την 1 Μαΐου του 1908 εντόκως προς 7% ετησίως²⁰⁴.

Στις 7 Νοεμβρίου 1907 και στο Ειρηνοδικείο Βελεστίνου παρουσιάστηκαν ο Δήμαρχος Στέργιος Ντόντος, ως αντιπρόσωπος του Δήμου Φερών, ο Σταύρος Καραμπερόπουλος παντοπώλης και ο εργατικός Αντώνιος Χατζάκος για την υπογραφή του συμβολαίου με την εγγύηση του Αντωνίου Χατζάκου²⁰⁵. Το συμβόλαιο υπεγράφη με τους εξής όρους: Ο ενοικιαστής Σταύρος Καραμπερόπουλος όφειλε να εισπράττει 3 λεπτά για κάθε οκά καπνού σε φύλλα ή καλούπια. Το ενοίκιο να το πληρώνει στο Ταμείο του Δήμου σε δύο ίσες δόσεις, την πρώτη στις 15 Δεκεμβρίου του ίδιου χρόνου και τη δεύτερη στις 15 Ιανουαρίου του 1908 ατόκως. Αν περνούσαν οι μέρες όφειλε να πληρώσει τόκο 12% ετησίως μέχρι της εξοφλήσεως. Ακόμη τα τέλη της σύνταξης του συμβολαίου, τα κηρύκεια δικαιώματα, επιβάρυναν τον ενοικιαστή²⁰⁶.

Την Κυριακή στις 13 Ιανουαρίου του 1908 διενεργήθη ενώπιον του συμβολαιογραφούντος ειρηνοδικειακού γραμματέα Φερών Αλέξανδρου Παπαθανασίου στο Βελεστίνο δημοπρασία του επισχέτου Αλέξανδρου Αποστολίδη και των κατασχεθέντων πραγμάτων των οφειλετών Φιλίππου Δ. Γεωργούλα και Γεωργίου Δ. Γεωργούλα κατοίκων Σταγιάδων. Βάσει των εγγράφων τα οποία μεταφέρθηκαν με τον κλητήρα Ιωάννη

202 Σημειώνουμε πως η καλλιέργεια του καπνού στο Βελεστίνο διατηρήθηκε μέχρι και λίγο πριν τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.

203 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. συμβ. 4127, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

204 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. συμβ. 4110, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

205 Ο Αντώνιος Χατζάκος ήταν σύζυγος της αδελφής του Σταύρου, Μαρίας.

206 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. συμβ. 4127, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

Πολυμέρη από το Βόλο, ο Αλέξανδρος Αποστολίδης παρουσία μαρτύρων Δ. Εξάρχου και Γ. Μπέλλα κατοίκων Βελεστίνου προέβη σε κατάσχεση των ακολούθων πραγμάτων: *«τρία ζεύγη παπούτσια εκ βακίτου συν δικά του ανδρίκια, τέσσερα ζεύγη παπούτσια εκ βακίτου ελληνικά, δέκα εξ ζεύγη παπούτσια γυναικεία διαφόρων διαστάσεων, δώδεκα ζεύγη παπούτσια παιδων εκ τομαρίου διαφόρων διαστάσεων, δώδεκα ζεύγη μικρά παπούτσια κομβοτά διαφόρων διαστάσεων και τέσσερα ζεύγη παντόφλας γυναικείας εκ βακίτου εκτιμηθέντα άπαντα παρά του κλητήρος και των μαρτύρων εις δραχμάς 202,5»*. Στον πλειστηριασμό αρχικά ο συναγωνισμός έγινε μεταξύ του Σταύρου Καραμπερόπουλου και του Μιχαήλ Μπομπότη. Αυτοί προσέφεραν ως πρώτη προσφορά, Μιχαήλ Μπομπότης 100 δρχ., Σταύρος Καραμπερόπουλος 135, Μιχαήλ Μπομπότης 140, Σταύρος Καραμπερόπουλος 145, Μιχαήλ Μπομπότης 150. Μετά ο Σταύρος Καραμπερόπουλος αποσύρθηκε και εμφανίστηκαν ο Αλέξανδρος Αποστολίδης 160, ο Αλέξανδρος Καραμπερόπουλος 162, ο Αλέξανδρος Αποστολίδης 165, ο Μιχαήλ Μπομπότης 166, ο Αλέξανδρος Αποστολίδης 170, ο Νικόλαος Μπέλλας 172, ο Αλέξανδρος Αποστολίδης 175, ο Δανιήλ Χατζηαθανασίου 180 και ο Αλέξανδρος Αποστολίδης 185. Και επειδή δεν εμφανίστηκε άλλος τα πράγματα κατεκυρώθησαν στον Αλέξανδρο Αποστολίδη, βυρσοδέψη, κάτοικο Βόλου²⁰⁷.

Προσπάθεια ανέγερσης προτομής Ρήγα. Εκδηλώσεις τιμής

Η Επιτροπή για τον ανδριάντα του Ρήγα συστάθηκε από δεκαετίας υπό την προεδρία του αποθανόντος Μητροπολίτου Δημητριάδος Γρηγορίου, για να συγκεντρώσει χρήματα με εράνους και σκοπό την ανέγερση ανδριάντος του Εθνομάρτυρα της Ελληνικής Παλιγγενεσίας, Ρήγα Βελεστινλή. Όμως, η Επιτροπή εκείνη αμέλησε τα καθήκοντά της απέναντι στο Έθνος και έδειξε «ασύγγνωστον» αδιαφορία, γιατί αν και πέρασε τόσο διάστημα μόλις 9.000 δραχμές συγκέντρωσε. Το 1907 ο Δήμαρχος Φερών Στ. Ντόντος υπέβαλε πρόταση προς τον Νομάρχη Μαγνησίας

207 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. 4233, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

Η πρώτη απεικόνιση του Ρήγα Βελεστινλή κατά το 1824, όπως έχει τεκμηριωθεί από τον επιμελητή του βιβλίου, σε σχετική μελέτη του.

να επιβάλει στους δημάρχους του Νομού να αναγράψουν στον προϋπολογισμό των Δήμων τους ανάλογο κονδύλιο για την εκπλήρωση μιας τόσο μεγάλης εθνικής υποχρέωσης προς τον Ρήγα. Δυστυχώς όμως και ο Νομάρχης αδιαφόρησε και έτσι το ζήτημα έμεινε εκκρεμές προς «δόξαν και τιμήν των αρμοδίων». Ο νέος αρχιεπίσκοπος Γερμανός έβλεπε ότι δεν γινόταν τίποτα με την αδράνεια της Επιτροπής, έστειλε επιστολή στον πρότανη του Πανεπιστημίου Αθηνών και πρότεινε, επειδή ήταν αδύνατη η ανέγερση ανδριάντα του νεωτέρου Θεσσαλού Τυρταίου, να γίνει μόνο η προτομή του με το κενοτάφιο. Αν η πρόταση γινόταν αποδεκτή η προτομή θα τοποθετούνταν στο οικοπέδο, όπου ήταν η οικία του εθνομάρτυρα Ρήγα, που αγοράστηκε από το Δήμο Φερών²⁰⁸.

Πλησίαζε η μεγάλη γιορτή της 25^{ης} Μαρτίου 1909. Οι κάτοικοι του Βελεστίνου έλεγαν ότι σε κανένα μέρος της Ελλάδας κατά τον πανηγυρισμό της εθνικής γιορτής δεν δονούσαν οι αναμνήσεις του παρελθόντος τόσο τις χορδές της ψυχής όσο στην δική τους κωμόπολη. Οι λόφοι που περιέβαλαν τον τόπο, το παρακείμενο δάσος, το οποίο ήταν το μόνο

208 Εφ. Πανθεσσαλική, 10 Φεβρουαρίου 1908.

Το πρώτο Μνημείο του Ρήγα που στήθηκε στις αρχές του 20ου αιώνα στον χώρο όπου ήταν το «Σπίτι» του.

φωτεινό σημείο στο μελανό χάρτη του πολέμου του 1897, οι τάφοι των Πεσόντων στον άδοξο εκείνο πόλεμο, το «Σπίτι του Ρήγα», όπου αντίκρουσε το φως της ζωής, όλα αυτά έκαναν τους κατοίκους να θεωρούν υποχρέωσή τους να αποτίσουν φόρο τιμής και ευγνωμοσύνης τόσο σε αυτούς, που πρόταξαν τα στήθη τους, όσο και σ' αυτόν τον Τυρταίο, που κατέστησε γνωστή την κωμόπολή τους στα πέρατα της οικουμένης²⁰⁹.

Η 25^η Μαρτίου 1910 ήταν μια διαφορετική μέρα και το Βελεστίνο και ο υπόλοιπος Θεσσαλικός κάμπος, γιόρτασε τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου και τον ξεσηκωμό της Ελληνικής Επανάστασης σε χειμωνιάτικο σκηνικό. Ο Μάρτης τελείωσε δικαιώνοντας τη λαϊκή παροιμία «Μάρτης, γδάρτης και κακός παλουκοκαύτης» και οι εκδηλώσεις λόγω του καιρού δεν πραγματοποιήθηκαν. Η γιορτή του Σχολείου όμως και ο πανηγυρικός του δασκάλου ξεσήκωσε το ακροατήριο. Κάποιοι αγρότες ακούγοντας από το στόμα των μικρών μαθητών το *Θούριο* του Ρήγα αναμόλγλευσαν τις ιδέες του και σκέφτηκαν πως έπρεπε να χρησιμοποιήσουν κατά των αφεντάδων του κάμπου το «Ως πότε παλικάρια».

Μετά την εκδήλωση του Σχολείου ο Δήμαρχος Στέργιος Ντόντος, ο ταμίας Νικόλαος Μπομπότης, ο γραμματέας Γεώργιος Νασίκας, οι

209 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 23 Μαρτίου 1909.

πάρεδροι Χ. Μπαντέκας, Γ. Μπέλλας, Αντ. Μουχταρέλος και όλο το Δημοτικό Συμβούλιο αποτελούμενο από τους Αλέξανδρο Καραμπερόπουλο, πρόεδρο, Κωνσταντίνο Ακριβόπουλο, Σιών Γκανή, Αναγν. Κομματά, Γεώργιο Κουτσορεβύθη, Μιχάλη Μπομπότη, Σταύρο Νεμπή, Ιωάννη Παπαστεργίου, Κων/νο Παϊπάη, Κων/νο Σκύφτη, ο πρόεδρος της Κοινότητας Σταύρος Καραμπερόπουλος με τον ταμία Κωνσταντίνο Παπατόλια, τους Κωνσταντίνο Μπαξεβάνο, Ιωάννη Παπαρίζο, Παναγιώτη Τσιμπουκλή μέλη, οι ιερείς Αποστόλης Ιωάννου, Αθανάσιος Καραγιάννης, Ιωάννης Μπομπότης, Ιωάννης Τριανταφύλλου, ο αστυνομικός σταθμάρχης Σταύρος Παντούλης, ενωμοτάρχης Β΄ Τάξεως, ο ειρηνοδίκης Δημήτριος Καπνουτζής με τον γραμματέα Χρίστο Τρικαλλινό, ο ταχυδρομικός διευθυντής Τσακίρης, ο σχολάρχης Γεώργιος Προσαλέντης με τους Ελληνοδιδάσκαλους Στέφανο Παπαδημητρίου και Ιωάννη Ψάρρη, οι δάσκαλοι του δημοτικού σχολείου αρρένων Αλέξανδρος Αλεξόπουλος, Δήμου Δημήτριος, Παπαχρήστου Ιωάννης, η δασκάλα του Δημοτικού Θηλέων Μαρίκα Μηλιού, ο φαρμακοποιός Ιωάννης Γκανάκης, οι γιατροί Αντώνιος Ζάρας, Βασίλης Καραμανώλης, Παναγιώτης Τσίγκας, Θεόδωρος Τσαργής με τη μαία Κουντούρη, ο δικαστικός κλητήρας Σταύρος Παπαποστόλου και πολλοί άλλοι προσκεκλημένοι κατηφόρισαν στην αγορά προς το καφενείο του Τζουνάκα ή Τσανάκα²¹⁰.

Κοινοτικά 1908-1910

Με μεγάλη ευχαρίστηση πληροφορήθηκαν στις 8 Μαρτίου 1908 οι αρχές του δήμου Φερών ότι επιτρεπόταν η εφαρμογή του νόμου «περί κατασκευής πεζοδρομίων αναγκαστικώς εν Βελεστίνω του Δήμου Φερών»²¹¹, διότι υπήρχε και το θέμα με τα πεζοδρόμια. Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος πίστευε ότι τα πεζοδρόμια έδιναν μια άλλη μορφή και εξωρούζαν την κωμόπολη. Λίγες μέρες πριν τη Μεγαλοβδομάδα στις 6

210 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 25 Μαρτίου 1910. Κων/νου Χρηστόπουλου, *Εμπορικός Οδηγός Βόλου-Πηλίου-Αλμυρού*, Εν Βόλω 1911. Β. Γιασιράνη-Κυρίτση, «Προσπάθειες ανέγερσης ανδριάντα του Ρήγα», *Υπέρεια*, τόμ. 5, *Πρακτικά Ε΄ Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας» (Βελεστίνο 2007)*, Αθήνα 2010, σελ. 827-854.

211 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 8 Μαρτίου 1908.

Απριλίου, ο δήμαρχος Φερών υπέβαλε τον απολογισμό του δήμου αλλά και της κοινότητας Βελεστίνου, την οποία ο κοινοτάρχης Σταύρος Καραμπερόπουλος έχει παραδώσει για το έτος 1907²¹². Τη δεύτερη εβδομάδα του Οκτωβρίου άρχισαν να κατασκευάζονται τα κράσπεδα των πεζοδρομίων στους περισσότερους δρόμους της κωμόπολης. Ο εργολάβος που ανέλαβε το έργο αυτό ονομαζόταν Κωνσταντίνος Σόχος²¹³.

Τελειώνοντας ο Οκτώβριος μήνας, στις 29 Οκτωβρίου, υπέβαλε στη Νομαρχία Βόλου ο δήμαρχος Φερών Ντόντος τον προϋπολογισμό του 1909 για έγκριση. Ο προϋπολογισμός συντάχθηκε με κάθε δυνατή φειδώ εξ αιτίας της κακής παραγωγής και της μείωσης των εσόδων του Δήμου²¹⁴. Αλλά και ο δήμαρχος Ντόντος φρόντιζε για την καλή λειτουργία του Δήμου διορίζοντας δυο Δημοτικούς Συμβούλους, οι οποίοι αποτελούσαν μια Επιτροπή που επέβλεπε την «*διανομήν των υπό του δήμου ψηφιζομένων εκάστοτε βοηθημάτων προς τους απόρους διά τας εορτάς του Πάσχα*». Έτσι, έστειλε ένα έγγραφο προς τη Νομαρχία για έγκριση του διορισμού²¹⁵. Ο δήμαρχος Φερών πραγματοποίησε σημαντικά έργα τα οποία εκτελούνταν καθημερινά, χάρη «*εις τας εκθύμους ενεργείας*» του Α. Καρτάλη. Ο Δήμος απέκτησε σχολείο, δρόμους αμαξιτούς και άλλα κοινωφελέστατα έργα, όσα δεν έγιναν από της απελευθέρωσης της Θεσσαλίας. Και οι δυο αντιλαμβάνονταν τον προορισμό τους και βοηθούσαν όσο μπορούσαν τους κατοίκους. Χάρη στα εκτελεσθέντα έργα βρήκαν εργασία πολλοί εργάτες, οι οποίοι πεινούσαν ένεκα της απραξίας, που υπήρχε, αλλά και ένεκα της στασιμότητας των άλλων εργασιών γενικότερα²¹⁶.

Με τα χρήματα του δήμου, δεν έγινε γνωστό αν διορθώθηκε ο δρόμος προς το Σταθμό του Βελεστίνου, γιατί σχολιάστηκε στον τύπο, 4 Απριλίου 1909, ότι ο σταθμός έγινε αδιάβατος και χρειαζόταν μια γέφυρα να τον συνδέσει με την κωμόπολη. Όλοι στα μαγαζιά συζητούσαν το θέμα και ήλπιζαν ο νομομηχανικός να επισπεύσει την κατασκευή, η οποία

212 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 6 Απριλίου 1908.

213 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Οκτωβρίου 1908.

214 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 30 Οκτωβρίου 1908.

215 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 5 Μαρτίου 1909.

216 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 7 Μαρτίου 1909.

συνδεόταν αναπόσπαστα με τη χαλικοστρωση του δρόμου που, χωρίς τη γέφυρα, ήταν άχρηστος²¹⁷.

10 Ιουλίου του 1909 και η αμαξιτή οδός Βόλου-Βελεστίνου στη θέση «Πετρομάγουλο» ενώ ήταν αδιάβατη και κατεστραμμένη στο σημείο αυτό, δεν διορθώθηκε και παρέμενε στην ίδια κατάσταση. Οι κάτοικοι της περιοχής του δήμου Φερών συζητούσαν σχεδόν καθημερινά το θέμα, μια και οι περισσότεροι διέρχονταν με τα ζώα ή τα κάρα τους από το σημείο αυτό. Πολύ φοβούνταν πως, αν οι αρμόδιοι του Δήμου δεν επιλαμβάνονταν εγκαίρως το θέμα, θα συνέβαινε κάτι κακό²¹⁸.

Στις 6 Ιουνίου του 1909 το Κοινοτικό Συμβούλιο του Βελεστίνου αποτελούμενο από τον πρόεδρο Σταύρο Καραμπερόπουλο και τα μέλη Ι. Παπαρίζο, Γ. Μπαξεβάνο, Κ. Παπατόλια συνήλθε στο Κοινοτικό Γραφείο και ο πρόεδρος «επρότεινε εις το Συμβούλιον ίνα χορηγηθή πίστωση δραχμών 4.000 προς πληρωμήν ανταξίου τιμήματος της παρά του ιδιοκτήτου Ι. Παπαστεργίου κατοίκου Βελεστίνου του 1/3 αγορασθείσης μετοχικής μερίδας εξ αγοράς αυτού του εν Βελεστίνω Υδρομύλου Ταμπάχανα παρά της Κοινότητος Βελεστίνου. Το Συμβούλιον λαβόν υπόψιν την πρότασιν του Προέδρου και θεωρούν τούτην νόμιμον την διαδικασίαν αλλά και κατεπέιγουσιν προς πληρωμήν της παρά της Κοινότητος Βελεστίνου ενεργηθείσης τούτης αγοράς, Αποφαίνεται διά πλειοψηφίας και χορηγή την πίστωσιν»²¹⁹.

Ο Δήμαρχος Φερών υπέβαλε, 25 Σεπτεμβρίου 1909, στη Νομαρχία ψήφισμα του Δημοτικού Συμβουλίου με το οποίο ζητούσε να του χορηγηθεί πίστωση 250 δραχμών για την αποπεράτωση του υπονόμου στο Κεφαλόβρυσο. Φροντίδα του ήταν ο καλλωπισμός της Υπέρειας και η διανομή των υδάτων της στους αγρούς της περιοχής²²⁰. Ήταν περίοδος δραστηριοποίησης του Δημάρχου και του Δημοτικού Συμβουλίου γιατί λίγες μέρες αργότερα, στις 28 Σεπτεμβρίου, υπέβαλε ψήφισμα για έγκριση των πρακτικών της δημοπρασίας περί «τετραετούς ενοικιάσεως

217 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 4 Απριλίου 1909.

218 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 10 Ιουλίου 1909.

219 Πρακτικό Συνεδριάσεων Κοινοτικού Συμβουλίου αρ. 6/6-6-1909. Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

220 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 25 Σεπτεμβρίου 1909.

δημοτικού αγρού»²²¹. Την ίδια σχεδόν περίοδο ο Δήμαρχος υπέβαλε πρακτικά δημοπρασίας περί «ενοικιάσεως δημοτικού φόρου επί του καπνού»²²².

Σε όλα τα χωριά του δήμου Φερών οι «άσπροι δούλοι» εξεγείρονταν κατά των αφεντάδων τους σύμφωνα με το δημοσίευμα 11 Νοεμβρίου του 1909²²³. «Οι Έλληνες τσιφλικάδες της περιοχής Βελεστίνου αποδείχθηκαν στυγνοί εκμεταλλευτές με κοτσαμπασίδικη συμπεριφορά, που έκαναν τον βίο των κολήγων αβίωτο. Ήταν η εποχή που δεν είχαν δική τους γη, ζούσαν σε λασπόκτιστες καλαμένιες καλύβες, δεν όριζαν δικό τους βιός και η τύχη των οικογενειών τους ήταν στα χέρια των παμφάγων θηρίων, των τσιφλικάδων. Η κατάσταση ήταν τραγική γιατί οι κολήγοι δεν ήταν απλώς δούλοι αλλά δέχονταν αφόρητες πιέσεις, ταπεινώσεις, εξευτελισμούς σαν οι χειρότεροι των ζώντων επί της γης. Κατοικούσαν εις τρώγλας και πολλοί συνέτρωγαν εν τη αυτή φάτνη με τους όνους των. Παλαιότερα μάλιστα επωλούντο και ηγοράζοντο ως ζώα με το κτήμα, ως παράρτημα αυτού. Γενικώς ειπείν οι μεγάλες πιέσεις, οι εξαθλιώσεις και οι αφόρητες ταπεινώσεις δίκην μαστιγίου, έπληταν τα νότα και έκαμαν τους χωρικούς πρόθυμους δέκτας ενός επαναστατικού ευαγγελίου»²²⁴.

Στις 14 Μαρτίου του 1910 ο Σταύρος παρέμενε Πρόεδρος²²⁵ της Κοινότητας και το Δημοτικό Συμβούλιο με προεδρεύοντα τον Αλέξη Καραμπερόπουλο, παρουσία του Δημάρχου Στεργίου Ντόντου αποφάνθηκε παμψηφεί και ενέκρινε τον προϋπολογισμό εσόδων και εξόδων της Κοινότητας Βελεστίνου και των Ιερών Ναών της χρήσεως 1910 με «τας εν τοις σχετικοίς πρακτικούς επενεχθείσας τροποποιήσεις». Έτσι τα μεν έσοδα της κοινότητας ανήλθαν για το 1910 σε 10.664 δραχμές, τα δε έξοδα σε 4.346 δραχμές και το αποθεματικό κεφάλαιο ήταν 6.318.

Χαρακτηριστικό ήταν το απόσπασμα της ψήφισης του προϋπολογισμού της Κοινότητας Βελεστίνου το 1910, που είχε ως εξής: «Το Συμβούλιον λαβόν υπόψει τον υποβληθέντα προϋπολογισμόν και μετ' επισταμένην

221 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 28 Σεπτεμβρίου 1909.

222 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 10 Οκτωβρίου 1909.

223 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 11 Νοεμβρίου 1909.

224 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 11 Νοεμβρίου 1909.

225 Όπως βεβαιώνεται από το συμβόλαιο Ειρηνοδικείου, αρ. 5682/30-10-1910, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

μελέτην των διαφόρων κεφαλαίων και άρθρων των τε εσόδων και εξόδων αυτού επελήφθη της επισημείωσης αυτού ως εξής: Α) Ως προς τα έσοδα επεψήφισε ταύτα ως υπό του ιδίου Κοινοτικού Συμβουλίου ανεγράφησαν. Β) Ως προς τα έξοδα εν τω κεφαλαίω Α' άρθρο 1 την εκ δραχμών 300 δαπάνην εμείωσε εις δραχ. 240, εν τω αυτώ κεφαλαίω άρθρον 3 την εκ δραχμών 50 δαπάνην διέγραψε, και ούτω κατά τας υπό του δημοτικού συμβουλίου γενομένας τροποποιήσεις αι δαπάναι του κεφαλαίου τούτου ανέρχονται εις δραχμάς 500. Εν τω κεφαλαίω Β' άρθρον 1 την εκ δραχμών 36 δαπάνην εμείωσεν εις δραχμάς 10, εν τω αυτώ κεφαλαίω άρθρον 3 εις τα έξοδα παραστάσεως του προέδρου συνεψηφίσθησαν και τα οδοιπορικά έξοδα αυτού και ούτω η δαπάνη του κεφαλαίου τούτου ανέρχεται εις δραχμάς 146.

Εν τω κεφαλαίω Γ' άρθρον 1 την εκ δραχμών 20 δαπάνην περιώρισε εις δραχμάς 10, ομοίως δε και το άρθρον 2 του αυτού κεφαλαίου εμείωσε εις δραχμάς 10 και ούτω η δαπάνη του κεφαλαίου ανέρχεται εις δραχ. 20.

Εν τω κεφαλαίω Δ' άρθρον 2 την εκ δραχμών 200 δαπάνην διέγραψεν υπό τον όρον ίνα μετά τον διορισμόν του οροφύλακος²²⁶ αιτηθή πίστωσις δι ειδικού ψηφίσματος προς πληρωμήν τούτου, και ούτω η δαπάνη του κεφαλαίου τούτου ανέρχεται εις δραχμάς 550.

Εν τω κεφαλαίω Ε' άρθρον 2 την εκ δραχμών 200 δαπάνην απήληψε, και ούτω η δαπάνη του κεφαλαίου τούτου ανέρχεται εις δραχμάς 415.

Εν τω κεφαλαίω ΣΤ' (αγαθοεργίαί και συνδρομαί) άρθρον 1 την εκ δραχ. 40 δαπάνην διέγραψε και ούτω η δαπάνη του κεφαλαίου τούτου ανέρχεται εις δραχ 70.

Εν τω κεφαλαίω Ζ' άρθρον 2 μισθός δεξιού ψάλτου την δαπάνην περιώρισε εις 480 και ούτω η δαπάνη του κεφαλαίου τούτου ανέρχεται εις δραχ 1605.

Εν τέλει δε τα κεφάλαια Η' και Θ' επεψηφίσθησαν ως υπό του Κοινοτικού Συμβουλίου ανεγράφησαν. Και ούτω τα μεν έσοδα ανέρχονται εις δραχ 10.664 τα δε έξοδα 4.346 και το αποθεματικόν κεφάλαιον εις δραχ. 6.318»²²⁷.

226 Οροφύλακας, ο φύλακας των ορίων, συνόρων, ο μετέπειτα Αγροφύλακας.

227 Αρχείο Ειρηνοδικείου Βελεστίνου. Πρακτικό Συνεδριάσεων Δημοτικού Συμβουλίου Φερών, αρ. πρ. 7.

Προσωπικές στιγμές Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου

Ήταν 1 Μαΐου 1910 και το Βελεστίνο είχε γιορτή, όπως το καλούσε η μέρα. Τραγούδια, γέλια, χαρές αντηχούσαν παντού με όλο, που ξημέρωσε με έναν ουρανό συννεφιασμένο και μουντό. Έπειτα έπιασε βροχή, η ανοιξιάτικη βροχή που πλημμύρισε τα σοκάκια, τις πλατείες, την ανθισμένη φύση και χάλασε τα όνειρα και τα σχέδια των κατοίκων. Οι περισσότεροι κλείστηκαν στα σπίτια τους να γιορτάσουν την Πρωτομαγιά βλέποντας από τα παραθύρια την αντάρα της φύσης. Και οι λίγοι, οι νιότεροι, ξεχύθηκαν να θερίσουν άσπλαχνα τα λουλούδια των περιβολιών, να φτιάξουν στεφάνι και να το δώσουν σε αγαπημένα πρόσωπα, να φύγουν έστω και για λίγο σε έναν κόσμο άλλο, μοναδικό²²⁸. Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος μάζεψε λουλούδια να τα πάει στην Αλεξάνδρα. Φοβόταν να την πάρει μαζί του να μαζέψει και κείνη, για να μην κρυώσει έτσι ευαίσθητη που ήταν. Και καλά έκανε γιατί η υγρασία τρυπούσε τα κόκαλα, τα πιρούνιαζε. Το πρόσωπό του φωτίστηκε με τη σκέψη αυτή. Το περιβόλι στο κανατάδικο δίπλα ήταν γεμάτο τριαντάφυλλα. Πολλά τριαντάφυλλα, όλων των χρωμάτων και των ειδών. Ξεχώρισε τα μπουμπούκια της κόκκινης με τα βελούδινα πέταλα, της εκατοντάφυλλης ροζ-μωβ με το μοναδικό τους άρωμα.

Πόσο όμορφη ήταν η ζωή κάποιες στιγμές, σκέφτηκε. Πόσο αληθινό το θαύμα της αγάπης. Με τις σκέψεις αυτές καθαρίστηκε η ψυχή, λαμπικάρισε ο νους και πίστεψε στην ευτυχία, που έβλεπε να έρχεται. Δρασκελώντας τις πρασινάδες, επέστρεψε γρήγορα στον Πύργο να δώσει τα λουλούδια στην Αλεξάνδρα, να δει το πρόσωπό της να φωτίζεται, να κοκκινίζει από χαρά και ευτυχία. Μικροχαρές, που όμως γίνονταν μεγάλες, όταν υπήρχε ταίριασμα.

Το μεσημέρι ήταν καλεσμένο όλο το σόι. Ανάστατο το σπίτι. Το αρνί ψήθηκε στο υπόστεγο της αυλής, το κρασί γέμισε τις τραμιτζάνες ίσαμε πάνω και ο παραγίος του μαγαζιού τις ανέβασε απρόσεχτα. Μέσα σε τούτο το πανδαιμόνιο της προετοιμασίας κανείς δεν πρόσεξε το κρασί που χυνόταν και γέμιζε τις σκάλες. Η Ζωγράφω, άξια οικοδέσποινα τα έβλεπε, μουρμούριζε, αλλά δεν μιλούσε. Σκούπισε μονάχη τα χυμένα

228 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 2 Μαΐου 1910.

κρασιά και επέβλεψε στο στρώσιμο του μεγάλου τραπεζιού. Ήταν ένα ακόμη γιορτάσι, μια ακόμη νότα χαράς στη συνοικία, ένα ακόμη ξεφάντωμα που αγκάλιασε όλο το Βελεστίνο²²⁹.

Με την προεκλογική περίοδο οι επισκέψεις υψηλών προσώπων, που τάραζαν και ξυπνούσαν από το λήθαργο ακόμα και όσους δεν το επιδίωκαν, ήταν τακτικές. Οι κάτοικοι της κωμόπολης του Βελεστίου δεν διέφεραν και πολύ από τους κατοίκους των άλλων αγροτικών περιοχών. Η ζωή τους κυλούσε με την έγνοια της καθημερινής δουλειάς, με την υπακοή στον κύρη, που δούλευαν, με την υπακοή στους άρχοντες του τόπου τους και τον αγώνα για ένα κομμάτι γης. Γι' αυτό το κομμάτι ήταν συχνές οι διαφωνίες μεταξύ τους. Τις πιο πολλές φορές για το σύνορο, άλλοτε πάλι για κάποιο καρποφόρο δέντρο ή για το νερό, που περνούσε από το κτήμα τους.

Στη μικρή κωμόπολη κάθε γεγονός σχολιαζόταν για κάποιο διάστημα και μετά αφηνόταν στην τύχη του. Όπως αφέθηκε και το μικρό βρέφος στην τύχη του, στην πλατεία. Ήταν μεσημέρι 23 Φεβρουαρίου 1911. Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος περπατούσε με αργά βήματα και ο δρόμος αντικτυπούσε τον ήχο των βαριών παπουτσιών του. Πέρα μακριά ακούγονταν η χλαπαταγή από τα μουλάρια που πλησίαζαν. Μα κείνος δεν άκουσε τίποτα. Περπατούσε απορροφημένος από τις σκέψεις του. Στο μυαλό του έρχονταν και ξανάρχονταν τα λόγια της νεαρής Αλεξάνδρας. Ηχούσαν στο μυαλό του λέξη-λέξη. Ήθελε ένα χοντρό παλτό, όπως έραβαν οι κυρίες του Βελεστίου να το φοράει να ζεσταίνεται και να καμαρώνει. Δεν ήταν και μεγάλη απαίτηση.

Αυτός όμως είχε στο μυαλό του άλλα σχέδια, άλλα όνειρα να μεγαλώσει περισσότερο το αποικιακό κατάστημα, να αγοράσει και άλλα προϊόντα που δεν υπήρχαν άφθονα. Όμως έπρεπε να μην χαλάσει το χατήρι της γυναίκας του. Ζορίστηκε στις σκέψεις και ανέβηκε την ανηφόρα για τον Πύργο, αποφασισμένος να της πει το ναι. Το ρολόι της εκκλησίας κτύπησε δύο και ένας ήλιος με δόντια εμφανιζόταν και έπαιζε με τα σύννεφα²³⁰.

Το κρύο ήταν αισθητό και τάχυνε τα βήματα όταν ξαφνικά άκουσε κλάμα μικρού παιδιού. Παραξενεμένος γύρισε να δει από πού ερχόταν η φωνή. Η διαίσθησή του τον τράβηξε και κατευθύνθηκε προς τα σκαλιά

229 Μαρτυρία Αλεξάνδρας Μητσικώστα-Μπακογιάννη.

230 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

της εκκλησίας του Αγίου Κωνσταντίνου. Εκεί ήταν αφημένο ένα έκθετο, κατάχαμα πάνω σε ένα κουβερτάκι παλιό, ήταν τυλιγμένο ένα βρέφος, ένα ξανθό κοριτσάκι με κάτασπρη επιδερμίδα και γαλανά μάτια, που έκλαιγε απαρηγόρητο, ίσως από πείνα, ίσως από την έλλειψη της μητέρας. Γεμάτος στοργή και συγκίνηση έσκυψε και πήρε το μωρό στην αγκαλιά του. Το έσφιξε πάνω του με λατρεία και έτρεμε σύγκορμος. Ένωθε τόσο μικρός και αδύναμος μπροστά στο αθώο αυτό πλασματάκι που οι γονείς του το εγκατέλειψαν. Ψυχικά διαλυμένος έφτασε στον Πύργο. Η Αλεξάνδρα τον είδε από μακριά και τον περίμενε στην εξώπορτα, κάτω από το σκέπαστρο. Αναρωτήθηκε τι να κρατούσε ο άντρας της, ίσως κάποιο δώρο για κείνη και η καρδιά της σφίχτηκε από αγωνία.

Ο Σταύρος έφτασε στητός, αγέρωχος, προβληματισμένος και νικημένος από τον πειρασμό που κρατούσε. Ξέχασε όσα σκεπτόταν να πει για το παλτό. Πέρασε το κατώφλι με ένα πλατύ χαμόγελο, χωρίς να πει λέξη, μόνο έκανε νόημα στην Αλεξάνδρα να τον ακολουθήσει και μπήκε στο μεγάλο δωμάτιο. Απίθωσε τη μικρή στον καναπέ με τα κεντητά μαξιλάρια και η μικρή ούτε που κουνήθηκε. Η Αλεξάνδρα, συνήλθε γρήγορα από την έκπληξη και έφερε μια ροζ πάνα, ξετύλιξε και πέταξε τα παλιά ρούχα, το καθάρισε, το άλλαξε. Η μητρότητα την καθοδηγούσε και η καρδιά της χτυπούσε σαν κουρδισμένο ξυπνητήρι. Τότε βρέθηκαν και οι δυο μπροστά σε απρόσμενη έκπληξη. Πάνω στο κοριτσάκι ήταν δεμένο ένα κακογραμμένο σημείωμα που έγραφε «Ρηγούλα». Το όνομα Ρήγας μόνο μηνύματα πατριωτισμού προσέδιδε. Και η δόλια μάνα, που το γέννησε ίσως με αυτό επιδίωξε να κεντρίσει το φιλότιμο και την ευαισθησία των ανθρώπων, να πετύχει την αποκατάστασή του, σκέφτηκαν αμέσως και οι δύο. Με τα μάτια είπαν όσα δεν μπορούσαν να πουν με τις λέξεις. Ήθελαν να το κρατήσουν, μα ήξεραν πως έπρεπε να το παραδώσουν στον Δήμαρχο.

Αυτοί ήλπιζαν και επιθυμούσαν να αποκτήσουν δικά τους παιδιά. Έτσι το παρέδωσαν στην τροφό του Δήμου, τη μάνα που θήλαζε τα έκθετα, ώσπου να το τακτοποιήσουν σε κάποιο Ορφανοτροφείο ή σε κάποια οικογένεια άκληρη²³¹. Από τότε η σκέψη και η ψυχή της Αλεξάνδρας ονειρευ-

231 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 23 Φεβρουαρίου 1911. Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

όταν τη γέννηση ενός παιδιού. Τα απογεύματα στις ώρες της μοναξιάς της ανέβαινε στα πάνω πατώματα και από τα παράθυρα θαύμαζε τον απέραντο κάμπο, που απλωνόταν πέρα μακριά, όσο έφτανε το ανθρώπινο μάτι. Ο απόηχος της καμπάνας του εσπερινού της έφερνε ψυχικό συναγερμό και της ξυπνούσε έναν ολόκληρο κόσμο μέσα της. Τότε ύψωνε ταπεινή προσευχή στην Παναγία, τη Μεγάλη Μητέρα και τα όνειρα γίνονταν οραματισμοί. Γονάτιζε και φιλούσε με δέος τη βιβλική μορφή της εικόνας που στημένη δίπλα της παρακολουθούσε τις αγωνίες και άκουγε τις προσευχές της.

Κάποιες θλιμμένες μορφές έστελναν τις λιτανείες της ψυχής τους με βουβές εκρήξεις πόνου. Τα τελευταία φώτα του δειλινού γλιστρούσαν και χάνονταν στα μαβιά γκριζα σύννεφα και οι προσευχές συνόδευαν την πορεία τους στον ουρανό. Έναν ουρανό θολωμένο και θλιβερό από τη δυστυχία των ανθρώπων²³². Δεν ήταν όμως αυτοί οι συλλογισμοί του. Ήταν και κάτι που τον βασάνιζε. Πέρασαν πέντε χρόνια από το γάμο του Σταύρου και ο Θεός τον δοκίμαζε.

Άνοιγε όλους τους άλλους τομείς, του εμπορίου, της πολιτικής, της δόξας, της γενικής αποδοχής από τους συντοπίτες και τους άλλους κατοίκους των Κοινοτήτων, αλλά δεν συμπλήρωνε την οικογενειακή ευτυχία με ένα παιδί. Μια μελαγχολία και βαρυθυμιά μεγάλωναν περισσότερο την πίκρα της Αλεξάνδρας από την έλλειψη παιδιού. Ένιωθε κάτι να λείπει από την ψυχή της και το τριανταφυλλένιο γέλιο της γινόταν ένα παθητικό «γιατί».

Όσπου τον Ιούλιο του 1911, ένα μεσημεράκι, λίγο πριν κλείσει ο Σταύρος το μαγαζί κατέφθασε απρόσμενα η Αλεξάνδρα να αναγγείλει το χαρούμενο νέο. Δεν είχε την υπομονή να περιμένει, δεν μπορούσε να περιμένει. Ο χρόνος της φαινόταν αιώνας. Τα λεπτά της ώρας νόμιζε πως κόλλησαν στην πλάκα του μεγάλου ρολογιού. Της φαινόταν σαν όνειρο, μα δεν ήταν. Επιτέλους μητέρα, μαγική λέξη. Έφτασε γρήγορα στο μαγαζί, τα πόδια πετούσαν, δεν πατούσαν στη γη. Νόμιζε πως όλα γύρω διαλαλούσαν το χαρμόσυνο γεγονός. Δάκρυα κύλησαν στα πρόσωπα και των δυο, η ελπίδα άφησε πίσω την ατυχία. Έτσι ο Σταύρος Καραμπερόπουλος αποφάσισε να ανακαινίσει τον Πύργο για να φύγει

232 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

η υγρασία των δωματίων του και άλλαξε η ζωή της ντελικάτης και ευαίσθητης οικοδέσποινας και μέλλουσας μητέρας. Γυναίκες μπαινοβγήκαν, καθάρισαν, ετοίμασαν τα μωρουδιακά, άνοιξαν τα μεγάλα παράθυρα να καλωσορίσουν τον ήλιο. Ο Σταύρος είχε πλέον την οικονομική δυνατότητα και δεν χαλούσε κανένα χατίρι της Αλεξάνδρας²³³.

Ήταν Απρίλης μήνας του 1912, όταν γεννήθηκε το κοριτσάκι του ζεύγους Καραμπερόπουλου. Ακούστηκαν τα πρώτα γελάκια ύστερα από τόσο διάστημα παιδικής απουσίας. Χαμογέλασε όλη η οικογένεια και λίγους μήνες μετά αποφάσισαν να το βαφτίσουν. Το όνομα που της έδωσε ο νονός ήταν Ελευθερία (1912-2000). Ίσως γιατί αντιπροσώπευε την ιδεολογία του νονού ή την ανάμνηση της Ελευθερίας και της νίκης των Ελλήνων στον Α΄ Βαλκανικό πόλεμο²³⁴.

Κοινοτικά 1911

Στο Ειρηνοδικείο Βελεστίνου με συμβολαιογραφούντα Ειρηνοδίκη τον Δημήτριο Καπνουτζή στις 4 Μαΐου του 1911, ο Σταύρος Καραμπερόπουλος με την ιδιότητα του Προέδρου της Κοινότητας και τους Ιωάννη Παπαρίζο εμποροκτηματία και Κωνσταντίνο Παπατόλια κτηματία, μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου, εκμίσθωσαν στον Ανδρέα Παπαγιώτη, μυλωθρό, τον υδρόμυλο Ταμπάχανα για τέσσερα χρόνια στην τιμή των 1.110 δραχμών το χρόνο, με όρους και υποχρεώσεις²³⁵.

Μάλλον θα υπήρχαν κτηματικές διαφορές της Κοινότητας με τη Μονή Φλαμουρίου γιατί στις 23 Ιουνίου 1911 το Πρωτοδικείο Βόλου εξέδωσε τις ακόλουθες πολιτικές αποφάσεις. Μεταξύ άλλων η 18^η απόφαση ήταν της Μονής Φλαμουρίου κατά του Αλέξη Καραμπερόπουλου, ο οποίος ήταν στο Δημοτικό Συμβούλιο και η 19^η πάλι της Μονής Φλαμουρίου

233 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

234 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

235 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου αρ. συμβ. 6129, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου. Αικ. Πολυμέρου-Καμυλάκη, «Υδροκίνητες βιοτεχνίες Βελεστίνου», *Υπέρις*, τόμ. 1, *Πρακτικά Α΄ Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνo-Ρήγας»*, (Βελεστίνo 1986), Αθήνα 1990, «Εγγραφα Συμβολαιογραφείου και Υποθηκοφυλακείου Βελεστίνου», σελ. 236-237.

κατά του Σταύρου Καραμπερόπουλου προέδρου της Κοινότητας Βελεστίνου²³⁶.

Ακουμπισμένος ο Σταύρος στον πάγκο του μαγαζιού του σκεπτόταν πώς θα μεταφέρει τα προϊόντα από το Βόλο. Η έλλειψη συγκοινωνίας δυσχέραινε το εμπόριο. Παλιότερα ήταν οι «πρασόφκες», είδος αραμπάδων. Έπειτα η μεταφορά γινόταν με λεωφορείο, αλλά λόγω ελλείψεως εργασίας ναυάγησε. Έτσι η μεταφορά των προϊόντων ήρθε στα χέρια των Βλάχων και τα προϊόντα έφθαναν στο Βελεστίνο με άμαξες συρόμενες από βόδια. Οι μεγάλες αυξομειώσεις που παρατηρούνταν στην τιμή των αγωγίων αναλόγως της ζήτησης δημιούργησε μεγάλο πρόβλημα στο εμπόριο. Η δημόσια ασφάλεια δεν ήταν και τόσο ζηλευτή. Η διάβαση στο Πιλάφ Τεπέ, «το άντρο των ληστών», σύμφωνα με την εφημ. *Θεσσαλία*, εγκυμονούσε κινδύνους²³⁷.

Η Μητρόπολη Δημητριάδος γνωστοποίησε, 27 Αυγούστου 1911, πως το Βελεστίνο χωρίστηκε σε δυο εκκλησιαστικές ενορίες: του Αγίου Κωνσταντίνου και της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, που οι κάτοικοι την αποκαλούσαν εκκλησία της «Παναγίας»²³⁸, όπου βρίσκονταν και το χριστιανικό νεκροταφείο από την εποχή του Ρήγα. Και κανένας δε στοχάστηκε πως έδесе αυτό το όνομα με τις επόμενες γενιές. Γιατί αυτή η εκκλησία αγωνίστηκε με τα στοιχεία της φύσης και με τις φουρτούνες του τόπου, κάτω «από την προστασία του Άρη και της Παναγίας», να επιβιώσει. Ο ιστορικός ναός μετά τον ατυχή πόλεμο του 1897 επισκευάστηκε και χρησιμοποιήθηκε κυρίως από τους κτηνοτρόφους και τους άλλους οι οποίοι εγκαταστάθηκαν μόνιμα εκεί γύρω. Για την εξυπηρέτηση τους έγινε εκκλησιαστική ενορία και υπηρετούσαν εκεί μόνιμα ιερείς, ο Αθανάσιος Καμαγιάννης, ο Αποστόλης Ιωάννου, ο Αθανάσιος Μουχταρέλος και ο Παύλος Γραμματικός²³⁹. Οι περισσότεροι κάτοικοι ένιωσαν υπερήφανοι για τη λειτουργία της «Παναγίας», ως ενοριακού ναού. Ο Σταύρος χαιρέτισε ιδιαίτερα την κίνηση αυτή και ρίγη συγκίνησης.

236 Εφ. *Πρωία*, 24 Ιουνίου 1911.

237 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 7 Ιουλίου 1911.

238 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 27 Αυγούστου 1911.

239 Βιβλίο Γάμων Ιεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος και Βιβλίο Θανάτων Αγίου Κωνσταντίνου και Κοίμησης Βελεστίνου.

σης διαπέρασαν το κορμί σαν αναλογίστηκε ότι σε αυτή την εκκλησία ο εθνεγέρτης Ρήγας θα έμαθε τα πρώτα του γράμματα²⁴⁰.

Τα νέα σε μια κωμόπολη, όπως το Βελεστίνο, κυκλοφορούσαν πολύ γρήγορα, και μάλιστα τα πολιτικά νέα. Ο Βόλος ήταν τόσο κοντά. Έτσι όσοι ασχολούνταν με την πολιτική πληροφορήθηκαν στις 16 Σεπτεμβρίου του 1911 ότι η Κοινοβουλευτική Επιτροπή, η οποία επεξεργαζόταν το νομοσχέδιο των Κοινοτήτων, αποφάσισε όπως «*οι Δήμαρχοι των κεντρικών δήμων και των κοινοτήτων εκλέγονται υπό του κοινοτικού συμβουλίου και ουχί αμέσως υπό του Λαού. Οι δήμοι, οι έχοντες πληθυσμόν κάτω των 5.000 ψυχών να γίνουν κοινότητες*». Και βέβαια η αλλαγή αυτή δεν του ήταν αρεστή, όπως κάθε τι καινούριο²⁴¹.

Μνημόσυνο για τον εθνομάρτυρα Αιμιλιανό Γρεβενών

Την Κυριακή 17 Οκτωβρίου 1911 σε όλα τα χωριά του Δήμου Φερών τελέστηκε μνημόσυνο υπέρ αναπαύσεως της ψυχής του μάρτυρος Μητροπολίτου Γρεβενών Αιμιλιανού Λαζαρίδη, (1877-1911), ο οποίος δολοφονήθηκε και συγκεκριμένα κατακρεουργήθηκε από τους Νεότουρκους. Όλοι οι κάτοικοι και ιδιαίτερα οι καταγόμενοι από τα Γρεβενά και τα άλλα μέρη της Μακεδονίας, που ήταν εγκαταστημένοι στο Βελεστίνο αναστατώθηκαν²⁴². Στο Βελεστίνο, στο ναό των Αγίων Κων/νου και Ελένης, μετά τη Θεία Λειτουργία, την οποία παρακολούθησε με σεβασμό και κατάνυξη πλήθος εκκλησιάσματος, τελέστηκε μνημόσυνο «*Μεγαλοπρεπέστατον όμως και αντάξιον της γενέτειρας του παρόμοιον ευρόντος*

240 Μαρτυρία Δημητρίου Καραμπερόπουλου. Προστίθεται πως στο Βελεστίνο λειτουργούσε σχολείο ήδη ένα αιώνα πριν από την εποχή του Ρήγα, όπως διαπιστώνεται από επιστολή του 1672 του εκ Βελεστίνου λογίου Νικοδήμου Μαζαράκη Φεραίου, βλ. Χαρίτωνος Καρανάσιου, «*Νέα στοιχεία για τον Φεραίο δάσκαλο Νικοδήμο Μαζαράκη τον Θετταλό βάσει της αλληλογραφίας του*», *Υπέρεια*, τόμ. 6, *Πρακτικά ΣΤ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 2012), Αθήνα 2014, σελ. 351-370.

241 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 16 Σεπτεμβρίου 1911.

242 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 12 και 13 Οκτωβρίου 1911. Ενδεικτικά βλ. Ιωάννη Γ. Παπαδημητρίου, *Ο Εθνομάρτυρας Μητροπολίτης Γρεβενών Αιμιλιανός, 1877-1911*, β' έκδοση, επιμέλεια Απόστολου Ι. Παπαδημητρίου, Αθήνα, εκδόσεις Σταμούλη, 2011.

θάνατον υπό της αυτής φυλής εις τας όχθας του Δουνάβεως Ρήγα του Βελεστινλή».

Το βαρύ φορτίο του επιμνημόσυνου λόγου ανέλαβε ο «ελληνοδιδάσκαλος» Χαρισιάδης, ο οποίος από τον ιερατικό άμβωνα συγκίνησε μέχρι δακρύων ιερείς και εκκλησίασμα. Ήταν ξέσπασμα ψυχής αυθόρμητο, που αντιπροσώπευε τα αισθήματα και τα ιδεώδη της Ελληνικής νεολαίας, του ελεύθερου και αδούλωτου Ελληνικού πνεύματος. Έπειτα, στον αυλόγυρο του ναού, στο μνημείο των Πεσόντων του Βελεστίνου, κατετέθησαν στέφανοι. Πρώτος ο Δήμαρχος Φερών Στέργιος

Ο Εθνομάρτυρας Μητροπολίτης Γρεβενών Αιμιλιανός (1877-1911).

Ντόντος ακούμπησε το δάφνινο στεφάνι και χαιρέτησε με τρεμάμενη φωνή. Ακολούθησε ο Ειρηνοδίκης Δημήτριος Καπνουτζής, εκπρόσωπος της Ειρηνοδικειακής υπηρεσίας. Έπειτα ο εκπρόσωπος των Μακεδόνων των εγκατεστημένων στο Βελεστίνo, Στέργιος Ν. Μπίλλας, με εμφανή συγκίνηση εναπόθεσε το στεφάνι. Και πίσω του ακολούθησε στητός και ο Πρόεδρος της Κοινότητας Βελεστίνου, Σταύρος Καραμπερόπουλος. Με σταθερά βήματα πλησίασε το μνημείο και σιωπηλά άφησε το στεφάνι των αναμνήσεων που ξετυλίγονταν μέσα του.

Στο τέλος πλησίασαν οι μαθητές του Ελληνικού Σχολείου αλλά και των Δημοτικών, ντυμένοι άσπρα-μπλε, στο χρώμα της ελληνικής σημαίας. Μικρόσωμες παρουσίες αλλά γεμάτες παιδικό ενθουσιασμό, νεανική τόλμη και ζωντάνια. Παρουσίες που έδειχναν πως ήταν σε θέση, με τα κλεφτοφάναρα των πόθων τους, να επωμιστούν το βάρος της αρχαίας ελληνικής κληρονομιάς²⁴³. Ιδιαίτερη εντύπωση προκάλεσε στον κόσμο ο λόγος του εμπορευόμενου Στεργίου Μπίλλα, ο οποίος είπε τα εξής: *«Οι ενταύθα παρεπιδημούντες και κατοικούντες Μακεδόνες, κατατίθησι τόνδε στέφανον τω Σεπτώ Ιεράρχη Αιμιλιανώ και Ιεροδιακόνω του, φόρο ευγνωμοσύνης αποτίοντες διά την οικτράν δολοφονίαν ην υπέστητε εν Γρεββενοίς της Μακεδονίας εκ των μεμολυσμένων χειρών των τε αγρίων Νεοτούρκων και Ρουμούνων.*

243 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 17 Οκτωβρίου 1911.

Διά του τοιούτου θανάτου, Σεπτά Ιεράρχα, εγένετο θύμα της του Χριστού θρησκείας και υπερασπιστής των τε δικαίων του υποδούλου και στενάζοντος Ελληνισμού. Την στυγεράν δολοφονίαν ενήργησαν και διέπραξαν τα γνωστά μίσθαρνα και μέλη του Νεοτουρκικού και Ρουμανικού κοιμιτάτου Μπεκίρ Αγά και Τσακμάς. Αραί δις και τρις αραί επί των χειρών των τε τέκνων και απογόνων αυτών. Μετά δακρύων και καρδίαν συντετριμμένην προσελθόντες πάντες οι κάτοικοι Βελεστίνου ενώπιον του κενотаφίου υμείς ως και οι ενταύθα Μακεδόνες, ων την γην επότισας διά του αίματος σου. Γόνυ κλείνοντες συν τη ένθεν και ένθεν μαθητευούση νεολαία μετά των επισήμων παρισταμένων αρχών δεόμεθα υπέρ αναπαύσεως της ψυχής ημών».

Μετά το μνημόσυνο ο Δήμαρχος Στέργιος Ντόντος παρακάλεσε τηλεγραφικά τον Πρόεδρο της Μακεδονικής Αδελφότητας στο Βόλο, «όπως επιδώση εκ μέρους του διαμαρτυρίαν των πατριωτών του προς τους Προξένους των Δυνάμεων διά την στυγεράν δολοφονίαν του Μητροπολίτου Γρεβενών και του διωγμού των Ελλήνων της ομόρου επικρατείας»²⁴⁴.

Κατάσταση στο Βελεστίνο, 1912

Ο διευθυντής του Σχολείου, Γεώργιος Προσαλέντης, ο άνθρωπος που ήρθε από μόνος του στην πατρίδα του Ρήγα²⁴⁵ να προσφέρει τις γνώσεις του, δραστηριοποιήθηκε δυναμικά σε πολλούς τομείς. Μάλλον είχε και γεωργικές γνώσεις, διότι στις αρχές Ιανουαρίου 1912 δημιούργησε φυτώριο μορέων στο Σχολείο. Τότε οι κάτοικοι του Βελεστίνου²⁴⁶ και μέχρι πριν τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο εξέτρεφαν μεταξοσκώληκες, που για την διατροφή τους ήταν τα φύλλα της μουριάς. Το γεγονός αυτό χαροποίησε τους κατοίκους, αλλά και τους ανθρώπους, που δημιούργησαν το Σχολείο, τον Δήμαρχο και τον Κοινοτάρχη του Βελεστίνου. Παράλληλα, ανέλαβε ο ίδιος «την πώλησιν εις μετριοτάτας τιμάς και την αποστολήν των εις μέρη ένθα επιτρέπει τούτο η συγκοινωνία». Ήταν μια ενέργεια,

244 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 17 Οκτωβρίου 1911.

245 Μαρτυρία Αθανασίου Κογκούλη.

246 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

που αποσκοπούσε στην αγάπη των παιδιών για τη δενδροκομία, αλλά παράλληλα στην πρακτική εξάσκηση τους, η οποία θα τους απόδιδε και κάποια χρήματα²⁴⁷.

Προσπάθεια ανέγερσης σκοπευτηρίου στο Βελεστίνο

Στις 24 Φεβρουαρίου 1912 το Βελεστίνο ήταν στολισμένο και ανάστατο, σαν να ήταν εθνική γιορτή. Τα πανό υποδοχής στόλιζαν την αγορά και παρατηρούνταν ασυνήθιστη κίνηση στους δρόμους. Όλα ήταν έτοιμα για την επομένη, *«Ο ανεξάντλητος εις εμπνεύσεις και ακούραστος εις εκτέλεσιν τούτων, ο ενσαρκώνων τα γλυκύτερα προς την πατρίδα όνειρα, εθνικός τραγουδιστής Ματσούκας αναχώρησε εκ Βόλου διά Βελεστίνον συνοδευόμενος από τους παλαιούς του φίλους Αναστασόπουλον ανθυπίατρον και Τσακανίκαν τελωνειακόν υπάλληλον διά την ανέγερσιν Σκοπευτηρίων από την γην, που ξεχωριστή τύχη edιάλεξεν ως κοιτίδα του Ρήγα. Οι κώδωνες των ναών της κωμοπόλεως ακούονται μακρόθεν ηχούντες χαρμωσύνως, εις δε τον Σιδηροδρομικόν Σταθμόν σύννεφον από ανθρώπους αναμένει τον τραγουδιστήν των πόθων του έθνους, τον ένθεον ενθουσιαστήν. Φωναί ουρανομήκεις εκδηλούσι την χαράν του αναμένοντος λαού»*.

Ο ποιητής Σπύρος Ματσούκας (1873-1928) επισκέφθηκε αρκετές φορές την γενέτειρα του Ρήγα. Εδώ από την ποιητική συλλογή του *«Σαλπίσματα»* του 1907.

Στην υποδοχή παρευρέθη ο Δήμαρχος Φερών Στέργιος Ντόντος, ο Πρόεδρος της Κοινότητας Βελεστίνου Σταύρος Καραμπερόπουλος, ο Ειρηνοδίκης Καπνουτζής, οι δάσκαλοι και οι άλλοι υπάλληλοι. Ο Ενω-

247 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 12 Ιανουαρίου και 14 Ιανουαρίου 1912.

μοτάρχης Πατούλης έτρεχε πάνω κάτω γεμάτος ανησυχία για τη σωστή επιτήρηση της τάξης. Οι μαθητές των σχολείων έψαλαν εθνικά τραγούδια. Ο ποιητής Σπύρος Ματσούκας²⁴⁸ ένιωθε φοβερά συγκινημένος και από τον εξώστη του βαγονιού με δυο λέξεις απ' αυτές, που μόνο αυτός ήξερε να λέγει και να συναρπάζει το πλήθος. Στην είσοδο της κωμόπολης περίμεναν οι μαθήτριες «*σεμναί και αδήμονες*» και με τις δασκάλες τους πλησίασαν τον ποιητή. Μία από αυτές πρόσφερε ανθοδέσμη από τους κήπους της πατρίδας του Ρήγα. Ο Σπύρος Ματσούκας αγκάλιασε και φίλησε τη μικρή Βελεστινιώτισσα. Και ενώ πορεύονταν με τα πόδια προς τα πρώτα σπίτια, μέσα στη φασαρία των ήχων ακούστηκε η συγκινητική καμπάνα του Αγίου Κωνσταντίνου.

Οι χάλκινοι ήχοι της πότε χαμήλωναν ή χάνονταν περνώντας μέσα από τις φυλλωσιές, πότε ακούγονταν καθαίοι και απόκοσμοι. Ακολουθούσαν πιο μακρινοί οι ήχοι της καμπάνας των κτηνοτρόφων και των γεωργών, οι ήχοι της καμπάνας των νεκρών, που συμμετείχαν στην υποδοχή του ποιητή. Όσο πλησίαζε το πλήθος προς την πλατεία τα σπίτια ήταν σημαιοστολισμένα, οι κάτοικοι έξω στο δρόμο χειροκροτούσαν τον ποιητή, ενώ οι καμπάνες των δύο εκκλησιών ενέτειναν και συγχρόνιζαν τις κωδωνοκρουσίες τους.

Γενικός συναγερμός σε ολόκληρο το Βελεστίνο. Αγκαλιές, φιλία, κλάματα χαράς, ενθουσιασμού και ο ποιητής μιλούσε, έψαλε, ενθουσίαζε, φανάτιζε. Το πλήθος πύκνωνε ολοένα και περισσότερο και ενωνόταν με τους κατοίκους των περιχώρων. Όλοι έρχονταν να δουν και να ακούσουν τον «εθνικό ψάλτη». Η πορεία έφτασε στην εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου. Ο ποιητής μπήκε στο ναό. Έγινε δεκτός από το «ιερατείον εν αμφίοις αναμένον». Ασπάστηκε με ευλάβεια τις εικόνες και βγήκε έξω με τους ιερείς στην πλατεία της εκκλησίας, όπου υπήρχε

248 Σπύρος Ματσούκας, (1873-1928) Ρουμελιώτης ποιητής από την Υπάτη, που πήρε μέρος στον άτυχο πόλεμο του 1897 με το βαθμό του δεκανέα. Αφιέρωσε όλο το έργο και τη ζωή του στην Ελλάδα για αυτό και ονομάστηκε Εθνικός ποιητής, (περ. *Στερεά Ελλάς*, Απρίλιος 1970 σελ. 7/95) βάρδος της ελευθερίας. Εμπυχωτής και μαχητής στα πεδία των μαχών, εθνικός γυρολόγος, διαλαλούσε τους στίχους του για να μαζεύει χρήματα από τους ντόπιους και τους απανταχού Έλληνες προς ενίσχυση του στρατού και τον ονόμασαν Εθναπόστολο. Πέθανε 26 Νοεμβρίου 1928. Ενδεικτικά βλ. Αθανάσιος Καραπέτσας και Ιωάννης Λάμπρου, *Σπύρος Ματσούκας, ο βάρδος της λευτεριάς*, Αθήνα 2009.

κενοτάφιο των πεσόντων ανδρών του 1897. Ο δάσκαλος Αλεξόπουλος εκ μέρους της νεολαίας πρόσφερε στεφάνι από δάφνη και προσφώνησε με τους εξής στίχους τον ποιητή:

*«Έλα εδώ! Σε θέλουμε να ανοίξεις την καρδιά σου,
να μας φυτεύσεις τα ιερά και άγια αισθήματά σου».*

Ακολούθησε νεκρική σιγή. Ο ποιητής κρατώντας την Αγία Γραφή με το δεξί χέρι και το στεφάνι με το αριστερό πλησίασε κοντά στο κενοτάφιο και χαιρετίζοντας τους Θεσσαλούς και τους συμπατριώτες του από το Γαρδίκι του Αχελώου είπε:

*«Μεγάλη σκιά του Ρήγα πάρε με λίγο στη δροσιά σου,
ξαπόστασε το πονεμένο μου κορμί
γιατί κουράστηκα να ακολουθώ τα πλατειά Σου, τα ιερά Σου
πατήματα 17 χρόνια τώρα.
Ήμουν νιος και γέρασα, ύπνο δε βρήκα και ησυχία ποτέ.
Ένα φως γύρω μου, ένα φως μπροστά μου και το φως ήσο Συ,
Ω ιερή μορφή, ω άγια σκιά του τρισεγγίστου τέκνου του
Βελεστίνου. Επήρα τη ζωή από Σε και τώρα σκλάβος των ιδανικών σου
γύρισα να υπνώσω λίγο πάνω στα χαλάσματα του Ναού της Πατρίδας
πάνω στο σπίτι σου, που άνθισε το δάκρυ της Ελευθερίας.
Και να 'μαι αδελφοί Θεσσαλοί και παιδιά από το Γαρδίκι του Ασπρο-
ποτάμου, συμπατριώται μου. Να 'μαι κυττάξετέ με. Χτίζω μαζί σας
και μέσα στην καρδιά σας τα σκοπευτήρια του Ρήγα. Τα σκοπευτήρια
της Τιμής και δόξης, της πεποίθησης και της αυτοθυσίας. Χαίρετε»²⁴⁹.*

Σ' αυτά, πίστευε ότι, ασκούμενα τα Ελληνόπουλα μπορούσαν να διεκδικήσουν τα δίκαια της Ελληνικής φυλής. Ακολούθησε λειτουργία στην ύπαιθρο και σε μια στιγμή ο Σπύρος Ματσούκας πήδησε σε ένα βάθρο και άρχισε με τη χειμαρρώδη ευγλωττία του, τη βροντώδη φωνή του να ηλεκτρίζει, να συναρπάζει, να παρασύρει τα πλήθη του λαού για τα ψηλά καθήκοντά του. Απέσπασε ένα κλαδί από το στεφάνι που κρατούσε

249 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 25 Φεβρουαρίου 1912.

για τον εαυτό του, γιατί ήταν πολύ βαρύ για αυτόν και το κατέθεσε με ευλάβεια στο κενοτάφιο. Κάλεσε όλους τους συμπατριώτες του Ρήγα να συνεισφέρουν τον «οβολόν» τους για να ιδρυθεί το πρώτο Σκοπευτήριο του Ρήγα στο Βελεστίνο. Έσφιγγε τα χέρια όλων.

Ο καθένας κατέθεσε ό,τι μπορούσε. Άλλος εικοσιπεντάδραχμα, άλλος τάλιρα, άλλος δραχμές. Ακόμη πλησίασαν και οι μαθητές και οι μαθήτριες να συνεισφέρουν τις δεκάρες τους. Μια χήρα κατέθεσε μια δεκάρα. Ο ποιητής αισθάνθηκε μεγάλος, δυνατός. Έσφιγγε τα χέρια, φιλούσε μικρούς και μεγάλους, φανάτιζε. Δημιουργήθηκε πανδαιμόνιο από δάκρυα χαράς και φωνές ενθουσιασμού.

Ο ποιητής μέτρησε τα χρήματα που συγκέντρωσε. Τα μέτρησε αργά και σταθερά. Του υπολείπονταν μικρά ποσά για να συγκεντρωθεί το ποσό των 2.000 δραχμών. Και αμέσως ξεκίνησε νέο έρανο. Τώρα πρόσφεραν φτωχοί γεωργοί και ποιμένες φράγκα και τάλιρα. Αλλά και πάλι χρειάζονταν λίγα ακόμη. Έτσι ο Ματσούκας πήρε μια δραχμή χάραξε το όνομά του και το έβαλε σε πλειστηριασμό. Κατακυρώθηκε στο όνομα του Μακαριάδη, ο οποίος το αγόρασε αντί 15 δραχμών. Έπειτα με το μαντήλι του σφούγγισε το μέτωπό του και το έβαλε σε δημοπρασία. Κατακυρώθηκε αντί 11 δραχμών στο όνομα του Μπέλλα.

Με αυτόν τον απλό και τελετουργικό τρόπο συγκεντρώθηκαν 2.000 φράγκα από τη φτωχή κωμόπολη για τον αγιότερο σκοπό της πατρίδας, την άμυνα. Αλλά ο ποιητής δεν τέλειωσε το ιερό έργο του. Ζήτησε φιλοξενία από όλους τους κατοίκους. Πήρε το δίσκο και μάζεψε αντί ψωμιού 100 περίπου δραχμές και αφού τελείωσε, στράφηκε προς τον συνοδό του, Αναστασόπουλο, Ανθυπίατρο, και είπε στο λαό. *«Ο φίλος μου ο γιατρός από την Αφιδνα την πατρίδα του αρχαίου Τυρταίου, που με συνώδευσεν εις την πατρίδα του νέου Τυρταίου μ' αγριοκοιτάζει και λέει ότι πολλά είναι διά το ψωμί μου».*

Άδειασε το δίσκο και έτσι με τα συγκεντρωμένα χρήματα, 2.100 δραχμές και την αρωγή της Πανελληνίας Σκοπευτικής Εταιρίας μέσα σε λίγο χρόνο μπήκαν τα θεμέλια του πρώτου Σκοπευτηρίου του Ρήγα²⁵⁰. Σε ένδειξη τιμής όλος ο λαός του Βελεστίνου και το Δημοτικό Συμβούλιο του δήμου Φερών αποτελούμενο από τον προεδρεύοντα πλειοψηφούντα

250 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 25 Φεβρουαρίου 1912.

δημοτικό σύμβουλο Αλέξη Καραμπερόπουλο, έχοντας την ολομέλεια των μελών του, συνεδρίασε έκτακτα στο Δημαρχείο της κωμόπολης του Βελεστίνου. Ήταν 24 Φεβρουαρίου 1912, Παρασκευή, 4 το απόγευμα. Ο δήμαρχος Στέργιος Ντόντος πρότεινε *«τιμής και ευγνωμοσύνης ένεκεν διά τας εξόχους εθνικός υπηρεσίας του εθναποστόλου Σπύρου Ματσούκα, διά την τιμητικήν προς την γενέτειραν του Ρήγα μέριμναν και τους κόπους ους ήρξατο καταβάλλων προς ανέγερσιν ενταύθα του πρώτου Σκοπευτηρίου της Νέας Γενιάς, διά το ζωηρότατον ενδιαφέρον το ενθουσιαδέστατα χαιρετισθέν υπό του λαού του Δήμου Φερών, όπως αναλάβη και αποπερατώση την συλλογήν εράνων προς ανέγερσιν ανδριάντος του εθνομάρτυρος Ρήγα, δέον να αναγνωριστή επίτιμος δημότης Φερών»*.

Το δε Συμβούλιο αποτελούμενο από τους Μ. Μπομπότη, Γ. Τσουνάκα, Κ. Σκύφτη, Ι. Παπαστεργίου, Σ. Νεμπί, Γ. Κουτσορεβύθη, Π. Τσουμπέκο, Α. Κομματά, Κ. Ακριβόπουλο, Σ. Γκανή, Κ. Παϊπάη *«απεφήνατο παμψηφεί»*. Τον ίδιο τιμητικό τίτλο του απένειμε και ο πρόεδρος της Κοινότητας Βελεστίνου Σταύρος Καραμπερόπουλος, ο ταμίας Κωνσταντίνος Παπατόλιας και τα μέλη Κ. Μπαξεβάνος, Ι. Παπαρίζος, Π. Τσιμπουκλής²⁵¹.

Μετά τον έρανο ο ποιητής πήρε το συγκεντρωμένο ποσό να το καταθέσει στην Εθνική Τράπεζα, για την επίτευξη του ιερού του σκοπού, ακολουθούμενος από όλους τους κατοίκους και συνοδευόμενος από τις ευχές του πλήθους και της εκκλησίας²⁵². Όλοι ικανοποιημένοι χαιρέτισαν τον εμπνευστή της Μεγάλης Ιδέας και ενθουσιασμένοι τράβηξαν για τα σπίτια τους. Λίγοι συνόδεψαν τον ενθουσιώδη ποιητή στο τηλεγραφείο, όπου έστειλε προς τη Σκοπευτική Εταιρία Αθηνών το ακόλουθο τηλεγράφημα: *«Υπό τα ιερά βλέμματα της μεγάλης σκιάς του Ρήγα του Βελεστινλή χτίζω σήμερα εις τας καρδίας των συμπατριωτών του εν ονόματι της αναγεννωμένης πατρίδος μας και εις τιμήν και δόξαν των Ελληνικών όπλων το πρώτον σκοπευτήριον του Ρήγα. Έρρωσθε. Ματσούκας»*²⁵³. Η Πανελλήνια Σκοπευτική Εταιρία με Αντιπρόεδρο τον Αθανάσιο Βρυζάκη τηλεγράφησε στον Δήμαρχο Βελεστίνου ότι *«χαιρετά γηθοσύνως την ένδοξον Πατρίδα του Ρήγα και συγχαίρει εγκαρδίως επί ιδρύσει Σκοπευ-*

251 Κ. Χρηστόπουλου, *Εμπορικός Οδηγός Βόλου-Πηλίου-Αλμυρού*, Εν Βόλω 1911, σελ. 146. Εφ. *Η Θεσσαλία*, 28 Φεβρουαρίου 1912.

252 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 25 Φεβρουαρίου 1912.

253 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 26 Φεβρουαρίου 1912.

τηρίου αυτόθι πρωτοβουλία εθνικού ποιητού Ματσούκα, ανταξίου Ψάλτου εθνικής αναγεννήσεως»²⁵⁴.

Γεωργικός Σύνδεσμος Βελεστίνου

Ιστορική μέρα για τον τόπο του Βελεστίνου η Κυριακή 19 Φεβρουαρίου 1912, γιατί όλος ο λαός του συνασπισμένος, ενωμένος, αδελφωμένος πανηγύριζε την αγροτική συναδέλφωση. Οι μαγαζάτορες στην αγορά στόλιζαν τις σημαίες τους με το πλατύ χαμόγελό τους. Η πλατεία της αγοράς γέμισε αγροτικές σημαίες και καθίσματα. Όλος ο λαός συνα-

Ο αγροτιστής Γιαννακός Οικονομίδης με σημαντική δράση στο Αγροτικό Κίνημα της Θεσσαλίας.

σπισμένος, αδελφωμένος, ετοιμάστηκε να πανηγυρίσει. Κανένας δεν έμεινε στο σπίτι. Άνδρες, γέροντες, παιδιά κατέβηκαν να ζητωκραυγάσουν για τον υποψήφιό τους. Από την Επιτροπή τον λόγο πήρε ο πρόεδρος του Γεωργικού Συνδέσμου, Αντώνιος Ζάρας. Το Βελεστίνο υπήρξε «πεδίο βολής» όλων των υποψηφίων. Αν και είχε επικρατήσει ο Γεωργικός Συνδυασμός στις 3 Μαρτίου τον επισκέφθηκαν και άλλοι υποψήφιοι²⁵⁵.

Η συναδέλφωση των Φεραίων ήταν αδιάσειστη και κανένα τέχνασμα δεν μπορούσε να την χαλαρώσει. Κόμματα, συμπάθειες προσωπικές, γνωριμίες ιδιωτικές, υποχρεώσεις «*παρωράθησαν χάριν της ευγενούς ιδέας της προασπίσεως των συμφερόντων της Θεσσαλίας*». Μέσα σε αυτό το κλίμα οι πολίτες Αντώνιος Ζάρας, Αλέξανδρος Καραμπερόπουλος, Δημήτριος Γιαννακόπουλος και Αναστάσιος Μουχταρέλος συνασπίστηκαν με τον Ντόντο και τους λοιπούς Βελεστινιώτες και δήλωσαν απροκάλυπτα ότι θα τιμωρήσουν τους υβρι-

254 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 28 Φεβρουαρίου 1912.

255 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 3 Μαρτίου 1912.

στές του τόπου τους²⁵⁶. Όλοι οι κάτοικοι χάρηκαν για τη σύμπραξη των πολιτικών κομμάτων, η οποία τονίστηκε ιδιαίτερα με τα συγχαρητήρια των ομάδων από τα χωριά του Δήμου Φερών και του Δήμου Αρμενίου για την ευγενή πράξιν τους. Ο λαοφιλής πλέον Κουντούρης ανέπτυξε με ευγλωττία, που του παρείχε η υποστήριξη της Γεωργικής Ιδέας, το πρόγραμμα και τις αρχές του Γεωργικού Κόμματος. Γύρω στις 6 μ.μ. 150 εκλογείς συνήλθαν σε σύσκεψη. Μίλησαν διάφορα μέλη του Γεωργικού Συνδέσμου και έδωσαν στο ακροατήριο τις προτάσεις τους. Τελικά αποφασίστηκε να μιλήσουν οι Ζάρας και Γιαννακόπουλος στο καφενείο του Χατζηαθανασίου, με τον οποίο είχε δημιουργηθεί κάποια παρεξήγηση. Το καφενείο γέμισε ασφυκτικά. Οι Βελεστινιώτες κρέμονταν από τα χείλη των εύγλωττων ομιλητών και δεν ακουγόταν ο παραμικρός ψίθυρος.

Ο Χατζηαθανασίου, ο ιδιοκτήτης, πήρε το λόγο απολογούμενος για τη συμπεριφορά του και είπε ότι *«εκ παρανοήσεως εφέρετο ως δυσσρεστημένος»* και τώρα περισσότερο από κάθε άλλη φορά επιβαλόταν η υποστήριξη του Γεωργικού Συνδυασμού. Οι ενθουσιώδεις ζητωκραυγές που ξέσπασαν, δεν τάραξαν το παιχνίδι των παιδιών της αλάνας²⁵⁷.

Προσπάθεια του Σπύρου Ματσούκα για ανέγερση ανδριάντα του Ρήγα

Οι μέρες κύλησαν γρήγορα. Η άνοιξη μπήκε για τα καλά. Τελείωνε ο Μάρτης. Μεγάλο Σάββατο και ο ποιητής Σπύρος Ματσούκας βρέθηκε πάλι στο Βελεστίνο στις 24 Μαρτίου 1912 να γιορτάσει μαζί με τους συμπατριώτες του Ρήγα, *«ευλαβής προσκυνητής του μεγάλου Θεσσαλού ψάλτου της ελευθερίας Ρήγα Βελεστινή και να συντελέσει και αυτός διά πανελληνίων εράνων εις την συλλογήν του απαιτουμένου ποσού όπως αναγερθή ανδριάς εις τον πρωτομάρτυρα της Ελληνικής παλιγγενεσίας εν τη γενετείρα αυτού κομοπόλει»*. Ο Ματσούκας, αγαπητός φίλος των ανθρώπων, που αποτελούσαν την τοπική εξουσία, έγινε αναπόσπαστο μέρος της κοινωνίας του Βελεστίνου.

256 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 26 Φεβρουαρίου 1912.

257 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 28 Φεβρουαρίου 1912.

Ο χαιρετισμός που τους απηύθυνε (μέσω Βολιώτικης εφημερίδας) δήλωνε την αγάπη του προς τους Βελεστινιώτες και τον Ρήγα. Κι όλοι διάβασαν το χαιρετισμό αυτό, από τον δήμαρχο και τον πρόεδρο ως τον αγράμματο κτηνοτρόφο. Άγγιξε τα μύχια της ψυχής τους. Διατράνωσε και σάλπισε τις ιδέες του Ρήγα σε βουνοκορφές και ρεματιές απ' άκρη σ' άκρη.

«Αδελφοί μου

Τα τραγούδια του Ρήγα τραγουδώ και διαβαίνω.

Ποιος είμαι εγώ να νιώσω πλειο ωραιότερα τους σκοπούς από κείνον.

Ένας ήτο και η λύρα του μια,

Εγώ τώρα τραγουδιστής του Μεγάλου Ρήγα

έρχομαι να προσκυνήσω το χώμα που εγεννήθηκε,

το χώμα που μοσχοβολάει από αγάπη και χαρά

και παρηγοριά για την Πατρίδα και το Γένος.

Δεν είμαι κουρασμένος που επάτησα το χώμα των ονείρων μου

και των αγαθών παλμών μου.

Δέκα φορές απόψε που θα κοιμηθώ μαζί σας

μου φάνηκε πως ήλθα στη ζωή.

Φέρτε μου αδέλφια, λίγο νερό να βρέξω τη γλώσσα μου

για να σας πη τι μ' έκανε νάρθω να κάνω το Πάσχα μαζί σας.

Είνε εδώ το σπίτι του Ρήγα. Είνε εδώ ο Ναός της Πατρίδος.

Είνε εδώ οι ήμεροι κάμποι που περπατούσεν ο Μέγας προφήτης,

ο μέγας δάσκαλος του Ελληνικού «πιστεύω». Δείξτε μου λέγω κάτι από την

αυλή του, κάτι από το σπίτι του κάποιο λιθάρι ή κάποιο κλαρί.

Στον Πλάτανο κάτω ελάτε να κάνουμε το «Χριστός Ανέστη», εκεί που

τρέχουν τα νερά, εκεί που τρέχει το αγίασμα των Εθνικών πόθων

εκεί ελάτε να νιφτούμε αύριο και ύστερα να πούμε το «Χριστός

Ανέστη» και να ανάψουμε τες λαμπάδες μας για την Ανάστασιν του Χριστού μας για τη σωτηρία του Γένους μας.

Τραγουδείστε τώρα παιδιά μου εσείς κι αδέρφια μου του Ρήγα τους σκο-

πούς - κι εγώ με τη φτωχή μου Λύρα σας κρατώ τον ήχο τον γλυκόηχο

και τον ευλογημένο.

Στον Πλάτανο σας προσμένω να σας δώσω το φίλημα τ' αδερφικό,

το φίλημα το αγνό, το φίλημα που κρατούσα τώρα τόσα χρόνια στα χείλη

μου να σας δώσω, ω τέκνα της πατρίδος πολύτιμα, Βελεστινλήδες αθάνατοι.

*Ελάτε πιάστε χορούς και τραγουδείστε τ' «ως πότε παλληκάρια»
ας μη μείνη λησμονημένο απόψε, πρώτο το Χριστός Ανέστη και ύστερα το
τραγούδι του Ρήγα το ζακουστό. Ελάτε να κοινωνήσουμε από τη ψυχή του
για να κάνουμε μεγάλη την Πατρίδα. Μεγάλη τη ζωή μας που την κατα-
τρέχουν και την τυραννούν πίκρες και βάσανα. Ελάτε απόψε μαζί μου.
Και αύριο τη Δευτέρα ημέρα του Πάσχα ελάτε να φτιάσουμε το άγαλμα που
θα προσκυνήσουν οι αιώνες και το μέλλον της φυλής μας.
Ελάτε εδώ αδέρφια να ζήσουμε μαζί με τους σκοπούς του Ρήγα. Σας
περιμένω όλους τους αδελφούς μου Θεσσαλούς για τον ιερό σκοπό που
με τράβηξε στα ιερά χώματά σας»²⁵⁸.*

Και πραγματικά όλοι οι Βελεστινιώτες άκουσαν το κάλεσμα του ψάλ-
του της Ελευθερίας. Το μεσημέρι της Δευτέρας του Πάσχα όλοι οι κάτοικοι
του Βελεστίνου συγκεντρώθηκαν στο χώρο, όπου υπήρχε το κενοτάφιο
του Ρήγα. Μεταβλήθηκε σε ιερό και πάναγνο βωμό όπου επρόκειτο να
τελεστεί «η λαμπροτέρα προς την γενεάν των γιγάντων απελευθερωτών
θυσία». Ο νέος Ρήγας, ο εθνικός ποιητής Σπύρος Ματσούκας απευθύνθηκε
προς το πλήθος με λόγια απλά, λόγια ζωντανά, λόγια μέσα στα οποία
παλλόταν ο ενθουσιασμός. Λόγια που μιλούσαν κατευθείαν στην ψυχή
των ακροατών. Λόγια που έρρεαν σαν την βροχή στο διψασμένο χώμα.
Λόγια που προκαλούσαν ρίγη ιερής συγκίνησης και δάκρυα ενθουσι-
ασμού, «φρενίτις» χαρακτηριζόταν από τον τοπικό τύπο η ομιλία του.

*«Αδέρφια, –τους έλεγε– ελάτε να πανηγυρίσωμεν την εορτήν όπου θέλετε.
Είτε επάνω εις τον χιονοστόλιστον Όλυμπον, είτε επάνω εις την αθάνατον
Πίνδον, είτε εις τα ηρωικά Άγραφα, είτε εις των Ψαρών την ολόμαυρη ράχη.
Από τον ντροπιασμένον πόλεμον του 1897, επέταξε μακριά μας η δόξα
και μας άφησε για αρκετά χρόνια έως ότου μίαν ημέραν ξαναπέταξε
πάλιν εις τα βουνά της Μακεδονίας, εφάνη καθισμένη εις τον ώμον ενός
παλληκαριού του Παύλου Μελά.*

*Από τότε άρχεται νέα ζωή. Ας αφήσωμεν ησύχους να κοιμώνται τον μακά-
ριον ύπνον τους ηρωικούς προγόνους μας και ας ορμήσωμεν εις την νέαν
εθνικήν ζωήν που ανοίγεται εμπρός μας».*

258 Εφ. Η Θεσσαλία, 24 Μαρτίου 1912.

Ο ακούραστος ποιητής συνέχισε το λόγο του πλέκοντας το εγκώμιο του Ρήγα και ζητώντας τη συνδρομή των ηρωικών Βελεστινιωτών, για να συμπληρώσει το ποσό της κατασκευής του ανδριάντα. Πρώτος ο Δήμαρχος Στέργιος Ντόντος πρόσφερε 100 δραχμές, η δεσποινίς Κάμπερ από την Αθήνα 50 δρχ., οι Παπαδημητρίου Χ., Μπίλας Θ., Σκύφτης Σ., Σκύφτης Κ., Μακαριάδης Χ., Παπαρίζος Γ., Παντούλης Σ. αστυνόμος, Τσιουμπέκος Μ., Παπαποστόλου και Παπαρίζος Ι. από 25 δραχμές, η κυρία Β. Αδαμίδου και ο κύριος Αγροκόστας από 20 δρχ. Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος έδωσε 13 δραχμές γνωρίζοντας την τεχνική του ποιητή ελπίζοντας να προσφέρει και κάτι παραπάνω στον επόμενο γύρο. Ο Παπατόλιας έδωσε 11, ο Δ. Καπνουτζής ο Ειρηνοδίκης και ο Ι. Αλεξανδρής από 15 δραχμές. Έδωσαν επίσης ο Αλ. Καραμπερόπουλος, αδελφός του Σταύρου, ο Μ. Μπομπότης, ο Αθ. Μπομπότης, ο Παπαστεργίου, ο Σ. Μπέλλας, ο Κολοκοτρώνης, ο Α. Βουλάγκας, ο Αθ. Νάστος και Γ. Κουτσορεβύθης από 10 δραχμές. Ο Ν. Ανδρεόπουλος, ο Α. Χαρίσης ο «ελληνοδιδάσκαλος», ο Αλ. Αλεξόπουλος, ο Δ. Δήμος «δημοδιδάσκαλος», ο Γ. Προσαλέντης, Σχολάρχης, ο Γρυπιώτης, ο Κ. Σκύφτης φοιτητής.

Ακολουθούν ο Καραχάλιας, ο Διακόσιας, γραμματικός, ο Γκιουλέκας, ο Αλ. Παπαστεργίου, ο Ακριβούσης, ο Νιμπής, ο Χατζηαθανασίου, ο Χατζάκος, ο Τσίγκας, ο Λαμπράκης, ο Μπακάλης, ο Νιμπής, ο Παπαποστόλου, ο Μαργαριτόπουλος, ο Γιαννακόπουλος, ο Πάγκας, ο Τσίμας, ο Μπαντέκας, ο Τσιουμπέκος, ο Κουτέρης, ο Τσανάκας, Κ. Ντόντος, ο Βουλιούγκας, Θεοδώρου, Καραμανώλης, Στ. Ντόντος μαθητής, Β. Αναγνώστου, Μαχαιρόπουλος και η κυρία Δημάρχου από 5 δραχμές.

Όλοι οι παρευρισκόμενοι μικροί και μεγάλοι, κάθε ηλικίας, πλησίαζαν τον ποιητή για να προσφέρουν κάτι από τον «οβολόν» τους. Ο ίδιος ο ποιητής κατέγραφε με απίστευτη γρηγοράδα τα ονόματα των προσερχομένων. Όσους γνώριζε προσωπικά και θυμόταν το επάγγελμά τους, το σημείωνε. Όσους τα ονόματα δεν θυμόταν τα παρέλειπε. Ένα όμως ήταν βέβαιο: ότι δεν ξεχνούσε να σημειώσει κανέναν. Βέβαια ο έρανος δεν τελείωσε. Υπήρχε και το δεύτερο μέρος, η δεύτερη προσφορά, όπως έκανε στον πρώτο έρανο ο Σπύρος Ματσούκας. Τώρα πρόσφεραν ο Ι. Κοτινόπουλος 5 δραχμές, ο Σταύρος Καραμπερόπουλος για το μαντήλι του ποιητή 10 δρχ. και για ένα λαχείο 7 δραχμές και τέλος ο Α. Μαχαιρόπουλος 3 δραχμές.

Οι Βελεστινιώτες πρόσφεραν πλουσιοπάροχα και από το υστέρημά τους. Μέσα σε λίγη ώρα συγκεντρώθηκε το ποσό των 1.400 δραχμών. Με τις 2.000 χιλιάδες, τις οποίες υποσχέθηκε να ψηφίσει το Δημοτικό Συμβούλιο, η εισφορά ανήλθε στις 3.400 δραχμές. Ο ποιητής ευχαριστημένος από τη σεβαστή προσφορά των Βελεστινιωτών υποσχέθηκε πως μέσα σε εβδομήντα μέρες με τους πανελληνίους εράνους υπολόγιζε να συγκεντρώσει το αναγκαίο ποσό για την κατασκευή όχι μόνο του ανδριάντα του Ρήγα, αλλά και για άλλον, ο οποίος επρόκειτο να στηθεί στην είσοδο του λιμανιού του Βόλου «*διά να δεικνύη εις τους εισπλέοντας την γην ένθα εγεννήθη ηνδρώθη και έψαλλεν ο πρωτομάρτυς και πρωτοψάλτης της ελευθερίας*»²⁵⁹.

Ένα μήνα αργότερα ο ποιητής επικοινωνήσε μαζί τους δημοσιεύοντας στην εφημερίδα *Θεσσαλία* ένα του ποίημα. Ο Σταύρος σε κάποια ήρεμη φάση της μέρας εντρυφούσε τους στίχους που διάβαζε. Ο τίτλος τους ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα.

«ΕΘΝΙΚΑ ΔΕΙΛΙΝΑ, ΦΛΟΓΕΣ ΠΟΥ ΔΡΟΣΙΖΟΥΝ

*Φτωγή Πατρίδα όλο το φως Σε σένα ρίχνω απάνω.
Εύπνησε νειότη πριν χαθή Παντοτινά ο καιρός.
Ο Σαλπικτής Σου είμαι εγώ και τότε θα πεθάνω
Σαν σηκωθής περήφανη για να τραβήζης μπρος»*²⁶⁰.

Πανελλήνιο Συνέδριο Γεωργίας-Κτηνοτροφίας

Στις 26 Αυγούστου 1912, ο Γεωργικός Σύνδεσμος Φερών με την ευκαιρία της συγκροτήσεως στο Βόλο του Γ' Πανελλήνιου Συνεδρίου Γεωργίας-Κτηνοτροφίας στις 9-11 Σεπτεμβρίου 1912²⁶¹ συνεδρίασε στο κτίριο του Δημαρχείου Βελεστίνου, για να ανταλλάξει γνώμες και

259 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 28 Μαρτίου 1912.

260 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 26 Απριλίου 1912.

261 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 28 Αυγούστου 1912.

σκέψεις. Είχε προηγηθεί η συγκρότηση του Γεωργικού Συνεδρίου στην Καρδίτσα, η οποία αποτέλεσε σημαντικό σταθμό στην εξέλιξη του Αγροτικού ζητήματος²⁶².

Πράγματι, μετά την ομιλία του Αθ. Βαλατσού, ο γιατρός Αντώνιος Ζάρας με λίγες φράσεις έδωσε το λόγο στον πρόεδρο του Γεωργικού Συνδέσμου Φερών, Γιαννακό Οικονομίδη. Ο Οικονομίδης εξέθεσε τη γνώμη του στα γεωργικά ζητήματα λέγοντας, *«Ανάγκη να φροντίση η Κυβέρνησις είτε διά ξένων κεφαλαίων, είτε δι' ελληνικών διά την αποξήρανσιν της λίμνης Κάρλας αποτελουμένης εκ 50 χιλιάδων στρεμμάτων και πλέον, των οποίων στερούνται οι πέριξ κάτοικοι, τροφοδοτούμενοι μόνον υπό των καταστρεπτικών ελωδών πυρετών, ψηφιζομένου ειδικού νόμου, δι' ου θα υποχρεούνται οι ενδιαφερόμενοι πέριξ αυτών κάτοικοι εις πληρωμήν ειδικού φόρου προς κάλυψιν της δαπάνης της αποξηράνσεως και να καταργηθή ο φόρος των αροτριώντων κτηνών ή και της μελλούσης να διαδεχθή τούτον φορολογίας επί των σπειρομένων γαιών και τούτο, διότι δεν είναι δίκαιον να φορολογείται το γλίσχρον ημερομίσθιον ολοκλήρου οικογενείας γεωργού»*²⁶³.

Επευφημίες και χειροκροτήματα συνόδευσαν το λόγο. Η πρώτη κίνησή τους ήταν να εκφράσουν τη χαρά τους για τη συγκρότηση Γεωργικών Συνεδρίων και έπειτα από πολύωρη συζήτηση να υποβάλλουν *«ευσεβάστως την γνώμην και τα αιτήματά τους προς την Κυβέρνησιν»*. Τέλος, ο Αντώνιος Ζάρας πήρε τον λόγο και είπε ότι οι γνώμες του Γεωργικού Συλλόγου αποκρυσταλλώθηκαν σε σχετικό υπόμνημα, το οποίο έπειτα διάβασε ο Οικονομίδης.

«Οι γνώμες ήταν οι εξής:

1) *Διά ειδικής νομοθεσίας να επαναληφθώσιν αι παλαιαί σχέσεις μεταξύ κολίγων και ιδιοκτητών, αίτινες ίσχυον επί Τουρκοκρατίας ως και να αναγνωρισθώσιν αι περιφέρειαι και τα βοϊδολείβαδα εις τους κολίγους ίνα βοσκώσιν εν αυταίς τα αροτριώντα και μη κτήνη.*

2) *Προς αποφυγήν σκανδαλωδών και πιεστικών επεμβάσεων εκ μέρους των ιδιοκτητών, πρέπει οι αγροφύλακες να διορίζονται δι' εκλογής υπό των κολίγων και των ιδιοκτητών, ούτως ώστε η φύλαξις των αγρών να*

262 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 27 Αυγούστου 1912.

263 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 31 Αυγούστου 1912.

είναι μάλλον επιμελημένη ως εκφεύγουσα εκ της επιρροής των ιδιοκτητών, οίτινες ενώ δεν υποβάλλονται εις ουδεμίαν δαπάνην διά την πληρωμήν των αγροφυλάκων, πληρωνομένων υπό των κολίγων, μεταχειρίζονται αυτούς ως όργανα ποταπών συμφερόντων επί μεγίστη ζημία των κολίγων.

Ο αγροφύλαξ είναι τυφλόν όργανον του ιδιοκτήτου και δεν δύναται να υποβάλλη μήνυσιν κατά των κτηνοτρόφων, των διά των ποιμνίων καταστρεφόντων τους εσπαρμένους αγρούς των κολίγων, αν δεν συννενοηθή πρότερον μετά του ιδιοκτήτου, ο οποίος έχει άμεσα συμφέροντα εκ των κτηνοτρόφων. Ούτω ο αγροφύλαξ είναι σχεδόν άχρηστος, ως μη εκτελών ελευθέρως το καθήκον του, εις δε τους κολίγους καθίσταται επιζήμιος, ταπεινώνεται δε εις τον ιδιοκτήτην.

3) Υπομιμνήσκει εις την Κυβέρνησιν όπως προμηθεύση εις τους Γεωργικούς Συλλόγους διάφορα γεωργικά εργαλεία, ήτοι άροτρα, θειριστικά και αλωνιστικάς μηχανάς, πληρωτέας κατά δόσεις.

4) Να συσταθούν κατά νομούς και δήμους Γεωργικά Συμβούλια προς εκδίκασιν των εκάστοτε αναφουομένων διαφορών μεταξύ κολίγων και ιδιοκτητών, κατά τα αρχαία γεωργικά θεσσαλικά έθιμα.

5) Η μαστιζουσα τους γεωργικούς πληθυσμούς κακοδαιμονία πρέπει να αποδοθή εις την τοκογλυφίαν, η οποία ενεργείται κατά αίσχιστον τρόπον και έχει ως αιτίαν την έλλειψιν χρημάτων. Προς εξάλειψιν της τοκογλυφίας πρέπει να ιδρυθούν Γεωργικά Τράπεζαι ποιούσαι δάνεια και εις τους αγρότας. Το αξιόχρεον του θέλοντος να δανεισθή χωρικού θα πιστοποιή επιτροπή συνισταμένη εκ του παρέδρου του χωριού, ενός ή δυο ιερέων και τριών άλλων προσώπων, τα οποία υπο ποινικήν ευθύνην θα εκδίδωσι σχετικόν πιστοποιητικόν, δι' ού θα δεικνύεται, ότι ο μέλλων να δανεισθή κολίγος έχει τόσα στρέμματα εις την κατοχήν του και άλλαι σχετικά με το ηθικόν του πληροφορίαί.

Η Τράπεζα έχουσα υπόψει το εν λόγω πιστοποιητικόν θα εκδίδη δάνεια χρηματικά α) διά σπόρον, β) προς θειρισμόν, γ) διά διατροφήν της οικογενείας και των αροτριώντων κτηνών του κολίγου. Η Τράπεζα θα δικαιούται προνομιακώς να εισπράττη τα δάνεια κατά τον αλωνισμόν των προϊόντων, έχουσα προς τούτοις το δικαίωμα να απαγορεύη εις τους χωρικούς να πωλήσωσι τα προϊόντα των εάν δεν πληρώσωσι το δάνειόν των. Επίσης, η Τράπεζα να έχη το δικαίωμα, όπως θεωρή ποινικώς καταδιωξίμους τον

τε κολίγον και τον έμπορον διαπραγματευομένους αγοραπωλησίας χωρίς να έχωσιν εις χείρας εξοφλητικήν απόδειξιν της Τράπεζας»²⁶⁴.

Ανακεφαλαιώνοντας εξήγησε σε περίληψη ότι οι στόχοι τους ήταν:

«1) Να αποκατασταθούν οι μεταξύ των κολίγων και ιδιοκτητών σχέσεις και τα βοϊδολίβαδα να περιέλθουν στην κυριότητα των κολίγων.

2) Οι αγροφύλακες να εκλέγονται από τους κολίγους και τους ιδιοκτήτες και όχι να είναι υπηρέτες των δεύτερων αν και πληρώνονται από τους πρώτους.

3) Η Κυβέρνηση να προμηθεύσει στους κολίγους διάφορα γεωργικά εργαλεία.

4) Να συσταθούν Γεωργικά Συμβούλια κατά επαρχία, να εκδικάζουν τις αναφύμενες διαφορές μεταξύ των κολίγων και των ιδιοκτητών.

5) Να ιδρυθεί Γεωργική Τράπεζα, που θα δανείζει και στους κολίγους όχι μόνο στους ιδιοκτήτες προς εξάλειψη της τοκογλυφίας.

Το αξιόχρεο του κολίγου που πρόκειται να δανειστεί θα το πιστοποιεί ειδική επιτροπή από τον Πάρεδρο, δυο ιερείς και δυο άλλα πρόσωπα.

6) Να αποξηρανθεί η λίμνη Κάρλα και να καταργηθεί ο φόρος των «αροτριώντων» κτηνών». Ύστερα από όλα αυτά ικανοποιημένοι αποχωρούν²⁶⁵.

Λίγες μέρες αργότερα, στις 4 Σεπτεμβρίου 1912, ο Δήμαρχος Φαρσάλων, προβλέποντας τη ματαίωση του Δημοτικού Συμβουλίου για την ψήφιση υπέρ του Γεωργικού Συνεδρίου, ζήτησε από τον Νομάρχη προέγκριση «ένεκεν επειγούσης ανάγκης». Το ίδιο πράγμα ζήτησε και ο Δήμαρχος Φερών προβλέποντας και κείνος ματαίωση λόγω της εμπορικής πανήγυρης του Βελεστίνου²⁶⁶.

Αυτήν την περίοδο του Σεπτεμβρίου οργανώθηκε στο Βόλο Γεωργικό Συνέδριο στο οποίο παραβρέθηκαν πολλές προσωπικότητες, μεταξύ των οποίων και ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας της κυβερνήσεως του Ελευθερίου Βενιζέλου, Ανδρέας Μιχαλακόπουλος (1875-1938), ο οποίος ήλθε

264 Εφ. Η Θεσσαλία, 28 Αυγούστου 1912.

265 Εφ. Η Θεσσαλία, 27 Αυγούστου 1912.

266 Εφ. Η Θεσσαλία, 4 Σεπτεμβρίου 1912.

στο Βόλο την Κυριακή 9 Σεπτεμβρίου 1912 με έκτακτη αμαξοστοιχία. Περνώντας από το Βελεστίνο τού έγινε θερμή υποδοχή από τον «*αβροφρονέστατο των Σιδηροδρομικών, ο οποίος παρέθεσε αναψυκτικά γλυκίσματα και καφέ*» κατά τη διάρκεια της ολιγόλεπτης παραμονής του²⁶⁷.

Επιστράτευση

Μεσάνυχτα 17 Σεπτεμβρίου 1912 και επικρατούσε μια χαώδης κατάσταση όχι μόνο σε κωμοπόλεις και χωριά αλλά και στις μεγάλες πόλεις, όπως ο Βόλος. Τα πολιτικά πράγματα της Ελλάδας ήταν σοβαρά και η κυβέρνηση αναγκάστηκε να κηρύξει επιστράτευση. Η είδηση έγινε γνωστή στους περισσότερους από τα χαρμόσινα σαλπίσματα μετά από τα οποία διαβαζόταν από τους Αστυνομικούς το Βασιλικό Διάταγμα της επιστράτευσης. Το κράτος καλούσε τους «*οπωσδήποτε υπηρετήσαντες ή γυμνασθέντες εφέδρους κλάσεως 1900 έως 1909 ως και οι καταταγέντες κατά τα έτη 1910 και 1911 ανυπότακτοι κληρωτοί προηγουμένων απογραφών. Τους επιλοχίες και λοχίες Πεζικού Πυροβολικού και Ευζώνων, τους ακολουθούντες τας κλάσεις της Εθνοφρουράς 1892 έως 1899. Ακόμη τους δεκανείς Πεζικού Πυροβολικού και Ευζώνων των κλάσεων της Εθνοφρουράς 1896-1899*»²⁶⁸.

Τοιχοκολλήθηκε στους δρόμους, σε τοίχους, σε δέντρα σε πολλά αντίγραφα μοιρασμένα παντού σε όλο το Βελεστίνο. Και ο κόσμος έτρεχε να μάθει, να διαβάσει, να δει τι γίνεται, ποιός καλούνταν και πού πήγαινε²⁶⁹. Η επιστράτευση αποτελούσε το τελευταίο βήμα στην κλιμάκωση των προπαρασκευαστικών πολεμικών ενεργειών²⁷⁰. Από το Πήλιο, από τον κάμπο, από τον Αλμυρό, έτρεξαν οι άνθρωποι. Οι αμαξοστοιχίες αναχωρούσαν κατάμεστες περνώντας από το Βελεστίνο. Τα οχήματα ήταν πλήρη επιβατών και όλα είχαν μια κατεύθυνση, την Λάρισα.

267 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 9 Σεπτεμβρίου 1912.

268 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 19 Σεπτεμβρίου 1912.

269 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 19 Σεπτεμβρίου 1912.

270 *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, «Νεότερος Ελληνισμός 1881-1913», Εκδοτική Αθηνών, τόμ. ΙΔ', Αθήνα 1978, σελ. 288.

Από πέντε σημεία, τον Τύρναβο, την Αγυιά, το Βόλο, την Καρδίτσα και τη Φθιώτιδα συνέρρεαν. Όλοι για την Πατρίδα. Πού όμως θα στρατωνιζόταν όλος αυτός ο στρατός; Αφού οι στρατώνες, οι αποθήκες καταλήφθηκαν και τα σχολεία στέγαζαν πάνω από τον αριθμό της χωρητικότητάς τους. Το πιο σημαντικό ήταν πάντως ότι όλοι ήταν ολιγαρκείς και ευχαριστημένοι πλήρως. Τίποτα δεν τους απασχολούσε, κανένα άλλο ζήτημα. Η άλλη ζωή με τα προβλήματά της είχε ανασταλεί, τουλάχιστον προσωρινά. Όλοι έλεγαν με μια φωνή, «*Εν τω στρατώ και διά τον στρατόν ζώμεν και εσμέν*». Όσο για ψυχραιμία, αυτή ήταν πρωτοφανής σε όλους²⁷¹.

Μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου ο στρατός εκστρατείας, που συγκροτήθηκε, μεταφέρθηκε και συγκεντρώθηκε στους προβλεπόμενους από το σχέδιο χώρους. Ο στρατός Θεσσαλίας, με διοικητή τον διάδοχο Κωνσταντίνο στην περιοχή της Λάρισας και ο στρατός της Ηπείρου με διοικητή τον αντιστράτηγο Κ. Σαπουντζάκη στην περιοχή Άρτας²⁷². Η γενική επιστράτευση απέδωσε την προβλεπόμενη δύναμη. Το σύνολο του Ελληνικού Στρατού ξηράς κατανεμήθηκε στις δύο μεγάλες μονάδες²⁷³. Μέσα σε λίγες μέρες δημιουργήθηκε μια τέτοια εικόνα, που φαινόταν απρόσμενη καθώς έβλεπαν οι καταστηματάρχες της αγοράς του Βελεστίνου τους Τούρκους που είχαν απομείνει να φεύγουν εσπευσμένα. Δεν ήταν όμως μόνο οι Τούρκοι του Βελεστίνου που έφευγαν. Από τα γύρω χωριά του Θεσσαλικού κάμπου σχημάτιζαν μια μεγάλη μακριά ουρά, που ζωγράφιζε την προσφυγιά σε όλο της το μεγαλείο. Μαζί με τους Τούρκους έφευγαν και πολλές οικογένειες Αθίγγανων²⁷⁴.

Ο Σεπτέμβριος πλησίαζε στο τέλος και η πολιτική και στρατιωτική κατάσταση ήταν κρίσιμη γιατί προσκλήθηκαν και νέες ηλικίες. Ήταν το τελευταίο βήμα της Ελληνικής Κυβέρνησης μετά τη Βουλγαρία, τη Σερβία και το Μαυροβούνιο, στην κλιμάκωση των προπαρασκευαστικών πολεμικών ενεργειών²⁷⁵. Απεστάλη Βασιλικό Διάταγμα, με το οποίο κλή-

271 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 20 Σεπτεμβρίου 1912.

272 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη Ιστορία των Βαλκανικών Πολέμων 1912-1913*, έκδοση Διεύθυνσης Ιστορίας Στρατού, Αθήνα 1987, σελ. 17.

273 *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, ό.π., σελ. 290.

274 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 23 Σεπτεμβρίου 1912.

275 *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, «Νεότερος Ελληνισμός 1881-1913», ό.π., σελ. 288.

θηκαν οι Εθνοφρουροί 1899, οι απαλλαγέντες 1910, 1911 και κληρωτοί 1912 καθώς και οι «εξ αναβολής κατατάξεως 1912»²⁷⁶.

Παρουσία Σπ. Ματσούκα για εμφύχωση ηθικού των Θεσσαλών

Τις μέρες τούτες τις δύσκολες ο ποιητής Σπύρος Ματσούκας βρισκόταν στο Βόλο στις 26 Σεπτεμβρίου 1912 και περιόδευε τις Θεσσαλικές πόλεις του κάμπου προσπαθώντας να τονώσει το ηθικό των στρατιωτών για τη μεγάλη νίκη. Παράλληλα δημοσίευε στην εφημερίδα *Η Θεσσαλία* ποιήματα αφιερωμένα στους Έλληνες στρατιώτες. Ποιήματα γεμάτα αγάπη και συμβουλές για τη νίκη.

*«Βουτώ τα χέρια μου στα στήθια μου
και με το κόκκινο αίμα γράφω για τους λεβέντες μου και ήρωές μου,
ψηλά στο γαλανό ουρανό της Πατρίδας μας
την λέξιν ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ.
Ανοίξτε τα μάτια σας, μαζί με τα μάτια την ψυχή σας
και διαβάστε την Πειθαρχία.*

*Δύο μαζί φθάνουν το Θεό,
Όλοι μαζί την νίκη
Σαλπικτή σήμαινε Έφοδο»²⁷⁷.*

Η κάθε μέρα τού έδινε τη δυνατότητα να προσφέρει τον εαυτό του στους Θεσσαλούς στρατιώτες. Δεν έχανε την ευκαιρία να απαγγέλλει και να δημοσιεύει στίχους προς τους Θεσσαλούς στρατιώτες, «*Με την φωνή του Ρήγα του Βελεστινλή και με το Σταυρό του Πατριάρχη Γρηγορίου και με τη Σημαία της Αγίας Λαύρας, σας χαιρετώ. Πανευτυχής τώρα πατώ τα ιερά χώματα της ηρωικής Θεσσαλίας*»²⁷⁸.

276 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 29 Σεπτεμβρίου 1912.

277 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 26 Σεπτεμβρίου 1912.

278 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 28 Σεπτεμβρίου 1912.

Με την επιστράτευση έφυγε και ο Σταύρος Καραμπερόπουλος. Και επειδή ο φίλος του Χατζάκος γνώριζε έναν ταξίαρχο, αυτός μεσολάβησε και φρόντισε να πάει στο επιτελείο της Λάρισας²⁷⁹. Η πρώτη γραμμή ήταν οι περιοχές Ελασσόνας-Δεσκάτης-Σαραντάπορου και η δεύτερη οι περιοχές Σερβίων-Κοζάνης²⁸⁰.

Στις 6 Οκτωβρίου οι Ελληνικές δυνάμεις με τον διάδοχο Κωνσταντίνο, μάχονταν στην Ελασσόνα, η οποία και κατελήφθη. Οι τουρκικές δυνάμεις υποχώρησαν στα στενά του Σαραντάπορου. Η Ελληνική επίθεση άρχισε το απόγευμα στις 9 Οκτωβρίου. Ο τουρκικός στρατός αναγκάστηκε να οπισθοχωρήσει στα Σέρβια, όπου περίμενε μία Ελληνική Μεραρχία, η οποία κατόπιν αιφνιδιασμού, τον έτρεψε σε φυγή. Ο Ελληνικός στρατός εισήλθε στα Σέρβια και αμέσως μετά προωθήθηκε ως τον ποταμό Αλιάκμονα. Στις 11 Οκτωβρίου εισήλθε στην Κοζάνη²⁸¹.

Για την υπεράσπιση των στενών του Σαραντάπορου οι Τούρκοι διέθεταν πολλές δυνάμεις. Ο Ελληνικός στρατός επιτέθηκε τις απογευματινές ώρες της 9^{ης} Οκτωβρίου 1912 με τρεις μεραρχίες κατά μέτωπο και μια κυκλωτικά. Η κατά μέτωπο επίθεση έγινε χωρίς κάλυψη του Πυροβολικού και στοίχισε στους Έλληνες σημαντικές απώλειες, ενώ ο αργός ρυθμός της κυκλωτικής κίνησης της άλλης μεραρχίας επέτρεψε στους Τούρκους να υποχωρήσουν ανενόχλητοι. Μόνο το τουρκικό τάγμα, που βρισκόταν στην τοποθεσία Λειβάδι δεν πρόλαβε να ειδοποιηθεί και αναγκάστηκε να υποχωρήσει την 10 Οκτωβρίου μετά από τριώρη μάχη με μονάδες Ελληνικής μεραρχίας, αφήνοντας στο πεδίο της μάχης, στα στενά του Σαραντάπορου, όλο το πυροβολικό, που έπεσε στα χέρια των Ελλήνων²⁸².

Από τη Λάρισα μεταφέρθηκαν στο νοσοκομείο του Βόλου πολλοί στρατιώτες. Ανάμεσά τους βρίσκονταν συμπατριώτες και φίλοι του Σταύρου, άξιοι αγωνιστές της Ελληνικής Ιδέας. Ήταν ο Γεώργιος Πολύζος, ο οποίος έφερε τραύματα στο δεξί άκρο χέρι του, ο Τριαντάφυλλος Συρταριώτης με τραύμα στο θώρακα, ο Άγγελος Ζωϊόπουλος και ο Αθανάσιος

279 Από την έρευνα στο Αρχείο Στρατού και στο Γ Ε Σ δεν βρέθηκαν στοιχεία των Μονάδων που υπηρέτησε. (Μαρτυρία συγγραφέως και Σταύρου Παπαγεωργίου).

280 *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, «Νεότερος Ελληνισμός 1881-1913», ό.π., σελ. 290.

281 <http://greekworldhistory.blogspot.gr>

282 *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, «Νεότερος Ελληνισμός 1881-1913», ό.π., σελ. 291.

Νικολάου με τραύμα στο δεξί χέρι. Στο Σταθμό τους υποδέχθηκαν οι γιατροί Ν. Μωραΐτης και Αγησ. Βαρλαμίδης²⁸³. Αλλά δεν ήταν μόνον αυτοί. Λίγες μέρες αργότερα μεταφέρθηκαν και άλλοι τραυματίες της μάχης. Στις 9 το πρωί τραυματιοφόρος αμαξοστοιχία αναχώρησε για τη Λάρισα, να παραλάβει τους επόμενους τραυματίες.

Η αμαξοστοιχία ήρθε στο Βόλο το απόγευμα, ενώ από τις 5 μ. μ. βρίσκονταν στο σταθμό ο δήμαρχος Γκλαβάνης, οι γιατροί Δημ. Σαράτσης, Ν. Μωραΐτης, Βαρλαμίδης, Αγησίλαος Παπαγεωργιάδης²⁸⁴, κυρίες και συγγενείς των τραυματιών. Η συγκίνηση ήταν μεγάλη όταν πληροφορήθηκαν πως ήταν καλά οι δικοί τους και είχαν ξεφύγει τον κίνδυνο. Ανάμεσά τους βρίσκονται πάλι και Βελεστινιώτες. Ήταν ο Δημήτριος Αρβανίτης 25 χρονών με τραύμα διαμπερές στο δεξί γλουτό και ο Λάζαρος Θεοδώρου 23 χρονών με διαμπερές τραύμα στο δεξί μηρό, οι οποίοι ανήκαν στο 4^ο Σύνταγμα Πεζικού²⁸⁵.

Κατάσταση στο Βελεστίνο τέλος του 1912

Οι μήνες περνούσαν, 22 Δεκεμβρίου 1912, και οι γιορτές πλησίαζαν. Προπαραμονή των Χριστουγέννων και η κατάσταση των οικογενειών των Εφέδρων Αξιωματικών του Βελεστίνου ήταν τραγική. Συγκεντρωμένοι όλοι μαζί στην αγορά, έξω από το δημαρχείο ζητούσαν την επέμβαση του Νομάρχη. Θεωρούσαν, και όντως ήταν άδικο, το Δημοτικό και Κοινοτικό Συμβούλιο να ψηφίσει χρηματικά βοηθήματα για τις άγιες μέρες και αυτούς να τους αφήσουν έτσι στη μοίρα τους αβοήθητους και στερημένους. Αυτούς που, μόλις η πατρίδα τους κάλεσε, εγκατέλειψαν εργασία και οικογένεια και παρουσιάστηκαν να την υπηρετήσουν. Τώρα

283 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 16 Οκτωβρίου 1912. Για τους ιατρούς του Βόλου Νικόλαο Ι. Μωραΐτη και Αγησίλαο Χρ. Βαρλαμίδα, χειρουργό, βλ. Νικολάου Α. Δεσιμόνα, *Η άσκηση της Ιατρικής και οι γιατροί στο Θεσσαλικό χώρο (1881-1940)*, διδακτορική διατριβή, Λάρισα 2017, τόμ. Α', σελ. 301 και 347-348.

284 Για τον ιατρό Αγησίλαο Παπαγεωργιάδη, βλ. Νικολάου Α. Δεσιμόνα, *Η άσκηση της ιατρικής...*, ό.π. σελ. 233.

285 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 18 Οκτωβρίου 1912.

ήταν η σειρά της πατρίδας να ενδιαφερθεί γι' αυτούς και να τους αμείψει σκύβοντας στα προβλήματά τους²⁸⁶.

Εμπόλεμη κατάσταση

Ο θάνατος του βασιλιά Γεωργίου Α΄ τον Μάρτιο του 1913 δεν τάραξε απλά τα νερά, αλλά αναστάτωσε, όπως ήταν φυσικό, διότι δεν ήταν φυσιολογικός θάνατος, αλλά δολοφονία. Συγκλόνησε τον ελληνικό λαό²⁸⁷ και ιδιαίτερα τον λαό της επαρχίας.

Τον Απρίλιο του 1913 η Ελλάδα ενεπλάκη σε εμπόλεμη κατάσταση με τα Βαλκανικά κράτη. Ο κοινός αγώνας για την απελευθέρωση των τουρκοκρατούμενων εδαφών τους δεν έσβησε τις μεταξύ τους αντιθέσεις. Και οι αντιθέσεις γίνονταν οξύτερες κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων του Λονδίνου, όπου οι Μεγάλες Δυνάμεις δεν κατέληγαν σε συγκεκριμένες προτάσεις²⁸⁸.

Την 4 Ιουνίου του 1913 οι κάτοικοι του Βελεστίνου πληροφορήθηκαν ότι στο Βόλο ενώπιον της στρατολογικής επιτροπής έγινε η κλήρωση των στρατευσίμων της απογραφής 1913 και 1914 του Δήμου Φερών²⁸⁹. Ενώ ο Ελληνικός Στρατός ετοιμαζόταν να συγκρουστεί με τους Βουλγάρους στον ακήρυκτο πόλεμο της 16ης-18ης Ιουνίου 1913, διεξήχθησαν βουλευτικές εκλογές²⁹⁰. Στις 21 Ιουνίου 1913 το υπουργείο Εσωτερικών απέστειλε προς τον Λιμενάρχη Βόλου τηλεγράφημα σχετικό με την επίσημη κήρυξη του πολέμου: «*Ο πόλεμος προς την Βουλγαρίαν ήρξατο από 16 Ιουνίου. Ο Αντιναύαρχος του στόλου του Αιγαίου εκήρυξε κατά διαταγήν της Κυβερνήσεως και απέκλεισεν τας από του Αίμου μέχρι των εκβολών του Στρυμόνος Θρακο-Μακεδονικάς ακτάς*»²⁹¹.

286 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 22 Δεκεμβρίου 1912.

287 Βασίλη Σφυρόερα, *Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη*, Αθήνα 1991, σελ. 284- 285. *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, «Νεότερος Ελληνισμός», ό.π., σελ. 335.

288 Βασίλη Σφυρόερα, ό.π., σελ. σ 288.

289 Εφ. *Πρωία*, Θεσσαλίας, 4 Ιουνίου 1913.

290 *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, «Νεότερος Ελληνισμός», ό.π., σελ. 341.

291 Εφ. *Πρωία*, Θεσσαλίας 21 Ιουνίου 1913.

Η αντίσταση του Βενιζέλου στις γνώμες των Στρατιωτικών για προληπτικό πόλεμο κατά των Βουλγάρων αποδείχτηκε ωφέλιμη. Παρουσίασε τη Βουλγαρία άπληστη και άπιστη και αυτή η εμφάνιση βοήθησε να αυξήσει την αγανάκτηση των Ελλήνων στρατιωτών και να επιπέσουν με λύσσα στις βουλγαρικές μεραρχίες²⁹².

Τον Ιούνιο-Ιούλιο του 1913 ο Ελληνικός Στρατός έφερε σε πέρας μόνος του τον πόλεμο κατά των Βουλγάρων, απωθώντας τους μέχρι τα σύνορα της παλιάς Βουλγαρίας. Οι αγώνες του στρατού με τη συμμετοχή του βασιλιά κατά τους βαλκανικούς πολέμους ήταν τραχείς και πεισματώδεις και οι θυσίες σε αίμα πολύ μεγάλες. Αυτή την περίοδο ο Σπύρος Ματσούκας, ο εμψυχωτής του λαού, δημοσίευσε σε τοπική εφημερίδα του Βόλου ποίημα για τον βασιλιά.

*«Από τα χρόνια τα παληά
Στης ιστορίας τα φύλλα
Δεν ένιωσε η Πατρίδα μας
Παρόμοια ανατριχίλα.*

- - -

*Είσαι για νάσαι Βασιληάς
Και στρατηγός Πατέρας
Εσύ με το κοντάρι Σου
Εφόνευσες το τέρας.*

- - -

*Και Βούλγαρος δεν θα ακουστή
Στη γη την Οικουμένη
Να βρίζη την Ελλάδα Σου
Την πολυδοξασμένη»²⁹³.*

Την νύκτα της 19^{ης} Ιουνίου 1913 τέσσερις ελληνικές Μεραρχίες και η Ταξιαρχία Ιππικού κατέλαβαν το Κιλκίς. Συνάντησαν τις βουλγαρικές προφυλακές, οι οποίες αμύνθηκαν με πείσμα²⁹⁴. Με θυελλώδη αντεπίθεση σάρωσαν τους Βουλγάρους και τους ανάγκασαν να υποχωρήσουν

292 Σπύρου Μελά, *Οι πόλεμοι 1912-1913*, εκδόσεις «Μπίρης», Αθήνα 1958, σελ. 416.

293 Εφ. *Πρωία*, Θεσσαλίας, 22 Ιουνίου 1913.

294 <http://greekworldhistory.blogspot.gr>

με μεγάλες απώλειες, αφήνοντας στο πεδίο της μάχης και τα πολυβόλα τους. Ο ακράτητος ενθουσιασμός, η απεριόριστη πίστη στη νίκη, το υψηλό εθνικό φρόνημα τους συντρόφευαν και τους οδηγούσαν στο ποθούμενο αποτέλεσμα²⁹⁵. Το Γενικό Στρατηγείο, διαβλέποντας σοβαρή απειλή για τα νώτα των ελληνικών δυνάμεων και εκτιμώντας ότι απόπειρα υποχωρήσεως κλόνιζε το ηθικό του ελληνικού στρατού, κάλεσε και άλλες κλάσεις στρατιωτών για προετοιμασία²⁹⁶.

Αυτήν την περίοδο στις 17 Ιουλίου 1913 εκλήθη πάλι ο οπλίτης Σταύρος Καραμπερόπουλος²⁹⁷ να καταταγεί στο έμπεδο²⁹⁸ τμήμα του 1^{ου} Πεζικού Συντάγματος «διά εκγύμνασιν» (άγνωστος ο χρόνος παραμονής του εκεί)²⁹⁹. Το 1^ο Σύνταγμα Πεζικού ανήκε στην 2^η Μεραρχία, το οποίο συγκεντρώθηκε αρχικά στην περιοχή δυτικά της Λάρισας με

295 Σπύρου Μελά, *Οι πόλεμοι...*, ό.π., σελ. 419.

296 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη Ιστορία των Βαλκανικών Πολέμων 1912-1913*, έκδοση Διεύθυνσης Ιστορίας Στρατού, Αθήνα 1987, σελ. 240.

297 Καραμπελόπουλος αναγράφεται στο επίσημο έγγραφο του Στρατολογικού Γραφείου.

298 Με την ονομασία έμπεδα προσδιορίζονταν παλαιότερα μέχρι τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο οι συγκροτούμενες σύμφωνα με τα υφιστάμενα τότε σχέδια επιστράτευσης υπηρεσίες ή μονάδες με στόχο την αναπλήρωση αντίστοιχης οργανικής υπηρεσίας ή μονάδας που είχε απομακρυνθεί από την έδρα της. Τα σχέδια επιστράτευσης καθόριζαν τον αριθμό τους, το είδος τους και το πού θα βρίσκονταν. Ήταν άρα τα έμπεδα είτε διοικήσεις που υποκαθιστούσαν όσες είχαν κινητοποιηθεί και μεταβεί στο μέτωπο, κάνοντας και τη δουλειά τους, είτε μονάδες συγκέντρωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού, που βρισκόταν στα μετόπισθεν, εκείνων που αργότερα κατατάσσονταν ή εκείνων που γύριζαν από τη ζώνη επιχειρήσεων. Αντικείμενό τους ακόμη η συντήρηση του υλικού, η κάλυψη των απωλειών του στρατού εκστρατείας ή η ενίσχυσή του με νέες δυνάμεις, και η φρούρηση στρατηγικής σημασίας περιοχών των μετόπισθεν. Έμπεδα λειτουργούσαν όχι μόνο στα μετόπισθεν αλλά και στη ζώνη επιχειρήσεων, τα αποκαλούμενα κινητά έμπεδα, προκειμένου να καλύπτονται αμέσως οι απώλειες των μαχομένων μονάδων. Τα κινητά έμπεδα ακολουθούσαν τις μονάδες στις οποίες ανήκαν, και αποτελούσαν κέντρα υποδοχής των ανδρών που στέλνονταν από τα μετόπισθεν, στα οποία συνεχιζόταν η εκπαίδευσή τους πριν πάνε στο μέτωπο. Κινητά έμπεδα είχαμε για πρώτη φορά στον Ελληνικό Στρατό το 1917 κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. (Μαρτυρία Παν. Κυρίτση, *Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια*, Αθήνα, τόμ. 3, σελ. 304).

299 Στρατολογικό Γραφείο Βόλου, Αρ. Στρατολογικού Μητρώου 316, κλάσεως 1901.

διοικητή τον Κ. Καλλάρη³⁰⁰. Όμως το βράδυ της 17^{ης} Ιουλίου 1913 έγινε ανακωχή των εμπόλεμων χωρών και οι εχθροπραξίες διακόπηκαν³⁰¹. Αγνωστο πότε απολύθηκε ο Σταύρος Καραμπερόπουλος. Οι αγώνες των Ελλήνων στρατιωτών πέτυχαν χάρη στη γρήγορη και καλή προετοιμασία, στην απόλυτη σύμπνοια των αρχηγών, του Ελ. Βενιζέλου και του βασιλιά Κωνσταντίνου, και τον ακράτητο ενθουσιασμό³⁰². Παράλληλα, για την φλεγόμενη κατάσταση στα Βαλκάνια άρχισαν οι εργασίες της Συνδιάσκεψης του Βουκουρεστίου³⁰³.

Με πατριωτική υπερηφάνεια διάβαζαν οι κάτοικοι στις εφημερίδες τις ηρωικές πράξεις των παλλικαριών του τόπου τους. Η εφημερίδα *Θεσσαλία* έγραφε για τον Νικόλαο Ρηγόπουλο, «*Έλλην και πατριώτης του Ρήγα του Βελεστινλή ήσαν αι κοσμούσαι αυτόν αρεταί, όταν η Πατρίς τον εκάλεσεν εις το στάδιον των όπλων, εις το πεδίον της Τιμής, όπως αγωνισθή την ευγενεστέραν και ιερωτέραν των υποχρεώσεων ως Έλληνας, ως άνθρωπου, την απελευθέρωσιν αδελφών του στερουμένων του τιμαλφεστέρου ανθρωπίνου δικαιώματός των, της Ελευθερίας.*

Ο πατριώτης του Ρήγα έσπευσε με στήθη παλλόμενα εκ φιλοπατρίας, πνευστιώντα εκ της πνοής του Ρήγα, ήτις επιπνέει την γενέτειραν του πρωτομάρτυρος. Επολέμησεν ως γίγας, ηγωνίσθη ως τιτάν, εκτυπήθη ως ήρωας, έπεσεν ως μάρτυς. Εκ του αγίου αίματος τοιούτων ηρώων-μαρτύρων, θαλερόν ανεβλάστησεν το δέντρον της Ελευθερίας υπό την αμφιλαφή και καλλίσκιον σκιάν του οποίου, οι χθες δούλοι σήμεραν ελεύθεροι, κοιταζόμενοι, μετ' ευγνωμοσύνης θα διαλαλώσι τους άθλους των με τας ευφημοτέρας των φράσεων θα μνημονεύωσι τα ονόματά των. Το βάθρον της Ελευθερίας συναρμολογείται κατασκευαζόμενον εκ των σωμάτων τοιούτων ηρώων-μαρτύρων»³⁰⁴.

300 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη Ιστορία των Βαλκανικών Πολέμων 1912-1913*, έκδοση Διεύθυνσης Ιστορίας Στρατού, Αθήνα 1987, σελ. 17.

301 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη Ιστορία των Βαλκανικών Πολέμων...*, ό.π., σελ. 241-242.

302 Σπύρου Μελά, *Οι πόλεμοι 1912-1913*, ό.π., σελ. 496.

303 *Ιστορία Ελληνικού Έθνους*, «Νεότερος Ελληνισμός», ό.π., σελ. 353.

304 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 31 Οκτωβρίου 1913.

Επίσκεψη της Ιδιωτικής Σχολής Βόλου Τρύφωνος Χατζηγεωργίου τον Μάιο του 1913 στον χώρο όπου στήθηκε το πρώτο μνημείο του Ρήγα με τον επιβλητικό σταυρό. Επισημαίνεται στην φωτογραφία η παρουσία της μαρμαρίνης κεφαλής του Ρήγα τοποθετημένης σε μια οριζόντια βάση, που υφίσταται μέχρι σήμερα χωρίς όμως την μαρμαρίνη κεφαλή του Ρήγα, που δεν γνωρίζουμε τι απέγινε.

Επιστροφή στο Βελεστίνο, 1913

Μετά την υπογραφή της συνθήκης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, το Υπουργείο Στρατιωτικών διέταξε τις Μεραρχίες 1^η, 2^η, 3^η και 4^η να μεταφερθούν αντίστοιχα στη Λάρισα, στην Αθήνα, στην Πάτρα και στο Ναύπλιο. Στις 4 Νοεμβρίου κοινοποιήθηκε διαταγή του Υπουργείου Στρατιωτικών για άμεση απόλυση των κλάσεων 1901-1909, που υπηρέτουσαν σε διάφορες υπηρεσίες στο εσωτερικό και τις επόμενες μέρες κυκλοφόρησαν διαταγές για την απόλυση άλλων όπλων. Η 2^η Μεραρχία, στην οποία υπηρετούσε ο Σταύρος Καραμπερόπουλος, κινήθηκε οδικώς μέχρι τη Θεσσαλονίκη και από κει αεροπορικώς στον Πειραιά, όπου έφτασε στις 10 Νοεμβρίου 1913. Από κει ο Σταύρος γύρισε σιδηροδρομικώς στο Βελεστίνο και επανεντάχθηκε στον παλιό ρυθμό ζωής³⁰⁵. Τον Ιούλιο του 1914 η Αλεξάνδρα έμεινε έγκυος στο δεύτερο παιδί τους και οι υπόλοιποι μήνες πέρασαν ήσυχα γεμάτοι προσμονή και ελπίδα για το νέο μέλος της οικογένειας.

305 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη Ιστορία των Βαλκανικών Πολέμων ό.π.*, σελ. 253.

Εκλογές 9 Φεβρουαρίου 1914

Λόγω της αλλαγής των εκλογών σύμφωνα με το νόμο ΔΝΖ' /10/ 14-2-1912³⁰⁶ και της εκλογής προέδρου και κοινοτικών συμβούλων αντί δημάρχου, απουσίαζε η παρατηρούμενη προεκλογική κίνηση. Οι υποψήφιοι της Κοινότητας έπρεπε να υποβάλλουν αιτήσεις στο Ειρηνοδικείο της κωμόπολης από νωρίς και να δηλώσουν το συνδυασμό στον οποίο ανήκαν. Παρουσιάστηκαν οι Αλέξανδρος Καραμπερόπουλος, Γεώργιος Κουτσορεβύθης, Ευστάθιος Παπαποστόλου, Αναστάσιος Παπαδημητρίου, Μιχαήλ Μπομπότης, Απόστολος Παπαδήμος, Απόστολος Τριανταφυλλόπουλος, Σταύρος Καραμπερόπουλος, Αλέξανδρος Παπαστεργίου, Θεόδωρος Αλεξίου, Αθανάσιος Καρασμάνογλου και Γεώργιος Μόσχος. Από αυτούς εκλέγονταν εννέα και οι οποίοι θα εξέλεγαν τον πρόεδρο της Κοινότητας³⁰⁷.

Η προσωπικότητα του Σταύρου Καραμπερόπουλου δεν μπορούσε να απέχει από την πρωτοβουλία των ανδρών, που αγωνίζονταν για το καλό του τόπου τους. Ανάμεσά τους ξεχώριζε. Είχε κάτι το ήρεμο και τη σταθερότητα στη φωνή. Κέρδιζε την εμπιστοσύνη των απλών ανθρώπων και των μορφωμένων. Έδειχνε σπουδασμένος, σαν δάσκαλος και έπειθε με το λέγειν του και τις γνώσεις του, ας μην είχε τελειώσει το δημοτικό σχολείο. Στη δουλειά του είχε έμφυτο το εμπορικό δαιμόνιο, κανένας δεν έφευγε από το μαγαζί του χωρίς να ψωνίσει και κανένας δεν μπορούσε να τον ξεγελάσει στους υπολογισμούς και στις αριθμητικές πράξεις³⁰⁸.

Οι συνδυασμοί ήταν οι εξής:

Ο πρώτος συνδυασμός αποτελούνταν από τους:

- 1) Στέργιος Ντόντος, τέως δήμαρχος
- 2) Αλέξανδρος Καραμπερόπουλος, έμπορος
- 3) Γεώργιος Κουτσορεβύθης, έμπορος
- 4) Ευστάθιος Παπαποστόλου, κτηματίας
- 5) Αναστάσιος Παπαδημητρίου, σαγματοποιός
- 6) Μιχαήλ Μπομπότης, κτηνοτρόφος

306 Μαρτυρία δικηγόρου Απόστολου Λιβανού.

307 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 11 Ιανουαρίου 1914.

308 Μαρτυρία Σταύρου Μητσικώστα.

Ο δεύτερος συνδυασμός αποτελούνταν από τους:

- 1) Απόστολος Παπαδήμος
- 2) Απόστολος Τριανταφυλλόπουλος
- 3) Σταύρος Καραμπερόπουλος
- 4) Αλέξανδρος Παπαστεργίου
- 5) Θεόδωρος Αλεξίου
- 6) Αθανάσιος Καρασμάνογλου

Ο τρίτος από τον ανεξάρτητο:

- 1) Γεώργιος Μόσχος³⁰⁹.

Οι ελληνικές αυτοδιοικητικές εκλογές του 1914 ήταν οι πρώτες δημοτικές εκλογές, που διεξήχθησαν στην Ελλάδα μετά την ενσωμάτωση σε αυτήν των λεγόμενων «Νέων Χωρών», όπως ονομάζονταν οι επαρχίες (Ηπειρος, Μακεδονία, νησιά Αιγαίου) και προστέθηκαν στον εθνικό της κορμό έπειτα από τη νικηφόρα έκβαση των Βαλκανικών πολέμων (1912-13) και την ένωση της Κρήτης (1913). Ήσαν επίσης οι τελευταίες εκλογές πριν από το ξέσπασμα του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (Ιούλιος 1914). Οι εκλογές πραγματοποιήθηκαν την Κυριακή 9 Φεβρουαρίου του 1914. Είχαν την ιδιαιτερότητα ότι σε αυτές χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά στα χρονικά τα ψηφοδέλτια, όπως και τα εκλογικά βιβλιάρια. Έως τότε ακολουθούνταν μια πολύπλοκη εκλογική διαδικασία με σφαιρίδια και πολλαπλές κάλπες, που δυσχέραινε το έργο των ψηφοφόρων και των εφορευτικών επιτροπών³¹⁰.

Οι εκλογές διεξήχθησαν ομαλότατα και χωρίς κανένα πρόβλημα. Ψήφισαν 419 συνολικά κάτοικοι. Ο συνδυασμός του Ντόντου πήρε 250 ψήφους ενώ ο επόμενος 175. Μετά δεκατρείς ημέρες ανακοινώθηκαν πλέον επίσημα τα αποτελέσματα των Κοινοτικών εκλογών από τη Νομαρχία και οι ψήφοι του κάθε υποψήφιου ήταν:

- 1) Αλ. Καραμπερόπουλος 244
- 2) Γ. Κουτσορεβύθης 238
- 3) Μ. Μπομπότης 245

309 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 11 Ιανουαρίου 1914.

310 <https://el.wikipedia.org/>

- 4) Σ. Ντόντος 248
- 5) Ε. Παπαποστόλου 241
- 6) Τ. Παπαδημητρίου 239
- 7) Σ. Καραμπερόπουλος 175
- 8) Α. Παπαστεργίου 175
- 9) Α. Τριανταφυλλόπουλος 175³¹¹.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα ο Σταύρος Καραμπερόπουλος ήταν στους εννέα επιτυγχόντες και ανήκε στην δεύτερη ομάδα της αντιπολίτευσης. Σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 187 του ΔΝΖ' η ορκομωσία τους αναμενόταν να γίνει στις 21 Μαρτίου. Περίμενε και ο λαός του Βελεστίνου την προσφορά των κοινοτικών αρχόντων³¹². Οι αλλαγές που παρουσιάστηκαν στον τομέα της διοίκησης συνεχίστηκαν. Αλλαγές στον τρόπο εκλογής εντυπωσίασαν και ταυτόχρονα πανικόβαλαν.

Σύμφωνα με τη γενόμενη τροποποίηση του νόμου περί Δήμων και Κοινοτήτων ήρθε η είδηση στις 26 Ιανουαρίου του 1915 ότι η πρώτη ενιαύσια κοινοτική περίοδος έληγε στις 30 Σεπτεμβρίου 1915, ενώ η εκλογή νέων προέδρων Κοινοτήτων και των αναπληρωματικών επρόκειτο να γίνει την 1 Οκτωβρίου 1915. Ήταν μια χρονιά ταραγμένη πολιτικά και αναμενόταν γεγονότα³¹³. Ακόμη, την πρώτη Απριλίου ήρθε Βασιλικό Διάταγμα σχετικά με τις φωτογραφίες των εκλογέων, που θα έπρεπε να επικολλώνται στα εκλογικά βιβλιάρια. Λεπτομέρειες του διατάγματος δημοσιεύτηκαν στην εφημερίδα *Η Θεσσαλία*, αλλά τα προβλήματα του κόσμου μεγάλωσαν περισσότερο.

Έτσι, ο πρόεδρος της Κοινότητας με το Κοινοτικό Συμβούλιο θεώρησε πως έπρεπε να ενημερώσει τους κατοίκους της κωμόπολης πως, αν διαταχθούν εκλογές σε ένα τρίμηνο από τη δημοσίευση του διατάγματος για τις φωτογραφίες, τότε στην ψηφοφορία θα γίνονταν δεκτά και βιβλιάρια χωρίς φωτογραφίες³¹⁴. Οι μέρες πέρασαν, ήλθε 27 Ιουλίου, αλλά η αδιαφορία των ψηφοφόρων εξακολουθούσε για την επικόλληση των

311 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 24 Φεβρουαρίου 1914.

312 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 21 Μαρτίου 1914.

313 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 26 Ιανουαρίου 1915.

314 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 2 Απριλίου 1915.

φωτογραφιών στα βιβλιάρια. Βέβαια υπήρχε λίγη προθεσμία ακόμη και, αν πάλι δεν ενδιαφέρονταν οι ψηφοφόροι, δεν θα είχαν δικαίωμα ψήφου³¹⁵.

Ο καιρός περνούσε αλλά το θέμα των φωτογραφιών των εκλογικών βιβλιαρίων δεν λυνόταν. Ο λαός είχε άλλα προβλήματα και παρέμενε αδρανής. Δόθηκε τελευταία προθεσμία η 5^η Αυγούστου. Έπρεπε όλοι να φωτογραφηθούν, γιατί αλλιώς έχαναν το δικαίωμα να ψηφίσουν. Με τις παρεχόμενες ευκολίες δε δικαιολογούνταν καμιά βραδύτητα³¹⁶. Η Κυριακή 2 Αυγούστου ήταν τελευταία μέρα της προθεσμίας. Παρουσιάστηκαν αρκετοί και έβγαλαν φωτογραφίες ακόμη και στο Ειρηνοδικείο του Βελεστίνου, όπου ειδική υπηρεσία για τα βιβλιάρια εργάστηκε από το πρωί έστω και αν ήταν Κυριακή και η κωμόπολη πήρε μια άλλη όψη, πιο ζωηρή και πιο επίσημη, αφού πάντα υπήρχαν άνθρωποι της τελευταίας στιγμής³¹⁷.

Εκδηλώσεις 25^{ης} Μαρτίου 1914, 1915, 1918

Πρωινό της εθνικής γιορτής της 25^{ης} Μαρτίου στο Βελεστίνο του 1914. Πλήθος κόσμου συνέρρεε στον Μητροπολιτικό ναό του Αγίου Κωνσταντίνου στη Θεία Λειτουργία και δοξολογία³¹⁸. Τα σχολεία κατέφθασαν. Οι σημαιοφόροι με ομάδα μαθητών ντυμένοι με παραδοσιακές στολές πήραν θέση δεξιά-αριστερά από το Άγιο Βήμα. Ακολούθησαν μετά οι δάσκαλοι, ο αστυνομικός σταθμάρχης, ο κοινοτικός άρχων, οι σύμβουλοι και οι επίσημοι προσκαλεσμένοι. Τα λάβαρα των Σχολείων ανέμιζαν στο αεράκι, που φυσούσε από την πλαϊνή πόρτα και τα πρόσωπα των επισήμων αντικατόπτριζαν τα πατριωτικά τους αισθήματα, τα οποία έγιναν πιο φανερά κατά τη διάρκεια του πανηγυρικού της ημέρας, που εκφώνησε ο τραυματίας ελληνοδιδάσκαλος Γ. Ζούκης. Τα κατορθώματα των ηρώων του 1821 αναμείχθηκαν με εκείνα των πολέμων του 1897 και του 1912-13. Οι εικόνες ζωντάνεψαν τις μνήμες των παρευρισκομένων

315 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 27 Ιουλίου 1915.

316 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 20 Ιουλίου 1915.

317 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 2 Αυγούστου 1915.

318 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 28 Μαρτίου 1914.

και το βουβό, σιωπηρό κλάμα ξέσπασε σε δυνατό και ζωντανό χειροκρότημα.

Η εκδήλωση συνεχίστηκε στις τέσσερις το απόγευμα με την παρουσία όλης της κωμόπολης και με μπροστάρηδες τους μαθητές μετέβησαν στο «Σπίτι του Ρήγα». Σε κείνα τα χαλάσματα, που δεν άφηνε η φύση να εξαφανιστούν με όσα είχαν περάσει, σε κείνο το χώρο, που μιλούσε από μόνος του για το μαρτυρικό θάνατο του Ρήγα, ο μαθητής Ιωάννης Ντόντος απήγγειλε θαυμάσιο ποίημα. Η εκδήλωση τελείωσε μόλις άρχισε να σουρουπώνει. Το πλήθος διαλύθηκε και κατευθύνθηκε προς την αγορά. Άναψαν τα φώτα της δημαρχίας και των Κοινοτικών καταστημάτων. Οι μαθητές καθώς κατευθύνονταν προς την πλατεία του Αγίου Κωνσταντίνου έψαλαν διάφορα πατριωτικά τραγούδια και έγραψαν έτσι τον επίλογο της ημέρας³¹⁹.

Επίσης, με μεγάλη λαμπρότητα τελέστηκε και η επέτειος της εθνικής παλιγγενεσίας την επόμενη χρονιά του 1915 στην ιδιαίτερη πατρίδα του «ενθουσιώδους της Ελευθερίας ψαλμωδού και μεγατίμου Ρήγα». Από πολύ πρωί πλήθος κατοίκων κατέλαβε τον χώρο μέσα και έξω από την εκκλησία για να δει καλύτερα τις εκδηλώσεις. Εντυπωσίασε η επιμελημένη διακόσμηση του Ηρώου των Πεσόντων του 1897 και το εξωτερικό μέρος του ναού του Αγίου Κωνσταντίνου. Από τις 9 το πρωί σύμφωνα με το πρόγραμμα της Κοινότητας άρχισαν οι εκδηλώσεις. Κατέθεσαν στεφάνι οι μαθητές του Δημοτικού Σχολείου με επικεφαλής τον δάσκαλο Λυκούργο Μικρουλέα, με την υπόδειξη του οποίου οι περισσότεροι φορούσαν την παραδοσιακή φουστανέλα και προσέδιδαν αίγλη στην εκδήλωση. Ύστερα ακολούθησαν οι μαθητές του Ελληνικού

Το Ηρώο για τους πεσόντες στον πόλεμο του 1897 στο προαύλιο του Ιερού Ναού Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης Βελεστίνου.

319 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 28 Μαρτίου 1914.

Σχολείου παραταγμένοι πίσω από το Ηρώο. Κατέφθασαν οι μαθήτριες με τις δασκάλες τους φορώντας ομοιόχρωμα ρούχα.

Στην ιερή λειτουργία παρευρέθη ο πρόεδρος της Κοινότητας και όλο το Κοινοτικό Συμβούλιο. Μετά την δοξολογία ακολούθησε το «Πολυχρόνιο» και ο διευθυντής του Δημοτικού Σχολείου Λυκούργος Μικρουλέας εκφώνησε τον πανηγυρικό της ημέρας και επαίνεσε τα κατορθώματα των ηρώων του '21 και του 1912-13. Πολλοί μαθητές και μαθήτριες απήγγειλαν διάφορα πατριωτικά ποιήματα και η γιορτή συνεχίστηκε το απόγευμα, όταν όλοι οι κάτοικοι με προπομπή τους μαθητές πήγαν στο «Σπίτι του Ρήγα».

Μετά τη συνηθισμένη δοξολογία ο φοιτητής της ιατρικής, Στέργιος Ν. Ντόντος, έκανε ωραία προσφώνηση μπροστά στον εθνομάρτυρα και χειροκροτήθηκε από το πλήθος. Ο καταγόμενος από την Ήπειρο Γεώργιος Γεωργίου, φοιτητής της νομικής εκφώνησε εκ μέρους των Ηπειρωτών ωραίο λόγο. Από το «Σπίτι του Ρήγα» ο κόσμος ξεχύθηκε προς την πλατεία και σκορπίστηκε. Οι μαθητές πήραν βεγγαλικά και επακολούθησε λαμπαδηφορία. Ήταν μια εθνική επέτειος καλά οργανωμένη από τον διευθυντή του Σχολείου, Λυκούργο Μικρουλέα, και την διευθύντρια του Δημοτικού, δεσποινίδα Πελαγία Βλασσοπούλου, τους οποίους συγχαίρηκε όλο το Βελεστίνο³²⁰. Ο πόλεμος στο Μακεδονικό μέτωπο δεν εμπόδιζε τις εθνικές εκδηλώσεις.

Ομοίως, με πρωτοφανή λαμπρότητα γιορτάστηκε και η 25^η Μαρτίου του 1918 στο Βελεστίνο. Μετά τη Θεία λειτουργία τελέστηκε δοξολογία στον Άγιο Κωνσταντίνο, στην οποία παρευρέθησαν όλες οι Διοικητικές και Στρατιωτικές Αρχές, οι δάσκαλοι και οι δασκάλες των Σχολείων της κωμόπολης με τους μαθητές τους. Μετά το τέλος της δοξολογίας ο Ελληνοδιδάσκαλος Πρίγκος, μόλις βγήκαν στο χώρο της αναθηματικής στήλης των Πεσόντων, στην αυλή του ναού εξόχως στολισμένη με σημαίες και στεφάνια, εξεφώνησε πατριωτικό λόγο. Οι μαθητές και ιδιαίτερα οι μαθήτριες απήγγειλαν και έψαλαν πατριωτικά ποιήματα και τραγούδια, ο δε δάσκαλος Παπαχρήστου απήγγειλε ποίημα υπέρ των Πεσόντων. Ακολούθησε δεξίωση στη Δημαρχία, όπου προσφέρθηκαν διάφορα αναψυκτικά και συνεχίστηκε η απαγγελία ποιημάτων, αλλά

320 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 30 Μαρτίου 1915.

και οι παρουσιάσεις χορών από τις μαθήτριες και μάλιστα ο χορός του Ζαλόγγου. Όλοι οι επίσημοι ενθουσιάστηκαν από την εκδήλωση και ο Στρατιωτικός Επόπτης Βασιλάκος εκφώνησε πατριωτικότερο λόγο.

Στο τέλος ο λαοφιλής Κουντούρης ευχαρίστησε το πλήθος και τους μαθητές εκφωνώντας λαμπρό λόγο, οποίος καλύφθηκε από ζητωκραυγές υπέρ του Βενιζέλου και των συμμαχικών στρατευμάτων, που πολεμούσαν κατά της βαρβαρότητας. Μετά το μεσημέρι συγκεντρώθηκαν οι μαθητές και το πλήθος στο «Σπίτι του Ρήγα». Για την ημέρα αυτή δούλεψαν σκληρά οι δάσκαλοι και ιδιαίτερα η Διευθύντρια Μαρία Σκορδά καθώς και η δασκάλα, δεσποινίδα Παπαδοπούλου. Όλοι οι παρευρισκόμενοι μίλησαν με θαυμασμό και κολακευτικά λόγια για την εκδήλωση³²¹.

Προσωπικά γεγονότα του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου

Οι μέρες αυτές που πέρασαν δεν ήταν και τόσο ευχάριστες για την οικογένεια του Σταύρου Καραμπερόπουλου. Ο αδελφός του, ο Αλέξης, έχασε ένα κοριτσάκι τριάντα ημερών, τη Σοφία, η οποία πέθανε στις 18 Μαρτίου του 1915 με κηδεύσαντα ιερέα τον Αθανάσιο Καμαγιάννη³²². Ο Σταύρος αγωνιζόταν να ξεπεράσει τα εμπόδια και να αντιμετωπίσει τη ζωή, όπως του δινόταν.

Ύστερα από την ολιγοήμερη ξαφνική κακοκαιρία του Πάσχα (22 Μαρτίου 1915) η άνοιξη ξαναγύρισε με περισσότερη θέρμη να προσφέρει τους θησαυρούς της. Ακουμπώντας στα ξύλινα παραθυρόφυλλα του μαγαζιού του ο Σταύρος κάτω από έναν γλυκύτατο ανοιξιάτικο ήλιο συλλογιζόταν αν η κακοκαιρία, που χάλασε τις μέρες του Πάσχα, έκανε τους κατοίκους να συνέλθουν από τη μέθη της ανεμοζάλης των τελευταίων γεγονότων και αν επέστρεψαν στην πραγματικότητα και αντιλήφθηκαν την ομορφιά της εποχής που διένυαν. Τα πολιτικά γεγονότα, οι πολιτικές συζητήσεις, οι δύσκολες συνθήκες διαβίωσης, τα εξωτερικά γεγονότα δεν άφηναν τους κατοίκους να δουν ότι ο ουρανός ήταν πλέον γαλανός, ότι

321 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 28 Μαρτίου 1918.

322 Βιβλίο Θανάτων Αγίου Κωνσταντίνου 1913-1927.

τα στάχνα γίνονταν πράσινη θάλασσα στην απεραντοσύνη του κάμπου, ότι ο αέρας μοσχομύριζε και ο ήλιος έκαιγε³²³.

Ευχαριστημένος με τον εαυτό του μπήκε στο μαγαζί του, το καταφύγιό του, και κοίταξε με θαυμασμό τη φωλιά, που έφτιαζαν πάλι τα χελιδόνια. Ήταν το γούρι του και δεν άφηνε κανέναν να τα πειράξει. Τα τιτβίσματα των μικρών νεογνών γλύκαιναν τη ζωή του, τον έκαναν πιο ανθρώπινο, ξεμούδιαζαν τα ακούραστα πόδια του και ξεσκέπαζαν τις κουκουλωμένες σκέψεις του βαρύ χειμώνα. Η φωνή του γιγάντωνε στους ήχους του τραγουδιού τους, αρωματιζόταν, οραματιζόταν και προέβλεπε το μέλλον του. Το μαρτιάτικο χιόνι που πριν λίγο αγνάντευε να πουδράρει την κορυφή του Πηλίου τον φόβισε. Με πόση ανακούφιση, πόση αγαλλίαση, πόση χαρά ένωσε με την επάνοδο της άνοιξης, όταν τα χελιδονάκια άνοιξαν τα μάτια τους στο φως του μαγαζιού του. Άνοιξε το παράθυρο να μπει φως, να ξεχυθούν ηλιακτίνες, να αγκαλιάσουν τα χελιδόνια. Πόση χαρά αισθάνθηκε, όταν είδε πως τα χελιδόνια είχαν το κορδονάκι, που τους είχε δέσει πέρσι, για να βεβαιωθεί πως ήταν τα ίδια για τη φωλιά του καταστήματός του, στο Βελεστίνο³²⁴.

Αρχές Απριλίου του 1915 η Αλεξάνδρα γέννησε ένα χαριτωμένο αγοράκι, που το ονόμασαν Απόστολο. Η χαρά του Σταύρου διπλασιάστηκε. Τα παιδιά ήταν η δύναμη και η ψυχή της οικογένειας και επί πλέον γιατί είχε τον διάδοχο, που επρόκειτο να τον έχει βοηθό, συνεταιίρο και κληρονόμο του μαγαζιού του. Αργά σαν έκλεινε το μαγαζί του πήγαινε με νοσταλγία στο σπίτι να δει την Αλεξάνδρα και το παιδί. Εκεί η επιμέλεια, η καθαριότητα, η εργατικότητα και η προκοπή της νοικοκυράς σαγήνευε την ψυχή του³²⁵.

Αυτήν την περίοδο, στις 12 Ιουνίου 1915, η οικογένεια Καραμπερόπουλου πέρασε δύσκολες στιγμές. Ο αδελφός του Σταύρου, ο Ζήσης Καραμπερόπουλος έχασε ένα αγοράκι 6 μηνών, τον Χαράλαμπο, με κηδεύσαντα ιερέα τον παπα-Μουχταρέλο και μεγάλη θλίψη έπεσε στο σπίτι σαν καταχνιά³²⁶. Ενώ συνέβαιναν αυτά, στις 13 Ιουλίου 1915 στρατολογήθηκε πάλι ο Σταύρος Καραμπερόπουλος σε ηλικία 35 χρονών.

323 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 27 Μαρτίου 1915.

324 Μαρτυρία Δημητρίου Καραμπερόπουλου.

325 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

326 Βιβλίο Θανάτων Αγίου Κωνσταντίνου 1913-1927.

Αφησε πάλι την οικογένειά του, όπως όλοι οι Έλληνες πατριώτες, και παρουσιάστηκε στο 4^ο Πεζικό Σύνταγμα, το οποίο είχε έδρα τη Λάρισα, ανήκε στην 1^η Μεραρχία και στο Α΄ Σώμα Στρατού³²⁷.

Επιστράτευση 1915

Στις 21 Ιουλίου ο Βρετανός πρεσβευτής ενεργώντας ως αντιπρόσωπος των Συμμάχων, με διάβημα προς την ελληνική κυβέρνηση ζήτησε παραχώρηση της Καβάλας στη Βουλγαρία. Η ελληνική απάντηση δόθηκε στις 30 Ιουλίου 1915 και ήταν αρνητική, γιατί ήταν εθνικά απαράδεκτο η ελληνικότατη Καβάλα, που μόλις είχε απελευθερωθεί, να παραχωρηθεί σε άλλη χώρα. Στις 17 Αυγούστου αποφάσισε ο Βενιζέλος η χώρα να συμμετέχει στον πόλεμο, γιατί έβλεπε να υλοποιούνται τα όνειρα του Ελληνισμού. Και επειδή στις περιοχές, που προστέθηκαν μετά τους νικηφόρους πολέμους του 1912-1913, παρουσιάστηκε πρόβλημα, γιατί δεν υπήρχαν στρατολογικά ευρετήρια, οι έφεδροι δεν έφταναν να επανδρώσουν τις μονάδες της περιοχής τους και αναγκαστικά ενισχύθηκαν με εφέδρους του Α΄ και Β΄ Σώματος Στρατού³²⁸.

Από τις 10 Σεπτεμβρίου δόθηκε η διαταγή της ελληνικής επιστράτευσης, που ίσχυε ως τις 22 του μηνός. Ο πρωθυπουργός Βενιζέλος αποφάσισε να εντάξει τη χώρα στη συμμαχική παράταξη και κάλεσε τους πρεσβευτές της Μ. Βρετανίας και της Γαλλίας και τους ανακοίνωσε τη θέλησή του να βοηθήσει τη Σερβία. Η Σερβία λόγω της σύμβασης ήταν υποχρεωμένη να διαθέσει 150.000 άντρες στην περιοχή Γευγελή, πράγμα που ήταν αδύνατον λόγω της άσχημης κατάστασής της. Ο βασιλιάς και η αντιπολίτευση φρονούσαν ότι καλύτερα εξυπηρετούνταν το εθνικό συμφέρον, αν η Ελλάδα παρέμενε ουδέτερη μέχρι την εξασφάλιση εγγυήσεων από τους συμμάχους, ή μέχρι να επιτευθεί πρώτη η Βουλγαρία³²⁹.

327 Στρατολογικό Γραφείο Βόλου, Αρ. Στρατ. Μητρώου 316, Κλάσεως 1901.

328 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη ιστορία της συμμετοχής του Ελληνικού Στρατού στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο 1914-1918*, έκδοση Διεύθυνσης Ιστορίας Στρατού, Αθήνα 1991, σελ. 41-42.

329 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη ιστορία της συμμετοχής...*, ό.π., σελ. 45.

Ενθύμιον εκστρατείας 1915, Δράμα. Όρθιοι από αριστερά Παναγιώτης Βενέτης, Δημήτριος Γούλας, Δημήτριος Αντ. Μπομπότης (παππούς του επιμελητή του βιβλίου). Καθιστοί, Παναγιώτης Γεροβασίλης, Νικόλαος Γεροβασίλης, από το Νταμπεγλί (Χλόη).

Η κατάσταση ήταν λεπτή και ασυνήθιστη από πλευράς διεθνούς δικαίου, γιατί η Ελλάδα ενώ ήταν ουδέτερη, είχε γίνει συμμαχική βάση ενίσχυσης της Σερβίας κατά των Κεντρικών Δυνάμεων³³⁰. Η Ελλάδα πληροφορούμενη την επιστράτευση της Βουλγαρίας, η οποία πρόβαλε την δικαιολογία ότι ήταν μέτρο πρόνοιας, αποφάσισε να κηρύξει γενική επιστράτευση. Κλήθηκαν συνολικά 24 κλάσεις. Έτσι στις 16 Σεπτεμβρίου 1915 ο Σταύρος Καραμπερόπουλος τοποθετήθηκε σε άλλη μονάδα, στο 21^ο Πεζικό Σύνταγμα, το Σύνταγμα των Κρητών, μαζί με το 19^ο και 20^ο Σύνταγμα, τα οποία ανήκαν στην 7^η Μεραρχία με έδρα την Καβάλα. Το Β' Σώμα Στρατού επρόκειτο να μεταφερθεί με θαλάσσια μέσα στη Θεσσαλονίκη. Από την αρχή φάνηκε καθαρά ότι ο πόλεμος θα ήταν

330 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη ιστορία της συμμετοχής...*, ό.π., σελ. 48.

μακροχρόνιος και σκληρός, πόλεμος χαρακωμάτων, γιατί κανείς από τους αντιπάλους δεν μπορούσε να πετύχει αποφασιστική νίκη³³¹.

Οι επιτάξεις δεν ήταν έγκαιρες και δεν απέδωσαν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Παρατηρήθηκε απροθυμία των κατοίκων να παραδώσουν τα κτήνη τους, όπως και τα οχήματα. Ελλείψεις υπήρξαν και σε υλικά, ιδίως κουβέρτες, αντίσκηνα, υδροδοχεία. Τελικά, το σχέδιο της «στρατηγικής συγκεντρώσεως» του Ελληνικού Στρατού δεν ολοκληρώθηκε, εξ αιτίας της αποβάσεως των συμμάχων στη Θεσσαλονίκη. Τα Σώματα Στρατού Α΄ και Β΄ πραγματοποίησαν την επιστράτευση στις έδρες τους και μεταφέρθηκαν στη Μακεδονία μόνο οι μη μεραρχιακές μονάδες, στις οποίες ανήκε το 21^ο Σύνταγμα Πεζικού στο οποίο είχε ενταχθεί ο Σταύρος Καραμπερόπουλος³³².

Αγνοούσε το χρόνο της απόλυσής του. Αν τα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα ομαλοποιούνταν, τότε θα απολυόταν. Η δεύτερη παραίτηση του Ελ. Βενιζέλου και ο σχηματισμός της Κυβέρνησης Ζαΐμη έμπλεξαν τα πράγματα³³³. Πέρασαν αρκετοί μήνες χωρίς επικοινωνία με τον τόπο του³³⁴.

Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος ακολουθούσε με τη σκέψη τις βουνοκορφές και βρισκόταν στο Βελεστίνο, ζωντάνευε με τη φαντασία του τα γεγονότα και ζούσε σε αυτά. Έξω από τη μονάδα του, 18 Νοεμβρίου 1915, ερημιά, κατάλευκη ασπράδα, σαν ο κόσμος είχε εκμηδενίσει το κακό και είχε θάψει τις οδύνες του. Το χιόνι έπεφτε και δυο παιδάκια αδελφωμένα, τυλιγμένα στα κουρέλια αγωνίζονταν να επιβιώσουν ψάχνοντας τα μεγάλα βαρέλια της στρατιωτικής μονάδας. Η ανθρωπότητα, σκέφτηκε ο Σταύρος, αλληλοσφαζόταν, πνιγόταν στο αίμα, ύψωνε τα όπλα κατά των αδυνάτων, αλλά δεν μπορούσε να τιμωρεί έτσι τα παιδιά και με τις σκέψεις αυτές ξαναμπήκε στο φυλάκιο³³⁵.

331 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη ιστορία της συμμετοχής...*, ό.π., σελ. 39, 42, 43, 309, 311. Στρατολογικό Γραφείο Βόλου, αρ. Στρατ. Μητρώου 316, Κλάσεως 1901.

332 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη ιστορία της συμμετοχής...*, ό.π., σελ. 44, 45.

333 *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, «Νεότερος Ελληνισμός», ό.π., σελ. 23.

334 Στρατολογικό Γραφείο Βόλου, Αρ. Στρατ. Μητρώου 316, Κλάσεως 1901.

335 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 18 και 27 Νοεμβρίου 1915.

Πολιτική κατάσταση

Στις 6 Δεκεμβρίου 1915 έγινε μια από τις πιο δραματικές εκλογικές αναμετρήσεις στη σύγχρονη Ελλάδα. Η αποχή των Βενιζελικών εν μέσω διχασμού επέτεινε την ανωμαλία, που έμελλε να ταλαιπωρήσει τα επόμενα χρόνια την χώρα. Η μεγάλη διάσταση απόψεων, η οποία προέκυψε το 1915 μεταξύ του βασιλιά Κωνσταντίνου και του πρωθυπουργού Ελ. Βενιζέλου, ως προς τον προσανατολισμό της εξωτερικής πολιτικής, οδήγησε τη χώρα σε βαθιά κρίση και πήρε προεκτάσεις εθνικού διχασμού, με αποτέλεσμα η πολιτική ζωή να αποσταθεροποιηθεί.

Στο τέλος Ιανουαρίου του 1916 η Ελλάδα υπέβαλε στους Συμμάχους σχέδιο, που εκπονήθηκε από τον αντισυνταγματάρχη Ιωάννη Μεταξά, για τη ρύθμιση της στρατιωτικής κατάστασης στην Μακεδονία. Σύμφωνα με αυτό τα ελληνικά στρατεύματα αποσύρονταν εκατέρωθεν των πλευρών των συμμαχικών δυνάμεων και συγκεκριμένα τα Α΄ και Β΄ Σώματα Στρατού επρόκειτο να παραμείνουν στην Παλαιά Ελλάδα με τις μη Μεραρχιακές μονάδες τους στο Βόλο³³⁶.

Από τον Νοέμβριο του 1915 η ελληνική κυβέρνηση επιθυμούσε τη μερική αποστράτευση του Ελληνικού Στρατού, που ανερχόταν σε 300.000 άντρες, για λόγους οικονομίας, ανακούφισης των στρατευμένων εφέδρων και τη μείωση της καχυποψίας του Γάλλου στρατηγού Σαράιγ (Μωρίς Σαράιγ, 1856-1929), που φοβόταν την προσβολή των συμμαχικών δυνάμεων από τα νότα. Τελικά, το έργο της αποστράτευσης ανατέθηκε στην Επιτελική Υπηρεσία Στρατού και στις 8 Ιουνίου 1916 υπογράφηκε Βασιλικό Διάταγμα μεταπτώσεως από τη γενική στη μερική επιστράτευση και απολύθηκαν δώδεκα ηλικίες. Λίγες μέρες αργότερα προκηρύχθηκαν νέες εκλογές και άρχισε η γενική αποστράτευση των εφέδρων³³⁷. Έτσι ο Σταύρος Καραμπερόπουλος στις 25 Ιουνίου του 1916 απολύθηκε, επέστρεψε στον τόπο του και γεμάτος χαρά αγκάλιασε την οικογένειά του³³⁸.

336 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη ιστορία της συμμετοχής...*, ό.π., σελ.. 67-68.

337 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη ιστορία της συμμετοχής...*, ό.π., σελ. 79.

338 Στρατολογικό Γραφείο Βόλου, Αρ. Στρατ. Μητρώου 316, Κλάσεως 1901.

Επιστροφή στο Βελεστίνο

Τον Μάρτιο του 1916 ο Ζήσης Καραμπερόπουλος, αδελφός του Σταύρου, αντιμετώπισε πρόβλημα υγείας με το γιο του, ο οποίος ασθένησε από σοβαρή αρρώστια και τελικά σώθηκε χάρη στις προσπάθειες του γιατρού Ζήση Ζωγράφου, ο οποίος τον έσωσε από βέβαιο θάνατο. Ήταν τόση η ευγνωμοσύνη του ώστε στις 23 Μαρτίου 1916 δημοσίευσε στην τοπική εφημερίδα *Η Θεσσαλία* ευχαριστήριο προς τον γιατρό Ζήση Ζωγράφου³³⁹.

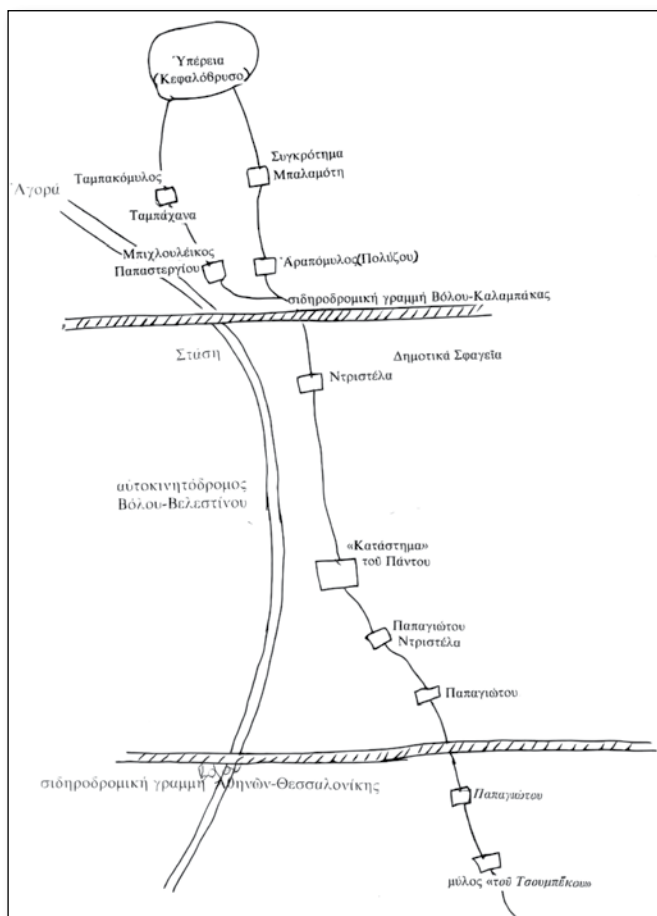
Τον Αύγουστο του 1916 η Αλεξάνδρα έμεινε έγκυος. Επιστρέφοντας στον τόπο του ο Σταύρος ξανάνωσε. Κοίταζε πάλι την κατάφυτη πεδιάδα από αγριόδεντρα και οπωροφόρα. Το μάτι του χαιρόταν την απεραντοσύνη του πράσινου, ξεκουραζόταν, ξέφευγε τον περιορισμό, λευτερονόταν η ψυχή του. Έβλεπε τα περιβόλια γεμάτα με άφθονα λαχανικά και οπωρικά.

Τα αστείρευτα νερά της Υπέρειας έτρεχαν διασχίζοντας όλη την κατοικημένη περιοχή. Δούλευαν οι μύλοι³⁴⁰ μέρα νύχτα από τα νερά της Υπέρειας Κρήνης, ο «Μπας μύλος», ο «Ταμπακόμυλος», ο «Μπεχλιουλείκος», ο «Αραπόμυλος», ο «μύλος Τσιουμπέκου», οι «μύλοι Παπαγιώτου, Μπαλαμώτη και Πάντου». Δούλευαν οι εργάτες, κόπιαζαν να παράγουν το αλεύρι να φτιάξουν οι νοικοκυρές το ψωμί, να φάνε οι άντρες, να αντέχουν την κούραση και το μόχθο, να φάνε τα παιδιά, που έπαιζαν ξένοιαστα στα σοκάκια, να φάνε τα άρρωστα παιδιά να πάψουν να φωνάζουν πως πεινούσαν. Οι μυλωνάδες με την εργατικότητα τους άφησαν εποχή και έγραψαν ιστορία μέχρι το τέλος θυμίζοντας παλιές ευτυχισμένες μέρες και αφήνοντας το στίγμα τους στην περιοχή, όπως ο παλιός μισοκατεστραμμένος μιναρές, δείγμα της τουρκικής κυριαρχίας στο Βελεστίνο, μαζί με το παλιό Ρολόι δίπλα στην εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου, σημεία αναφοράς στο πέρασμα των χρόνων³⁴¹.

339 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 24 Μαρτίου 1916.

340 Αικ. Πολυμέρου Καμηλάκη, «Υδροκίνητες Βιοτεχνίες στο Βελεστίνο», *Υπέρεια*, τόμ. 1, Πρακτικά Α΄ Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας», (Βελεστίνο 1986), Αθήνα 1990, σελ. 161-325.

341 Θωμά Βινίκιου, *Πανθεσσαλικό Λεύκομα*, Βόλος 1927, σελ. 217.

Σχεδιάγραμμα με την πορεία του νερού της Υπέρειας Κρήνης-Κεφαλόβρυσου και τους μύλους.

Στις 12 Σεπτεμβρίου 1916 στο Ειρηνοδικειακό Κατάστημα, που στεγαζόταν το Συμβολαιογραφείο, στο σπίτι του Στέργιου Ντόντου «Συμβολαιογραφούντος του Ειρηνοδίκη Φερών Ν. Γιαγκίνη» με παρουσία μαρτύρων, ο Σταύρος Καραμπερόπουλος αγόρασε από τη Σεβαστή, χήρα Αρ. Χατζηγεωργίου το γένος Ι. Παπασταύρου, κάτοικο Καναλίων του Δήμου Βοΐβης, την πατρική της κληρονομιά μετά το θάνατο του πατέρα της, Ι. Παπασταύρου, ένα μαγαζί με τον προαύλιο χώρο του μέσα στην κωμόπολη του Βελεστίνου κοντά στην πλατεία λαχαναγοράς συνορευόμενον από γύρω συνολικώς με Γ. Χατζηθεοδώρου, ρέμα, Δ.

Κολοκοτρώνη, πλατεία λαχαναγοράς και κληρονόμων Κ. Χατζηθεοδώρου στην τιμή των 1.375 δραχμών³⁴².

Ήταν 18 Οκτωβρίου 1916 και τα πρώτα φθινοπωρινά ρίγη στο σώμα ανέλαβαν να πείσουν τους κατοίκους ότι διένυαν το φθινόπωρο³⁴³. Ο Σταύρος κοιτάζοντας τον γκρίζο ουρανό αισθανόταν να απλώνεται μια μελαγχολία, που γινόταν βαθύτερη και πιο αισθητή στους ανθρώπους της υπαίθρου. Οι κορυφές των βουνών της Θεσσαλικής πεδιάδας ήταν βυθισμένες στα σύννεφα και τα σύννεφα αυτά, πολυφορτωμένα και κατάμαυρα, έφταναν στην άκρη του ορίζοντα. Σήκωσε τα μάτια προς τον ουρανό και δυο τρεις σταλαματιές έπεσαν στο μέτωπο και στα χέρια του. Τον τραβούσε, τον σκλάβωνε η ζωή στον ανοιχτό αέρα. Θαύμαζε όταν φύτρωνε το λουλούδι, όταν άνθιζε το δέντρο και χαιρόταν από καρδιάς, όταν έβλεπε τους καρπούς των δέντρων, εκεί ήταν η αληθινή ζωή.

Το νερό έτρεχε από το πρόσωπο στο λαιμό, γλιστρούσε στο σώμα του, μούσκευε τα ρούχα. Τα παπούτσια άρχισαν να χώνονται στη λάσπη και να βαραίνουν. Αισθάνθηκε μια ανέκφραστη χαρά έτσι βρεγμένος. Ένιωσε την ανάγκη να φιλοσοφήσει λιγάκι, και τα ρούχα του έγιναν ολοένα βαρύτερα και τα παπούτσια το ίδιο, αλλά αυτός περπατούσε βρεγμένος ως το κόκκαλο και αγωνιζόταν να λύσει τα προβλήματα των λαών, που έπαιζαν το παιχνίδι του πολέμου. Αντίθετα η Αλεξάνδρα ένιωσε το τραγούδι της ζωής στα σωθικά της, το κορμάκι της ξεχείλωσε, βάρυνε, γλώμιαζε και γέμιζε από περηφάνια³⁴⁴.

Στις 30 Απριλίου 1917 η οικογένεια του Σταύρου και της Αλεξάνδρας Καραμπεροπούλου απέκτησε ένα ακόμη χαριτωμένο κοριτσάκι, την Παναγιωτούλα. Η ζωή του Σταύρου τώρα είχε μπει στο δρόμο της και ακολουθούσε τον ρυθμό της. Το αποικιακό ψηλό και δίπατο με τους χοντρούς πέτρινους τοίχους γινόταν ολοένα και πλουσιότερο. Εκεί έβαζε την ψυχή του και το εμπορικό του δαιμόνιο. Δεν έλειπε τίποτα με όλη τη δυσκολία της εποχής. Εκεί μέσα βρίσκονταν τα πάντα. Από καρφίτσα μέχρι μεγάλα καδρόνια³⁴⁵.

342 Αρχείο Ειρηνοδικείου Βελεστίνου, αρ. πρ. 9107.

343 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 18 Οκτωβρίου 1916.

344 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

345 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

Η πλευρά προς το δρόμο είχε εκτεθειμένα όλα τα χοντρά είδη της μπακαλικής, τα οποία έδειχναν την ακμή του μαγαζιού και την εμπορική ικανότητα του Σταύρου. Η τύχη ευνοούσε την πίστη και τη θέλησή του. Ό,τι έπιανε, ό,τι σκεπτόταν το πραγματοποιούσε³⁴⁶. Καμάρωνε το απόκτημά του. Το οικόπεδο έπιανε όλο το τετράγωνο. Βρισκόταν στη γωνία του κεντρικού δρόμου της αγοράς και του δρόμου που οδηγούσε στην εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου³⁴⁷.

Δυο μήνες μετά τη γέννηση της κόρης τους Παναγιώτας η οικογένεια Καραμπεροπούλου θεώρησε ότι ήταν ο κατάλληλος χρόνος και αποφάσισε να τη βαφτίσει, ίσως περισσότερο αναγκάστηκε από φόβο να μην πάθει η μικρή τίποτε. Έτσι, στις 25 Ιουνίου 1917 έγινε η βάφτιση στον Άγιο Κωνσταντίνο με ανάδοχο τον Ανδρέα Παπαγιώτου, μυλωθρό και με ιερέα τον παπά Καμαγιάννη. Ήταν μια σεμνή τελετή, που χαροποίησε την οικογένεια και έδωσε μια νότα αλλαγής³⁴⁸. Δυο μήνες μετά την πρώτη βάφτιση της οικογένειας ακολούθησε και άλλη. Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος ήταν αγαπημένος με τα αδέρφια του και μάλιστα με αυτήν τη βάφτιση δέθηκε περισσότερο. Ο γιος του Αλέξη Καραμπερόπουλου, Τιμολέων, γεννήθηκε στις 4 Αυγούστου 1917 και σε έναν μήνα στις 7 Σεπτεμβρίου του 1917 έγινε η βάφτιση στον Άγιο Κωνσταντίνο με ιερέα τον παπα-Καμαγιάννη³⁴⁹.

Κατάσταση στο Βελεστίνο, 1916

Στις 9 Μαρτίου 1916 το εσωτερικό της Θεσσαλίας βρισκόταν στο έλεος του Θεού. Οι κάτοικοι της πίστευαν πως μάλλον ήταν ξεγραμμένοι από τον χάρτη του Βασιλείου της Ελλάδος γιατί διαφορετικά δεν εξηγούνταν η αχαρακτήριστη εγκατάλειψη πληθυσμού τόσων χιλιάδων χωρίς πετρέλαιο, ζάχαρη και άλλα είδη πρώτης ανάγκης. Οι κάτοικοι του Βελεστίνου, όπως και οι άλλοι κάτοικοι του κάμπου της Θεσσαλίας, υποβάλλονταν σε δαπάνες χρημάτων και κόπου να ταξιδέψουν μέχρι το

346 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

347 Μαρτυρία Δημητρίου Καραμπερόπουλου.

348 Ληξιαρχική Πράξη Βάφτισης 17/25 Ιουνίου 1917.

349 Ληξιαρχική Πράξη Βάφτισης 22/7 Σεπτεμβρίου 1917.

Βόλο για να αγοράσουν μια οκά πετρέλαιο ή εκατό δραχμές ζάχαρη. Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος ήταν σε επίταξη την περίοδο αυτή αλλά η οικογένειά του δόξαζε τον Θεό, γιατί με το μαγαζί δεν της έλειπε τίποτε. Ότι χρειαζόταν το προμηθευόταν από τους φίλους, που κατέβαιναν στο Βόλο. Πόσοι όμως κάτοικοι στερούμενοι πόρων έμεναν στο σκοτάδι και πόσα χωριά του κάμπου δεν είχαν ούτε μια κουταλιά ζάχαρη για τους άρρωστους³⁵⁰.

Επιτέλους, στις 17 Μαρτίου 1916 κατέπλευσε στο λιμάνι του Βόλου το ατμόπλοιο «Σέσωστρις» με 4.400 τόνους σίτου να τους παραλάβει το υποκατάστημα της Εθνικής Τράπεζας Βόλου. Το ίδιο βράδυ η Επιτροπή καθόρισε το ποσό διάθεσης του σιτοφορτίου και ο μύλος του Βελεστί-νου κανονίστηκε να πάρει 10.000 οκάδες³⁵¹ για επάρκεια διατροφής 36-40 ημερών³⁵². Όμως το φορτίο ήρθε στο λιμάνι του Βόλου, αλλά ο αναμενόμενος ελεγκτής από την Αθήνα, αν και πέρασαν τρεις μέρες, δεν φάνηκε ακόμη. Έτσι το ατμόπλοιο παρέμενε δεμένο στο λιμάνι με το πολύτιμο φορτίο απείραχτο, ενώ στην πόλη και στα χωριά ο κόσμος πιεζόταν και υπέφερε από την πείνα³⁵³.

Έφτασε 23 Ιουνίου και όλα τα χωριά, τα οποία τροφοδοτούνταν από την πόλη, βρισκόνταν σε απελπιστική κατάσταση και οι κάτοικοι υπέφεραν από πείνα. Δυστυχώς, άλευρα δεν υπήρχαν άλλα, παρά μόνο για τις ανάγκες του Βόλου. Οι πληροφορίες έλεγαν ότι άλευρα για τα χωριά επρόκειτο να φθάσουν την Τρίτη 26 Ιουνίου και «Κύριος οίδεν» πώς μπορούσαν να περάσουν οι κάτοικοι μέχρι τότε. Η κατάσταση δεν ήταν καθόλου ευχάριστη και το φάσμα της πείνας τριγύριζε διαρκώς³⁵⁴.

Το ζήτημα του «άρτου και του σίτου» έφτασε στο απροχώρητο. «*Η πείνα, δώρον της ανεκδότου των τσιφλικούχων επιμονής, μη εννοού-ντων ούτε εις νόμους, ούτε εις διατιμήσεις, ούτε εις επιταγάς κράτους να υποκύψη, εγκαθιδρείσα πλέον εις τα χωριά, κρούει ήδη τας θύρας των Θεσσαλικών κωμοπόλεων και πόλεων*». Μερικοί υποστήριζαν ότι αυτό ήταν το αποτέλεσμα της αξιοθρήνητης διαχείρισης του ζητήματος από

350 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 9 Μαρτίου 1916.

351 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 18 Μαρτίου 1916.

352 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 18 Φεβρουαρίου 1916.

353 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 20 Μαρτίου 1916.

354 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 23 Ιουνίου 1916.

την προκάτοχο κυβέρνηση, η οποία αντί να φέρει αμερικανικά αλεύρα, όπως φώναζε πριν ένα δίμηνο ο Βενιζέλος, οπότε θα έτρωγαν ψωμί με 60-65 λεπτά, αυτή η κυβέρνηση αντί να επιτάξει τη σοδειά πριν από τον αλωνισμό, έσπευδε την παραμονή της σοδειάς να υπερτιμήσει κατά 6,5 λεπτά εντελώς αδικαιολόγητα το στάρι, δίνοντας φτερά στην κερδοσκοπία των τσιφλικούχων, τα οποία δυστυχώς ήταν τόσο δύσκολον να περικοπούν.

Οι κάτοικοι του κάμπου δεν είχαν άλλο παρά να ζουν με την ελπίδα της αποστολής και αυτή τους κρατούσε σε συγκρατημένες αντιδραστικές ενέργειες. Η παρατεινόμενη όμως έλλειψη εξήγειρε τους χωρικούς, οι οποίοι άρχισαν να αντιδρούν, αντιλαμβανόμενοι ότι επρόκειτο να πεθάνουν από την πείνα *«εις στιγμήν καθ' ην ηφθόνει εν Θεσσαλία ο σίτος. Τα πρώτα συλλαλητήρια εγένοντο»*. Τέτοια ήταν η κατάσταση στο Βελεστίνο και τόσο υπέφεραν οι κάτοικοι, ώστε την Κυριακή της 3 Ιουλίου 1916 οι ναοί δεν ελειτούργησαν ελλείψει προσφορών³⁵⁵. Αυτή ήταν η κατάσταση, που αντιμετώπισε ο Σταύρος Καραμπερόπουλος σαν απολύθηκε και προσπάθησε να αντιμετωπίσει όσο μπορούσε τις δυσκολίες.

Το κίνημα της Εθνικής Άμυνας στη Θεσσαλονίκη ανάγκασε τον Βενιζέλο με το πραξικόπημα της 16 Αυγούστου να ηγηθεί. Οι επαναστάτες στη Θεσσαλονίκη εδραίωσαν τις θέσεις τους και η ελληνική Κυβέρνηση στην Αθήνα φοβήθηκε το ενδεχόμενο να στραφεί το κίνημα κατά του θρόνου. Στις 20 Αυγούστου οι σύμμαχοι υποστηρίζοντας το Κίνημα ζήτησαν τον έλεγχο λιμανιών, σιδηροδρόμων, ταχυδρομείων και την εκδίωξη των πρακτόρων του εχθρού³⁵⁶.

Το Σάββατο 10 Σεπτεμβρίου 1916 μια δυνατή θύελλα ξεσηκώθηκε και αναστάτωσε την περιοχή του Βελεστίνου. Μια θύελλα που συνοδευόταν από πρωτοφανές χαλάζι, καταστρέφοντας τα πάντα. Πολλές στέγες σπιτιών αρπάχτηκαν από το δυνατό αέρα, κεραμίδια έσπασαν, πλάκες στέγης έφυγαν από τη θέση τους. Οι κάτοικοι του Βελεστίνου δεν πίστευαν στα μάτια τους για τη συμφορά, που έβλεπαν. Μέσα στα

355 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 5 Ιουλίου 1916.

356 *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, «Νεότερος Ελληνισμός», ό.π., σελ. 37-38.

πληττόμενα σπίτια ήταν το Σχολείο και το Κοινοτικό γραφείο, κτίρια, που είχαν γίνει με τόσο αγώνα³⁵⁷.

Όσο περνούσαν οι μήνες η κατάσταση χειρότερη όχι μόνο στη Θεσσαλία αλλά σε ολόκληρη την Ελλάδα. Η κυβέρνηση Ζαΐμη έπεσε και η «Τριανδρία» του Βενιζέλου, Δαγκλή, Κουντουριώτη σχημάτισε την «προσωρινή κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης» στις 26 Σεπτεμβρίου 1916, ανατρέποντας το σχέδιο του βασιλιά Κωνσταντίνου για εκλογές τον ίδιο μήνα και έτσι η πολιτική κατάσταση άλλαξε³⁵⁸.

Ο λαός όμως υπέφερε και ζητιάνευε, γύρευε ψωμί. Μαζεμένοι πολλοί Βελεστινιώτες συζητούσαν και προβληματίζονταν γιατί να έρθει πείνα «αφού η της Αμερικής οδός είναι ελευθέρα και μόλις τρεις μήνες πέρασαν από την εσοδείαν ήτις μόνη της ήρκει επί τετράμηνον ολόκληρον να διαθρέψη την Ελλάδα. Ειδικώς δε η θεσσαλική εσοδεία ηδύνατο ολόκληρον έτος να τροφοδοτήση τους Έλληνες και να περισσεύουν και άνω των δέκα εκατομμυρίων προς εξαγωγή». Δεν παρέλειπαν βέβαια να εκφράσουν τις πολιτικές τους πεποιθήσεις και να ρίχνουν το βάρος στην εγκληματική αδιαφορία, αδράνεια και σύγχυση των αρμοδίων, οι οποίοι από τη μια άφησαν τη θεσσαλική σοδεία μέσα σε ένα τρίμηνο να δραπετεύσει, από την άλλη άφησαν τη χώρα χωρίς να παραγγείλουν ακόμη φορτία σταριού από την Αμερική³⁵⁹.

Έφθασε 11 Νοεμβρίου και δυστυχώς οι ελπίδες προμήθειας αλεύρων από το εσωτερικό ναυάγησαν. Η βολιώτικη επιτροπή απελπισμένη έδωσε στους αρτοποιούς να ζυμώσουν 6.000 οκάδες καλαμποκίσιο αλεύρι για την παρασκευή μπομπότας. Αν η πείνα εξακολουθούσε και δεν πρόσφεραν ψωμί στις γύρω περιοχές του Βόλου, αντιλήφθηκαν πως υπήρχε φόβος για σκηνές και διαμαρτυρίες. Μόλις το πληροφορήθηκε η επιτροπή Βελεστινιωτών κατέβηκε στο Βόλο να πάρει σειρά και να αποφύγει τα παρατράγουδα³⁶⁰.

Τις επόμενες μέρες η μπομπότα πωλήθηκε προς 1-1,5 δραχμή την οκά. Ακόμη πωλήθηκε και η κουραμάνα του στρατού, την οποία αγόρασαν λυσσωδώς 3,50-4 δραχμές την κάθε μια. Ωστόσο, υπήρχε κάποιο πρό-

357 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 11 Σεπτεμβρίου 1916.

358 *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, «Νεότερος Ελληνισμός», ό.π., σελ. 36-38.

359 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 9 Οκτωβρίου 1916.

360 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 11 Νοεμβρίου 1916.

βλημα με αυτή. Η δυσφορία του κόσμου της πόλης ήταν μεγάλη, γιατί από την μπομποτά υπήρχαν κρούσματα στομαχικών διαταραχών. Αυτοί δεν ήταν συνηθισμένοι όπως οι κάτοικοι των χωριών³⁶¹.

Η λύση του ελληνικού προβλήματος καθυστερούσε. Το μαρτύριο της πείνας παρατεινόταν ολοένα και περισσότερο και όλοι έβλεπαν πως δεν υπήρχε κανένας τρόπος να τερματιστεί μέσα σε λίγο διάστημα. Η διανομή του αλεύρου γινόταν όπως πριν και μάλιστα όχι τακτικά, αλλά κατά διαλείμματα. Δυστυχώς η κατάσταση έγινε χειρότερη με τη βροχή, η οποία εμπόδισε τη διανομή στους αγροτικούς πληθυσμούς της περιφέρειας. Κάποιοι συζήτησαν την πρόταση της αποστολής σταφίδας από την Αθήνα, για συμπλήρωση της τροφής των κατοίκων. Όμως ήταν απλή πρόταση χωρίς να ληφθεί καμιά απόφαση. Τα λαχανικά κρύβονταν και πωλούνταν στη μαύρη αγορά σε αφάνταστες τιμές. Κάποιοι χωριανοί σχολίαζαν πως πουλούσαν το κριθάρι προς έξι δραχμές την οκά. Και εφόσον η κατάσταση παρέμενε τέτοια, ελάχιστοι ήταν αυτοί που μήνυαν την αισχροκέρδεια και καταδίκαιζαν τους υπαίτιους³⁶².

Την περίοδο αυτή ο Δημήτρης Κουντούρης συνέδραμε με κάθε τρόπο τον λαό του Βελεστίνου, ο οποίος εξέφραζε τις ευχαριστίες και την ευγνωμοσύνη δημόσια «*προς τον αόκνω, αφιλοκερδώς, ωφελίμως τω λαώ εργαζόμενον και παρέχοντα καθημερινώς παντί τε την ηθικήν και υλικήν συνδρομήν του...καίτοι προσκρούει εις την μετριοφροσύνην αυτού*». Πολλοί ήταν οι ευχαριστούντες και ευγνωμονούντες: Δ. Τσέκος, Στ. Παπατόλιας, Γ. Μούχας, Πισ. Σαράντης, Στεργ. Παπατσιβίκας, Μιχ. Λαΐτσος, Ν. Νεμπής, Β. Τσιμπουκλής, Μ. Αθ. Μούρας, Δ. Σαράντης, Κούσιος Ζαχούλας, Γ. Μπέλλας, Γ. Αποστολίνας, Στ. Σ. Τσουμπέκος, Π. Τσιμπουκλής, Στεργ. Σαράντης, Σίμος Τσουμπέκος, Γ.Π. Τσουμπέκος, Ζ. Παπαρίζος, Β. Παπαρίζος, Ζ. Παπαστέργιος, Μ. Τσουμπέκος, Ν. Καλόγηρος, Γ. Χικάρος, Γ. Τσελεπής, Β. Καλόγηρος, Τεγ. Λαΐτσος, Γ. Κατσάνος, Γ. Σκρίμπας, Τ. Γ. Γκιολέκας, Μ. Λαμπράκης, Ντ. Σαράντης, Τζήμας Τσέκος, Γ. Α. Γιατσος, Στέργ. Μπριάσνας, Αθ. Νάστου, Μιχ. Γκόγκιας, Γιούλης Γούσης, Ζ. Λαμπράκης, Μ. Δ. Λαμπράκης, Ν. Μάιπας, Παν. Τσουμπέκος, Στέργ. Τσούρικας, Ι. Τσούρικας, Τ. Γκιολέ-

361 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 13 Νοεμβρίου 1916.

362 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 10 Μαΐου 1917.

κας, Γ. Τ. Γιάτσος, Μπούσιος Καμπέτας, Γ. Μπακάλης, Γ. Γκικόκας, Ι. Κογκούλης³⁶³.

Ο λαός εξακολουθούσε να πεινά από την ολέθρια πολιτική, η οποία έσυρε την Ελλάδα «εις βάραθρον και δεν έδωκεν εις τον λαόν την στοιχειώδη αυτής ευμάρειαν. Δημιουργήθηκαν στερήσεις άγνωστοι και οι Έλληνες ενεπλάκησαν εις χειροτέραν εμπόλεμον κατάστασιν»³⁶⁴. Ωστόσο, στις 15 Μαΐου 1917 συνεδρίασε το Πλημμελειοδικείο Βόλου και δικάστηκαν κατηγορούμενοι για αισχροκέρδεια ανάμεσα στους Βολιώτες ήταν και κάποιοι Βελεστινιώτες. Αυτοί ήταν ο Αθ. Στ. Γιάτσος, Ι. Μπακάλης, Γ. Στ. Παπαρίζος. Με την τιμωρία τους ίσως παραδειγματίζονταν και σκέφτονταν σοβαρά την κατάσταση των φτωχών και αδύναμων κατοίκων της κωμόπολής τους³⁶⁵.

Τον Ιούλιο του 1918 πέθαναν πολλοί άνθρωποι από την επιδημία της «ισπανικής γρίπης». Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία η αναλογία ήταν μεγάλη στο Βόλο και στις γύρω Κοινότητες. Ο Πλούτωνας είχε επιφορτιστεί με σημαντική δουλειά. Ο χάρος γινόταν τρομερός και αχόρταγος φαγάς. Η εφημερίδα *Η Θεσσαλία* έγραφε, «Καίτοι εις τα πολυάριθμα και εκτεταμένα πολεμικά μέτωπα από 4 ετών ήτο στρωμένο τραπέζι με άφθονον και εκλεκτήν τροφήν εν τούτοις δεν χορταίνει και πειναλέος επιπίπτει εις τας πόλεις και τα χωρία όπως ο λύκος εις τα κοπάδια». Οι κάτοικοι απογοητευμένοι έβλεπαν τη ζωή να παραμερίζει μπροστά στο δυνατό εχθρό, ο οποίος ορμούσε και έσπαζε τις πόρτες, που του κλείνονταν για να αρπάξει ό,τι βρει. Και δυστυχώς όλοι στο Βελεστίνο ομολογούσαν πως ο «θρίαμβος» του Χάρου ήταν εύκολος γιατί η αντίσταση των ανθρώπων από τις κακουχίες ήταν ασθενική³⁶⁶.

363 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 29 Απριλίου 1917. Τα ονόματα είναι γραμμένα όπως στο κείμενο της εφημερίδας.

364 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 8 Μαΐου 1917.

365 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Μαΐου 1917.

366 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 4 Ιουλίου 1918.

Πολιτικά γεγονότα του 1917

Η πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα ήταν γεμάτη διακυμάνσεις. Στις 19 Απριλίου 1917 οι πρεσβευτές των συμμάχων επέδωσαν στην ελληνική κυβέρνηση κοινή διακοίνωση με την οποία αξίωναν την αποκατάσταση των συμμαχικών ελέγχων στα Ταχυδρομεία, τα Τηλεφωνεία, την Αστυνομία, τους Σιδηροδρόμους, τα Λιμάνια και τα οδικά δίκτυα, που είχαν καταργηθεί τον Νοέμβριο του 1916. Εξ αιτίας των απαιτήσεων αυτών η κυβέρνηση Σπ. Λάμπρου³⁶⁷ παραιτήθηκε και ο Βασιλιάς ανέθεσε τον σχηματισμό νέας κυβέρνησης και πάλι στον Αλέξανδρο Ζαΐμη.

Η κυβέρνηση, που ορκίστηκε στις 21 Απριλίου, αποδέχθηκε πλήρως τους συμμαχικούς ελέγχους και η Γαλλία βιαζόταν να εκδιωχθεί το γρηγορότερο ο βασιλιάς Κωνσταντίνος, για να εγκατασταθεί η κυβέρνηση Βενιζέλου στην Αθήνα και η Ελλάδα να εισέλθει στον πόλεμο στο πλευρό των Συμμάχων. Τη λύση αυτή την ήθελε πριν τον θερισμό στη Θεσσαλία, γιατί διαφορετικά ο αποκλεισμός δεν θα είχε τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα και η κυβέρνηση των Αθηνών έπρεπε να εντείνει την αντίστασή της. Το ελληνικό ζήτημα συζητήθηκε στο Λονδίνο και προτάθηκε η κατάληψη πρώτα της Θεσσαλίας και στη συνέχεια η αξίωση για την παραίτηση του βασιλιά. Οι Βρετανοί συμφώνησαν, αλλά οι άλλες δυνάμεις Ιταλία, Σερβία και Ρωσία, ήταν αντίθετες με την χρήση βίας κατά της Ελλάδος³⁶⁸.

Στο μεταξύ οι πολιτικές εξελίξεις έτρεχαν. Στη διακοίνωσή τους τονίζόταν ότι ο βασιλιάς έπρεπε να πειστεί να αποχωρήσει από την Ελλάδα μέχρι να τελειώσει ο πόλεμος, αφήνοντας ως αντιβασιλιά έναν από

367 Σπυρίδων Λάμπρος (1851-1919), καθηγητής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, διετέλεσε πρωθυπουργός από τις 27 Σεπτεμβρίου 1916 έως τις 21 Απριλίου 1917. Μετέφρασε τα *Ανέκδοτα έγγραφα περί Ρήγα Βελεστινλή*, που είχε ανεύρει ο ελληνιστής Αμίλος Λεγκράν στη Βιέννη και εκδόθηκαν στην Αθήνα το 1891, καθώς επίσης εξέδωσε το βιβλίο, *Αποκαλύψεις περί του μαρτυρίου του Ρήγα*, Αθήνα 1892, και συθέταξε άρθρα για τον Ρήγα Βελεστινλή, «Η πατρίς του Ρήγα», *Νέος Ελληνομνήμων*, τόμ. 15, 1921, σελ. 53-80. Τα ανέκδοτα έγγραφα επανεκδόθηκαν φωτομηχανικά με την προσθήκη ευρετηρίου και επιμέλεια του Δρ. Δημητρίου Καραμπερόπουλου από την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 1996 και 2000.

368 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη ιστορία της συμμετοχής...*, ό.π., σελ. 152-154.

Συμμαχικά στρατεύματα το 1917 παρελαύνουν στη Λάρισα.

τους γιους του. Το βράδυ της 28^{ης} Μαΐου η Μεραρχία Βενέλ πέρασε τα σύνορα της Ουδέτερης Ζώνης και προέλασε στο Θεσσαλικό έδαφος σε τρεις φάλαγγες. Ο υποστράτηγος Ανδρέας Μπαΐρα, γνωρίζοντας από τις αστυνομικές αρχές τις κινήσεις των εισβολέων, ζήτησε οδηγίες από την κυβέρνηση. Ο νομάρχης Λάρισας, Νικόλαος Κρίτσας, απέστειλε οδηγίες στους Επάρχους γράφοντας μεταξύ άλλων «*Ο Βασιλεύς συνιστά υπακοήν εις τας οδηγίας της Κυβερνήσεως. Εν περιπτώσει εισόδου των Συμμαχικών Στρατευμάτων, άπασαι αι αρχαί θα παραμείνωσιν εις τας θέσεις των*». Ο διοικητής του Α΄ Σώματος Στρατού έδωσε διαταγή «*Συμμαχικά στρατεύματα θέλουσι καταλάβει σημεία τινά Θεσσαλίας. Ουδεμίαν θέλετε προβάλλει αντίστασιν...*».

Στις 30 Μαΐου ο στρατηγός Βενέλ στην είσοδο της Λάρισας συνέλαβε τον Υποστράτηγο Ανδρέα Μπαΐρα, ο οποίος του ανακοίνωσε ότι ήταν στη διάθεσή του, μαζί με ολόκληρο το επιτελείο του. Ωστόσο, ο στρατηγός του δήλωσε δε ότι αν ριφθεί έστω και ένας τυροβολισμός, επρόκειτο να βομβαρδίσει όλη τη Λάρισα. Στη συνέχεια τα Συμμαχικά Στρατεύματα εισήλθαν στην πόλη και αφόπλισαν τις Ελληνικές μονάδες³⁶⁹. Στις 31

369 Σχετικά βλ. Νίκου Παπαθεοδώρου, «Οι Γάλλοι στη Λάρισα το 1917», εφημ. *Ελευθερία*, 28 Ιουνίου 2015, από όπου και η φωτογραφία με την παρέλαση στη Λάρισα των συμμαχικών στρατευμάτων.

Μαΐου κατελήφθησαν το Βελεστίνο, ο Βόλος και τα Τρίκαλα. Οί Έλληνες αξιωματικοί τέθηκαν υπό κράτηση, ενώ οι σπλίτες στάλθηκαν στα έργα οδοποιίας στο Λιτόχωρο³⁷⁰.

Οι σύμμαχοι Γάλλοι με ένα τμήμα του στρατού σιδηροδρομικώς κατέλαβαν κατά τις 10 το πρωί το Βελεστίνο. Έκπληκτοι είδαν οι κάτοικοι τους συμμάχους και δεν αντέδρασαν σε κανένα από τα μέτρα, που πήραν προς «αποσόβησιν παντός απευκταίου»³⁷¹. Και μόνο όταν διάβασαν τα σχόλια τοπικής εφημερίδας κάποιοι κατάλαβαν, «*Μακάριος ο πληθυσμός της Θεσσαλικής γης. Τόσο μακάριος μερικές φορές που οι άλλοι τον ζηλεύουν. Τα μεγάλα γεγονότα περνούν από πάνω τους χωρίς να αγγίζουν καμιά χορδή της ψυχής τους έτσι που έχουν γίνει. Το δάχτυλο του χρόνου ξεφυλλίζει την τραγική ιστορία του πολέμου και τούτοι περιμένουν ατάραχοι και απαθείς το αύριο. Οι κάτοικοι του Βελεστίνου δεν έχουν βέβαια τη μεγάλη ποιητική ψυχή και τους μεγάλους αυθόρμητους ενθουσιασμούς, μπορούν όμως να συγκινηθούν από μερικούς στίχους και να αποβάλλουν την αδιαφορία. Μπορούν να κάνουν τη μικρή χαρά μεγάλη όταν το θέλουν. Μπορούν να κάνουν την αγανάκτησή τους επικό τραγούδι*»³⁷².

Μαζί με τον γαλλικό στρατό, 2 Ιουνίου 1917, ήρθαν και οι εκ Θεσσαλονίκης φιλελεύθεροι Σπ. Σπυρίδης, Τάκης Οικονομάκης, διευθυντής της εφημερίδας *Η Θεσσαλία*, Κ. Στέλλος³⁷³ ιατρός, Ευαγγελίδης, κτηματίας και άλλοι σαράντα, οι οποίοι έγιναν αντικείμενο ενθουσιωδών εκδηλώσεων. Οι κάτοικοι «*χιλιαπλασιάστηκαν εις την αγγελίαν ότι η Εθνική Κυβέρνησις της Θεσσαλονίκης εξέδωκε νόμον περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως των σιφλικίων*». Μετά την έκκληξη ακολούθησε ο ενθουσιασμός των χωρικών και η ελπίδα για νέα τάξη πραγμάτων³⁷⁴.

Ο λαός της επαρχίας μετά την οδυνηρή περίοδο της «*εσωτερικής δουλείας και στερήσεως των απαραγράπτων δικαίων ελευθεριών συνελθών την 2 Ιουνίου αυθορμήτως και οιονεί εξ ενστίκτου εις πάνδημον συλλαλητήριον χαιρετίζει το πρώτον, βαθύτατα συγκεκινημένος τας σημαίας των προστατίδων Δυνάμεων ων το περύγισμα υπήρξε πάντοτε διά τον Έλληνα*

370 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη ιστορία της συμμετοχής...*, ό.π., σελ. 156-160.

371 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 1 Ιουνίου 1917.

372 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 31 Μαΐου 1917.

373 Βασ. Γιασιράνη-Κυρίτση, *Ο Πηλιορείτης γιατρός Κ. Στέλλος*, Βόλος 2001, σελ. 33.

374 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 2 Ιουνίου 1917.

άγγελος απολυτρόσεως και εγγύησις ελευθερίας. Αισθάνεται ότι φυγαδευθείσης πλέον της άχρι τούδε δεσποτικής τρομοκρατίας δεν οφείλει ουδ' επί στιγμήν να αναβάλη την πανηγυρικήν εκδήλωσιν των φιλελευθέρων φρονημάτων του, άτινα πίεσις, βία και διωγμός εκράτνυε πολλώ μάλλον αντί να εκριζώση εν τη καρδιά του».

Ψήφισε δε τα κάτωθι:

«1) Αποκηρύσσει τον Βασιλιά Κωνσταντίνον παραβάτην θρασύν και ανίερων του Συνταγματικού όρκου, προς προδοτικήν εξυπηρέτησιν αντεθνικωτάτης γερμανοφίλου πολιτικής.

2) Κηρύσσει την Ένωσιν του με το κράτος της Προσωρινής Κυβέρνησης της Θεσσαλονίκης της μόνης ενσαρκούσης τα φυλετικά ιδεώδη και την τιμήν της Εθνικής μας υπογραφής.

3) Καταργεί πάσας τας εν τη περιφέρειά αρχάς του εκπτώτου Βασιλέα Κωνσταντίνου.

4) Αναθέτει εις Επιτροπήν την Προσωρινήν διοίκησιν της περιφέρειάς, μέχρι της ποθητής ημέρας της αναλήψεως της διοικήσεως υπό της Προσωρινής Κυβέρνησης Θεσσαλονίκης.

5) Εξουσιοδοτεί την Επιτροπήν να διατρανώση προς τον ενταύθα Στρατιωτικόν Αντιπρόσωπον της Γαλλίας και των λοιπών Προστατίδων Δυνάμεων τα πατροπαράδοτα φιλαντατικά του αισθήματα, κτήμα ευγενές και αναφαίρετον πάσης ελληνικής ψυχής»³⁷⁵.

Λίγες μέρες αργότερα οι ασχολούμενοι με την πολιτική σχολίαζαν στα καφενεία της αγοράς, όπου σύχναζαν, ότι όλη η ιστορία της τελευταίας διετίας και ιδιαίτερα οι δέκα τελευταίοι μήνες με την τρομερή αντίδραση ενός Βασιλιά και την αλύγιστη επιμονή του Ελ. Βενιζέλου ήταν μεγάλη τραγωδία. Είχαν δε την εντύπωση ότι κανένας ιστορικός του μέλλοντος δεν μπορούσε να τολμήσει να «στηθοσκοπήσει» και να βγάλει ασφαλή συμπεράσματα³⁷⁶.

Με το συλλαλητήριο της 6 Ιουνίου 1917, πρωτοφανές στα χρονικά της κωμόπολης, καταλύθηκε το καθεστώς της τρομοκρατίας, εξυγιάνθηκε η ατμόσφαιρα και ανέτειλε ένας νέος ήλιος, που σκόρπισε όλες τις

375 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 2 Ιουνίου 1917. Βασ. Γιασιράνη-Κυρίτση, *Ο Πηλιορείτης γιατρός Κ. Στέλλος*, Βόλος 2001.

376 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 5 Ιουνίου 1917.

Ο Δημήτριος Κουντούρης, πρόεδρος της Κοινότητας Βελεστίνου το 1918, φωτογραφία από τα Θεσσαλικά Χρονικά.

ασχημοσύνες του παρελθόντος, σχολίασαν οι κάτοικοι. Από το πρωί συγκεντρώθηκαν στα γραφεία του φιλελεύθερου Δημ. Κουντούρη, ασπάστηκαν την εικόνα του εθνάρχη Βενιζέλου, ζητωκραύγασαν μανιωδώς και εφοδιαζόμενοι την τρίχρωμη γαλλική σημαία και την ελληνική, τις οποίες κρεμώντας πάνω στο στήθος τους, ξεχύθηκαν στους δρόμους «εν χοροίς και άσμασιν» γιορτάζοντας έτσι την ιστορική μέρα της ανάκτησης της Ελευθερίας.

Και ενώ η ώρα της συγκέντρωσης ορίστηκε στις 4 μ.μ. στην αγορά, το πλήθος συγκεντρώθηκε από το μεσημέρι ακράτητο και ενθουσιώδη. Σωστό παραλήρημα ακολούθησε με την εικόνα του Βενιζέλου στεφανωμένη με δάφνη

και όταν εμφανίστηκε ο Δημ. Κουντούρης να εκφωνήσει λόγο, αποθεώθηκε κυριολεκτικά. Αλλεπάλληλα κατέφθασαν από διάφορα χωριά και κοινότητες τα ενθουσιώδη ψηφίσματα υπέρ του Βενιζέλου και κατά του Κωνσταντίνου. Ο λαός του Βελεστίνου και το Κοινοτικό Συμβούλιο συνήρθαν για να εκφράσουν τα αισθήματα τους με ενθουσιώδη ψήφισμα³⁷⁷.

Στις 26 Οκτωβρίου εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη η Προσωρινή Κυβέρνηση, η οποία ζήτησε και πέτυχε να αναγνωριστεί από τις δυνάμεις της Συνεννοήσεως³⁷⁸. Η πολιτική κατάσταση βελτιώθηκε, όχι όμως και οι συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων. Οι Βελεστινιώτες αντιμετώπισαν και την κακή συμπεριφορά του αποσπάσματος Επισιτισμού. Όλοι εξέφραζαν τα παράπονά τους εναντίον του ενωμοτάρχη Μήτσα, ο οποίος χαρακτηριζόταν «αληθινός τύραννος».

Ίσως έχοντας «περίεργον αντίληψιν του καθήκοντος και φρονών ότι μπορεί να συμπληρώνη τας διαταγάς της Πολιτείας φθάνων μέχρι του σημείου να παρεμβάλη όχι μόνον εις την τροφοδοσίαν των κατοίκων αλλά και εις αυτάς ακόμη τας εργασίας της σποράς μύρια προσκόμματα». Οι έχοντες τη δύναμη της εξουσίας Βελεστινιώτες δεν πίστευαν, πως υπήρχε

377 Εφ. Η Θεσσαλία, 9 Ιουνίου 1917.

378 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη ιστορία της συμμετοχής...*, ό.π., σελ. 188.

ιδιοτελές ελατήριο σε αυτές τις ενέργειες, αν και διαφορετικά αυτή η συμπεριφορά ήταν ανεξήγητη. Το γεγονός όμως ότι σε όσους κατοίκους διαμαρτυρήθηκαν για τα «προσκόμματα άτινα παρενέβαλε» απαντούσε «πηγαίνετε να σας τα διορθώσει ο Βενιζέλος» ήταν αρκετό να δείξει τί τον κινούσε σε τέτοιες ενέργειες!

Ανεξάρτητα όμως από τη διαγωγή αυτή του ενωμοτάρχη, οι κάτοικοι απορούσαν για ποιο λόγο παρέμενε το απόσπασμα στο Βελεστίνο, αφού προ πολλού η περιφέρεια όχι μόνο έδωσε ό,τι είχε να δώσει, αλλά ήδη δεν είχε την επάρκειά της. Γιατί λοιπόν κρατούνταν το εν λόγω απόσπασμα εκεί; Και η απορία έμενε αναπάντητη³⁷⁹.

Επέκταση της περιουσίας του Σταύρου

Οι μήνες περνούσαν και η συμπεριφορά του Δ. Κουντούρη παρέμενε ίδια. Συνέχιζε να βοηθάει τους κατοίκους του Βελεστίνου και της γύρω περιοχής, οι οποίοι συχνά έκαναν κίνηση ευχαριστίας και ευγνωμοσύνης. Έτσι άλλη μια κίνηση έγινε στις 4 Νοεμβρίου 1917, ανάμεσα στους οποίους ήταν ο Σταύρος και ο Ζήσης Καραμπερόπουλος.

Ωστόσο, η εργατικότητα και η εμπορική ευστροφία του Σταύρου τον οδήγησαν γρήγορα στην αύξηση της ήδη υπάρχουσας περιουσίας του. Στις 18 Νοεμβρίου 1917 στο Ειρηνοδικειακό Κατάστημα στην οικία του Στ. Ντόντου «Συμβολαιογραφούντος του Ειρηνοδίκου Φερών Γεωργίου Μαρίνου» παρουσία μαρτύρων ο Σταύρος αγόρασε από τον Στυλιανό Γιαννακόπουλο στην τιμή των 4.400 δραχμών την περιουσία, που προερχόταν από κληρονομιά της «αποβιωσάσης» μητέρας του, Αικατερίνης Γιαννακοπούλου, πριν δέκα χρόνια το 1907.

Η σφραγίδα της Κοινότητας Βελεστίνου το 1919 και η υπογραφή του προέδρου της, Δημητρίου Κουντούρη.

379 Εφ. Η Θεσσαλία, 29 Οκτωβρίου 1917.

Αυτή ήταν:

- 1) το 1/3 εξ αδιαιρέτου ενός αγρού εκτάσεως 45 περίπου στρεμμάτων, που βρισκόταν στη θέση «Αγιοργίτικα Αμπέλια»³⁸⁰ της περιφέρειας Βελεστίνου συνορευομένου γύρω-γύρω με δρόμο, με τους αδελφούς Θεοχάρη, τη Βασιλική Κ. Παπαποστόλου, τους αδελφούς Αϋφαντή, τον Ζήση Περσουφλώτη, τους αδελφούς Ακριβούση και την Ελένη Αλογάρη. Τα άλλα 2/3 ανήκαν στους αδελφούς Ζήσιμο και Αθανάσιο Γιαννακόπουλο.
- 2) Το 1/3 εξ αδιαιρέτου ενός αγρού εκτάσεως 8 στρεμμάτων που βρισκόταν στη θέση «Δάσος»³⁸¹ της περιφέρειας Βελεστίνου συνορευομένου γύρω με του Στ. Ντόντου και δρόμου. Τα άλλα 2/3 ανήκαν στους αδελφούς Ζήσιμο και Αθανάσιο Γιαννακόπουλο.
- 3) Το 1/3 εξ αδιαιρέτου ενός αγρού εκτάσεως 5 στρεμμάτων στη θέση «Αγιοργίτικα Αμπέλια» συνορευομένου γύρω με Κων/νο Σκύφτη, πεπατημένα Γούλα και δρόμο. Τα άλλα 2/3 ανήκαν κατά αναλογία στους άλλους δύο αδελφούς Γιαννακόπουλου.
- 4) Το 1/3 εξ αδιαιρέτου μιας ανεγειρομένης υπογείου οικίας κειμένης μέσα στην κωμόπολη του Βελεστίνου, κοντά στη συνοικία «Βαρούσι Μαχαλά» μετά της αυλής, της περιοχής των παραρτημάτων και παρακολουθημάτων της συνορευομένης γύρω με κληρονόμους Μαργαρίτη Αποστολίδη, με κληρονόμους Ελένης χήρας Κουμουρτζή, Δ. Νιμπή, Ελένης Χρ. Ντουμπρουτζά, δρόμου και κληρονόμων Δημητρίου Πληαρρήγα, τα άλλα 2/3 ανήκαν κατ' αναλογία στους αδελφούς Γιαννακόπουλου³⁸².

Στις 27 Φεβρουαρίου 1918 η Αλεξάνδρα Καραμπεροπούλου το γένος Ιωάννου Παπαστεργίου δήλωσε «τα εκ κληρονομίας εκ του αποβιώσαντος πατρός της» και έκανε πωλητήριο της περιουσίας αυτής στο σύζυγό της, Σταύρο Καραμπερόπουλο. Η κληρονομιά ήταν ένα οικόπεδο κείμενο στην κωμόπολη του Βελεστίνου του τέως Δήμου Φερών, κοντά στην αγορά,

380 Δημητρίου Στ. Παπαγεωργίου, «Τοπωνύμια περιοχής Βελεστίνου», *Υπέρεια*, τόμ. 4, *Πρακτικά Δ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 2003), Αθήνα 2006, σελ. 337-416.

381 Δημητρίου Στ. Παπαγεωργίου, «Τοπωνύμια...», *ό.π.*

382 Αρχείο Ειρηνοδικείου Βελεστίνου, αρ. πρ. 9692.

εκτάσεως 140 τετραγωνικών μέτρων συνορευόμενο γύρω με δρόμους και μια πλινθόκτιστη ανώγειο οικοδομή «*απαρτίζουσα κατά το μιν έν διαμέρισμα κατοικίαν, κατά δε το έτερον αποθήκην, κειμένη εντός της κωμοπόλεως Βελεστίνου του Δήμου Φερών και συνορευομένη γύρωθεν με πλατείαν Αγίου Κωνσταντίνου, με δρόμον*». Και σε αυτό το οικόπεδο έκτισε με δικές του δαπάνες ο Σταύρος Καραμπερόπουλος το «*νυν υφιστάμενον ακίνητον λιθασβεστόκτιστον μαγαζείον, όπερ ο ίδιος χρησιμοποιεί διά τας εμπορικάς του επιχειρήσεις επί δε του άλλου κτήματος καταδαφισθέντος*».

Έτσι, από το 1918 ο Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος γκρέμισε το παλιό κτίσμα και έκτισε με δικά του έξοδα τη διώροφη λιθόκτιστη κατοικία στο κέντρο της αγοράς, που έβλεπε στην πλατεία του Αγίου Κωνσταντίνου³⁸³. Το μεγάλο σπίτι ετοιμάστηκε. Ψηλό, πέτρινο, με μεγάλα παράθυρα, με τη διαχωριστική πατούρα στη μέση, που μαζί με του γείτονα απέναντι δέσποζαν στο χώρο. Στη γειτονιά τους, γύρω στα πενήντα μέτρα απόσταση, υπήρχε το πηγάδι του Καζά με νερό πόσιμο³⁸⁴.

Μάχες του Ελληνικού Στρατού. Νέα επιστράτευση

Μέχρι το τέλος του 1917 οι προβλεπόμενες Μεραρχίες έπρεπε να είναι έτοιμες και να μεταφερθούν στις ειρηνικές τους έδρες ή στα Κέντρα Επιστρατεύσεως και στη συνέχεια να γίνει η πρόσκληση των κλάσεων 1916-1917³⁸⁵. Στις 25 Ιανουαρίου 1918 ο βασιλιάς Αλέξανδρος έφτασε στην Θεσσαλονίκη και τις επόμενες μέρες επιθεώρησε το Σώμα Στρατού Εθνικής Άμυνας. Έμεινε πολύ ικανοποιημένος και εξέφρασε τα συγχαρητήρια προς τους ηγήτορες, για το λαμπρό παράστημα των ανδρών και την άρτια οργάνωση των μονάδων. Η επίσκεψή του στο μέτωπο υπήρξε πολύ ωφέλιμη, συνέβαλε στην ανύψωση του ηθικού του στρατεύματος και άμβλυσε τη δυσάρεστη κατάσταση, που είχε δημιουργηθεί από τις αλληπάλληλες στασιαστικές εκδηλώσεις³⁸⁶.

383 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. συμβ. 2552, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

384 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

385 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη ιστορία της συμμετοχής...*, ό.π., σελ. 179.

386 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη ιστορία της συμμετοχής...*, ό.π., σελ. 185.

Ένα γεγονός, που άλλαξε λίγο τη λιμνάζουσα ζωή των κατοίκων του Βελεστίνου, που τους συμπαρέσυρε σε εκδήλωση ξεσπάσματος γλεντιού ήταν στις 31 Ιανουαρίου του 1918, όταν οι διαμένοντες στο Βελεστίνο στρατεύσιμοι από διάφορα χωριά της Μακεδονίας, όπως του Περιβολίου αποφάσισαν να διασκεδάσουν και με τις φωνές και τα τραγούδια τους ξεσήκωσαν τον τόπο. Παραξενεμένοι οι κάτοικοι ρώτησαν να μάθουν την αιτία των φωνών και των συνθημάτων και εκείνοι τους απάντησαν «*επί τη επετείο της επιστρατεύσεως*». Τελικά στο γλέντι τους ενώθηκαν και οι Βελεστινιώτες και όλοι μαζί ενθουσιασμένοι κραύγαζαν υπέρ του πολέμου, του εθνάρχη και των συμμάχων. Ήταν οι εκπρόσωποι του ελληνικού ιδεώδους, ήταν η αδούλωτη και άφοβη ελληνική ψυχή, που ετοιμαζόταν να φυλάξει «Θερμοπόλες»³⁸⁷.

Την 1 Φεβρουαρίου 1918 άρχισε η επιστράτευση με την πρόσκληση των κλάσεων 1911-1914, ενώ υπηρετούσαν ήδη οι κλάσεις 1905 και 1915-1917. Οι στρατιώτες δεν προσήλθαν έγκαιρα, εξ αιτίας του δριμύτατου χειμώνα και της επιδημίας του εξανθηματικού τύφου, που μάστιζε τη χώρα εκείνη την περίοδο. Για συμπλήρωση της δύναμης κλήθηκαν μεταξύ Μαρτίου και Απριλίου και οι κλάσεις 1906-1910³⁸⁸.

Ο ρυθμός επιστράτευσης είχε επιταχυνθεί και στις 8 Φεβρουαρίου 1918 οι επιστρατευμένοι στρατιώτες έστειλαν στο Βελεστίνο γράμματα από το μέτωπο. Με τρεμάμενα χέρια, τρέμουλο στη φωνή, θρησκευτική κατάνυξη και ιεροτελεστία ανοίχτηκαν και διαβάστηκαν από τους συγγενείς και τους συγχωριανούς: «*Ομίχλη πλακώνει γύρω τη φύση και πέρα από τα πενήντα μέτρα πλανώνται σκιές. Ψιλές ψιχάλες πέφτουν βαρυμένες από το πλάκωμα της ομίχλης. Χιονίζει. Ασπρίζουν γύρω όλα. Ησυχία παντού. Φορές νομίζεις πως δεν υπάρχει ψυχή ζώσα κοντά σου, ενώ λίγο παράμερα βρίσκονται χιλιάδες Βούλγαροι με τους οποίους κάθε λίγο ανταλλάσσουμε οβίδες για να μην ξεχαστούμε στη μοναξιά μας*». Μετά την ανάγνωση σκούπιζαν τα βρεγμένα μάτια και λύνοντας τη σιωπή μιλούσαν για τη βαρυχειμωνιά και τις συνέπειές της³⁸⁹.

387 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 1 Φεβρουαρίου 1918.

388 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη ιστορία της συμμετοχής...*, ό.π., σελ. 184.

389 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 9 Φεβρουαρίου 1918.

Ο ταγματάρχης Βασίλειος Αναγνώστου από το μέτωπο έστειλε την 1 Μαρτίου 1918 στον πρόεδρο της Κοινότητας Βελεστίνου Δ. Κουντούρη μια επιστολή με την οποία «καταδηλούται πως αντιλαμβάνονταν εν γένει την κατάσταση οι πραγματικοί πατριώται». Ο πρόεδρος γεμάτος συγκίνηση διάβασε το γράμμα ενώπιον πολλών παρισταμένων, «*Φίλτατε Κουντούρη. Θέλω να σας σφίζω το χέρι διότι εκρατήσατε μετά σταθερότητα την Σημαίαν του ειλικρινούς και του ευγενούς αγώνος υπέρ του συμφέροντος της Πατρίδος και μετ' αυτής και του τόπου μας. Η πολιτική της παρρησίας δεν ήτο δυνατόν να μην θριαμβεύση κατά της πολιτικής των τομαροφίλων τινων δυστυχώς συμπατριωτών της ιδιαίτερας αίγλης της εντιμημένης Πατρίδος μας. Όθεν πέπεισμαι ότι θα αμοιωθής ο ευθαρσής πατριωτισμός σας. Με εξαιρετικήν αγάπην Βασίλειος Αναγνώστου*»³⁹⁰.

Μέχρι τον Απρίλη του 1918 είχαν επιστρατευτεί τέσσερις Μεραρχίες και ο πρόεδρος της γαλλικής κυβέρνησης Κλεμανσώ, επειδή αργούσε η επιστράτευση, ζήτησε να επισπευθεί η προώθηση των μεραρχιών στη Μακεδονία, ενώ το γαλλικό επιτελείο ζήτησε να τελειώσει η οργάνωση των ελληνικών μεραρχιών στη Μακεδονία μέχρι την 1 Μαΐου 1918³⁹¹.

Οι γυναίκες στο Βελεστίνο συντροφευμένες από τα νεαρά κορίτσια σχεδόν τελείωσαν το σπουδαίο έργο προσφοράς προς την Πατρίδα. Καμιά κυρία δεν απουσίαζε. Οι αυλές μοσχοβολούσαν από μυρωδιές, γέμιζαν νεανικά ξεφωνητά, χαρούμενα γέλια, σιγομουρμουρίσματα και ιστορίες. Η φλόγα του πατριωτισμού δεν έλειπε την περίοδο αυτή από τις Κοινότητες του κάμπου και του Πηλίου. Οι πρόεδροι του Βελεστίνου, της Πορταριάς, της Σούρπης και των Κάτω Λεχωνίων απέστειλαν 18 Απριλίου 1918 στην «Πατριωτικήν Ένωσιν» τα εργόχειρα των γυναικών, αρκετά ζευγάρια καλτσών, να διατεθούν κατάλληλα³⁹².

Από τις 5 Απριλίου 1918 από την περιοχή Πολυκάστρου προωθήθηκε στην πρώτη γραμμή και η Μεραρχία Σερρών, υπό τον υποστράτηγο Επαμεινώνδα Ζυμβρακάκη, αποτελούμενη από το 2^ο και 3^ο Σύνταγμα Σερρών. Αντικειμενικός σκοπός της 1^{ης} ομάδας Μεραρχιών ήταν το ύψωμα Σκρα, γιατί αποτελούσε εξέχουσα θέση σε έδαφος της εχθρι-

390 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 1 Μαρτίου 1918.

391 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη ιστορία της συμμετοχής...*, ό.π., σελ. 179.

392 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 19 Απριλίου 1918.

κής διάταξης, ήταν ισχυρά οργανωμένο και οπλισμένο με πολυβόλα και όλμους. Τα συμμαχικά παρατηρητήρια στο όρος Πάικο παρείχαν καλή θέα προς τις βουλγαρικές οργανώσεις. Επιπλέον, η διαμόρφωση του εδάφους επέτρεπε την ανάπτυξη και κάλυψη πολλών συμμαχικών πυροβολαρχιών.

Η απόφαση του αρχιστράτηγου να επιτεθεί η μεραρχία Σερρών κατά του υψώματος Σκρα στηρίχτηκε στην ανάγκη να βελτιωθεί η διάταξη των ελληνικών στρατευμάτων και στην ελπίδα του για μια επιτυχία, που θα εξύψωνε το ηθικό και τη μαχητική τους ικανότητα. Η διαταγή που δόθηκε στον διοικητή της 1^{ης} Ομάδας Μεραρχιών στις 27 Μαρτίου ήταν να μελετήσει την ενέργεια, για την κατάληψη του υψώματος Σκρα και των ανατολικά από αυτό Βουλγαρικών θέσεων. Το σχέδιο προέβλεπε επίθεση σε δυο χρόνους, και χρόνος επιθέσεως ορίστηκε το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μαΐου του 1918. Το πρωί της 17^{ης} Μαΐου ολοκληρώθηκαν όλες οι προετοιμασίες και τα τμήματα πεζικού είχαν προωθηθεί στη γραμμή εξορμήσεως. Η επιχείρηση εξελίχθηκε σύμφωνα με το σχέδιο. *Η επίθεση διεξάχθηκε από πέντε συνολικά Συντάγματα πεζικού, το 5^ο και το 6^ο της Μεραρχίας Αρχιπελάγους, πλαισιωμένα δεξιά από το 7^ο και 8^ο της Μεραρχίας της Κρήτης και αριστερά από το 1^ο Σύνταγμα της Μεραρχίας των Σερρών, υπό τον υποστράτηγο Επαμ. Ζυμβρακάκη, με συνολικό αριθμό 14.546 μαχητές πεζικού, υποστηριζόμενοι από 287 βαρέα και ελαφρά πυροβόλα. Οι Βούλγαροι διέθεταν επίσης πέντε συντάγματα πεζικού υποστηριζόμενα από ισχυρό βαρύ και ελαφρό πυροβολικό*³⁹³.

Παρά τη σθεναρή αντίσταση του εχθρού και τη σφοδρότητα των πυρών του πυροβολικού, που προκάλεσαν μεγάλες απώλειες, το Σύνταγμα πέτυχε να καταλάβει τα υψώματα Σκρα και Τουμουλούς, να ανασυγκροτηθεί, εξ αιτίας απωλειών και να αποκρούσει εχθρικές αντεπιθέσεις με σοβαρές απώλειες για τον εχθρό. Την ημέρα της επίθεσης ο καιρός ήταν νεφελώδης και βροχερός και ευνόησε την επίθεση, γιατί τύφλωσε τα εχθρικά παρατηρητήρια. Το πυροβολικό πέτυχε καλά αποτελέσματα στην καταστροφή των εχθρικών οργανώσεων. Το ηθικό και η γενναιότητα των αντρών προκάλεσαν τον θαυμασμό των συμμάχων και εξασφάλισαν την εμπιστοσύνη τους. Ο αρχιστράτηγος Γκυγιωμά (1863-

393 Περ. *Ο Ερευνητής της Βέροιας*, 20 Νοεμβρίου 2008.

1940) έγραψε: «*Χάρης εις την απaráμιλλον ανδρεία του και την υπέροχον αυτού ορμητικότητα, το Ελληνικόν πεζικόν του Στρατηγού Ζυμβρακάκη, παρά τας δυσμενείς καιρικές συνθήκας, επέτυχον να εκτελέσωσιν άπάσας τας αποστολάς αυτών, υπερενίκησεν άπαντα τα εμπόδια και επέτυχε την κατάληψιν των Βουλγαρικών θέσεων, επί μετώπου δώδεκα χιλιομέτρων, συλλαβόν πλέον των 1700 αιχμαλώτων και κυριεύσαν σημαντικόν υλικόν*».

Η απήχηση της νίκης αυτής ήταν πολύ μεγάλη σε όλη την Ελλάδα. Οι Έλληνες λησμόνησαν προσωρινά τα πολιτικά τους πάθη και γέμισαν από εθνική περηφάνεια. Το φρόνημα στις μονάδες εξυψώθηκε και οι άντρες με αδημονία περίμεναν να αναμετρηθούν με τον εχθρό και να δοξάσουν για μια ακόμη φορά τα ελληνικά όπλα, όπως στις ένδοξες ημέρες των Βαλκανικών πολέμων 1912-1913³⁹⁴.

Την 1 Ιουνίου 1918 πανηγύριζε από το ένα άκρο στο άλλο όλος ο Ελληνισμός για την περιλάμπρη νίκη του ηρωικού στρατού. Τραγούδια χαράς ακούγονταν από κάθε ελληνικό στόμα εξυμνούντα τους ήρωες και δαφνηφόρους στρατιώτες. Ο ηρωισμός και η αυταπάρνηση του Έλληνα στρατιώτη, που έπεσε στο πεδίο της τιμής και έσωσε την Πατρίδα, την εξύψωσαν και ανέβασαν το μεγαλείο της. Η Ιστορία μόνο ήταν αυτή που μπορούσε να περιγράψει τον ηρωισμό του στρατού, να εξυμνήσει το κλέος και την αυταπάρνηση και να στεφανώσει το στρατό με το αμάραντο στεφάνι της δόξας³⁹⁵.

Ένα μήνα μετά, η φήμη της ασύγκριτης ορμής του 1^{ου} Τάγματος του Βελεστίνου, που ανήλθε στο Σκρα με τον ταγματάρχη Βασιλείου Αναγνώστου³⁹⁶, διαδόθηκε και στους κατοίκους της κωμόπολης και συμπλήρωσε τη θεσσαλική φεγγοβολή³⁹⁷.

394 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη ιστορία της συμμετοχής...*, ό.π., σελ. 210-215 και 219.

395 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 2 Ιουνίου 1918.

396 Στο τάγμα του Βασιλείου Αναγνώστου βρίσκονταν και ο Δημήτριος Αντ. Μπομπότης, πατέρας της Ασημίνας, το όνομα του οποίου φέρει ο εγγονός του Δημήτριος Α. Καραμπερόπουλος, επιμελητής του βιβλίου. Μάλιστα διατηρούσε την επικοινωνία με τον διοικητή του και συχνά τον μνημόνευε σε σχετικές συζητήσεις.

397 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 6 Ιουλίου 1918.

Προσωπικά οικογενειακά γεγονότα

Ο Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος δεν είχε επιστρατευτεί ακόμη. Ωστόσο, ακουγόταν ότι η απόδοση των κλάσεων δεν ήταν ικανοποιητική, έπαιρναν ικανό αριθμό από τα έμπεδα και περίμενε. Στις 10 Ιουνίου 1918 λίγο πριν γεννηθεί το δικό του παιδί βάφτισε το μόλις 2 μηνών περίπου αγοράκι του Αθανασίου και της Ευθαλίας Καρασμάνογλου και το ονόμασε Δημήτρη με ιερέα τον παπα-Μουχταρέλο³⁹⁸.

Στις 21 Οκτωβρίου 1918, ίσως απόντος του Σταύρου Καραμπερόπουλου η Αλεξάνδρα γέννησε το δεύτερο αγόρι, το οποίο όμως βάφτισαν οι δικοί της μέσα σε δύο μέρες λόγω της ασθενικής κατάστασής του και το ονόμασαν Δημήτρη (1918-1919). Το μυστήριο τελέστηκε στον Άγιο Κωνσταντίνο με ιερέα τον παπα-Μουχταρέλο και ανάδοχοι ήταν ο Ι. Παπαγεωργίου, κτηματίας και ο Ανδρέας Παπαγιώτης³⁹⁹. Ακόμη, στις 18 Νοεμβρίου η οικογένεια Καραμπερόπουλου έχασε ένα τρίχρονο κοριτσάκι, κόρη του Ζήση, τη Μαριγούλα και κηδεύσας ιερέας ήταν ο παπα-Μουχταρέλος⁴⁰⁰.

Ένα δημοσίευμα σε τοπική εφημερίδα του Βόλου, στις αρχές Ιανουαρίου του 1919, φανέρωνε τη μεγάλη θρησκευτικότητα και δράση του Σταύρου Καραμπερόπουλου, «*Αξιοζήλευτος ενέργεια καταβάλλεται κατ' αυτάς υπό των προοδευτικών Εφοροεπιτρόπων του εν Βελεστίνω ιερού ναού Αγ. Κωνσταντίνου Στ. Καραμπεροπούλου και Νικ. Δακοπούλου, επιδιωκόντων την ευπρέπεια και περιτείχισιν του ναού*»⁴⁰¹.

398 Ληξ. Πρ. Βάφτισης 11/10 Ιουνίου 1918.

399 Ληξ. Πρ. Βάφτισης 26/23 Οκτωβρίου 1918.

400 Βιβλίο Θανάτων Αγίου Κωνσταντίνου 1912-1927, πρ. 60/19 Νοεμβρίου 1918.

401 Εφ. *Ταχυδρόμος*, 6 Ιανουαρίου 1919. Στο Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ιερού Ναού Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης ο Σταύρος Καραμπερόπουλος ήταν Πρόεδρος και μέλη ο Ν. Δακόπουλος και Δ. Φροξιλιάς, ιερέας ο παπα-Μουχταρέλος, όπως αναγράφεται και στον Προϋπολογισμό του Ναού από 17^η Οκτωβρίου 1916 μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου του 1917. Μάλιστα, στα έκτακτα έσοδα της 12^{ης} Δεκεμβρίου 1916 καταγράφεται ποσό 800 δρ. «εκ δωρεάς αιμνήστου Κ. Σμολένσκι», ο οποίος είχε ήδη αποβιώσει το 1915, γι' αυτό και η αναγραφή «αιμνήστου». Το στοιχείο αυτό δείχνει την συναισθηματική σύνδεση του Σμολένσκι με το Βελεστίνο, όπου εκεί με τις νικηφόρες μάχες αναδείχθηκε σύμβολο του ελληνισμού στον άτυχο εκείνον πόλεμο του 1897. Ευχαριστίες εκφράζονται στον π. Γεώργιο Αλεξίου, Οικονόμο, που μας προμήθευσε την σχετική

Λίγες μέρες αργότερα, επειδή το έργο της Επιτροπής Τροφίμων δεν ήταν δίκαιο, ο Σταύρος Καραμπερόπουλος με τον Στέργιο Ντόντο και τον Ζ. Γιαννακόπουλο, πρώην δήμαρχοι του τόπου, προσπάθησαν να ελέγξουν την επιτροπή και δημοσιεύσαν το ακόλουθο κείμενο:

«Διαρκώς εκπλήξει μας παρουσιάζει η Επιτροπή Τροφίμων Βελεστίνου με την περιέργων τακτικήν ην ακολουθή κατά την εκτέλεσιν του έργου της. Ούτω δε προ εξ μηνών περίπου υπεσχέθη διά του Προέδρου αυτής ότι θα διανεμή εις τα καταστήματα Βελεστίνου τα υπολειφθέντα εκ της τελευταίας διανομής πετρέλαια, αλλά καίτοι γοργά παρήλθεν ήμισυ έτος, η διανομή δεν επραγματοποιήθη εισέτι. Και απορούμε διά την παρατηρουμένην άστοχον βραδύτητα. Και ενώ πάντες στερούμεθα πετρελαίου, παραδόξως και μετ' εκπλήξεως παρατηρούμεν, ότι το παντοπωλείον ενός μέλους της Επιτροπής και αι οικίαι των λοιπών μελών αυτής, φωτίζονται απλέτως δι' αφθόνου πετρελαίου. Και βασανίζομεν τον νου μας μη δυνάμενοι να εννοήσωμεν πού τα μέλη της Επιτροπής ευρίσκουσι το πετρέλαιον.

Τα εσχάτως διανεμηθέντα τρόφιμα επεβαρύνθησαν υπερβολικώς, εις τρόπον ώστε αφαιρουμένων των εξόδων να πλεονάζωσι πολλά χρήματα. Δεν γνωρίζομεν διατί γίνεται τούτο. Κατά την διανομήν των τροφίμων ενεργήθη υπό του εργολάβου μεταφοράς τροφίμων, αναγκαστική δεκάλεπτος κράτησις παρ' εκάστου οικογενειάρχου, υπερβαίνουσα συνολικώς τας εξήκοντα δραχμάς. Ερωτηθείς δε ούτος σχετικώς μας επληροφόρησεν ότι εισπράττει το ποσόν αυτό διά να αμείψη τον γραμματέα της Κοινότητός μας. Ημείς όμως μη γνωρίζοντες πού στηριζόμενος ο εργολάβος ενήργησεν την είσπραξιν χρημάτων παρά πολιτών, χωρίς ούτοι να οφείλωσιν αυτά, αναθέτομεν την λύσιν του προβλήματος εις την Εισαγγελικήν αρχήν.

Επληροφορήθημεν, ότι παρά των αρμοδίων διετάχθη προ πολλού να ενεργηθή λεπτομερής έλεγχος της Επιτροπής, αλλά παραδόξως μέχρι στιγμής δεν ενηργήθη ούτος, διότι η Επιτροπή Τροφίμων αποστέρησεν αποφεύγει αυτόν. Ούτως εχόντων των πραγμάτων φρονούμεν, ότι επιβάλλεται η ταχεία ενέργεια λεπτομερούς ελέγχου επί των πεπραγμένων αυτής, ίνα αφ' ενός μεν αποδειχθή η έντιμος και ευσυνείδητος διαχείρισις της Επιτροπής Τροφίμων Βελεστίνου, αφ' ετέρου δε παύσουν τα δυσμενή

πληροφορία από το Βιβλίο Προϋπολογισμού του Ιερού Ναού Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης Βελεστίνου.

κατ' αυτής σχόλια του κοινού. *Εν Βελεστίνω τη 30 Δεκεμβρίου 1918, Σ. Ντόντος, Ζ. Δ. Γιαννακόπουλος, Σ. Καραμπερόπουλος*⁴⁰².

Όμως ο μικρός Δημήτρης, ο γιος του Σταύρου δεν ήταν τυχερό να ζήσει παρά μόνο ένα χρόνο. Πέθανε στα χέρια της Αλεξάνδρας στις 16 Απριλίου 1919 με κηδεύσαντα ιερέα τον παπά Μουχατάρελο, πληγώνοντας την οικογένεια Καραμπεροπούλου και προσθέτοντάς της βαριά θλίψη⁴⁰³.

Η ανήσυχη προσωπικότητα του Σταύρου Καραμπερόπουλου προικισμένη με το εμπορικό δαιμόνιο επιχείρησε το 1919 να αναλάβει την αντιπροσωπεία στο Βελεστίνο του παραγγελιοδόχου Ζήση Ζάρα, ο οποίος καταγόταν από το Χατζήμισι. Έμπορος και αυτός, συχνά πυκνά ταξίδευε σε μεγάλες πόλεις του εξωτερικού και έφερνε διάφορες παραγγελίες. Στις 20 Ιουλίου ετοιμαζόταν για Σμύρνη και ανακοίνωσε στους πελάτες του ό,τι μπορούσαν να παραγγείλουν ότι ήθελαν στους αντιπροσώπους του στο Βόλο στο πανδοχείο Νικ. Καρασμάνογλου στα Παλαιά, στα Κανάλια του Δήμου Βοίβης στο καφενείο του Στέργ. Χριστοδούλου και στο Βελεστίνο στο παντοπωλείο του Σταύρου Καραμπερόπουλου ως τις 15 Ιουλίου⁴⁰⁴.

Στις 4 Οκτωβρίου 1918 στο Ειρηνοδικειακό κατάστημα της οικίας Στεργ. Ντόντου που στεγαζόταν το Συμβολαιογραφείο του Βελεστίνου «*Συμβολαιογραφούντος Ειρηνοδίκου Φερών Κωνσταντίνου Καρούδη*» ο Σταύρος Καραμπερόπουλος πούλησε στον Αθανάσιο Τσεκουρόπουλο εργατικό τον αγρόν κείμενο στη θέση Καμάρα⁴⁰⁵ της περιφέρειας Βελεστίνου εκτάσεως εξήντα πέντε στρεμμάτων, τα οποία συνόρευαν γύρω-γύρω με αμπέλια κληρονόμων Γεωργίου Νικολάου, Γεωργίου Κομματά και με ρέμα στην τιμή των 300 δραχμών⁴⁰⁶.

Αυτήν την περίοδο ο Ζήσης Καραμπερόπουλος, αδελφός του Σταύρου, είχε περιπέτειες με το γιο του, που ήταν ηλικίας εννέα χρονών. Σε ένα ταξίδι στο Βόλο τον πήρε μαζί του και τον έχασε, ενώ η αγωνία της οικογένειας αποκορυφώθηκε, ώσπου να βρεθεί. Η οικογένεια αναγκά-

402 Εφ. *Ταχυδρόμος*, 10 Ιανουαρίου 1919.

403 Βιβλίο Θανάτων Αγίου Κωνσταντίνου, πρ. 11/16 Απριλίου 1919.

404 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 10 Ιουλίου 1919.

405 Δημητρίου Στ. Παπαγεωργίου, «Τοπωνύμια περιοχής Βελεστίνου», ό.π.

406 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου Αρ. Συμβ. 9956, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

στηκε να βάλει μέχρι αγγελία στην εφημερίδα *Η Θεσσαλία* παρακαλώντας τον ευρόντα να τον φέρει στην Αστυνομία ή στο γραφείο του φίλου της οικογένειας, Σκυργιάννη⁴⁰⁷. Τα πράγματα πήγαιναν από το κακό στο χειρότερο για την οικογένεια του Ζήση και στις 22 Ιουνίου 1920 πέθανε το μόλις είκοσι ημερών κοριτσάκι του, η Αριάδνη και κηδεύσας ιερέας ήταν ο παπα-Μουχταρέλος⁴⁰⁸.

Η θλίψη για το χαμό του Δημήτρη, που έζησε περίπου ένα χρόνο, μετριάστηκε και σχεδόν ξεχάστηκε, όταν η Αλεξάνδρα έμεινε πάλι έγκυος και στις 31 Αυγούστου του 1920 γέννησε άλλο αγόρι, τον Τριαντάφυλλο. Βαφτίστηκε σχεδόν αμέσως σε δεκαπέντε μέρες, στις 14 Σεπτεμβρίου, ημέρα του Σταυρού. Ανάδοχος ήταν ο Νικόλαος Ζησόπουλος, γεωργός και το μυστήριο τέλεσε ο παπά Τριανταφύλλου⁴⁰⁹.

Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος ένιωθε αρκετά ευτυχισμένος. Είχε αποκτήσει και χαϊρόταν τέσσερα παιδιά. Πίστευε πως η μοίρα δεν του επιφύλασσε άλλη πίκρα. Καμάρωνε για τα αγγελούδια του, τα οποία παρακολουθούσε να μεγαλώνουν καθημερινά και να έχουν ανάγκη περιποίησης, αφού ήταν γεννημένα το ένα κοντά στο άλλο. Η ντελικάτη Αλεξάνδρα, η Λεφάντω του, κουραζόταν μα δεν του παραπονιόταν. Και αυτός, βλέποντας την προσπάθειά της, έδινε ενδείξεις και της δικής του συμμετοχής στην οικογένεια.

Σηκωνόταν τη νύχτα, όταν τύχαινε να κλάψει κάποιον από τα παιδιά και προσπαθούσε με επιδεξιότητα ασυνήθιστη να το ηρεμήσει, να το νταντέψει, να το κανακέψει, εκφράζοντας την πατρική στοργή του. Πόσες φορές επιστρέφοντας στο σπίτι και βλέποντας τα πρόσωπα των παιδιών του να ανοίγουν τα αθώα ματάκια διάπλατα από έκπληξη για κάτι που τους έφερε, ένιωθε την κούραση της μέρας να εξαφανίζεται! Οι οικογενειακές μικροχαρές, οι ευαισθησίες της Αλεξάνδρας, οι δικές του διέγραφαν μια ευτυχισμένη ειρηνική συμβίωση⁴¹⁰.

407 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 21 Μαΐου 1920.

408 Βιβλίο Θανάτων Αγίου Κωνσταντίνου, πρ. 11/22 Ιουνίου 1920.

409 Ληξ. Πρ. Βάφτισης 22/14 Σεπτεμβρίου 1920.

410 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

Χάρτινα νομίσματα

Οι κάτοικοι αναστατώθηκαν με την κυκλοφορία στις 30 Ιουλίου του 1918 χάρτινων νομισμάτων παλαιού τύπου, τόσο στην πόλη του Βόλου, όσο και στις άλλες Θεσσαλικές πόλεις και χωριά. Το Βελεστίνο δεν αποτελούσε εξαίρεση και όλοι, ιδιαίτερα οι έμποροι, αγωνιούσαν και πρόσεχαν να μην ξεγελαστούν και πάρουν χρήματα από ξένους, που ήταν άχρηστα και άκυρα. Η Αστυνομία ενημέρωσε τους μαγαζάτορες της αγοράς, ότι τα εύχρηστα χαρτονομίσματα παλαιού τύπου «έφερον παραπλεύρως της προσόψεως ερυθράν σφραγίδα». Ας πρόσεχαν λοιπόν για να μην εξαπατηθούν από κάποιους αετονύχηδες, που περιδιάβαιναν τα χωριά και τις πόλεις της Θεσσαλίας⁴¹¹.

Επίταξη κτηνών, πολεμική περίοδος, επιστράτευση, απόλυση

Για να μπορέσει η Ελλάδα να διεκδικήσει επάξια το μερίδιό της στη διανομή των καρπών μιας ενδεχόμενης συμμαχικής νίκης έπρεπε να διαθέσει στην Αντάντ το σύνολο του έμψυχου πολεμικού δυναμικού. Η Γενική Επιστράτευση εκτελέστηκε σε διαδοχικές φάσεις, προχώρησε με αργά βήματα και διατάχθηκε επίταξη κτηνών και οχημάτων⁴¹². Μέχρι τις 6 Αυγούστου 1918 το υπουργείο Γεωργίας ενεργούσε επιτάξεις κτηνών, για τη συμμαχική επίθεση, στις περιφέρειες Καρδίτσας, Φαρσάλων και Βελεστίνου. Όμως, την επόμενη μέρα της Επιστράτευσης, η Επιτροπή Γεωργικού Συνεταιρισμού της Κοινότητας με τηλεγράφημα παρακάλεσε τον Υπουργό να διατάξει την «απαλλαγή εκ της επιτάξεως των αροτριώντων κτηνών της περιφέρειας καθόσον άλλως δεν ήτο δυνατόν να εξακολουθήσουν τας γεωργικάς εργασίας προς μεγάλην ζημίαν και των γεωργών αλλά και του Κράτους και τούτο διότι ήτο εντελώς αδύνατον να τα αντικαταστήσουν».

411 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 31 Ιουλίου 1918.

412 *Ιστορία Ελληνικού Έθνους*, «Νεότερος Ελληνισμός», Εκδοτική Αθηνών, τόμ. ΙΕ', Αθήνα 1978, σελ. 49-50.

Με την ελπίδα ότι το υπουργείο θα λάμβανε υπόψη του το δίκαιο αυτό αίτημα των κατοίκων και έπραττε τα πρέπει εφησύχασαν και κοίταζαν να βιοπορίσουν. Η κοινότητα ανέλαβε διανομή ρυζιού και αλεύρου ανά μία οκά σε κάθε άτομον από το κάθε είδος⁴¹³.

Ανήμερα της μεγάλης γιορτής, 15 Αυγούστου 1918, σκοτώθηκε στις επιχειρήσεις του Στρατού ο κτηματίας Δημήτριος Κολοκοτρώνης μαζί με τον αξιωματικό Περικλή Ιατρού και τον Νικόλαο Βάιου Κολοκοτρώνη. Ο θάνατός τους γέμισε με πίκρα και θλίψη τους συγγενείς⁴¹⁴. Μετά την τελευταία επιστράτευση στις 31 Ιουλίου, υπολειπόταν η οργάνωση των εμπέδων, για να ήταν πλήρης η επιστράτευση. Υπήρχε η εκπαιδευόμενη κλάση του 1918, αλλά δεν υπήρχαν στελέχη και καθόλου υλικό⁴¹⁵.

Στις 7 Σεπτεμβρίου 1918 αναχώρησαν οι τελευταίοι των εφέδρων. Ο ενθουσιασμός με τον οποίο από όλα τα μέρη της Θεσσαλίας προσήλθαν οι κληθέντες στα όπλα έφεδροι ογκώθηκε και γιγαντώθηκε εξελισσόμενος σε έναν ακράτητο χείμαρρο. Ο λαός του Βελεστίνου και των περιχώρων συνόδευσαν το μεσημέρι τους στρατεύσιμους μέχρι το Σιδηροδρομικό Σταθμό και ξεπροβόδισαν τους «*υπό τα όπλα καλουμένους εφέδρους*». Διαδραματίστηκαν και άλλες συγκινητικές στιγμές, όταν συναντήθηκαν τρία τραίνα γεμάτα εφέδρους, ένα από το Βόλο και δύο από το νομό Τρικάλων. Οι ζητωκραυγές δόνησαν για ώρα την Πατρίδα του πρωτομάρτυρα της ελευθερίας Ρήγα Βελεστινλή και τα μάτια γέμισαν δάκρυα.

«Αθάνατη Ελληνική ψυχή στο μεγαλείο σου. Ακόμη δε σε διέφθειραν, δε σε δηλητηρίασαν, δεν απέθανες. Ζεις και βασιλεύεις πάντοτε αθάνατη, μεγάλη, δυνατή, μητέρα εποποιίας και ηρωισμού, γη του καλού και του ωραίου.....», σκεπτόταν ο Σταύρος Καραμπερόπουλος καθώς έβλεπε να δίνουν το μεγάλο παρών από τον μεγαλύτερο μέχρι τον μικρότερο, από τον άρχοντα ως τον φτωχό μεροκαματιάρη και τον πρόσφυγα.

413 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 4 Αυγούστου 1918.

414 Βιβλίο Θανάτων του Αγίου Κωνσταντίνου. Μαρτυρία Βάιου Ν. Κολοκοτρώνη.

415 Γενικό Επιτελείο Στρατού, *Επίτομη Ιστορία της συμμετοχής του Ελληνικού Στρατού στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο 1914-1918*, έκδοση Διεύθυνσης Ιστορίας Στρατού, Αθήνα 1993, σελ. 226.

Ο ίδιος δεν έφευγε ακόμη λόγω της πολυμελούς οικογένειάς του⁴¹⁶. Ωστόσο, ένιωθε όπως και οι άλλοι αυτήν την ιδιαίτερη συγκίνηση της προσφοράς στη μεγάλη μάνα, την Πατρίδα. Έβγαινε μπροστά από το μαγαζί, όπου βρισκόταν το κεντρικό πηγάδι με στόμιο αρχαίο κιονόκρανο, στολίδι της αγοράς, που είχε περιεργαστεί πολλές φορές ο εξ Αλμυρού αρχαιολόγος Νικόλαος Γιαννόπουλος⁴¹⁷, αλλά ποτέ δεν το ζήτησε και παρέμενε εκεί για πολλά χρόνια⁴¹⁸. Εκεί οι ψαράδες της Κάρλας πάνω στο στόμιο του πηγαδιού ακουμπούσαν τις περισσότερες φορές τα καλάθια με τα μπίζια⁴¹⁹, μπουτσικάρια και σαζάνια, αποκαμωμένοι από τον κάματο και συνομιλούσαν μαζί του⁴²⁰.

Και τώρα εκεί καθισμένος διέκρινε τη χαρά των εφένδρων ζωγραφισμένη στα πρόσωπά τους, παρακολουθούσε χαμογελαστός τον αποχαιρετισμό των συγγενών και φίλων, έβλεπε τον δραστήριο αστυνομικό Σταθμάρχη Λίττα να συντονίζει με τάξη την ομαλή ανάβαση των ιδίων στις αμαξοστοιχίες. Οι ζητωκραυγές και οι ιαχές έσχιζαν τον ελεύθερο αέρα του Βελεστίνου. Ο λαός φώναζε «*καλήν αντάμωσιν στη Σόφια και στην Πόλιν*». Κι ανάμεσα τους διακρινόταν και ο λαοφιλής Κουντούρης ο οποίος με γλυκό μειδίαμα αντευχόταν «*ώρα καλή και στην Πόλη*»⁴²¹.

Στην επίθεση του Σεπτεμβρίου του 1918 η Ελλάδα συμμετείχε με δέκα μεραρχίες. Από αυτές οι εννέα πήραν μέρος στις επιχειρήσεις, ενώ η μια, η 9^η παρέμεινε ως εφεδρεία στην περιοχή της Φλώρινας. Η συμβολή του ελληνικού στρατού στη συμμαχική νίκη του Μακεδονικού

416 Στο πιστοποιητικό Στρατολογίας δεν υπάρχει μονάδα κατάταξης και χρόνος παρουσίας.

417 Για τον Νικόλαο Γιαννόπουλο ενδεικτικά βλ. Α. Δουλγέρη-Ιντζεσίλογλου, «Ο Νικόλαος Ι. Γιαννόπουλος στην αρχαία πόλη των Φερών», στο *Αχαιοφθιωτικά Γ', Πρακτικά του Γ' Συνεδρίου Αλμυριώτικων Σπουδών, Αλμυρός 2000, Αλμυρός 2007, τόμ. Α', σελ. 499-514.*

418 Το πηγάδι διατηρήθηκε ως το 1962-63 οπότε έγινε η διάνοιξη του κεντρικού δρόμου και έτσι χάλασε, μαρτυρία Σταύρου Παπαγεωργίου. Σήμερα το κιονόκρανο βρίσκεται στο πηγάδι του «Σπιτιού του Ρήγα», μαρτυρία Δημητρίου Καραμπερόπουλου, σύμφωνα με την ενημέρωσή του από τον Κωνσταντίνο Κανάρη, διευθυντή του Δήμου και μετέπειτα Δημάρχου.

419 Το μπίζι είναι λαϊκό ψάρι γεμάτο κόκκαλα.

420 Μαρτυρία Αθανασίου Κογκούλη.

421 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 8 Σεπτεμβρίου 1918.

Μετώπου αναγνωρίστηκε γενικά. Ο αρχιστράτηγος Φρανσέ ντ' Εσπερέ στην ημερησία διαταγή έγραφε, «*Ιδιαιτέρως διά τον Ελληνικόν Στρατόν τονίζω τον ζήλον, την ανδρείαν και την παροιμιώδη ορμήν, τα οποία επέδειξε κατά τον υπ' αυτού διαδραματισθέντα ένδοξον ρόλον επί των οχθών του Ερυγώνος και του Αξιού*». Σε επιστολή προς τον Βενιζέλο στις 3 Δεκεμβρίου έγραφε, «*Η ανδρεία των Ελληνικών στρατευμάτων επαζίως κατέκτησε πανταχού τους επαίνους των Συμμάχων. Τα τέκνα είναι αντάξια των προγόνων των*»⁴²².

Στις 9 Οκτωβρίου 1918 στις επιχειρήσεις του Στρατού, στο ίδιο τάγμα με τον Δημήτριο Β. Κολοκοτρώνη ήταν και ο Νικόλαος Σπύρου Πιτσούνης, ηλικίας 30 χρονών, ο οποίος σκοτώθηκε, καθώς και ο Δημήτριος Β. Κολοκοτρώνης, αδελφός του Νικολάου Β. Κολοκοτρώνη (Μήτας) την επόμενη μέρα των επιχειρήσεων. Τις σορούς έφεραν στο Βελεστίνο και κηδεύσας ιερέας ήταν ο Αθανάσιος Μουχταρέλος, που ήρθε εσπευσμένα από τα χωριά του κάμπου Αρμένιο, (Γκερλί) ή Μέλισσα (Τσολάρ)⁴²³. Μετά την υπογραφή της ανακωχής του Μούδρου Λήμνου, τον Οκτώβριο του 1918, μικτή Ναυτική Μοίρα του Ελληνικού, Αγγλικού και Γαλλικού Στόλου εισήλθε στα στενά και αγκυροβόλησε στην Κωνσταντινούπολη.

Στις 2 Νοεμβρίου 1918 ο Σταύρος Καραμπερόπουλος στρατολογήθηκε πάλι, αλλά όντας 38 χρονών μετετέθη σε «*Β' σειρά εφεδρείας ως πατέρας τεσσάρων ζώντων τέκνων*» και σε πέντε μέρες, στις 7 Νοεμβρίου απολύθηκε των τάξεων του στρατού⁴²⁴.

Ήταν η εποχή μετά τους πολέμους και η ομαλή πολιτική κατάσταση καθώς και «*η πολυπληθής εισκόμισις εμπορευμάτων, ζώνων μικρών και μεγάλων και η πρόθυμος συνδρομή και υποστήριξις του προέδρου Δ. Κουντούρη και των άλλων αρχών*», εξασφάλισαν την επιτυχία της πανήγυρης στο Βελεστίνο κατά το 1919⁴²⁵.

422 *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, «Νεότερος Ελληνισμός», ό.π., σελ. 74.

423 Βιβλίο Θανάτων του Αγίου Κωνσταντίνου. Μαρτυρία Βαΐου Ν. Κολοκοτρώνη.

424 Στρατολογικό Γραφείο Βόλου, Αρ. Στρατ. Μητρώου 316, κλάσεως 1901. Εφ. *Η Θεσσαλία*, 16 Νοεμβρίου 1918.

425 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 8 Σεπτεμβρίου 1919.

Ευχαριστήριο των κατοίκων Βελεστίνου στον Δημ. Κουντούρη

Οι κάτοικοι του Βελεστίνου καθώς και τα μέλη της Κοινότητας έδωσαν στη δημοσιότητα, 2 Νοεμβρίου του 1919, ένα ευχαριστήριο προς τον πρόεδρο της Κοινότητας Δημ. Κουντούρη υπογεγραμμένο σχεδόν από όλους, ως ένδειξη ευγνωμοσύνης στο μεγάλο αγώνα του, για να σώσει την κοινοτική βοσκή και την κτηματική περιουσία της Κοινότητας από *«τας αρπακτικές διαθέσεις των πρώην αρχόντων και των πρώην διευθυνόντων την Κοινοτικήν Περιουσίαν»*. Ο Δ. Κουντούρης υπερασπίστηκε τα μέρη, όπου βοσκούσαν τα ζώα από την εποχή της απελευθέρωσης της Θεσσαλίας μέχρι τελευταία και που πριν λίγο καιρό τα μέρη αυτά βρέθηκαν αγορασμένα *«παρ' εκείνων οίτινες ετάχθησαν φρουροί των συμφερόντων της Κοινότητας»*.

Στη γενόμενη δίκη φάνηκε η δόλια προσπάθεια για αφαίρεση Κοινοτικής περιουσίας χάρη στην αφιλοκέρδεια και ειλικρίνεια, προσόντα με τα οποία υποστήριξε ο Δ. Κουντούρης τα συμφέροντα της Κοινότητας και των κατοίκων. Πολλά συνέβαλαν και ο Στυλιανός Κουτνατζής, δικηγόρος και ο Μιλτιάδης Ρήγας, δικολάβος, οι οποίοι διαφώτισαν πλήρως την υπόθεση και διέσωσαν την Κοινοτική περιουσία. Οι ευχαριστούντες κάτοικοι ήταν, Δ. Γούλας, Κ. Μπομπότης, Στ. Καραμπερόπουλος, Θ. Αλεξίου, Στέργ. Παπατόλιας, Αθ. Γιάτσος, Γ. Παπαζήσης, Αθ. Μαργαριτόπουλος, Χρ. Ντόντος, Κούσιος Πατακιούτας, Στέργ. Ν. Γούσης, Παπα-Ιωάννης Μπομπότης, Απ. Μαρούσιος, Αθ. Μπομπότης, Τ. Γ. Γκιολέκας, Κ. Μπαντέκας, Ι. Σκουφογιάννης, Στέργ. Τσούρικας, Γ. Τσανάκας, Γ. Σίγουρας, Αρ. Τσακαλέας, Απ. Τριανταφυλλόπουλος, Γ. Ντόντος, Ν. Καναλιώτης, Τ. Παπαδημητρίου, Αθ. Καρασμάνογλου, Σπ. Μπούρας, Β. Παπαρίζος, Δ. Φροξιλιάς, Π. Τσουμπέκος, Ι. Μπεζιακίδης, Ν. Δακόπουλος, Μ. Τσουμπέκος, Π. Αποστολίνας, Δ. Παϊπάης, Μ. Τίτσιας, Ι. Δ. Καλόγηρος, Στέργ. Μπατακόγιας, Ζ. Παπαρίζος, Νάκος Λαμπράκης, Ι. Παπαρίζου, Νάκος Γιάτσος, Μ. Μπασμανέλλος, Β. Τσιουμπουκλή, Ζ. Λαμπράκης, Γ. Τσελέπης, Μ. Αντάκης, Δ. Αντ. Μπομπότης, Στ. Παπαρίζος, Κ. Βαζής, Αθ. Αραμπατζής, Ν. Καρβέλης, Αχ. Κυριαζής, Στέργ. Παλάντζας, Απ. Βογιατζής, Ι. Σταμούλης, Αν. Σκουφογιάννης, Αθ. Μουστάκας, Ηρ. Χατζάκος, Γ. Αναστασίου,

Η Υπέρεια Κρήνη, εικόνα δημοσιευμένη στο βιβλίο του Friedrich Stählin, *Η αρχαία Θεσσαλία*, (1924), μετάφραση Γιώργος Παπασωτηρίου και Αναστασία Θανοπούλου, ΦΙΛΟΣ Τριτάτων, Θεσσαλονίκη 2002, σελ. 391.

Κ. Ιατρού, Τρ. Κανάρης, Αθ. Χατζάκος, Αθ. Παϊπάης, Γ. Χατζηθεοδώρου, Γ. Γκιώκας, Ε. Νασιώκας, Γαρ. Καραβασίλης, Ι. Χριστοδούλου, Αθ. Μακρής, Κ. Παπαποστόλου, Αν. Αραμπατζής, Γ. Γιάτσος, Γ. Σκρίμπας, Κούσιος Μπούρας, Στέργ. Σαράντης, Γ. Α. Τζήμας, Δ. Γούσης, Αχ. Αραμπατζής, Τ. Στ. Γκιουλέκας, Αντ. Αγκοκώστας, Δ. Καρασμάνογλου, Απ. Τριανταφύλλου, Β. Χατζηκωτούλας, Ζ. Ντόντος, Σ. Μπομπότης, Δ. Πρακαζάνας, Δ. Μπούρας, Δανήλ Χατζηαθανασίου, Β. Καφίδας, Φ. Ακριβούσης, Α. Τσεκούρας, Κ. Χριστοδούλου, Ι. Πολυχρόνου, Ε. Παϊπάης, Ν. Σίγουρας, Γιούλης Μούχας, Δ. Γκέκας, Στέργ. Μπατακόγιας, Δ. Γιάτσος, Ν. Καλούρος, Ν. Μάιπας, Γ. Ρουμπαζάνης, Ευθ. Καλόγηρος, Κ. Παπακυριαζής, Θ. Αγγελής, Α. Θάνος, Ν. Τσιράκης, Δ. Μούσιος, Α. Παρίσης, Ι. Πάσχος, Ν. Πάσχος, Ντ. Σαράντης, Στέργ. Μιχολίτσης, Β. Πάσχος, Νασιούλης Γιάτσος, Στέργ. Κοντοβάς, Θεοδ. Αποστολίνας, Αν. Βισβίκης, Ζ. Γεωργαλιός, Κ. Βισβίκης, Ν. Κοζανίτης, Αθ. Χατζάρας, Ν. Ζησόπουλος, Κούσιος Μ. Μούχας, Αθ. Βασιλόπουλος, Ι. Σαββανάκης, Δ. Αθ. Μπομπότης, Αθ. Κουσκουρίδας, Νάκος Μέρμηγκας, Ζ. Αντάκης, Αθ. Αλογάρης, Ι. Κογκούλης, Μ. Τρίγγας, Ι. Κουρίτας, Γ. Σκρίμπας,

Β. Καλόγηρος, Εμ. Κερασιώτης, Δ. Α. Τζήμας, Σπ. Γεωργίου, Μπούσιος Λαΐτσος, Β. Τσουμπέκος, Κούσιος Σαράντης, Σ. Γεωργίου, Δ. Μούτσιος, Ι. Τεμπέλης, Θεοχ. Μπαλατσός, Κ. Αποστόλου, Κ. Παϊπάης, Στ. Γκαγκούρας, Μ. Αγκροκόστας, Β. Αγγελής, Αθ. Μήνος, Στέργ. Μπριάζνας, Στέργ. Τάχου, Δ. Τσιούκας, Ζ. Καλόγηρος, Γ. Μπατακόγιας, Β. Καλόγηρος, Απ. Γιάννης, Δ. Υφαντής, Αντ. Πατουσιάς, Π. Γεροβασίλης, Ν. Χατζηκωτούλας, Ζ. Χασιώτης, Κ. Κομματάς, Αθ. Κώστας, Ι. Πάνου, Αθ. Χατζηκωτούλας, Αντ. Νίκου, Αντ. Γεωργίου, Δ. Κασιόρας, Δ. Καλές, Φ. Αραμπατζής, Ν. Βολιώτης, Αθ. Βολιώτης, Γ. Ντόβας, Κ. Παπαδημητρίου, Αχ. Αναγνώστου, Απ. Αποστολίνας, Δ. Χατζηκωτούλας, Π. Θεοδώρου, Γ. Κουσκουρίδας, Β. Μπομπότης, Σ. Τσιμπουκλής, Αθ. Αλεξίου, Χρ. Χατζηκωτούλας, Αρ. Παλάντζας, Δ. Παπαδήμος, Κ. Χατζάκος, Αθ. Ρήγας, Βάιος Χατζάκος, Αρ. Καραγγέλλης, Δ. Αγκροκόστας, Π. Παϊπάης, Νάκος Μπακάλης, Ζ. Γιαννακόπουλος, Τρ. Αναγνώστου, Π. Λαρισινός, Νάκος Παπαπαύλου, Μιλτ. Σίγουρας, Γ. Παπαρίζος⁴²⁶.

Από καιρό είχε γνωστοποιηθεί ότι μαζί με τις βουλευτικές εκλογές επρόκειτο να προκηρυχθούν και δημοτικές εκλογές, οι οποίες βέβαια εξαρτώνταν από τη διενέργεια των πρώτων. Στις ατέλειωτες συζητήσεις στα καφενεία της αγοράς οι ασχολούμενοι με τα πολιτικά πράγματα προέβλεπαν να διεξάγονται οι εκλογές μόνο στην Παλαιά Ελλάδα και αυτό γιατί ο χρόνος, που μεσολαβούσε, σύμφωνα με τους υπολογισμούς τους, δεν ήταν αρκετός για να διεξαχθούν οι εκλογές στις απελευθερωμένες χώρες. Στην περίπτωση της Βουλής επρόκειτο να μετέχουν και οι βουλευτές των νέων χωρών. Οι εφημερίδες έγραφαν πως ο υπουργός των εσωτερικών, Κωνσταντίνος Ρακτιβάν (1865-1935) και ο Γενικός Διοικητής της Θράκης, Αντώνιος Σαχτούρης, εξέταζαν το θέμα για να πληροφορήσουν την κυβέρνηση εάν ήταν δυνατή η σύγχρονη διεξαγωγή των εκλογών⁴²⁷.

426 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 2 Νοεμβρίου 1919. Τα ονόματα είναι γραμμένα όπως στο κείμενο της εφημερίδας.

427 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 21 Μαΐου 1920.

Ευχαριστίες Βελεστινιωτών για τον νέο Ειρηνοδίκη

Ο νέος Ειρηνοδίκης στο Βελεστίνο, ονομαζόμενος Δεληγιάννης που η τοποθέτησή του ανακούφισε και ευχαρίστησε τους κατοίκους του Βελεστίνου, οι οποίοι με *«σθενορία τη φωνή και δημοσία»* ομολογούσαν, όπου βρίσκονταν στην αγορά, στα καφενεία ακόμη και στην εφημερίδα *Η Θεσσαλία*, ότι η *«Δικαιοσύνη της πατρίδος ανήλθεν εις το ύψος της και πάντες ανεκουφίσθησαν από την αμερόληπτον ευθυδικίαν και οξείαν αντίληψιν του λειτουργού της Θέμιδος»*. Υποστήριζαν μάλιστα την άποψη πως αν υπήρχαν *«τινές παραβλαπτόμενοι εκ της ευθυδικίας του ανωτέρω λειτουργού εν ταις ατομικαίς επιχειρήσεσιν ή πολιτικαίς τοιαύταις, εκτοξεύοντες δηλητηριώδη βέλη ή προκαλούντες επεισόδια μη αληθή»* διαμαρτυρήθηκαν και από γενναιοψυχία δεν τους παρεξήγησαν, αλλά τους περιφρόνησαν και τους κατέταξαν *«εις την χορίαν των αδιορθώτων των κρατούντων ακόμη τον φακόν τον εναγόμενον εις την εποχήν του προ του 1909 ως και του 1916»*.

Οι ανακουφισμένοι και ευχαριστούντες ήταν πολλοί και κάλυπταν πολλές σελίδες, Δ. Γούλας γεωκτηματίας, Δ. Φροξιλιάς, Αθ. Αραμπατζής, Γ. Χατζηθεοδώρου, Ι. Συρταδιώτης γεωργοί, Ι. Παπαρίζος έμπορος, Στέργ. Παπατόλιας παντοπώλης, Αν. Αραμπατζής γεωργός, Στέργ. Τσιουκαντάνας Πρόεδρος Τακταλασμάν, Δανιήλ⁴²⁸ Χατζηαθανασίου υποδηματοπώλης, Κούσιος Μπαλαμώτης, Β. Καλόγηρος, Κ. Μπαντέκας παντοπώλης, Β. Πάσχος γεωργός, Στέργ. Γούσης κρεοπώλης, Τ. Σ. Γκιουλέκας, Θ. Αλεξίου παντοπώλης, Γ. Σίγουρας καφεπώλης, Απ. Τριανταφυλλόπουλος, Αθ. Κώστας έμπορος, Μ. Τίτσας εμποροπαντοπώλης, Στέργ. Παλάντζας παντοπώλης, Π. Τσιμπουκλής, Δ. Μπομπότης βαρελοποιός, Μ. Λαΐτσος κτηματίας, Στέργ. Κόκας, Ζ. Χασιώτης ξενοδόχος, Ι. Σταμούλης κουρέας, Ν. Σίγουρας γεωργός, Αχ. Αραμπατζής, Αν. Βισβίκης γεωργός, Π. Παϊπάης γεωργός, Απ. Καλαμπαλίκης, Ζ. Καραβασίλης, Αθ. Παϊπάης, Κ. Χρόνης γεωργοί, Γ. Παπαρίζος κτηματίας, Απ. Παπατόλιας παντοπώλης, Π. Ντόβας γεωργός, Ι. Πολυχρόνης,

428 Η σύζυγός του ήταν μαμή στο Βελεστίνο και την προσφωνούσαν «Δανιήλινα», ήταν θεία του αρχιμαντρίτη Κυπριανού Τσιρούκη (πληροφορία Γεωργίου Σιουμουρέκη).

Μιχ. Καλόγηρος κτηματίας, Π. Παπαπαύλου, Ν. Τσούρικας, Γ. Ευστρατίου, Στ. Μπέλλας έμπορος, Β. Τσιμπουκλής, Τρ. Γιαννόπουλος, Δ. Παπαγεωργίου, Ν. Μάιπας, Γ. Καραχάλιος, Ι. Πάσχος, Ι. Πάνος, Δ. Παϊπάης, Δ. Κωνσταντέλος, Ι. Κουρίτας αγωγεύς, Κούσιος Σαράντης, Αθ. Γιάτσιος, Ν. Καλόγηρος, Γ. Αποστολίνας, Φ. Ακριβούσης, Ακρ. Ακριβούσης, Β. Μαλιάκας, Γιούλης Ζάχος, Β. Καλόγηρος, Ζ. Αντάκης, Δ. Καρασμάνογλου, Ζ. Γεωργαλιός γεωργός, Μιχ. Αγροκόστας, Γ. Αγροκόστας, Γ. Κουβάτας, Αθ. Τσουλούφας, Μιχ. Κουβάτας, Στ. Ζαχούλας, Στ. Κερασιώτης γεωργός, Δήμος Αγγελής, Αθ. Ντόβας υφασματοπώλης, Δ. Υφαντής κηπουρός, Στ. Ρήγας εργατικός, Γ. Τζήμας κτηματίας, Γ. Ρουμπαζάνης αγωγεύς, Δ. Σκρίμπας, Μιχ. Γεωργίου, Γ. Τσουμπέκος, Στ. Γκάγκουρας, Νάκος Μέρμηγκας, Νάκος Λαΐτσος, Τρ. Αναγνώστου υφασματέμπορος, Ι. Χατζηθανασίου, Κ. Παϊπάης γεωργοκτηματίας, Ι. Γιαννούσης, Γ. Ντόντος εμποροκτηματίας, Αθ. Νούσιος, Δ. Σαράντης, Μ. Αντάκης, Γ. Καπετανάκης, Γ. Μηργαζής, Στ. Κοτινόπουλος, Μήτρος Λαμπράκης, Β. Μπομπότης, Στ. Τσουμπέκος, Γ. Αποστολίνας, Γ. Χατζάρας, Ζήσης Ντόντος, Τάκης Τσουμπέκος, Αθ. Μπομπότης, Δ. Μπούρας, Γ. Μπάτης, Ι. Κογκούλης, Νάκος Μπατακόγιας, Τέγος Τσιμπουκλής, Γιάκας Μπέλλας, Στέργ. Μπατακόγιας, Δ. Γκιόκας, Χρ. Νανάς, Ι. Μπέτας, Ν. Σαράντης, Ι. Σ. Γιάτσος, Στέργ. Αγροκόστας, Τάκος Παπατσιβίκας, Εμ. Τσουμπέκος, Μιχ. Τσουμπέκος εμποροκτηματίας, Κούσιος Μούχας, Απ. Μέρμηγκας, Γ. Σαράντης, Ντ. Σαράντης, Δ. Τσούκας, Κ. Αγροκόστας, Δ. Πρακαζάνας, Στ. Γούσης, Ζ. Ζούτος, Κούσιος Γκαμπέτας, Μ. Θ. Τίτσας, Στ. Τσούρικας, Γ. Βουβουσιώτης, Μ. Μπαλαμώτης, Νάκος Λαΐτσος, Γ. Κουβάτας, Ι. Αθ. Γιάτσος, Γ. Κουσκουρίδας, Ζ. Καλόγηρος, Ζ. Τσουμπέκος, Μ. Μπασμπανέλος, Στ. Τσελεπής, Γιούλης Μούχας, Στέργ. Μιχολίτσης, Δ. Παπαζήσης, Κούσιος Μπούρας, Στέργ. Σαράντης, Μ. Σαράντης, Στ. Σαββανάκης, Ν. Πρασοδήμος, Γ. Τσελεπής, Κούσιος Μέκης, Γ. Ι. Γιάτσος, Μήτρος Βράκας, Στ. Τσαγγούλης, Αλ. Αποστολίνας, Απ. Τσουκαντάνας, Κ. Καραλής, Ζ. Παπαρίζος, Δ. Γούσης, Γ. Τρίγκας, Στέργ. Φούσκας, Γ. Ζιόμπουρας, Μ. Τρίγκας, Αθ. Ζιόμπουρας, Δ. Ζιόμπουρας, Σπ. Μπούρας, Δ. Μπούρας, Δ. Τζήμας, Γ. Παπαζήσης, Αθ. Τσουμπέκος, Κ. Μπομπότης, Π. Τσουμπέκος εμποροπαντοπώλης, Στ. Παπαρίζος καπνέμπορος, Αθ. Κουσκουρίδας, Αθ. Χριστοδούλου, Ι. Μπακάλης, Δ. Χ. Κυριαζής γεωργός και Πρόεδρος Συνεταιρισμού,

Δ. Παπαϊωάννου, Γ. Λιβανόπουλος, Κ. Κρητικός, Ν. Μπομπότης, Στ. Κογκούλης, Δ. Φούσκας. Έπονται πλείσται υπογραφαί»⁴²⁹.

Συλλαλητήριο Αγροτών στο Βελεστίνο, 3 Μαΐου 1920

Την Κυριακή 3 Μαΐου 1920 το απόγευμα συγκροτήθηκε στο Βελεστίνο συλλαλητήριο των αγροτών της περιφέρειας, στο οποίο συμμετείχαν και αντιπρόσωποι των Γεωργικών Ενώσεων Τρικάλων, Καρδίτσας και άλλων πόλεων. Το συλλαλητήριο συγκροτήθηκε για το γεωργικό ζήτημα αλλά και για την επιτεινόμενη ακρίβεια της ζωής, η οποία είχε φτάσει στο κατακόρυφο. Από όλους τους ομιλητές εντυπωσίασε ο Αλέξανδρος Μέρος⁴³⁰ για την καθαρότητα του πνεύματος και του λόγου και με την πρωτοβουλία των ομιλητών συντάχθηκε και απεστάλη στην Κυβέρνηση το ακόλουθο ψήφισμα:

«Εξοχώτατον κ. Πρόεδρον Κυβερνήσεως, αξιότιμον υπουργόν Γεωργίας, Αθήνας.

Αγρόται Βελεστίνου και των πέριξ τούτου χωρίων ως και οι πρόεδροι των συνεταιρισμών Επαρχίας Αλμυρού και Ενώσεων των Επαρχιών Τρικάλων και Καρδίτσας συνελθόντες σήμερον αυθορμήτως εις συλλαλητήριον και εκτεθείσης σημερινής θέσεως αγροτικών κτημάτων ψ η φ ί ζ ο σ ι :

Ζητούσι παρά Κυβερνήσεως εξ ονόματος ολοκλήρου αγροτικού κόσμου όπως διά νόμου παραχωρηθή εις Γεωργικούς Συνεταιρισμούς άπασα εφετεινή εσοδεία σίτου. Επίσης όπως επιταχυνθή εφαρμογή καθ' άπασαν την Ελλάδα του Αγροτικού Νόμου διά να εξαλειφθή αίσχος δουλοπαροικίας. Διαμαρτύρονται διά την αχαλίνωτον αισχροκέρδειαν ειδών πρώτης ανάγκης η οποία τείνει να συντρίψη τας λαϊκάς τάξεις και ζητούσι την λήψιν των αυστηροτέρων μέτρων μετά την εφαρμογήν των οποίων αγροτικός κόσμος άνευ δυσφορίας θα έβλεπε διατιμήσεις προϊόντων του.

429 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 21 Απριλίου 1920. Τα ονόματα γράφονται όπως είναι στην εφημερίδα. Χαρακτηριστικό είναι η καταγραφή και επαγγελμάτων.

430 Για τον Αλ. Μέρο βλ. Δημήτρη Ν. Παντελοδήμου, *Αλέξανδρος Μέρος 1890-1964. Ο δημοσιογράφος, ο πολιτικός, ο ιδεολόγος αγωνιστής*, Βόλος 1995.

Διατίμησις δημητριακών εγχωρίου παραγωγής άνευ προηγουμένης διατιμήσεως άλλων ειδών θα αποτελέει μέτρον άδίκον και άνισον. Ζητούσιν όπως διά της μεγάλης φορολογίας των μεγάλων περιουσιών ανακουφισθή ταμείον ίνα ανταποκριθή ανάγκας μεγαλυνθείσης Ελλάδος και προβή αυξήσεις μισθών όλων εν γένει δημοσίων λειτουργών αναλόγως προς σημερινούς βιωτικούς όρους ωσαύτως ζητούν σύντομα μέτρα δι' εξυγίανσιν Θεσσαλίας μαστιζομένης απελπιστικώς υπό ελονοσίας, την σύστασιν Αγροτικής Τραπεζής, την εκτέλεσιν των υδραυλικών, την κατασκευήν οδών, την ίδρυσιν Αγροτικών σχολείων και εν γένει σοβαράν φροντίδα διά την οικονομικήν και πνευματικήν ανάπτυξιν του θεσσαλικού λαού. Τέλος απευθύνουσι θερμόν χαιρετισμόν προς τους αγρότας ολοκλήρου της Ελλάδος και καλούσι τούτους εις συνεργασίαν και ένωσιν χάριν των αγροτικών συμφερόντων και της προόδου εν γένει της χώρας»⁴³¹.

Οι φιλοβασιλικές απόψεις του Σταύρου

Τα φιλοβασιλικά «πιστεύω» του Σταύρου Καραμπερόπουλου ήταν γνωστά, αλλά αυτά δεν τον εμπόδιζαν με το χαρακτήρα που είχε και με τη δουλειά του να συναναστρέφεται με ανθρώπους αντίθετους στην ιδεολογία του. Γι' αυτόν σημασία είχαν οι άνθρωποι και όχι τα φρονήματά τους. Τα βράδια στο μαγαζί του μαζεύονταν όλες οι Αρχές: ο αστυνόμος, οι δάσκαλοι και άλλοι υπάλληλοι να συζητήσουν και να σχολιάσουν την επικαιρότητα. Μια δασκάλα, η μητέρα του καθηγητή Σαρόπουλου, η Σκορδά, για να θυμώσει τον Σταύρο κάθε φορά που ήταν μαζεμένοι όλοι πήγαινε και τραγουδούσε δυνατά έξω από το μαγαζί το τραγούδι του Βενιζέλου.

*«Βενιζέλο, Βενιζέλο,
 τώρα το 'κανες καλά
 που 'διωξες από το θρόνο
 τον προδότη βασιλιά».*

431 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 3 Μαΐου 1920.

Επαναλάμβανε τους στίχους αρκετές φορές και ύστερα χαμογελαστή έμπαινε στο μαγαζί, την καλοδέχονταν όλοι και συμμετείχε σε σοβαρές και μη συζητήσεις⁴³².

Δημοψήφισμα. Πολιτικά γεγονότα

Η κυβέρνηση Δημητρίου Ράλλη ανέλαβε στις 4 Νοεμβρίου 1920 στη θέση της Κυβέρνησης Ελευθερίου Βενιζέλου. Το δημοψήφισμα προκηρύχθηκε στις 11 Νοεμβρίου 1920 (ΦΕΚ Α΄ 259) και διενεργήθηκε στις 22 Νοεμβρίου (παλ. ημερολ.) / 5 Δεκεμβρίου 1920 και αφορούσε την επιστροφή ή όχι του Βασιλιά Κωνσταντίνου στον ελληνικό θρόνο. Στο δημοψήφισμα δεν πήραν μέρος οι Φιλελεύθεροι του Βενιζέλου κηρύσσοντας αποχή, θεωρώντας μη έντιμες τις συνθήκες διεξαγωγής του. Το κυρίαρχο σύνθημα της Κωνσταντινικής παράταξης ήταν «Ψωμί, ελιά και Κώτσο Βασιλιά!»⁴³³.

Στις 22 Νοεμβρίου 1920 έγινε το δημοψήφισμα για το βασιλιά με τις εξής οδηγίες: όσοι ήταν γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους της πόλης είτε διέμεναν στην πόλη να ψηφίσουν στα εκλογικά τμήματα όπου ψήφισαν για τις Βουλευτικές εκλογές σύμφωνα με τους εκλογικούς καταλόγους, ή «επιδεικνύοντες» στις Εφορευτικές Επιτροπές τα βιβλιάρια τους, όπου εφαρμόστηκε ο νόμος για τα εκλογικά βιβλιάρια.

Οι υπόλοιποι κάτοικοι κάθε πόλης ή χωριού, που ήταν γραμμένοι σε οποιονδήποτε άλλον εκλογικό κατάλογο δήμου ή κοινότητας του κράτους να ψηφίσουν ή στα ίδια εκλογικά τμήματα ή σε εκείνα τα οποία όρισε ο νομάρχης Λάρισας για αυτούς. Για να ψηφίσουν έπρεπε:

- 1) ή να ορκιστούν ενώπιον της εφορευτικής επιτροπής ότι ήταν γραμμένοι σε έναν Εκκλησιαστικό Κατάλογο οποιοδήποτε Δήμου ή Κοινότητας
- 2) ή να δείξουν πιστοποιητικό ότι είναι εκλογείς ενός δήμου ή κοινότητας

432 Μαρτυρία Αλεξάνδρας Μητσικόστα-Μπακογιάννη.

433 <https://el.wikipedia.org>

- 3) ή να δείξουν μόνο το στρατιωτικό τους απολυτήριο ή φύλλο πορείας ή έγγραφο παραιτήσεως αν ήταν αξιωματικοί.
4) Οι στρατιωτικοί γενικά να ψηφίσουν όλοι⁴³⁴.

Τα αποτελέσματα στο Δήμο Φερών ήταν πανηγυρικά για τον ερχομό του Βασιλιά. Και στις δύο εκλογικές περιφέρειες η νίκη του Βασιλιά Κωνσταντίνου ήταν μεγάλη. Στην α΄ περιφέρεια στους 675 ψήφισαν τον Βασιλιά οι 671 και στη β΄ στους 79 ψήφισαν όλοι τον βασιλιά⁴³⁵. Ο Κωνσταντίνος ήταν ο πρωτότοκος γιος του Βασιλιά Γεωργίου Α΄ και της Βασίλισσας Όλγας.

Η κυβέρνηση έμεινε στην εξουσία για δυόμιση περίπου μήνες, μέχρι τις 24 Ιανουαρίου 1921, όταν την εξουσία πήρε η κυβέρνηση Νικόλαου Καλογερόπουλου, μετά από διαφωνία του Δ. Ράλλη με τον Βασιλιά

Ο Βελεστινιώτης λοχίας Ιωάννης Τσούρικας στο Τσιγκέλι Σερρών.

και τον Δημήτριο Γούναρη, που κατέληξε στην παραίτηση του Δ. Ράλλη⁴³⁶. Μετά την αποτυχία κάθε διαπραγμάτευσης που είχε ο Γούναρης με τους Συμμάχους στην Ευρώπη, ο Κωνσταντίνος και η κυβέρνηση αποφάσισαν τη συνέχιση του πολέμου με την Τουρκία, παρά τις αντιρρήσεις του Ιωάννη Μεταξά και παρά το γεγονός ότι κυρίαρχο εκλογικό σύνθημα της φιλοβασιλικής παράταξης ήταν το «οίκαδε», η επιστροφή δηλαδή των στρατιωτών από το μέτωπο. Τον Μάιο του 1921 ο Βασιλιάς Κωνσταντίνος αναχώρησε για να αναλάβει την ονομαστική αρχιστρατηγία του στρατού στην Μικρά Ασία. Στα

434 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 22 Νοεμβρίου 1920.

435 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 23 Νοεμβρίου 1920.

436 <http://el.wikipedia.org>

τέλη του ίδιου χρόνου επέστρεψε στην Αθήνα λόγω κλονισμού της υγείας του⁴³⁷.

Τον Αύγουστο του 1922 ο Ελληνικός στρατός ηττήθηκε από τους Τούρκους, οι οποίοι στις 9 Σεπτεμβρίου του 1922 μπήκαν στη Σμύρνη, την έκαψαν, τη λεηλάτησαν. Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, ο στρατός, που είχε καταφύγει στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, εξεγέρθηκε στις 11 Σεπτεμβρίου 1922 υπό την ηγεσία των συνταγματάρχων Πλαστήρα και Γονατά και απαίτησε την παραίτηση του Βασιλιά Κωνσταντίνου⁴³⁸.

Στις 16 Σεπτεμβρίου 1922 και ο λαός του Βελεστίνου «διατελείτο εν ευλόγω εξεγέρσει λόγω αλληπαλλήλων εθνικών συμφορών συνεπεία αστόχου πολιτείας μετανοεμβριανών Κυβερνήσεων». Η ώρα ήταν 10 π.μ. Η πλατεία ήταν γεμάτη και ολοένα προσέρχονταν και άλλοι για το συλλαλητήριο. Οι ομιλητές Αντώνιος Ζάρας και Δημήτριος Κουντούρης στη σύντομη ομιλία τους τόνισαν τη σημασία του Εθνοσωτηρίου Κινήματος και τη συμμετοχή των τοπικών Αρχών. Έπειτα ο Κουντούρης συνέταξε συγχαρητήριο τηλεγράφημα, το οποίο υπέγραψαν η Λαϊκή Επιτροπή και οι τοπικές Αρχές και βάδισαν όλοι προς το τηλεγραφείο. Το τηλεγράφημα έγραφε τα εξής: «Επαναστατικήν Επιτροπήν, Αθήνας,

Λαός γεννετείας Ρήγα Φερραίου
 συνελθών πάνδημον συλλαλητήριον
 εκφράζει εγκάρδια και ευγνώμονα συγχαρητήρια επί εθνοσωτηρίω αποφάσει και δηλοί ότι τάσσεται ομοθύμως πλευρόν σας. Λαϊκή Επιτροπή: Αντ. Ζάρας, Στ. Ντόντος, Αχ. Αραμπατζής, Δ. Παϊ-

Μικρά Ασία - 16 Μαΐου 1922 οι Βελεστινιώτες στρατιώτες Αχιλλέας Μακρής και Δημήτριος Κογκούλης.

437 <http://el.wikipedia.org>

438 <http://el.wikipedia.org>

πάης, Στ. Καραμπερόπουλος, Β. Παπαρίζος, Χρ. Ντόντος, Αν. Αραμπατζής, Στ. Παπατόλιας, Β. Δεληγιώργης, Γ. Κουντούρης, Κ. Τριανταφύλλου. Αρχαί: Απ. Τριανταφυλλόπουλος, πρόεδρος Κοινότητας, Σ. Τολίδης, αστυνομικός σταθμάρχης, Γ. Παπαθεοδώρου ανθυπασπιστής, Ν. Γιαγκίνης ειρηνοδίκης, Παπαϊωάννου διδάσκαλος»⁴³⁹.

Στις 27 Σεπτεμβρίου 1922, ο θρόνος πέρασε στο διάδοχο Γεώργιο, ο οποίος ονομάστηκε Γεώργιος Β'⁴⁴⁰, και στις 4 Ιανουαρίου 1924 ο Ελευθέριος Βενιζέλος σχημάτισε κυβέρνηση. Δεν μπόρεσε, όμως, να συγκρατήσει το ρεύμα υπέρ της αλλαγής του πολιτεύματος και εγκατέλειψε τη χώρα. Στις 6 Φεβρουαρίου παραιτήθηκε και τη θέση του πήρε ο Γεώργιος Καφαντάρης. Στις 24 Μαρτίου 1924 ανακηρύχθηκε νέα κυβέρνηση υπό τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου. Η μοναρχία καταργήθηκε στις 25 Μαρτίου 1924 και προκηρύχθηκε δημοψήφισμα για την επικύρωση της απόφασης⁴⁴¹.

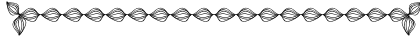

Ο Ελβετός αρχαιολόγος Paul Collart κατά την επίσκεψή του στο Βελεστίνο με την ευκαιρία των ανασκαφών του Γάλλου αρχαιολόγου Y. Bequignon κατά το 1926, φωτογράφησε επί πλέον και ορισμένα μέρη του Βελεστίνου. Αριστερά χορός σε γιορτή δίπλα μάλλον στον Άγιο Κωνσταντίνο, όπως συνήθιζαν τότε ιδιαίτερα μετά τον εκκλησιασμό ή τις γιορτές να χορεύουν, που ήταν και ένας τρόπος επικοινωνίας και γνωριμίας των νέων. Δεξιά, χορός Βλαχόφωνων κατοίκων του Βελεστίνου. Σχετικά βλ. *Δύο Ελβετοί αρχαιολόγοι φωτογραφίζουν την Ελλάδα. Waldemar Deonna και Paul Collart, 1904-1939*, Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα (16 Μαρτίου -14 Απριλίου 2001). Τελλόγλειο Ίδρυμα, Θεσσαλονίκη.

439 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 16 Σεπτεμβρίου 1922.

440 <http://el.wikipedia.org>

441 <http://el.wikipedia.org>

Προσωπικά γεγονότα του Σταύρου-αγορές

Στις 26 Ιανουαρίου 1921 ο Ζήσης Καραμπερόπουλος έχασε τη γυναίκα του Ελένη, οικοδέσποινα, γεννημένη στο Βελεστίνο και κηδεύσας ιερέας ήταν ο παπα-Ιωάννης Μπομπότης-Οικονόμος⁴⁴². Τον Ιούλιο του 1921 πρόεδρος ήταν και πάλι ο Σταύρος Καραμπερόπουλος⁴⁴³. Όμως, ο πρώτος μήνας του 1922 ήρθε με ένα δυσάρεστο συμβάν για την οικογένεια. Ο θάνατος ενός πολύ αγαπημένου προσώπου, της Ζωγράφως Καραμπεροπούλου, στις 30 Ιανουαρίου έθλιψε το σπιτικό ιδιαίτερα του Σταύρου Καραμπερόπουλου και το γέμισε πένθος, πίκρα και ερήμωση. Τα βαθουλά της μάτια έχασαν το φως του ήλιου. Το ρυτιδιασμένο της πρόσωπο, που το ζωγράφιζε η ίδια η ζωή, τώρα κουράστηκε να το βλέπει και το πήρε. Μέσα από τα σκοτάδια των καιρών και τα αστραπόβροντα ξεχώρισε για την ιώβειο υπομονή της και την αγάπη της στην οικογένεια. Έζησε τα 80 της χρόνια. Αγωνίστηκε, πάλεψε, δημιούργησε το νοικοκυριό της, έφερε στη ζωή επτά παιδιά και τα ανέστησε με όλη τη δύναμη της ψυχής της. Η αγαπημένη της γωνιά κοντά στο τζάκι δημιούργησε αναπλήρωτο κενό στα μέλη της οικογένειας⁴⁴⁴.

Στις 17 Φεβρουαρίου 1922 στο ειρηνοδικειακό κατάστημα, όπου στεγαζόταν το Συμβολαιογραφείο στην οικία του Κούσιου Ντόντου, ο Σταύρος Καραμπερόπουλος αγόρασε από τον Κων/νο Χρόνη την κληρο-

442 Βιβλίο Θανάτων Αγίου Κωνσταντίνου, πρ. 2/27 Ιανουαρίου 1921. Βασ. Γιασιράνη-Κυρίτση, «Το Ιστορικό της εκκλησίας Κοιμήσεως της Θεοτόκου και τα ταφικά μνημεία του νεκροταφείου Βελεστίνου», *Υπέρευα*, τόμ. 3, *Πρακτικά Γ΄ Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας» (Βελεστίνο 1997)*, Αθήνα 2002, σελ. 249-329, εδώ για τον ιερέα στη σελ. 303.

443 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. συμβ. 16-7-1921, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

444 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

νομιά από τον πατέρα του από το έτος 1919. Δηλαδή, ένα αμπέλι κείμενο στη θέση «Σαραντζόγραια»⁴⁴⁵ της περιφέρειας Βελεστίνου εκτάσεως δύο στρεμμάτων που συνόρευε από γύρω-γύρω με αμπέλι Αικατερίνης χήρας Χρόνη, κληρονομιάς Στεργίου Νασίκα, Φ. Χρόνη και ρέμα. Επίσης ένα αμπελότοπο (Χείρκου μέρος) κείμενο στην ίδια θέση στην τιμή των 1.450 δραχμών⁴⁴⁶.

Στις 30 Απριλίου 1922 στο ειρηνοδικειακό κατάστημα, το οποίο στεγαζόταν στην οικία των κληρονόμων του Κούσιου Ντόντου, ο συμβολαιογραφών γραμματέας του Ειρηνοδικείου Φερών Κων/νος Πλιώρης, που αναπλήρωνε τον Ειρηνοδική Φερών βρισκόμενο σε άδεια Ν. Γιαγκίνη και παρόντων μαρτύρων, ο Απόστολος Τριανταφυλλόπουλος και ο Σταύρος Καραμπερόπουλος συνέταξαν πράξη παραχώρησης γηπέδων στην Κοινότητα και ζήτησαν νόμιμα αποζημίωση μετά το διάγραμμα του μηχανικού Ε. Ταξινόπουλου στις 19 Δεκεμβρίου 1921⁴⁴⁷.

Η Μικρασιατική Καταστροφή και ο ερχομός των προσφύγων άλλαξαν την τοπική κοινωνία. Οι πρόσφυγες σκορπίστηκαν στον Θεσσαλικό κάμπο και αγωνίστηκαν να στεριώσουν και να ριζώσουν, όπου έβρισκαν να φάνε ένα κομμάτι ψωμί. Όσοι πρόσφυγες βρέθηκαν κοντά στον Σταύρο Καραμπερόπουλο μέχρι να τακτοποιηθούν σε διάφορες εργασίες έβρισκαν στο πρόσωπό του έναν ευεργέτη που δεν τους εγκατέλειψε ποτέ. Σε όσους του δούλεψαν παρείχε τη δυνατότητα πίστωσης, όταν δεν δούλευαν στα χωράφια ή στους κήπους ένιωθε μια ιδιαίτερη, ξεχωριστή φροντίδα να εκδηλώνεται αυθόρμητα και ήταν δίπλα τους. Από τα χέρια του πολλοί άνθρωποι έτρωγαν ψωμί. Όποιος του ζήτησε δεν έμεινε παραπονεμένος. Εκτιμούσε τον εργατικό και τον τίμιο και δεν ξεχνούσε ποτέ από πού ξεκίνησε⁴⁴⁸.

Κάποιο μήνα του 1923 επέστρεψαν στο Βελεστίνο οι στρατιώτες, που πολεμούσαν περίπου οκτώ χρόνια, ταλαιπωρημένοι και εξαντλημένοι από την τόση κακουχία. Ήταν από τους νεότερους φαντάρους και ο Ιωάννης Τσούρικας, φίλος του Σταύρου Καραμπερόπουλου, που διηγούνταν

445 Τοπωνύμιο της περιοχής, όπως και το Χείρκου μέρος. Έτσι είναι γραμμένα.

446 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. συμβ. 11289, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. συμβ. 11196, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

447 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. συμβ. 11289, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

448 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου και Μιχάλη Τσούρικα.

παραστατικά τα όσα είχε περάσει τόσα χρόνια στους πολέμους. Στο μαγαζί του Σταύρου Καραμπερόπουλου φιλονικούσαν συχνά και διαπληκτίζονταν οι Φιλελεύθεροι με τους Βασιλικούς και αυτή η κατάσταση, αυτός ο φανατισμός δεν του άρεσε και σχολίαζε πως οι κάτοικοι δεν έπρεπε να διαφωνούν για πολιτικά θέματα⁴⁴⁹.

Στις 6 Νοεμβρίου 1924 στο ειρηνοδικειακό κατάστημα, στην οικία του Κούσιου Ντόντου, όπου στεγαζόταν το Συμβολαιογραφείο, παρουσία μαρτύρων ο Σταύρος Καραμπερόπουλος αγόρασε από τον Αριστείδη Ν. Φιλίππου, σιδηροδρομικό υπάλληλο, στην τιμή των 34.000 χιλιάδων μια οικία ανώγειο μετά του προαυλίου οικοπέδου και πάντων των

Υπέρεια Κρήνη-Κεφαλόβρυσο με τον μισογκρεμισμένο μιναρέ, ο οποίος οριστικά κατεδαφίστηκε το 1926. Στο βάθος ο ιερός ναός του Αγίου Κωνσταντίνου.

παραρτημάτων και παρακολουθημάτων της κειμένης εντός της κωμοπόλεως και όπισθεν του ναού των Ισαποστόλων Κωνσταντίνου και Ελένης και συνορευομένης γύρω-γύρω με δρόμο, οικία Γούλα Ντόντου, Ι. Βογιατζή και Χατζηαλή, με δρόμους και με οικοδομές Αθ. Χατζάρα, κληρονόμων Ι. Παπαδάμ, Δ. Χατζηθεοδώρου και Στέργιου Ντόντου⁴⁵⁰.

Στις 4 Ιανουαρίου 1926 στο ειρηνοδικειακό κατάστημα, που στεγαζόταν στο σπίτι των κληρονόμων Κούσιου Ντόντου, ο συμβολαιογράφος ειρηνοδικής Ιωάννης Χωμενίδης με παρουσία μαρτύρων έκανε το πωλητήριο μιας οικίας του Σταύρου Καραμπερόπουλου αποτελούμενης από δύο δωμάτια ανώγεια και ένα ισόγειο με τον προαύλιο χώρο που βρισκόταν πάνω από το ναό των Ισαποστόλων Κων/νου και Ελένης και

449 Μαρτυρία Μιχάλη Τσούρικα.

450 Αρχείο Ειρηνοδικείου Βελεστίνου, αρ. 12040, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

συνορευομένης γύρω με δημόσιο δρόμο με την Ελεονώρα Μ. Σωτηρίου, σύζυγο Θωμά Κοτινόπουλου, στην τιμή των 18.000 χιλιάδων δραχμών⁴⁵¹.

Στις 8 Μαρτίου 1926 ο Σταύρος Καραμπερόπουλος παρουσία μαρτύρων πούλησε την ανώγειο οικία που είχε αγοράσει την 6 Νοεμβρίου 1924 με το προαύλιο οικόπεδο και τη συνεχόμενη ισόγεια οικία με το προαύλιο και όλα τα παραρτήματα και παρακολουθήματά της κειμένη όπισθεν του Ναού των Ισαποστόλων Κων/νου και Ελένης. Από την περιγραφόμενη οικία μόνο την ισόγειο αποτελούμενη από τρία δωμάτια με την αυλή και περιοχή αυτής χωριζόμενη από την ανώγεια κατοικία που πουλήθηκε πριν λίγους μήνες στην Ελεονώρα Θ. Κοτινόπουλου με ανεγειρόμενο νέο τοίχο, πούλησε στην τιμή των 26.000 χιλιάδων δραχμών⁴⁵².

Το 1928 η χαρά του Σταύρου Καραμπερόπουλου μεγάλωσε μαζί με το νέο μέλος της οικογένειάς του. Ένωσε ακόμη νέος όταν σε ηλικία 48 χρονών εκείνος με τη ντελικάτη Αλεξάνδρα μπόρεσαν να αποκτήσουν ένα χαριτωμένο κοριτσάκι, το στερνοπαίδι τους. Το ονόμασαν Κυριακή (Κική) και μεγάλωσε σχεδόν από τις αδελφές της, την Ελευθερία και την Παναγιώτα⁴⁵³.

Εκλογές του 1925

Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος δεν είχε κουραστεί από τη συμμετοχή του στα πολιτικά πράγματα του τόπου του, και μάλιστα στις Κοινοτικές εκλογές του Οκτωβρίου του 1925 ηγήθηκε του Λαϊκού Συνδυασμού, τον οποίο αποτελούσαν οι εξής:

- 1) Σταύρος Καραμπερόπουλος, έμπορος
- 2) Αθαν. Μαργαριτόπουλος, παντοπώλης
- 3) Δημ. Μπομπότης, βαρελοποιός
- 4) Στυλ. Γιαννακόπουλος, εμπορομεσίτης
- 5) Αποστ. Καρασμάνογλου, κηπουρός
- 6) Αθαν. Αλεξίου, καφεπώλης

451 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου αρ. συμβ. 12284, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

452 Ειρηνοδικείου Βελεστίνου, αρ. συμβ. 12308, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

453 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

- 7) Κων/νος Τζιβανίδης, φαρμακοποιός
- 8) Ανδ. Παπαγιώτου, ιδιοκτήτης υδρομύλου
- 9) Κυρίτσης Βισβίκης, κτηματίας.

Ο Λαϊκός αυτός συνδυασμός «αποτελούμενος από τα υγιέστερα στοιχεία του Βελεστίνου αγκαλιάστηκε από όλους τους Βελεστινιώτες από απεριόριστη αγάπη και εκτίμηση». Στο πρόσωπο του φαρμακοποιού Κ. Τζιβανίδου οι πρόσφυγες διέβλεπαν τον προστάτην τους. Όλοι πίστευαν χωρίς αμφιβολία ότι ο συνδυασμός αυτός επρόκειτο να «επιπλεύση καθ' όλην την γραμμήν»⁴⁵⁴. Όμως σχηματίστηκε και άλλος Λαϊκός Συνδυασμός στο Βελεστίνο «μη επελθούσης πλήρους συμφωνίας και έτσι σχηματίστηκαν δύο Λαϊκοί Συνδυασμοί που περιλάμβαναν τους αριστείς του Βελεστίνου». Ήταν στο χέρι των κατοίκων να εκλέξουν και να συμπληρώσουν το Συμβούλιο μεταξύ των προσώπων των δύο Συνδυασμών.

Τον άλλο Λαϊκό Συνδυασμό αποτελούσαν οι:

- 1) Θεόδωρος Γ. Μπέλλας, δικολάβος και κτηματίας
- 2) Χρήστος Γ. Ντόντος, παντοπώλης
- 3) Αθανάσιος Κ. Κωνσταντέλος, κτηματίας
- 4) Απόστολος Κ. Παπατόλιας, παντοπώλης
- 5) Ιωάννης Στ. Τσέκος, κτηματίας
- 6) Λάμπρος Γαλογαύρος, πρόεδρος Συνεταιρισμού
- 7) Μιλτιάδης Αθ. Μακρής, γεωργός⁴⁵⁵.

Οι εκλογές διεξήχθησαν στις 25 Οκτωβρίου 1925⁴⁵⁶ «εν τάξει και χαρά»⁴⁵⁷. Οι Εφορευτικές Επιτροπές παρέμειναν οι ίδιες, όπως αποφάσισε το Υπουργείο Εσωτερικών στην Αθήνα από τις 17 Σεπτεμβρίου⁴⁵⁸. Στους 500 ψηφοφόρους κατά σειρά προτίμησης οι υποψήφιοι πήραν τους εξής ψήφους: Βισβίκης 296, Αλεξίου 291, Μαργαριτόπουλος 291, Καραμπερόπουλος 287, Γιαννακόπουλος 279, Τζιβανίδης 268, Καρασμάνογλου 261, Μπομπότης Δ. 257, Παπαγιώτου 237, Τριανταφυλλόπουλος 143,

454 Εφ. Σημαία, 14 Οκτωβρίου 1925 και 20-25 Οκτωβρίου 1925.

455 Εφ. Η Θεσσαλία, 20 Οκτωβρίου 1925, εφ. Σημαία, 23 Οκτωβρίου 1925.

456 Εφ. Σημαία, 17 Σεπτεμβρίου 1925.

457 Εφ. Η Θεσσαλία, 2 Νοεμβρίου 1925.

458 Εφ. Σημαία, 18 Σεπτεμβρίου 1925.

Ντόντος Σ. 138, Μπομπότης Μ. 137, Παπαρίζος 133, Παπατόλιας 132, Ντόντος Χ. 131, Μπέλλος 126, Γούλας 124, Καναλιώτης 108, Παπατόλιας 96, Γαλογαύρος 95, Τσέκος 90, Παπαδημητρίου 80, Μακρής 71, Κωνσταντέλος 68, Καρβέλης 8⁴⁵⁹.

«*Τα αποτελέσματα των εκλογών έδωσαν περιφανή νίκην στον συνδυασμό του Σταύρου Καραμπερόπουλου, όστις συγκέντρωσε 290 ψήφους έναντι 130 του υπό τον Κουντούρη Βενιζελικού τοιούτου*». Εάν ληφθή υπόψιν ότι και ο δεύτερος υπό του Στέργιου Ντόντου αντιβενιζελικός συνδυασμός συγκέντρωσε 110 ψήφους, ο Αντιβενιζελισμός στο Βελεστίνο επικράτησε σε όλη την γραμμή, οι δε Βελεστινιώτες αισθάνθηκαν ευτυχείς διότι εξέλεξαν πρόσωπα «*άτινα θα αφοσιωθούν μετά ζήλου εις το καθήκον των*»⁴⁶⁰.

Η εφημερίδα *Η Θεσσαλία* χαρακτήρισε μερικούς Κοινοτικούς συμβούλους, όπως οι Κ. Βισβίκης, Σ. Γιαννακόπουλος, Στ. Καραμπερόπουλος, Κ. Τζιβανούδης, Α. Μαργαριτόπουλος, Σ. Ντόντος, Μ. Μπομπότης, Απ. Τριανταφυλλόπουλος, Στεργ. Παπαρίζος δημοκρατικούς, τον δε Αθ. Αλεξίου κομμουνιστή. Πρόεδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου εξελέγη ο Κ. Βισβίκης και ο Σ. Γιαννακόπουλος. Από το συνδυασμό του Κ. Μούλλα, ο οποίος υποστηρίχθηκε από τον πεθερό Ντόντο, άλλοτε δήμαρχο, αντιβενιζελικό, κανείς δεν είχε επιτυχία. Υπερτερούσε μόνο ο γιατρός Σ. Ντόντος, ο οποίος κατέβηκε για πρώτη φορά στον εκλογικό αγώνα⁴⁶¹. Ωστόσο, κακώς γράφτηκε στην εφημερίδα ότι οι εκλεγμένοι ήταν όλοι δημοκρατικοί. Η μειοψηφία ήταν Δημοκρατική. Η δύναμη των Φιλελεύθερων Σπυριδικών με την αρχηγία του Κουντούρη ήταν οι 130 ψήφοι. Όσον αφορά τον χαρακτηρισθέντα κομμουνιστή Αθ. Αλεξίου, αυτός έβαλε υποψηφιότητα ως Λαϊκός αντιπρόσωπος παλαιών πολεμιστών από τους οποίους και υποστηρίχθηκε και ήλθεν δεύτερος με 291 ψήφους.

Λίγες μέρες αργότερα ανακηρύχθηκε μόνος του Πρόεδρος ο Στυλιανός Γιαννακόπουλος, ο οποίος κλήθηκε από τον Λαϊκό Συνδυασμό να καθορίσει τη θέση του, διαφορετικά αποκηρυσσόταν από τους εκλογείς του και από τους αντιπροσώπους του λαού της κωμόπολης του Βελεστίνου⁴⁶².

459 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 27 Οκτωβρίου 1925.

460 Εφ. *Σημαία*, 29 Οκτωβρίου 1925.

461 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 2 Νοεμβρίου 1925.

462 Εφ. *Σημαία*, 5 Νοεμβρίου 1925.

Οι μέρες πέρασαν και τελικά την 9 Δεκεμβρίου 1925 έγιναν οι αρχαιρεσίες του Κοινοτικού Συμβουλίου. Παρευρέθηκαν οι εννέα κοινοτικοί σύμβουλοι και ο Σταύρος Καραμπερόπουλος έχασε την προεδρία από τον Αθανάσιο Μαργαριτόπουλο, ο οποίος πήρε πέντε ψήφους αντί τρεις του Σταύρου Καραμπερόπουλου και μια ψήφο πήρε ο γιατρός Στέργιος Ντόντος. Αντιπρόεδρος παμψηφεί ορίστηκε ο Κυρίτσης Βισβίκης⁴⁶³. Έπειτα από αντιπρόεδρος εκλέχτηκε πρόεδρος ο Κυρίτσης Βισβίκης⁴⁶⁴. Για τη χρονιά 1926 πρόεδρος ορίστηκε ο Αθ. Μαργαριτόπουλος⁴⁶⁵. Τους επόμενους μήνες του 1927 πρόεδρος ορίστηκε ο Στ. Γιαννακόπουλος, γιος του πρώτου δημάρχου Φερών Δ. Γιαννακόπουλου⁴⁶⁶.

Τέλος Σεπτεμβρίου του 1927 όμως δημιουργήθηκε κάποιο πρόβλημα με τον Στ. Γιαννακόπουλο και ο Απ. Τριανταφυλλόπουλος⁴⁶⁷ έστειλε ανοικτή επιστολή στην εφημερίδα του Βόλου *Η Θεσσαλία* παρακαλώντας να δημοσιευτεί «*ίνα γνωσθή τη Κοινωνία του Βελεστίου ποίος ο Πρόεδρος της*». Η επιστολή είχε ως εξής: «*Ο Πρόεδρος της Κοινότητος Βελεστίου Στυλιανός Γιαννακόπουλος εν ώρα τακτικής συνεδριάσεως εξηπάτησε το Κοινοτικόν Συμβούλιον κατά την υποβολήν των καταλόγων γεωργικής παραγωγής προς την Οικονομικήν Εφορίαν σχετικώς με την είσπραξιν της δεκάτης δηλώσας προς το Συμβούλιον ότι το δηλωθέν ποσόν ανέρχεται εις 95 χιλ. δρ. εν ω τούτο ανήρχετο εις το ποσόν των δραχ. 111.470,40 διατάξας συνάμα τον Γραμματέα της Κοινότητος, όπως πάση θυσία μην γνωρίση το πραγματικόν ποσόν, και μάλιστα τον διέταξε να εξαλείψη τους αριθμούς των καταλόγων ίνα μη δυνηθή το Κοινοτικόν Συμβούλιον και εξακριβώσει το ποσόν.*

Το Συμβούλιον λαβόν γνώσιν της τοιαύτης σκανδαλώδους πράξεως του προέδρου ενήργησεν έλεγχον και ανεκάλυψε το αποκρυπτόμενον ποσόν. Η ανωτέρω αδικαιολόγητος πράξις του κ. Προέδρου Στυλ. Γιαννακοπούλου κατηγορήθη εις τον κ. Νομάρχην όπου η ανάκρισις θα διευκρινίση διά τίνα λόγον ο κ. πρόεδρος απέκρυπτε το ποσόν των δραχμών 16.470,40 καθ’

463 Εφ. *Σημαία*, 13 Δεκεμβρίου 1925.

464 Νίτσας Κολιού, *Τα Βελεστινιώτικα. Χρονικά του Δήμου Φερών*, έκδ. Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίου-Ρήγα, Αθήνα 2001, σελ. 118-121.

465 Νίτσας Κολιού, *Τα Βελεστινιώτικα...*, ό.π.

466 Νίτσας Κολιού, *Τα Βελεστινιώτικα...*, ό.π.

467 Πρόεδρος της Κοινότητας το 1922, ό.π.

όσον διά της πράξεώς του ταύτης προκάλεσε θορυβώδη συζήτησιν εν τη Κοινωνία Βελεστίνου»⁴⁶⁸.

Τα πολιτικά γεγονότα 1926

Στις 4 Ιανουαρίου 1926 οι προκηρυγμένες εκλογές δεν έγιναν και ο Θεόδωρος Πάγκαλος δήλωσε ότι αναλάμβανε προσωπικά την άσκηση της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας, επιβάλλοντας έτσι αποκάλυπτα δικτατορικό καθεστώς⁴⁶⁹. Την περίοδο του Ιανουαρίου της χρονιάς του 1926 καθημερινά οι εφημερίδες έγραφαν στήλες αφιερωμένες στην αλλαγή των εκλογικών βιβλιαρίων. Συνιστούσαν στους πολίτες να προσέλθουν στην εκκλησία της ενορίας τους και να αλλάξουν τα εκλογικά τους βιβλιάρια. Αν κάποιος δεν ήταν γνωστός στην επιτροπή έπρεπε να είχαν δυο μάρτυρες να ορκιστούν για να βεβαιώσουν την ταυτότητά τους. Ακόμη έπρεπε να έχουν μαζί τους και μια φωτογραφία, για να επικολληθεί στο νέο βιβλιάριο. Υπενθύμιζαν δε ότι η προθεσμία έληγε στις 31 Ιανουαρίου 1926⁴⁷⁰.

Στις 2 Φεβρουαρίου 1926 έδωσαν παράταση της έκδοσης των νέων εκλογικών βιβλιαρίων μέχρι τις 7 Φεβρουαρίου του 1926 και με την επισημάνση ότι όσοι δεν είχαν βιβλιάρια δεν επρόκειτο να έχουν δικαίωμα ψήφου⁴⁷¹. Ήταν 17 Φεβρουαρίου του 1926 και μετά από την παράταση που δόθηκε άρχισε ο έλεγχος των εκλογικών καταλόγων οι οποίοι ήδη βρίσκονταν στις εκκλησίες. Ο έλεγχος έγινε από τις διορισμένες Ενοριακές Επιτροπές και με βάση ενστάσεων, που υποβλήθηκαν από τους πολίτες⁴⁷².

Στις 19 Ιουλίου 1926, ορκίστηκε Κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Αθανάσιο Ευταξία (1849-1931), επί δικτατορίας Παγκάλου, που περιλάμβανε στις τάξεις της κυρίως αντιβενιζελικά στοιχεία και διήρκησε περίπου ένα μήνα. Ο καιρός περνούσε μα τα πολιτικά γεγονότα έτρεχαν.

468 Εφ. *Σημαία*, 1 Οκτωβρίου 1927.

469 <http://el.wikipedia.org>

470 Εφ. *Σημαία*, 27 Ιανουαρίου 1926.

471 Εφ. *Σημαία*, 2 Φεβρουαρίου 1926.

472 Εφ. *Σημαία*, 18 Φεβρουαρίου 1926.

Στις 9 Ιουλίου 1928 δημοσιεύτηκε προεδρικό διάταγμα που διέλυε τη Βουλή και κήρυττε εκλογές για τις 19 Αυγούστου 1928⁴⁷³.

Βελεστίνο 1926-1927

Στο Βελεστίνο, 24 Απριλίου 1926, έγινε Αστυιατρική Επιθεώρηση στα καταστήματα της κωμόπολης. Όλη η αγορά ξεσηκώθηκε. Επιθεωρήθηκαν τα καφενεία των Αθ. Γιαννακόπουλου, Αθ. Αλεξίου, Αν. Φούσκα, τα κουρεία των Ι. Σταμούλη, Ι. Παπαπαύλου, Γ. Χατζάρα, Ι. Χατζάρα, Φ. Ακριβούση, τα εστιατόρια Μ. Τσονάκα, Γ. Χατζηθεοδώρου, το ζαχαροπλαστείο Χ. Μπέλλα, τα αρτοποιεία Α. Ακριβούση, Ευαγ. Ντόντου, Γ. Φιλιππούλη, τα κρεοπωλεία Αθ. Τσουμπέκου, Τάκη Τσουμπέκου, τα γαλακτοπωλεία του Ι. Νικότση και Ι. Πάνου, τα παντοπωλεία του Α. Τριανταφυλλόπουλου, του Στ. Καραμπερόπουλου, του Μιχ. Τίτσια, του Κόγια και Λιρίτση, του Θ. Αλεξίου, Χ. Ντόντου, αδελφών Γιάτσου, Ι. Γιάτσου, Στεργ. Παπατόλια, Δ. Μακρή, Α. Παπατόλια, Ν. Καναλιώτη, Αθ. Μαργαριτόπουλου, Αρ. Τσακαλέα και Στέργ. Παλάτζα. Όλα όμως τα ανωτέρω καταστήματα που επιθεωρήθηκαν τηρούσαν τις προϋποθέσεις υγιεινής, βρέθηκαν καθαρά και σε κανένα δεν επιβλήθηκε πρόστιμο⁴⁷⁴.

Στις 26 Δεκεμβρίου 1926 ο Οδυσσέας Καραμανώλης, ο φαρμακοποιός του Βελεστίνου, σχολίασε ότι για την ίδρυση του Σταδίου του Ρήγα εκφράστηκαν αντιρρήσεις εκ μέρους ενδιαφερομένων κύκλων του Βόλου, αλλά τελικά μπορούσαν να επικρατήσουν νηφαλιότερες σκέψεις. Ήταν από τους πρώτους που έριξαν την ιδέα να τιμηθεί ο Ρήγας και έγραψε πως το Στάδιο δεν ιδρυόταν μόνον για να τελούνται γυμναστικοί αγώνες και να παρακολουθούν οι νέοι άνετα τους αγώνες αυτούς, αλλά για να αποτεθεί φόρος τιμής και ευγνωμοσύνης στον άνδρα εκείνον, που πρώτος αφήφισε κάθε υλικό συμφέρον και τη ζωή του ακόμη χάριν της γλυκιάς πατρίδας και έθεσε σκοπό της ζωής του την απελευθέρωσή της

473 *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, «Νεότερος Ελληνισμός», ό.π., σελ 313.

474 Εφ. *Σημεία*, 28 Απριλίου 1926. Τα ονόματα ακολουθούν τη σειρά της εφημερίδας.

Ο Μύλος του Πάντου πριν από τον Πόλεμο σε πίνακα ζωγραφικής
(Συλλογή Δρ. Δημ. Καραμπερόπουλου)

και για να επιδράσουν «*επί το ψυχολογικότερον*» οι αγώνες αυτοί, γιατί θα τελούνται εκεί που μύριζε ο αέρας Ρήγα, δηλαδή «*Ελευθερία*»⁴⁷⁵.

Το Βελεστίνο κρατούσε τη γοητεία της ιστορίας του. Κάποιος δημοσιογράφος γυρίζοντας από ένα κουραστικό ταξίδι σταμάτησε στην πατρίδα του Ρήγα, 15 Ιανουαρίου 1927, για την οποία έτρεφε ιδιαίτερη αγάπη. Ξένος και άγνωστος γύρισε παντού, όσο χρόνο είχε, και με ευχαρίστηση είδε ότι «*οι ευγενείς απόγονοι του Εθνομάρτυρος δεν υστέρησαν του Μεγάλου πατριώτου των. Όλα καθαρά, όλα ζηλευτά και τακτοποιημένα έδιναν στον κάθε ξένο να νιώσει τα αισθήματα και την ευγενική ψυχή των κατοίκων*». Όμως, ο λίγος χρόνος πέρασε γρήγορα και το τραίνο σφύριξε ανυπόμονο με δαιμονισμένο ήχο να συνεχίσει το ταξίδι του. Έτσι, ο επισκέπτης με βαρειά ψυχή άφησε τη γραφική κωμόπολη που μέσα της έκρυβε ολόκληρη ιστορία. Μα φεύγοντας αποχαιρέτησε και ευχαρίστησε δύο ανθρώπους που τον περιποιήθηκαν και του έδειξαν τα φιλικά τους αισθήματα, τον Αστυνομικό Σταθμάρχη και τον Αλέξανδρο Καραμπερόπουλο, έμπορο και για χρόνια Δημοτικό Σύμβουλο. Φεύγο-

475 Θωμά Βινίκιου, *Πανθεσσαλικό Λεύκομα*, Βόλος 1927, σελ. 218.

ντας είχε την ελπίδα ότι επανερχόμενος θα είχε δικούς του ανθρώπους και παρέα μαζί τους επρόκειτο να γνωρίσει όσα η ώρα δεν του επέτρεψε να γνωρίσει σε τούτο το ταξίδι-αστραπή⁴⁷⁶.

Ο λαός της πόλης του Βόλου πιεζόμενος από το βάρος της βαριάς άδικης φορολογίας και βρισκόμενος υπό το φάσμα της άρσης του Ενοικιοστασίου ή της αύξησης των ενοικίων έκλεισε τα καταστήματά του 11 Μαρτίου του 1927 και έκανε το πρωί συλλαλητήριο. Επαγγελματίες και βιοτέχνες, αφού άκουσαν τον λόγο του προέδρου Π. Χατζηκωνσταντίνου, εξέδωσαν ψήφισμα. Έπειτα η Εκτελεστική Επιτροπή Απεργίας απέστειλε σε όλες τις οργανώσεις της Θεσσαλίας, Σκοπέλου, Ιστιαίας, Δομοκού τηλεγράφημα για να κηρύξουν απεργία. Σε απάντηση από το Βελεστίνο εστάλη το ακόλουθο τηλεγράφημα: «*Πάνον Χατζηκωνσταντίνου, Βόλον. Σύλλογος Οινοπαντοπωλών και Ένωσις Επαγγελματιών Βελεστίνου κατόπιν τηλεγραφήματός σας συνελθών σήμεραν 1 μ.μ. εις έκτακτον συνεδρίασιν εκήρυξεν παμψηφεί απεργίαν. Αναμείνομεν οδηγίας. Πρόεδρος Οινοπαντοπωλών και Ένώσεις Βελεστίνου*»⁴⁷⁷.

Στις 13 Σεπτεμβρίου του 1927 στο Βελεστίνο έγιναν αρχαιρεσίες του Συλλόγου Οινοπαντοπωλών. Εξελέγησαν πρόεδρος ο Απ. Τριανταφυλλόπουλος, αντιπρόεδρος ο Απ. Παπατόλιας, γενικός γραμματέας ο Δ. Μακρής και ταμίας ο Αθ. Γιάτσος. Με τη δημοσιοποίηση της νέας διοίκησης η εφημερίδα *Σημαία* συνεχάρη το νέο Διοικητικό Συμβούλιο και του ευχήθηκε «*επιτυχή υπεράσπισιν των συμφερόντων του σωματείου*»⁴⁷⁸.

Παραμονή της Πρωτοχρονιάς του 1929 και οι κάτοικοι ετοιμάζαν να στείλουν στο διευθυντή της εφημερίδας του Βόλου *Η Θεσσαλία* το ακόλουθο τηλεγράφημα, το οποίο αντιπροσώπευε μια μεγάλη ομάδα Βελεστινιωτών, «*Ευχόμεθα νέον έτος κρατήση εν υγεία όπως συνεχίσης αγώνα δι' αρθρογραφίας σας εξυπηρετούσης γενικά συμφέροντα Θεσσαλίας και αποδιδούσης τα δίκαια εκάστω*». Ακολουθούσαν τα εξής ονόματα, Μιχ. Τίτσας, έμπορος, Κων/νος Μπατζάκας, Πρόεδρος Συνεταιρισμού, Σταύρος Καραμπερόπουλος, έμπορος, Απόστ. Τριανταφυλλόπουλος, έμπορος, Μιχ. Μπογιόπουλος, κτηματίας, Στέργιος Παπατόλιας, έμπορος,

476 Εφ. *Σημαία*, 16 Ιανουαρίου 1927. Το κείμενο υπογράφεται από τον «Μάριο».

477 Εφ. *Σημαία*, 11 Μαρτίου 1927.

478 Εφ. *Σημαία*, 15 Σεπτεμβρίου 1927.

Βασ. Παπαρίζος, κτηματίας, Δημ. Νιμπής, κτηματίας, Νικ. Μπομπότης, κτηνοτρόφος, Νικ. Βολάγκας, κτηματίας, Δημ. Φροξιλιάς, κτηματίας, Μιχ. Μπομπότης, ιατρός⁴⁷⁹, Δημ. Πρακαζάνας, κτηματίας, Στέργιος Αγροκόστας, κτηματίας, Σ. Μακρής, Γεωργ. Φαρσαρώτος, υποδηματοποιός, Γεώργ. Πανάγου, παντοπώλης⁴⁸⁰.

Εκλογές και υποψηφιότητα Σταύρου 1929-1931

Για τις Κοινοτικές εκλογές της 4^{ης} Αυγούστου του 1929 υπήρχαν δύο συνδυασμοί. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν τον συνδυασμό πλειοψηφίας αποτελούμενο από τους Δημήτρη Γούλα, Αθανάσιο Αλεξίου, Αντώνιο Χατζάκο, Θεόδωρο Μπέλλα, Νίκο Ζησόπουλο, Σταύρο Καραμπερόπουλο. Μειοψηφίας τον συνδυασμό με τους Δημήτριο Κασιώρα, Χρίστο Ντόντο, Απόστολο Παπατόλια⁴⁸¹. Από αυτούς ο Δ. Γούλας ήταν γεωργός, ο Αθ. Αλεξίου μπαξεβάνος, ο Αντ. Χατζάκος σιδηροδρομικός, (καποσκάνδρος)⁴⁸². Ο Θ. Μπέλλας δικολάβος, γραφείο είχε το σπίτι του, ο Χρ. Ντόντος αγρότης, ο Απ. Παπατόλιας παντοπώλης και ο Σταύρος Καραμπερόπουλος έμπορος-παντοπώλης, είχε το μαγαζί στην αγορά⁴⁸³.

Πρόεδρος κοινότητας εξελέγη ο Σταύρος Καραμπερόπουλος⁴⁸⁴. Στις 12 Αυγούστου 1929 η εφημερίδα *Η Θεσσαλία* δημοσίευσε το εξής κείμενο, «*Εκ Βελεστίνου. Με εξαιρετικήν ευχαρίστησιν εχαιρετίσθη η εκλογή του επιλέκτου συμπολίτου μας κ. Σταύρου Καραμπεροπούλου εμπόρου, ως προέδρου της Κοινότητος Βελεστίνου. Ο κ. Καραμπερόπουλος απολαμβάνει της γενικής εκτιμήσεως και αγάπης, η εγνωσμένη του δε δραστηριότης θα δώσει νέαν ώθησιν προς τα εμπρός εις τα πράγματα της*

479 Για τον Βελεστινιώτη ιατρό Μιχαήλ Μπομπότη του Στεργίου (1902-1970) βλ. Νικολάου Α. Δεσιμόνα, *Η Άσκηση της Ιατρικής ...*, ό.π., τόμ. Α', σελ. 471-472.

480 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 1 Ιανουαρίου 1929.

481 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 11 Αυγούστου 1929.

482 Αρχηγός της ομάδας που συντηρούσε τις σιδηροδρομικές γραμμές.

483 Μαρτυρία Αθανασίου Κογκούλη.

484 Όπως αποδεικνύεται από τη διακήρυξη της Εμποροπανήγυρης στην εφημερίδα *Σημεία* της 1 και 2 Σεπτεμβρίου 1929.

κοινότητός μας»⁴⁸⁵. Οι νέοι άρχοντες ανέλαβαν επίσημα τα καθήκοντά τους στις 1 Σεπτεμβρίου 1929. Ωστόσο, ο Σταύρος Καραμπερόπουλος εξελέγη (προκήρυξη εμποροπανήγυρης Βελεστίνου) αλλά παραιτήθηκε για άγνωστους λόγους⁴⁸⁶.

Στις 18 Αυγούστου 1931 μέρα Τρίτη έγινε με πάσα νομιμότητα η εκλογή Προέδρου του Κοινοτικού Συμβουλίου καθώς και Αντιπροέδρου. Η εκλογή ήταν πεισματώδης «λόγω των εξαιρετικών μέσων τα οποία καταβάλλονται από της μερίδος του φιλοδοξούντος Θεοδώρου Μπέλλα». Το αποτέλεσμα ήταν να αναδειχθεί Πρόεδρος της Κοινότητας ο Φιλελεύθερος Δημ. Γούλας και Αντιπρόεδρος ο Χρ. Ντόντος «εις την δραστηριότητα του οποίου η Κοινότης προσδοκά σώφρονα και χρηστήν διοίκησιν προς επιτέλεσιν διαφόρων κοινοτικών έργων». Ωστόσο, μερικοί Βελεστινιώτες θεώρησαν παράλειψη να μη σχολιαστεί το γεγονός ότι ο Βουλευτής της Επαρχίας Μαγνησίας «ουδόλως ανεμίχθη»⁴⁸⁷.

Την Κυριακή 8 Νοεμβρίου 1931 και οι κάτοικοι του Βελεστίνου χαιρέτισαν με χαρά την «επάνοδον φυσικού αρχηγού εις ενεργόν πολιτικήν ιδιαιτέρας πατρίδος ευχόμενοι πλήρη επικράτησιν εις τον Αλέξανδρο Κασσαβέτη»⁴⁸⁸. Αυτοί ήταν ο Μιχ. Τίσιος έμπορος, Μιχ. Αποστολίνας, Στέργ. Νεμπής, Δ. Γούσης, Δ. Νασίκας, Ν. Νεμπής, Ν. Μπομπότης, Στεργ. Παπατόλιας Πρόεδρος Εμπορικού Συλλόγου, Σωτ. Νεμπής, Ν. Τσούρικας, Αποστολάκης Κ. Παπατόλιας έμπορος, Μιχ. Λαμπράκης, Στυλιανός Σκρίμπας, Θεόδ. Σκρίμπας, Νικ. Ι. Βουλάγκας, Μιχ. Μπασιμανέλλος, Αντ. Α. Αραμπατζής, Ι. Σ. Παπαρίζος, Μιχ. Τσουμπέκος, Στ. Γούσης, Στ. Τσουμπέκος, Στ. Γούσης, Κων/νος Βαζής. Ακόμη, ο Δημ. Πρακαζάνας, Πρόεδρος της Ενοριακής Επιτροπής, χαιρέτισε «την νέαν φιλελευθέραν υγιά κατάστασιν ευχόμενος πλήρη επικράτησιν επ' αγαθώ περιφερείας». Οι χαιρετισμοί συνεχίστηκαν από τον Απ. Μπομπότη,

485 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 12 Αυγούστου 1929.

486 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 1 Σεπτεμβρίου 1929. Προκήρυξη εμποροπανήγυρης.

487 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 30 Αυγούστου 1931.

488 Απόγονος του ευεργέτη Ι. Κασσαβέτη. Γεννήθηκε στη Ζαγορά, αναμείχθηκε στην πολιτική και εκλέχτηκε έξι φορές Βουλευτής και Υπουργός Συγκοινωνιών στην Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης. Χρημάτισε και Πρόεδρος της Λέσχης Φιλελευθέρων και εξ αιτίας του κατασκευάστηκε η αμαξιτή οδός Πορταριάς-Ζαγοράς. Βλ. Ελ. Τριάντου, *Ο Βόλος μέσα από την ομίχλη του χρόνου*, εκδόσεις Γραφή, Βόλος 1994, σελ. 264.

τον Αργ. Μπομπότη, τον Αθ. Αγγελή, οι οποίοι δήλωσαν ότι τάσσονται στο πλευρό του. Ο δε Βασ. Παπαρίζος, Πρόεδρος Ενοριακής Επιτροπής χαιρέτισε «*την νέαν φιλελευθέραν υγιή κατάστασιν ευχόμενος επικράτησιν επ' αγαθώ πατρίδος*»⁴⁸⁹.

Επίσης, «*Αμέριστον συνδρομήν εν τω προσώπω του νέου αρχηγού Αλ. Κασσαβέτη*» υποσχέθηκαν οι εξής κάτοικοι: Ι. Τσούρικας κτηματίας, Γ. Πανάγος έμπορος, Σ. Κουσκουρίδας κτηνοτρόφος, Κ. Παπατόλιας, Στέργ. Π. Τσούρικας, Χρ. Μίχας, Δ. Τρουμπουτζάς, Κ. Πάτσιος έμπορος, Δ. Κουβάτας κτηνοτρόφος, Κ. Παπαγιαννίτσης γεωργός, Γ. Χατζηθεοδώρου, Στέργ. Ευαγγελούσης ράπτης, Γ. Π. Καλόγηρος έμπορος, Πούλιος, Στ. Κουβάτας, Ευάγ. Κόγιας έμπορος, Γ. Α. Τζήμας, Β. Μπασμανέλλος, Ζ. Τσουμπέκος, Κούσιος Κουτέρης, Ζ. Τσιούτσιος, Τάκης Γκιουλέκας, Γ. Μπαλαμώτης, Γ. Ζ. Παπαρίζος, Σ. Μπούρας, Ν. Δ. Ιατρού καφεπώλης, Μιχ. Αντάκης κτηνοτρόφος, Στ. Τσιλινής κτηνοτρόφος, Παν. Κουντούρης, Γ. Λαΐτσος, Βασ. Στ. Καλόγηρος αρχικτηνοτρόφος⁴⁹⁰.

Επισκέψεις σχολείων και προσωπικότητων στο Βελεστίνο, 1912-1935

Ο Μάιος ήταν ο μήνας των σχολικών εκδρομών. Τα Σχολεία του Βόλου αλλά και το 1^ο Ελληνικό Σχολείο Λάρισας εξέδραμαν στο Βελεστίνο στις 13 Μαΐου 1912. Οι δρόμοι της κωμόπολης γέμισαν παιδικά ξεφωνητά και γέλια. Η Υπέρεια δρόσισε τους δασκάλους, οι οποίοι απόλαυσαν κάτω από τους ίσκιους των θεόρατων δέντρων το μεσημεριανό τους φαγητό και τον καφέ τους. Η πατρίδα του Ρήγα δίδασκε αλλά και έτερπε. Η φύση σε όλο το μεγαλείο της άνθησης και της καρποφορίας ευωδίαζε και οι ψυχές, αθώες παιδικές αλλά και γηρασμένες ανακάλυπταν καινούριες αξίες και χαρές πρωτόγνωρες⁴⁹¹.

Παρόμοια, στις 10 Ιουνίου 1914 ο Σιδηροδρομικός Σταθμός του Βελεστίνου βούιζε και ηγούσε από τις ζωηρές παιδικές φωνούλες, που

489 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 8 Νοεμβρίου 1931.

490 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 11 Νοεμβρίου 1931.

491 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 13 Μαΐου 1912.

πνίγονταν και χάνονταν στα αγκομαχητά και στα τσιρίγματα του τραίνου. Ήταν οι μαθητές των Δ΄ και Ε΄ Δημοτικών Σχολείων Αρρένων και Θηλέων, που μόλις κατέβηκαν από το τρένο. Ο παλαιίμαχος δάσκαλος Πανόπουλος ξεχώρισε τους μικρούς μαθητές της Α΄ τάξης και βάδιζαν τον αμαξιτό δρόμο κατευθείαν για το Βελεστίνο, να μην καταπονηθούν οι τρυφεροί βλαστοί αλλά και για έναν ακόμη λόγο, να προετοιμάσει το φαγητό των δασκάλων.

Οι υπόλοιποι μαθητές με τους δασκάλους Δ. Διαννελίδου, Αλ. Αλεξόπουλο και Κ. Αντωνιάδου βαδίζοντας μέσα από το δάσος από στενούς δρόμους αλλά κατάφωτους δεξιά και αριστερά έφτασαν πάνω στο λόφο, όπου το πυροβολικό των Ελλήνων έριχνε οβίδες εναντίον των Τούρκων το 1897, στο λόφο της Παναγίας. Πάνω κει οι μαθητές διδάσκονταν από τους δασκάλους όλα όσα έγιναν στη μάχη του Βελεστίου του 1897. Όμως από κει πάνω έβλεπαν και ένα μοναδικό θέαμα. Έβλεπαν τον χιονοσκεπή Όλυμπο, την κωνοειδή Όσσα, τη λίμνη Βοιβηίδα και τη μεγάλη πεδιάδα, όπου έγινε η μάχη του 1897. Ικανοποιημένοι από το θέαμα κατέβηκαν στον ιερό χώρο του Ρήγα, τον προσκύνησαν και κατευθύνθηκαν στην Υπέρεια Κρήνη, όπου συναντήθηκαν με τους άλλους μικρούς μαθητές. Κάτω από τον ίσκιο των αιωνόβιων δέντρων και τη δροσιά του γάργαρου νερού έφαγαν, τραγούδησαν διάφορα τραγούδια και χόρεψαν. Στην επιστροφή για το Σταθμό πέρασαν από την αγορά με φωνές και τραγούδια ξεσηκώνοντας τους αργόσχολους στα καφενεία γέροντες.

Η αμαξοστοιχία φθάνοντας στο Σταθμό βρήκε τους μαθητές συγκεντρωμένους και έτοιμους για επιβίβαση. Δάσκαλοι και μαθητές πήραν τον δρόμο του γυρισμού στο Βόλο με την εντύπωση πως η εκδρομή πέτυχε και μόνο σε ένα σημείο είχε λυπηρή ανάμνηση. Στο ότι οι Βελεστινιώτες δάσκαλοι δεν πήγαν να συναντήσουν και να χαιρετήσουν τους συναδέλφους τους. Μόνον ο δάσκαλος, ο Παπαχρήστος, τους συντρόφεψε αρκετό διάστημα δίνοντας το λαμπρό παράδειγμα φιλοξενίας στους κατοίκους και στους μαθητές⁴⁹². Όμως το παράπονο των δασκάλων δημοσιοποιήθηκε στο Βόλο και δυο μέρες μετά ο Βασίλειος Καρυστινός, δάσκαλος στο Βελεστίνο έγραφε στην εφημερίδα *Η Θεσσαλία*, «*Το σχολείον δεν*

492 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 12 Ιουνίου 1914.

είναι πρακτορείον να γνωρίζη πότε έρχονται εκδρομείς με μικρούς μαθητάς και κατά μήνα Ιούνιο και με 40 βαθμούς να τους προϋπαντούμε. Ο κ. Παπαχρήστος τυχαίως τους συνάντησε, όταν μετέβαινε εις την οικίαν του, παρά την Υπέρειαν Κρήνην»⁴⁹³.

Το Βελεστίνο ήταν τόπος ιδιαίτερα αγαπητός στους δασκάλους και πληρούσε όλες τις προϋποθέσεις για μια επιτυχημένη εκδρομή, γι' αυτό κάθε χρόνο από τα μέσα Απριλίου μέχρι τον Ιούνιο σχεδόν όλα τα σχολεία του Βόλου και της Λάρισας επισκέπτονταν το Βελεστίνο. Έτσι, Πέμπτη 16 Απριλίου 1915 δύο Παρθεναγωγεία του Βόλου επισκέφθηκαν σιδηροδρομικώς το Βελεστίνο, ενημερώθηκαν για την ιστορία του τόπου και της Ελληνικής ιστορίας γενικότερα, και έδωσαν μια άλλη νότα ζωής. Τα παιδιά έπαιξαν ξένοιαστα και επέστρεψαν κατάκοπα και χαρούμενα το βραδάκι στο Βόλο⁴⁹⁴.

Την επόμενη εβδομάδα στις 21 Απριλίου 1915 οι μαθητές του Δ' Δημοτικού Σχολείου Αρρένων και οι μαθήτριες του Δ' Σχολείου, όλος ο μικρόκοσμος της συνοικίας του Αγίου Κωνσταντίνου, από πολύ πρωί ξεκίνησαν με τη συνοδεία των δασκάλων τους για το Σιδηροδρομικό Σταθμό. Εκεί συναντούν και το Γ' Θηλέων, που περίμενε υπομονετικά. Έπειτα από λίγα λεπτά όλοι οι μαθητές αναχώρησαν για το Βελεστίνο. Κατέβηκαν με πολύ προσοχή από το τραίνο και μέσα από το δάσος μετέβησαν στο «Σπίτι του Ρήγα», όπου ακολούθησε εξιστόρηση της ζωής του Ρήγα από τους δασκάλους.

Οι μαθητές ασκεπείς, με τα καπέλα στο χέρι, έψαλαν τον Εθνικό Ύμνο, ενώ οι μαθήτριες στεφάνωσαν το Μνημείο του Ρήγα. Από κει μετέβησαν στο κενοτάφιο των πεσόντων το 1897, όπου ακολούθησαν τα ίδια. Στο τέλος πήγαν στην Υπέρεια Κρήνη, όπου πέρασαν όλη την ημέρα τους «άδοντες και χορεύοντες». Μετά το μεσημέρι δάσκαλοι και μαθητές επισκέφθηκαν τα Σχολεία του Βελεστίνου και μέσα από τον κεντρικό δρόμο ξεσηκώνοντας την αγορά κατέληξαν στο Σταθμό, για να φύγουν με την αμαξοστοιχία ενθουσιασμένοι από το θαυμάσιο καιρό και την περιποίηση των δασκάλων του Βελεστίνου⁴⁹⁵.

493 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Ιουνίου 1914.

494 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 17 Απριλίου 1915.

495 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 22 Απριλίου 1915.

Από τις 24 Απριλίου δημοσιοποίησαν την εκδρομή τους στο Βελεστίνο οι Πρόσκοποι της περιφέρειας Βόλου, για να καταθέσουν στεφάνι στο Μνημείο του Ρήγα Βελεστινλή⁴⁹⁶ και να προσφέρουν τις προσήκουσες τιμές προς τον Εθνομάρτυρα και τους πεσόντες στον πόλεμο του 1897⁴⁹⁷. Έτσι, Κυριακή 3 Μαΐου 1915 ο Πρόεδρος των Προσκόπων, Νικόλαος Ζαρλής έχοντας την αρχηγία των Προσκόπων και των άλλων εκδρομέων αναχώρησαν σιδηροδρομικώς συνοδευόμενοι από τη Φιλαρμονική του Ορφανοτροφείου⁴⁹⁸. Η Διεύθυνση των Σιδηροδρόμων «παρακληθείσα» μείωσε αξιόπαινα την τιμή των εισιτηρίων σε ογδόντα λεπτά, ώστε να μπορέσουν να παρακολουθήσουν και από τους συμπολίτες Βολιώτες, όσοι ήθελαν⁴⁹⁹.

Οι πρόσκοποι έφθασαν στο Βελεστίνο το πρωί και έγιναν δεκτοί από τους κατοίκους. Μετέβησαν στη Μητροπολιτική εκκλησία της κωμόπολης όπου τους υποδέχθηκαν οι τοπικές αρχές και πλήθος κατοίκων. Εψάλη κατανυκτική λειτουργία, δέηση για την ανάρρωση του Βασιλιά, από τους ιερείς και όλοι πήραν μια νότα ελπίδας. Έπειτα, οι Πρόσκοποι μετέβησαν στο Σπίτι του πρωτομάρτυρα της Ελευθερίας Ρήγα, όπου ο Πρόεδρος των Προσκόπων Ν. Ζαρλής εκφώνησε ενθουσιώδη λόγο. Ακολούθησε ο Γεώργιος Σακελλαρίδης και ο Οικονόμου κατέθεσε στεφάνι⁵⁰⁰. Ένας μαθητής Γυμνασίου, ο Γ. Τσοκάς, απήγγειλε ένα δικό του ποίημα με τίτλο «*Εις τον Εθνομάρτυρα*»,

Ο πρόεδρος των Προσκόπων Βόλου Ν. Ζαρλής, που εκφώνησε ενθουσιώδη λόγο στο «Σπίτι του Ρήγα» κατά την επίσκεψή τους.

496 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 24 Απριλίου 1915.

497 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 2 Μαΐου 1915.

498 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 4 Μαΐου 1915.

499 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 2 Μαΐου 1915.

500 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 4 Μαΐου 1915.

*«Με της δροσιές της Άνοιξης, με του Μαϊού τα κάλλη,
ήρθαμε 'δω στο μνήμα σου, γλυκέ τραγουδιστή,
και ραίνοντας σε με ανθούς, κλίνομε το κεφάλι
Εμπρός σου πρωτομάστορα, του γένους αθλητή!*

*Δεν ήλθαμε σαν πάντοτε για να προσευχηθούμε
κεράκι να σ' ανάψωμε στον πέτρινο σταυρό,
Μόνο να τραγουδήσωμε κι όλοι μας να σου πούμε,
Το πώς εδοξασθήκαμε σε τούτον τον καιρό.*

*Ο σπόρος, όπου έσπειρες εβλάστησε και άλλοι,
Κληρονόμοι σου άξιοι θέρισαν τον καρπό,
Δόξασαν την Ελλάδα μας, την έκαμαν μεγάλη,
Και ταπεινά σε χαιρετούν με βλέμμα χαρωπό.*

*Η φλογερή η λύρα σου μ' όνειρα δαφνηφόρα
Λευθέρωσε κι ανέθρεψε την ένδοξη γενιά,
Κι αυτή για ευγνωμοσύνη της για δές 'την φέρνει δώρα,
Σε σένα ρόδα δροσερά με δάφνινα κλωνιά.*

*Και τώρα που ταχθήκαμε του Γένους δορυφόροι,
της Λευτεριάς οι πρόσκοποι θα δώσωμε φτερά,
Στα άγια σου ονειράτα και τότε δαφνηφόροι,
Θάλωμε να γιορτάσωμε την Εθνική χαρά.!*

*Η γαλανή σημαία μας παντού θα κυματίση,
Κι ένα τραγούδι φλογερό δικό σου θ' ακουστή,
Που τ' άγριο μισοφέγγαρο με βογγητό θα σβήση,
Κάθε εχθρός μας άσπονδος μπροστά μας θα χαθή.!*

*Τότε λουλούδια ζηλευτά, λουλούδια μυρωμένα
Απ' την Χρυσή Επτάλοφη με δάφνινα κλαδιά,
Στεφανωμένοι νικηταί θα φέρομε Σ' εσένα,
Για να σε στεφανώσωμε σαν άξια σου παιδιά.!*

*Με της δροσιές της Άνοιξης και του Μαΐου τα κάλλη,
Στον πέτρινό σου τον σταυρό μ' υπόσχεση φρικτή,
Όλοι μας ορκιζώμαστε, Ελλάδα πιο μεγάλη
Κι ανίκητη να κάμωμε –Του γένους λυτρωτή!»⁵⁰¹.*

Αμέσως μετά τα δυνατά χειροκροτήματα συνέχισε η δεσποινίς Πανταζοπούλου και ακολούθησαν απαγγελίες ποιημάτων του Ρήγα Βελεστινλή. Η ατμόσφαιρα φορτίστηκε περισσότερο, όταν επισκέφτηκαν το κενotáφιο των Πεσόντων κατά το 1897. Ο Ελληνοδιδάσκαλος Λουΐζος προσφώνησε με πατριωτικά λόγια και κατέθεσε στεφάνι. Στο τέλος της εκδήλωσης απεστάλη το ακόλουθο τηλεγράφημα προς το Βασιλιά από τον Πρόεδρο της Κοινότητας Βελεστίνου, Στέργιο Ντόντο: «*Σήμερον Λαός Πατρίδος πρωτομάρτυρος Ρήγα Φεραίου ετέλεσε εν τω ενταύθα Ναώ κατανυκτικήν δέησιν υπέρ πολυτίμου υγείας ενδοξοτάτου Βασιλέως ημών καθ' ην έλαβον μέρος και Πρόσκοποι Βόλου επί τούτω εκδράμοντες υπό την οδηγίαν προέδρου των Ν. Ζαρλή και αντιπροέδρου Γυμνασιάρχου Βόλου. Κατά την δέησιν Λαός και πρόσκοποι γονυκλινείς εδεήθησαν υπέρ ταχείας αναρρώσεως και όπως ο Ύψιστος εσαεί διατηρεί Υγιά Α. Μεγαλειότητα επ' αγαθώ Έθνους».*

Μετά το προσκύνημα αυτό ακολούθησε ζωνρότατη διασκέδαση και προσκοπικές ασκήσεις μέχρι το απόγευμα, οπότε αναχώρησαν πάλι σιδηροδρομικώς για το Βόλο⁵⁰². Η εκδρομή των Προσκόπων σχολιάστηκε ιδιαίτερα για τις εκπλήξεις που παρουσίασε. Και οι εκπλήξεις ήταν το ποιητικό ταλέντο του μαθητή της Δευτέρας τάξεως του Γυμνασίου και προσκόπου Γεώργιου Τσοκά και η δημοσίευση του ποιήματος, που το έδωσε ο Γυμνασιάρχης Γιαννικάκης στην εφημερίδα *Η Θεσσαλία*. Ο νεαρός ποιητής έδωσε την ελπίδα του αυριανού καλού λογογράφου ξεδιπλώνοντας εμπρός στους ακροατές όλο τον κόσμο του ωραίου που κρυβόταν στην ψυχή του. Ο Ρήγας ενέπνεε ακόμη τη νεολαία με τα μηνύματά του⁵⁰³. Οι Πρόσκοποι δεήθηκαν για την υγεία του Βασιλιά, ο οποίος ασθενούσε σοβαρά από πλευρίτιδα και τον κατέβαλε για αρκετό

501 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 5 Μαΐου 1915.

502 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 4 Μαΐου 1915.

503 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 5 Μαΐου 1915.

χρονικό διάστημα. Η αρρώστια του όμως αυτή δημιούργησε σοβαρό αδιέξοδο⁵⁰⁴.

Την επόμενη χρονιά, Κυριακή 24 Απριλίου 1916 και με την πρωινή αμαξοστοιχία η 6^η ομάδα Προσκόπων του Βόλου ταξίδεψε για το Βελεστίνο με τους δασκάλους της Σχολής Τρύφωνα Κοντογεωργίου. Μετά την άφιξή τους στο Σταθμό έκαναν πορεία είκοσι λεπτών και έφτασαν στην εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου, όπου έψαλαν υπό τη διεύθυνση του Καλλ. Κρεατσούλη ενθουσιάζοντας τους εκκλησιαζόμενους. Μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας οι μικροί Πρόσκοποι, θαυμαστές του Εθνομάρτυρα Ρήγα, επισκέφθηκαν το Μνημείο του και μετά από σύντομη εκφώνηση του αρχηγού της ομάδας Αλαμάνα χαιρέτισαν *«ευγνωμότως τον ενθουσιώδη αιοιδόν του '21. Ύστερα δέχθηκαν την ευγενή περιποίηση του Προέδρου του Βελεστίνου και παρακάθησαν εις πατρικόν γέυμα κεκλιμένοι επί στρωμνών εκ φύλλων»*.

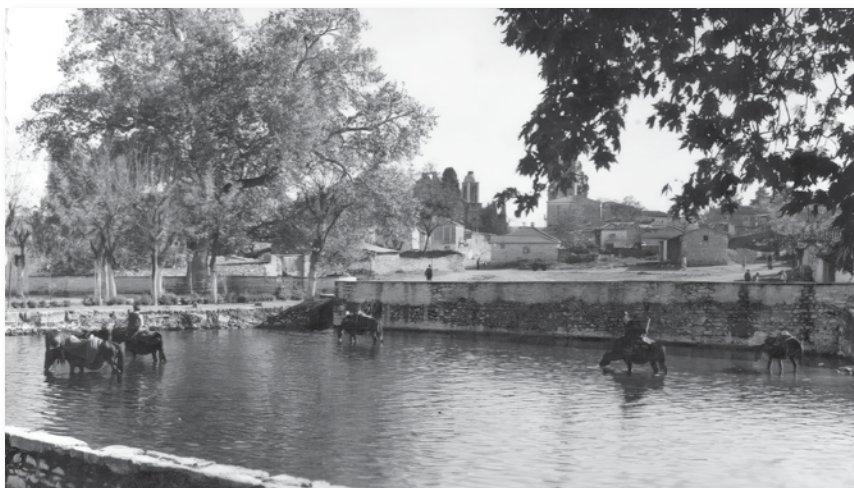
Τα Προσκοπικά παιχνίδια, οι χοροί και τα τραγούδια συγκέντρωσαν όλους τους κατοίκους στην Υπέρεια. Σε ένα κλίμα χαράς και τέλειας εξισώσεως μαθητών και δασκάλων πέρασε αλησμόνητη η μέρα. Κι όταν ο ήλιος κρύφτηκε πίσω από τις κορυφές του *«έδους των Ολυμπίων»* και χαιρέτησε τις ψηλότερες κορυφές των βουνών, οι μικροί Πρόσκοποι έφτασαν στο Σταθμό για την επιστροφή τους στο Βόλο⁵⁰⁵.

Στις 7 Ιανουαρίου του 1918 το Βελεστίνο υποδέχθηκε τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας, Κ. Σπυρίδη⁵⁰⁶. Όλοι οι κάτοικοι της κωμόπολης, αλλά και των γειτονικών χωριών, με την καθοδήγηση του Προέδρου Δ. Κουντούρη κατέβηκαν στο σταθμό. *«Εν μέσω απεριγράπτου ενθουσιασμού εν αληθεί αποθεώσει υπεδέχθη ο Κουντούρης το Υπουργικόν τραίνον*

504 *Ιστορία Ελληνικού Έθνους*, «Νεότερος Ελληνισμός», Εκδοτική Αθηνών, τόμ. ΙΕ', Αθήνα 1978, σελ. 24-26.

505 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 24 Απριλίου 1916.

506 Ο Κωστής Σπυρίδης γεννήθηκε στο Βόλο το 1869, και σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στη Γαλλία και τη Γερμανία. Πολιτεύτηκε το 1910 με το κόμμα των Φιλελευθέρων. Εξελέγη Βουλευτής οκτώ φορές και διετέλεσε υπουργός Εθνικής Οικονομίας το 1917 και το 1924. Πέρασε και από τα υπουργεία Γεωργίας, Εκκλησιαστικών και Δημοσίας Εκπαιδεύσεως (Παιδείας). Από το 1934 έως το 1938 ήταν Δήμαρχος Βόλου. Το 1938 αντικαταστάθηκε από τον Νικόλαο Σαράτση. <http://volosmagnisia.wordpress.com>. Β. Γιασιράνη Κυρίτση, *Ιστορίες ζωής και θανάτου στο νεκροταφείο του Βόλου*, Εκδόσεις Ωρες, Βόλος 1996.

Η Υπέρεια Κρήνη-Κεφαλόβρυσο με τα άφθονα νερά για τα κτήματα και για τα ζωντανά.

με φρενητιώδεις ζητωκραυγές υπέρ του Βενιζέλου και του Σπυρίδη». Μόλις σταμάτησε το τραίνο χαιρέτισε εξ ονόματος των συμπολιτών του τον Θεσσαλό Υπουργό. Ο Σπυρίδης γεμάτος συγκίνηση εξέφρασε τη χαρά του και τόνισε ότι «δεν ήτο μακράν η στιγμή καθ'ήν τα επερχόμενα μεγάλα γεγονότα θα αναμνηστούν του μεγάλου προπάππου των πρωτοψάλτου και πρωτομάρτυρος της Ελευθερίας Ρήγα Βελεστινλή». Ακολούθησαν φρενητιώδεις ζητωκραυγές και το τραίνο ξεκίνησε για το Βόλο αφήνοντας το πλήθος ικανοποιημένο⁵⁰⁷.

Ο Βουλευτής Κ. Σπυρίδης κάθε φορά που επισκεπτόταν το Βόλο περνούσε από το Βελεστίνο. Έτσι και αυτή τη φορά, 21 Απριλίου 1918, του έγινε παρόμοια υποδοχή. Ο Πρόεδρος της Κοινότητας και της Ομοσπονδίας του κάμπου, Δ. Κουντούρης, τον υποδέχθηκε με τον ίδιο τρόπο, μόνο που τώρα προστέθηκαν και οι μαθητές. Εκ μέρους των Σχολείων τον προσφώνησε μια μαθήτρια και του πρόσφερε «έν κάνιστρον ανθέων εις το οποίον κάθε κάτοικος ζητά ως χάριν να προσθήσει ως δώρον εις τον υπουργόν από έν κόκκινο αυγό». Έτσι, μέσα σε λίγα λεπτά μαζεύτηκε σωρός κόκκινων αυγών για τον Υπουργό από την πατρίδα του Ρήγα⁵⁰⁸.

507 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 8 Ιανουαρίου 1918.

508 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 22 Απριλίου 1918.

Στις 6 Μαΐου 1918 και οι μαθητικές φάλαγγες της πόλης του Βόλου βρέθηκαν στο Βελεστίνο, στον τόπο της γέννησης του πρωτομάρτυρα και πρωτοψάλτου της Ελευθερίας και προσκύνησαν την οικία του Ρήγα. Ένας λαμπρότατος και ανοιξιάτικος ήλιος έδειχνε τη ζωτικότητα της ελληνικής φυλής, έδειχνε το φρόνημα της μαθητικής νεολαίας και των δασκάλων.

Έκτακτες αμαξοστοιχίες μετέφεραν από το πρωί τους μαθητές Σχολείων του Βόλου. Στο Σιδηροδρομικό Σταθμό υποδέχθηκε τα σχολεία ο Πρόεδρος της Κοινότητας με το Κοινοτικό Συμβούλιο και οι μαθητές των Σχολείων του Βελεστίνου, οι οποίοι με την εμφάνιση των συμμαθητών από το Βόλο ξέσπασαν σε «φρενητιώδεις ζητωκραυγές». Οι «μαθητικές λεγεώνες» ξεκίνησαν από το Σταθμό για το «Σπίτι» του Ρήγα. Προηγήθηκαν οι Πρόσκοποι της Επαγγελματικής Ομάδας και των Σχολείων, ακολούθησαν τα Σχολεία του Βελεστίνου και οι «φάλαγγες των υπερτρισχιλίων μαθητών και μαθητριών της πόλεως Βόλου ως μια πομπή ψάλλουσα πατριωτικά άσματα και ιδίως το τραγούδι του Βενιζέλου». Το θέαμα της μεγάλης αυτής φάλαγγας ήταν μεγαλοπρεπές. Στην αγορά του Βελεστίνου οι καταστηματάρχες, οι έμποροι και οι κάτοικοι υποδέχθηκαν με ζητωκραυγές τη νεολαία, το Έθνος, τον Βενιζέλο, τον Νομάρχη, τον Σπυρίδη και τον Στρατό. Οι κάτοικοι παρακολούθησαν την εκδήλωση γεμάτοι πατριωτικά συναισθήματα από τα μαθητικά ιδεώδη των Ελλήνων.

Οι μαθητές έφτασαν στον περίβολο του Σπιτιού του Ρήγα, όπου μέσα ήταν στημένο πρόχειρο κενοτάφιο με την προτομή του μεγαλομάρτυρα. Από τους μαθητές προσφώνησε ο μαθητής Γυμνασίου Δεσποτόπουλος καταλήγοντας ότι «τον όρκον του Ρήγα τον ήκουσαν και τον ωρκίσθησαν οι ιερολοχίται, τον ωρκίσθησαν οι αρματολοί, τον ωρκίσθησαν οι επαναστάται του '21, τον ωρκίσθησαν οι μαχηταί του '12 και '13, τον ωρκίσθησαν οι σημερινοί πολεμισταί και τον ορκίζεται η νεολαία ήτις αύριον θα συνεχίση το έργον της εθνικής αποκαταστάσεως».

Και ενώ οι μαθητές κάλυπταν το κενοτάφιο με στεφάνια των Σχολείων τους, ο Πρόεδρος της Κοινότητας Βελεστίνου χαιρέτιζε ενθουσιωδώς, εξ ονόματος της πατρίδας του Ρήγα, τους μαθητές, την ελπίδα του μέλλοντος και τους συνιστούσε «από τη γη του Ρήγα να γράψουν εις τους πατέρας των, τους αδελφούς των, τους συγγενείς των που πολεμούσαν εις

το μέτωπον ότι δεν απέθανεν η Ελληνική ψυχή, ότι δεν εχάθη, παρ' όλην την δηλητηρίασιν που προσεπάθησαν να της επιφέρουν οι εχθροί της φυλής και τα εσωτερικά όργανά των». Έπειτα ο Επιθεωρητής των Δημοτικών Σχολείων Καπερνάρος εκφώνησε τον εξής πανηγυρικό της ημέρας:

«Ρίξτε γύρω μια ματιά να θαυμάσετε το όμορφο πανηγύρι της φύσεως, αφήστε τα μάτια σας να καμαρώσουν την καταπράσινη του κάμπου και των βουνών φορεσιά και αναπνεύσατε με όλη σας την ανάσα το μυρωμένο και δροσερό αεράκι που σας χαϊδεύει! Όλην αυτήν την ομορφιά μπορείτε με την ησυχία σας να την απολαύσετε χωρίς κανείς να σας εμποδίση, χωρίς κανείς να σας στενοχωρήση γιατί είστε ελεύθεροι.

Έπειτα αφήστε τη φαντασία σας να τινάζη τα φτερά της και παρακολουθήστε την να σας φέρη πολύ πίσω σε περασμένα χρόνια. Όταν θέλη κανείς να προετοιμάση καλό μέλλον πρέπει να πέρνη μαθήματα από το παρελθόν για να προσαρμόζη τας σκέψεις και τας πράξεις του παρόντος.

Και τότε μόνο μπορεί να είνε βέβαιος ότι θα τραβήξη προς τα εμπρός. Ελάτε λοιπόν μαζί μου να φθάσωμε στα σκλαβωμένα χρόνια, στα χρόνια που το έθνος μας σπαρτάριζε διάπλατα ξαπλωμένο, που με αφρισμένο από λύσσα στόμα εδάγκανε το χώμα και ανώφελα προσπάθαγε να σπάση τις βαριές αλυσίδες με τις οποίες σφιχτοδεμένο κρατούσε αυτό ο άγριος κατακτητής. Μάταιος κόπος γιατί τα νύχια του θηρίου μπηγμένα βαθειά μέσ' τα πλευρά του ξεσχίζανε αλύπητα τις σάρκες και το αίμα που έτρεχε αδιάκοπα απ' τις μεγάλες πληγές έβαφε κόκκινο το χώμα. Και κατά τα μαύρα εκείνα χρόνια, κάπου εδώ κοντά μέσα σε φτωχική καλύβη, όπου τώρα φυτρώνουνε τα άγρια χορτάρια γεννήθηκε ο Ρήγας. Στο άγιο τούτο χώμα όπου πατούν τα πόδια σας εβύζαξε της μάννας το γάλα.

Σε τούτη την παράμερη γωνιά, που περιβάλλουν λοφίσκοι καταπράσινοι και ανθισμένοι κάμποι έκαμε η Μοίρα την τιμή να γεννηθή εκείνος που παρεσκεύασε του γένους την Ανάστασι. Η φλογερή του λύρα αφύπνισε τον Θεσσαλικό λαό και άναψε απ' του Ολύμπου μέχρι του Ταινάρου τη μεγάλη φωτιά της επανάστασης. Σήμερα που η Πατρίδα μας βαδίζει τον δρόμο της τιμής, πρέπει να ενωθούμε όλοι σε μια ψυχή και από τις καρδιές μας να ακουστή ένας παλμός. Ο εθνικός παλμός».

Μετά το τέλος της εκδήλωσης οι χιλιάδες μαθητών κατέβηκαν στη ρομαντική τοποθεσία της ονομαστής Υπέρειας Κρήνης. Οι μαθητές σκορπίστηκαν για να δειπνήσουν, ενώ ο Πρόεδρος της Κοινότητας

Δ. Κουντούρης παρέθεσε γεύμα στους διοργανωτές και στους επισήμους. Η ρομαντική τοποθεσία της περίφημης Κρήνης στην οποία οι θεές κατέβαιναν από τον Όλυμπο για να λουστούν, αντήχησε από τις εκδηλώσεις ενός ενθουσιασμού από τους σπανίους που μπορούσαν να δημιουργηθούν στην ανθρώπινη ψυχή. Ακολούθησαν Εθνικοί χοροί από τους μαθητές και τους δασκάλους, πατριωτικά τραγούδια και ζητωκραυγές υπέρ του Έθνους, του Βενιζέλου, της «*σιδηράς μεραρχίας του στρατού της Αμύνης*».

Οι διοργανωτές Δ. Κουντούρης, Πρόεδρος της Κοινότητας και της Ομοσπονδίας του Κάμπου, ο Καπερνάρος, Επιθεωρητής των Δημοτικών Σχολείων, ο Κατσουρός, Γυμνασιάρχης, ο Μαϊμούκας, Διευθυντής της Εμπορικής Σχολής και όλο το διδακτικό προσωπικό των Σχολείων Αρρένων και Θηλέων των πόλεων Βόλου και Βελεστίνου έδωσαν τον εαυτό τους για την επιτυχία της εκδήλωσης. Όλη αυτή η εικόνα συγκίνησε τους κατοίκους και αναστάτωσε την ήρεμη κωμόπολη όταν «*η ψυχική αρετή, η φλοξ ενθουσιασμού και η ρώμη εκτινασσόταν με ορμήν και φεγγοβολούσε με ωραιότητα και αίγλην*»⁵⁰⁹.

Στις 8 Μαΐου 1920, οι Λαμείς μαθητές συνοδευόμενοι από τους μαθητές του Γυμνασίου Βόλου εξέδραμαν στη γενέτειρα του Ρήγα. Στο σταθμό του Βελεστίνου τους υποδέχθηκαν ο Πρόεδρος της Κοινότητας Κουντούρης, οι μαθητές του Ελληνικού Σχολείου, και οι μαθητές και μαθήτριες του Δημοτικού Αρρένων και Θηλέων με τους δασκάλους τους. Αρχικά επισκέφθηκαν το Μνημείο του Ρήγα όπου ο καθηγητής του Γυμνασίου της Λαμίας Παπασπηλιόπουλος ύμνησε τον εθνομάρτυρα Ρήγα με λόγο γεμάτο φιλοπατρία σε ένα περιβάλλον γεμάτο βαθιά συγκίνηση. Ακολούθησε η προσφώνηση στον Ρήγα από το μαθητή της 6^{ης} τάξεως του Γυμνασίου Βόλου, Ιωάννη Μιχόπουλο, και ψάλλθηκαν πατριωτικά τραγούδια από τους μαθητές.

Ο Πρόεδρος της Κοινότητας Κουντούρης ανταπέδωσε την προσφώνηση εξυμνώντας τη νεολαία, ο δε Ψάρης ανέλαβε να εξιστορήσει στους μαθητές την ιστορία του Βελεστίνου και να τους περιηγήσει στα αξιοθέατα της κωμόπολης. Ήταν μια μέρα ξεχωριστή για τους κατοίκους, ιδιαίτερα επειδή επισκέφθηκαν μαθητές από άλλα μέρη της Ελλάδος,

509 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 7 Μαΐου 1918.

συγκεκριμένα από τη Λαμία και έγινε γνωστός ο τόπος, αλλά και η ιστορία του Ρήγα⁵¹⁰.

Αντιπροσωπεία της Ενώσεως Συντακτών έφθασε στις 11 Ιουνίου 1930 στο Βελεστίνο αποτελούμενη από τον Πρόεδρο, Αρίστο Καμπάνη⁵¹¹, τον Ευστ. Ασημακόπουλο, αρχισυντάκτη του *Ελεύθερου Βήματος*, Κ. Παπαλεξάνδρου⁵¹², αρχισυντάκτη της *Πρωίας*, Ευστ. Κτενοβέα, ταμία της Ενώσεως Συντακτών, καθώς και οι «Φίλοι της Ειρήνης», της οποίας τακτικό μέλος της, από τον Μάιο, ήταν ο Δαμιανός Κυριαζής⁵¹³, να καταθέσουν στεφάνια στο άγαλμα του Ρήγα του «*πρωτομάρτυρος και πρωταθλητού της Βαλκανικής Ελευθερίας και Ενώσεως*»⁵¹⁴.

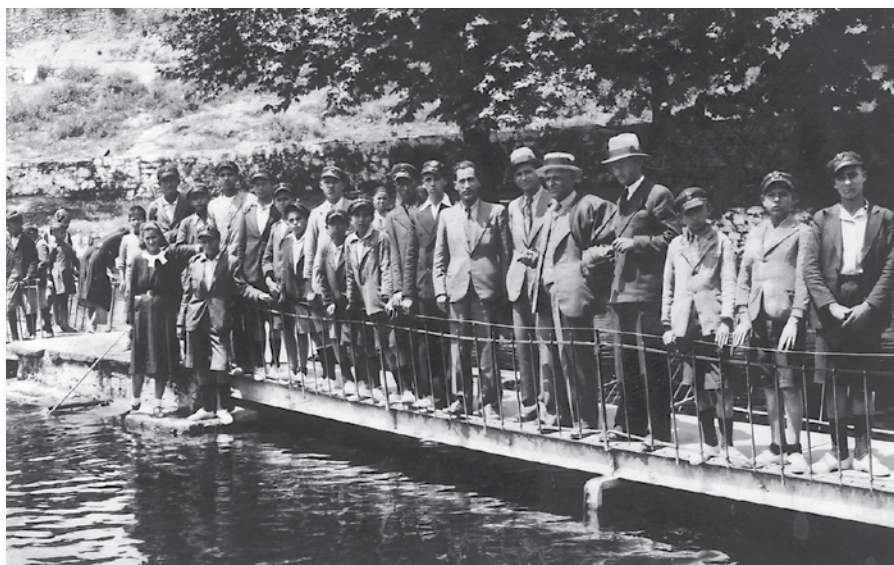
510 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 9 Μαΐου 1920.

511 Αρίστος Καμπάνης, 1883-1957, δημοσιογράφος, ιστορικός, κριτικός. Το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του το πέρασε στον Πειραιά. Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, όμως πολύ γρήγορα εισήλθε στο δημοσιογραφικό χώρο δουλεύοντας άλλοτε ως αρχισυντάκτης, άλλοτε ως απλός αρθρογράφος και άλλοτε ως εκδότης. Συνεργάστηκε με πλήθος εφημερίδων *Έθνος*, *Ελλάς*, *Βαλκανικός Ταχυδρόμος* και περιοδικών *Ακρίτας*, *Ηγησώ*, *Ηλύσια*, *Παναθήναια*, *Το Περιοδικόν μας*, *Φιλολογικός Νέος Κόσμος*, δημοσιεύοντας χρονογραφήματα, επιφυλλίδες, κριτικές βιβλίου και θεάτρου, αλλά και πρωτότυπα λογοτεχνικά κείμενα. Το 1921 εξέδωσε την εφημερίδα *Πρωτεύουσα* και τα περιοδικά *Ελληνικά Χρονικά* και *Το Νέον Κράτος*. Ωστόσο, δεν περιορίστηκε εκεί, καθώς από το 1914 έκανε την πρώτη του εμφάνιση ως ποιητής, ενώ παράλληλα επιδόθηκε σε μεταφράσεις, μελέτες κλασικών φιλοσόφων, αλλά και κριτικές έργων. Πέθανε στο Δρομοκαΐτειο το 1956 ύστερα από την περιπέτεια μιας πολιτικής δίκης. (<http://www.ekebi.gr>).

512 Κων. Παπαλεξάνδρου, 1891-1978, Έλληνας δημοσιογράφος από την Αργαλαστή Βόλου. Σπούδασε ιατρική, αλλά από το 1915 ασχολήθηκε με τη δημοσιογραφία και συνεργάστηκε ως συντάκτης, χρονογράφος, αρχισυντάκτης και διευθυντής με πολλές Αθηναϊκές εφημερίδες. Διετέλεσε αρχισυντάκτης των εφημερίδων *Πολιτεία* (1900-22), *Πρωία* (1927-32), *Εστία* (1947-60), ανταποκριτής σε διάφορες άλλες και καθηγητής δημοσιογραφίας στην Πάντειο. Χρημάτισε επίσης Γενικός Γραμματέας του δήμου Αθηναίων (1934-41), μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Εθνικού Θεάτρου και Γενικός Γραμματέας του (1953-56), Αντιπρόεδρος και Γενικός Γραμματέας της Ένωσης Συντακτών. Ασχολήθηκε με τη θεωρία και την ιστορία του Τύπου, καθώς και με μεταφράσεις λογοτεχνικών, φιλοσοφικών και κοινωνιολογικών έργων. (http://greek_greek.enacademic.com).

513 <http://www.laikilibrary.gr>.

514 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 12 Ιουνίου 1930.

Μαθητές Γυμνασίου του Βόλου το 1938 στην Υπέρια Κρήνη-Κεφαλόβρυσο.

Οι έγκριτοι Αθηναίοι δημοσιογράφοι, πριν μεταβούν στο Βελεστίνο, θεώρησαν υποχρέωσή τους να επισκεφθούν τον Δήμαρχο Βόλου και να του αφήσουν τα επισκεπτήριά τους. Ο Δήμαρχος όμως, από ό,τι σχολιάστηκε, ακολουθώντας *«ιδιόρρυθμο εθιμοτυπία»*, ούτε την επίσκεψη ανταπόδωσε ούτε *«άλλης τιμής εθεώρει αξίους τους αφιχθέντας δημοσιογράφους»*. Η αχαρακτήριστη για κάποιους στάση του Δημάρχου Βόλου, Καρτάλη, προκάλεσε τα δυσμενέστερα σχόλια σε βάρος της πόλης ολόκληρης και σχολιάστηκε στην εφημερίδα *Λαϊκή Φωνή* με τίτλο *«χωριατιά»*⁵¹⁵.

Όμως η *«χωριατιά»* συνεχίστηκε και στο Βελεστίνο, όπου ο Πρόεδρος της Κοινότητας Αθ. Αλεξίου⁵¹⁶ δεν πρόσφερε στους μεταβαίνοντες για το προσκύνημα του Ρήγα ούτε ένα ποτήρι νερό στην κυριολεξία. Η αφιλόξενη αυτή συμπεριφορά ξένισε στα μάτια του τέως Προέδρου Σταύρου Καραμπερόπουλου και των άλλων Συμβούλων και προξένησε κατάπληξη επειδή πίστευαν ότι *«πας ξένος έπρεπε να τυγχάνει ωρισμένων*

515 Εφ. *Λαϊκή Φωνή*, 14 Ιουνίου 1930.

516 Εφ. *Λαϊκή Φωνή*, 14 Ιουλίου 1930.

περιποιήσεων, ιδιαίτέρως δε όταν αντιπροσώπευε κάτι»⁵¹⁷. Οι δημοσιογράφοι, συνοδευόμενοι από τοπικούς αντιπροσώπους και τις Αρχές της κωμόπολης Βελεστίου κατέθεσαν στεφάνια και την προσφώνηση έκανε ο Αρ. Καμπάνης. Εκ μέρους των «Φίλων της Ειρήνης» και της Δημοσιογραφικής Ένωσης κατέθεσε εξουσιοδοτημένος ο γιατρός Δημ. Σαράτσης^{518, 519}.

Στις 27 Ιανουαρίου 1934 η Ιστορική και Λαογραφική Εταιρία των Θεσσαλών μετέβη στο Βελεστίνο όπου με την Τοπική Επιτροπή και πλήθος κόσμου γιόρτασαν την 50ετηρίδα της απελευθερώσεως και συγκινημένοι έστεψαν τον ανδριάντα του Ρήγα⁵²⁰.

Ένα χρόνο αργότερα, στις 23 Μαΐου 1935 στο Βελεστίνο κατέφθασαν τέσσερα Δημοτικά Σχολεία με πολλούς γονείς και κηδεμόνες των μαθητών. Το Δημοτικό Σχολείο Ανακασιάς με τους δασκάλους Ιουλία Μορφοπούλου, Αγησίλαο Σουλιώτη, της Άλλης Μεριάς με την Έλλη

517 Εφ. *Λαϊκή Φωνή*, 15 Ιουνίου 1930.

518 Ο Δημήτριος Σαράτσης (1871-1951) γεννήθηκε στον Άνω Βόλο. Σπούδασε στην Αθήνα. Από το 1895 μέχρι το 1899 ήταν διευθυντής του Πολιτικού Νοσοκομείου και τη διετία 1912-13 του Νοσοκομείου του Ερυθρού Σταυρού στο Βόλο. Το 1908 και ενώ ήταν δημοτικός σύμβουλος στην πόλη του Βόλου, εισηγήθηκε την ίδρυση του Παρθενωγείου του Βόλου, που ιδρύθηκε την ίδια χρονιά. Στην εισηγητική του έκθεση προς το Δημοτικό Συμβούλιο εξέθεσε το σύνολο των προβλημάτων, που αφορούσαν την εκπαίδευση των κοριτσιών στην πόλη: την απουσία ενδιαφέροντος για τη μέση και ανώτερη γυναικεία εκπαίδευση, την κυριαρχία της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας και του Αρσακείου, που περιορίζονταν σχεδόν αποκλειστικά στην προετοιμασία των διδασκαλισσών, την μονοπώληση της εκπαίδευσης των κοριτσιών από σχολές ετερόδοξων ιεραποστολών. Το 1908 επίσης, ήταν ένας εκ των πρωταγωνιστών στην ίδρυση του Εργατικού Κέντρου Βόλου. Ως Δημοτικός Σύμβουλος ζήτησε την οικονομική συνδρομή του Δημοτικού Συμβουλίου για την ενίσχυση αυτής της πρωτοβουλίας. Κατηγορήθηκε μαζί με τον Αλέξανδρο Δελμούζο στην υπόθεση των Αθεϊκών του Βόλου και αθωώθηκε όπως και οι υπόλοιποι κατηγορούμενοι στη δίκη που έγινε στο Ναύπλιο το 1914. Βλ. Αρχείο Δημητρίου Ι. Σαράτση, «Παιδεία και Κοινωνία», εποπτεία Αλέξης Δημαράς, α' τόμος «Πολιτικά-Κοινωνικά» επιμ. Γιάννης Παπακώστας, β' τόμος Εκπαιδευτικά-Φιλολογικά» επιμ. Χαρ. Χαρίτος, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού, Αθήνα 1995, σελ. 313, 371.

519 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 12 Ιουνίου 1930.

520 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 22 Ιανουαρίου 1934.

Μαγουλά και τον Αλ. Παπαστεργίου, του Άνω Βόλου με τη δασκάλα Αριάδνη Κρεμμύδα και του Αγίου Γεωργίου Μπαξέδων με τη δασκάλα Μ. Κρίτσα⁵²¹.

Πρωί-πρωί δάσκαλοι-δασκάλες με πάνω από 300 παιδιά και τους γονείς τους ξεκίνησαν για την πατρίδα του Ρήγα. Μόλις έφτασαν πορευτήκαν στο Μνημείο του Εθνομάρτυρα και κατέθεσαν στεφάνι από δάφνη. Ο μαθητής της ΣΤ΄ τάξεως Γ. Μορφόπουλος, με την ωραία και εμπνευσμένη προσφώνησή του, εξέφρασε την ευγνωμοσύνη τους για το σπόρο της Ελευθερίας που έσπειρε ο Ρήγας. Το ιστορικό του ανέπτυξε μετά η δασκάλα Ιουλία Γεωργούδη, η οποία αναφέρθηκε στη γέννηση, την ανατροφή, τη μόρφωση και την αξιοθαύμαστη δράση του πρωτομάρτυρα, καθώς και στο μαρτυρικό θάνατό του. Οι μαθητές του Σχολείου Άλλης Μεριάς έψαλαν το άσμα της Ελευθερίας και όλοι οι μαθητές με γονείς και δασκάλους τραγούδησαν τον Εθνικό ύμνο. Κατά τη στιγμή της τελετής αεροπλάνο επιβατικό με σήμα «Σ 4» έκανε ελιγμούς από πάνω και το πλήρωμά του χαιρετούσε «αλλόφρων» σαν να στεφάνωνε και αυτό τον αλησμόνητο ήρωα με συνοδεία αιθέριας μουσικής⁵²².

Στη συνέχεια δάσκαλοι και μαθητές μετέβησαν στο καφεενεδάκι «Χαραυγή» του Στ. Μπέλλα, όπου οι μαθητές διασκορπίστηκαν στα διάφορα σημεία της Υπέρειας γεμάτοι χαρά και ενθουσιασμό, θαυμάζοντας το μαγευτικό θέαμα. Μετά το γεύμα οι μικροί μαθητές επιδόθηκαν σε διάφορα παιχνίδια και οι μεγάλοι σε ωραίο γλέντι. Το απόγευμα μερικοί μαθητές κατευθύνθηκαν με το συνταξιούχο δάσκαλο Μορφόπουλο στο Σπίτι του Ρήγα και από κει στον κοντινό λόφο του ναού της Παναγίας⁵²³. Βέβαια, οι συνάδελφοι δάσκαλοι του Βελεστίνου τους υποδέχθηκαν με μεγάλη φιλοφροσύνη. Κατά την ώρα του γεύματος στο εξοχικό καφενείο «Χαραυγή» ο «διακεκριμένος και ευγενέστατος Σταύρος Καραμπερόπουλος τους προσέφερεν άφθονον σαμπάνιαν». Ικανοποιημένοι όλοι οι δάσκαλοι ευχαρίστησαν τον Σταύρο Καραμπερόπουλο και τον Πρόεδρο της Κοινότητας, Θεόδωρο Μπέλλα για τη συντροφιά τους και γύρισαν

521 Εφ. *Νέα Ελλάδα*, 26 Μαΐου 1935.

522 Εφ. *Νέα Ελλάδα*, 28 Μαΐου 1935.

523 Εφ. *Νέα Ελλάδα*, 26 Μαΐου 1935. Το κείμενο υπογράφει ο «ΦΕΡΡΑΙΟΣ».

το δειλινό «εις τα ίδια» γεμάτοι ενθουσιασμό, αποκομίζοντας άριστες εντυπώσεις⁵²⁴.

Εκδρομή Συνδέσμου Βιοτεχνών και Ενώσεως Επιπλοποιών Βόλου

Την Τρίτη στις 28 Μαΐου 1935 ο Σύνδεσμος Βιοτεχνών και Ενώσεως Επιπλοποιών Βόλου δημοσίευσε στην εφημερίδα *Νέα Ελλάς* ότι στις 2 Ιουνίου διοργάνωνε μεγάλη εκδρομή στο Βελεστίνο. Η μαγευτική τοποθεσία με τα γέρικα πλατάνια και τα κρύα νερά ήταν μοναδική για εκδρομή στην αρχή του καλοκαιριού, διαφήμιζε και παρώτρυνε τα μέλη να επωφεληθούν της ευκαιρίας, για να απολαύσουν μια ευχάριστη μέρα μακριά από τη σκόνη της πόλης στο δροσόλουστο Βελεστίνο, με τιμή εισιτηρίου με επάνοδο είκοσι πέντε δραχμές. Για μεγαλύτερη συμμετοχή των οικογενειών έγραψαν στην εφημερίδα ότι η Οργανωτική Επιτροπή είχε λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την άνετη παραμονή των εκδρομέων και την πλούσια διανομή δώρων. Εισιτήρια πωλούνταν στα γραφεία της Ένωσης στην οδό Δημητριάδος 134 στον Φίλιππο Κουτσιρή απέναντι από τον Άγιο Νικόλαο και στον Ανδρέα Πατρώνη έναντι του Ταχυδρομείου⁵²⁵.

Το Βελεστίνο πήρε μια νέα εντελώς ζωή και όψη την Κυριακή 2 Ιουνίου 1935. Μια ασυνήθιστη κίνηση παρατηρήθηκε στην κωμόπολη όλη τη μέρα με την εκδρομή των βιοτεχνών και επιπλοποιών Βόλου. Από το πρωί άρχισαν να φθάνουν οι πρώτοι επισκέπτες, οι προάγγελοι των πολλών, που ήταν περίπου πεντακόσιοι. Αρκετοί κατέφυγαν στο δροσόλουστο και χαριτωμένο καφεενεδάκι του Κεφαλόβρυσου «Χαραυγή», κοντά στην ξακουστή Υπέρεια Κρήνη. Φυσικά δεν κατέλυσαν όλοι στο καφενείο λόγω χώρου, γι' αυτό και πολλές οικογένειες που δεν τακτοποιήθηκαν στη «Χαραυγή» κάτω από τον ευεργετικότατο ίσκιο των πλατανιών, αναγκάστηκαν να γευματίσουν σε ταβέρνες και σε διάφορα σπίτια. Και αυτοί όμως απόλαυσαν το εξαίσιο θέαμα της περίφημης Κρήνης που πρόβαλε όλως αθώα, προσήλωνε με το μεγαλείο και τη

524 Εφ. *Νέα Ελλάς*, 28 Μαΐου 1935. Το κείμενο υπογράφει ο «Εκδρομέυς»

525 Εφ. *Νέα Ελλάς*, 28 Μαΐου 1935.

μαγεία της τον κάθε επισκέπτη και του αποσπούσε τον θαυμασμό. Όσοι έτρεξαν πρώτοι και κατέλυσαν στο καφεενδάκι γλέντησαν πολύ καλά και πέρασαν ολόκληρη τη μέρα στιγμές αλησμόνητες. Το απόγευμα η Υπέρεια ήταν μια ανθρωποθάλασσα που βρισκόταν διαρκώς σε κίνηση.

Τα μικρά παιδιά έπαιζαν χαριτωμένα γύρω από την Υπέρεια διάφορα αθώα παιχνιδάκια. Οι νέοι και οι νέες τραγουδούσαν και χόρευαν, κυρίως όμως δεν χόρταιναν να βγαίνουν φωτογραφίες σε διάφορα γραφικά τοπία γύρω από το Κεφαλόβρυσο και πάνω στη βρύση. Ακόμη και οι ηλικιωμένοι και αυτοί γλέντησαν και διασκεδάσαν αρκετά και έτσι βρήκαν δουλειά αρκετοί οργανοπαίκτες, που δεν έχασαν την ευκαιρία να ψυχαγωγήσουν με τα τραγούδια τους το πλήθος.

Κάποιοι που στριμώχτηκαν στο ωραίο καφεενδάκι ίσως θα περνούσαν καλύτερα στο μοναδικό σε χάρη και ομορφιά δάσος «Ρουμάνι» να γευματίσουν καθισμένοι σταυροπόδι καταγής στην πρασινάδα κάτω από τον ίσκιο των δέντρων, μέσα στην ιδανική ερημιά με μόνη συντροφιά το μαγευτικό κελάηδημα των πουλιών. Εκεί μπορούσαν να απολαύσουν καλύτερα τις χαρές της μαγεύτρας φύσης και να ξεχάσουν το σκληρό αγώνα της βιοπάλης, τις καθημερινές σκοτούρες, αλλά και τις απολαύσεις της πολιτείας, τα διάφορα κέντρα και τις διασκεδάσεις της βρωμερής ατμόσφαιρας της πόλης με το ασφυκτικό και αποπνικτικό περιβάλλον της κοσμικής ζωής.

Οι εκδρομείς είχαν διοργανώσει και μια λαχειοφόρο αγορά με πολλά και πλούσια δώρα για διανομή, έδωσαν δε πολλούς αριθμούς και σε κατοίκους της κωμόπολης. Στις πέντε το απόγευμα έγινε η κλήρωση και η διανομή των πολύτιμων δώρων. Οι εκδρομείς επισκέφθηκαν την προτομή του Ρήγα, το ιστορικό του «Σπίτι» και άλλες τοποθεσίες. Ωστόσο, οι εκδρομείς δεν έμειναν ευχαριστημένοι από τη διεύθυνση του καφεενδείου. Ο ιδιοκτήτης είχε υποχρέωση και χρόνο αρκετό να προετοιμαστεί καλά αφού είχε ειδοποιηθεί νωρίτερα πριν από μια εβδομάδα, αλλά και μέσω των εφημερίδων, αλλά δυστυχώς καμιά προετοιμασία δεν είχε και δίκαια οι επισκέπτες έκαναν παράπονα, κάκιζαν τον ιδιοκτήτη και ήλπισαν να μην επαναληφθεί αυτή η αδιαφορία. Πίστεψαν πως η δίκαιη παρατήρησή τους ήταν προς διόρθωσή του⁵²⁶.

526 Εφ. *Νέα Ελλάς*, 6 Ιουνίου 1935.

Παρόλο που το Βελεστίνο ήταν παραμελημένο και δεν παρουσίαζε τίποτε σχεδόν από εξωραϊστικής άποψης, δεν έπαυσε να συγκεντρώνει την άνοιξη, χάρη στη φυσική ομορφιά του, αρκετούς εκδρομείς. Σ' αυτό συνέτεινε και η μεγάλη ιστορική του αξία. Έτσι, στις 21 Απριλίου 1937 επισκέφθηκαν την κωμόπολη τρία Δημοτικά Σχολεία του Θεσσαλικού κάμπου. Τα Σχολεία ήταν του χωριού Γκερλί (Αρμένιο) με τους δασκάλους Ιωάννη Έξαρχο και Στυλιανό Κουκουβέλη, του χωριού Χατζόμπασι (Νίκη) με τη δασκάλα Ζωή Παναγιωτοπούλου και του χωριού Μπουραζάνι (Αχίλλειο) με τη δασκάλα Ελένη Τσότσιου. Μόλις έφθασαν στο Βελεστίνο κατευθύνθηκαν στο Ηρώο του Ρήγα, όπου και κατέθεσε στεφάνι εκ μέρους όλων των μαθητών ο μαθητής Ι. Τιμιουλάκης. Μετά οδηγήθηκαν στη δροσόλουστη τοποθεσία «Χαραυγή» του Κεφαλόβρυσου όπου και κατέλυσαν. Το απόγευμα επισκέφθηκαν το «Σπίτι του Ρήγα», όπου ο προοδευτικός δάσκαλος Ι. Έξαρχος εξήγησε με δυο λόγια στους μικρούς μαθητές το πατριωτικό και μεγαλεπήβολο έργο του ήρωα.

Στο τέλος επισκέφθηκαν τους υδρόμυλους Αφεντούλη⁵²⁷ και το Αγροκήπιο και ανεχώρησαν με το βραδινό τραίνο για τα σπίτια τους. Δίπλα στους δασκάλους στάθηκαν ξεναγοί και τους συντρόφεψαν οι έμποροι Απ. Ι. Παπατόλιας, Απ. Κ. Παπατόλιας και οι δάσκαλοι Ι. Κουτσοπανάγος, Στ. Φατούρος και Σμαραγδή Γεωργίου⁵²⁸.

Αθλητικός Σύλλογος Βελεστίνου «Ρήγας Φεραίος»

Στις 4 Σεπτεμβρίου 1929 για πρώτη φορά στην πατρίδα του Ρήγα άρχισε μια σοβαρή αθλητική κίνηση. Το προηγούμενο Κοινοτικό Συμβούλιο με πρόεδρο τον Σταύρο Καραμπερόπουλο σε μια από τις προσπάθειές του, για την οποία ήταν περήφανο, ψήφισε κονδύλιο 3.000 δραχμών για οικονομική ενίσχυση του αθλητισμού. Πράγματι, σε λίγο χρονικό διάστημα καταникήθηκαν οι οικονομικές δυσχέρειες και ιδρύθηκε

527 Λάθος του δημοσιογράφου. Δεν υπήρχε μύλος Αφεντούλη στο Βελεστίνο. Θα εννοεί τους υδρόμυλους Πάντου.

528 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 22 Απριλίου 1937. Το κείμενο υπογράφει ο «Παρατηρητής».

Αθλητικός Σύλλογος με το όνομα «Ρήγας Φεραίος»⁵²⁹, το συμβούλιο του οποίου αποτελούνταν από επίλεκτα μέλη της κοινωνίας του Βελεστίνου και στόχος του ήταν ο σχηματισμός ποδοσφαιρικού ομίλου.

Πολλά μέλη ενεγράφησαν, όπως οι Αθανάσιος Νασίκας, Απόστολος Ακριβούσης, Γεώργιος Ντόντος, Γεώργιος Μπομπότης, Γεώργιος Παπαποστόλου και άλλοι με το θερμό ενδιαφέρον, που έδειχναν για το ποδόσφαιρο και δεν άφηναν καμιά αμφιβολία ότι σε λίγο διάστημα επρόκειτο να χαρίζουν νίκες στη δροσόλουστη κωμόπολη στα διάφορα παιχνίδια με τις ομάδες των γειτονικών πόλεων. Βέβαια, σχολίαζε ο Σταύρος Καραμπερόπουλος, είχαν γίνει μερικά ανεπίσημα παιχνίδια με ομάδες του Βόλου, στα οποία όμως παρατηρήθηκε κάποια αταξία οφειλόμενη στη νεαρή σύνθεση της ομάδας του Βελεστίνου από τη μια και από την άλλη στο μη πειθαρχημένο παιχνίδι των ομάδων του Βόλου που επισκέφτηκαν το Βελεστίνο. Και δεν παρέλειψε να ευχαριστήσει θερμά, μέσω της εφημερίδας *Σημαία* τον δαιμόνιο παίκτη του Κενταύρου Βόλου, Φώτη Ξυδάκη, ο οποίος αφιλοκερδώς επισκεπτόταν το Βελεστίνο κάθε Κυριακή και προπονούσε την ομάδα⁵³⁰.

Την Κυριακή 26 Μαΐου 1935 έγινε η ανασυγκρότηση και αναδημιουργία του πρώην Αθλητικού Συλλόγου «Ρήγας Φεραίος», ο οποίος μετονομάστηκε σε Φιλοπροοδευτικό Όμιλο Νέων Βελεστίνου με την ίδια επωνυμία. Σ' αυτόν το Σύλλογο γράφτηκαν πάνω από εξήντα περίπου μέλη και πίστεψαν ότι λόγω της πρωτοφανούς προθυμίας, που παρατηρήθηκε μεταξύ των νέων, τα μέλη επρόκειτο να υπερβούν τα εκατό είκοσι τουλάχιστον. Χαρακτηριστικό κάποιων νεοεγγραφέντων μελών ήταν η γενναιοδωρία χάρη στην οποία κατά την εγγραφή τους προσέφεραν σεβαστά ποσά. Αυτή η κίνηση σχολιάστηκε θετικά και ήλπισαν όλοι ότι ήταν παράδειγμα για μίμηση προς άλλους εύπορους και διακεκριμένους της κωμόπολης, να συντρέξουν υλικώς και ηθικώς την ευγενή αυτή προσπάθεια. Ο όμιλος είχε ευρύτατο πεδίο δράσεως και σχεδίαζε να δώσει μια νέα εντελώς ζωή και κίνηση στην κωμόπολη.

529 Ο Βασίλης Κ. Καραμπερόπουλος στο «*Ρήγας Φεραίος*». *Η ομάδα με την ιστορική διαδρομή 80 χρόνων*, Αθήνα 2007, αναγράφει ως έτος ίδρυσης το 1926, χωρίς όμως αναφορά σε κάποια τεκμήρια.

530 Εφ. *Σημαία*, 4 Σεπτεμβρίου 1929. Το κείμενο υπογράφεται με τα γράμματα ΚΑΡ και επειδή δεν υπήρχε ανταποκριτής αποδίδεται στον Στ. Καραμπερόπουλο.

Επικεφαλής ήταν ο καινούριος γυμναστής ονομαζόμενος Σίμψης, νέος αρκετά ζωηρός, μορφωμένος και προοδευτικός, ο οποίος από την πρώτη μέρα της άφιξής του δήλωσε την φλέγουσα επιθυμία και τον διακαή πόθο του να εργαστεί «*ψυχή τε και σώματι*» για μια τέτοια ωραία και ευγενική κίνηση.

Στην κίνηση αυτή συμμετείχαν ακόμη όλοι σχεδόν οι επιστήμονες της κωμόπολης, ο ακούραστος και δραστήριος Οδ. Καραμανώλης⁵³¹, ο Αθ. Γιαννακόπουλος, ο Αθ. Μπομπότης, Ι. Ντόντος και πολλοί άλλοι διακεκριμένοι. Η προσωρινή Διοικούσα Επιτροπή του Ομίλου, για να συγκεντρώσει χρήματα σκόπευε να κάνει αίτηση στο Κοινοτικό Συμβούλιο να του χορηγήσει ένα σεβαστό χρηματικό ποσό, αναγκαίο και απαραίτητο για την αναδιοργάνωση και δράση του. Όλοι είχαν τη γνώμη και παράλληλα την ελπίδα πως τα μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου τα οποία εμπνέονταν από προοδευτικό πνεύμα και επιδίωκαν με ζήλο την πρόοδο της κωμόπολης, επρόκειτο να γίνουν αρωγοί του νέου ομίλου.

Άλλη πληροφορία που ακούστηκε ήταν ότι το Ημιγυμνάσιο διοργάνωσε εκδρομή με τη συμμετοχή του νέου Αθλητικού Ομίλου Νέων στα περιβόητα Τέμπη⁵³².

Εικόνα του Βελεστίνου το 1929

Στις 9 Νοεμβρίου 1929 η εικόνα του Βελεστίνου ήταν τραγική. Εγκατάλειψη και αδιαφορία, πραγματική κόλαση χαρακτηρίστηκε η κατάσταση σε δημοσίευμα. Αν κάποιος τύχαινε να μεταβεί νύχτα και διέσχιζε την οδό από τον Σταθμό μέχρι την πλατεία της κωμόπολης κινδύνευε να τσακιστεί κυριολεκτικά, γιατί το Κοινοτικό Συμβούλιο δεν σκέφθηκε να βάλει σε αυτή τη διαδρομή 3-4 λάμπες να φωτίζεται η οδός και η διαδρομή να είναι υποφερτή στον επισκέπτη και στον ντόπιο. Οι κάτοικοι διαμαρτύρονταν πως δεν ήταν μόνο ο δρόμος, αλλά και η κεντρική πλατεία βρισκόταν στην ίδια άθλια κατάσταση. Σκοτάδι βασίλευε και

531 Ο φαρμακοποιός Οδυσσέας Καραμανώλης είχε δημοσιεύσει στο *Πανθεσσαλικό Λεύκαμα* του 1927 κείμενο με τίτλο «Βελεστίνο-Ρήγας».

532 Εφ. *Νέα Ελλάδα*, 30 Μαΐου 1935.

κει και διάφορα σκυλιά διέσχιζαν τους δρόμους και δυσκόλευαν το πέρασμα στον ξένο, που ήθελε να επισκεφτεί φιλικό του σπίτι. Ήταν λυπηρό για μια κωμόπολη, όπως το Βελεστίνο, να παρουσιάζει τέτοια χάλια, τα οποία δεν παρουσίαζαν ούτε τα τελευταία κουτσοχώρια της Θεσσαλίας. Οι διαμαρτυρόμενοι κάτοικοι με τη δημοσίευση των απόψεών τους πίστεψαν ότι οι υποδείξεις τους επρόκειτο να ακουστούν και το Κοινοτικό Συμβούλιο να σπεύσει να φωτίσει την οδό και την πλατεία. Είχαν μάλιστα και τις πληροφορίες τους ότι οι σχετικές λάμπες υπήρχαν και μόνο η καλή θέληση απαιτούνταν για να θέσει τέρμα στην άθλια κατάσταση, ο δε προϋπολογισμός δεν επρόκειτο να υποστεί αφαιμάξη από 40-50 δραχμές που απαιτούνταν ημερησίως για την καταναλισκόμενη βενζίνη.

Συμπλήρωμα της άθλιας κατάστασης ήταν ο Σιδηροδρομικός Σταθμός, που φωτιζόταν με μία λυχνία, ώστε παρουσίαζε το θέαμα καλύβας και όχι κεντρικού Σιδηροδρομικού Σταθμού. Ακόμη, το καφενείο του Σταθμού έκλεινε από τις έξι το απόγευμα, οι δε επιβάτες της νυχτερινής αμαξοστοιχίας από τη Λάρισα δεν έβρισκαν ούτε ένα ποτήρι νερό. Όλα αυτά ενοχλούσαν την αντιπολίτευση και τους κατοίκους, οι οποίοι υποστήριζαν και υποδείκνυαν με τον τρόπο τους ότι ο Σταθμός έπρεπε να φωτίζεται επαρκώς και η αίθουσα αναμονής έπρεπε να είναι ανοικτή για τους επιβάτες, οι οποίοι επρόκειτο να ταξιδέψουν για το Βόλο με χειμώνα καιρό. Έπρεπε το καφενείο να είναι ανοιχτό και υποχρεωμένο να παραμείνει μέχρι την αναχώρηση της τελευταίας αμαξοστοιχίας⁵³³. Μετά από σχόλια και συζητήσεις οι Κοινοτικοί Σύμβουλοι και κάτοικοι συμπέραναν ότι το ζήτημα του επαρκούς φωτισμού πριν τη διέλευση της νυχτερινής αμαξοστοιχίας, το άνοιγμα της αίθουσας και η υποχρέωση του ανοιχτού καφενείου του Σταθμού μέχρι αργά ήταν θέματα και μέτρα της Διεύθυνσης των Θεσσαλικών Σιδηροδρόμων⁵³⁴.

Όλοι ήλπιζαν το καινούριο Δημοτικό Συμβούλιο να *«μην κωφεύση εις τας υποδείξεις και να θέση εις εφαρμογήν τας υπάρχουσας λάμπας»*. Οι ίδιοι Σύμβουλοι εξ άλλου είχαν υποχρέωση να μην παρουσιάζει *«Ο*

533 Εφ. *Σημαία*, 9 Νοεμβρίου 1929.

534 Εφ. *Σημαία*, 10 Νοεμβρίου 1929.

Βελεστίνος το θέαμα απομακρυσμένου ορεινού χωριού αλλά συγχρονισμένης οπωσδήποτε κωμοπόλεως»⁵³⁵.

Δεικτικά ήταν τα σχόλια των εφημερίδων και έστελναν απαισιόδοξα μηνύματα για την επικρατούσα κατάσταση στο Βελεστίνo. Μέσα στις προβλεπόμενες ενέργειες του Συμβουλίου ήταν η αποστολή εγγράφου προς τη Διεύθυνση Σιδηροδρόμων για τον επαρκή φωτισμό του Σταθμού του Βελεστίνου πριν από την διέλευση της νυχτερινής αμαξοστοιχίας και ακόμη για το άνοιγμα της αίθουσας διαμονής του Σταθμού. Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος, έξω πλέον από τα πολιτικά πράγματα του τόπου του, αντιλαμβανόταν πόσο σημαντικό ήταν το καφενείο του Σταθμού να παραμένει ανοικτό για τους διερχόμενους ταξιδιώτες. Έπρεπε η διεύθυνση των Θεσσαλικών Σιδηροδρόμων να λάβει υπόψη της τα προτεινόμενα μέσα άμεσα και να μην κωφεύσουν οι αρμόδιοι⁵³⁶.

Η κατάσταση παρέμενε ίδια. Απογοητευμένος ένας Κοινοτικός σύμβουλος⁵³⁷ αισθανόμενος ντροπή για τις κατηγορίες, που τους απέδιδαν οι κάτοικοι αλλά και οι ξένοι, έστειλε επιστολή στην εφημερίδα *Σημαία*, 1 Δεκεμβρίου 1929, στην οποία έγραφε τα εξής: «*Επειδή τυγχάνω και εγώ Κοινοτικός σύμβουλος, αναγκάζομαι προς επαλήθευσιν περί του τις πταίει διά τον φωτισμόν του Βελεστίνου να χαράξω τας ολίγας ταύτας σειράς σας παρακαλώ όπως τας καταχωρήσητε.*

Ως είναι γνωστόν το νέον Κοινοτικόν Συμβούλιον Βελεστίνου παραλαβόν την 1 Σεπτεμβρίου 1929 την διοίκησιν της Κοινότητος παρά του προκατόχου τοιούτου παλαιού εξέλεξεν πρόεδρον μεν τον Αντώνιον Χατζάκο, αντιπρόεδρον τον Νικόλαον Ζησόπουλον. Από της 1 Σεπτεμβρίου καθ' ην ο Αντ. Χατζάκος εξελέγη πρόεδρος δεν ησχολήθη ποτέ περί του φωτισμού και ούτε τοιούτον θέμα έφερεν υπόψει του Κοινοτικού Συμβουλίου Βελεστίνου εξαίρεσει μόνον κατά την 17 Ν/μβρίου ε.ε. καθ' ην προεκλήθη αυτόβουλος σύσκεψις επί τη αφίξει του κ. Βακαλούδη αλλά και τότε τίποτε δεν εγένετο.

Έκτοτε όμως ουδέποτε εξήτησεν ο Πρόεδρος την συνδρομήν διά φωτισμόν και τούτο διά τον εξής λόγον καθ' όσον υμείς δεν είναι δυνατόν να γνωρίζητε τα του τόπου μας και πώς διοικείται η Κοινότης ημών. Διότι

535 Εφ. *Σημαία*, 12 Νοεμβρίου 1929.

536 Εφ. *Σημαία*, 12 Νοεμβρίου 1929.

537 Ο σύμβουλος πρέπει να είναι ο εκλεγείς πρόεδρος Σταύρος, ο οποίος παραιτήθηκε για άγνωστους λόγους, πιθανόν λόγω επανεκλογής άλλου από το Κοινοτικό Συμβούλιο.

ο εκλεγείς Πρόεδρος Αντ. Χατζάκος τυγχάνει και είναι αρχιεργάτης της Θεσσαλικής Εταιρίας των Σιδηροδρόμων και ως τοιούτος δεν είναι δυνατόν να ασχοληθή διά τα ζητήματα και ανάγκας της Κοινοότητός μας καθ' όσον είναι υποχρεωμένος από βαθείας νυκτός την πρωίαν μέχρι της εσπέρας εκάστης ημέρας πλην Κυριακής να ευρίσκεται επικεφαλής της σιδηροδρομικής ομάδος απεχούσης του Βελεστίνου πολύ, κατ' ακολουθίαν εφ' όσον ο πρόεδρος καθ' όλας τας ημέρας πλην της νυκτός δεν ευρίσκεται εν Βελεστίνω, δεν επικοινωνεί με τους συμβούλους ούτε με τους δημότας του, πώς θέλετε να έχωμεν φως εις Βελεστίνον και επιτίθεσθε κατά των Κοινοτικών Συμβούλων, οίτινες ουδέν δυνάμεθα να κάμωμεν απουσιάζοντος του Προέδρου και μη επικοινωνούντος με τους συμβούλους του. Αλλά μήπως από φωτισμόν έχει η Κοινοότης ανάγκη;

Όχι, έχει από πολλά ανάγκην, έχει από ουρητήρια από τα οποία στερείται η πόλις μας, από δρόμους, από δένδρα, νερό και πολλά άλλα, αλλά αυτά ποιος να τα κάμη αν ο Πρόεδρος δεν ζητήση την συνδρομήν ημών, αλλά πού να τον εύρωμεν τον Πρόεδρον αφού δεν τον βλέπουμε ούτε ημείς οι σύμβουλοι, ούτε οι δημόται, ούτε οι ξένοι οίτινες έρχονται διά εργασίαν εις την πόλιν μας, έχοντες δοσοληψίαν με την Κοινοότητά μας;

Εδώ όμως εφαρμόζεται το γνωμικόν: Πρόεδρον έχομεν και Πρόεδρον δεν βλέπομεν στα μάτια. Συγκεκριμένα δε έχω τα εξής να είπω. Αν υμείς θέλετε φως, ημείς όμως θέλομεν πολλά, και τα θέλει ο λαός μας όστις μας ετίμησε διά της ψήφου του αλλά διά να γίνουν όλα αυτά, ήτοι φωτισμός, ουρητήρια, δρόμοι, νερό, πρέπει ο πρόεδρος να αφοσιωθή στο αξίωμά του και να εργασθή διά την Κοινοότητα και ουχί να ευρίσκεται οτέ μεν εις το 49 χιλ. οτέ δε εις το 50, οτέ εις το 22 οπότε και ημείς είμεθα πρόθυμοι να συνδράμωμεν τον Πρόεδρον. Πολλά άλλα έχει, αλλά τα παραλείπω μη θεωρών να θίξω τον Πρόεδρον ον ως άτομον εκτιμώ, αλλά διά το αξίωμα του προέδρου δεν είναι ενδεδειγμένος»⁵³⁸.

Πρωί της 22 Μαρτίου 1930 και ένα ακόμη συνταρακτικό γεγονός με τραίνο τάραξε τη ζωή των κατοίκων του Βελεστίνου. Η υπ' αριθμ 112 εμπορική αμαξοστοιχία Βόλου-Τρικάλων ξεκίνησε από το Σταθμό και διερχόμενη από τη θέση Άγιος Αθανάσιος Βελεστίνου με μικρή σχεδόν ταχύτητα διαμέλισε ένα χωρικό, ονόματι Ε. Κερασιώτη, ο οποίος επι-

538 Εφ. Σημαία, 1 Δεκεμβρίου 1929.

χείρησε να περάσει τη γραμμή πριν την αμαξοστοιχία, δεν το κατάφερε και επήλθε το μοιραίο. Μέσα σε λίγα λεπτά σχεδόν όλοι οι κάτοικοι βρέθηκαν στο σημείο του ατυχήματος μαζί με τον γιατρό, ο οποίος σχολίασε πως λυπόταν τον αφελή αγρότη που τόλμησε να τα βάλει με την τεχνολογία. Πολλά ακούστηκαν και τελικά συνελήφθη ο μηχανοδηγός Δ. Τριανταφύλλου μετά το συμβάν από τον Αστυνομικό Σταθμάρχη του Βελεστίνου και υποβλήθηκε σε ανάκριση⁵³⁹.

Ερασιτεχνική Θεατρική Ομάδα Βελεστίνου το 1934. Από αριστ. καθιστοί: Γιάννης Γούσης, Μιχάλης Παπαδάμος, Κ. Κακάσης, Βασίλης Σαββανάκης, Βασίλης Γιάτσος, Λευτέρης Κονοσπύρης. Δεύτερη σειρά καθιστοί: Απόστολος Σίγουρας, Μπασμπανέλος, Στέργιος Σκριμπας, Γιώργος Κοτρώνης, Λάζαρος Ιωαννίδης. Όρθιοι: Χρήστος Μπαντέκας, Νίκος Νιμπής.

539 Εφ. *Λαϊκή Φωνή*, 23 Μαρτίου 1930.

Ληστείες 1931

Μια νέα ληστεία στην περιοχή Βελεστίνου καταγράφηκε στις τόσες άλλες. Τρεις ήταν οι ύποπτοι: ο Μπαμπάνης⁵⁴⁰ και οι αδελφοί Χατζάρα. Και ο μεν Μπαμπάνης αφέθηκε ελεύθερος, όμως εναντίον των αδελφών Χατζάρα δημιουργήθηκαν πολλές υπόνοιες ενοχής. Ο Διοικητής Χωροφυλακής Μαγνησίας Μιχ. Οικονομόπουλος μετέβη στο Βελεστίνο και κάλεσε προς ανάκριση τους συλληφθέντες ως υπόπτους. Αυτοί προσπαθώντας να αποδείξουν το «άλλοθι» τους, έπεσαν σε πολλές αντιφάσεις. Η γνώμη του Αστυνομικού Σταθμάρχη αλλά και των περισσοτέρων κατοίκων ήταν ότι οι συλληφθέντες δημιούργησαν όλο το θόρυβο για το ζήτημα των ληστειών των κτηνοτρόφων. Σε αυτό βοήθησε το παρελθόν των υπόπτων αδελφών, το οποίο δεν ήταν καθόλου έντιμο. Όλοι θυμούνταν πως ο Βασίλειος Χατζάρας πριν από κάποιο χρονικό διάστημα στο χωριό Μπάκραйна επετέθη με μαχαίρι σε συγχωριανό του και τον τραυμάτισε σοβαρά σε διάφορα μέρη του σώματος. Αλλά και πριν ένα χρόνο, το 1930, ο ίδιος με τον αδελφό του Αθανάσιο Χατζάρα απήγαγαν από το Βελεστίνο μια κοπέλα με σκοπό να την παντρευτεί ο ένας από τους δυο. Πόση φασαρία έγινε τότε στο Βελεστίνο με την απαγωγή, πόσος φόβος γιατί αυτοί ήταν ένοπλοι για να φοβίσουν και να αποφύγουν κάθε αντίσταση από τους συγγενείς της. Σε λίγο έγινε γνωστό ότι παρ' όλη την ανάκριση δεν αποδείχθηκε η πραγματική ενοχή τους και ο Διοικητής Οικονομόπουλος παρέμεινε μέχρι το απόγευμα, έως ότου έρθουν οι κτηνοτρόφοι να τους αναγνωρίσουν μήπως ήταν οι καταζητούμενοι. Επειδή όμως οι κτηνοτρόφοι διέμεναν σε εξοχές που

540 Μαζί με τον αδερφό του Πάντο, ο Λεωνίδας Μπαμπάνης δρούσε στην περιοχή της Θεσσαλίας. Τα δύο αδέλφια είχαν προσχωρήσει στη συμμορία του Γιαγκούλα και επιδόθηκαν σε διάφορες εγκληματικές πράξεις. Ωστόσο, αίσθηση προκάλεσε η απαγωγή δύο γιατρών, την οποία έκαναν στην περιοχή του Ολύμπου τα Χριστούγεννα του 1924. Ο Λεωνίδας μετά τη συμπλοκή στην Κλεφτόβρυση, όπου σκοτώθηκε ο αδερφός του και ο Γιαγκούλας, πήδηξε από γκρεμό ύψους πενήντα μέτρων, γλίτωσε και ξαναβγήκε στο «κλαρί» αποκτώντας τον τίτλο του «γάτου» των αποδράσεων. (<http://www.sdtv.gr>)

απείχαν 4-5 ώρες από το Βελεστίνο δεν ήρθαν για αναγνώριση και έτσι ο Διοικητής αναγκάστηκε να επιστρέψει άπραγος στο Βόλο⁵⁴¹.

Μάλλον ο Απρίλιος ήταν μήνας κατάλληλος για ληστείες γιατί στις 28 Απριλίου συνελήφθησαν στην περιφέρεια Βελεστίνου οι ληστοτρόφοι Στέργ. Σκρίμπας, Δημ. Μ. Κουβάτας ή Ζούλκος, Γεώργ. Κουβάτας, Ανδρ. Λαμπρογεώργος και Αλέξ. Νάρης κατηγορούμενοι «*επί συνεργεία εις ληστείας και υποθάλπει ληστών*».

Με αυστηρή συνοδεία, επικεφαλής της οποίας ήταν ο Επωνοματάρχης του Αστυνομικού Σταθμού Βελεστίνου Δημ. Κόρλος, μεταφέρθηκαν στη Διοίκηση Χωροφυλακής Βόλου. Οι υπόνοιες εναντίον τους δημιουργήθηκαν από τον Αποσπασματάρχη της περιφέρειας Βελεστίνου, Μπέτσιο. Θυμήθηκε πολύ καλά τη ληστρική δράση ενός ατόμου, που εμφανίστηκε με τους αδελφούς Χατζάρα πριν μερικές μέρες. Κοινό μυστικό των κατοίκων, που από φόβο δεν τόλμησαν να τον προδώσουν στις Αρχές φοβούμενοι, μήπως έτσι δυσκολέψουν τη θέση τους απέναντί του. Μόλις η είδηση έφτασε στα αυτιά του Αποσπασματάρχη ότι υπήρχαν πολλοί φίλοι του ληστή στα χωριά κατόρθωσε να εξακριβώσει τα ονόματα των περισσοτέρων και συνέλαβε επτά από αυτούς στα διάφορα χωριά. Τους οδήγησε στο Βελεστίνο, όπου τους υπέβαλε σε πολύωρες ανακρίσεις. Παράλληλα τα αποσπάσματα ερεύνησαν επιμελώς την περιοχή για τρεις μέρες και τελικά βρέθηκαν στα ίχνη του. Η σύλληψή του ήταν πλέον θέμα ωρών⁵⁴².

Ωστόσο, οι συλληφθέντες οδηγήθηκαν με συνοδεία στον Εισαγγελέα και από κει παραπέμφθηκαν στον Ανακριτή του Α΄ Τμήματος Λέκκα. Άναυδοι έμειναν οι κάτοικοι του Βελεστίνου όταν πληροφορήθηκαν ότι οι συλληφθέντες άδικα κατηγορήθηκαν για «*συνεργεία εις ληστείαν, διότι άπαξ μόνον ο πλανόμενος εις την περιφέρειαν ληστής είχε καταλύσει πλησίον των. Αυτοί του προσέφερον τυρόν και άρτον, διότι δεν εγνώριζον ότι πρόκειται περί ληστού*»⁵⁴³.

541 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 10 Απριλίου 1931.

542 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 29 Απριλίου 1931.

543 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 30 Απριλίου 1931.

Αγροκήπιο

Στο Βελεστίνο ετοιμάστηκε κάτι καινούριο, το «Αγροκήπιο» στις 11 Οκτωβρίου 1930. Η Γεωργική Υπηρεσία έστειλε διάφορα εργαλεία και όργανα για τη συστηματική ανάπτυξη του Αγροκηπίου όπου επρόκειτο να συσταθεί πρότυπο μελισσοκομείο. Σκοπός της προσπάθειας αυτής ήταν η μόρφωση των αγροτών και η παρότρυνση στη μελισσοκομία⁵⁴⁴. Οι εργασίες του Αγροκηπίου Βελεστίνου άρχισαν με την επίβλεψη του γεωπόνου Οικονομίδη με την προοπτική να ιδρυθεί σχολή για τη διδασκαλία μελισσοκομίας-δενδροκομίας στους αγρότες της περιοχής. Στο μεταξύ η αρμόδια Γεωργική Υπηρεσία συνέχισε τις εργασίες διαφόρων συνεργειών για τη διανομή αγροκτημάτων στους ακτήμονες καλλιεργητές⁵⁴⁵.

Λίγα χρόνια μετά, στις 8 Ιουνίου του 1937, οι Βελεστινιώτες διάβαζαν για το Αγροκήπιο Βελεστίνου: «*Το Αγροκήπιο Βελεστίνου συσταθέν κατά το 1931-1932 τη ενεργεία του Βουλευτού Δ. Κουντούρη, καλλιεργούνται διάφορα οπωροφόρα δέντρα εξαποστελλόμενα σχεδόν εις τα πλείστα*

Πιάσχα στο Αγροκήπιο Βελεστίνο το 1938 (Φωτογρ. Ιωάννη Κουτσοπανάγου).

544 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 10 Οκτωβρίου 1930.

545 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 11 Οκτωβρίου 1930.

μέρη της Ελλάδος προς μεταφύτευσιν. Το Αγροκήπιον τούτο διαιρείται εις δύο μέρη εδαφικώς. Εις το άνωθεν της σιδηροδρομικής γραμμής όπου καλλιεργούνται και αναπτύσσονται φυτώρια ποικίλων οπωροφόρων δέντρων με τα οποία το «Ορμάν δάσος» αντικαθιστάται με τα φυτευόμενα εις όλα τα ονομαστά αρδευτικά περιβόλια-μπαχτσέδες. Και εις το κάτωθεν της γραμμής και εξ 100 περίπου στρεμμάτων μέρος, όπου καλλιεργούνται εις τους εκεί πειραματικούς αγρούς διάφορα σιτηρά, δημητριακά κ.λπ. Έχει επιπλέον ιδιαίτερον οπωρώνα με πολλά και αρκετά ανεπτυγμένα δέντρα. Τέλος έχει μελισσοκομείον, πτηνοτροφείον, κονικλοτροφείον και πλείστα άλλα μαρτυρούντα το μέγεθος της επιτελεσθείσης εργασίας και τούτο χάρις εις τον φιλόπονον και ευγενή διευθυντήν του, κ. Δημ. Βάρδην. Παραπλεύρως του Αγροκηπίου και προς τον Σιδηροδρομικόν Σταθμόν εκτείνεται ο κήπος του Σταθμού, αμφότερα δε ταύτα ως και όλον το δάσος και τα περιβόλια του Βελεστίνου αποτελούν την μοναδικήν όασιν του κάμπου της Θεσσαλίας⁵⁴⁶, ην θεώμενος πας σιδηροδρομικός διαβάτης αισθάνεται πραγματικόν θαυμασμόν. Ο Βελεστινλής είναι «ήσυχο ποτάμι ευεργετικό» όπερ όμως θιγόμενο υπερχειλίζει. Ο κάτοικος του Βελεστίνου έχει πατριωτισμόν και φιλελευθερισμόν, εμποτισθέντα και αναπτυχθέντα εν τη ψυχή αυτού τα φλογερά και φιλελεύθερα ρήματα του προπάππου του Ρήγα Βελεστινλή»⁵⁴⁷.

Στα αμπέλια της περιφέρειας Βελεστίνου ενέσκηψε το 1933 μια άγνωστη ασθένεια, που τα κατέστρεψε τελείως. Ο Προϊστάμενος του Γεωργικού Γραφείου του Βόλου, Σταυρόπουλος, ανεχώρησε για το Βελεστίνο προκειμένου να εξετάσει από κοντά την ασθένεια και να δώσει στους αμπελουργούς τις σχετικές οδηγίες για τη ριζική καταπολέμησή της⁵⁴⁸. Ήταν η φυλλοξήρα, που ξέρανε όλα τα αμπέλια του Βελεστίνου⁵⁴⁹.

546 Πράγματι, πριν από την συστηματική εφαρμογή των γεωτρήσεων στο θεσσαλικό κάμπο τη δεκαετία του 1970, η μόνη πράσινη όαση κατά την διαδρομή Βόλου-Λάρισας, που οι ταξιδιώτες αντίκρυζαν ήταν εκείνη του Βελεστίνου από τα νερά της Υπέρειας Κρήνης-Κεφαλόβρυσου.

547 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 8 Ιουνίου 1937.

548 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 24 Αυγούστου 1933.

549 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

Προσωπικές εικόνες του Σταύρου Καραμπερόπουλου

Ο Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος απασχολούνταν πολλές ώρες με το μαγαζί του και είχε πολλούς λόγους να αγωνίζεται λόγω της φύσης του. Παραδεχόταν πως του άρεσε το «αλισβερίσι» του εμπορίου και αδιάκοπος ανταγωνισμός-συναγωνισμός μεταξύ των συναδέλφων του. Δούλευε συνειδητά και το κέρδος ερχόταν μόνο του. Βέβαια, τα είχε καταφέρει μια χαρά και ήταν από τους μεγαλύτερους εμπόρους στην αγορά και ο πιο ευκατάστατος, αλλά ήξερε πως το να διαφυλάξει τα αγαθά ήταν δυσκολότερο από το να τα αποκτήσει, διέθετε πολλή σύνεση και απέφευγε το στάσιμο εμπόρευμα. Ενεργητικός, δραστήριος, ακούραστος, έτρεχε πρώτος μόλις έβλεπε τον πελάτη στην πόρτα, ενώ ταυτόχρονα απαντούσε «αμέσως-αμέσως» με νεανική προθυμία στις φωνές των πελατών του, να τα προφθάσει όλα, ο Σταύρος ποτέ του δεν τα έχανε. Με το ένα χέρι τους κερνούσε λίγο τσίπουρο στο μικρό ποτηράκι και με το άλλο με απίστευτη σβελτάδα γέμιζε το μπουκάλι της γειτόνισσας με λάδι.

Το μαγαζί δεν το δούλευε πλέον μόνος του. Χρειαζόταν και άλλα χέρια εκτός από τα δικά του που ήταν έμπειρα και ήξεραν τη δουλειά μόνα τους. Σύχναζαν οι γερόντοι, τους κερνούσε καφέ, κουβέντα και αγάπη. Ήταν ευχαριστημένος αν κέρδιζε έστω και κάτι μικρό. Έφερνε το ένα εμπόρευμα, έφερνε το άλλο και όλοι έβλεπαν έκπληκτοι το μαγαζί να γεμίζει με όλα τα αγαθά. Λιναρόσπορο, ρύζι και αλάτι σε μεγάλα ξύλινα βαρέλια, χάρτινους σάκους άχνης ζάχαρης, χαρτοδέματα με γυναικεία είδη εμπορίου τυλιγμένα με κόπο, υπομονή και προσπάθεια πολλή. Είχε κοντά του τον Απόστολο, που τον προόριζε για διάδοχό του και αργότερα μια ανηψιά του, την Κερατσώ Παπαστεργίου, που τους έδινε μαθήματα ευελιξίας και προσαρμογής.

Και καθώς συλλογιζόταν, κοίταζε πέρα τα αμπέλια που καλλιεργούσαν και το νόστιμο γλυκό κρασί του αμπελιού του, που το φυλούσε για εξαιρετικές περιπτώσεις. Κι όταν καμιά φορά τύχαινε να διαμαρτυρηθούν οι πελάτες στην κοπέλα που βοηθούσε στο μαγαζί, ότι δεν ήταν καλό το κρασί, που τους σέρβιρε, αμέσως διόρθωνε την κατάσταση μαλώνοντας την στα ψέματα και λέγοντας τα εξής: *«Γιατί τους δίνεις τέτοιο κρασί; Αυτοί μας δίνουν τόσα λεφτά και σύ τους φέρνεις το άσχημο κρασί!»*. Σε

απάντηση κατέβαινε αδιαμαρτύρητα στο υπόγειο και έφερνε πάλι το ίδιο κρασί ικανοποιώντας τους πελάτες με την τακτική αυτή του αφεντικού της, να είναι όλοι ευχαριστημένοι.

Ήταν όμως και άνθρωπος βαθειά θρησκευόμενος. Πήγαινε στην εκκλησία γιατί πίστευε στο Θεό, έπαιρνε δύναμη και τον υπηρετούσε με τον δικό του τρόπο. Μάλιστα, κάποια εποχή πρόσφερε ασημένια εξαπτέρυγα⁵⁵⁰, ίσως κάποιο τάμα του στους Αγίους Κωνσταντίνο και Ελένη, που θα τον βοήθησαν σε δύσκολη στιγμή της οικογένειάς του⁵⁵¹.

Ήταν 10 Απριλίου 1929 και ο Σταύρος Καραμπερόπουλος ένιωθε πως δεν ήταν άνοιξη Ελληνική, δεν ήταν ο Απρίλης της ευλογημένης ελληνικής γης. Ένιωθε σαν κάποια από τις άγριες και σκυθρωπές θεότητες του βορρά κατέβηκε στον τόπο της χαράς και του ήλιου και έδιωξε τις γελαστές θεότητες της Φεραίας γης. Έβλεπε τα σπουργίτια τρομαγμένα από τον κρύο αέρα, που σφύριζε μανιασμένος, να κατεβαίνουν στους χωματινούς δρόμους. Τα κοράκια, αυτά τα άχαρα πουλιά, πετούσαν αφήνοντας πίσω τους στριγγές φωνές και ύστερα όλα σιωπούσαν. Πόσο νοσταλγούσε τον ήλιο να ζεστάνει την παγωμένη φύση, να 'ρθουν πάλι τα χελιδόνια να φτιάξουν τις φωλιές τους στην οροφή του μαγαζιού του. Έρημη ήταν η φωλιά του πελαργού στον πύργο του Βισβίκη και περίμενε. Τα τσομπανόπουλα τυλιγμένα στις βαριές μάλλινες κάπρες τους περίμεναν να καλοσυνέψει ο καιρός για να παίξουν τους σκοπούς της γλυκόλαλης φλογέρας. Σκεπτόταν και ένιωθε πως και αυτή η καμπάνα του Αγίου Κωνσταντίνου που χτυπούσε τον εσπερινό της Σαρακοστής δεν είχε τους γλυκούς ασημένιους ήχους της, που θύμιζαν την ελληνική Πασχαλιά. Ένιωθε πως ο αέρας έπαιρνε τους ήχους της και τους σκοπούσε βαρείς στην έκπληκτη φύση που αναρωτιόταν για την αλλαγή⁵⁵².

Το μεγάλο πανηγύρι όμως δεν άργησε να έρθει. Το θαύμα της φύσης έγινε σε λίγες μέρες. Πάνω στο καταπράσινο χαλί ο Θεός σκόρπισε τα χρώματα, τα κεντήματα, τα σχέδια, τα όνειρα των κατοίκων. Τα ταπεινά

550 Τα εξαπτέρυγα αυτά τα συνάντησε ο εγγονός του Δημήτριος Καραμπερόπουλος το 1955, όταν παπαδάκι, ορφανός από παππού και πατέρα, είδε στο εξαπτέρυγο, που κρατούσε, την επιγραφή «Δωρεά Σταύρου Καραμπερόπουλου». Η τύχη το έφερε έτσι ώστε να πέσει στα χέρια του εγγονού, ο οποίος ένωσε μεγάλη συγκίνηση και περηφάνεια.

551 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου και Δημητρίου Καραμπερόπουλου.

552 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 10 Απριλίου 1929, μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

λουλούδια, άσπρες και κόκκινες πινελιές της μαργαρίτας, της ανεμώνας πλημμύρισαν τον πλούσιο Θεσσαλικό κάμπο και απλώθηκαν νοηλικά στο ζωοδότη ήλιο. Πέρα μακριά στα χωράφια ο κουρασμένος γεωργός οδηγούσε καρτερικά τα ζώα του που έσερναν το αλέτρι. Θεία γαλήνη κατέβαινε από του ουρανού τα ύψη και καταστάλαζε στις καρδιές των ανθρώπων. Οι Βακχίδες και οι Μαινάδες των αρχαίων Φερών έδιναν αισθητή την παρουσία τους και ο Σταύρος Καραμπερόπουλος χαιρόταν που μπορούσε ακόμη και ζούσε αυτό το πανηγύρι στα μάτια και στην ψυχή⁵⁵³.

Το 1933 ο Σταύρος Καραμπερόπουλος επέκτεινε την επιχείρησή του, είχε παντοπωλείο και βενζινάδικο, το οποίο ετοίμαζε για τον Απόστολο⁵⁵⁴. Αύγουστος μήνας, της ποταμιάς η πνοή δεν έφτανε, ούτε ο αέρας που κατέβαινε από τα πέρα βουνά. Η ζέστη έπνιγε την ανάσα. Μια τέτοια μέρα στις 27 Αυγούστου του 1933 ο Σταύρος Καραμπερόπουλος πάντρεψε την κόρη του Ελευθερία με τον έμπορο ποτοποιό του Βόλου Χρήστο Μητσικώστα και το Βελεστίνο γλεντούσε για τρεις μέρες. Οι καλεσμένοι για το γάμο ήρθαν από το Βόλο με ενοικιαζόμενη αμαξοστοιχία και για πρώτη φορά εμφανίστηκαν στο Βελεστίνο τα καλάθια με τις πρωτότυπες μπουμπουνιέρες και πρώτη φορά προσφέρθηκε στο τραπέζι του γάμου παγωτό, στο μαγαζί του Τσανάκα. Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος διάλεξε τα καλύτερα για την πρώτη κόρη του και έκανε έναν γάμο, που τον θυμόταν το Βελεστίνο για πολλά χρόνια⁵⁵⁵.

Το πρώτο παιδί του ζευγαριού Χρήστου και Ελευθερίας Μητσικώστα ήταν κοριτσάκι, το οποίο βαφτίστηκε από τον Αχιλλέα Αμουτζόπουλο, πήρε το όνομα της γιαγιάς της, Αλεξάνδρα, χωρίς να το γνωρίζουν οι γονείς από πριν⁵⁵⁶. Το άλλο ονομάστηκε Ευαγγελία, ενώ τα αγόρια ονομάστηκαν Δημήτριος, Σταύρος και Θωμάς⁵⁵⁷.

553 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 12 Απριλίου 1929.

554 Γ. Γαβρηλίδη, *Μέγας Οδηγός Βόλου και Περιχώρων*, Βόλος 1933, σελ. 177-178.

555 Μαρτυρία Ελευθερίας Καραμπεροπούλου-Μητσικώστα, Αλεξάνδρας Μητσικώστα-Μπακογιάννη, Σταύρου Μητσικώστα.

556 Μαρτυρία Αλεξάνδρας Μητσικώστα-Μπακογιάννη.

557 Βασ. Γιασιράνη-Κυρίτση, «Το Ιστορικό της εκκλησίας Κοιμήσεως της Θεοτόκου και τα ταφικά μνημεία του νεκροταφείου Βελεστίνου», *Υπέρεια*, τόμ. 3, *Πρακτικά Γ'*

Γάμος της Ελευθερίας, κόρη του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου, με τον Χρήστο Μητσικώστα το 1933 με την συμμετοχή πολλών προσκεκλημένων από το Βόλο. Διακρίνεται αριστερά η διόροφη οικία του Σταύρου και δεξιά του Τσονάκα.

Η οικογένεια μετά τη χαρά του γάμου της Ελευθερίας αντιμετώπισε σοβαρά προβλήματα υγείας της οικοδέσποινας, Αλεξάνδρας Καραμπεροπούλου. Ο Σταύρος την έτρεξε παντού και τελικά ζήτησε καταφύγιο στη γνώμη του γιατρού Καραμάνη. Στις 7 Αυγούστου 1935 εισήχθη στο Σανατόριο «Ζωοδόχος Πηγή»⁵⁵⁸ και έμεινε εκεί με μητρώο ιστορικού νοσηλείας 1435. Το διαιτολόγιο ήταν προσεγμένο και σύμφωνα με τις αντοχές και τον κάθε οργανισμό. Γενικά, τις Κυριακές που την επισκεπτόταν η οικογένεια την έβλεπαν να τρώει γαλατόπιτα, κοτόπουλο πιλάφι, σαλάτα, παγωτό και το βράδυ ψάρι βραστό. Άλλοτε πάλι, το βράδυ έτρωγε σούπα, μοσχάρι κρύο με μαγιονέζα ή σούπα μυαλά με αυγολέμονο. Τις καθημερινές λαδερά φαγητά, συνοδευόμενα όμως από κρέας, κυμά ή πλατάρια πουλιών⁵⁵⁹.

Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας» (Βελεστίνο 1997), Αθήνα 2002, σελ. 249-329, εδώ 278-280, όπου όμως εκ παραδρομής δεν ανεγράφη το όνομα του Θωμά.

558 Βιβλίο Σανατορίου «Ζωοδόχος Πηγή», Δεκέμβριος 1935, Αρχείο Ν. Τσακνή.

559 Βιβλίο Σανατορίου «Ζωοδόχος Πηγή», Διαιτολόγιον ασθενών.

Τα έξοδα νοσηλείας για μεν τον Ιανουάριο, Φεβρουάριο, Μάρτιο, Απρίλιο ήταν 6.000 δρχ. το μήνα, τον δε Μάιο 3.300, τον Ιούλιο 4.200, τον Αύγουστο 1.200, τον Οκτώβριο 6.000 δρχ. και τον Δεκέμβριο 5.400, αλλά αυτά δεν είχαν καμιά αξία μπροστά στην υγεία της Αλεξάνδρας. Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος ήλπιζε στην καλύτερευση της υγείας της⁵⁶⁰.

Στις 27 Απριλίου 1936 στο Συμβολαιογραφείο Ι. Σαμαρά, που στεγαζόταν στο σπίτι του Κ. Μπλέτσα, ο Σταύρος Καραμπερόπουλος παρουσία μαρτύρων αγόρασε το μερίδιο της Αρτεμισίας, συζύγου Δ. Ρήγα και της Ευαγγελίας, θυγατέρας του Κ. Κόκκα, οι οποίες είχαν κοινό και αδιαίρετο από κληρονομιά της πεθαμένης μητέρας τους το 1928, Γιαννούλας, χήρας Κ. Τζίμα Κόκκα, μια οικία ισόγεια αποτελούμενη από δύο δωμάτια με αυλή και λοιπών παραρτημάτων και παρακολουθημάτων της στη συνοικία Μετζήτ Μαχαλά, τα οποία συνόρευαν γύρωθεν με Αθ. και Ι. Μακρή και με δρόμο.

Ακόμη, αγόρασε και έναν αγρό κείμενο στη θέση Καμάρα ή Μισιακιά Ράχη συνορευομένου γύρω-γύρω με κληρονόμους Γ. Παπαποστόλου, αδελφούς Μ. Γούσιου και Εμμ. Χαροπούλου. Και το μεν σπίτι το αγόρασε στην τιμή των 12.500 δραχμών, το δε χωράφι 2.500 δραχμές συνολικό ποσό αγοράς αναγραφόμενο στο συμβόλαιο 16.000⁵⁶¹.

Είχε περάσει ένας χρόνος που η Αλεξάνδρα Καραμπεροπούλου νοσηλευόταν στο Σανατόριο. Οι μέρες περνούσαν σβηστές, τότε γρήγορες, τότε ατέλειωτες, μέσα στο ίδιο πάντα όνειρο. Έβλεπε τον καταγάλανο ουρανό, έβλεπε τη θάλασσα πέρα στον Παγασητικό, τη φοβόταν και χανόταν στην απεραντοσύνη της. Της έλειπε ο άντρας της, τα παιδιά της, το σπίτι της, ο δικός της κόσμος. Γεμάτη ελπίδα και ευτυχία ήρθε στο Βελεστίνο στις 29 Αυγούστου 1936, περιτριγυρισμένη από το σύζυγο, τα παιδιά και το εγγόνι της, δυναμωμένη, ανανεωμένη και ικανή να αντιμετωπίσει και πάλι τη ζωή⁵⁶². Ήρθε με μια ασυνήθιστη ζωή και δύναμη, σαν να είχε τη μεγάλη απόφαση να νικήσει τον θάνατο.

Λίγους μήνες μετά την έξοδο της Αλεξάνδρας από το Σανατόριο, ο Σταύρος Καραμπερόπουλος νιώθοντας πως τα πράγματα της οικογέ-

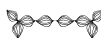
560 Βιβλίο Σανατορίου, Εισπράξεις φαρμάκων 1936, Αρχείο ΓΑΚ Μαγνησίας.

561 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. συμβ. 1751, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

562 Βιβλίο Σανατορίου «Ζωοδόχος Πηγή», Δεκέμβριος 1935, Αρχείο Ν. Τσακνή.

νειάς του πήγαιναν καλά, όσο και η δουλειά του, στις 13 Νοεμβρίου 1936, στο Συμβολαιογραφείο του Ι.Σαμαρά που βρισκόταν στο σπίτι του Κ. Μπλέτσα με παρουσία μαρτύρων αγόρασε από την Ελένη, σύζυγο Αλεξάνδρου Καραμπερόπουλου το γένος Πατάκη Κουτσογιάννη, που κατοικούσε στο Βόλο την «οικίαν την οποίαν έχει εις την απόλυτην και αποκλειστικήν κατοχήν και κυριότητά του εξ αγοράς του 1897 πωλητηρίου Συμβολαίου του Συμβολαιογράφου Βόλου Κ. Βλαχονικολόπουλου, μίαν οικίαν τριόροφον συγκεκριμένην εκ δύο ανωγείων δωματίων του πρώτου ορόφου μετά της εισόδου, δύο ομοίων του τελευταίου ορόφου μετά της εισόδου και δύο υπογείων μετά της συνεχομένης αυτή ισογείου οικίας εκ τριών δωματίων, κουζίνας εισόδου και χαγιατίου, της πλακοστρωμένης αυλής και λοιπών εν τη αυλή ταύτη παραρτημάτων και παρακολουθημάτων, του αυλογήρου ως και του συνεχομένου της ισογείου οικίας οικοπέδου συνορευομένων απάντων γύρωθεν με δρόμους εκ δύο μερών, με οικίας Κ. Βισβίκη με οικίαν και αυλήν πρώην Αρ. Τσακαλέα και ήδη Κ. Μπλέτσα με μαγαζείον κληρονόμων Ν. Μπακάλη με κεντρικήν οδόν κωμοπόλεως Βελεστίνου και προικίων μαγαζείον Κ. Ζουζούκη» στην τιμή των 70.000 χιλιάδων δραχμών⁵⁶³.

Τα χρόνια πέρασαν, οι άνθρωποι μεγάλωσαν, αρρώστησαν και ο αδελφός του Σταύρου, Αλέξης Καραμπερόπουλος (1861-1937) πέθανε σε ηλικία 76 χρονών στις 15 Απριλίου 1937 με κηδεύσαντα ιερέα τον Αθ. Καπτή. Το πιστοποιητικό θανάτου εξέδωσε ο γιατρός Ιωάννης Γκοτινάκος⁵⁶⁴.

563 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου, αρ. συμβ. 2017, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

564 Βιβλίο Θανάτων Αγίου Κωνσταντίνου, πρ. 11/ 16 Απριλίου 1937, Ληξιαρχείο Βελεστίνου Ληξ. Πρ. 25/16 Απριλίου 1937.

Προσπάθειες εορτασμού του Ρήγα

Έφθασε 30 Σεπτεμβρίου του 1930 και ο εορτασμός της Εκατονταετηρίδος (1821-1931) στην πόλη του Βόλου και στην περιφέρεια λησμονήθηκε παντελώς και παραμελήθηκε οικτρώς. Καμιά κίνηση δεν παρατηρήθηκε και κανείς ενδιαφερόμενος δεν υπήρξε που να πληροφορήσει τους υπεύθυνους των περιφερειών. Και έλεγαν με πικρία στις συζητήσεις τους πως κινδύνευαν να απομείνουν με τη φωτεινή ανάμνηση του δημαρχιακού Βολιώτικου πείσματος χάρις στο οποίο δαπανήθηκαν άσκοπα χιλιάδες δραχμές στην πόλη του Βόλου για μια άνευ σημασίας φωτοχυσία⁵⁶⁵.

Όμως, η Τοπική Επιτροπή Εκατονταετηρίδος του Βελεστίνου δραστηριοποιήθηκε. Από τις 24 Οκτωβρίου 1930 η επιτροπή, αποτελούμενη από τους Σταύρο Καραμπερόπουλο, Θ. Μπέλλα και Δημ. Γούλα, απέστειλε προσκλήσεις για τις γιορτινές εκδηλώσεις της κωμόπολης του Βελεστίνου, οι οποίες είχαν προγραμματιστεί για τις 26 Οκτωβρίου. Οι Μακεδονομάχοι ετοιμάστηκαν για τη συμμετοχή στα αποκαλυπτήρια της προτομής του Ρήγα, ο δε σύλλογος των Μακεδονομάχων του Βόλου αντιπροσωπεύτηκε από τον Τσέγκο⁵⁶⁶ και πολλά άλλα μέλη.

Το Εμπορικό Επιμελητήριο εξέλεξε την αντιπροσωπεία για τη συμμετοχή του στις γιορτές του Βελεστίνου. Ωστόσο, ο Πάνος Χατζηκωνσταντίνου⁵⁶⁷ γερουσιαστής και εκδότης της εφημερίδας *Ελληνική*, δήλωσε ότι τόσο το Επιμελητήριο όσο και ο ίδιος ως γερουσιαστής για άγνωστη αιτία δεν κλήθηκαν από την Επιτροπή. Γι' αυτό, οι ιθύνοντες του Επαγγελματικού Επιμελητηρίου βρίσκονταν σε δίλημμα αν έπρεπε να συμμετάσχουν ή όχι στις γιορτές του Βελεστίνου⁵⁶⁸.

565 Εφ. *Λαϊκή Φωνή*, 30 Σεπτεμβρίου 1930.

566 Τσέγγος οπλαρχηγός Α' Τάξης, υπαρχηγός Μακεδονομάχου. (*thehistoryofgreece.blogspot.com*) Κ. Γαρέφη (<http://entopios.gr>)

567 Πάνος Χατζηκωνσταντίνου, 1889-1949. Τελείωσε την Εμπορική Σχολή και εργάστηκε ως τραπεζικός υπάλληλος. Η πρώτη δημόσια παρουσία ήταν συνδικαλιστική. Το 1925 υπήρξε από τους πρωτεργάτες της ίδρυσης του Επαγγελματικού και Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου Βόλου και από τότε εκλεγόταν συνεχώς πρόεδρος. Το 1929 και το 1933 εξελέγη γερουσιαστής. Διετέλεσε πρόξενος της Νορβηγίας. Ελ. Τριάντου, *Ο Βόλος μέσα από την ομίχλη του χρόνου*, Βόλος 1994, σελ. 271.

568 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 25 Οκτωβρίου 1930. (<http://srv1-viv1-volou.mag.sch.gr>)

Το Σάββατο 25 του μηνός με το «Σεμπλόν Οριάν» ήρθαν ο υπουργός γεωργίας Κωνστ. Σπυρίδης⁵⁶⁹, ο υποστράτηγος Ταρσούλης, ο πρόεδρος της «Κεντρικής Επιτροπής Εορτασμού της Εκατονταετηρίδος» Ιωαν. Δαμβέργης⁵⁷⁰ και ο Λιμενάρχης Βόλου αντιπροσωπεύων το Πολεμικό Ναυτικό. Τους επίσημους αυτούς υποδέχθηκαν στο Σταθμό η επιτροπή εορτασμού με τις άλλες πολιτικές και κοινοτικές Αρχές. Η κωμόπολη παρουσίαζε γιορταστική όψη με τις κυανόλευκες σημαίες που στόλιζαν το Σταθμό και την κεντρική αγορά. Η ημερομηνία αυτή ήταν καθοριστική για τους αγώνες του Βελεστίνου τους σχετικούς με την προτομή του Ρήγα⁵⁷¹.

Ευτυχισμένο Βελεστίνο. Θα χαρεί τη μεγαλύτερη χαρά που μπορεί να ονειρευτεί ένας τόπος. Η Ελλάδα ολόκληρη στρέφει τα βλέμματά της προς τον Ρήγα, τον πατέρα της νεοελληνικής ελευθερίας. Δεν είναι μικρό πράγμα για μια μικρή κωμόπολη να αισθάνεται ότι από μέσα της αναπήδησε το φλογερό εκείνο πνεύμα, που δημιούργησε ολόκληρη την Ελλάδα⁵⁷².

Η ημέρα δεν ξημέρωσε ευοίωνη για την γιορτή του Ρήγα. Η βροχή, που είχε αρχίσει από τη νύχτα, έλουζε τον θεσσαλικό κάμπο και την πόλη, ευεργετική για τη γεωργία όχι όμως ενθαρρυντική για τη γιορτή. Κι η βροχή αυτή συνετέλεσε ώστε πολλοί που επρόκειτο από το Βόλο, τη Λάρισα και τα χωριά να πάνε στον Ρήγα τον εορτασμό να ματαιώσουν το ταξίδι τους. Ωστόσο, το Βελεστίνο από το πρωί ήταν στο πόδι και οι προετοιμασίες για τη γιορτή, που είχαν αρχίσει από μέρες, συμπληρώνονταν: *«Η κωμόπολις έπλεε στο κυανόλευκο, απίς είχαν υψωθή στην είσοδο του χωριού και όλα είχαν πάρη εορτάσιμον όψη. Εις τας 9 π.μ. έφθασε πρώτο το τραίνο από το Βόλο γεμάτο από κόσμο και τους επισήμους με τα στέφανα του δήμου και των διαφόρων οργανώσεων»*. Στις 10 π. μ. η αμαξοστοιχία από τη Λάρισα έφερε ένα λόχο στρατού, που μαζί με το

569 Κωνσταντίνος Δ. Σπυρίδης, Νομικός με δυο ντοκτορά Ποινικού Δικαίου. Φίλος του Ελευθερίου Βενιζέλου, έγινε πολιτικός στο συνδυασμό του στο Βόλο με το κόμμα των Φιλελευθέρων. Διετέλεσε υπουργός οικονομικών και γεωργίας. Στις εκλογές του 1934 εκλέχθηκε δήμαρχος και υπηρέτησε μια τετραετία ως το 1938. Βασ. Γιασιράνη-Κυρίτη, *Ιστορίες ζωής και θανάτου στο νεκροταφείο του Βόλου*, εκδόσεις HellasPrint, Βόλος 2019. Βλ. και υποσημ. 506.

570 Ιωάννης Δαμβέργης, κριτικός λογοτέχνης (el.wikipedia.org)

571 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 25 Οκτωβρίου 1930.

572 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 25 Οκτωβρίου 1930.

πυροβολικό, που είχε προηγηθεί, κατέβαινε να τιμήσει τον πρωτομάρτυρα και στις 10.30 π.μ. έφθασε το έκτακτο τραίνο από τη Λάρισα που μετέφερε τον υπουργό γεωργίας Κωνστ. Σπυρίδη με την ακολουθία του, τον στρατηγό Κωνσταντίνου, τον νομάρχη Σπυρ. Πλατσαίο, τον δήμαρχο Λαρίσης Μιχαήλ Σιάγκα και τους λοιπούς επισήμους. Με την άφιξη άρχισε αμέσως η Λειτουργία στον κεντρικό ναό της κωμόπολης, χοροστατούντος του μητροπολίτου Δημητριάδος Γερμανού.

Μετά το τέλος της δοξολογίας το πλήθος «ηγουμένων των επισήμων» ανέβηκε στο λόφο ανατολικά του δημοτικού σχολείου, όπου είχε στηθεί το Μνημείο του Ρήγα. Το θέαμα των χιλιάδων κόσμου που με θρησκευτική ευλάβεια ανέβαινε τον λόφο ήταν «εκτάκτως επιβλητικόν».

Τα αποκαλυπτήρια

Ο υπουργός γεωργίας Κωνστ. Σπυρίδης, ως αντιπρόσωπος της κυβέρνησης, κατέθεσε στέφανο εκ μέρους της με την ακόλουθη προσφώνηση:

Η προτομή του Ρήγα στο Βελεστίνο περιφραγμένη με σιδερένιο πλέγμα μετά τα εγκαίνια κατά το 1930.

«Ιδού ο τόπος, όπου προ αιώνος και πλέον εν μέσω πυκνής και ζοφερής δουλείας εριζοβόλησε διά πρώτη φοράν εν τη καρδία του μεγαλύτερου θεσσαλού το πνεύμα της αποσείσεως ενός βαρβάρου ζυγού και η ιδέα της ελευθερίας! Ιδού η μικρά γωνία της Θεσσαλικής γης οπόθεν εξέσπασεν ίνα πυρπολήση μετέπειτα τα στήθη ολοκλήρου γενεάς ο σπινθήρ της απολυτρώσεως του γένους. Ιδού η κοιτίς του Ρήγα η ενθρέψασα την μεγάλην αυτήν καρδίαν. Ιδού η πατρίς του εθνομάρτυρος, του πρωτουργού της ελληνικής ελευθερίας. Δεν υπήρξες μόνον ω ευγενή Θεσσαλέ, ο Τυρταίος της ιδικής μας πατρίδος. Υπήρξες και ο κήρυξ της ανεξαρτησίας των λαών, ο πρόδρομος προ αιώνος

ήδη της διεθνούς αδελφωσύνης μας εν τη κατακτήσει του υπερτάτου αγαθού της ελευθερίας. Την μεγάλην σου φυσιογνωμίαν δεν απαθανατίζει μόνον το πεντελικόν μας μάρμαρον εις τα Προπύλαια του πανεπιστημίου και έτερον μνημείον εν Βελιγραδίω την φοράν αυτήν εξαγγέλλει από τινος εις τον αλλοεθνή διαβάτην. Πόσον μεγάλη, πόσον ευρεία ήτο, ω Ρήγα, εν τη καρδιά σου η ιδέα της ελευθερίας!

Και ήδη με την σειράν της η Πατρίς το Βελεστίνον συγκεκινημένον υψώνει στοργικά την ιεράν σου προτομήν σέμνωμα της Θεσσαλικής γης, σύμβολον ηθικού μεγαλείου εσαεί εις τους επιγεγνομένους. Εξ ονόματος της Ελληνικής Κυβερνήσεως, καταθέτω, ω εθνομάρτυ, στέφανον προ του μνημείου σου».

Μετά την προσφώνησιν του υπουργού και την κατάθεση του στεφάνου έσυρε την ταινία και αποκάλυψε την σκεπασμένη με το κυανόλευκο προτομή του Ρήγα, ενώ το πυροβολικό, που απεστάλη από τη Λάρισα χαιρέτισε το γεγονός διά «επανεπιλημμένων κανονιοβολισμών». Μετά ο νομάρχης Λαρίσης κατέθεσε στέφανο εκ μέρους της Επιτροπής της Εκατονταετηρίδος. Ο ίδιος κατέθεσε και άλλο στέφανο εκ μέρους του νομού Λαρίσης. Ο γερουσιαστής Κ. Χρυσοχοϊδης κατέθεσε στέφανο εκ μέρους της Γερουσίας χαιρετίζων τη μεγάλη μορφή του Ρήγα με τα εξής λόγια: «Ω των μεγάλων εμπνεύσεων και των σοφών ιδεών άνθρωπε! Ω των ορμητικών διαθέσεων και της ισχυράς θελήσεως Εκπρόσωπε! Ω των πονούντων και των καμνόντων συνήγορε! Ω της ελευθερίας και της ειρήνης υμνητά! Εις εμέ έλαχεν ο βαρύς κλήρος να υμνήσω εσέ τον υμνητή και να στεφανώσω εσέ τον δαφνοστεφανωμένο. Πόσο φτωχή είναι η μούσα μου να ψάλλη το έργον σου αλλά και πόσο πενιχρά και άχροα τα άνθη να στεφανώσουν το μνημείο Σου! Εγεννήθης εν μέσω δυσμενούς ατμοσφαιρας, εν μέσω κινδύνων και εν μέσω υποδούλων αδελφών σου. Εγεννήθης εις χρόνους πένθους, εις χρόνους οδύνης, εις χρόνους στεναγμών, εις χρόνους δακρύων. Εις χρόνους ονειδους και καταπτώσεων. Και αφανείας. Και ερημίας. Και ηθικής συντριβής χρόνους. Εγεννήθης εις χρόνους δουλείας και τυραννίας του Έθνους, της Θρησκείας, της σκέψεως, των συνειδήσεων.

Δουλεία τότε και τυραννία παντού επεκράτει. Ανυπαρξία αρετής, απεμπόλησις του καθήκοντος, ταπεινώσις της ιδέας, εξευτελισμός παντός ιερού και οσίου. Εξουθένωσις. Εγεννήθης εις ημέρας κατά τας οποίας και αυτός

ακόμη ο αιώνιος Μονάρχης των Ουρανών εκρύβη από αισχύνην. Η φύσις όλη από αποτροπιασμόν εφρικία. Εις ημέρας ολέθρου και καταισχύνης, εις ημέρας κατά τας οποίας η Ελλάς δεν ανέπνεε. Σε ενανούρισεν υπόδουλος Πατρίς, Σε εγαλούχησε σκλάβια μητέρα, Σε ελίκνισεν αποπνικτικός αήρ. Η παιδική χαρά και το παιδικό γέλιο δεν ήνθισαν ποτέ εις τα χείλη σου. Θρήνοι και κλαυθμοί ετάραζον την ησυχίαν του ύπνου σου. Εμεγάλωσες. Ηνδρώθης. Και απέδειξες ότι εγεννήθης γνήσιος Έλλην, απόγονος των αρχαίων εκείνων προγόνων σου, οίτινες ελάμπρυνον διά του πνεύματός των το μεγαλείον του Έθνους.

Απέδειξες επί πλέον ότι τίποτε δεν είνε ικανόν να δαμάση το δαιμόνιον της Ελληνικής φυλής, το οποίον ελάμψε και θα λάμπη διά μέσου των αιώνων. Άνθρωπος φύσει ελεύθερος, άνθρωπος φύσει ορμητικός συ, εσκέφθης αμέσως να αναστήσης την νεκρωθείσα Ελλάδα και να επαναφέρης εν τη ζωή την Ελλάδα του Περικλέους, την Ελλάδα εκείνην των φώτων και του πολιτισμού. Αλλά δεν είναι μόνον αυτό, εσκέφθης ακόμη να εξεγείρης όλους τους υποδουλωμένους τότε βαλκανικούς λαούς και αφού τους δώσεις την ελευθερία, να τους ενώσης εις εν κράτος ειρηνικόν, αλλά και ισχυρόν.

Υπέρεια Κρήνη-Κεφαλόβρυσο το 1936: Θεοφάνεια-φάχνοντας τον Σταυρό.

Η προτομή του Ρήγα στη γενέτειρά του, σε χώρο περίοπτο που δωρήθηκε από την οικογένεια Γούση, σύμφωνα με την υπόμνηση του Γιάννη Γούση στον Δρ. Δημ. Καραμπερόπουλο.

Και μόνον αι σκέψεις σου αυταί είνε ικαναί να πείσουν ημάς, μεγάλε εθνηγέρτα, διά το τολμηρόν και ριψοκίνδυνον του χαρακτήρος σου! Έφυγες. Μακράν των γονέων σου μακράν των συγγενών και φίλων σου μακράν της αγαπητής πατρίδος σου προετοιμάζεις την ελευθερίαν των υποδούλων αδελφών σου. Σαν παλιός τροβαδούρος του μεσαίωρος περιεπλανάσο ανά τας χώρας της βαλκανικής και τας όχθας του Δουνάβεως ψάλλοντας τας φενγαλέας ελπίδας σου, την απογοήτευσίν σου από τη ζωή και τον πόθον σου διά την ελευθερίαν.

Εις τα ώτα σου έφθανον αι κραυγαί του Δαντών και του Ροβεσπιέρου και εις τα όμματά σου εσχηματίζετο η εικόν της εξεγέρσεως. Ο ενθουσιασμός σου εξερράγη πλέον και η ψυχή σου ανέβλυσε τον πόνο της εις ορμητικούς στίχους οίτινες τυπωθέντες και διανεμηθέντες εις το υπόδουλόν σου έθνος ανεσήκωσαν εκ βάθρων τας ευγενείς αυτού παραδόσεις και

ανεξωογόνησαν τας ψυχάς των υποδούλων αδελφών σου. Οι στίχοι σου εισεχώρησαν έως τα σκοτεινά και υπόγεια μυστικά σχολεία, εις τα οποία ο Έλλην διδάσκαλος edίδασκε το θάνατόν σου εκείνο δίστιχο που λέγει: «Σ' ανατολή και δύση, και νότο και βορρά για την πατρίδα όλα νάχουμε μια καρδιά».

Μεγάλε φιλόπατρι! Το πνεύμα της ελευθερίας το οποίον εξαπέστειλες εκ ξενικής γης εκυριάρχησε επί των δούλων αδελφών σου και όλα ήσαν έτοιμα. Δεν επερίμεναν όλοι ή μη ν' ακούσουν εν γενικόν πρόσταγμα διά να κηρύξουν την επανάστασιν. Αλλά φευ! Άλλη μοίρα σε επεφύλασσε. Επέπρωτο εσύ, ο μέγας εμψυχωτής της ελευθερίας να μη ίδης τους πόθους σου λαμβάνοντας σάρκα και οστά. Επέπρωτο εσύ ο μέγας αιοδός της ειρήνης να μην την ίδης κυριαρχούσαν.

Διότι καθ' ην στιγμήν περιπλανώμενος από χώρας εις χώραν εσυνέχιζες τας συνεννοήσεις σου μετά των διαφόρων ισχυρών της ημέρας διά την απελευθέρωσιν της πατρίδος σου, και καθ' ην στιγμήν ανεχώρεις προς συνάντησιν του σιδηρού Βοναπάρτου, βάνουσοι χείρες μισθοφόρων σε συνέλαβον και σε ενέκλεισαν εις τας φυλακάς. Βάνουσοι χείρες μετ' ολίγας ημέρας έσυραν το τίμιο κορμί σου και τα τρικυμισμένα νερά του Ίστρου ενηγκαλίσθησαν το πτώμα σου. Αι υψηλαί κορυφαί των Βαλκανίων και οι χλοεραί όχθαι του Ίστρου, οι μόνοι βουβοί μάρτυρες του τραγικού τέλους σου εκπέμπουν ακόμη τον αντίλαλον των προφητικών λόγων, ους θνήσκων εφώνησες: «Εγώ τον σπόρον έσπειρα ο κόσμος ας θερίση».

Δεν υπάρχουν πλέον εν τη ζωή. Απέθανες την στιγμήν κατά την οποίαν η ώριμος σκέψις σου εσχημάτιζε τας ολοκληρωτικές συνθέσεις μιας διανοίας, ήτις αφίνει ανεξίτηλον την σφραγίδα της επί μιας ολοκλήρου εποχής. Υπήρξες ο πρωτομάρτυρας της ελευθερίας του γένους μας. Υπήρξες ο σπινθήρ εκ του οποίου ήναψε κατόπιν η μεγάλη φλοξ της επαναστάσεως.

Υπήρξες με μια λέξιν ο άνθρωπος εκείνος των ευγενών ιδεωδών περίξ των οποίων εδημιουργήθη και δημιουργείται η σύγχρονος νέα Ελλάδα, και περίξ των οποίων προσπαθεί να εδραιώσει τας βάσεις της μέλλουσας πανβαλκανικής ένωσης της οποίας συ ήσο ο μέγας επνευστής. Το ελεύθερον ήδη Ελληνικόν Έθνος τιμών επαξίως την μνήμην σου μεγάτιμε Ρήγα σου ανήγειρε το καλλιμάρμαρον τούτο μνημείον σου, του οποίου τελεί σήμερον τα αποκαλυπτήρια ο επίσημος αυτού αντιπρόσωπος. Η

συρροή του πλήθους τούτου δεν είναι τίποτε άλλο ή μη η πίστις του, η λατρεία του, ο χαιρετισμός του προς Σε. Δάκρυα ευγνωμοσύνης σου προσφέρει σήμερα σύμπασα η ελληνική γενεά. Η Γεννέτειρά σου δε συγκεκινημένη πλήρως διά το ένδοξον όνομα το οποίον τη κατέλιπες εις ένδειξιν αιωνίας τιμής και ευγνωμοσύνης σου προσφέρει δι εμού τον πενιχρόν του στέφανον, όστις είναι ιερός της όρκος, ότι δεν θα σε λησμονήση ποτέ».

Κατόπιν ο δημαρχών Παγασών Αντωνόπουλος καταθέτοντας στέφανον είπε τα εξής: *«Ο Δήμος Παγασών γηραίων την μνήμην του πρωτεργάτου μάρτυρος της Εθνικής ημών Παλιγγενεσίας Ρήγα του Φερραίου»⁵⁷³ καταθέτει σήμερα τον στέφανον τούτον εις ένδειξιν αιωνίας ευγνωμοσύνης προς τον άνδρα, όστις δι' υπερόχου προσπαθείας και της θυσίας του αίματός του έσπειρεν τον σπόρον της επαναστάσεως και του αγώνος υπέρ της απελευθερώσεως του γένους γενόμενος ούτω ο θεμελιωτής της αναγεννήσεως αυτού».*

Επίσης, κατέθεσε στέφανον ο δήμαρχος Λάρισας, Μιχαήλ Σάπκας με ωραία προσφώνηση. Επίσης κατετέθησαν στέφανοι της Λαογραφικής Εταιρείας από τον βουλευτή Κουντούρη, του 2ου Συντάγματος Σκαπανέων Βόλου από τον ταγματάρχη Πετραλιά, του Δικηγορικού Συλλόγου Λαρίσης από τον Γαλανίδη, του Εμπορικού Συλλόγου Βόλου από τον Ηγουμενίδη, των Γυμνασίων Βόλου, Λαρίσης, της Ενώσεως Φιλελευθέρων.

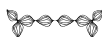
Ο γερουσιαστής Χατζηκωνσταντίνου καταθέτων στέφανον εκ μέρους του Επαγγελματικού Επιμελητηρίου έκανε την εξής προσφώνηση: *«Στην ιστορική Σου γεννέτειρα Ρήγα ευλαβής προσκυνητής του μεγάλου Σου έργου η επαγγελματική και βιοτεχνική τάξις της Θεσσαλίας καταθέτει επί της προτομής Σου, δι εμού τον στέφανον της ευγνωμοσύνης υμνούσα και γεραίρουσα ωσαεί Σε, όστις ωδήγησες το έθνος εις τον φωτεινόν*

573 Το επώνυμο του Ρήγα Βελεστινλή το αναγράφουν σαν «Φεραίος» και μερικές φορές και με δύο ρρ, όπως εδώ. Του το άλλαξαν, όπως έχει τεκμηριωθεί, ο Κωνσταντίνος Κούμας το 1832, στη συνέχεια ο Ιωάννης Φιλήμων το 1834 και ο Χριστόφορος Περραιβός το 1836. Ο Ρήγας ουδέποτε χρησιμοποίησε το «Φεραίος», πάντοτε υπέγραφε ως «Ρήγας Βελεστινλής». Σχετικά βλ. Δημητρίου Καραπερόπουλου, *Όνομα και καταγωγή του Ρήγα Βελεστινλή*, έκδ. Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Αθήνα 2000.

δρόμον της απελευθερώσεώς τους». Ακολούθως, κατέθεσαν στεφάνους οι δάσκαλοι Μαγνησίας με το δάσκαλο Διαννελίδη, οι Πολύτεκνοι, ο Θεσσαλικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης, οι μαθητές του Δημοτικού Σχολείου Βελεστίνου, Καναλιών και διάφοροι άλλοι.

Την 1 μ. μ. στην αίθουσα του Δημοτικού Σχολείου παρετέθη γεύμα εκ μέρους της Κοινότητας στους προσκεκλημένους, κατά τα επιδόρπια του οποίου ο πρόεδρος της κοινότητας Βελεστίνου έκανε πρόποση υπέρ του υπουργού Σπυρίδη, στην οποία και αυτός απάντησε ευχαριστώντας. Την 3 μ. μ. χοροστατούντος του σεβασμιοτάτου Μητροπολίτου Δημητριάδος τελέστηκε επιμνημόσυνη δέηση υπέρ του Ρήγα στον τόπο όπου ήταν η οικία του. Στις 4 μ. μ. ο υπουργός με την ακολουθία του συνοδευόμενος από τους κατοίκους αναχώρησε για τον Βόλο, ενώ στο Βελεστίνο εξακολουθούσε ο πανηγυρισμός μέχρι το απόγευμα στην κεντρική πλατεία του Ρήγα με ελληνικούς χορούς από φουστανελοφόρους, κυρίες και δεσποινίδες με ελληνικές ενδυμασίες και με άσματα και απαγγελίες εκ μέρους μαθητών και μαθητριών των Σχολείων του Βελεστίνου⁵⁷⁴.

Κατά τη διάρκεια της γιορτής ο διευθυντής της *Θεσσαλίας* μαζί με το Κοινοτικό Συμβούλιο του Βελεστίνου διετύπωσαν στον υπουργό γεωργίας Σπυρίδη την παράκληση να εκδηλωθεί πιο ουσιαστικά η ευγνωμοσύνη προς τον Ρήγα, που με το κήρυγμα και τη θυσία του υπήρξε ο πρώτος από τους δημιουργούς της νέας Ελλάδος. Και εξήτησαν *«με βάση το υπόλοιπον των εράνων του ανδριάντος και το γήπεδον που είνε διατεθειμένη να παραχωρήση η κοινότης, να ιδρυθή στο Βελεστίνο το Διδασκαλείο του Ρήγα, που ο μακαρίτης Ματσούκας ήθελε να ιδρύση στην Αθήνα. Το διδασκαλείον αυτό ιδρυόμενο στην πατρίδα του Ρήγα με διπλή βάση αφ' ενός μεν την μεταλαμπάδευση του φρονήματος και των ιδεών του Ρήγα και αφ' ετέρου τη γεωργική εκπαίδευση των δημοδιδασκάλων, που θα βγαίνουν από αυτό, θα είναι το λαμπρότερο μνημείο και η καλύτερη ένδειξις ευγνωμοσύνης προς τον Ρήγα»*⁵⁷⁵.

574 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 27 Οκτωβρίου 1930.

575 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 28 Οκτωβρίου 1930.

Προσπάθειες εορτασμού 50 χρόνων από την απελευθέρωση της Θεσσαλίας

Ο καιρός περνούσε και ενώ στην Αθήνα οι Θεσσαλοί υπό την αιγίδα της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρίας των Θεσσαλών εργαζόνταν πυρετωδώς να διοργανώσουν μια σειρά εορτών της 50ετηρίδος από την απελευθέρωση της Θεσσαλίας (1881-1936), οι Θεσσαλοί που διέμεναν σε αυτόν τον χώρο απείχαν να εκτιμήσουν τις προσπάθειες αυτές και αδιαφορούσαν για ζητήματα τόσο κοινωνικά και τόσο κοινωφελή⁵⁷⁶.

Οι δυο όψεις του αναμνηστικού μεταλλίου για τα πενήντα χρόνια από την απελευθέρωση της Θεσσαλίας (1881-1931).

Πλησίασε ο καιρός για τον εορτασμό της συμπληρώσεως πενήντα χρόνων από την απελευθέρωση της Θεσσαλίας. Η Κεντρική Επιτροπή των Αθηνών έκανε έκκληση προς όλους τους Θεσσαλούς να ενισχύσουν τις προσπάθειές της για τη μεγάλη επιτυχία των γιορτών συνεισφέροντες προς τις τοπικές Επιτροπές την ηθική και υλική συνδρομή τους. Η Κεντρική Επιτροπή θεώρησε περιττό να εξάρει τη σπουδαιότητα και τη χρησιμότητα από Εθνικής άποψης των τελεσθησομένων γιορτών, γιατί ήταν βέβαιη ότι κανένας Θεσσαλός δεν αγνοούσε τη σημασία των γιορτών και κανείς δεν αρνούνταν να συμβάλει στην επιτυχία τους.

576 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 22 Ιανουαρίου 1934.

Η Επιτροπή απευθύνθηκε κυρίως προς τους κατά τόπους Δημάρχους και προέδρους Κοινοτήτων, οι οποίοι αποτελούσαν τις κατά τόπους Επιτροπές και τους προσκάλεσε να ενισχύσουν υλικώς το έργο της Επιτροπής, ψηφίζοντας τη σχετική πίστωση και κάνοντας έμβασμα προς τους νομάρχες το ποσό της πίστωσης για την πραγματοποίηση του μεγάλου τους σκοπού⁵⁷⁷.

Το 1935 ήταν χρονιά δραματικών γεγονότων, που δημιούργησαν ρευστή ατμόσφαιρα στα πολιτικά πράγματα της χώρας. Μια ατμόσφαιρα που κληροδοτήθηκε και στο επόμενο έτος 1936, το οποίο σφραγίσθηκε με την επιβολή της δικτατορίας της 4^{ης} Αυγούστου, αφού προηγήθηκαν και τέσσερις θάνατοι πολιτικών ηγετών, που ουσιαστικά έλυσαν τα χέρια του Ιωάννη Μεταξά⁵⁷⁸, μετά την ψήφο εμπιστοσύνης που του έδωσαν τα κόμματα, το Φιλελεύθερο και το Λαϊκό⁵⁷⁹.

25 Μαρτίου 1935. Από το πρωί η κωμόπολη παρουσίασε ασυνήθιστη κίνηση. Οι καμπάνες των εκκλησιών χτυπούσαν χαρμόσυνα και καλούσαν τους κατοίκους να συνεορτάσουν τη διπλή για τους Έλληνες Χριστιανούς γιορτή, δηλαδή την απελευθέρωση του έθνους από τον τουρκικό ζυγό και τη μεγάλη θρησκευτική γιορτή της Σύλληψης της Θεοτόκου. Ο εορτασμός της εθνικής παλιγγενεσίας έγινε με πρωτοφανή ενθουσιασμό από όλους τους κατοίκους της κωμόπολης. Μετά τη Θεία Λειτουργία τελέστηκε δοξολογία στην οποία παρέστησαν όλες οι Αρχές της κωμόπολης, στρατιωτικές και πολιτικές, το Κοινοτικό Συμβούλιο ολόκληρο, οι δάσκαλοι με τους μαθητές και τις μαθήτριες και πλήθος κόσμου⁵⁸⁰.

Μετά το τέλος της δοξολογίας ο πρόεδρος της Κοινότητας, Μιχαήλ Τίτσιας, εξεφώνησε εμπνευσμένο πανηγυρικό λόγο, στον οποίο εξήρε την αυτοθυσία των ηρώων του 1821 αλλά και των τελευταίων πολέ-

577 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 25 Αυγούστου 1934.

578 Το πρώτο πεντάμνηνο του 1936 απεβίωσαν, τον Ιανουάριο ο Γεώργιος Κονδύλης, τον Μάρτιο ο Ελευθέριος Βενιζέλος, τον Απρίλιο ο πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Δεμερτζής και τον Μάιο ο Παναγής Τσαλδάρης.

579 Βλ. Δημητρίου Καραμπερόπουλου, «Οι ηθικοί αντουργοί της δικτατορίας της 4^{ης} Αυγούστου 1936», <http://www.karaberopoulos.gr/el/epistoles/epistoles-ithikoi-autourgoi-diktatorias-4hs-augoustou/>

580 Εφ. *Νέα Ελλάδα*, 27 Μαρτίου 1935.

μων. Τιμή και δόξα, είπε, ώφειλαν και στους νεκρούς του τελευταίου στασιαστικού κινήματος. Η συμβολή της κυβερνήσεως Τσαλδάρη στην καταστολή του Εθνοκτόνου κινήματος υπήρξε σωτηρία από Εθνικής απόψεως, για τον λόγο αυτό δίκαια «επέσυρε» την ευγνωμοσύνη ολόκληρου του Ελληνικού λαού. Στο τέλος το λόγο κάλυψαν ζοηρές ζητωκραυγές υπέρ του Έθνους, του Στρατού και του Στόλου. Μετά τη δοξολογία το πλήθος κατευθύνθηκε στο γραφείο του Κοινοτικού Συμβουλίου, όπου προσφέρθηκαν αναθυκτικά⁵⁸¹. Το απόγευμα οι κάτοικοι ακολουθώντας, μετά τα σχολεία, μετέβησαν στο μνημείο του Εθνομάρτυρα Ρήγα, όπου ο Πρόεδρος της Κοινότητας Τίτσιας κατέθεσε στεφάνι, καθώς και πολλοί άλλοι κάτοικοι της κωμόπολης⁵⁸².

Τις μέρες αυτές ήλθε επιτέλους στην κωμόπολη ο γυμναστής Σέμσης, που τον περίμεναν τόσο καιρό με αγωνία. Όλοι οι κάτοικοι και ιδιαίτερα η νεολαία χαιρέτισαν τον ερχομό του γιατί πίστεψαν ότι ο νέος αυτός γυμναστής επρόκειτο να δώσει μια νέα ζωή στη νεκρωμένη από καιρό αθλητική κίνηση της κωμόπολης, την τόσο απαραίτητη με την επικείμενη και αναμενόμενη έναρξη των εργασιών της ανέγερσης του Σταδίου. Όλοι περίμεναν από το γυμναστή να συμβάλλει με όλες του τις δυνάμεις στην προοδευτική κίνηση της νεολαίας. Πράγματι μόλις έφθασε συνεννοήθηκε με τους αθλητικούς παράγοντες και συνέστησε την άμεση ίδρυση του Φιλοπροοδευτικού Ομίλου Νέων με ευρεία δράση⁵⁸³.

Στάδιο Βελεστίνου

29 Ιουνίου 1935 και στις φιλόξενες στήλες της εφημερίδας του Βόλου *Νέα Ελλάς* εμφανίστηκαν δημοσιευμένα ζητήματα της ιστορικής κωμόπολης του Βελεστίνου. Ένα από τα ζητήματα ήταν και το στάδιο του Ρήγα. Μια παλιά υπόθεση χρονολογούμενη από το 1926 όταν ο εθνικός ποιητής Σπύρος Ματσούκας εμπνεύστηκε να ιδρύσει με έρανο σταδίο στο Βελεστίνο στη μνήμη του Ρήγα. Και ο έρανος έγινε και το ποσό των

581 Εφ. *Νέα Ελλάς*, 27 Μαρτίου 1935 και 28 Μαρτίου 1935.

582 Εφ. *Νέα Ελλάς*, 28 Μαρτίου 1935.

583 Εφ. *Νέα Ελλάς*, 24 Μαΐου 1935. Το κείμενο υπογράφει ο «Φερραϊός».

800.000 δραχμών είχε κατατεθεί στην Εθνική Τράπεζα. Ο πολιτικός Βασ. Αποστολίδης, το ενδιαφέρον του οποίου κανείς δεν παραγνώριζε για το Βελεστίνο, έκανε πολλές ενέργειες και τελευταία μετέβη με τον πρόεδρο του Γυμναστικού Συλλόγου και αντιπρόεδρο της Κοινότητας Οδ. Καραμανώλη στην Αθήνα και ανεκίνησαν πάλι το ζήτημα, αλλά το μόνο που κατόρθωσαν ήταν ο διορισμός του καθηγητή Γυμναστικής. Ο Βασ. Αποστολίδης κατά τις επανειλημμένες επισκέψεις του στο Βελεστίνο τους εξέθεσε πού βρισκόταν το ζήτημα και ότι ζητούσε αύξηση του χρηματικού ποσού. Όμως, όλοι οι Βελεστινιώτες παρακαλούσαν να τελειώσει η υπόθεση αυτή και οι αντιπρόσωποί τους να μεριμνήσουν για τη γρήγορη εκτέλεση του Σταδίου⁵⁸⁴.

Γράφτηκαν και άλλα σχόλια, 13 Ιουνίου 1937, για το Στάδιο του Ρήγα από τον Σίλβιο Κουγκ. «...ως κατηρτήσθη το σχετικόν νομοσχέδιον υπεβλήθη προς έγκρισιν εις την Κοινοβουλευτικήν Επιτροπήν του υπουργείου Παιδείας κατά τον Οκτώβριον του 1928, της οποίας πρόεδρος ήτο τότε ο κ. Γ. Παπανδρέου και εισηγητής ο κ. Μακκάς⁵⁸⁵. Η Επιτροπή εξετάσασα το νομοσχέδιον και λαβούσα υπ' όψει τας διαμαρτυρίας των Σχολικών, Εμπορικών, Εργατικών κ.λ.π. οργανώσεων του Βόλου ως και αναφοράν του τότε Δημάρχου Βόλου, διά των οποίων εξητείτο από το υπουργείον όπως ορισθή αντί του Βελεστίνου ο Βόλος ως τόπος ιδρύσεως του Σταδίου και τελέσεως των διαφόρων αγώνων, έκρινε εν τη εισηγητική της εκθέσει τα επιχειρήματα των ανωτέρω οργανώσεων ως βάσιμα και εισηγήθη την ίδρυσιν του Σταδίου και τέλεσιν των αγώνων εν Βόλω.

Τούτο περιήλθε διά του μέλους της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Βουλευτού κ. Βλαχοθανάση εις γνώσιν του τότε Βουλευτού Βόλου κ. Δ. Κουντούρη, του εκ της γενετείρας του Ρήγα καταγομένου. Αμέσως δε ούτος ύποι φωνήν διαμαρτυρίας εν τη Βουλή και αρμοδίω υπουργείω Παιδείας ην συνεταιρίσθη ο τότε Πρωθυπουργός αείμνηστος Βενιζέλος ως και το υπουργείον και διατάσσεται ούτω η επανεξέτασις υπό της Επιτροπής του ζητήματος εισηγείται δε αυτή παμψηφεί την ίδρυσιν του Σταδίου εν Βελεστίνω. - Μετά τούτο το νομοσχέδιον παρεπέμφθη την 2αν του Οκτωβρίου 1928 εις την Βουλήν, ήτις και το εψήφισε εις το σύνολόν της την

584 Εφ. *Νέα Ελλάς*, 31 Ιουνίου 1935. Το κείμενο υπογράφει ο «Βελεστινλής».

585 Λέων Μακκάς, νομικός και πολιτικός, 1892-1972.

17^η /1/1929. Και ούτω έληξεν η πρώτη περιπέτεια του ζητήματος αυτού. Πλην όμως μετά τινα καιρόν νέα περιπέτεια παρουσιάζεται διά την ίδρυσιν Σταδίου εν Βελεστίνω εκ μέρους του Δήμου Λαρίσης και του ΣΕΓΑΣ και υποδεικνύεται η ίδρυσις τούτου εν Λαρίση και εν τη θέσει «Αλκαζάρ». Προς τούτο δε ευρίσκει σύμφωνον η ιδέα αυτή και τον Δ/την της Φυσικής Αγωγής μακαρίτην Χρυσάφη. Αλλά τούτο γίνεται γνωστόν και δημιουργείται το επεισόδιον Χρυσάφη – Κουντούρη Βουλευτού εν τω υπουργείω του τελευταίου, έχοντος και τας τηλεγραφικάς προς αυτόν διαμαρτυρίας του Κοινοτικού Συμβουλίου Βελεστίνου, Αλεξίου, Μπέλλου, Χατζάκου, Καραμπεροπούλου και πολλών άλλων κατοίκων, επιτροπών ως και του προέδρου του Αθλητικού Συλλόγου Βελεστίνου κ. Καραμανώλη, και αποφασίζεται τη επεμβάσει του τότε υπουργού της Παιδείας να απορριφθή και η αξίωσις των Λαρισσαίων και καθιστάται νόμος του Κράτους η ίδρυσις εν Βελεστίνω του Σταδίου με ελαφράν τροποποίησιν γενομένην εν τη εξουσιοδοτική Επιτροπή των κ.κ. Μανέττα εισηγητού, Μαρή και Κουντούρη, ίνα οι αγώνες τελεσθώσιν ουχί την 9^η Ιουνίου ημέραν του θανάτου του Ρήγα αλλά την 23 Απριλίου.

Και τοιουτοτρόπως και η περιπέτεια αυτή απομακρύνεται και δημιουργείται η τρίτη οφειλομένη εις την βραδύτητα του προκατόχου Κοινοτικού Συμβουλίου Βελεστίνου, επιβραδύνοντος να υποδείξη ως είχαν υποχρέωσιν εκ του νόμου το κατάλληλον οικόπεδον διά την ίδρυσιν του Σταδίου.

Εν πάσει περιπτώσει το νυν Κοινοτικόν Συμβούλιον, ως πληροφοροθήμεν, υπέδειξε προ πολλού το οικόπεδον υπό την ονομασίαν «Αλωνότοπος», ένθα προ ολίγων ημερών καταμετρήθη υπό του αφιχθέντος ενταύθα μηχανικού ο χώρος και ελπίζεται και αναμένεται υπό των κατοίκων η ταχεία ίδρυσις τούτου προς τερματισμόν και αποφυγήν νέων περιπετειών.

Εν τη ερεύνη μας διεπιστώσαμεν την γνώμην πολλών, ότι ηδύνατο να υποδειχθή με ελαφράς αποζημιώσεις ως κατάλληλος χώρος διά την ίδρυσιν ο παρά τη ερειπωμένη οικία του Ρήγα τοιούτος, και ακόμη η μεταφορά και τοποθέτησις της προτομής του Ρήγα επί του γηλόφου «Σαράγι». Εν πάση περιπτώσει ίνα μη δημιουργηθή και πάλιν νέα περιπέτεια συνιστάται η ταχεία τέλος πάντων έναρξις των εργασιών του Σταδίου ίνα ικανοποιηθή και η ψυχή του Ρήγα και οι οικούντες εις την γενέτειρα»⁵⁸⁶.

586 Εφ. Η Θεσσαλία, 13 Ιουνίου 1937.

Στην «Χαραυγή» Κεφαλόβρυσου, Βελεστίνο Πάσχα 1938. Από αριστ. Θεόδωρος Χατζηθεοδώρου, Ρήγας Τσιμιλής, Δημήτριος Παπαστεργίου, Ελευθέριος Κονοσπύρης, Ζήσης Γεωργαλιός, Απόστολος Κολοκοτρώνης.

Η ειδική έρευνα του Σίλβιου Κουγκ συνεχιζόταν, 17 Ιουνίου 1937, σχετικά με τη συγκοινωνία, τη δικαιοσύνη, την εμπορική κίνηση, την ψυχосύνθεση των κατοίκων με *«πνεύμα αμερόληπτο, χωρίς φόβο και πάθος ει μη μόνον με στοργήν δημιουργίας για να φέρη εις φως διά των στηλών της «Θεσσαλίας» και να ακουστή όχι μόνον η πραγματική ηχώ της χαράς του αγροτικού πληθυσμού, αλλά και η φωνή των παραπόνων, των διαμαρτυριών, των ελλείψεων, των πόνων και των αναγκών του»*. Δεν αρκούσαν μόνο για το Βελεστίνο οι ύμνοι, ότι υπήρξε η πρωτεύουσα του παλιού βασιλείου, ότι ήταν η γενέτειρα του Εθνομάρτυρα Ρήγα, ήταν ανάγκη να σημειωθούν και τα Κοινοτικά έργα, αν υπήρχαν, που πρόδιναν την ευτυχία των κατοίκων και προξενούσαν την άριστη εντύπωση στους επισκέπτες.

Δυστυχώς, το Βελεστίνο με το σημερινό του κατάντημα, όχι μόνο ευτυχία δεν παρείχε στους κατοίκους, αλλά προξενούσε και την κακή εντύπωση στους επισκέπτες, οι οποίοι προσπαθούσαν να την διασκεδάσουν με το θαυμασμό των ωραίων και φυσικών τοπίων, με το δάσος

και τα νερά της Υπέρειας Κρήνης. Όμως μέσα τους οι επισκέπτες αυτού λυπούνταν τους Δημοτικούς και Κοινοτικούς άρχοντες του τόπου αυτού, που δεν εξωράισαν τις διάφορες τοποθεσίες και δεν εκμεταλλεύτηκαν τουριστικά την πλούσια φύση. Και όμως μπορούσαν να κάνουν πολλά, γιατί και πόρους μπορούσαν να διαθέσουν και φυσικό πλούτο. Το Βελεστίνο είχε πλούσιο αριθμό σχεδιαγραμμάτων, που έγιναν και εγκρίθηκαν ανάλογα με τη δύναμη του Κοινοτικού Άρχοντα για καλύτερη εξυπηρέτηση των συμφερόντων των κομματικών φίλων. Γι' αυτό έβλεπε ο επισκέπτης τους εσωτερικούς δρόμους με δύσβατη διάβαση ιδιαίτερα κατά τους χειμερινούς μήνες. Έβλεπε τις πλατείες και ιδιαίτερα την πλατεία του Ρήγα, κοντά στην Υπέρεια Κρήνη ακαλαίσθητη, γιατί εφοβούντο οι Κοινοτικοί Άρχοντες ακόμη και σήμερα να εφαρμόσουν το σχεδιάγραμμα και τη ρυμοτομία των ερειπωμένων τοίχων, όχι για λόγους οικονομικούς, αλλά γιατί δεν ήθελαν και δεν θέλουν ακόμη και σήμερα να προσκρούσουν στα συμφέροντα των ευνοουμένων συγκωμοπολιτών. Έβλεπε ακόμη ότι τα χάλια της πλατείας αυτής, ιδιαίτερα κατά τους χειμερινούς μήνες ήταν απελπιστικά λόγω του ότι ο «βόρβωρος, ταύτης έφθανε μέχρι της οσφύος».

Ηλεκτροφωτισμός δεν υπήρχε ακόμη. Αλλά ας μην απελπιζόταν ο αναγνώστης, γιατί στο βάθος του σημερινού σκότους υπήρχε μια παρήγορος ακτίνα φωτός, ένας ήλιος που κρυβόταν στα σπλάχνα της Υπέρειας, κάποιος Θεός, όχι βέβαια η Ήρα, μα μια πηγή ευτυχίας, μια αναγέννηση⁵⁸⁷.

25 Ιουνίου 1937 ήταν σχεδόν η τελευταία δημοσίευση του Σίλβιου Κουγκ η οποία αφορούσε την ψυχосύνθεση των κατοίκων. Ο κάτοικος του Βελεστίου και των γύρω χωριών, έγραφε, δεν ανήκε στους αργόσχολους, «πολιτικολογώντας και καφενολογώντας» αλλά ήταν ο εργαζόμενος λαός, που τροφοδοτούσε το Δημόσιο και παρείχε στο κράτος και στην Κοινότητα εν μέρει τα μέσα να υπάρξουν και να κινηθούν. Απαλλαγμένος πλέον από τον «ρύπον των πολιτικών απασχολήσεων και αντιθέσεων τας οποίας τόσον ακριβά επλήρωσε με το χρήμα και την ησυχίαν του» δεν ενδιαφερόταν πλέον ούτε «διά την δεξιάν όπως παλιά

587 Εφ. Η Θεσσαλία, 17 Ιουνίου 1937.

ούτε διά την αριστεράν, ούτε διά το εσωκοινοβουλευτικόν, ούτε διά την ψήφον της γυναικός, ούτε διά το αναλογικόν».

Ζητούσε μόνο και ποθούσε: Δικαιοσύνη, Δημοτικοκοινωνική Διοίκηση και έργα. Ζητούσε από τους Κοινοτικούς Άρχοντες έργα, συγκοινωνία, δημόσια ασφάλεια, υπαλλήλους ευσυνειδήτους και σεβόμενους τα δικαιώματά του. Ζητούσε Χωροφύλακες «όχι σταυροτήδες» της παλαιάς εποχής, ζητούσε Ειρηνοδίκη δίκαιο, ακέραιο και ακομμάτιστο, ζητούσε ησυχία και τάξη. Αντί όλων αυτών δεν έβλεπε παρά «*την ανυπαρξίαν εν πολλοίς και απουσίαν πάσης μερίμνης*»⁵⁸⁸.

Στις 5 Ιουλίου 1937 ο φαρμακοποιός του Βελεστίνου Οδυσσέας Καραμανώλης έστειλε επιστολή στην εφημερίδα *Η Θεσσαλία*, στην οποία σχολίασε την αδιαφορία των βουλευτών, εξέθεσε πολιτικά πρόσωπα και διόρθωσε τις ανακρίβειες του δημοσιεύματος του Σίλβιου Κουγκ για την πλήρη ενημέρωση των κατοίκων του Βελεστίνου, αλλά και γενικότερα για την αλήθεια της ιστορίας: «*Η εν λόγω ανταπόκρισις άφηνε πολλά κενά και περιείχε ανακρίβειες ίσως εξ εσφαλμένων πληροφοριών του ανταποκριτού και επειδή και εγώ ησχολήθην ενδιαφερθείς εν τω μέτρω των δυνατοτήτων μου, διά την ίδρυσιν του Σταδίου, αναγκάστηκα να γράψω τας κατωτέρω γραμμάς, διά να γνωσθή η αλήθεια διά το Στάδιον του Ρήγα επί τη βάσει εγγράφων τα οποία κατέχω εις την διάθεσιν των αγαπητών μου συμπολιτών. Δυνάμει του νόμου 4036 προεβλέπετο από του έτους 1928 η ίδρυσις Σταδίου του Ρήγα εν Βελεστίνω εις την πατρίδα του πρωτομάρτυρος της ελευθερίας διά την τέλεσιν των αγώνων εις μνήμην του, διά χρημάτων συλλεγέντων διά Πανελληνίου Εράνου από τον Εθνικόν ποιητήν αείμνηστον Σπ. Ματσούκαν. Δυστυχώς όμως ο Νόμος ούτος έμεινε ανεφάρμοστος καίτοι κατά την τετραετίαν 1928-1932 υπήρχε και τοπικός βουλευτής εκ Βελεστίνου ο Δ. Κουντούρης.*

Τώρα διατί δεν έγινε και πώς ο παντοδύναμος τότε Κουντούρης, όπως τον παρουσίαζε ο ανταποκριτής, επί τέσσερα ολόκληρα χρόνια και μάλιστα όσο υπήρχαν τα χρήματα και δεν θα εθίγετο το παράπαν ο Κρατικός προϋπολογισμός, δεν κατώρθωσε τούτο, επ' αυτού αρμόδιος να μιλήση είναι ο Κουντούρης. Το Νόμο 4036 διά συμπτύξεως 8 άρθρων του διαδέχθηκε

588 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 25 Ιουνίου 1937.

το 1932 ο νόμος 5620 περί φυσικής αγωγής του Υπουργείου Παιδείας, το οποίο πάντοτε ήτο κεκρηυγμένον υπέρ της ιδρύσεως του Σταδίου εις Βελεστίνον, εις την ΠΑΤΡΙΔΑ του πρωτομάρτυρος ως τουλάχιστον ο τότε Διευθυντής της Φυσικής αγωγής αείμνηστος Χρυσάφης⁵⁸⁹ μοι είχε ανακοινώσει.

Εις τον εν λόγω Νόμον κατόπιν διαβημάτων μου ως προέδρου του Αθλητικού Συλλόγου ο «Ρήγας Φεραίος» προς τους αρμοδίους και τη συνδρομή του βουλευτού τότε Βόλου Σπυρίδου επετεύχθησαν δύο αναγκαίοι και σπουδαιότατοι διορθώσεις ήτοι:

1) Η τέλεσις των αγώνων και των σχολικών εξωσχολικών Γυμναστικών επιδείξεων, να μη γίνη κατά την επέτειον του θανάτου του Ρήγα, αλλά κατά τον μήνα Μάιον την εποχή των εκδρομών και τον καλύτερον μήνα διά το Βελεστίνον, μέσα εις το θαυμάσιον πράσινον περιβάλλον του.

2) Το σπουδαιότερον, την αλλαγήν της ονομασίας του, από Γυμναστήριον του Ρήγα να γίνη Στάδιον του Ρήγα. Τας ανωτέρω διαφοράς πας τις εδύνατο να εξακριβώση εκ του δημοσιευθέντος Νόμου και εκ του ανά χείρας μου αντιτύπου του Εθνικού Τυπογραφείου της εισηγήσεως του υπουργείου προς την Κοινοβουλευτικήν Επιτροπήν.

Εν συνεχεία και τη βοήθεια του τότε Βουλευτού Β. Αποστολίδου, διωρίσθη χάριν και μόνον του ιδρυθησομένου Σταδίου, καθηγητής της Γυμναστικής εις το εν Βελεστίνω Ημιγυμνάσιον. Ακολούθως δι' ενεργειών του τότε φιλάθλου Βουλευτού Ν. Μπαλτατζή-Μαυροκορδάτου, προς τον οποίον είχαν αποτανή αφ' ενός μεν επανήλθε εξ αποσπάσεως από το Πρακτικόν Λύκειον Βόλου ο καθηγητής της Γυμναστικής εις το Ημιγυμνάσιόν μας, αφ' ετέρου δε και το σπουδαιότερον, εκινήθη το υπουργείον το οποίον διά του υπ' αρ.12488/21-2-34 εγγράφου του εζήτησε παρά της Κοινότητος Βελεστίνου την παραχώρησιν καταλλήλου γηπέδου διά την ίδρυσιν του Σταδίου.

Τέλος την όλην εκκρεμότητα της ιδρύσεως του λύει η Εθνική Κυβέρνησις της 4^{ης} Αυγούστου 1936. Αναφορά μου προσωπική προς την ΑΒΥ του Διαδόχου Πρίγκηπα Παύλον και προς τον εξοχώτατον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως Ι. Μεταξάν, έφερε κεραυνοβόλον αποτέλεσμα, διότι το Υπουργείον Παιδείας, τμήμα Φυσικής αγωγής, ως δι' εγγράφου του μοι

589 Ιωάννης Χρυσάφης, (1873-1932) αθλητής, συγγραφέας και εκπαιδευτικός από τους πρώτους της φυσικής αγωγής.

εγνώρισε, προέβη εις άμεσον ενεργειαν, αποτελεσμα της οποίας είναι η τελουμένη κατά τας ημέρας αυτάς εν Βελεστίνω υπό του αρχιτέκτονος μηχανικού των σχολικών κτιρίων Βόλου χωροστάθμισις του γηπέδου του παραχωρηθέντος υπό της Κοινότητος, κειμένου σχεδόν εις το κέντρον της κωμοπόλεως, κάτωθεν της προτομής του πρωτομάρτυρος, προσομοιάζοντος με εκείνο της αρχαίας Ολυμπίας, εκτάσεως 50 στρεμμάτων και αξίας περίπου (3) τριών εκατομμυρίων δραχμών. Αύτη ήτο η ιστορία της ιδρύσεως Σταδίου, ήτις επέπρωτο να λάβη σάρκα και οστά επί των ημερών της εθνικής Κυβερνήσεως, εν τη διακρινούση αυτή προσπαθεία της ανυψώσεως του Εθνικού μας φρονήματος. Ευχαριστών διά την φιλοξενίαν όλως υμέτερος Οδυσσεύς Καραμανώλης, Φαρμακοποιός»⁵⁹⁰.

Κατάσταση στο Βελεστίνο 1934-1936

Η κατάσταση στο Βελεστίνο παρέμενε άσχημη. Και σαν να μην έφτανε το εξωτερικό σκοτάδι της κωμόπολης, που βυθιζόταν κάθε βράδυ από την έλλειψη φανών, πριν λίγες μέρες παρουσιάστηκε και έλλειψη πετρελαίου, ώστε να υπάρχει και εσωτερικό σκοτάδι στο Βελεστίνο⁵⁹¹. Επί προεδρίας του Τίτσια τοποθετήθηκαν φανάρια πετρελαίου. Κάθε βράδυ ο κλητήρας της κοινότητος, Γιώργος Παπαϊωάννου, άναβε τα φανάρια για να φωτίζονται οι λασπόδρομοι⁵⁹². Τελευταία, το Βελεστίνο άρχισε να παίρνει νέα ζωή και προοδευτική όψη. Πολλά Σχολεία του Βόλου ήλθαν και επισκέφθηκαν το Ηρώο του Ρήγα, την Υπέρεια, έφαγαν στο γραφικό καφεενδάκι του Στέργιου Μπέλλα και ζωντάνεψαν την κωμόπολη. Ακόμη, μερικοί καφεπώλες έφεραν και εφοδίασαν τα καφενεία τους με ραδιόφωνα. Έτσι οι θαμώνες μπορούσαν να περνούν τις βραδιές τους υπέροχα ακούγοντας μουσική και μαθαίνοντας πολλές ειδήσεις, οι οποίες τους έδιναν τροφή για συζητήσεις πολιτικές και για απλές εικόνες της καθημερινότητας⁵⁹³.

590 Εφ. *Ταχυδρόμος*, 5 Ιουλίου 1937.

591 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 8 Φεβρουαρίου 1934. Το κείμενο υπογράφει ο «Βελεστινλής».

592 Εφ. *Φωνή του Βελεστίνου*, Ιούλιος-Αύγουστος 1989.

593 Εφ. *Νέα Ελλάδα*, 24 Μαΐου 1935. Το κείμενο υπογράφει ο «Φερραίος».

Βελεστίνο 1935. Η Εφορεία του Δημοτικού Σχολείου Βελεστίνου - Καθήμενοι: Ο διευθυντής Γεώργιος Νασίκας, ο πρόεδρος της Εφορείας του Σχολείου Κων. Τσαπράζης και η δασκάλα Σμαράγδα Γεωργίου. Όρθιοι: Ηρακλής Χατζάκος, Μιχ. Τίτσιας και Ιωάννης Χρόνης.

Στις αρχές Φεβρουαρίου του 1934 έφθασε στο Βελεστίνο ο νέος Ειρηνοδίκης Κ. Μαρμαράς και παρέλαβε την υπηρεσία του Ειρηνοδικείου από τον προηγούμενο Ειρηνοδικούντα Γραμματέα, Καραμούζα. Τα προσόντα του νέου Ειρηνοδίκη έδιναν την εντύπωση ενός πολύ καλού λειτουργού της Θέμιδος και όλοι χάρηκαν γι' αυτό⁵⁹⁴.

Επίσης, άρχισε στην κωμόπολη ζωηρή η εκλογική κίνηση. Και από τις δύο παρατάξεις εμφανίστηκαν για Κοινοτικοί Σύμβουλοι πρόσωπα που έχαιραν γενικής εκτιμήσεως και γι' αυτό η εκλογή των καλλιτέρων προμηνύοταν δύσκολη. Εμφανίστηκαν όμως και ανεξάρτητοι υποψήφιοι όπως οι Δ. Γούλας, Αριστ. Τσακαλέας και Αρ. Μπομπότης, οι οποίοι και είχαν, σύμφωνα με τους σχολιαστές, τις πιθανότερες ελπίδες επιτυχίας⁵⁹⁵.

Οι Δημοτικές εκλογές διεξήχθησαν και στο Βελεστίνο 11 Φεβρουαρίου του 1934 και ψήφισαν 603 ψηφοφόροι. Εκλέχτηκαν κατά σειρά επιτυχίας οι Φιλελεύθεροι Μιχ. Τίτσιας με 258 ψήφους, Αρ. Μπομπότης 249, Γ. Παπαζήσης 241, οι Λαϊκοί Ι. Τσέκος με 238, Θ. Μπέλλας 230, Δ.

594 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 8 Φεβρουαρίου 1934.

595 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 6 Φεβρουαρίου 1934.

Ο Μιχάλης Τίτσιας καθήμενος, πρόεδρος της Κοινότητας Βελεστίνου το 1934. Αριστερά του, Γ. Παπαζήσης, Οδυσσέας Καραμανώλης, φαρμακοποίος, Νικ. Γελαγώτας και δεξιά του, Δημ. Βολάγκας, Θ. Μπέλλας και Αθ. Μπομπότης. Όρθιος πίσω από τον Τίτσια ο τότε γραμματέας της Κοινότητας Τριαντάφυλλος Καραπατής.

Βουλάγκας 228 και οι Μ. Γελαγώτας με 182, Αντ. Ιατρού 179, Ι. Ντόντος με 164 ψήφους. Αναδείχθηκε ο συνδυασμός του Μιχάλη Τίτσια⁵⁹⁶.

Ο θερισμός των γεωργικών προϊόντων άρχισε τον Ιούνιο του 1934 σε όλη την έκταση της περιφέρειας Βελεστίνου με ημερομίσθιο των θεριστών κυμαινόμενο από 100 δραχμές μέχρι 110 και με σχετική διατροφή. Η απόδοση του σίτου αναμενόταν ικανοποιητική και άρχισε ο αλωνισμός των κουκιών, των οποίων η παραγωγή υπήρξε άριστη και η ποιότητα θαυμάσια. Μάλιστα, έγιναν και οι πρώτες μικροαγορές με τιμή 8,9 δραχμές την οκά⁵⁹⁷.

Φονικό στο Βελεστίνο 8 Ιουλίου 1934. Ήταν περασμένα μεσάνυχτα, πλησίαζε δύο προς τα ξημερώματα, όταν ο εργατικός Γεώργιος Αθ. Αλο-

596 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 16 Φεβρουαρίου 1934.

597 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 9 Ιουνίου 1934.

γάρης, 23 ετών, σκότωσε με εξάσφαιρο πιστόλι, συστήματος Φλόμπερ, τον Τριαντάφυλλο Γουμαρογιάννη, 28 ετών, εργάτη της σιδηροδρομικής γραμμής στη συνοικία του Ωρολογίου. Ο δράστης ισχυρίστηκε ότι υπήρχαν προηγούμενες αφορμές και βρέθηκε σε θέση άμυνας όταν πυροβόλησε. Η σφαίρα βρήκε το θύμα στη δεξιά κροταφική χώρα και ο θάνατος επήλθε μετά από 2 ώρες. Μετά από ενέργειες ο δράστης συνελήφθη και με τη σχηματιζόμενη δικογραφία επρόκειτο να σταλεί στον Εισαγγελέα. Μετά από αυτά ο Αστυνομικός Σταθμάρχης Βελεστίνου ενημέρωσε με έγγραφο τη Διοίκηση Χωροφυλακής Μαγνησίας⁵⁹⁸.

Με μεγάλη χαρά και ευχαρίστηση οι κάτοικοι διάβασαν στην εφημερίδα της Κυριακής, 2 Ιουνίου 1935, και σχολίαζαν στην αγορά ότι επιτέλους άρχιζαν πολύ σύντομα οι αναμενόμενες εργασίες για την αποπεράτωση του τόσο πολύτιμου και κοινωφελούς δρόμου Βόλου-Λαρίσης, να δώσει μια εντελώς νέα ζωή και όψη σε ολόκληρη τη Θεσσαλία, και να γίνει η ψυχή κάθε κίνησης και προόδου του Θεσσαλικού λαού.

Απαραίτητο ήταν οι αρμόδιοι να φροντίσουν να περάσει ο δρόμος και από τη γονιμότητα και πλουσιότητα σε παραγωγή προϊόντων κωμόπολη

Χαρακτηριστική φωτογραφία του αγροτικού Βελεστίνου του 1935 με τους ψηλούς τοίχους και την αυλόπορτα.

598 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 9 Ιουλίου 1934.

του Βελεστίνου. Έπρεπε οι αρμόδιοι να αντιληφθούν και να μην διαπράξουν αδικία σε βάρος του ιστορικού Βελεστίνου και ας δαπανούνταν λίγο περισσότερα χρήματα για να περάσει ο δρόμος έστω και 20 μέτρα κάτω του Σιδηροδρομικού Σταθμού, για να μην απονεκρωθεί εντελώς η πλούσια κωμόπολη και τα γύρω χωριά της. Οι Βελεστινιώτες περίμεναν με μεγάλη αγωνία να περάσει ο δρόμος από την κωμόπολη και πίστευαν πως αυτή η φλέγουσα επιθυμία και ο διακαής τους πόθος ήταν ιερός και δίκαιος γιατί έβλεπαν να γίνονται δρόμοι αλλού σε άλλα χωριά, τα οποία συγκρινόμενα με την πατρίδα τους τη γενέτειρα του Ρήγα και με τον πλούτο της γης τους, ήταν κατώτερα. Πίστευαν πως παραβλέπονταν και περιφρονούνταν με τον πιο σκληρό τρόπο και ας πλήρωναν συνεχώς στο Ταμείο Οδοποιίας για τα άφθονα προϊόντα που παρήγαν.

Εύχονταν λοιπόν και παρακαλούσαν οι αρμόδιοι να μην τους περιφρονήσουν και τους καταδικάσουν στην απομόνωση και ήλπιζαν ότι αρμόδιοι και Κυβέρνηση διαπνεόμενοι από το πνεύμα της λογικής και του δικαίου επρόκειτο να λάβουν κάθε πρόνοια και να ικανοποιήσουν το δίκαιο αίτημα των κατοίκων να περάσει ο δρόμος, που ήταν η πνοή και η ζωή της κωμόπολης⁵⁹⁹.

Τόσο το παρόν Κοινοτικό Συμβούλιο, όσο και τα προηγούμενα απασχολούσε σοβαρά το ζήτημα του φωτισμού και ο εξωραϊσμός της πλατείας Ρήγα Φεραίου (Κεφαλόβρυσου). *«Διάφοροι σκέψεις εξεφέροντο, πλην μέχρι σήμερα, ουδεμία απόφασις ελήφθη και λαμβάνεται και ούτω η κωμόπολις Βελεστίνου με τας τόσας φυσικάς καλλονάς και την εμπορικήν κίνησιν πλέει εις άπλετον σκότος και η πλατεία Κεφαλοβρύσου καθίσταται αδιάβατος κατά τους βροχερούς μήνες του χειμῶνος. Ευτυχῶς ὁμως εκείνον για το οποίον τα κοινοτικά συμβούλια δεν ἔλυσαν, τουτέστιν να φωτίσουν την κωμόπολιν και να εξωραΐσουν την πλατείαν, ἔρχεται ἐξ ουρανού και θεία θελήσει να λυθῆ διά του επικειμένου, κατά την γνώμην των αστρονόμων, τεμαχισμού της Σελήνης, και ούτω η κωμόπολις μας θα φωτισθῆ καθ' ὅλας τας νύχτας διά του σεληναίου φωτός. Οι Βελεστινιώται ἐξαιρετικῶς πανηγυρίζουν διά τον διά της Σελήνης επικείμενον φωτισμόν. Ἐνῶ ἀντιθέτως τινές των μελλοντικῶν φιλοδοξούντων κοινοτικῶν υπο-*

599 Εφ. *Νέα Ελλάδα*, 3 Ιουνίου 1935. Το κείμενο υπογράφει ο «Βελεστινιής».

ψηφίων λυπούνται διότι θα λείψη από τα μελλοντικά προγράμματα αυτών η υπόσχεσις του φωτισμού»⁶⁰⁰.

10 Σεπτεμβρίου του 1936. Το Βελεστίνο ήταν από τα καλύτερα μεγαλοχώρια της Θεσσαλίας και από τα σοβαρότερα κέντρα παραγωγής. Είχε αμφιθεατρική θέα, περιβόλια πλούσια και επιπλέον ήταν η γενέτειρα του προμάχου της Ελευθερίας Ρήγα. Είχε όμως πολλές ελλείψεις, σκεπτόταν ο Σταύρος Καραμπερόπουλος καθώς περπατούσε στο χωμάτινο δρόμο, που έδινε την εντύπωση πως ήταν τόπος εγκαταλειμένος στην τύχη του. Επιπλέον δεν είχε και φωτισμό. Ήταν ντροπή σε μια κωμόπολη 3.500 κατοίκων να εξακολουθεί ακόμη και τώρα να φωτίζεται με τον πρωτόγονο φωτισμό του πετρελαίου, τη στιγμή που άλλα χωριά μικρότερα της περιφέρειας είχαν ηλεκτροφωτισμό και σημείωσαν και άλλες προόδους. Και να ήταν μόνο ο ηλεκτροφωτισμός, μονολόγησε. Το Βελεστίνο είχε αδικηθεί και στο ζήτημα του δρόμου Βόλου-Λαρίσης και ενώ αρχικά σχεδιάστηκε να διέρχεται από την κωμόπολη, παραμερίστηκε η αρχική χάραξη του δρόμου και περνούσε 2 χιλμ έξω. Το Κοινοτικό Συμβούλιο, στο οποίο πια δεν μετείχε, θα έπρεπε το συντομότερο να επισκευάσει τους δρόμους τόσο τους απόκεντρους, όσο και τους κεντρικούς και να ευπρεπίσει την πλατεία του Ρήγα κοντά στην Υπέρεια, στην οποία έπρεπε να γίνουν πεζοδρόμια και να σκυροστρωθεί, γιατί όπως ήταν σε αυτήν την κατάσταση το χειμώνα γινόταν αδιάβατη. Ανηφόρησε και προς την προτομή του Ρήγα και είδε πως ο χώρος έπρεπε να εξωραϊστεί και να γίνουν δεντροφυτεύσεις⁶⁰¹.

Ήταν Σεπτέμβριος του 1937 και ο υπεύθυνος της Ηλεκτρικής Εταιρίας Βόλου, Νιτσόλας, ανακοίνωσε πως σκεπτόταν να τοποθετήσει ηλεκτρική εγκατάσταση στο Βελεστίνο υψηλής τάσεως με την οποία επρόκειτο να ηλεκτροδοτηθούν τα χωριά της περιφέρειας και κυρίως το Βελεστίνο, το Ριζόμυλο και ο Άγιος Γεώργιος Φερών. Πράγματι, η σκέψη αυτή γνωστοποιήθηκε στην Κεντρική Διοίκηση των Αθηνών η οποία και έδωσε αμέσως εντολή στη Διεύθυνση του Βόλου να συντάξει και να υποβάλλει διαφωτιστική μελέτη. Και έμεινε οι κάτοικοι να περιμένουν μέχρι να δουν το σχέδιο αυτό να πραγματοποιείται, για να δουν και οι

600 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 28 Νοεμβρίου 1935. Με υπογραφή *Σύλβιος Κουγκ*.

601 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 10 Σεπτεμβρίου 1936. Το κείμενο υπογράφει ο «Ό».

Θεσσαλοί αγρότες του κάμπου το φως. Πάντως σχολίαζαν οι κάτοικοι πως αν τοποθετούνταν ηλεκτρική εγκατάσταση υψηλής τάσεως στον τόπο τους γρήγορα όλα τα γύρω χωριά επρόκειτο να ηλεκτροδοτηθούν και να δουν και κείνα το φως το αληθινό⁶⁰².

Υποδοχή του Βασιλιά Γεωργίου, 25 Νοεμβρίου 1935

Την Κυριακή, 10 Νοεμβρίου του 1935, η Βασιλική Νεολαία Βόλου δημοσίευσε την ακόλουθη προκήρυξη με την οποία καλούσε όλους τους υποστηρικτές των αρχών του βασιλικού πολιτεύματος στην υποδοχή του βασιλιά Γεωργίου: *«Όπως απ' ανέκαθεν, εις κρισίμους ιστορικές στιγμάς, οι νέοι ετάσσοντο πάντοτε πρωτοπόροι αγώνων δικαίων, αγωνιζόμενοι διά την επιτυχίαν των μέχρις αυτοθυσίας ακόμη, ούτω και ημείς οι νέοι του Βόλου συνασπισθέντες περί την σημαίαν της Βασιλικής Νεολαίας Βόλου ωρκίσθημεν πίστιν και επιμονήν εις αγώνα τίμιον και πατριωτικόν, οίος ακριβώς υπήρξεν ο αγών διά την επάνοδον του Εθνάρχου μας Βασιλέως Γεωργίου Β'. Πάντες οι νέοι, ως μία ψυχή, υπό την αιγίδα της Βασιλικής Νεολαίας Βόλου εμπνεόμενοι από τας πατροπαραδότους Βασιλικάς αρχάς του Έθνους μας, ηγωνίσθημεν, επαλαίσαμεν, εμοχθήσαμεν και επιτέλους είδομεν τους αγώνας μας στρεφομένους υπό θριαμβευτικής επιτυχίας. Ο Βασιλεύς επανήλθε, αλλά μη νομισθή ότι ούτω περαίνεται ο αγών μας. Διότι καθήκον είναι να εμποτίση εις τας ψυχάς τας ανωτέρω ηθικάς και πατριωτικάς αρχάς του Βασιλικού Πολιτεύματος, να εμπνεύση την Αγάπην και την Αλληλεγγύην, ιδεώδη εφ'ων εδράζεται τούτο και να εκριζώση από τας ψυχάς των νέων τας ασυλλήπτους και μόνον χιμαίρας, τας οποίας τοις υπόσχονται οι Δημοκρατικοί. Διά τούτο η Βασιλική Νεολαία Βόλου εργαζομένη μακράν κομματικής διαμάχης, θα συσπειρωθή περί τον επανακάμπτοντα Βασιλέα και θα αγωνισθή διά την παρίωσιν του Θρόνου του, συμβάλλουσα ούτω εις την εξασφάλισιν μιας νέας ευτυχίας διά την Ελλάδα»*⁶⁰³.

602 Εφ. Ταχυδρόμος, 18 Σεπτεμβρίου 1937.

603 Εφ. Νέα Ελλάς, 10 Νοεμβρίου 1935.

Στις 25 Νοεμβρίου 1935, είκοσι μέρες μετά το δημοψήφισμα, ήρθε ο Βασιλιάς Γεώργιος με ατμάκατο του καταδρομικού «Έλλη» στην προβλήτα του Φαλήρου, όπου τον περίμεναν τα μέλη της Κυβερνήσεως Κονδύλη⁶⁰⁴. Το Βασιλικό αυτοκίνητο, αφού πέρασε την αψίδα του Παλαιού Φαλήρου, προχώρησε προς τη λεωφόρο Συγγρού υπό τις φρενιτώδεις ζητωκραυγές του συγκεντρωμένου πλήθους. Πολύς κόσμος, υπερέβαινε τις 20.000 χιλιάδες, συγκεντρώθηκε στη διασταύρωση της πλατείας του Δέλτα. Την ίδια φρενίτιδα ενθουσιασμού συνάντησε το βασιλικό αυτοκίνητο στη λεωφόρο Συγγρού και σε όλο το μήκος της από κόσμο πάσης φύσεως και πολλές γυναίκες λιποθύμησαν από το συνωστισμό.

Στην πύλη του Αδριανού περίμεναν οι δημοτικές Αρχές. Οι δήμαρχοι Αθηνών και Πειραιώς, Κοτζιάς και Στρατήγης, με τα μέλη των δημοτικών συμβουλίων, οι διευθυντές των δήμων, οι δήμαρχοι και οι πρόεδροι των κοινοτήτων των προαστείων, οι ερχόμενοι επί τούτο δήμαρχοι, πρόεδροι και κοινοτικά συμβούλια ολοκλήρου του βασιλείου, οι πρόεδροι και τα διοικητικά συμβούλια του εμπορικού επιμελητηρίου και του εμπορικού συλλόγου Αθηνών και Πειραιώς, οι πρόεδροι και τα διοικητικά συμβούλια όλων των άλλων συλλόγων, σωματείων και οργανώσεων.

Ο βασιλιάς και ο διάδοχος κατέβηκαν από το αυτοκίνητο και πάτησαν στο στρωμένο χαλί πριν την Πύλη. Τότε δέκα εύζωνοι τον σταμάτησαν με προτεταμένα όπλα και τον ρώτησαν με φωνή βροντώδη «τις ει», ο δε Βασιλιάς χαιρετών απάντησε επίσης σε δυνατή φωνή «*Ο Βασιλεύς των Ελλήνων*». Αμέσως, οι στρατιώτες παρουσίασαν τα όπλα, η μουσική ανέκρουσε τον Βασιλικό Θούριο, τα πλήθη επευφημούσαν και ο Βασιλιάς προχώρησε προς την Πύλη, «*Καλώς μας ήρθες, να μας ζήσεις Βασιλιά μας*» ακούγονταν παντού⁶⁰⁵. Ανάμεσα στο πλήθος που ζητωκραύγαζε ήταν και ο Σταύρος Καραμπερόπουλος, ο οποίος με δικά του έξοδα νοίκιασε ένα βαγόνι του τραίνου από το Βελεστίνο και με άλλους φίλους έφτασαν στην Αθήνα να υποδεχτούν και να καλωσορίσουν τον Γεώργιο⁶⁰⁶.

604 *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, «Νεότερος Ελληνισμός», Εκδοτική Αθηνών, τόμ. ΙΕ', Αθήνα 1978, σελ. 370-372.

605 Εφ. *Νέα Ελλάς*, 26 Νοεμβρίου 1935.

606 Μαρτυρία του εγγονού Σταύρου Μητσικόστα.

Υποδοχή του Βασιλιά Γεωργίου Β΄ στο Σιδηροδρομικό Σταθμό Βελεστίνου το 1938.

Ωστόσο, υπήρχε και η αντίθετη άποψη, η οποία κατέκρινε όλους όσους πήγαν για την υποδοχή. Χαρακτηριστικό το παρακάτω κείμενο: «Εκείνοι που πήγαν εις τας Αθήνας διά να παρευρεθούν εις την άφιξιν του Βασιλέως, γυρίζουν τώρα εις την πατρίδα τους. Τα τρέινα, τα βαπόρια, όλων των ειδών τα μεταφορικά μέσα είναι γεμάτα μέχρις ασφυξίας και οι ταλαιπωρίες συνεχίζονται και κατά την επιστροφήν πολύ χειρότερες μάλιστα, αφ' ου τώρα το ταξίδι δεν το συνοδεύει η προσδοκία, ότι θα ιδούν πράγματα και θαύματα και θα γλεντήσουν περίφημα εκεί που πάνε.

Η προσδοκία αυτή, που τους συνώδεε κατά το ξεκίνημά των απεδείχθη η πιο μεγάλη ψεύτρα και η τρομερότερη εκμαυλίστρια. Τα γλέντια και τις χαρές, που τους υπόσχετο τα εδοκίμασαν από την ανάποδη. Εστριμώχθησαν, εταλαιπωρήθησαν, εμαρτύρησαν, κρεμασμένοι σαν σαρδέλλες μέσα στα βαγόνια των αμαξοστοιχιών, που τα περισσότερα ήταν εκδρομικά παλιά δηλ. φορτηγά, με ανοιχτές πόρτες και παράθυρα και με κάτι ξύλινους πάγκους για καθίσματα. Έφθασαν κάποια ώρα στην Αθήνα και ενόμισαν πως θα ετελείωναν τα βάσανά τους. Αλλά εκεί άρχιζαν τα χειρότερα. Τα ξενοδοχεία, τα καφενεία, το παν, ήτο πλημμυρισμένο από

κόσμον. Αν εξοικονομούσε κανείς κάπου κάποια στέγη εκτός του ότι την επλήρωνε πανάκριβα, υποχρεώνετο να την μοιραστή και με αγνώστους, που πολλές φορές ήσαν αλβανόφωνοι έρδε, ή βλάχοι σαρακατσαναίοι ή από διάφορα άλλα μέρη ροχαληταί και του ποδαρικού οξέως ευώδεις πηγαί. Αυτοί ήσαν σχετικώς οι τυχερώτεροι. Άλλοι κατέφευγαν εις σοφίτες, άλλοι επλάγιαζαν σε διαδρόμους, άλλοι ξενυχτούσαν σε καφενεία, σε αυτοσχέδια καμπαρέ ή νυχτερινά κέντρα και όχι ολίγοι τέλος εξημερώθηκαν εις το ύπαιθρον. Η γρίππη, η πνευμονία, οι τριήμεροι και όλων των ειδών τα κρυολογήματα ευρήκαν άφθονον πελατείαν εις τον κόσμον αυτόν. Επί πλέον ελεηλατήθησαν από τους σοφούς περί τα τοιαύτα Αθηναίους παντού όπου και αν επήγαιναν ή ετολμούσαν να καθίσουν. Η Αθηναϊκή σάτυρα ευρήκεν άφθονη τροφή εις το θέαμα της κουβαληθείσης εις την πρωτεύουσαν επαρχίας και το χειρότερον εξ όλων ενώ επήγαιναν να ιδούν την υποδοχήν του Βασιλέως κατώρθωσαν να μην ιδούν τίποτε άλλο παρά την κοσμοπλημμύραν, της οποίας αποτελούσαν μέρος και η οποία εβγήκε να κάνει χάζι το θέαμα.

Αυτά τα μαρτύρια υπέστησαν και όσοι επήγαν εις τας Αθήνας. Και συμπλήρωσις των μαρτυριών είνε η ταλαιπωρία της επανόδου με την ιδίαν ασφυκτικήν συμπίεσιν μέσα στα τραίνα και με την αθλιότητα του καιρού μας ως συμπλήρωμα. Ως τόσον μέσα εις τις ταλαιπωρίες αυτές του ταξιδίου των, τους απομένει μια ικανοποίησις. Φαντάζονται πως θα τους δεχτούν εκείνοι, που δεν το εκούνησαν από το σπιτάκι τους, θα τους ατενίζουν ως κάτι το εξαιρετικόν πράγμα, θα τους ζηλεύουν και θα τους πολιορκούν με τας ερωτήσεις των για τις γιορτές. Ο συλλογισμός της δόξης των αυτής τους κάνει να κορδώνωνται και νοερώς να επαναλαμβάνουν μέσα τους τα όσα θα αφηγηθούν και πως θα περιγράφουν τα όσα εις την πραγματικότητα δεν κατώρθωσαν να ιδούν. Είναι βέβαια κάποια παρηγοριά κι αυτό.

Δυστυχώς κι η παρηγοριά αυτή θα τους λείψη. Ως που να γυρίσουν στον τόπο τους επρόφθασαν να φθάσουν οι κινηματογραφικές ταινίες, που δεν edίστασαν να χρησιμοποιήσουν και αεροπλάνα για το ταξίδι τους. Κι έτσι οι συμπολίται τους που θέλουν να πάρουν μια ιδέα της υποδοχής θα την ιδούν στον κινηματογράφο πολύ καλύτερα από ότι δεν μπόρεσαν να την ιδούν εκείνοι, που πήγαν στην Αθήνα. Έτσι φθάνοντας στον τόπο τους ματαίως θα περιμένουν ακροατάς. Ματαίως θα τους προσκαλούν. Ματαίως

«Καρροποιείον-σιδηρουργείον Αθανασίου Κύρη» στο Βελεστίνο πριν από το 1940.

θα επιχειρούν να τους αγκαρέψουν. Οι ακροαταί θα τους λένε πως τα είδαν στον κινηματογράφο και δεν έχουν ανάγκη να τα ακούσουν, μια που είναι βέβαιοι πως από ό,τι θα αφηγηθούν δεν είναι στην πραγματικότητα τίποτε. Έτσι οι φουκαράδες επανερχόμενοι πανηγυρισταί θα απομείνουν με την τλαιπωρίαν τους, με τα κρυολογήματά τους, με το μάρδημα και την κοροϊδία που υπέστησαν από τους Αθηναίους και με μηδέν εντύπωση στους συμπολίτας των. Φαντάζεστε βέβαια τη φούρκα των και τις βλαστήμιες, που θα πατούν στους κινηματογράφους που τους χάλασαν όλη τη φιέστα. Μήπως θα έχουν άδικο;»⁶⁰⁷.

Ο παλλαϊκός συναγερμός, σκεπτόταν ο Σταύρος Καραμπερόπουλος, αποδείκνυε ότι τα αισθήματα αγάπης και αφοσίωσης του λαού προς τον πολυφίλητο Βασιλέα των Ελλήνων ήταν ανώτερα από κάθε άλλο αίσθημα, που κατείχε τις ψυχές τους και η ποθητή γαλήνη της χώρας εξασφαλίστηκε με την επάνοδο στην Πατρίδα του μεγάλου Έλληνα και Βασιλέα⁶⁰⁸.

607 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 28 Οκτωβρίου 1935.

608 Εφ. *Νέα Ελλάς*, 26 Νοεμβρίου 1935.

Άρθρα του Σίλβιου Κούγκ για το Βελεστίνο

Στην εφημερίδα *Η Θεσσαλία* δημοσιεύτηκαν, 7 Ιουνίου 1937, άρθρα σε συνέχειες ενός ξένου περιηγητή, του Σίλβιου Κούγκ, που επισκέφθηκε το Βελεστίνο και τις γύρω αγροτικές περιοχές καθώς και τα προάστια του Βόλου. Οι Βελεστινιώτες, οι Βολιώτες και γενικά οι Θεσσαλοί διάβασαν πώς ήταν το Βελεστίνο με τα μάτια του ξένου περιηγητή:

«Ο Βελεστίνος ή το Βελεστίνον το πάλαι Φερραί κείται περί τα 100-200 μέτρα υπεράνω της θαλάσσης. Η Κοινότης αυτού έχει πλέον των 3.500 κατοίκων ασχολουμένων κατά το πλείστον εις γεωργικάς και κτηνοτροφικάς επιχειρήσεις. Υπήρξε πρωτεύουσα Βασιλείου και ο πρώτος Βασιλεύς αυτού ήταν κατά την μυθολογικήν παράδοσιν ο Αδμητος, σύζυγος του οποίου εγένετο η Άλκιστη, κόρη του Πηλέως Βασιλέως της Ιωλκού, ην ενυμφεύθη βοηθεία του Απόλλωνος ο πρώτος ικανοποιήσας την αξίωσιν του δευτέρου, όπως συζεύξη εν τη αμάξη του λέοντα και αγριόχοιρον.

Το Βελεστίνον είχαν, όπως μαρτυρούν σήμερα τα σωζόμενα Πελασγικά τείχη και ακροπόλεις και έχει σχήμα αμφιθεατρικόν - υπεράνω της συνοικίας «Βαρούσι μαχαλά» (Ελληνική συνοικία) συνεχίζεται η θέσις «Σαράγι» όπερ σημαίνει ανάκτορον, ένθα και το πάλαι το ανάκτορον του Βασιλείου.

Εις την θέσιν ταύτην υπάρχει στρατηγικός γήλοφος, κάτωθεν του οποίου κείται ερειπωμένη η οικία του Ρήγα Βελεστινλή του μεγάλου Εθνεγέρτου συλλαβόντος την ιδέαν της απελευθερώσεως του δούλου γένους. Καθ' ην εποχήν οι αντιπρόσωποι της σήμερα κραταιάς Ευρώπης ηξιοούντο της θέας μόνον της «φαρδομανίκας» του Πατισάχ. Εάν εκ της θέσεως ταύτης βηματίσωμεν ολίγον συναντώμεν την θέσιν «Μαλούκα» από την οποίαν βλέπει τις την όλην πράσινην πεδιάδα του νομού Λαρίσσης ως και όλην την δυτικήν πλευράν του Πηλίου και τα επ' αυτού κατάλευκα σπήτια των χωριών και κομποπόλεων. Εντεύθεν βηματίζοντες προς την θέσιν «Κοκκινόπετρα» βλέπομεν ολόκληρον την Θεσσαλίαν περικλειομένην από τα όρη των Αγράφων, Ασπροποτάμι, Χασιών, γηραιού Ολύμπου, Κισσάβου και Μαυροβουνίου, Πηλίου και Όθρυος. Το Βελεστίνον από της εξώσεως των Τούρκων προεξετάθη προς το μέρος του «Τσιφλίκι-μαχαλά».

Κάτωθεν του Βελεστίνου εκτείνεται το περίφημον «Ορμάν δάσος» εις το οποίον ευρίσκονται τα πολύ ωραία περιβόλια τα παράγοντα ποικίλα

και πλούσια προϊόντα, καταστάντα περιζήτητα διά την άποψιν της αρίστης ποιότητός των. Η έκτασις αυτή αρδεύεται από τα κρυστάλλινα νερά της ιστορικής «Υπέρειας Κρήνης» κειμένης κάτωθεν της Ακροπόλεως και της υγιεστεράς συνοικίας «Βαρούσι μαχαλάς», εις τα νερά της οποίας λουομένη η σύζυγος του Διός Ήρα επανεκτά την παρθενίαν της.

Ο Βελεστίνος έχει σήμεραν Ειρηνοδικεΐον με Ειρηνοδίκην από δεκαετίας και πλέον τον κ. Φλωρογούλαν, τον αναστηλώσαντα διά της φιλοπονίας της ευγενούς προς τους πολίτας συμπεριφοράς του και της ευσυνειδήτου εκτελέσεως του καθήκοντος, το γόητρον της Θέμιδος.

Έχει τηλεγραφείον με διευθυντήν τον κ. Ανδρέα Σαρρόπουλον. Έχει Ημιγυμνάσιον με καθηγητάς εξαιρετικούς από δύο ετών, πλείονας του ενός, διευθυνόμενον από τον Θεολόγον Ηλίαν Σχίζαν. Τελευταίως ετοποθετήθη χωρίς να αφιχθή εισέτι ο καθηγητής κ. Παπαδόπουλος του οποίου η προτρέχουσα φήμη πολλά και καλά μας μεταδίδει.

Ο Διευθυντής του Δημοτικού Σχολείου Γ. Νασίικας και οι δάσκαλοι Μαρία Σφονδυλιά και Γ. Φατούρος με τους μαθητές στο Παλιό Σχολείο το 1935.

Έχει δύο κτίρια δημοτικών σχολείων, νεόκτιστα, ένθεν φοιτώσι κατά τους χειμερινούς μήνας περί τους 400 μαθητάς, τελευταίως έχομεν πέντε διδασκάλους την κυρίαν Σφονδυλιά ή Ντόντου, νεόγαμον, την κυρίαν Δεσποτοπούλου ως και τους κυρίους Νασίικαν, τους άρτι τοποθετηθέντας Φατούρον και Κουτσοπανάγον. Πάντες προσπαθούν να επιδείξουν

φιλοπονίαν. Θα ήτο δε παράλειψις να μην τονίσωμεν την ην αποκομίζομεν εντύπωσιν εκ των μαθητών και των γονέων των περί της ιδιαιτέρας προσπαθείας και φιλοπονίας του τελευταίου κ. Κουτσοπανάγου εις την μετριοφροσύνην του οποίου αν δεν προσκρούωμεν, ηθέλαμεν χαράξει περισσοτέρας γραμμάς περί της εν γένει δράσεως και καλής συμπεριφοράς του.

Έχει Αστυνομικόν Σταθμόν με θέσιν ανθυπασπιστού, προσωρινώς διευθυνόμενον υπό του τοποθετηθέντος ενταύθα ενωμοτάρχου κ. Νικολοπούλου, ούτινος η φήμη μας μετέδωκεν ότι πρόκειται περί οργάνου ευσυνειδήτου, προικισμένου με ευγένειαν έναντι των φιλονόμων πολιτών και επιβαλλομένου τοις υφισταμένοις του»⁶⁰⁹.

Γυμναστικές επιδείξεις 1935

Κυριακή 2 Ιουνίου 1935 το απόγευμα τελέστηκαν με κάθε λαμπρότητα και μεγαλοπρέπεια οι γυμναστικές επιδείξεις του Δημοτικού Σχολείου. Συγκεντρώθηκε αρκετός κόσμος στο προαύλιο του Σχολείου και στις 6 μ.μ. ακριβώς άρχισαν οι επιδείξεις. Όλοι οι μαθητές και οι μαθήτριες είχαν διαιρεθεί σε τρεις ομάδες. Η πρώτη εμφανίστηκε και παρήλασε μπροστά στο πλήθος. Ήταν μαθητές και μαθήτριες της Β΄ τάξεως με επικεφαλής την ευσυνειδήτη και εντατικά εργαζόμενη δασκάλα Σμ. Γεωργίου.

Οι μικροί αυτοί μαθητές με τα έξυπνα παιχνιδάκια, τα ωραία τραγουδάκια και τους χαριτωμένους χορούς εξέπληξαν και ενθουσίασαν υπερβολικά τους θεατές και απέσπασαν πολλά χειροκροτήματα. Διακρίθηκαν ιδιαίτερα οι μαθητές Κ. Κόγιας, Στ. Μπομπότης, Δ. Καππής και οι μαθήτριες Αθανασία Λάμπρου και Ελένη Καππή. Η δεύτερη ομάδα εμφανίστηκε και παρήλασε μπροστά στους θεατές και ήταν οι μαθητές και οι μαθήτριες της Γ΄ και Δ΄ τάξεως με τον δάσκαλο Γ. Παπαγεωργίου. Οι μαθητές αυτοί έκαναν με επιτυχία τις συνηδικές ασκήσεις και διακρίθηκαν οι Γ. Παπατόλιας, Αθ. Πανάγος, Αν. Πάντος, Απ. Γιασλακιώτης, Αθ. Κονοσπύρος και οι μαθήτριες Πατρούλα Ντόντου, Ευδοκία Τίτσα

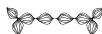
609 Εφ. Η Θεσσαλία, 7 Ιουνίου 1937.

και Ελένη Βισβίκη. Μετά προσήλθε και η τρίτη ομάδα των μαθητών και των μαθητριών των δύο τελευταίων τάξεων με τη δασκάλα Μαρία Σφονδουλιά. Και η ομάδα αυτή έκανε με επιτυχία τις ασκήσεις της κατά τις οποίες εξαιρετικά διακρίθηκαν οι μαθητές Δ. Τίτσας, Στ. Αγκοκώστας, Ι. Κοζανίτης, Π. Χρόνης και οι μαθήτριες Αλεξάνδρα Λάμπρου, Σοφία Γιαννακοπούλου και Δήμητρα Αραμπατζή. Τέλος, οι τρεις ομάδες συνενώθηκαν σε μία και παρήλασαν μπροστά στους θεατές τραγουδώντας το τραγούδι της Δημοκρατίας, ενώ το πλήθος χειροκροτούσε διαρκώς. Στη συνέχεια όλες οι μαθήτριες χόρεψαν διάφορους ελληνικούς χορούς, στους οποίους ξεχώρισε ιδιαίτερα η μαθήτρια Χ. Γκόμα.

Γενικά από όλες τις ομάδες των μαθητών σημείωσε επιτυχία η πρώτη, χωρίς βέβαια να υστερήσουν και οι άλλες. Οι δάσκαλοι πήραν πολλά συγχαρητήρια και ειδικά η δασκάλα Σμ. Γεωργίου, στην οποία οφειλόταν η άριστη επιτυχία των μικρών. Όμως, σε αυτή την εκδήλωση υπήρξε μια παράλειψη από τους δασκάλους. Δεν προσκλήθηκαν να παραστούν στις επιδείξεις οι περισσότεροι επαγγελματίες της αγοράς και κηδεμόνες κυρίως των μαθητών ενώ προσκλήθηκαν με τιμητικές προσκλήσεις γύρω στα εκατό εξέχοντα άτομα.

Αυτή η αδικαιολόγητη και ασυγχώρητη συμπεριφορά των δασκάλων λύπησε πολλούς γιατί σ' αυτές τις περιπτώσεις περισσότερο από κάθε άλλον ήταν απαραίτητοι οι κηδεμόνες των μαθητών. Κατηγορήθηκε και κακίστηκε από πολλούς ως αιτία της παράλειψης η Διεύθυνση του Σχολείου και όχι οι δάσκαλοι και ευχήθηκαν φεύγοντας να μην επαναληφθούν τέτοιες παραβλέψεις και περιφρονήσεις που απέβαιναν σε βάρος φυσικά της Διεύθυνσης του Σχολείου.

Ακόμη, το βράδυ της ίδιας ημέρας σε ένα από τα κεντρικότερα καφε-νεία δόθηκε συναυλία της περίφημης Χαβανέζικης ορχήστρας του Βόλου. Το φιλόμουσο κοινό της κωμόπολης συμμετείχε στη συναυλία γιατί ο σκοπός της ήταν ιερός και τα χρήματα προορίζονταν για το Ημιγυμνάσιο⁶¹⁰.

610 Εφ. *Νέα Ελλάδα*, 30 Μαΐου 1935.

Επιτροπή Συλλογής Εράνων

Τον Πρόεδρο της Κοινότητας Βελεστίνου Μιχάλη Τίτσια διαδέχθηκε ο Γεώργιος Παπαζήσης⁶¹¹. Μέρους γιορτινές των Χριστουγέννων του 1937, όχι όμως και για τους φτωχούς ποιμένες και κτηνοτρόφους της περιοχής. Γι' αυτό, με απόφαση του Νομάρχη συστήθηκε στο Βελεστίνο μια Επιτροπή Συλλογής Εράνων υπέρ των απόρων. Η Επιτροπή αποτελούνταν από τον Ειρηνοδίκη, τον Πρόεδρο της Κοινότητας, τον Αστυνόμο, τον Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου και τον ιερέα της Μητροπόλεως, όλοι αυτοί έκαναν έκκληση στους συμπολίτες τους και συγκεκριμένα σε 159 άτομα, δηλαδή προς όλους τους Δημοσίους υπαλλήλους, τους επιστήμονες, τους καταστηματάρχες, τους κτηματίες, «τους επιτηδευματίες» και όσους άλλους μπορούσαν να βοηθήσουν στο σκοπό αυτό, χάριν του οποίου προσέφεραν οι ακόλουθοι τα εξής ποσά: Από 250 δρχ. οι Ν. Βουλάγκας και Α. Παναγιώτου, ο Θ. Μπέλλας δρχ. 300, από 200 δρχ. οι Μπομπότης, Καραμανώλης, Ντόντος, Δ. Βουλάγκας, Μ. Τίτσιας, Στ. Καραμπερόπουλος, Β. Μπαλαμώτης και Β. Δεληγιώργης, από 150 δρχ. ο Κ. Φλωρογούλας Ειρηνοδίκης, Αθ. Κύρης και Αν. Χατζάκος, από 100 δρχ. οι Δ. Σακελλαρίου, Γ. Νασίκας, Δ. Βάρδης, Ι. Γκουτινάκος, Στ. Παπαρίζος, Στ. Παπατόλιας, Α. και Ν. Τριανταφυλλόπουλος, Απ. Παπατόλιας, Δ. Θάνος, Ι. Τσέκος, Ζ. και Τρ. Καραμπερόπουλος και Ε. Ντόντος, από δρχ. 50 οι Ι. Κουτσοπανάγος, Αθ. Καππής, Γ. Νικοβιώτης, Ι. Σαμαράς, Αθ. Μπομπότης, Κ. Καραμπερόπουλος, Ο. Μούσιας, Ι. Φούσιας, Δ. Μακρής, Δ. και Μ. Βαρδούλης, Στ. Σκύφτης, Απ. Γκαλίδης, Π. Κουντούρης, Γ. Χατζηθεοδώρου, Μ. Αγροκόστας, Χ. Βισβίκης, Α. Ιατρού, Σπ. Χριστοδούλου, Κ. Καζάς, Ν. Μπομπότης, Στ. Νιμπής, Γ. Φαρσαρώτος, Απ. Καρασμάνογλου, Σ. Ιωαννίδης, Δ. Παπατριανταφύλλου, Β. Βαρσάμης, Ι. Σαράντης, Δ. Δακόπουλος, Απ. Σίγουρας, Δ. Γούσης, Μ. Τσονάκας, Χρ. Κολοκοτρώνης, Αθ. Καραθανάσης, δρχ. 75 ο Β. Φιλιπούλης, δρχ. 35 ο Σ. Μιχολίτσης, δρχ. 30 Ι. Χρόνης, από δρχ. 25 οι Σ. Μπουφίδης, Τ. Κανάρης, Γ. Παπαζήσης, Τ. Καραπατής, Α. Ντό-

611 Νίτσας Κολιού, *Τα Βελεστινιώτικα. Χρονικά του Δήμου Φερών*, έκδ. Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, επιμ. Δημ. Καραμπερόπουλος, Αθήνα 2001, σελ. 130.

Στην Υπέρεια Κρήνη-Κεφαλόβρυσο το 1937, Ι. Κουτσοπανάγος, Παπαγεωργίου, Σπυριδάκης, Στ. Φατούρος και Δ. Βάρδης.

βας, Ε. Κόγκας, Ν. Ιατρού, Σ. Παπαδάμ, Δ. Λαμπράκης, Ι. Σταμούλης, Ι. Δακόπουλος, Μ. Σίγουρας, από 20 δρχ. οι Ζ. Ντόντος, Α. Πάτσιος, από 15 οι Δ. Χατζηαθανασίου και Αθ. Καζάκος, και από 10 δρχ. οι Β. Αγγελής και Γ. Γιάτσος. Συνολικά με την προσφορά τους συγκεντρώθηκε το ποσό των 6590 δρχ. το οποίο εκτός από ορισμένα έξοδα που έγιναν, μοιράστηκε σε 180 απόρους του Βελεστίνου⁶¹².

Προσωπικές εικόνες του Σταύρου το 1938

Την εποχή αυτή σύχναζε στο μαγαζί του Σταύρου Καραμπερόπουλου και ήταν θαμώνας τακτικός ο δάσκαλος Γιάννης Κουτσοπανάγος, αυτός που οργάνωσε τα πρώτα Ρήγεια. Κουβέντιαζαν ώρες. Η φωνή του Σταύρου Καραμπερόπουλου πρόδιδε τη συγκίνηση του μυαλού και της σάρκας. Το σπινθηροβόλημα των ματιών του έδειχνε την ελπίδα της ψυχής του και η αποφασιστικότητα του, την ανυπομονησία του χαρακτήρα του.

612 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 27 Δεκεμβρίου 1937.

Καθόταν ανάμεσα στις πραμάτειες στις στοίβες των κεφαλοτυριών, τους σωρούς των γυαλικών με το κεφάλι στητό, κάτω από την πλεξίδα των σκόρδων, κάτω από την ελληνική σημαία, λεβεντόκορμος και μεγαλοπρεπής, με ξέχωρο ύφος που μαρτυρούσε αποδοχή.

Στις 7 Φεβρουαρίου 1938 στο Συμβολαιογραφείο του Ι. Σαμαρά με παρουσία μαρτύρων η Αλεξάνδρα Καραμπεροπούλου το γένος Ιωάννου Παπαστεργίου, η οποία είχε μεταβιβάσει στο Σταύρο Καραμπερόπουλο, σύζυγό της «τα εκ κληρονομίας εκ του αποβιώσαντος πατρός της Ι. Παπαστεργίου νομίμως δηλωθέντα από της 27 Φεβρουαρίου 1918 εις την ανενόχλητον κατοχήν του από του Απριλίου του 1918» επειδή καταλάβαινε τις δυνάμεις της να την εγκαταλείπουν, με τη συμβολαιογραφική πράξη επισημοποίησε και αναγνώρισε αδιαφιλονίκητο κύριο και κάτοχο τον Σταύρο Καραμπερόπουλο⁶¹³. Η Αλεξάνδρα καθόταν ώρες στην καρέκλα με τα χέρια λυτά στην ποδιά της, ασάλευτη και ονειρευόταν με ανοιχτά μάτια, σαν να κρυφόβλεπε στα βάθη του είναι της την οπτασία του θανάτου, που ερχόταν σιγά-σιγά.

Μερική άποψη του Βελεστίνου το 1938, όπου διακρίνεται το Ρολόι και δεξιά το Κάτω Δημοτικό Σχολείο.

613 Ειρηνοδικείο Βελεστίνου αρ. 2552, Αρχείο Σταύρου Παπαγεωργίου.

Η ζωή συνεχιζόταν στο Βελεστίνο και είχε πολλές εναλλαγές. Ο Χρήστος Ντόντος έφευγε από το Βελεστίνο για οικογενειακούς λόγους και πουλούσε τα κτήματά του, τα οποία δημοσίευσε στην εφημερίδα για γνωστοποίηση. Ήταν ένας αγρός δέκα στρεμμάτων, δεντροφυτευμένος κοντά στο Σιδηροδρομικό Σταθμό του Βελεστίνου, άλλος αγρός δεντροφυτευμένος δέκα στρεμμάτων στην κεντρική θέση του δάσους του Βελεστίνου, *αύλαγες*⁶¹⁴, είκοσι στρεμμάτων, μια άμπελος πέντε εκ των 10 στρεμμάτων, μια οικία μεγάλη δέκα δωματίων με μαγειρείο, πλυντήριο και οικόπεδο βρισκόμενη σε κεντρική θέση της αγοράς του Βελεστίνου. Αυτά όλα τα πουλούσε αποκλείοντας τη μεσολάβηση μεσίτη⁶¹⁵.

Η περιοδεία του Βασιλιά προκάλεσε μεγάλο ενθουσιασμό και χαρά σε ολόκληρο το Θεσσαλικό κάμπο. 9 Μαΐου 1938 και στο Σιδηροδρομικό Σταθμό του Βελεστίνου, όπου σταμάτησε η αμαξοστοιχία του Άνακτα, συγκεντρώθηκαν οι κάτοικοι για να επευφημήσουν και να ευχαριστήσουν τον ηγεμόνα του Έθνους, που έδειξε κρατική μέριμνα στον παραμελημένο γεωργικό κόσμο. Η ρύθμιση των αγροτικών χρεών, η εκτέλεση μεγάλων υδραυλικών έργων, η λήψη δραστικών μέτρων, η εφαρμογή γεωργικού προγράμματος αποτελούσαν αληθινούς άθλους της κυβέρνησης του Μεταξά⁶¹⁶.

Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος ταξίδευε συχνά στην Αθήνα, τότε μόνος και τότε με την οικογένειά του. Κάποιες φορές έπαιρνε μαζί του την εγγονή του Αλεξάνδρα (Ρίτσα), στην οποία έδειχνε ξεχωριστή αγάπη, επειδή ήταν το πρώτο εγγόνι του. Κάποια φορά βιάζονταν από την πλατεία Αττικής και πήγαιναν στο σταθμό να πάρουν το τραίνο να γυρίσουν στο Βελεστίνο. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού ο Σταύρος ήταν εκφραστικός και χειμαρρώδης στο λόγο και πολύ ευχάριστος στην παρέα. Οι φίλοι Βελεστινιώτες αλλά και οι άγνωστοι επιβάτες μαζεύτηκαν στο μέρος που καθόταν εκείνος να ακούσουν τα ανέκδοτα, τα ρητά και τα αστεία του. Η μικρή ασχολούνταν με το κουλούρι και το τυρί, που της είχε αγοράσει και δεν τον ενοχλούσε καθόλου, ούτε με ερωτήσεις. Καθόταν ήσυχη και τον άκουγε. Έτσι το ταξίδι δεν το κατάλαβαν και ξαφνιάστηκαν όταν

614 *Αύλαγες* = νεραύλακες, ποτιστικά κτήματα. Σύγχρονο Ορθογραφικό Ερμηνευτικό της Ελληνικής Γλώσσας, ΟΕΕ ΑΤΛΑΣ.

615 Εφ. *Ταχυδρόμος*, 6 Μαΐου 1938.

616 Εφ. *Ταχυδρόμος*, 9 Μαΐου 1938.

Αύγουστος 1939, ο Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος δεξιά με έναν κουμπάρο του.

έφτασαν στη διασταύρωση για την Καλαμπάκα, στο Γκαζέλο. Τότε κατέβηκαν και πήραν το γάιδαρο να πάνε στο Βελεστίνο, γιατί αυτή η πορεία ήταν η χαρά της μικρής Αλεξάνδρας⁶¹⁷.

Το 1939 λειτούργησε ο «*Σύλλογος Παντοπωλών Βελεστίνου*», στον οποίο ενεγράφη ο Σταύρος Καραμπερόπουλος⁶¹⁸.

Τα πρώτα «Ρήγεια», 12 Ιουνίου 1938

Στις 21 Μαΐου 1938 ο διοικητής της υποδιοικήσεως Εθνικής Οργάνωσης Νεολαίας (ΕΟΝ) Ιωάννης Κουτσοπανάγος, συνοδευόμενος από τον αξιωματικό Νικόλαο Τσονάκα, υπασπιστή της υποδιευθύνσεως, και τον λοχίτη Νάστο περιόδευσαν τα χωριά Αερινό, Άγιο Δημήτριο, Περίβλεπτο και Κοκκίνα, όπου τακτοποίησαν σε κάθε χωριό τους σχηματισμούς της ΕΟΝ της υποδιοικήσεως Βελεστίνου. Στις 22 Μαΐου 1938 οι φαλαγγίτες και οι σκαπανείς του Βελεστίνου στα πλαίσια του εορτασμού των

617 Μαρτυρία της εγγονής Αλεξάνδρας Μητσικώστα-Μπακογιάννη.

618 Ι. Ξενάκη, *Οδηγός και Λεύκωμα Θεσσαλίας-Ηπείρου 1939-1940*, έκδοσις Β΄, Βόλος 1939, σελ. 72.

Τα γραφεία της Νεολαίας της 4ης Αυγούστου Βελεστίνου το 1938 στο Πάνω Σχολείο.

Ρηγείων κατέβαλαν προσωπική εργασία και τακτοποίησαν το χώρο του Σταδίου του Ρήγα, του μνημείου του Ρήγα και της Οικίας του για τις επικείμενες εκδηλώσεις.

Την ίδια μέρα έγιναν διαλέξεις από τον Ι. Κουτσοπανάγο και τον αιδεσιμότατο Αθανάσιο Καππή με θέμα «Ο προορισμός του ανθρώπου». Ο γιατρός της κωμόπολης του Βελεστίνου Στέργιος Ντόντος δώρησε στα γραφεία της υποδιοικήσεως δύο εικόνες, μία της Α. Μ. του βασιλέως και άλλη του κυβερνήτη Ι. Μεταξά. Ακόμη ο δικολάβος Γιαννακόπουλος προσφέρθηκε να παράσχει τις υπηρεσίες του δωρεάν για τους φαλαγγίτες και την υποδιεύθυνση Βελεστίνου⁶¹⁹.

Στο μεταξύ η Περιφερειακή Διοίκηση ΕΟΝ του νομού Λαρίσης, ενόψει των Ρηγείων, λαμβάνοντας υπόψη της την πρόταση της Υποδιοικήσεως Βελεστίνου προέβη σε ορισμένες προαγωγές κατωτέρων αξιωματούχων σύμφωνα με το άρθρο 37 του προσωρινού Οργανισμού και ονόμασε Τετράρχες τους Αθανάσιο Γιαννακόπουλο, Δημήτριο Λουκά και λοχίτες τους Παναγιώτη Παπαγεωργίου, Βασίλειο Σαββανάκη, Ζήση Νάστο, Τριαντάφυλλο Ρήγα, Δημήτριο Δήμου, Θ. Ευαγγελόπουλο και Β. Γιαννακόπουλο, οι οποίοι και τοποθετήθηκαν στις προβλεπόμενες οργανικές τους θέσεις⁶²⁰. Ακόμη, ο νομάρχης Λαρίσης στον οποίο υπαγόταν η εκπαίδευση Μαγνησίας έδωσε εντολή στο δάσκαλο Ιωάννη Κουτσοπανάγο, αρχηγό μιας ομάδας Προσκόπων του Βελεστίνου να μετατρέψει τους προσκόπους σε νεολαία της ΕΟΝ, εντολή την οποία έπρεπε να εφαρμόσει.

Σε μια συνεδρίαση των στελεχών της οργάνωσης στην οποία παρευρίσκοντο και οι Γιώργος Παπαποστόλου, Νίκος Τσονάκας, Θανάσης Γιαννακόπουλος, Γιώργης Καζάς και άλλοι, ο δάσκαλος Ιωάννης Κουτσοπανάγος έκανε την εισήγηση να δημιουργηθούν γιορτές προς τιμήν

619 Εφ. *Ταχυδρόμος*, 26 Μαΐου 1938.

620 Εφ. *Ταχυδρόμος*, 12 Ιουνίου 1938.

του εθνομάρτυρα Ρήγα Φεραίου-Βελεστινλή. Όλοι ενθουσιάστηκαν από την πρόταση εκείνη και κατά τη συζήτηση πήραν την απόφαση να ονομάσουν τις γιορτές «Τα πρώτα Ρήγεια». Όλοι συμφώνησαν και την απόφαση αυτή την ανακοίνωσαν με έγγραφο στη νομαρχία Λαρίσης. Ο νομάρχης αποδέχθηκε με ενθουσιασμό την πρόταση και συνέστησε στην ομάδα του Βελεστίνου να προχωρήσει στην οργάνωση των εορτών, έστειλε δε και σχετικό έγγραφο στην Κοινότητα Βελεστίνου να ενισχύσει με κάθε τρόπο την τέλεση των εορτών.

Συγκροτήθηκε τότε μια πολυμελής Επιτροπή με πρόεδρο τον Κ. Φλωρογούλα, Ειρηνοδίκη Βελεστίνου από τη Ρεντίνα Καρδίτσας, τον Ι. Κουτσοπανάγο, δάσκαλο Βελεστίνου από το Κάνδαλο Αρκαδίας, τον Νικόπουλο, ενωμοτάρχη Χωροφυλακής Αστυνόμο Βελεστίνου από την Αγιά Λαρίσης, τον Ι. Γκοτινάκο, πρόεδρο της Κοινότητας Βελεστίνου, τον Απ. Παραδείση, γραμματέα του Ειρηνοδικείου Βελεστίνου, τους Γ. Παπαποστόλου, Ν. Τσονάκα, Αθ. Γιαννακόπουλο, Γ. Καζά, αξιωματούχους, κατοίκους Βελεστίνου, τους Αθ. Μπομπότη και Εμ. Καραμανώλη, φαρμακοποιούς, τον Ι. Ντόντο δικολάβο, τους Στ. Καραμπερόπουλο και Παπατόλια, εμπόρους Βελεστίνου.

Η Επιτροπή ήταν πολυμελής και την εκτέλεση των εργασιών, που απαιτούνταν, ανέλαβαν οι πρόσκοποι-νεολαίοι. Με επικεφαλής τα στελέχη της νεολαίας και με την οικονομική συνδρομή της Κοινότητας έγιναν επιμελημένα έργα καθαριότητας και διαμορφώσεις χώρων στην Κοινότητα. Όλα τα υπάρχοντα ρείθρα των πεζοδρομίων ασβεστώθηκαν, τα δέντρα που υπήρχαν στους δρόμους βιάφτηκαν γαλανόλευκα και γενικά η Κοινότητα παρουσίασε πρωτοφανή γιορταστική όψη. Με απόφαση του υπουργείου Παιδείας παρατάθηκαν τα μαθήματα των γύρω σχολείων για μια εβδομάδα με την εντολή να παραστούν οι μαθητές στις γιορτές του Ρήγα⁶²¹.

Αντιπροσωπεία εκατό περίπου φαλαγγιτών της υποδιοικήσεως ΕΟΝ Βόλου με επικεφαλής τον διοικητή της υποδιοικήσεως Ιωάννη Σκοτεινιώτη και τους αξιωματούχους Θ. Σιάτρα, Ξένο, Καγιάφα, Στίγκα, Υμέναιο, Κολλιάδη, Παπασταθόπουλο και Γούλα μετέβησαν στο Βελεστίνο.

621 Δακτυλογραφημένες σημειώσεις του δασκάλου Ι. Κουτσοπανάγου, Αρχείο Δρ. Δημητρίου Καραμπερόπουλου.

Ο δάσκαλος Ι. Κουτσοπανάγος εμπνευστής της διοργάνωσης των Α΄ Ρηγείων κατά την ομιλία του το 1938 στο χώρο της προτομής του Ρήγα Βελεστινλή.

Η μετάβαση έγινε δωρεάν από τη διεύθυνση Σιδηροδρόμων Θεσσαλίας για την εξαιρετική γιορτή και συγκεντρώθηκαν φαλαγγίτες και φαλαγγίτισσες από όλο σχεδόν το νομό Λαρίσης με επικεφαλής τον Περιφερειακό Διοικητή Ιατρόν και όλους τους κατά τόπους αξιωματούχους. Επίσης μετέβη και η φιλαρμονική του Δήμου Παγασών για τη στέψη της προτομής του Ρήγα⁶²².

Κυριακή 12 Ιουνίου 1938 έγινε η επίσημη τελετή με μεγαλοπρέπεια και εξαιρετική λαμπρότητα για πρώτη φορά η καθιερωμένη ετήσια γιορτή, τα «Ρήγια», στη μνήμη του πρωτομάρτυρα και μεγάλου τέκνου του Βελεστίνου. Η κωμόπολη από το πρωί παρουσίαζε πανηγυρική όψη χάρη στο σημαιοστολισμό των σπιτιών και των καταστημάτων και τη διακόσμηση του κεντρικού δρόμου. Αρχισαν να έρχονται από τον Βόλο και τη Λάρισα με την πρωινή αμαξοστοιχία οι επίσημοι, που επρόκειτο να λάβουν μέρος στην εορτή. Τους επισήμους υποδέχονταν στο Σταθμό ο πρόεδρος της κοινότητας Ι. Γκοντινάκος με τα μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου και τα μέλη της Οργανωτικής Επιτροπής. Επίσης, με την πρωινή αμαξοστοιχία άρχισαν να καταφθάνουν τα τμήματα της Εθνικής Νεολαίας των νομών Λαρίσης και Τρικάλων με τους αρχηγούς και τους αξιωματούχους καθώς και πολλοί επισκέπτες του Βόλου, της Λαρίσας, των Τρικάλων και των άλλων θεσσαλικών πόλεων. Από τον Σιδηροδρομικό Σταθμό οι επίσημοι κατευθύνθηκαν στον Καθεδρικό Ναό, όπου τελέστηκε επίσημη δοξολογία, χοροστάουτος του Μητροπολίτου Ιωακείμ. Στη δοξολογία παρέστησαν εκ μέρους της κυβέρνησης τρεις υπουργοί οι Κ. Κοτζιάς, Ι. Δουρέντης και Αποστολίδης, από τις αρχές ο νομάρχης Τρικάλων Κατσαμπής, ο διοικητής του Β΄ Σώματος Στρατού αντιστράτηγος Σερμακέζης με

622 Εφ. *Ταχυδρόμος*, 12 Ιουνίου 1938.

τον υπασπιστή του, ο διευθυντής της Νομαρχίας Λαρίσης Βαφείδης, οι δήμαρχοι Βόλου και Λαρίσης Σπυρίδης και Αστεριάδης, ο διοικητής της Υποδιοικήσεως Χωροφυλακής Βόλου Ηλ. Πολίτης, ο επιθεωρητής Δημοτικής Εκπαίδευσης Βόλου Κοσμάς Μιχαηλίδης, ο επιθεωρητής των Θεσσαλικών Σιδηροδρόμων Ν. Τσιμόπουλος, ο περιφερειακός διοικητής της ΕΟΝ του νομού Λαρίσης Ιατρού, οι αρχές Βελεστίνου και πλήθος κόσμου. Μετά το τέλος της δοξολογίας εψάλη το «Πολυχρόνιον του Βασιλέως», η δε μάλιστα της φιλαρμονικής Βόλου ανέκρουε τον Εθνικό Ύμνο.

Από τον ναό οι επίσημοι και το πλήθος κατευθύνθηκαν στην προτομή του εθνομάρτυρα Ρήγα, όπου έγινε συγκινητική τελετή. Στην αρχή εψάλη αγιασμός και μετά ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης απηύθυνε ευχή προς τον Θεό για την ανάπαυση της ψυχής του τιμώμενου εθνικού ήρωα. Έπειτα ακολούθησε η κατάθεση στεφάνων. Πρώτος κατέθεσε εκ μέρους της κυβερνήσεως ο νομάρχης Τρικκάλων και μετά από αυτόν ο στρατηγός Σερμακέζης εκ μέρους του Β' Σώματος Στρατού. Στη συνέχεια κατέθεσαν στεφάνους ο διευθυντής της Νομαρχίας Λαρίσης, ο Δήμαρχος Λαρίσης, η Κοινότητα Βελεστίνου, η Εθνική Νεολαία του νομού και η Ένωση Συνεταιρισμών Βελεστίνου με τον Γιαννόπουλο. Μετά την κατάθεση η φαλαγγίτρια δεσποινίς Κυπριωτέλη και μια μαθήτρια του Βελεστίνου απήγγειλαν δυο ωραιότατα ποιήματα αφιερωμένα στον Ρήγα και η τελετή έληξε από τη μουσική με τον Εθνικό Ύμνο⁶²³.

Επέτειος του Μαρτυρικού θανάτου του Ρήγα Βελεστινλή, 11 Ιουνίου 1989, στον ανδριάντα του Ρήγα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, που διοργανώνονταν από τον Σύλλογο Βελεστινιωτών Αθηνών. Δεξιά ο Γιάννης Κουτσοπανάγος και αριστερά Δημ. Καραμπερόπουλος και Νίκος Καπτής.

623 Εφ. Ταχυδρόμος, 12 Ιουνίου 1938.

Από τις εκδηλώσεις των Α΄ Ρηγείων το 1938 στο Βελεστίνο.

Στις 11 το πρωί στο στάδιο του Ρήγα έγινε επιθεώρηση των τμημάτων της Εθνικής Νεολαίας και των σχολείων από τον σωματάρχη Λαρίσης και τον νομάρχη Τρικκάλων και αναγνώστηκε η ημερήσια διαταγή της ΕΟΝ. Οι εκδηλώσεις έγιναν στα αλώνια, όπου υπήρχε άλλοτε το στάδιο των αρχαίων Φερών και τον πανηγυρικό εξεφώνησε ο δάσκαλος Ι. Κουτσοπανάγος, ο οποίος αναφέρθηκε στη ζωή του Ρήγα και καταχειροκροτήθηκε από όλους⁶²⁴.

Στις 11.30 έγινε στην κεντρική οδό Βελεστίνου μπροστά στους επισήμους η παρέλαση της νεολαίας και των σχολείων. Ηγείτο η φιλαρμονική του δήμου Παγασών και των λαβάρων της νεολαίας παρήλασαν οι φαλαγγίτες της υποδιοικήσεως Βελεστίνου, τμήματα φαλαγγιτών Τρικκάλων και Λαρίσης, τμήματα φαλαγγιτών και φαλαγγιτιστών του Βόλου και τα Δημοτικά Σχολεία Βελεστίνου, Ριζομούλου, Αγ. Γεδεών, Αερινού, Σέσκουλου και Μικρού Περιβολακίου με τους δασκάλους τους Νασικά, Χινοβίδη, Σίμου και τις δασκάλες Άννα Σακελλάρη, Μαρία Σφονδυλιά, Καίτη Κανακάρη, Κατίνα Πάνου, Ευγενία Μαρούδα, Πόπη Στροφαδούρου, Παρασκευή Εμμανουήλ και Ερατώ Τράμπα.

624 Δακτυλογραφημένες σημειώσεις του δάσκαλου Ι. Κουτσοπανάγου, Αρχείο Δρ. Δημητρίου Καραμπερόπουλου.

Μετά την παρέλαση οι επίσημοι αναπαύθηκαν για λίγο στην οικία του γιατρού Γκοτινάκου και άλλοι επισκέπτες στην οικία του φαρμακοποιού Μπομπότη. Στις 12.30 οι Επίσημοι παρακάθησαν σε γεύμα που δόθηκε προς τιμήν τους από την Κοινότητα στο Δημοτικό Σχολείο Βελεστίνου. Το απόγευμα εκτελέστηκαν από τις μαθήτριες στην πλατεία του Ρήγα ελληνικοί χοροί με μεγάλη επιτυχία⁶²⁵.

Η εκδήλωση έκλεισε με μια μεγαλειώδη λαμπαδηφορία στην οποία ο λαμπαδηδρόμος άναψε το φως από το μαρμάρινο σταυρό στο σπίτι του Ρήγα, διέσχισε την κωμόπολη και το μετέφερε στο άλλο άκρο, στο λόφο της μεγάλης προτομής του Ρήγα. Εκεί άναψαν 500 φώτα από πυρσούς, που είχαν κατασκευαστεί από κονσερβοκούτια γάλατος. Ο πύρινος ποταμός διέσχισε την πόλη και κατέληξε στην Υπέρεια Κρήνη, όπου και διαλύθηκε. Ο ενθουσιασμός του πλήθους ήταν πρωτοφανής και οι εντυπώσεις που άφησαν σε όλους τα πρώτα Ρήγεια ήταν εξαιρετικές⁶²⁶.

Χάρη στα μέτρα του Μοιράρχου Πολίτη επικράτησε απόλυτη τάξη σε όλη τη διάρκεια της εορτής. Γενικά η γιορτή είχε μεγάλη επιτυχία χάρη στις προσπάθειες τόσο του προέδρου Βελεστίνου Παπαζήση, όσο και των μελών της οργανωτικής επιτροπής Αθ. Μπομπότη, Στ. Καραμπεροπούλου, Ι και Μ. Ντόντου, Δ. Πάντου και Ι. Γκοτινάκου⁶²⁷.

Το Υπουργείο Παιδείας αναγνώρισε τη σημασία της πρωτοβουλίας του δασκάλου Ι. Κουτσοπανάγου για την προβολή της εθνικής προσφοράς του Εθνομάρτυρα Ρήγα και την τέλεση των πρώτων «Ρηγείων» και στις 26 Ιανουαρίου του 1939 του απένειμε τιμητική διάκριση, μεγαλύτερο

Οι δάσκαλοι Μ. Σφονδυλιά, Γ. Νασίκας, Κ. Κανακάρη, Αν. Σακελλάρη, Ιωαν. Κουτσοπανάγος με τον σχετικό χαιρετισμό της 4ης Αυγούστου στο Πάνω Σχολείο Βελεστίνου το 1938.

625 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Ιουνίου 1938.

626 Δακτυλογραφημένες σημειώσεις του δασκάλου Ι. Κουτσοπανάγου, *ό.π.*

627 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 14 Ιουνίου 1938.

βραβείο στον κλάδο των εκπαιδευτικών. Η βράβευση έγραφε μεταξύ άλλων: «Γνωστόν ποιούμεν υμίν ότι διά ταυταρίθμου Υπουργικής πράξεως εκδοθείσης την 1^{ην} Νοεμβρίου 1938 και δημοσιευθείσης εις το υπ' αριθμ. 203 της 20-12-1938 Φ. Ε. Κ. απενεμήθη υμίν έπαινος και τιμητική διάκρισις, μετά οκτακοσιοδράχμου Γέρατος. Ο Δ/ντής Π. Ζερβός»⁶²⁸.

Βελεστίνο, Πάσχα 1938 στο εξοχικό κέντρο «Χαραυγή» Κεφαλόβρυσου.
Ν. Νιμπής λαούτο, Νικ. Παπαζήσης κλαρίνο, Ελευθέριος Κονοσπύρης βιολί.

628 Ακριβές αντίγραφο βράβευσης Ι. Κουτσοπανάγου, αρ. πρωτ. 81295/26-1-1939. Αρχείο Δρ. Δημητρίου Καραμπερόπουλου.

Βελεστίνο 1940-Κατοχή

Όπως σε όλες τις επαρχίες καταρτίστηκαν Λαϊκές Επιτροπές για τον εορτασμό της 4^{ης} Αυγούστου, έτσι και στο Βελεστίνο από τις 25 Ιουλίου εκδηλώθηκε ενθουσιασμός του λαού και συγκεντρώσεις ανθρώπων κάθε κοινωνικής τάξης και επαγγέλματος⁶²⁹. Με μεγάλη επιβλητικότητα γιορτάστηκε στην κωμόπολη η 4^η Αυγούστου 1940, η 4^η επέτειος της ιστορικής μεταβολής της 4^{ης} Αυγούστου. Στην επιτυχία της γιορτής συνετέλεσε κατά πολύ και η συμμετοχή της ΕΟΝ (Εθνική Οργάνωση

Ο Βελεστινώτης στρατιώτης Ιππικού Ιωάννης Κ. Γκαρέλιας, 3 Μαρτίου 1940, στο 3^ο Σύνταγμα Ιππικού Σερρών.

629 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 25 Ιουλίου 1940.

Νεολαίας) και ιδίως της δυνάμεως του Ανεμοπορικού Κέντρου⁶³⁰ της ΕΟΝ. Για την καλή οργάνωση της γιορτής εργάστηκαν ο πρόεδρος της Κοινότητας Ιωάννης Γκοτινάκος, ο διοικητής της ΕΟΝ, Δ. Πάντος, ο οποίος εξεφώνησε τον πανηγυρικό της ημέρας και τα μέλη της Λαϊκής Επιτροπής. Μετά την εκδήλωση οι φαλαγγίτες και οι φαλαγγίτισσες του Ανεμοπορικού Κέντρου παρακάθησαν σε κοινό γεύμα με πολλούς κατοίκους της κωμόπολης. Η όλη εκδήλωση έκλεισε το βράδυ με το λαϊκό γλέντι που έγινε μέχρι τις πρωινές ώρες⁶³¹.

Την περίοδο του θέρους του 1940 ο Διάδοχος Παύλος επισκέφθηκε τους ανθόκηπους του Βελεστίνου, εντυπωσιάστηκε πολύ και ρώτησε τον Επιθεωρητή των Σιδηροδρόμων Ν. Τσιμόπουλο, παρουσία και του Νομάρχου πώς πέτυχε τη δενδροφύτευση των σταθμών και γραμμών. Γι' αυτή τη δεντροφύτευση αργότερα το Επιτελείο βράβευσε τον Τσιμόπουλο, γιατί έγινε επιτυχημένο καμουφλάρισμα και ο εχθρός δεν κατόρθωσε να βομβαρδίσει κανένα σταθμό και κανένας στρατιώτης δεν έπαθε τίποτα κατά τη μεταφορά του στα εχθρικά σημεία⁶³².

Μαζί με τον Διάδοχο Παύλο ήταν και η πριγκίπισσα Φρειδερίκη που τον συνόδευε. Μόλις το τραίνο σταμάτησε στο σταθμό του Βελεστίνου κατέβηκε και χαιρέτησε το πλήθος, που είχε συγκεντρωθεί να τους υποδεχτεί. Ιδιαίτερα χαιρέτησε και μίλησε με τα μικρά παιδιά, που την κοίταζαν με περιέργεια για την απλή, εντυπωσιακή της εμφάνιση⁶³³.

28 Οκτωβρίου 1940 ήταν η μέρα της κήρυξης του πολέμου από τον φασίστα Μουσολίνι. Ο Ελληνικός στρατός υπέφερε στα κακοτράχαλα βουνά της Αλβανίας εκείνο το βαρύ χειμώνα με τα πολλά χιόνια. Τίποτα όμως δεν λύγισε την ψυχή τους, ούτε τα πολλά χιόνια, ούτε τα περισσότερα και εξελιγμένα όπλα του Ιταλικού στρατού του Μουσολίνι. Σε κάθε έφοδο βροντοφώναζαν «Αέρα» με την αδάμαστη ελληνική ψυχή και πολεμούσαν να μην περάσουν τα ιταλικά στρατεύματα στην Ελλάδα. Πολλοί Βελεστινιώτες πολέμησαν για τα ιερά της Πατρίδας τους.

630 Από την ΕΟΝ είχαν εκδοθεί τα ενημερωτικά βιβλιάρια «Ανεμοπορία-Εκπαίδευσις», το 1939 και «Το πρώτο μου Ανεμόπτερο», έκδ. 1940. Βλ. Παναγιώτη Ρούβαλη, «Εκδόσεις της ΕΟΝ 1939-1941», περιοδ. *Συλλογές*, τεύχ. 430, Μάιος 2021, σελ. 359-361.

631 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 7 Αυγούστου 1940.

632 Εφ. *Ταχυδρόμος*, 22 Μαρτίου 1964.

633 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

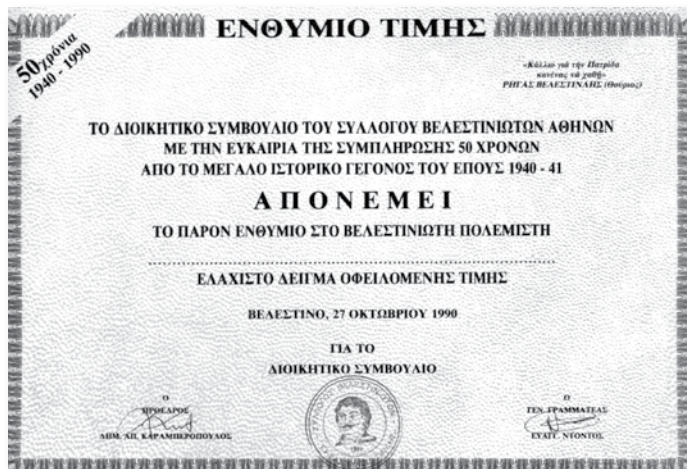
Η Αλεξάνδρα Καραμπεροπούλου με τις κόρες της μετά την κήρυξη του πολέμου πλέκουν για την «Φανέλα του Στρατιώτη».

Ο Σύλλογος Βελεστινιωτών Αθηνών έχει εκδώσει σχετικό βιβλίο⁶³⁴ και διοργάνωσε ειδική εκδήλωση (27 Οκτωβρίου 1990) με την ευκαιρία συμπλήρωσης πενήντα χρόνων 1940-1990, στην οποία τίμησε τους Βελεστινιώτες πολεμιστές, περί τα διακόσια πενήντα ονόματα, προσφέροντας τιμητική μεμβράνη ως ελάχιστο δείγμα ευγνωμοσύνης για την προσφορά τους και τα ονόματά τους έχουν καταχωριστεί στην εφημερίδα του Συλλόγου Βελεστινιωτών Αθηνών, *Φωνή του Βελεστίνου* (αρ. φυλ. 49, 1990).

Όλοι αυτοί οι πολεμιστές στα Βορειοηπειρωτικά μέρη πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους, όπου ετάχθησαν και έκαναν το καθήκον τους προς την πατρίδα. Έζησαν τραγικές καταστάσεις επί έξι μήνες και έδωσαν τον καιρό στους Συμμάχους να ετοιμαστούν για την τελική συντριβή του Άξονα. Ήταν ανάμεσα σ' αυτούς που δημιούργησαν το Έπος του 1940, τα κατορθώματα των οποίων ξάφνιασαν την ανθρωπότητα⁶³⁵. Σε κείνον τον πόλεμο οι Έλληνες άφησαν νεκρούς στα βουνά της Βορείου Ηπείρου και δεκαέξι παλικάρια του Βελεστίνου άφησαν τα κόκκαλά τους

634 Βασίλη Σαββανάκη, *Γκοροτόπι. Μνήμες και βιώματα από τα χαρακώματα του πολέμου στην Αλβανία*, επιμ. Παν. Καμηλάκη, Σύλλογος Βελεστινιωτών Αθηνών, Αθήνα 1987.

635 Εφ. *Φωνή του Βελεστίνου*, Αύγουστος-Νοέμβριος 1990.

Το «Ενθύμιον Τιμής» που προσφέρθηκε στους Βελεστινιώτες πολεμιστές του 1940-41 από τον Σύλλογο Βελεστινιωτών Αθηνών σε ειδική εκδήλωση στο Δημαρχείο Βελεστίνου, 27 Οκτωβρίου 1990.

στα αφιλόξενα βουνά, έφεραν ανάπηρους, πληγωμένους, τραυματίες που με τη δύναμη της ελληνικής ψυχής γύρισαν στα σπίτια τους ζωντανό⁶³⁶.

Στη δύσκολη περίοδο του πολέμου, στις 2 Νοεμβρίου 1940, πέθανε και ο αδελφός του Σταύρου, ο Ζήσης Καραμπερόπουλος (1865-1940) σε ηλικία 75 χρονών, με κηδεύσαντα ιερέα τον Αθ. Καππή. Το πιστοποιητικό θανάτου εξέδωσε ο γιατρός Ιωάννης Γκουτινάκος⁶³⁷. Αλλά και η Αλεξάνδρα Καραμπεροπούλου δεν ήταν καλά. Αισθανόταν τρομερή αδυναμία, σαν να είχε σπάσει μέσα της η μηχανή της ζωής, τα αυτιά της βούιζαν σαν τις λεύκες, που ο δυνατός αέρας ανάδευε τα κιτρινωμένα φύλλα. Έκλεινε τα μάτια της και δεν τα άνοιγε παρά μόνο σαν έμπαινε μέσα ο αφέντης της. Τότε μάζευε όλη τη δύναμη ζωής, που της είχε απομείνει στα μάτια της για να μπορέσει να τον αγκαλιάσει όλον με τα μάτια, που σε λίγο πια, καταλάβαινε, πως δεν θα τον έβλεπε.

Η ζωή στο Βελεστίνο συνεχιζόταν. Στις 2 Νοεμβρίου του 1941 ο Σταύρος Καραμπερόπουλος πάντρεψε την άλλη αγαπημένη του κόρη, την Παναγιώτα σε ηλικία 24 χρονών με τον συμβολαιογράφο Παναγιώτη

636 Εφ. *Φωνή του Βελεστίνου*, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1990, και Αύγουστος-Νοέμβριος 1990.

637 Βιβλίο Θανάτων Αγίου Κωνσταντίνου, πρ. 17/3 Νοεμβρίου 1940.

Η κόρη του Σταύρου Καραμπερόπουλου, Παναγιώτα, νιόπαντρη με τον συμβολαιογράφο Βελεστίνου, Παναγιώτη Δ. Παπαγεωργίου, 2 Νοεμβρίου 1941. (φωτ. Σταύρου Π. Παπαγεωργίου).

Παπαγεωργίου. Ο Παναγιώτης Παπαγεωργίου, γιος του άξιου δασκάλου Δημήτρη Παπαγεωργίου, που υπηρέτησε στο Βελεστίνο από το 1929 ως το 1934, πήρε μέρος στον πόλεμο της Αλβανίας ως Αξιωματικός του Ελληνικού στρατού. Η Παναγιώτα δραστήρια, σαν τον πατέρα της, διακρίθηκε στα δύσκολα εκείνα χρόνια της Κατοχής και του Εμφυλίου αργότερα για τη φιλανθρωπική της δράση και τιμήθηκε από την Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος. Μαζί με τη μητέρα της Αλεξάνδρα και άλλες γυναίκες, που είχε «επιστρατεύσει», έπλεκαν κάλτσες και τις έστελναν στο Μέτωπο για τους Έλληνες στρατιώτες. Πέθανε το 1987 σε ηλικία 70 ετών και ξεψύχησε στα χέρια του γιου της, Σταύρου Παπαγεωργίου. Από το γάμο τους απέκτησαν τους Δημήτριο, Σταύρο, Χαϊδούλα, Γιώργο, Αλεξάνδρα, Απόστολο και Μαρία, οι οποίοι σπούδασαν και αποκαταστάθηκαν⁶³⁸.

Ο κατοχικός πρωθυπουργός, Στρατηγός Γ. Τσολάκογλου, συνεχίζοντας τις περιοδείες στο εσωτερικό της Θεσσαλίας έφθασε στις 10 Ιουλίου του 1942 στο Βελεστίνο, στην πατρίδα του Ρήγα. Στις 11 μ.μ. με το τραίνο από το Βόλο

638 Βασ. Γιασιράνη-Κυρίτση, «Ιστορικό της εκκλησίας Κοιμήσεως της Θεοτόκου και τα ταφικά μνημεία του νεκροταφείου Βελεστίνου», *ό.π.*, σελ. 279. Μαρτυρία Σταύρου Παπαγεωργίου.

Μέρη του Βελεστίνου από την φωτογράφιση των Γερμανών το 1941

α) Τραβηγμένη από το περιοχή του σπιτιού του Καραθανάση, που είναι δίπλα στον χείμαρρο Ξηριά.

β) Η ξύλινη γέφυρα στον χείμαρρο Ξηριά με το σπίτι του Καραθανάση και το Ρολόι στο βάθος.

έφθασε στην κωμόπολη και από το Σταθμό κατευθύνθηκε στο Κοινοτικό Γραφείο, όπου τον περίμενε πλήθος κατοίκων που τον επευφήμησε ζωηρά.

Ο Πρόεδρος της Κοινότητας, ιατρός Στέργιος Ντόντος, τον υποδέχθηκε και τον προσφώνησε με τα εξής λόγια, «Κύριε Πρόεδρε, είναι

ανέκφραστος η χαρά την οποία αισθάνονται σήμερα οι Βελεστινιώται που σας βλέπουν από κοντά επισκεπτόμενον την γενέτειραν του Ρήγα. Αισθανόμεθα ιδιαίτεραν χαράν και ικανοποίησιν βλέποντες τον Πρωθυπουργόν της Ελλάδος, τον μόνο από της απελευθέρωσης της Θεσσαλίας, τιμώντα τον συμπατριώτη μας Ρήγα Βελεστινλή, του οποίου η ψυχή αυτήν την στιγμὴν υπερίπταται κατὰ το ιερόν τούτο προσκύνημα και αγκαλιά.

Την παρούσαν στιγμὴν καθ' ἣν κυβερνά την Ελλάδα η μεγάλη φυσιογνωμία Σας, ημεῖς οἱ Πανέλληνες συσπειρόμενοι γύρω από Σας και την Κυβέρνησίν Σας θα σας ακολουθήσωμεν πιστώσ στον δρόμο που χαράξατε διά την σωτηρίαν της Ελλάδος. Ιδιαιτέρως ημεῖς οἱ Βελεστινιώται, γαλουχηθέντες με την ιστορίαν της ζωῆς και του έργου του μεγάλου πατριώτου μας και Βάρδου της Ελευθερίας Ρήγα του Βελεστινλή, δηλούμεν πίστιν και αφοσίωσιν εις το ἔργον Σας».

Ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως τον διαβεβαίωσε ότι δεν ἔκανε διακρίσεις προσώπων και ότι ο κύριος σκοπός της περιοδείας του υπῆρξε «η εκπλήρωσις του καθήκοντός του προς διαφώτισιν του Ελληνικού λαοῦ εις την οδόν των πραγματικῶν συμφερόντων». Ἐπειτα μετέβη στο Μνημεῖο του Ρήγα όπου κατέθεσε στεφάνι και από εκεί επέστρεψε πάλι στο Κοινοτικό γραφεῖο, όπου του προσφέρθηκαν αναψυκτικά.

Μετά από ολιγόωρη παραμονή στο Γραφεῖο της Κοινοτήτας ο Πρωθυπουργός, ακολουθούμενος από τη συνοδεία του και σχεδόν από όλους τους κατοίκους, κατευθύνθηκε στο Σιδηροδρομικό Σταθμό όπου επιβιβάστηκε στην αμαξοστοιχία και ανεχώρησε για τα Τρίκαλα.

Πριν από την εκκίνηση της αμαξοστοιχίας ο Ἐπαρχος Βόλου Παπαδόπουλος τον αποχαιρέτησε με τον εξῆς λόγο: «Με συγκίνησιν ἀνάλογον προς τας περιστάσεις, με υπερηφάνειαν ἀνάλογον προς το γεγονός ότι η ταπεινή μου φωνή ἀκούεται προς Ὑμᾶς ὑπό την σκιάν του πρωτομάρτυρος της Ελληνικῆς ελευθερίας και με πλήρη ἐπίγνωσιν των ευθυνῶν εκ της τιμῆς δι ἣς η Ὑμετέρα Εξοχότης περιβάλλει την ἀσημότητά μου επιτρέψατέ μου κ. Πρόεδρε να σας προπέμψω ἀπερχόμενον προς συνέχισιν του ἐπιμόχθου ἔργου σας από την γενέτειραν του ἥρωος ο οποίος συμβολίζει τα πάντα. Ἐπροτίμησα τας στιγμάς αυτὰς διά να σας ἀποδώσω τον χαιρετισμόν και τας ευχὰς της περιοχῆς, ἣς την τιμὴν της διοικήσεως μοι ἀναθέσατε διότι εἴσθε ο πρῶτος Ἕλλην Πρωθυπουργός, ὅστις αυτοπροσώπως ἀποτιμάτε τον φόρον της ευγνωμοσύνης προς ἀστέρας οἶος ο Ρήγας, οἵτινες

γ) Φωτογραφία του Βελεστίνου του 1941 από τον χώρο, όπου τώρα είναι ο εκθεσιακός χώρος της Χάρτας. Διακρίνεται το ρολόι και ο Άγιος Κωνσταντίνος.

δ) Γενική εικόνα του Βελεστίνου του 1941 από την Μαγούλα Μπακάλη. Δεσπόζει το Ρολόι.

είναι προωρισμένοι να κατευθύνουν τα Έθνη παγκοσμίως προς την οδόν του πραγματικού πολιτισμού.

Οι Έλληνες δεν λησμονούμεν ποτέ ότι εις χαρακτηριστικός διά το Έθνος στιγμάς αναλάβατε ιστορικήν πρωτοβουλίαν και επωμίσθητε την τεράστιαν

ευθύνην της διατηρήσεως της Ελληνικής φυλής και της κατευθύνσεώς της εκεί όπου τα πραγματικά της συμφέροντα το επιτάσσουν.

Οι Έλληνες δεν λησμονούν ουδ' επί στιγμήν τας τεραστίας δυσχερείας εις ας το ηράκλειον έργον σας καθημερινώς προσκόπτει. Βεβαιωθήτε ότι υπέρ πάντα λαόν επί της γης ο Ελληνικός λαός έχει διαίσθησιν επ' αυτής στηριχτήτε και βαδίσατε.

Ημείς οίτινες υπηρετήσαμεν υπό τας διαταγάς σας εις ομαλάς περιστάσεις ημείς οίτινες μακράν των πολυθούρων πολιτικών προσετρέξαμεν εις την φωνήν της πατρίδος διά να μας δοθή η ευκαιρία να εκτιμηθώμεν αμοιβαίως μετά του γενναίου Ιταλικού Έθνους ημείς οι ίδιοι είμεθα και πάλιν παρόντες εις την φωνήν του Έθνους το οποίον αιμόζει εκ των αμαρτημάτων του παρελθόντος, φωνήν της οποίας την συνισταμένην αποτελούν αι κατευθύνσεις σας. Η περιοδεία σας εις την περιοχήν μου έσχεν ως αποτέλεσμα να σας αποδείξη ότι δεν βαδίζετε μόνος. Ηγείσθε και έπονται πολλοί. Αι φάλαγγές μας καθημερινώς πυκνούνται και καθημερινώς με μείζονα ανδροπρέπειαν και ανωτεροβουλίαν δεν διακρίνομεν τίποτε άλλο παρά τέρμα της πορείας μας αυτής την σωτηριάν της φυλής και την διατήρησιν της Πατρίδος. Προχωρήσατε εις το έργον Σας. Καθημερινώς και περισσότεροι διαμοιράζονται την αναλογούσαν μερίδα εκ του καθήκοντος προς την φυλήν»⁶³⁹.

Στην αρχή της χρονιάς του 1943 ο γιατρός, που είδε την Αλεξάνδρα, την βρήκε πολύ χειρότερα από πριν και συνέστησε στον Σταύρο Καραμπερόπουλο να την πάνε σε Κλινική του Βόλου, όπως και έγινε. Η Αλεξάνδρα Καραμπεροπούλου νοσηλεύτηκε στην Κλινική του Χαρμάνη στο Βόλο, στην οδό Ογλ. Όμως, στις 13 Φεβρουαρίου 1943 τα μάτια της θόλωσαν σαν να πέρασε ένα σύννεφο ψηλά, ένας αχνός από πάνω και απέμειναν ορθάνοιχτα, στυλωμένα στο πρόσωπο του Σταύρου και των παιδιών της. Η αδύνατη καρδιά της, οι δύσκολες συνθήκες δεν την βοήθησαν να ζήσει και πέθανε σε ηλικία 56 χρονών, με μια γαλήνια έκφραση στο πρόσωπο και ευχαριστημένη αφού έδωσε την τελευταία συμβουλή στο γιο της Απόστολο και την ευχή της, να πάρει για νύφη την Ασημίνα Μπομπότη, κόρη του Δημητρίου Αντ. Μπομπότη, βαρελοποιό⁶⁴⁰. Το πλήγμα στην οικογένεια ήταν πολύ μεγάλο. Ο οικογενειακός γιατρός και φίλος τους Στέρ-

639 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 11 Ιουλίου 1942.

640 Μαρτυρία Αλεξάνδρας Μητσικώστα-Μπακογιάννη.

Η γιαγιά Αλεξάνδρα Καραμπερόπουλου απεβίωσε το 1943 σε ηλικία 56 ετών.

γιος Ντόντος πήγε στο Βόλο, πιστοποίησε το θάνατο και η σορός της μεταφέρθηκε στο Βελεστίνο, όπου κηδεύτηκε από τον ιερέα Αθανάσιο Καππή μέσα σε βαρύ πένθος⁶⁴¹. «Δεύτε τελευταίον ασπασμόν» είπε με την τρεμουλιαστή δυνατή φωνή του, που ανέβηκε πάνω στο θόλο με τους φεγγίτες, ξανάπεσε κάτω και φτεροκόπησε πάνω από τα κεφάλια των ανθρώπων. Την έθαψαν στο νέο τμήμα, κοντά σε ένα χωμάτινο σωρό με αγριολούλουδα. Το απορριγμένο χώμα ξανασκέπασε τον λάκο και τα ριγμένα λουλούδια από την οικογένεια τρεμόπαιζαν στον άνεμο. Τα μάτια πονούσαν από τον άνεμο, τη σκόνη και από τα δάκρυα, που δεν είχαν χύσει. Έξω από την πόρτα του σπιτιού του Σταύρου Καραμπερόπουλου

ήταν ακόμα τα κομμάτια του σπασμένου πιάτου, σαν τα συντρίμια από τη ζωή της Αλεξάνδρας. Η ζωή ήταν ένα ποτάμι που κυλούσε και τώρα ο Σταύρος Καραμπερόπουλος ζούσε σε συννεφιασμένες νύχτες, χωρίς το φεγγάρι της ψυχής του. Θλιβερό το γεροντικό του κλάμα, που δεν ήλπιζε για ήλιο και ξαστέρωμα παρά για θάνατο.

Καθώς βάδιζε έβλεπε το ρολόι του Αγίου Κωνσταντίνου, που σήμαινε το χρόνο των ανθρώπων και τον οριοθετούσε. Σκεπτόταν πως τα χρόνια, που πέρασαν έφθειραν το κτίσμα. Πάλιωσε και αυτό. Οι τοίχοι του είχαν ραγίσει, οι σοβάδες είχαν ξεφτίσει και έπεφταν, ενώ οι μικρές τρύπες των δοκαριών για τις σκαλωσιές γίνονταν φωλιές, όπου έβρισκαν καταφύγιο καλιακούδες και κερκινέκες (κερκινέζοι). Το ρολόι όμως συνέχισε να δίνει τους ήχους της μουντωμένης Κατοχικής ζωής του Βελεστίνου⁶⁴². Στις 6 Μαρτίου 1943 η λύσσα των Γερμανών ξέσπασε στο κτίσμα του ρολογιού

641 Βιβλίο Θανάτων Αγ. Κωνσταντίνου 1925-1955, 11/14 Φεβρουαρίου 1943, Ληξιαρχείο Βελεστίνου Ληξ. Πρ. Θανάτου 17/14 Φεβρουαρίου 1943. Η ηλικία της στο πιστοποιητικό γάμου και στη ληξιαρχική πράξη θανάτου δεν συμφωνεί. Γιατί αν το 1907 είναι 20 χρονών το 1943 είναι 56 και όχι 65 χρονών.

642 Μαρτυρία Αλεξάνδρας Μητσικώστα-Μπακογιάννη και Ρήγα Κ. Καραμπερόπουλου.

και μία από τις βόμβες που έριξαν από τη Μαγούλα της ΚΥΔΕΠ στην κωμόπολη χάλασε στην πρόσοψη του ρολογιού τον λατινικό αριθμό 12, ο οποίος δυστυχώς δεν αποκαταστάθηκε ποτέ.

Σε όλη την περίοδο της Κατοχής ήταν συχνές οι επιδρομές των κατακτητών στο Βελεστίνο και η φυγή των κατοίκων του στα πλησιέστερα βουνά, ρέματα και χωριά της περιοχής⁶⁴³. Στις 23 Μαρτίου, που οι Αντάρτες ανατίναξαν στη Χλόη το τραίνο της γραμμής Βόλου-Λάρισας, έκαψαν τα σπίτια του χωριού του Αγ. Γεδεών, του Ριζομύλου και του Βελεστίου. Σκοτώθηκαν ο Μακεδονομάχος Γεώργιος Μακρής σε ηλικία 80 χρονών και ο Συρταριώτης Μήτρος 50 χρονών⁶⁴⁴. Μετά ακολούθησε επιδρομή των Ιταλών στο Βελεστίνο, δολοφονία άμαχου πληθυσμού και ολοήμερος πολυβολισμός από Ιταλικό αεροπλάνο.

Αφού πέρασε ένα εξάμηνο από το θάνατο της μητέρας Αλεξάνδρας, μετά τον Δεκαπενταύγουστο, έγινε ο γάμος στον Άγιο Κωνσταντίνο του γιού της Απόστολου και της Ασημίνας Μπομπότη, κόρης του Δημητρίου Αντ. Μπομπότη, τηρώντας την υπόσχεσή τους προς την Αλεξάνδρα Καραμπεροπούλου. Όμως, η καινούρια νύφη δεν χάρηκε τα καλά της οικογένειας Καραμπερόπουλου. Λίγες μέρες αργότερα έγινε η πυρπόληση του Βελεστίου και δεν έμεινε τίποτα όρθιο. Από το γάμο αυτό γεννήθηκαν τρία παιδιά, ο Σταύρος το 1944, ο Δημήτριος το 1945 και η Αλεξάνδρα το 1949⁶⁴⁵.

643 Για να ενημερώνονται οι κάτοικοι του Βελεστίου για την έλευση των στρατιωτικών αυτοκινήτων των κατακτητών είχε οργανωθεί ομάδα παιδιών, που συνεχώς παρακολουθούσαν την κίνηση του δρόμου Βόλου-Λάρισας από τον Άγιο Χαράλαμπο, λόγω της δυνατότητας από εκεί να έχουν την σχετική ορατότητα. Έτσι, τα παιδιά που εναλλάσσονταν κάθε δυο-τρεις ώρες μπορούσαν να βλέπουν την γερμανική φάλαγγα στο δρόμο Βόλου-Λάρισας και τότε χτυπούσαν την καμπάνα μία φορά. Αν η φάλαγγα συνέχιζε για Βόλο ή Λάρισα χτυπούσαν δύο φορές και αν έστριβε προς το Βελεστίνο χτυπούσαν τρεις φορές. Έτσι ειδοποιούνταν οι κάτοικοι για την έλευση των γερμανικών στρατευμάτων στο Βελεστίνο. Πληροφορία Ρήγα Κ. Καραμπερόπουλου, που τότε ήταν έξι-επτά ετών (14 Νοεμβρίου 2021).

644 Εφ. *Φωνή του Βελεστίου*, Μάρτιος-Απρίλιος 1990.

645 Βασ. Γιασιράνη-Κυρίτση, «Το Ιστορικό της εκκλησίας Κοίμησης της Θεοτόκου και τα ταφικά μνημεία του νεκροταφείου Βελεστίου», *Υπέρεια*, τόμ. 3, *Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας»*, (Βελεστίνο 1997), Αθήνα 2002, σελ. 249-329. Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

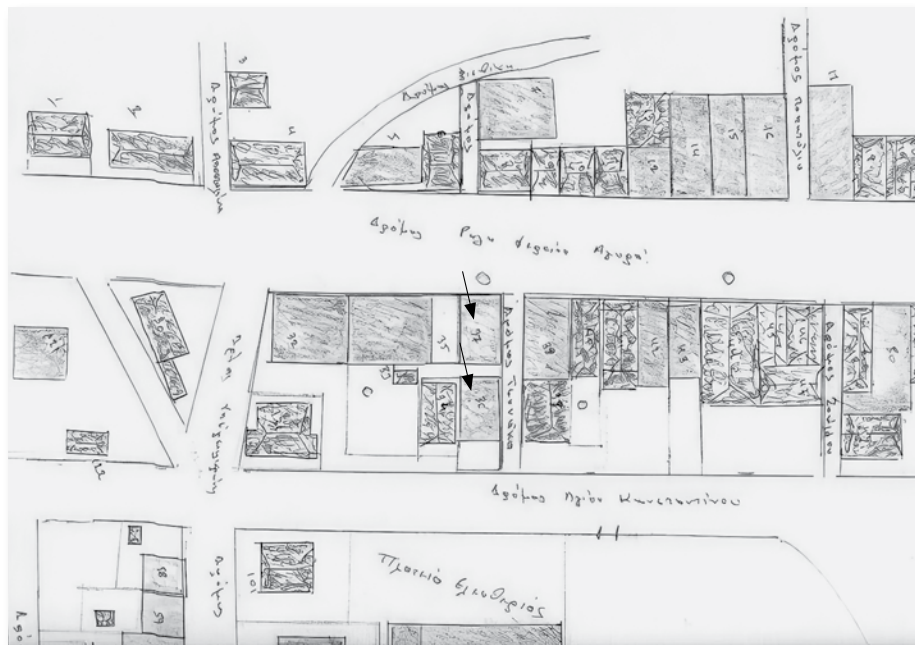
Ακολούθησε η μεγάλη μάχη στο δάσος του Βελεστίου, τον Σεπτέμβριο του 1943, όπου συνέλαβε ο ΕΛΑΣ τον Ιταλό Στρατηγό με Αξίω-

Η οικογένεια του Δημητρίου Αντ. Μπομπότη με την σύζυγό του Ελένη (το γένος Γούλα από το Νταμπιγλι-Χλόη Βελεστίου), της οποίας την πρώτη κόρη Ασημίνα (1921-2015) ήθελε η γιαγιά Αλεξάνδρα Καραμπεροπούλου ως νύφη για τον γιο της Απόστολο, αφήνοντας μάλιστα πριν από τον θάνατό της το 1943 την σχετική εντολή να την ζητήσουν. Τα αδέρφια της Ασημίνας κατά ηλικία ήταν Αντώνης, Στέφανος, Αλέκος, Στέλλιος και Στέλλα.

ματικούς και οπλίτες. Την επόμενη της μάχης επέδραμαν οι Γερμανοί και πυρπόλησαν σπίτια, καταστήματα, αποθήκες, βιοτεχνίες⁶⁴⁶. Ήταν η 11 Σεπτεμβρίου του 1943, όταν «*φάλαγγα λυσσασμένων Ες-Ες κατευθυνόμενη από Λάρισα στο Βόλο σταμάτησε στο Βελεστίνο και έδειξε την παλληκαριά της καίγοντας τα πάντα και σκοτώνοντας όσους βρήκε μπροστά της*».

646 Εφ. *Πρώτη*, 16 Δεκεμβρίου 2000. Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου. Μια καταγραφή των πυρποληθέντων καταστημάτων και οικιών του Βελεστίου έχει γίνει από τον Γεώργιο Σιουμουρέκη, εργασία, που θα πρέπει να εκδοθεί ως μια συμβολή στην Τοπική Ιστορία μας.

Σχεδιάγραμμα του κεντρικού δρόμου-αγοράς του Βελεστίνου με τα καμένα κτίρια από τα στρατεύματα Κατοχής. Τα με αριθμό 36 και 37 είναι του Σταύρου Καραμπερόπουλου, οικία και κατάστημα που πυρπολήθηκαν, καθώς και το απέναντι με αριθμό 39 οινομαγειρείο του Τσονάκα. (Σχεδιάγραμμα του κ. Γιώργου Σιουμουρέκη, που ευγενώς παραχωρήθηκε για την έκδοση).

Εκατοντάδες οικήματα παραδόθηκαν στις φλόγες. Μύλοι, παλιά αρχοντικά των Κουντούρη, Μπατακόγια, Μπομπότη, Ντόντου, Καραμπερόπουλου και άλλων πυρπολήθηκαν με μανία. Το Κοινοτικό Κατάστημα, το Ειρηνοδικείο και περίπου 40 καταστήματα έγιναν παρανάλωμα της εκδίκησης του Γερμανού κατακτητή⁶⁴⁷. Μόνο το Ειρηνοδικείο άφησαν γιατί είχαν σημειώσει πάνω στον τοίχο με Γερμανικά γράμματα και δεν επιχείρησαν καθόλου να το κάψουν⁶⁴⁸. Οι Γερμανοί έβαζαν παντού φωτιά με μανία άκρατη. Κάποια στιγμή έφτασαν στο κατάστημα του Σταύρου Καραμπερόπουλου, προσπάθησαν λυσσαλέα να σπάσουν την αμπαρωμένη πόρτα να μπουν μέσα και να ρίξουν πετρέλαιο. Συνάντησαν

647 Νίτσας Κολιού, *Άγνωστες πτυχές Κατοχής και Αντίστασης 1941-44*, Βόλος 1985, τόμ. Β', σελ. 935.

648 Μαρτυρία Μιχάλη Τσούρικα.

όμως εμπόδια και απελπισμένοι συνέχισαν στο επόμενο μαγαζί, που ήταν πρόχειρα ασφαλισμένο. Λίγο όμως αργότερα κάποια συγγενής, που δούλευε κάποτε στον Σταύρο, καιροφυλακτούσε και επειδή ήξερε το μαγαζί βρήκε τρόπο από την πίσω πόρτα να ρίξει φωτιά μέσα και να λαμπαδιάσει και αυτό μαζί με τα άλλα της αγοράς. Η συγγενική κακία είχε νικήσει την οργή των κατακτητών⁶⁴⁹.

Ήταν μια νύχτα ζεστή με έναν αέρα που μύριζε καμμένη γη. Οι κάτοικοι στέκονταν χαμένοι στην παραζάλη και έβλεπαν να καίγονται τα μαγαζιά σαν λαμπάδα. Πετούσαν νερά, καθάριζαν τον τόπο γύρω να μην επεκταθεί περισσότερο η φωτιά, αλλά ο αέρας ήταν δυνατός και η φωτιά ολοένα φούντωνε. Μια καπνιά υγρή έκαιγε και χτυπούσε τους ιδιοκτήτες στο πρόσωπο. Φωνές ακούγονταν από παντού αλλά ο Σταύρος Καραμπερόπουλος ριγμένος στη φωτιά πάλευε να περισώσει ότι μπορούσε. Ύστερα αποκαμωμένος ακουμπώντας την πλάτη σε κάποιον τοίχο έκλαιγε σαν μικρό παιδί. «Πάει καταστραφήκαμε, κόπος πενήντα χρόνων χάθηκε» μουρμούριζε με σβησμένη φωνή και σαν υπνωτισμένος κοίταζε το σπίτι του να χάνεται ζωσμένο στις κόκκινες γλώσσες.

Η σκεπή έτριζε σαν νάχε το σπίτι ψυχή και του έβγαине. Οι σκελετοί από τα ράφια σωριάζονταν με πάταγο και οι φλόγες κατάπιναν τα πάντα. Κατάπιναν τα ψηλά μαδέρια, την ξυλεία, τη φωλιά των πουλιών, την ψυχή της Αλεξάνδρας, το μόχθο του Σταύρου. Με το ξημέρωμα ο αέρας σταμάτησε και σώθηκε το πίσω μέρος του τετραγώνου, προς την εκκλησία. Τα μαγαζιά μαύρα, κάπνιζαν και ο κόσμος ήταν όλος εκεί ξεφτισμένη παρουσία⁶⁵⁰.

Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος κοίταζε τους τοίχους, που είχαν απομείνει και τους σωρούς των καρβουνιασμένων αντικειμένων. Χωμένος στα αποκαΐδια έψαχνε κάτι πολύτιμο, που θα τον έσωζε έστω και την ύστατη στιγμή. Ξαφνικά τα μαυρισμένα από την καπνιά δάχτυλά του ψαχούλεψαν κάτι γνώριμο. Βρήκε τα μασούρια των κερμάτων, υπολείμματα του θησαυρού του. Ήταν τα «φυσέκια» που ετοιμάζε για την Τράπεζα και που σε αυτή την κρίσιμη ώρα τα χρησιμοποίησε ως μαγιά

649 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου. Την πληροφορία αυτή την έμαθε η οικογένεια τα τελευταία χρόνια.

650 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου και Αλεξάνδρας Μητσικόστα-Μπακογιάννη.

πουλώντας τα με το ζύγι σαν μέταλλο για να πάρει χρήματα. Από την Υπέρεια ερχόταν η πρωινή δροσιά του Σεπτεμβρίου και η μυρωδιά της ατμόσφαιρας μύριζε τρόμο. Οι Γερμανοί φεύγοντας άφησαν έναν τόπο ρημαδιό και αφανισμένες οικογένειες⁶⁵¹.

Μετά την 11 Σεπτεμβρίου ο Σταύρος Καραμπερόπουλος με την οικογένειά του εγκαταστάθηκαν σε κάποια χαμόσπιτα που είχαν για τους εργάτες στην περιοχή Τσουκαλάδικο⁶⁵². Όλοι οι κάτοικοι έζησαν δύσκολα, βίωσαν επώδυνες καταστάσεις και η καθημερινότητα ήταν δύσκολος αγώνας για επιβίωση. Λίγοι ασχολούνταν με τη γεωργία, υπήρχαν πολλοί ακτήμονες και εργάτες, που ασφυκτιούσαν στους μύλους για λίγο αλεύρι και ζητιάνευαν στην αγορά για ένα κομμάτι ψωμί.

Στους νερόμυλους του Βελεστίνου γινόταν καθημερινό παζάρι από ανθρώπους, που κουβαλούσαν σιτάρι ή καλαμπόκι για άλεσμα από όλα τα χωριά του κάμπου. Οι νερόμυλοι των αδελφών Πάντου, Παπαγιώτου, Τσουμπέκου, Πολύζου, αδελφών Παπαστεργίου, Μπαλαμώτη, Σιουμουρέκη-Κονοσπύρη εξυπηρέτησαν, διευκόλυναν, έσωσαν ανθρώπους, αγρότες και μη, με τη λειτουργία τους σε εικοσιτετράωρη βάση. Την κατάσταση της πείνας έσωσε η λίμνη Κάρλα με τα ψάρια της. Καθημερινά πωλούνταν στην αγορά μεγάλες ποσότητες ψαριών «μπίζια» και «πλατίτσες», που είχαν πολλά αγκάθια (τα καλά ψάρια τα έπαιρναν οι Γερμανοί), ωστόσο έσωσαν πολλές ανθρώπινες ζωές⁶⁵³. Τα όνειρα των κατοίκων εξανεμίστηκαν και οι καρδιές τους μαράζωσαν.

Με το μνημόσυνο της γυναίκας του Αλεξάνδρας, που ετοιμάζε ο Σταύρος Καραμπερόπουλος την Κυριακή, ετοιμάζε και το μνημόσυνο

Εικόνα της αγοράς του Βελεστίνου μετά το κάψιμό της κατά την Κατοχή.

651 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

652 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

653 Βασ. Κ. Καραμπερόπουλου, «Γεγονότα που σημάδεψαν το Βελεστίνο στην Κατοχή», εφ. *Η Θεσσαλία*, 19 Οκτωβρίου 2003.

Εικόνα της αγοράς του Βελεστίνου μετά το κάψιμο από τους κατακτητές το 1943.

της ψυχής του. Είχε μείνει σχεδόν χωρίς χρήματα, χωρίς τίποτε και από αυτά που είχε δανείσει στον κουμπάρο του τον Σκρέτα και στον Ματσάγγο, λόγω της επικρατούσας κατάστασης, τα έχασε όλα και πήρε μόνο ένα ντενεκέ λάδι, ίσα για να μπορούν να ζήσουν⁶⁵⁴.

Λίγες μέρες αργότερα, στις 29 Σεπτεμβρίου 1943, διετέθη το ποσό των 20 εκατομμυρίων για τους αναξιοπαθούντες κατοίκους, το οποίο βέβαια ήταν ανεπαρκές αφού οι πυροπαθείς υπολογίζονταν σε 280 περίπου οικογένειες και για την ανακούφισή τους χρειαζόνταν περισσότερα χρήματα, για να αντιμετωπίσουν τις πρώτες ανάγκες⁶⁵⁵.

Τα χρήματα αυτά ήταν σταγόνα στον ωκεανό της απελπισίας τους και ζήτησαν μεγαλύτερη ενίσχυση για να αντιμετωπίσουν τις πρώτες τους ανάγκες⁶⁵⁶. Η φρονίδα της πολιτείας δεν σταμάτησε και με τις δυνάμεις, που είχε βοηθούσε τους πυροπαθείς αγροτικούς πληθυσμούς.

Στις 14 Δεκεμβρίου 1943 η Κεντρική Υπηρεσία Διαχείρισεως Εγγωρρίου Σίτου (ΚΥΔΕΣ) του υπουργείου Γεωργίας έστειλε 28.000 περίπου μέτρα υφάσματα (αλατζάδες και ντριλλια) για τις οικογένειες των περιφερειών του Αλμυρού και Βελεστίνου. Το σχετικό έγγραφο καθόριζε το ύφασμα αυτό να διατεθεί σε 3.500 οικογένειες της περιφέρειας Αλμυρού και σε 500 οικογένειες της περιφέρειας Βελεστίνου με αναλογία επτά μέτρων σε κάθε οικογένεια και εντελώς δωρεάν⁶⁵⁷.

654 Μαρτυρία Σταύρου Μητσιώστα.

655 Εφ. *Τύπος του Βόλου*, 29 Σεπτεμβρίου 1943.

656 Εφ. *Τύπος του Βόλου*, 30 Σεπτεμβρίου 1943.

657 Εφ. *Τύπος του Βόλου*, 14 Δεκεμβρίου 1943.

Βελεσίνο 1944⁶⁵⁸

Το Βελεσίνο, όντας σιδηροδρομικός κόμβος στο Θεσσαλικό κάμπο, έδινε αφορμές για συμπλοκές με τους Γερμανούς, οι οποίοι ήθελαν τον έλεγχο των επιχειρήσεων. Θύματα υπήρχαν συχνά και όταν ακόμη δεν γίνονταν συμπλοκές, για ασήμαντες αιτίες σκότωναν όποιον βρισκόταν μπροστά τους.

Στις 16 Μαρτίου του 1944 σκοτώθηκε από τους Γερμανούς ο Ευστάθιος Χατζηνευσταθιάδης, 45 χρονών, εργατικός, που τον κήδεψε ο ιερέας Αθανάσιος Καππής. Στις 9 Απριλίου ο Αθανάσιος Κατάκαλος, γεροντάκι αόμματο 70 χρονών, που είχε χάσει το φως του πέφτοντας σε μια ασβεσταριά και τον περιποιόταν η νοικάρισσά του. Εκείνη την ημέρα κουβαλούσε καλαμποκές και τις πήγαινε στο σπίτι του. Άτυχος όμως έπεσε πάνω στους Γερμανούς που ερχόταν από το Σιδηροδρομικό Σταθμό και τον εκτέλεσαν εν ψυχρώ. Οι δικοί του από το φόβο τους γιατί δεν μπορούσαν να κυκλοφορήσουν και να του φτιάξουν κάσα, τον έβαλαν σε τέσσερα σανίδια και τον μετέφεραν στο νεκροταφείο της Κοίμησης.

Το Μνημείο της Εθνικής Αντίστασης στο Βελεσίνο έργο του γλύπτη εκ Λάφκου Πηλίου καταγόμενου Θανάση Φάμπα, (1922-2011), εγκαινιάστηκε το 1989, επί δημαρχίας Δημ. Καζά.

658 Στην εφημερίδα *Τύπος του Βόλου*, υπάρχουν ελάχιστα γεγονότα αφορώντα το Βελεσίνο.

Στις 25 Απριλίου του 1944 ο Ευάγγελος Σόρογκας του Νικολάου, παλικαράκι 17 χρονών, γανωτής στο επάγγελμα, πήγαινε για το κτήμα του στον Άγιο Αθανάσιο και έπεσε πάνω στους Γερμανούς. Τον σκότωσαν χωρίς να του πουν τίποτα. Στις 9 Μαΐου του 1944 ο κτηματίας Κων/νος Μπαντέκας, ηλικίας 65 χρονών πήγαινε, για το χωράφι του και έπεσε πάνω στους Γερμανούς. Εκτελέστηκε αμέσως⁶⁵⁹. Στις 21 Μαΐου του 1944 ο Τριαντάφυλλος Καραμπερόπουλος, ο γιος του Σταύρου, βρισκόμενος στο Βόλο, επειδή ήταν σε δύσκολη κατάσταση από πολιτικής πλευράς, έστειλε στην εφημερίδα *Τύπος του Βόλου*, που ήταν η κοινή έκδοση των εφημερίδων *Θεσσαλίας* και *Ταχυδρόμου*, μια επιστολή στην οποία διευκρίνιζε κάποια γεγονότα. Η επιστολή έγραφε τα εξής:

«Μόλις ιδρύθη το ΕΑΜ, κατά τον Μάρτιον του 1943 στην περιφέρεια Βελεστίνου και λόγω του ότι είχα Εθνικές και πατριωτικές ιδέες συνελήφθην δύο φορές από τους αντάρτες και έμεινα κρατούμενος περί τις 15 ημέρες.

Μόλις με άφησαν ελεύθερο με ωργάνωσαν στην ΕΠΟΝ λόγω του ότι εγώ δεν ειργαζόμην με ικανοποιητικά αποτελέσματα έπεσα σε δυσμένεια των υπευθύνων και έμεινα στο περιθώριο. Κατά τον Νοέμβριο του 1943 με ειδοποίησαν να αναλάβω την επιμελητείαν του Εφεδρ. ΕΛΑΣ Βελεστίνου και λόγω της ασκουμένης τρομοκρατίας εδέχθην να αναλάβω διότι η ζωή μου ήταν επισφαλής. Κατά τον Φεβρουάριον του 1944 με ωργάνωσαν στο ΚΚΕ (διότι μου είπαν «δεν μπορείς να είσαι επιμελητής χωρίς να είσαι στο ΚΚΕ») Η δράσις μου είναι εις το ότι εισέπραττα τις μηνιαίες συνδρομές του Εφεδρικού ΕΛΑΣ και ό,τι μας χορηγούσε η ΕΤΑ, το έκαμα διανομήν εις τα μέλη του Εφεδρικού ΕΛΑΣ. Κατ' αρχάς το ΕΑΜ όλοι το χαρακτήρισαν για Εθνική οργάνωση, αλλά πολύ γρήγορα όλος ο κόσμος εκατάλαβε ότι πίσω από το ΕΑΜ κρύπτεται ο κομμουνισμός (τρομοκρατία). Σας γνωρίζω ότι τα 90% του πληθυσμού ιδιαίτερα του κάμπου είναι Εθνικόφρονες αλλά δεν μπορούν να εκδηλωθούν λόγω των μυστηριωδών εξαφανίσεων και της τρομοκρατίας. Επειδή ήμουν οργανωμένος στο Εφεδρικό ΕΛΑΣ συνελήφθην από τις Ελληνικές Αντικομμουνιστικές Ομάδες (ΕΑΟ), γενομένων δε ανακρίσεων και αποδειχθέντος ότι εκβιαστικώς εργαζόμουν στο ΕΑΜ αφέθην ελεύθερος.

659 Βιβλίο Θανάτων του Αγίου Κωνσταντίνου και μαρτυρία Βαΐου Ν. Κολοκοτρώνη.

Λαέ της Θεσσαλίας, η οργάνωσις ΕΑΟ είναι πραγματική Ελληνική, που ενδιαφέρεται για την πραγματική λευτεριά μας. Η δε περιποίησις που έτυχα κατά το διάστημα της κρατήσεώς μου, ήταν τόσο άριστη και ενθαρρυντική διότι έπεσα σε χέρια πραγματικών Ελλήνων και των οποίων ο σκοπός των είναι η απονομή της δικαιοσύνης για να λυτρωθή ο Ελληνικός Λαός από την Κομμουνιστική καταπίεση»⁶⁶⁰.

Τελικά ο Τριαντάφυλλος, όταν η Οργάνωση του ΕΑΜ τον πήγαν σε ένα χωριό του Πηλίου και επρόκειτο να τον εκτελέσουν, σώθηκε διότι η καλή του τύχη το έφερε ώστε ένας από τους φρουρούς του να είναι γνωστός από τα χρόνια φοίτησης στην Εμπορική Σχολή Βόλου και τον ενημέρωσε για το σχέδιο της Οργάνωσης. Ο Τριαντάφυλλος τελικά βρήκε τρόπο να διαφύγει και σώθηκε και τις δυο φορές⁶⁶¹.

Η μάχη της 1 Αυγούστου 1944 και ο φόβος των αντιποίνων των Γερμανών υποχρέωσε την οικογένεια Καραμπερόπουλου να εγκαταλείψει μαζί με τους άλλους κατοίκους για μια φορά ακόμη τα σπίτια τους και να βρίσκει καταφύγιο στην ύπαιθρο. Μπουλούκια έφευγαν στα γύρω υψώματα της Μαλούκας, στα αμπέλια και προς το Αερινό. Μετά την αναχώρηση των Γερμανών επέστρεφαν πάλι και περίμεναν με αγωνία το σινιάλο της φυγάδευσης. Ήταν ένα «παιχνίδι», που ήταν υποχρεωμένοι να το παίζουν. Ήταν η τρίτη φορά που το Βελεστίνο ερημωνόταν και οι περιουσίες των κατοίκων αφήνονταν στο έλεος του κατακτητή.

Αυτήν την περίοδο ο Τριαντάφυλλος είχε προβλήματα με μια ομάδα ανταρτών και έτσι τον Δεκαπενταύγουστο του 1944 η οικογένεια Σταύρου Καραμπερόπουλου βρέθηκε στο Βόλο, όπου γεννήθηκε ο γιος του Απόστολου, ο Σταύρος. Έπειτα μόλις ησύχασαν τα πράγματα επέστρεψαν στο Βελεστίνο και εγκαταστάθηκαν πάλι, όπως παλιά, στον «Πύργο». Εκεί η οικογένεια αντιμετώπισε πολλά προβλήματα, όπως βέβαια και οι άλλοι κάτοικοι, και ένα από αυτά ήταν οι κοριοί, οι ψείρες και τα κουνούπια. Ευτυχώς η πολιτεία μετά την απελευθέρωση φρόντισε και με τους ψεκασμούς σώθηκαν οι κάτοικοι τουλάχιστον από τα ζώφια αυτά, καθώς και από την ελονοσία.

660 Εφ. *Τύπος του Βόλου*, 24 Μαΐου 1944.

661 Μαρτυρία Δημητρίου Καραμπερόπουλου.

Με την επιστροφή τους στο Βελεστίνο η σκέψη του Σταύρου Καραμπερόπουλου ήταν πώς να αντικαταστήσει και πάλι το παντοπωλείο, που τώρα το άνοιξε απέναντι σε δικό του οίκημα στην Αγορά. Για το νέο ξεκίνημα πούλησε ακόμη και τα φλουριά της Αλεξάνδρας και με την ικανή διαχείριση κατόρθωσε να μαζέψει κάποια χρήματα και να φτιάξει δύο λίρες. Αυτές βέβαια τις έδωσε για να αγοράσει εμπόρευμα και να γεμίσει όσο μπορούσε το μαγαζί του με τις δυσκολίες της περιόδου εκείνης⁶⁶². Η καθημερινότητα ήταν αδύνατον να κλείσει τους κατοίκους στα σπίτια τους. Έπρεπε να ζήσουν και να δουλέψουν διακινδυνεύοντας τη ζωή τους. Οι Γερμανικές Μεραρχίες αποσύρονταν από τις κωμοπόλεις, που ήταν σκορπισμένες και ανασυντάχθηκαν στα μεγάλα κέντρα για την οπισθοχώρηση⁶⁶³.

Βελεστίνο 1945

Οι μέρες του 1945 κύλησαν με την προσπάθεια των κατοίκων να ανασυγκροτηθούν και να δημιουργήσουν πάλι τις κατεστραμμένες περιουσίες τους. Οι πυροπαθείς Βελεστινιώτες διαμαρτύρονταν για την αδυναμία της Πολιτείας να βοηθήσει. Ήταν όμως και άλλες περιοχές, η Αγχίαλος, η Κερασιά, η Δράκια στο Πήλιο, που είχαν υποστεί το ίδιο ολέθριο αποτέλεσμα της Γερμανικής Κατοχής. Το Κράτος έκανε ό,τι μπορούσε και η «Ούντρα»⁶⁶⁴ έστειλε ρούχα και τρόφιμα στους αγροτικούς πληθυσμούς.

8 Ιουλίου του 1945. Απόγευμα Κυριακής και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΠΕ. (Εθνική Πατριωτική Ένωση) ο Αν. Γκλαβάνης,

662 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

663 Βασίλη Κ. Καραμπερόπουλου, «Ο Γολγοθάς μιας εποχής», εφ. *Η Θεσσαλία*, 15 Αυγούστου 1999.

664 Ούντρα, UNRRA=United Nations Relief and Rehabilitation Administration, (Οργανισμός Περίθαλψης και Αποκατάστασης των Ηνωμένων Εθνών) ήταν ένας διεθνής οργανισμός, που ιδρύθηκε το 1943, έπαυσε τη δράση το 1947. Ο σκοπός του ήταν να «μεριμνά για τη διαχείριση των μέτρων περίθαλψης των θυμάτων πολέμου σε κάθε μέρος υπό τον έλεγχο κάθε έθνους των Ηνωμένων Εθνών σε τομείς όπως η σίτιση, τα καύσιμα, η ένδυση, η παροχή καταφυγίου και άλλες βασικές ανάγκες, όπως η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη». Από το 1948 η Αμερικανική συμμετοχή αντικαταστάθηκε από το σχέδιο Μάρσαλ.

Δαμ. Μαριόλης, Γ. Μπέλιας, Χρ. Σοφιάδης, Ζήσης και Χατζημητροφάνης εξέδραμαν με αυτοκίνητο στο Βελεστίνο, όπου οι κάτοικοι τους επιφύλαξαν θερμή υποδοχή. Συναντήθηκαν με την προσωρινή Διοικητική Επιτροπή της Εθνικής Πατριωτικής Ένωσης (ΕΠΕ) και έδωσαν τις δέουσες οδηγίες για την εκλογή του Διοικητικού Συμβουλίου και τα μελλοντικά σχέδια της οργάνωσης.

Μαζεύτηκαν πολλοί κάτοικοι σε μια μεγάλη συγκέντρωση στην οποία μίλησαν ο Μαριόλης και ο Μπέλιας, που όμως διακόπτονταν ο λόγος τους συνεχώς από ζητωκραυγές για την Εθνική Πατριωτική Ένωση και τη Μεγάλη Ελλάδα. Βράδιασε όταν τελείωσαν τα χειροκροτήματα και οι χαιρετούρες και η Επιτροπή ευχαριστημένη και με τις καλύτερες εντυπώσεις επέστρεψε στο Βόλο⁶⁶⁵.

Στις 20 Αυγούστου του 1945 πράγματι τα μέλη της Εθνικής Πατριωτικής Ένωσης (ΕΠΕ) του Βελεστίνου συνήλθαν σε γενική συνέλευση και εξέλεξαν το νέο Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο αποτελούνταν από τους Στ. Ντόντο πρόεδρο, Τρ. Στ. Καραμπερόπουλο γενικό γραμματέα και Δ. Δακόπουλο, Κ. Βισβίκη, Γ. Πανάγου μέλη της ΕΠΕ⁶⁶⁶.

Η ιδεολογική διαφωνία των κατοίκων και οι εχθροπραξίες συνεχίστηκαν. Οι μεν χρησιμοποιούσαν την εφημερίδα *Αναγέννηση* και μέσω

Μέρος του Βελεστίνου με τον πύργο, τα χαμόσπιτα, τις γιαγιάδες στις αυλόπορτες και τα κάρα να περνούν στους δρόμους, σε χαρακτηριστικό με μολύβι του εξ Αγίου Γεωργίου Νηλείας Πηλίου καταγόμενου γλύπτη Νικόλα, δημοσιευμένο στην *Φιλολογική Πρωτοχρονιά* του 1950.

665 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 10 Ιουλίου 1945.

666 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 21 Αυγούστου 1945.

των δημοσιευμάτων περνούσαν τα μηνύματά τους, οι δε την εφημερίδα *Η Θεσσαλία*. Έτσι ένας Βελεστινιώτης αγανακτισμένος με τα σχόλια της εφημερίδας *Αναγέννηση*⁶⁶⁷ έγραψε στις 22 Σεπτεμβρίου 1945 την εξής επιστολή στην εφημερίδα *Η Θεσσαλία*, με την παράκληση να τη δημοσιεύσει προς «*αποκατάστασιν της αληθείας όσον αφορά το αποτέλεσμα των εκλογών του Γεωργικού Συνεταιρισμού Βελεστίνου, στις 21 Σεπτεμβρίου. Οι Εαμοκομμουνισταί της περιφέρειάς μας είναι τόσο λιγοστοί, ώστε δεν ετόλμησαν να καταρτίσουν δικό τους ψηφοδέλτιο, αλλά με διαβολές κατώρθωσαν να διασπάσουν την Εθνικόφρονα παράταξιν. Έτσι οι Εθνικισταί έφτιαζαν δύο ψηφοδέλτια και στα δύο έβαλαν πρόσωπα που θέλουν και μπορούν να εργαστούν διά το γενικό συμφέρον.*

*Κατά τας αρχαιρεσίας επέτυχε το ψηφοδέλτιο του Εθνικιστού Αχ. Μακρή, τον οποίον οι κουκουέδες θέλουν τώρα σώνει και καλά να τον παρουσιάσουν για δικό τους. Ο Μακρής όμως είναι βέρος πατριώτης υπερ Εθνικιστής. Μεθ' υπολήψεως ένας Βελεστινιώτης»*⁶⁶⁸.

Φυλάκιο στο ύψωμα «Μνήματα» του Βελεστίνου, απομεινάρι από τον εμφύλιο πόλεμο του 1945-1949.

667 Στη γενόμενη έρευνα δεν βρέθηκε κείμενο που αφορούσε το Βελεστίνo.

668 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 22 Σεπτεμβρίου 1945.

Βελεστίνο 1946

Οι κάτοικοι του Βελεστίνου βρίσκονταν σε δεινή θέση. Την 1 Μαρτίου 1946 Επιτροπή Πυροπαθών Επαγγελματιών και Βιοτεχνών Βελεστίνου υπέβαλε στον νομάρχη εκτενές υπόμνημα, που αναφερόταν στην οικονομική τους κατάσταση. Οι πυροπαθείς κάτοικοι ζητούσαν να τους χορηγηθεί ξυλεία, για την ανοικοδόμηση των πυρποληθέντων καταστημάτων και των κατοικιών τους. Ο νομάρχης τους υποσχέθηκε να ενεργήσει «δεόντως» και ότι σύντομα επρόκειτο να επισκεφθεί τις περιφέρειες Βελεστίνου και Αλμυρού να μελετήσει τις πραγματικές ανάγκες των κωμοπόλεων αυτών⁶⁶⁹.

Η 25 Μαρτίου του 1946, η επέτειος της Εθνικής Παλιγγενεσίας, γιορτάστηκε με εξαιρετική λαμπρότητα στην κωμόπολη και με εκδηλώσεις ασυνήθιστου πατριωτικού παλμού. Όλος ο λαός του Βελεστίνου και των περιχώρων συμμετείχε στον εορτασμό με αφάνταστο ενθουσιασμό. Στο Μητροπολιτικό ναό Αγίου Κωνσταντίνου έγινε δοξολογία, στην οποία παραβρέθηκαν όλες οι Αρχές, ο λαός και τα σχολεία. Μετά το τέλος της δοξολογίας ο πρόεδρος της κοινότητας Στέργιος Ντόντος εξεφώνησε τον πανηγυρικό της ημέρας τονίζοντας τη σημασία της εορτής και τους αγώνες των λίγων Ελλήνων του 1821, οι οποίοι ελευθέρωσαν την Ελλάδα από τον τουρκικό ζυγό.

Μετά τη δοξολογία έγινε κατάθεση στεφάνων στο ηρώο των Πεσόντων κατά τους πολέμους. Στεφάνια κατέθεσαν η Κοινότητα Βελεστίνου, η Ένωση Παλαιών Πολεμιστών, το Αστικό σχολείο, το Δημοτικό Σχολείο και οι Εθνικιστικές Οργανώσεις. Έπειτα, μαθητές και μαθήτριες απήγγειλαν ποιήματα της ένδοξης περιόδου του 1821 και έψαλλαν πατριωτικά τραγούδια. Η εκδήλωση έκλεισε με τον Εθνικό Ύμνο και αμέσως μετά ακολούθησε παρέλαση των μαθητών μπροστά από τους επισήμους. Στο τέλος ο πρόεδρος της Κοινότητας και οι κοινοτικοί σύμβουλοι δεξιώθηκαν τις αρχές και πλήθος κόσμος στο Κοινοτικό Κατάστημα, όπου προσφέρθηκαν αναψυκτικά και στους μαθητές λουκούμια.

Το απόγευμα, σύμφωνα με το πρόγραμμα, έγινε γιορτή στο χώρο του Ρήγα, όπου κατατέθηκαν στέφανοι στο Μνημείο. Κατά την κατάθεση οι

669 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 2 Μαρτίου 1946.

μαθητές απήγγειλαν ποιήματα και έψαλαν άσματα εμπνευσμένα από το έργο του μεγάλου τέκνου του Βελεστίνου, του Ρήγα Βελεστινλή. Από κει λαός και Αρχές μετέβησαν στο χώρο, όπου υπήρχε παλιό κτίσμα του Σπιτιού του Ρήγα. Εκεί ο διευθυντής του Αστικού Σχολείου Κώστας Ζείκος μίλησε για τη ζωή και το έργο του Ρήγα και καταχειροκροτήθηκε. Ακολούθησε χορός των μαθητών και άλλων νέων με εθνικές ενδυμασίες στην πλατεία Ρήγα Φεραίου μέχρι το απόγευμα, οι οποίοι χειροκροτήθηκαν θερμά από το πλήθος. Η όλη γιορτή έκλεισε με λαμπαδηφορία των μαθητών μέσα από την κεντρική πλατεία της κωμόπολης⁶⁷⁰.

Ο καιρός περνούσε, η μοναξιά του Σταύρου Καραμπερόπουλου μεγάλωνε αλλά δεν λύγιζε. Άντεχε και ο ίδιος σκεπτόταν μέχρι τότε. Συχνά κατέβαινε στο Βόλο και έκανε τα απαραίτητα εφόδια για το μαγαζί, που δούλευε τώρα με τον γιο του Απόστολο. Μια φορά, καθώς γύριζε με το ταξί του Μπάιλα στο Βελεστίνο, το 1946, καθώς ήταν αφηρημένος και σκεπτόταν την τύχη της κόρης του Κυριακής (Κικής) κτύπησε το χέρι του στον αγκώνα. Σκληρός και ψύχραιμος όπως ήταν γύρισε πίσω στο Βόλο και επισκέφτηκε τον πρακτικό γιατρό ονομαζόμενο «Βλάχο» στα Παλαιά. Ο «Βλάχος» ήταν ένα είδος πρακτικού γιατρού, που θεράπευε τον κόσμο από τους πόνους, από τα βγαλσίματα και τα σπασίματα των χεριών και των ποδιών, τα πεσίματα και σπασίματα της σπονδυλικής στήλης και του αφαλού και άλλες παρόμοιες παθήσεις. Ονομαζόταν Γεώργιος Μακρής, γεννήθηκε στη Χρούπιστα της Μακεδονίας από αρχοντική οικογένεια, αλλά κανείς δεν τον ήξερε έτσι. Ήταν γνωστός σε όλους με την επωνυμία ο «Βλάχος μάρμπα Γιώργης». Γύρω από το όνομά του από πολλά χρόνια είχε δημιουργηθεί ένας θρύλος που κυκλοφορούσε σε κάθε γωνιά της Θεσσαλικής γης, από το καλλιμάρμαρο μέγαρο ως την ταπεινή καλύβα.

Χάρη δε στη θεραπευτική ικανότητά του η φήμη του είχε εξαπλωθεί και πέρα των Καμβουνίων ορέων και του Ολύμπου. Ήταν ένας μεγάλος άνδρας με αμφίεση Βλάχικη. Τα σπινθηροβόλα σταχτιά μάτια του έδιναν την απέραντη καλοσύνη και αγαθότητα και από τα σπασμένα του δόντια έβγαιναν λέξεις και ξεφύτρωναν φράσεις ασυνήθιστες γιατί ο Βλάχος ήταν εντελώς αγράμματος αλλά εξελιγμένος στη συμπεριφορά

670 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 28 Μαρτίου 1946.

και τους τρόπους. Ήταν παντρεμένος και είχε πέντε παιδιά, δύο αγόρια και τρία κορίτσια, τα οποία για να τα ζήσει και να τα μεγαλώσει δούλευε τότε καροτσέρης στο μύλο του Ζαρζάμπα, πότε καθαριστής δρόμων ή σταύλων, πότε έκανε τον γιατρό. Είχε 46 χρόνια στο Βόλο και υπηρετούσε τον κόσμο, τον γιάτρευε και εκτελούσε το καθήκον του με πίστη και αφοσίωση. Έμενε σε ένα σπίτι του παλιού και ευτυχημένου καιρού του Βόλου με την εξωτερική σκάλα, το χαγιάτι και την απαραίτητη αυλή με τα πολλά λουλούδια. Ήταν ακριβώς απέναντι από το καφενείο του Δαλούκα και πάνω δεξιά της αγοράς των Παλαιών. Από όλο το μεγάλο σπίτι ο Βλάχος κρατούσε μόνο ένα δωμάτιο φτωχό και ταπεινό με λιτή και απέριττη επίπλωση: Ένα σανιδοκρέβατο, ένα τραπεζάκι με λίγα αντικείμενα, λίγα κάδρα στον τοίχο που έδειχναν το καλλιτεχνικό του γούστο και στη γωνία του δωματίου μερικές κουβέρτες στοιβαγμένες.

Στην Αγορά του Βελεστίνου το 1946. Καθιστοί: Απόστολος Παπατόλιας, Ι. Τσούτσιος (με τη φουστανέλα), Νίκος Τριανταφυλλόπουλος. Ορθοί: Γ. Καζάς, Γ. Ντόντος του Στεργίου, Μήτσος Ντόντος.

Τη θεραπευτική την είχε μάθει από τον παππού του Ιωάννη Μακρή ή Περδίκη, αλλά ήξερε πολλά και ο πατέρας του Νικόλαος Μακρής. Το γιατρικό του ήταν το τσίπουρο. Με αυτό γιάτρευε και θεράπευε. Καμιά φορά μεταχειριζόταν για μασάζ και λάδι. Αυτά και τα χέρια του ήταν

η τέχνη του. Άλλοτε τον καλούσαν από όλα τα χωριά του Πηλίου και του κάμπου. Τώρα όμως η ηλικία του δεν του επέτρεπε να ταξιδεύει στο Βελεστίνο, στο Γκερλί, στο Ριζόμυλο, Χατζόμπασι και στα χωριά της Λαρίσης⁶⁷¹.

Αυτός με τη φλογερή αλλά ξεθυμασμένη πια από τα χρόνια μυστικοπάθεια εκτέλεσε το καθήκον του, του έβαλε το χέρι στη θέση του, τον απάλλαξε από τους δυνατούς πόνους, κουβέντιασαν για τις οικογενειακές τους πίκρες, για τα παιδιά τους και την επιθυμία τους για ήσυχα και ειρηνικά γηρατειά. Ύστερα του έφτιαξε έναν επίδεσμο σαν γύψο και ο Σταύρος Καραμπερόπουλος πήρε το δρόμο του γυρισμού. Ο πόνος της ψυχής του γινόταν μεγαλύτερος με τον πόνο του σώματος, γιατί πια είχε μεγαλώσει και κάποιες φορές λύγιζε σαν άνθρωπος⁶⁷².

Έργα αποκατάστασης

Μάρτιος του 1947 και οι πυροπαθείς του Βελεστίνου παρέμεναν ακόμη άστεγοι. Ωστόσο, από τον προϊστάμενο της Υπηρεσίας Στεγάσεως ανακοινώθηκε ότι, επιτέλους, στις 24 του τρέχοντος μηνός επρόκειτο να γίνει δημοπρασία για την ανάληψη του έργου στεγάσεως των πυροπαθών του Βελεστίνου και των Φαρσάλων. Ήδη οι κάτοικοι είχαν πληροφορηθεί ότι παρόμοια δημοπρασία έγινε στα Κανάλια, για να αρχίσουν τα έργα στεγάσεως μέσα στο Μάρτιο⁶⁷³.

Είχε φθάσει 20 Φεβρουαρίου του 1948 και οι συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων ήταν άθλιες από κάθε άποψη. Από πολύ καιρό οι εργασίες ανοικοδόμησης των οικιών για τη στέγαση των πυροπαθών και πολεμοπαθών κατοίκων του Βελεστίνου και της περιφέρειας είχαν διακοπεί από έλλειψη πιστώσεων.

Ο υπουργός Ανοικοδομήσεως, Εμμ. Παπαδογιάννης (1889-1971) υποσχέθηκε ότι μόλις δοθούν πιστώσεις, η περιφέρεια αυτή και ιδιαίτερα το Βελεστίνο επρόκειτο να έχει την πρώτη προτίμηση, γιατί είχε μεγάλη

671 Εφ. *Λαϊκή Φωνή*, 21, 22 και 23 Σεπτεμβρίου 1930.

672 Μαρτυρία Σταύρου Μητσικώστα.

673 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 16 Μαρτίου 1947.

ανάγκη στέγασης και φυσικά λόγω της ιδιάζουσας και ξεχωριστής θέσης του από κάθε άποψη και λόγω του ότι από την υπάρχουσα μικρή πίστωση τα έργα αφορούσαν μόνο τη στέγαση των ανταρτοπλήκτων. Αυτά τα έργα βέβαια δεν είχαν εκτελεστεί μέχρι τώρα αν και η περιφέρεια του Βελεστίνου θεωρούνταν κέντρο ασφαλείας των ανταρτοπλήκτων και πολλές οικογένειες από αυτούς είχαν εγκατασταθεί από καιρό κάτω από τις χειρότερες συνθήκες στέγασης και η πίστωση εξαντλήθηκε χωρίς ολοκλήρωση των έργων.

Δεν εκπληρώθηκε, όμως, πλήρως ο σκοπός για τον οποίο διατέθηκαν οι πιστώσεις, γιατί διαπιστώθηκε ότι για τη στέγαση των ανταρτοπλήκτων επισκευάστηκαν κτίρια ατόμων, που δεν είχαν άμεση ανάγκη στέγασης, αλλά μάλλον μεγάλο όφελος από την επισκευή των σπιτιών τους χωρίς κανένα έξοδο. Επίσης, κατασκευάστηκαν και παραπήγματα, τα οποία αμέσως μετά την επιστροφή των κατοίκων στα σπίτια τους, ήταν άχρηστα και απαιτούσαν νέες δαπάνες για τη διάλυση και τη μετακόμιση του υλικού. Έτσι, οι πυροπαθείς και οι πολεμοπαθείς κάτοικοι μαζί με τους

Δύο μικρά δωμάτια είχε η οικία, που αποκαλούνταν «πυρήνας», για την αποκατάσταση των πολεμοπαθών και πυροπαθών. Χρηματοδοτούνταν από το υπουργείο Ανοικοδομήσεως μέσω του αμερικανικού Σχεδίου Μάρσαλ. Στο Βελεστίνo όλα αυτά τα σπίτια, που είχαν ανεγερθεί, καταστράφηκαν κατά το σεισμό του 1957. Εδώ επισκευασμένη οικία «πυρήνα» από τα Κάτω Πορόια Σερρών του κ. Θεόδωρο Τυμπανίδη, που το διατήρησε στη μνήμη του πατέρα του (προσωπική επικοινωνία, Μάιος 2021).

ανταρτόπληκτους, που ζούσαν κάτω από αφόρητες και προβληματικές συνθήκες παρακάλεσαν να τους δοθούν μεγαλύτερες πιστώσεις για τη συνέχιση των μόνιμων εργασιών ανοικοδόμησης της περιφέρειας Βελεστίνου και οι κατασκευαζόμενες οικίες (ονομάστηκαν «πυρήνες» και είχαν δύο δωμάτια) να χρησιμοποιηθούν για τη στέγαση «κατά μεν το ήμισυ των οικογενειών των δικαιουμένων μόνιμου στεγάσεως και κατά το έτερον ήμισυ διά την προσωρινήν στέγασιν οικογενειών ανταρτοπλήκτων», δηλαδή με μια πίστωση να συντελεστούν δυο αγαθά. Το θέμα της στέγασης ήταν πολύ σοβαρό και όλοι κάτοικοι ήθελαν να πιστέψουν ότι οι αρμόδιοι κατέβαλαν κάθε δυνατή προσπάθεια για την επιβαλλόμενη και αρμόζουσα λύση του προβλήματος, για να ικανοποιήσουν όλους και ιδιαίτερα τους γεωργοκτηνοτρόφους άστεγους, των οποίων τα δεινά ήταν γνωστά σε όλους⁶⁷⁴.

Στις 14 Μαΐου 1948 ο Νομάρχης Γ. Παπαδάκος με τον βουλευτή Ν. Αντωνόπουλο μετέβησαν στο Βελεστίνο για να εξετάσουν οι ίδιοι επιτόπια και να επιλύσουν τα ζητήματα της ανοικοδόμησης της κωμόπολης. Τα αποτελέσματα από τις γενόμενες εργασίες ήταν ικανοποιητικά και ο Νομάρχης εξέφρασε την ικανοποίησή του⁶⁷⁵.

28 Αυγούστου του 1948. Η ανοικοδόμηση του Βελεστίνου είχε αρχίσει προ πολλού και οι στεγασμένοι πολεμοπαθείς γνωρίζοντας την επικρατούσα έκρυθμη κατάσταση ήταν ευχαριστημένοι αν και οι κατασκευασμένες οικίες τους ήταν ημιτελείς. Όμως υπήρχε ακόμη αστέγαστη μια μεγάλη μερίδα κατοίκων, ήταν η μερίδα αυτή που δεν είχε οικόπεδα. Αντιπρόσωποι έστειλαν υπομνήματα προς τους αρμόδιους φορείς, ζήτησαν λύση, οι τοπικές Αρχές πρότειναν και υπέδειξαν μέτρα, αλλά όμως τελείωνε ο Αύγουστος και μέτρα δεν ελήφθησαν. Το Γραφείο Ανοικοδόμησης του Βόλου πληροφόρησε τους Βελεστινιώτες ότι έγιναν ενέργειες από το Υπουργείο και αποφασίστηκε η απαλλοτρίωση ορισμένων κτημάτων για να χρησιμοποιηθούν ως οικόπεδα στα οποία επρόκειτο να κτιστούν οικίες για τους δικαιουμένους άστεγους. Όμως τίποτα δεν έγινε από αυτά και ο χρόνος περνούσε. Βέβαια ήταν γνωστή η θέληση και ο αγώνας, που κατέβαλε η κυβέρνηση για την ανοικοδόμηση και

674 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 20 Φεβρουαρίου 1948. Το κείμενο υπογράφει ο Α. Μ.

675 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 15 Μαΐου 1948.

ανόρθωση της χώρας και πόσο επιθυμούσε να σταματήσουν τα δεινά των πολεμοπαθών. Την γνώριζαν και οι πολεμοπαθείς της περιφέρειας, οι οποίοι παρακάλεσαν όσους μπορούσαν από τη θέση που είχαν να σταθούν αρωγοί των αστέγων και να καταβάλουν κάθε προσπάθεια ώστε να λυθεί το δυνατόν ταχύτερα το φλέγον ζήτημα των οικοπέδων είτε με απαλλοτρίωση ιδιωτικών οικοπέδων είτε με χορήγηση Κοινοτικών οικοπέδων⁶⁷⁶.

Στο Βελεστίνο υπηρετούσαν αυτήν την εποχή δύο γιατροί: Ο Στέργιος Ντόντος και ο Ιωάννης Γκοτινάκος. Ωστόσο, επειδή οι συνθήκες διαβίωσης ήταν δύσκολες, από το 1947 ο γιατρός Στ. Ντόντος το απόγευμα κατέβαινε στο Βόλο και το πρωί της άλλης μέρας επέστρεφε στο Βελεστίνο. Όμως, από τις αρχές Μαρτίου του 1948 άρχισε το ίδιο και ο άλλος γιατρός, ο Ιωάννης Γκοτινάκος, με αποτέλεσμα από το απόγευμα έως το πρωί της άλλης μέρας η κωμόπολη να μένει χωρίς γιατρό. Ήταν 7 Απριλίου και η απουσία των γιατρών συνεχιζόταν. Οι κάτοικοι κινδύνευαν, αν συνέβαινε κανένα απρόοπτο γεγονός ή κανένα σοβαρό επεισόδιο, γιατί δεν υπήρχε κανείς να δώσει την απαραίτητη ιατροφαρμακευτική

Οι ιατροί του Βελεστίνου, που ήταν σε προηγούμενα χρόνια και πρόεδροι της Κοινότητας Βελεστίνου, Ιωάννης Κοντινάκος και Στέργιος Ντόντος μπροστά στο Αγροτικό Ιατρείο Βελεστίνου, ο χώρος του οποίου μετά την δημιουργία του Κέντρου Υγείας Βελεστίνου το 1986, χρησιμοποιήθηκε από το νεοϊδρυθέν το 1987 Μουσείο Γεωργικών Εργαλείων Βελεστίνου ως αποθήκη των εργαλείων.

676 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 29 Αυγούστου 1948. Το κείμενο υπογράφει ο Α. Μ.

περίθαλψη. Παρόμοιο φόβο είχαν και οι κάτοικοι των γύρω περιοχών και αντιμετώπιζαν το ίδιο σοβαρό πρόβλημα. Έτσι έπρεπε να βρουν τρόπο να διευθετήσουν γρήγορα το θέμα και να προλάβουν τα «απευκταία»⁶⁷⁷.

Με πρωτοβουλία της Επιτροπής, η οποία αποτελούνταν από τον Εμμανουήλ Λαρετζάκη, Αγρονόμο Φερών, τον Αιδεσιμώτατο ιερέα Αθανάσιο Καππή, τον δικηγόρο Αθανάσιο Γιαννακόπουλο, τις κυρίες Μάχη Ηρ. Χατζάκου, Μαρίας Τριανταφυλλοπούλου και Ευαγγελίας Ευαγ. Ντόντου διενεργήθη, 28 Αυγούστου 1948, έρανος υπέρ των τραυματιών πολέμου. Συγκεντρώθηκε από τον έρανο το ποσό των 1.600.000 δραχμών, με το οποίο η Επιτροπή αγόρασε εκατό πετσέτες προσώπου, εκατό ζεύγη κάλτσες, εκατό μανδήλια ρινός, διακόσια πακέτα τσιγάρα και εκατό γλυκά (πάστες), τα οποία διένειμαν σε εκατό τραυματίες, που νοσηλεύονταν στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Βόλου. Η πράξη αυτή της Επιτροπής ήταν μια ακόμη χειρονομία άξια λόγου και επαινέθηκε από όλους τους κατοίκους⁶⁷⁸.

Διαμαρτυρία για την τιμή του σταριού, 1948

Ήταν Πέμπτη 29 Ιουλίου 1948, 10 π. μ. όταν μέσα στο προαύλιο του Δημοτικού Σχολείου συγκεντρώθηκαν τα μέλη των Γεωργικών Συνεταιρισμών της περιφέρειας Βελεστίνου. Η κίνηση αυτή έγινε με πρωτοβουλία της Ένωσης Συνεταιρισμών Βόλου και μετά από άδεια των αρμοδίων Αστυνομικών Αρχών, για να εκφράσουν την αντίθεση του σιτοπαραγωγικού κόσμου της περιφέρειας προς τα τρία τελευταίως αποφασισθέντα μέτρα της Κυβέρνησης. Τα μέτρα αυτά ήταν η πραγματοποίηση της περιορισμένης συγκέντρωσης αντί της εξευτελιστικής τιμής των 1.850 δραχμών την οκά, η διακοπή της αρτοδοτήσεως του γεωργικού κόσμου της υπαίθρου και η απαγόρευση της εξαγωγής σιτηρών σε μη σιτοπαραγωγικές περιφέρειες, τα οποία ήταν ασύμφορα⁶⁷⁹.

677 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 7 Απριλίου 1948. Το κείμενο υπογράφει ο Α. Μ.

678 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 29 Αυγούστου 1948. Το κείμενο υπογράφει ο Α. Μ.

679 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 28 Ιουλίου 1948.

Στο Βελεστίνο τη μέρα αυτή ακούστηκε έντονη φωνή διαμαρτυρίας και απόγνωσης μιας τάξης, η οποία αποτελούσε τον στυλοβάτη της Εθνικής οικονομίας του τόπου και τον κυριότερο συντελεστή της ελληνικής προόδου. Στη μεγάλη συγκέντρωση οι σιτοπαραγωγοί Βόλου και Βελεστίνου εξεδήλωσαν τη μεγάλη δυσφορία και τον βαθύτατο πόνο τους για τα τελευταία αντιαγροτικά μέτρα της Κυβέρνησης σχετικά με το ζήτημα του σίτου. Την ώρα της συγκέντρωσης όλες οι γεωργικές εργασίες στον κάμπο του Βελεστίνου και των γύρω χωριών είχαν σταματήσει και όλοι οι αγρότες έσπευσαν από παντού, από όλα τα μέρη να πάρουν μέρος στο συλλαλητήριο και να διαδηλώσουν την αξίωσή τους να επανορθωθεί η γενόμενη σε βάρος τους αδικία στο ζήτημα της τιμής του σταριού. Από νωρίς έκλεισαν όλα τα καταστήματα της κωμόπολης σε ένδειξη διαμαρτυρίας και οι αγρότες συμμετείχαν στη συγκέντρωση χωρίς την απουσία κανενός.

Πρώτος μίλησε ο Πρόεδρος της Ένωσης Συνεταιρισμών Δ. Θεοχαρίδης. Αυτός στην αρχή εξήρε τον επικό αγώνα του Στρατού στα μέτωπα της Μακεδονίας και Ηπείρου και τόνισε τη συμβολή των αγροτών στον αγώνα αυτόν, ο οποίος απέβλεπε στη διατήρηση της Ελληνικής ανεξαρτησίας. Στη συνέχεια πρότεινε την αποστολή συγχαρητηρίου τηλεγραφήματος προς τις Ένοπλες Δυνάμεις, η πρόταση αυτή έγινε δεκτή με

Συνηθισμένη εικόνα κατά την εποχή του θερισμού στο Βελεστίνο να συγκεντρώνονται ομάδες-ομάδες (μπουλούκια αποκαλούνταν) οι θεριστάδες με τα δρεπάνια, όπως στη φωτογραφία στην Προτομή του Ρήγα κατά το 1930.

ζωηρά χειροκροτήματα και τηρήθηκε ενός λεπτού σιγή στη μνήμη των Πεσόντων υπέρ Πατρίδος. Έπειτα ο Πρόεδρος Θεοχαρίδης εξήγησε με λίγα λόγια το σκοπό της συγκέντρωσης και τόνισε ότι η διαμαρτυρία των αγροτών δεν μπορούσε να συσχετιστεί με τα γνωστά συνθήματα των προδοτών του Έθνους.

Όταν τελείωσε παραχώρησε τη θέση του στον Γ. Παπατόλια, μέλος του Συνεταιρισμού Βελεστίνου, ο οποίος ανέπτυξε με λεπτομέρεια τη μεγάλη συμβολή των αγροτών στους απελευθερωτικούς αγώνες του Έθνους, την τραγική οικονομική θέση του αγροτικού κόσμου και το μέγεθος της αδικίας σε βάρος του με τις τελευταίες αποφάσεις της Κυβέρνησης, δηλαδή τη διακοπή «της αρτοδοτήσεως» και την απαγόρευση εξαγωγής σιτηρών από γεωργικά κέντρα. Είπε χαρακτηριστικά: «Ενώ ο γενναίος και ακατάβλητος στρατός μας συνεχίζει ακούρατος την σκληράν πάλην του διά την σωτηρίαν της Πατρίδος και τον θρίαμβον της Ελευθερίας και της Δημοκρατίας, και ενώ οι αγρόται, πρωτοπόροι εις την πάλην αυτήν, προσπαθούν με το όπλο στο χέρι να συντρίψουν τους εχθρούς της Πατρίδος και με το αλέτρι εις τα μετόπισθεν να εξασφαλίσουν το ψωμί του Ελληνικού λαού η Κυβέρνησις έρχεται, με μίαν σειράν αστόχων αποφάσεών της να καταφέρει θανάσιμα πλήγματα κατά της αγροτικής τάξεως. Ισχυρίζεται ότι δεν έχει χρήματα να κάμη συγκέντρωσιν σίτου με μεγαλυτέραν τιμήν. Εν τούτοις υπάρχουν χρήματα διά να δανειζώνται από τας Τράπεζας δισεκατομμύρια οι βιομήχανοι και οι μεγαλόπλουτοι.

Η Κυβέρνησις δικαιολογουμένη ότι ασκεί μίαν κοινωνικήν πολιτικήν, ορίζει εφέτος την τιμήν ασφαλείας του σίτου προς 1.850 δραχμάς, ενώ πέρυσι με πολύ μικρότερον τιμάριθμον η τιμή είχεν ορισθή προς 1.900 δραχμάς. Και καθ' ην στιγμήν το Κράτος έδωσε σπόρον εις τους γεωργούς προς 2.800 δρ. την οκάν, ζητεί τώρα να συγκεντρώση το σιτάρι με 1850 δραχμάς. Δευτέρα, επίσης ατυχής Κυβερνητική απόφασις που αποτελεί πλήγμα διά τους μικρούς γεωργούς και τους εργάτας γης είναι η διακοπή της αλευροδοτήσεως.

Τρίτον αντιαγροτικόν μέτρον της Κυβερνήσεως υπήρξεν η απαγόρευσις της εξαγωγής σιτηρών από τα γεωργικά εις τα αστικά κέντρα. Ούτω ενώ διεκόπη η αρτοδοτήσις εις 4 εκατομμύρια κατοίκους της χώρας με την δικαιολογίαν ότι διά του μέτρον αυτού θα ανατιμηθή ο σίτος προς όφελος των παραγωγών, απαγορεύθησαν ταυτοχρόνως αι εξαγωγαί και οι

αγρόται γίνονται κατ' ανάγκη θύματα των μεγαλεμπόρων. Οι τελευταίοι, αφού πάρουν το σιτάρι με χαμηλές τιμές από τους αγρότας, θα εύρουν αργότερα την ευκαιρίαν όταν δημιουργηθή ζήτησις, να το πωλήσουν ακριβά και να ωφεληθούν εις βάρος των παραγωγών. Δι' αυτό πρέπει να διατυπωθή έντονος αξίωσις προς την Κυβέρνησιν διά την αναθεώρησιν των αποφάσεών της και τον καθορισμόν της τιμής του σίτου συγκεντρώσεως προς 2.500 δραχ. την οκάν».

Στη συνέχεια μίλησε ο Ν. Παπαδανήλ του Γεωργικού Συνεταιρισμού Αγίου Γεωργίου Φερών, ο οποίος εξέθεσε με λεπτομέρειες τις σκληρές συνθήκες κάτω από τις οποίες εργάζονταν οι παραγωγοί και κατέκρινε την πολιτική του Κράτους απέναντί τους λέγοντας: «Με μύριους μόχθους προσπαθούμε να αναπτύξουμε την παραγωγή και το Κράτος μας χειρίζεται ως είλωτας. Πρέπει να αγωνιστούμε με σθένος διά να διεκδικήσωμεν τα δικάιά μας, και να εξασφαλίσωμε την συντήρησιν των οικογενειών μας».

Τέλος, ο Θεοχαρίδης εξέθεσε τις ενέργειές του στην Αθήνα, πριν τη λήψη των Κυβερνητικών αποφάσεων λέγοντας: «Με στοιχεία αδιάσειστα αι Γεωργικαί Ενώσεις απέδειξαν εις την Κυβέρνησιν ότι το κόστος του σίτου εις την Μακεδονίαν και Θράκην έφθασεν εφέτος εις τας 3.150 δραχμάς και εις την Θεσσαλίαν εις 2.650 δραχμάς και τελικώς η ορισθείσα

Σχολείο από τον Βόλο καταθέτει στεφάνια στην Προτομή του Ρήγα,
25 Μαρτίου 1948.

διακομματική Επιτροπή επρότεινε την τιμήν των 2.650 δραχμών. Αλλά η Κυβέρνησις ώρισε μίαν εξευτελιστικήν τιμήν διά το σιτάρι με την δικαιολογίαν ότι εάν ωρίζετο μεγαλύτερα τιμή θα επήρχετο πληθωρισμός. Τούτο δεν είναι αληθές διότι οι αγρόται οφείλουν 155 εκατομμύρια δραχμών εις την Αγροτικήν Τράπεζαν και το μεγαλύτερον μέρος της παραγωγής των προορίζεται διά την εξόφλησιν των χρεών των».

Ο Θεοχαρίδης παραπονέθηκε έντονα κατά των Βουλευτών, οι οποίοι δεν στάθηκαν στο πλευρό των αγροτών και αδιαφόρησαν για τα ζητήματά τους. Μέσα στο πλήθος των αγροτών, είπε, που προέρχονταν από αγροτικές περιφέρειες, μόνο εννέα είχαν το θάρρος να αντιδράσουν αποτελεσματικά κατά των αποφάσεων της Κυβέρνησης στο ζήτημα του σίτου. Και μεταξύ αυτών ήταν και ένας από την περιφέρεια, ο Ι. Κατσάνης.

Τελειώνοντας, έκανε έκκληση στους παραγωγούς να κρατήσουν το σιτάρι τους και να μην το διαθέσουν στη σημερινή χαμηλή τιμή, με τη βεβαιότητα ότι επρόκειτο έτσι να αυξηθεί και τους πληροφορούσε ότι η Ένωση αναλάμβανε τη φύλαξη των σιτηρών στις αποθήκες της. Στο τέλος ζητωκραύγασε «*υπέρ του Βασιλέως και του στρατού*». Έπειτα έγραψαν το ακόλουθο τηλεγράφημα προς την Κυβέρνηση: «*Σύμπας γεωργικός συνεταιρισμένος κόσμος περιφέρειας Βόλου-Βελεστίνου εν πανδήμω συγκεντρώσει διαμαρτυρίας εν Βελεστίνω απευθύνει Κυβέρνησιν και λοιπούς αρμοδίους υστάτην έκκλησιν απογνώσεως αξιών αναθεώρησιν αστόχων αδίκων και καταστροφικών προς τον Αγροτικόν Κόσμον προσφάτων Κυβερνητικών αποφάσεων καθορισμού τιμής σίτου δραχμάς 1.850, διενεργείας περιορισμένης συγκεντρώσεως και διακοπής αλευροδοτήσεως Αγροτικού Κόσμου. Αψηφήσαντες μέχρι τούδε μυρίους κινδύνους χάριν Εθνικής υποθέσεως, χρεωθέντες σπόρον δημοσίου με 2.900, εμπαιζόμεθα σήμερον υποχρεωμένοι παραδώσωμεν εσοδείαν μας εις εμπόρους εκμεταλλευτάς.*

Διά να εξοικονομήσωμεν στέγην εντός αστικών κέντρων προς ασφάλειαν οικογενειών μας, ωθούμεθα ήδη μοιραίως εγκαταλείνωμεν Εθνικόν συμφέρον σιτοκαλλιέργειας και αθετήσωμεν υποχρεώσεις μας προς Αγροτοτράπεζαν αδυνατούντες εξωφλήσωμεν χρέη μας εφ' όσον Κυβέρνησις αγνοεί βασικάς ανάγκας μας και αθετεί στοιχειώδεις απέναντι ημών υποχρεώσεις του Έθνους. Υπενθυμίζομεν ότι μαχηταί Πίνδου ήσαν αγρόται

μαχηταί Γράμμου είναι ωσαύτως τέκνα αγροτών. Εν ονόματι τούτων επαναλαμβάνομεν έκκλησιν μας. Αξιούμεν εφαρμοσθώσιν κατά γράμμα εισηγήσεις Διακομματικής Επιτροπής δεσμεύουσαι την Κυβέρνησιν.

Οι εκπρόσωποι των Συνεταιρισμών Βελεστίνου Αγγελής, Αγίου Γεωργίου Παναγιωτόπουλος, Αερινού Καλούδης, Περιβλέπτου Κουμουρτζής,

Πηγαίνοντας με τα μέσα της εποχής, τα κάρα, σε γάμο διπλανού χωριού.

Ουζλάρ Μπατζάκας, Μουσαφακλί Ράικος, Ριζομούλου Ζυματίκας, Στεφανοβικείου Ντελόπουλος, Χλόης Καραβασίλης, Αγίου Γεδεών Παπακυριαζής, Σέσκουλου Μουντούρης, Καναλίων Βαϊτσης, Διμινίου Τσακανίκας, Κακάβου Γεωργαλούσης. Έπονται εκατοντάδες υπογραφαί αγροτών»⁶⁸⁰.

Κατά τη διάρκεια της παναγροτικής συγκέντρωσης εξέδωσαν το ακόλουθο ψήφισμα: «Σύμπας ο συνεταιρισμένος γεωργικός κόσμος περιφέρειας Βελεστίνου-Βόλου συνελθών σήμερα εν Βελεστίνω κατόπιν προτάσεως της Ενώσεως Γεωργικών Συνεταιρισμών Βόλου, εις πάνδημον συγκέντρωσιν διαμαρτυρίας κατόπιν των τελευταίων αποφάσεων της Κυβερνήσεως περί καθορισμού της τιμής ασφαλείας του σίτου εις το ποσόν των 1850 δρ. κατ' οκάν, διενεργείας περιορισμένης εκτάσεως συγκεντρώσεως, διακοπής αρτοδοτήσεως του αγροτικού κόσμου της υπαίθρου και απαγορεύσεως εξαγωγής του σίτου εκ των παραγωγικών περιφερειών προς τα καταναλωτικά κέντρα, αφού προηγουμένως ήκουσε διαφόρους ομιλητάς εκφράσαντας την απόγνωσιν του αγροτικού κόσμου εξ αφορμής των μέτρων τούτων, άτινα θέτουσιν υπό διωγμόν και καταδικάζουσιν εις τελείαν εξαθλίωσιν το περισσότερο μοχθούν και διαρκώς δεινοπαθούν, αλλά και πλέον παραγωγικόν και αποδοτικόν και καθ' ολοκληρίας νομιμόφρον και υγιές στοιχείον της χώρας τον Έλληνα αγρότην, αποφασίζει:

1) Διαμαρτύρεται εντόνως απέναντι της Κυβερνήσεως και όλων των αρμοδίων και υπευθύνων παραγόντων της χώρας διά την μη υιοθέτησιν

680 Εφ. Η Θεσσαλία, 30 Ιουλίου 1948.

εκ μέρους της Κυβερνήσεως, παρά την υπ' αυτής αναληφθείσαν σχετικήν υποχρέωσιν, των υποδείξεων και απόψεων της ειδικώς προς τούτο συσταθείσης διακομματικής επιτροπής, αίτινες αποτελούν το πόρισμα της μελέτης του σιτικού ζητήματος εκ μέρους όλων των πολιτικών παραγόντων της χώρας και ως εκ τούτου εδέσμευσαν την Κυβέρνησιν.

2) Διαμαρτύρεται ειδικώτερον διότι διά των αποφασισθέντων μέτρων παραβιάζεται η συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της ισότητος των πολιτών απέναντι των Νόμων, διά της καθιερώσεως κατηγοριών πολιτών προνομιούχων και αδικουμένων.

3) Καταγγέλλει ενώπιον της κοινής γνώμης ολοκλήρου της χώρας τα ληφθέντα μέτρα ως αντιαγροτικά, αντιοικονομικά και αντικοινωνικά και διακηρύσσει, ότι άπαντα τα υπό της Κυβερνήσεως προς δικαιολόγησιν των ληφθέντων μέτρων προβαλλόμενα επιχειρήματα περί δήθεν κινδύνου ελλείμματος του προϋπολογισμού και δημιουργίας πληθωρισμού και καθορισμού της τιμής του σίτου εις το ποσόν των 1850 δρχ. χάριν συγκρατήσεως της τιμής και άλλων γεωργικών προϊόντων της χώρας, όπως της σταφίδος και του καπνού, είναι τελείως αβάσιμα και εστερημένα πάσης σοβαρότητος.

4) Καλεί εις συναγεμρόν τους βουλευτάς των σιτοπαραγωγικών περιφερειών, καθώς και όλον τον πολιτικόν κόσμον της χώρας και άπαντας τους υγειώς σκεπτομένους πολίτας και ζητεί από τούτους όπως τεθούν αλληλέγγυοι προς τον αγροτικόν κόσμον και υποστηρίξουν τον τίμιον και ηθικόν αγώνα του, τον οποίον διαδηλοί ότι θέλει συνεχίση διά των νομίμων μέσων μέχρι πλήρους δικαιώσεώς του.

5) Διαδηλοί ότι έκφράζει την ευγνωμοσύνην προς πάντας τους μέχρι τούδε αγωνισθέντας διά την δικαίωσιν των απόψεων του αγροτικού κόσμου, ιδία δε προς την ομάδα των Κυβερνητικών βουλευτών και ειδικώτερον τους εκ τούτων δύο Θεσσαλούς, οίτινες ευθαρσείς και συνεπείς προς το Δημόσιον αίσθημα ετάχθησαν αλληλέγγυοι των αγροτών, φθάσαντες και μέχρι δηλώσεως άρσεως της προς την κυβέρνησιν εμπιστοσύνης των εν περιπτώσει μη ικανοποιητικής επιλύσεως του σιτικού ζητήματος.

6) Εξουσιοδοτεί την Ένωσιν Γ. Συν/σμών Βόλου όπως ενεργήση την προς τους αρμοδίους κοινοποίησιν του παρόντος και προβή εις τας δεούσας ενεργείας»⁶⁸¹.

681 Εφ. Η Θεσσαλία, 30 Ιουλίου 1948.

Κατά τη συγκέντρωση επικράτησε απόλυτη τάξη και ηρεμία. Επί τόπου βέβαια είχε μεταβεί και ο Διοικητής Υποδιοικήσεως Χωροφυλακής Βόλου Φαινέκος⁶⁸².

Ακρίδες και τύφος, 1948

Σαν να μην αρκούσαν τα άλλα βάσανα των καλλιεργητών ήλθαν τον Ιούλιο του 1948 και οι ακρίδες για να προσθέσουν μία ακόμη ταλαιπωρία. Σμήνη ακρίδων επέπεσαν στις φυτείες πατάτας και λαχανικών και κατέφαγαν τους βλαστούς δημιουργώντας έτσι μεγάλες ζημιές στην παραγωγή. Μέσα στην όλη καταστροφή υπήρξε και κάτι καλό. Η γεωργική Υπηρεσία χορήγησε πρόθυμα δηλητηριασμένα πίτυρα, να τα σκορπίσουν οι παραγωγοί στα ακριδόπληκτα κτήματά τους. Πράγματι τα δολώματα αυτά ήταν αποτελεσματικά και έκαναν θραύση στις ακρίδες. Το μόνο πρόβλημα ήταν ότι υπήρχαν και μέρη που δεν ανήκαν σε κτηματίες και δεν καλλιεργούνταν, με αποτέλεσμα επειδή δεν ρίχνονταν δολώματα οι ακρίδες εκεί έβρισκαν ασφαλές καταφύγιο. Έτσι οι κτηματίες πρότειναν να φροντίσουν οι Κοινοτικές Αρχές της περιοχής του κάμπου και να σκορπίσουν οι Αγροφύλακες δολώματα σε αυτά τα μέρη, για να γενικευτεί η καταπολέμηση και οι ζημιές να περιοριστούν στο ελάχιστο⁶⁸³.

Ο τύφος παρουσιαζόταν μετά από πολέμους, πείνα και δυστυχία, συνέπεια των κακών συνθηκών διαβίωσης και δεν άργησε να έχει θύματα και στο Βελεστίνο. Παρουσιάστηκαν δυο κρούσματα στις αρχές Αυγούστου και έτσι στις 3 Αυγούστου του 1948 ο Διευθυντής του Υγειονομικού Κέντρου του Βόλου Γιώτας επισκέφθηκε με συνεργεία υπαλλήλων του Κέντρου και νοσοκόμων το Βελεστίνο. Σκοπός του ήταν να εμβολιάσει με αντιτυφικό εμβόλιο 900 περίπου κατοίκους για να μην ασθενήσουν. Η μια μέρα δεν ήταν αρκετή και συνέχισε τον αντιτυφικό εμβολιασμό και την επομένη μέρα για τους υπόλοιπους κατοίκους. Παράλληλα συνεχίστηκε και στο Βόλο στο Υγειονομικό Κέντρο ο αντιτυφικός εμβολιασμός των κατοίκων κάθε Δευτέρα και Πέμπτη⁶⁸⁴.

682 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 30 Ιουλίου 1948.

683 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 9 Ιουλίου 1948.

684 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 4 Αυγούστου 1948.

Βελεστίνο 1949 και ο θάνατος του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου

Παραμονή Πρωτοχρονιάς του 1949 και ενώ οι κάτοικοι προσπαθούσαν να ξεγελάσουν με ψευτοπράγματα τις οικογένειές τους για τον καινούριο χρόνο, μια μικρή ομάδα «συμμοριτών» έβαλε φωτιά στον αλευρόμυλο του Ανδρέα Παπαγιώτου, κοντά στο Σιδηροδρομικό Σταθμό. Επιχείρησε μάλιστα να πυρπολήσει και το υδροτριβείο αλλά η προσπάθειά τους απέτυχε, γιατί η φωτιά σβήστηκε από τους στρατιώτες, που έτρεξαν αμέσως, και τα ΜΕΑ (Μονάδες Εκτάκτου Ανάγκης). Φεύγοντες απήγαγαν και τους υπαλλήλους του μύλου, Δ. Κωστάκη 60 χρονών, και τον Χαράλαμπο αγνώστου επιθέτου, παλικαράκι 16 χρονών, που εργαζόταν εκείνη την ώρα στο μύλο⁶⁸⁵.

Το Ελληνικό κράτος αναγνωρίζοντας τις θυσίες και τα πάθη του αγροτικού πληθυσμού των τελευταίων ετών έστειλε στις 6 Φεβρουαρίου του 1949 στη Νομαρχία διπλώματα Εθνικής Ευγνωμοσύνης προς τις οικογένειες των φονευθέντων στρατιωτών υπέρ Πατρίδος. Από το Βελεστίνο ήταν οι εξής: Β. Τσιμπουκλής, Στ. Καστανάς, Δ. Κολοκοτρώνης, Ι. Πολυμερόπουλος, Ε. Κίτσος, Ι. Μανιάτης, Γ. Παπαθεοδώρου, Γ. Παπαλεμόνης, Δ. Α. Αμουντζόπουλος, Ν. Τ. Σταμούλης, Χ. Ν. Πάσχος, Φ. Σ. Χριστοδούλου, Π. Κ. Παπουτσιάς, Χ. Α. Σκουφογιάννης, Ε. Κ. Καραμουστάκης, Χ. Γ. Παπαρίζος, Ι. Ακτέογλου⁶⁸⁶.

Κουρασμένος ο Σταύρος Καραμπερόπουλος, όχι τόσο από τα χρόνια, αλλά από τις συμφορές της ζωής, με χιονισμένο το κεφάλι, άδεια την ψυχή εγκατέλειψε τη γη του Βελεστίνου για το μεγάλο ταξίδι⁶⁸⁷. Στις 22 Μαρτίου 1949, σε ηλικία 69 χρονών η ζωή του Σταύρου Καραμπερόπουλου τελείωσε και ο χρόνος ζωής σταμάτησε εκεί. Πέθανε από εγκεφαλική συμφόρηση⁶⁸⁸ δίνοντας μεγάλη θλίψη στην οικογένεια και ιδιαίτερα στον τετράχρονο εγγονό του Δημήτρη. Ο μικρός τον έφαχνε καθισμένος

685 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 4 Ιανουαρίου 1949.

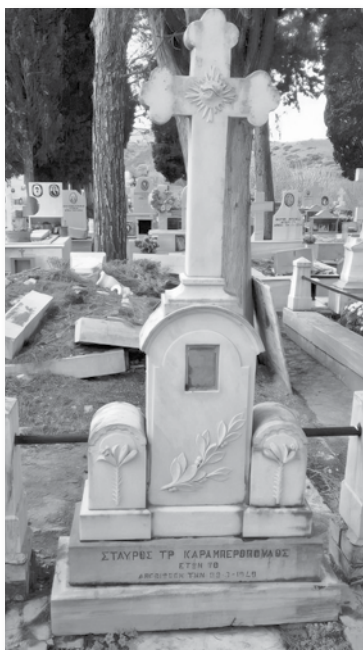
686 Εφ. *Η Θεσσαλία*, 6 Φεβρουαρίου 1949.

687 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου. Νίτσας Κολιού, *Άγνωστες πτυχές κατοχής...*, ό.π.

688 Βιβλίο Θανάτων Αγίου Κωνσταντίνου, Πρ. 4/22 Μαρτίου 1949. Ληξιαρχείο Βελεστίνου, Ληξ. Πρ. 10/22 Μαρτίου 1949.

στο πεζούλι του κλειστού πια παντοπωλείου (εκεί που σήμερα είναι η Τράπεζα), απέναντι από το ουζερί του Παπατόλια, πνιγμένος στους λυγμούς και στα αναφυλλητά για το χαμό του αγαπημένου του παππού.

Ο μικρός παρέμεινε εκεί για πολλές ώρες και μόνο μετά την κηδεία ειδοποίησαν κάποιοι περαστικοί τον Τριαντάφυλλο Καραμπερόπουλο, τον κουνιάδο της Ασημίνας, γυναίκας του Απόστολου, ότι ο μικρός Δημήτρης ζητούσε τον παππού του, απαρηγόρητος και ζαρωμένος από φόβο για όσα δεν καταλάβαινε. Ο παππούς, του είπαν, «πήγε στον ουρανό, μαζί με τους αγγέλους». Οι σκιές μάκραιναν στον χωμάτινο δρόμο και ο ουρανός έγινε σκοτεινός, χωρίς τέλος, που βάρυνε τον τόπο και αλάφρωσε την παιδική ψυχή⁶⁸⁹. Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος πέθανε χωρίς να δει το γάμο του γιου του Τριαντάφυλλου με την Άννα Οικονομίδα, το 1950. Από το γάμο αυτό γεννήθηκε η κόρη τους Ανδρομάχη⁶⁹⁰.

Ο τάφος του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου στο Κοιμητήριο Βελεστίνου, συντηρημένος με την φροντίδα του εγγονού του, επιμελητή του βιβλίου.

689 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

690 Βασ. Γιασιράνη-Κυρίτση, «Το Ιστορικό της εκκλησίας Κοιμήσεως της Θεοτόκου και τα ταφικά μνημεία του νεκροταφείου Βελεστίνου»..., ό.π.

Ο τάφος του Στέργιου Ντόντου στο Κομητήριο Βελεστίνου.

Ο Βελεστινιώτης Καθηγητής και Ακαδημαϊκός Αθανάσιος Πανάγος (1926-1999) (Ευχαριστίες στην κ. Ευαγγελία Τσουμπέκου, ανιψιά του Αθ. Πανάγου, για την παραχώρηση της φωτογραφίας).

Επίλογος

Αυτή ήταν η ζωή του Σταύρου Καραμπερόπουλου μέσα από τα γεγονότα, που διαδραματίστηκαν στο Βελεστίνο, παρμένα από τις τοπικές εφημερίδες, αλλά και από μαρτυρίες των συγγενικών του προσώπων, που τον έζησαν. Μέσα σε γκρίζους και έντονους τόνους ζωντάνεψα το Βελεστίνο και τον άνθρωπο μέσα από ιστορικά τεκμήρια, φυσικά φαινόμενα, πολέμους (Βαλκανικό, Παγκόσμιο, Μικρασιατικό, Αλβανικό και Έπος του 1940), πολιτισμό και τοπικές παραδόσεις στο πέρασμα μιας εποχής. Έναν άνθρωπο που ζυμώθηκε στη βιοπάλη από πολύ μικρός και με τα λίγα γράμματα, που έμαθε, αδημονούσε να ζήσει έντονα, να δημιουργήσει, να διακριθεί, να κατοχυρώσει την υπεροχή του. Μια ανήσυχη και δημιουργική προσωπικότητα, που συμμετείχε σε κάθε νεωτεριστικό ρεύμα της εποχής της, στο Γεωργικό Σύνδεσμο, στο Αγροτικό Κίνημα του Κιλελέρ, στη δημιουργία Μνημείου του Ρήγα, στη Λαϊκή Επιτροπή του Εθνοσωτηρίου Κινήματος των Πλαστήρα-Γονατά μετά τη Μικρασιατική καταστροφή του 1922, στην Επιτροπή 100ετηρίδος, μέλος του Συλλόγου Παντοπωλών για πολλά χρόνια και βενζινοπωλών, αντιπρόσωπος του παραγγελιοδόχου Ζήση Ζάρα, στην Επιτροπή των πρώτων Ρηγείων. Ίσως γι' αυτό ο Βελεστινιώτης Ακαδημαϊκός Αθανάσιος Πανάγος τον ονόμαζε «άρχοντα που συμμετείχε σε όλες τις κοινωνικές εκδηλώσεις»⁶⁹¹.

691 Μαρτυρία Δημητρίου Καραμπερόπουλου: «Με τον Βελεστινιώτη Αθανάσιο Πανάγο (1926-1999), Καθηγητή Γεωλογίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών (1969-1980) και το Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο (1980-1993), μετά την εκλογή του στην Ακαδημία Αθηνών το 1995 (Φυσικοϊστορικές Επιστήμες-Ορυκτολογία-Πετρογραφία) είχα επικοινωνία και συχνές συναντήσεις τις Κυριακές στου Ζόναρς (Πανεπιστημίου), όπου μεταξύ των άλλων τόνιζε την προσωπικότητα του παππού μου, Σταύρο Τρ. Καραμπερόπουλο, “ο παππού σου ήταν άρχοντας”. Μάλιστα, όταν διοργανώσαμε το

Ήταν ο χαρακτηριστικός τύπος του ήρεμου ανθρώπου εκείνης της εποχής, του καλού οικογενειάρχη, του καλού συζύγου, του καλού πατέρα, που νοιαζόταν για το μέλλον των παιδιών του, που αντιμετώπιζε τις δυσκολίες σαν παλικάρι και παρά τις κακουχίες και τις αρρώστιες αγωνιζόταν και πολλές φορές ξεπερνούσε τον ίδιο του τον εαυτό.

Όσο για την ενασχόλησή του με την πολιτική την ξεκίνησε πολύ νωρίς κοντά στον αδελφό του Αλέξη και εξελέγη για πρώτη φορά Πρόεδρος στις Δημοτικές εκλογές του 1907 ως τις εκλογές του 1914, το 1914 έχασε ο συνδυασμός του και ήταν στο Κοινοτικό Συμβούλιο ως αντιπολίτευση, το 1921, το 1925 ηγήθηκε του Λαϊκού Συνδυασμού και έχασε την Προεδρία, το 1926, 1927, 1928 Κοινοτικός Σύμβουλος, το 1929 Πρόεδρος, για λίγο διάστημα. Δεκαέξι περίπου χρόνια πολιτικής δράσης, τόσα επιβεβαιωμένα, έδειξαν έναν αξιόλογο πολιτικό άνδρα που τον αγάπησε ο τόπος του και τον σεβάστηκε για τον χαρακτήρα του και τις ανθρώπινες αδυναμίες.

Ήταν αυτή η κωμόπολη, το Βελεστίνο, που έδωσε τον ήρώά μας και τον πήρε νωρίς στα τιμημένα χρώματά της. Η δίνη της ζωής με τα φτερά του θανάτου δεν έφερε τη λησμονιά, η παρουσία του δεν έσβησε ποτέ από τη μνήμη⁶⁹², ακόμη σήμερα οι γέροντες αφηγήθηκαν εικόνες, αισθήματα και όλα έγιναν μύθος.

Γ' Διεθνές Συνέδριο «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας» τον Οκτώβριο του 1997, μου συνέστησε να καταθέσουμε αίτημα στην Ακαδημία Αθηνών (Πρόεδρος ήταν ο καθηγητής μου της Παιδιατρικής, Νικόλαος Ματσανιώτης) για οικονομική ενίσχυση της *Χάρτας της Ελλάδος* του Ρήγα Βελεστινλή, που εκείνο τον καιρό εκδίδαμε, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα να δοθεί ένα συμβολικό ποσό, ενισχύοντας έτσι ηθικά και οικονομικά το μεγάλο έργο της Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνο-Ρήγα, στην ανάδειξη και προώθηση του έργου του Ρήγα».

692 Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια του εγγονού του Δημήτριου Απ. Καραμπερόπουλου, «Έντύπωση μου έκανε πως όταν με ρωτούσαν, κατά την συνήθεια των ανθρώπων του χωριού, “ποιανού είσαι σύ;” και απαντούσα πως είμαι εγγονός του Σταύρου Καραμπερόπουλου, με θαυμασμό έλεγαν, “εγγονός του Σταύρου είσαι!”, γεγονός που αύξανε τον θαυμασμό μου για τον παππού μου».

Δήμαρχοι, πρόεδροι του Βελεστίνου⁶⁹³

1899-1903

Πρόεδρος Αλέξης Καραμπερόπουλος

Εκλογές 7 Σεπτ. 1903-1907

Δήμαρχος Στ. Ντόντος, πρόεδρος Κουτσορεβύθης

Ιούλιος 1907-1914

Δήμαρχος Στ. Ντόντος, πρόεδρος Σταύρος Καραμπερόπουλος

(ιδιωτικό συμφωνητικό Ειρηνοδικείου αρ. συμβ 4110/27-6-1908, Κοινοτικό συμβόλαιο 6/6-6-1909, 5682/30-10-1910, Εμπορικός Οδηγός Βόλου-Πηλίου-Αλμυρού 1911, Εμπορικός Οδηγός Βόλου-Πηλίου-Αλμυρού 1912)

Εκλογές 10 Φεβρουαρίου 1914-1916

Πρόεδρος Στέργιος Ντόντος – αντιπολίτευση Σταύρος Καραμπερόπουλος

1916-1920

Πρόεδρος Διοικούσης Επιτροπής Δημήτριος Κουντούρης

Κοινοτικός σύμβουλος Σταύρος Καραμπερόπουλος

1921-1922

Πρόεδρος Στέργιος Γ. Ντόντος, Σταύρος Καραμπερόπουλος

1922-1925

Πρόεδρος Απόστολος Τριανταφυλλόπουλος

Εκλογές 25 οκτωβρίου 1925-1926

(Νικητής συνδυασμός Στ. Καραμπερόπουλου) Πρόεδρος Κυρίτσης Βισβίκης, Σταύρος Καραμπερόπουλος κοινοτικός σύμβουλος

1926-1927

Πρόεδρος Αθανάσιος Μαργαριτόπουλος

693 Μέχρι που έζησε ο Σταύρος Καραμπερόπουλος

Φεβρουάριος 1927-1929

Πρόεδρος Στυλιανός Γιαννακόπουλος
Σταύρος Καραμπερόπουλος κοινοτικός σύμβουλος

5 Αυγούστου 1929-30 Αυγούστου 1929

Πρόεδρος Σταύρος Καραμπερόπουλος

1 Σεπτεμβρίου 1929-1930

Πρόεδρος Αντώνιος Χατζάκος

Φεβρουάριος 1930-1931

Πρόεδρος Αθανάσιος Αλεξίου

10 Φεβρουαρίου 1931-1934

Πρόεδρος Δημήτριος Γούλας

Εκλογές 11 Φεβρουαρίου 1934-1936

Πρόεδρος Μιχαήλ Τίτσιας, Θεόδωρος Μπέλλας

1936-1938

Πρόεδρος Γεώργιος Παπαζήσης

10 Ιανουαρίου 1938-1941

Πρόεδρος Ιωάννης Γκοτινάκος

1941

Πρόεδρος Αθανάσιος Γιαννακόπουλος

1942

Πρόεδρος Ιωάννης Νάκος Ντόντος

1943-1944

Πρόεδρος Κων/νος Βισβίκης

1945-1946

Πρόεδρος Ιωάννης Ντόντος, Στέργιος Ντόντος

1946

Πρόεδρος Απόστολος Παπατόλιας

1947-1949

Πρόεδρος Ηρακλής Χατζάκος

Βιογραφικό του Σταύρου Καραμπερόπουλου

Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος γεννήθηκε στο τουρκοκρατούμενο Χατζήμισι (Στεφανοβίκειο) το 1880. Μετά την απελευθέρωση της Θεσσαλίας και τον θάνατο του πατέρα, Τριαντάφυλλου Καραμπερή, η οικογένεια μετακόμισε στο κοντινό Βελεστίνο, όπου άλλαξαν το όνομα σε Καραμπερόπουλο. Ο Σταύρος Καραμπερόπουλος παρακολούθησε τις τρεις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου και μετά εργάστηκε στο κατάστημα του αδελφού του Αλέξη.

Την άνοιξη του 1896 εγκαταστάθηκε στο Βόλο, όπου μετά από περιπέτειες έπιασε δουλειά στο οινοπωλείο-παντοπωλείο του Κυριαζή στα Παλαιά. Τέσσερα χρόνια αργότερα, το Πάσχα του 1900, επέστρεψε στη γενέτειρά του όπου και άνοιξε ένα μικρό μαγαζάκι με τη βοήθεια του αδελφού του. Στις 17 Ιουλίου του 1902 άνοιξε παντοπωλείο στο μαγαζί του Δ. Ιατρού στην αγορά ως το 1907. Στις 18 Ιουλίου του 1907 μεταφέρθηκε στο μεγάλο μαγαζί του Στεργίου Παπατόλια ως το 1912. Στις 20 Μαΐου του 1907 παντρεύτηκε την Αλεξάνδρα Παπαστεργίου με την οποία απέκτησε πέντε παιδιά.

Στις Δημοτικές εκλογές της 1^{ης} Ιουλίου του 1907 εξελέγη Πρόεδρος της Κοινότητας και παρέμεινε ως τις εκλογές της 10 Φεβρουαρίου του 1914, οπότε έβαλε υποψηφιότητα αλλά άλλαξε ο νόμος και τελικά εξελέγη Δημοτικός Σύμβουλος. Ήταν ανάμεσα στα ικανά άτομα τα οποία ίδρυσαν, 1 Απριλίου 1910, τον Γεωργικό Σύνδεσμο του Βελεστίνου με την επωνυμία «Ρήγας Φεραίος» και εξελέγη σύμβουλος. Στις 27 Σεπτεμβρίου 1910 συμμετείχε στον επίσημο καθορισμό μιας μέρας για την τέλεση μνημόσυνου στους πεσόντες του 1897.

Ανήμερα 25 Μαρτίου 1911 ως Πρόεδρος της Κοινότητας Βελεστίνου μαζί με τις άλλες πολιτικές και στρατιωτικές Αρχές υποδέχθηκαν

την Αυτού Υψηλότητα τον Διάδοχο στην πατρίδα του Ρήγα. Στις 19 Φεβρουαρίου 1912 συμμετείχε στην αγροτική συναδέλφωση του λαού του Βελεστίνου. Στις 24 Φεβρουαρίου 1912, μαζί με τον Δήμαρχο Στέργιο Ντόντο πρότειναν «τιμής και ευγνωμοσύνης ένεκεν» να ονομαστεί ο Σπύρος Ματσούκας επίτιμος Δημότης Φερών.

Τον Σεπτέμβριο του 1912 επιστρατεύτηκε στο Επιτελείο Λαρίσης, άγνωστο πόσο παρέμεινε. Στις 17 Ιουλίου του 1913 εκλήθη πάλι ο οπλίτης Σταύρος Καραμπερόπουλος να καταταγεί στο έμπεδο τμήμα του 1^{ου} Πεζικού Συντάγματος «διά εκγύμνασιν» (άγνωστος ο χρόνος παραμονής του εκεί). Το 1^ο Σύνταγμα Πεζικού ανήκε στην 2^η Μεραρχία μαζί με το 3^ο και 7^ο, το οποίο συγκεντρώθηκε αρχικά στην περιοχή δυτικά της Λάρισας με Διοικητή τον Κ. Καλλάρη. Όμως το βράδυ της 17 Ιουλίου έγινε ανακωχή, 18 Ιουλίου 1913, των εμπόλεμων χωρών και οι εχθροπραξίες διακόπηκαν. Στις 4 Νοεμβρίου κοινοποιήθηκε διαταγή του Υπουργείου Στρατιωτικών για άμεση απόλυση των κλάσεων 1901-1909. Η 2^η Μεραρχία στην οποία υπηρετούσε ο Σταύρος Καραμπερόπουλος κινήθηκε οδικώς μέχρι την Θεσσαλονίκη και από κει ατμοπλοϊκώς στον Πειραιά, όπου έφτασε στις 10 Νοεμβρίου 1913. Από κει γύρισε σιδηροδρομικώς στο Βελεστίνο και επανεντάχθηκε στον παλιό ρυθμό ζωής.

Στις 13 Σεπτεμβρίου του 1915 επιστρατεύτηκε στο 4^ο Πεζικό Σύνταγμα, το οποίο είχε έδρα τη Λάρισα, ανήκε στην 1^η Μεραρχία και στο Α΄ Σώμα Στρατού. Στις 16 του ίδιου μήνα μετατέθηκε στο 21^ο Πεζικό Σύνταγμα, το Σύνταγμα των Κρητών, το οποίο μαζί με το 19^ο και 20^ο ανήκε στην 7^η Μεραρχία με έδρα την Καβάλα. Στις 8 Ιουνίου 1916 υπογράφηκε Βασιλικό Διάταγμα μεταπτώσεως από τη Γενική στη Μερική Επιστράτευση και απολύθηκαν δώδεκα ηλικίες. Λίγες μέρες αργότερα προκηρύχτηκαν νέες εκλογές και άρχισε η γενική αποστράτευση των εφέδρων. Έτσι ο Σταύρος Καραμπερόπουλος απολύθηκε στις 25 Ιουνίου του 1916 και επέστρεψε στο Βελεστίνο. Τον Απρίλιο του 1918 στο οικοπέδο, προίκα της συζύγου του, Αλεξάνδρας Παπαστεργίου, έκτισε το μεγάλο πέτρινο οικοδόμημα, σπίτι και μαγαζί. Στις 7 Σεπτεμβρίου του 1918 επιστρατεύτηκε και στις 2 Νοεμβρίου μεταφέρθηκε στη δεύτερη σειρά Εφεδρείας ως «πατήρ τεσσάρων ζώντων τέκνων» και στις 7 Νοεμβρίου απολύθηκε.

Η ανήσυχη προσωπικότητα του Σταύρου Καραμπερόπουλου, προικισμένη με το εμπορικό δαιμόνιο, επιχείρησε το 1919 να αναλάβει την αντιπροσωπεία στο Βελεστίνο του παραγγελιοδόχου Ζήση Ζάρα. Στις 16 Σεπτεμβρίου του 1922 συμμετείχε στην τοπική Λαϊκή Επιτροπή Εθνοσωτηρίου Κινήματος των Πλαστήρα-Γονατά.

Στις εκλογές της 25 Οκτωβρίου 1925 τα αποτελέσματα των εκλογών έδωσαν περιφανή νίκη στον συνδυασμό του Σταύρου Καραμπερόπουλου, την 9 Δεκεμβρίου 1925 έγιναν οι αρχαιρεσίες του Κοινοτικού Συμβουλίου και ο Σταύρος Καραμπερόπουλος έχασε την προεδρία από τον Αθανάσιο Μαργαριτόπουλο. Παρέμεινε Κοινοτικός Σύμβουλος ως τις εκλογές του 1929.

Στις Κοινοτικές εκλογές της 10^{ης} Αυγούστου του 1929 εξελέγη Πρόεδρος Κοινότητας. Από την 1 Σεπτεμβρίου του 1929 ο Σταύρος Καραμπερόπουλος έπαυσε να είναι Πρόεδρος και η θητεία ήταν μικρή για άγνωστους λόγους. Επί της Προεδρίας του ιδρύθηκε ο Αθλητικός Σύλλογος «Ρήγας Φεραίος». Μέλος της τοπικής Επιτροπής 100νταετηρίδος του Βελεστίνου το 1930, το 1933 μέλος Παντοπωλών και Βενζινοπωλών.

Στις 25 Νοεμβρίου 1935 υποδέχθηκε μαζί με συντοπίτες του στον Πειραιά τον Βασιλέα Γεώργιο, που επέστρεψε στην Ελλάδα μετά το Δημοψήφισμα. Στις 13 Ιουνίου 1937 ως αξιόλογος, σημαντικός πολίτης με άλλους εξ ίσου γνωστούς πολίτες διαμαρτυρήθηκε στο Υπουργείο για την αξίωση των Λαρισαίων να ιδρυθεί το Στάδιο στον τόπο τους και όχι στο Βελεστίνο.

Μέλος της Επιτροπής Συλλογής Εράνων υπέρ των Απόρων στις 27 Δεκεμβρίου 1937, μέλος της Επιτροπής των «Πρώτων Ρηγείων» στις 12 Ιουνίου 1938. Τα μετέπειτα χρόνια αποσύρθηκε από την πολιτική και με το θάνατο της γυναίκας του Αλεξάνδρας το 1943, υπέστη το πρώτο πλήγμα. Ακολούθησε το κάψιμο του μεγάλου καταστήματός του τον Σεπτέμβριο του 1943, που τον οδήγησε στο οικονομικό αδιέξοδο, η προσπάθεια ανασύνταξης της οικονομικής και ψυχικής του δύναμης και ο θάνατός του σε ηλικία 69 χρονών από εγκεφαλική συμφόρηση τον Μάρτιο του 1949.

Η συγγραφέας του βιβλίου, Βασιλεία Γιασιράνη-Κυρίτση, σε αναμνηστική φωτογραφία μετά τις εργασίες του Δ΄ Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας», Οκτώβριος 2003, στο μέσον και αριστερά της είναι ο Πρόεδρος και Γραμματέας της Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα, Δρ. Δημ. Καραμπερόπουλος και Δημ. Κογκούλης, και δεξιά της η Θεώνη Κογκούλη, η Βάσω Καραμπεροπούλου και ο σύζυγός της, Δημ. Κυρίτσης.

Ευρετήριο⁶²⁹

- Bequignon, Y. 200
Collart, Paul 90, 200
Leake, W. 65
Pomardi, Simone 6, 14
- Αγγελής 327, Αθ. 214, Β. 192, 282,
Δήμος 184, Θ. 191
Αγγλοι 57
Αγιά 287
Αγία Γραφή 127, Λαύρα 141
Αγιοργίτικα Αμπέλια 176
Άγιος Αθανάσιος 65, 66, 236, 310,
Γεδεών 290, 304, 327, Γεώργιος
Μπαξέδων 228, Γεώργιος Φερών
34, 97, 106, 271, 325, 327, Δημή-
τριος 285, Κωνσταντίνος 14, 22,
30, 52, 55, 57, 72-75, 83, 84, 87,
91-96, 99, 101, 121, 122, 126, 152-
154, 161, 164, 182, 203, 204, 220,
243, 300, 302, 304, 315, Λαυρέ-
ντιος 83, Μηνάς 76-78, Νικόλαος
229, Χαράλαμπος 30, 55, 75, 76
Αγορά 57, 66, 74, 305, 312, 317
Άγραφα 133, 277
Αγροκήπιο 231, 240, 241
- Αγροκόστας 134, Αντ. 191, Γ. 194, Δ.
192, Κ. 194, Μιχ. 281, 192, 194,
Στέργιος 194, 212, 280
Αγροτικά Σχολεία 196
Αγροτική Τράπεζα 326
Αγροτικό Ιατρείο 320, Κίνημα 333
Αγροτικός Νόμος 195
αγροφύλακας 114, 136, 137, 329
Αγυιά 140
Αγχιάλος 312
Αδαμίδου, Β. 134
Άδης 24, 57
Άδμητος 277
Αερινό 61, 285, 290, 311, 327, βλ. και
Περσουφλί
Αθήνα 33, 96, 148, 165, 166, 168, 170,
195, 199, 205, 273-275, 284
Αθηναίοι 226, 275, 276, 325
Αθίγγανοι 140
Αθλητικός Όμιλος Νέων 233
Αθλητικός Σύλλογος «Ρήγας Φεραίος»
265, 339, Βελεστίνου 231, 261
Αιγαίο 150
Αικατερίνη 25
Αιμιλιανός, Μητροπολίτης Γρεβενών
122

629 Δεν ευρετηριάζονται τα ονόματα Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος και Βελεστίνο, που απαντώνται σχεδόν σε όλες τις σελίδες.

- Αίμος 144
 Ακαδημία Αθηνών 333, 334
 Ακριβόβουλος, Κωνσταντίνος 111, 129
 Ακριβούση, αδελφοί 176
 Ακριβούσης 134, Α. 209, Ακρ. 194, Απόστολος 232, Φ. 191, 194, 209
 ακρίδες 329
 Ακρόπολη Φερών 64
 Ακτέογλου Ι. 330
 Αλαμάνα 220
 Αλβανία 295, 297, 294
 Αλεξανδρή, Αγγελική Δ. 61
 Αλεξανδρή, Ι. 134
 Αλεξίου, Αθανάσιος 192, 204, 205, 206, 209, 212, 226, 261, 336, Γεώργιος 182, Θόδωρος 149, 150, 190, 193
 Αλεξόπουλος, Αλέξανδρος 111, 127, 134, 215, 315
 Αλιάκμονας 142
 Αλκαζάρ 261
 Άλκιστη 277
 Αλλή Μεριά 227, 228
 Αλμυριώτες 42
 Αλμυρός 46, 94, 139, 188, 195, 308, 315
 Αλογάρη, Ελένη 176
 Αλογάρης, Γεώργιος Αθ. 268, Αθ. 191
 Αλωνότοπος 261
 Αμερική 61, 62, 167
 Αμουτζόπουλος, Αχιλλέας 244, Δ.Α. 330
 Άμυνα 224
Αναγέννηση 313, 314
 Αναγνώστου, Αχ. 192, Βασίλης 134, 179, 181, Τρ. 192, 194
 Αναθηματική στήλη πεσόντων 154
 Ανακασιά 227
 Αναστασίου, Γ. 190
 Αναστασόπουλος 125, 128
 Ανδρέοπουλος, Ν. 134
 ανδριάντας 108, 131, 134, 135
 Ανεμοπορία 394
 Ανεμοπορικό Κέντρο 294
 Ανεμόπτερο 294
 Ανοικοδόμηση 318, 319, 320
 Αντάκης, Ζ. 191, 194, Μιχ. 190, 194, 214
 Αντάντ 186
 Αντάρτες 303, 311
 Ανταρτόπληκτοι 319
 Αντιβενιζελισμός 206
 Αντωνιάδου, Κ. 215
 Αντωνόπουλος, Ν. 320, δήμαρχος Παγασών 255
 Άνω Βόλος 82, 227, 228
 Αξιός 189
 Άξονας 295
 Απελευθέρωση Θεσσαλίας 257
 Απεργία 211
 Απόλλωνας 277
 Απολλώνειος ο Ρόδιος 54
 Αποστολίδης 288, Αλέξανδρος 107, 108, Β. 260, 265, Μαργαρίτης 30, 76, 103
 Αποστολίνας, Αλ. 194, Απ. 192, Γ. 168, 194, Θεοδ. 191, Μιχ. 213, Π. 190
 Αποστόλου, Κ. 192
 Αραμπατζή, Δήμητρα 280
 Αραμπατζής, Αθ. 190, 191, 193, Αντ. Α. 193, 200, 213, Αχ. 191, 193, 199
 Αραμπατζής, Δημήτριος 94, Φ. 192
 Αραπόμυλος 61
 Αρβανίτης, Δημήτριος 143

- Αργαλαστή 82, 225
 Άρειος Πάγος 104
 Αρμένιο (Γκερλί) 189
 Αρρεναγωγείο 29
 Αρσάκειο 227
 Άρτα 140
 Αρχεία του Κράτους 104
 Αρχιπέλαγος 180
 Ασημακόπουλος, Ευστ. 225
 Ασλάνης, Π. 58
 Ασπροπόταμος 127, 277
 Αστεριάδης 289
 Αστικό Σχολείο 315, 316
 Αστυιατρική επιθεώρηση 209
 Αστυνομία 55, 170
 Αυστρία 77
 Αϋφαντή, αδελφοί 176
 Αφεντούλη, υδρόμυλοι 231
 Αχελώος 1237
 Αχίλλειο (Μπουραζάνι) 231
- Βαζής, Κωνστ. 190, 213
 Βαϊτόπουλος, Δημήτριος 29
 Βαίτσης 327
 Βακαλούδης 235
 Βακχίδες 244
 Βαλαμίδης, Άγης 143
 Βαλατσός, Αθ. 136
 Βαλαωρίτης, Αριστοτέλης 38
 Βαλκάνια 147, 254
 Βαλκανικός πόλεμος 11, 16, 150, Α' 120
 Βάρδης, Δημ. 241, 281, 282
 Βαρδούλης, Δ. 281, Μ. 281
 Βαρούσι 65, 71, 176, 277, 278
 Βαρσάμης, Β. 281
 Βασιλάκης, Ι. 52
 Βασιλάκος 155
- Βασίλειο της Ελλάδος 164
 Βασιλιάς 79, 196, 219, 284, Αλέξανδρος 177, Γεώργιος Α' 198, Κωνσταντίνος 170, 173, 174, 197-199
 Βασιλική Νεολαία Βόλου 272
 Βασιλικοί 203
 Βασιλικός Θούριος 273
 Βασίλισσα, Όλγα 198
 Βασιλόπουλος, Αθ. 191
 Βαφειδής 289
 Βελεστινιώτες 12, 35, 53, 54, 58, 61, 132, 133, 135, 167, 169, 170, 174, 206, 211, 215, 240, 260, 277, 294-296, 314, 320, 333
 Βελεστινλήδες 132
 Βελιγράδι 251
 Βενέλ 171
 Βενέτης, Παναγιώτης 158
 Βενιζέλος, Ελευθέριος 138 145, 147, 155, 157, 159, 160, 166, 167, 170, 173-175, 196, 197, 200, 221, 222, 224, 258, 260
 Βισβίκη, Ελένη 280, πύργος 30, 32
 Βισβίκης, Κυρίτσης 191, 205-207, 247, 335, Κων. 313, 336, Χ. 281
 Βλασσοπούλου, Πελαγία 154
 Βλαχοθανάσης 260
 Βλάχοι 30
 Βλαχονικολόπουλος, Κ. 247
 Βλαχοποιμένες 32
 Βλάχος 316, Άγγελος 38
 Βογιαντζής, Ιωάννης 104
 Βογιατζή, Ελένη Π. 91
 Βογιατζής, Α. 190, Ι. 203
 Βολιώτες 32, 169, 277
 Βολιώτης, Αθ. 192, Ν. 192
 Βόλος 11, 17, 22, 30, 33, 34, 37, 41-43, 45, 46, 47, 49, 50, 55-60, 72, 79,

- 80, 85, 94, 101, 103, 108, 112, 121, 122, 135, 138-140, 143-145, 165, 167, 169, 172, 182, 184, 187, 207, 209, 211, 214-216, 219, 221, 222, 226, 229, 234, 239, 244, 248, 249, 255, 259, 265, 266, 288, 297, 301, 304, 311, 316, 317, 320, 325, 330
- Βόρειος Ήπειρος 295
- Βουβουσιώτης, Γ. 194
- Βουκουρέστι 147
- Βουλάγκας, Α. 134, Δ. 268, 281, Νικ. Ι. 212, 213, 281
- Βούλγαρη, Μαρία 85
- Βουλγαρία 140, 144, 145, 157, 158
- Βούλγαροι 144, 145, 178, 180
- Βουλή 209
- Βράκας, Μήτρος 194
- Βρετανοί 170
- Βρυζάκης, Αθανάσιος 129
- Γαλανίδης 255
- Γαλλία 157, 170, 173, 220
- Γάλλος-οι 160, 172, 200
- Γαλογαύρος 206, Λάμπρος 205
- Γαρδίκι 127
- Γάτσος, Νικόλαος 80, 101
- Γελαγώτης, Μ. 268
- Γένος 132, 218, 219
- Γερμανία 22
- Γερμανική Κατοχή 312, φάλαγγα 30
- Γερμανοί 18, 24, 298, 302, 304, 305, 307, 309-311
- Γερμανός, αρχιεπίσκοπος 109, Μητροπολίτης Δημητριάδος 250
- Γερμί 106
- Γεροβασίλης, Νικόλαος 158, Παναγιώτης 158, 192
- Γερουσία 251
- Γευγελή 157
- Γεωργαλιός, Ζήσης 191, 194, 262
- Γεωργαλούς 327
- Γεωργική Ένωση 195, 325, Ιδέα 130, Τράπεζα 137, 138, Υπηρεσία 240
- Γεωργικό κόμμα 130, συνέδριο 136, 138
- Γεωργικός Σύνδεσμος 130, 135, 136, 137, 333, 337, Συνεταιρισμός 186, 195, 314, 325
- Γεώργιος, Α΄ 144, Β΄ 200, 272, 273, 274, 275, Διάδοχος 200
- Γεωργίου, Αντ. 192, Μιχ. 194, Σ. 192, Σμαράγδα 231, 267, 279, 280, Σπ. 192
- Γεωργίτσης 50
- Γεωργούδη, Ιουλία 228
- Γεωργούλας, Γεώργιος 107, Φίλιππος 107
- Γιαγκίνης, Ν. 162, 200, 202
- Γιαγκούλας 238
- Γιαννακόπουλος 67, 134, Αθανάσιος 176, 209, 233, 286, 287, 336, Β. 286, Δημήτριος 58, 130, 131, 207, Ζ. 183, 184, 192, Ζήσιμος 176, Στυλιανός 77, 175, 204-207, 336
- Γιαννακοπούλου, Αικατερίνη 175, Σοφία 280
- Γιάννης, Απ. 192
- Γιαννικάκης 219
- Γιαννόπουλοι, αδελφοί 76
- Γιαννόπουλος, Νικόλαος 188, Τρ. 194
- Γιαννούσης Ι. 194
- Γιασιράνη-Κυρίτση, Βασιλεία 11, 15, 20, 340
- Γιασλακιώτης, Απ. 279
- Γιαταγάνας 71

- Γιάτσος, Αθ. 169, 190, 194, 211, Βασί-
λης 237, Γ. 191, 282, Γ.Α. 168, Γ.
Ι. 194, Γ.Τ. 169, Δ. 191, Ι.Σ. 194,
Νάκος 190, Νασιούλης 191
- Γιάτσου, αδελφοί 209
- Γιώτας 329
- Γκαγκούρας, Στ. 192, 194
- Γκαζέλο 285
- Γκαλίδης, Απ. 281
- Γκαμπέτας, Κούσιος 194
- Γκανάκης, Ιωάννης 111
- Γκανής, Σιών 111, 129
- Γκαρέλιας, Ιωάννης 293
- Γκέκας, Δ. 191
- Γκερλί (Αρμένιο) 231, 318
- Γκιόκα, Ελένη 81
- Γκιόκας, Γ. 169, 191, Δ. 194, Μιχ. 168
- Γκιολέκας, Τ. Γ. 168, 190
- Γκιουλέκας 134, Δημήτρης 32, Σ. 193,
Τ. Στ. 19, Τάκης 215
- Γκλαβάνη, βιομηχανική εταιρία 44
- Γκλαβάνη-Καζάζη, εργοστάσιο 45
- Γκλαβάνης, Αν. 312
- Γκλάβατος, Αχιλλέας 20
- Γκόμα, Χ. 280
- Γκοροτόπι 295
- Γκοτινάκος, Ιωάννης 247, 281, 287,
288, 291, 294, 296, 320, 336
- Γκριτζάνος, Αγάπιος 92
- Γκυγιωμά, αρχιστράτηγος 180
- Γονατάς, Στυλιανός 199, 333, 339
- Γούλα, Ελένη 304
- Γούλας 206, 287, Δημήτριος 158, 190,
193, 212, 213, 248, 267, 336
- Γουμαρογιάννης, Τριαντ. 269
- Γούναρης, Δημήτριος 198
- Γουριώτης, Ευστ. 104
- Γούσης, Γιάννης 237, 253, Γιούλης
168, Δημ. 191, 194, 213, 281,
Στέργ. Ν. 190, 193, 194, 213
- Γούσιος, Μ. 246
- Γραμματικός, Παύλος 121
- Γράμμος 327
- Γρεβενά 122, 124
- Γρηγοράκης, Αντώνιος 53
- Γρηγόριος, Μητροπολίτης Δημητρι-
άδος 108
- Γρητσόπουλος, Αθ. 78
- Γρυπιώτης 134
- Γυμναστικός Σύλλογος 260
- Δαγκλής, Παν. 167
- Δακόπουλος, Δ. 281, 313, Ι. 282, Νικ.
182, 190
- Δαλούκα, καφενείο 317
- Δαμβέργης, Ιωάννης 249
- Δάσος Βελεστίνου 304
- Δεληγιάνης 193
- Δεληγιώργης, Βασίλης 72, 200, 281,
Στέργιος 72, Γιώργος 72, Νίκος 72
- Δελμούζος, Αλέξανδρος 227
- Δεμερτζής, Κωνσταντίνος 258
- Δεσκάτη 142
- Δεσποτόπουλος 222
- Δεσποτοπούλου 278
- Δημοκρατία 324
- Δημόπουλος 78, Γεώργιος 29, 94,
Ιωάννης 29
- Δήμος, Αρμενίου 130, Βοίβης 91,
162, 184, Παγασών 255, 288, 290,
Φερών 18, 27, 34, 35, 75, 89, 97,
99, 100, 103, 104, 106, 109, 111,
113, 114, 128, 129, 131, 144, 176,
177, 198
- Δήμος, Δ. 134

- Δήμου, Δημήτριος 286
 Δημοψήφισμα 197
 Διάδοχος, Κωνσταντίνος 140, 142
 Διακόσιας 134
 Διαμαντίδη, Πηνελόπη 81
 Διαννελίδης 256
 Διαννελίδου, Δ. 215
 Δίας 277, 278
 Διδασκαλείο του Ρήγα 256
 Δικαστήριο 42
 Δικηγορικός Σύλλογος Λαρίσης 255
 Δικτατορία 4^{ης} Αυγούστου 258, 293
 Διμίτι 327
 Δομοκός 211
 Δούναβης 123, 253
 Δουρέντης, Ι. 288
 Δράκια 82, 312
 Δράμα 158
 Δράμεση, Ολυμπία 85
 Δυνάμεις Συνεννόησεως 174

 ΕΑΜ. 310, 311
 ΕΑΟ, Ελληνικές Αντικομμουνιστικές Ομάδες 310, 311
 Εβραϊκή συνοικία 43
 Εβραίος 44
 Εθνική Άμυνα 166, 177, Κυβέρνηση Θεσσαλονίκης 172, 173, 174, Οργάνωση Νέων (ΕΟΝ) 285, 286, 293, 294, Πατριωτική Ένωση (ΕΠΕ) 312, 313, Τράπεζα 129, 165
 Εθνικό Τυπογραφείο 265
 Εθνικός Ύμνος 216, 228, 289
 Έθνος 108, 219, 222, 224, 251, 254, 258, 259, 284, 300, 324
 Ειρηνοδικείο 94, 107, 120, 149, 202, 278, 287, 305
 Ειρηνοδίκης 105, 120, 123, 125, 175, 184, 200, 203, 267, 278, 287
 Εκατονταετηρίδας εορτασμός 248, 249, 251
 εκλογικά βιβλιάρια 208
 ΕΛΑΣ 304, 310
 Ελασσόνα 142
 Ελβετός αρχαιολόγος 90, 200
 Ελευθερία 120, 147, 221, 324, Ελευθερίας πρόμαχος 271
Ελεύθερο Βήμα 225
 Ελλάδα 16, 26, 57, 139, 144, 145, 148, 157, 158, 160, 167, 170, 181, 186, 188, 195, 196, 218, 219, 224, 249, 252, 294, 299, 313, 315
 Ελλάδα παλαιά 160
 Έλλη, καταδρομικό 273
 Έλληνας-ες 75, 55, 56, 120, 141, 142, 147, 157, 181, 215, 222, 258, 295, 300, 301
 Ελληνικό Σχολείο 28, 78, 82, 85, 123, 154, 224
 Ελληνικός στρατός 144, 145, 159, 160
 Ελληνίς 38
 Ελληνισμός 124, 157, 181
 Ελληνοτουρκικός πόλεμος 1897 11, 46
 Εμμανουήλ, Παρασκευή 290
 Έμπεδα 145, 182, 187
 Εμπορική Σχολή Βόλου 248, 311
 Εμπορικό Επιμελητήριο 248
 Εμπορικός Σύλλογος 213, 255
 Εμποροπανήγυρη 213
 Εμφύλιος πόλεμος 1945-49 11, 16, 297, 314
 Ενθύμιο Τιμής 296
 Ένοπλες Δυνάμεις 323
 Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών 327, 328, Επαγγελματιών 211,

- Επιπλοποιών Βόλου 229, Παλαιών
 Πολεμιστών 315, Συνεταιρισμών
 289, 323, Συντακτών 225
 Έξαρχος, Δ. 108, Ιωάννης 231
 Επαγγελματικό Επιμελητήριο 255
 Επανάσταση 1821 65, 110, 222
 επισιτισμός 174
 Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης
 Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα 11, 12,
 14, 20, 334, 340
 επιστράτευση 139, 177, 186, 187
 Επιτροπή 100νταετηρίδος 339
 Επιτροπή Πυροπαθών Επαγγελματιών
 315, Τροφίμων Βελεστίνου 183
 ΕΠΙΟΝ 310
 Έπος του 1940 295, 333
 Έρανος 281
 Εργατικό Κέντρο Βόλου 227
 Ερυγών, ποταμός 189
 Ερυθρός Σταυρός 49
 Ευαγγελίδης 172
 Ευαγγελισμός της Θεοτόκου 110
 Ευαγγελόπουλος, Θ. 286
 Ευαγγελούσης, Στέργ. 214
 Ευρώπη 198, 277
 Ευστρατίου, Γ. 194
 Ευταξίας, Αθανάσιος 208
 Έφεδροι Αξιωματικοί 143
 Εφορεία Δημοτικού Σχολείου 267

 Ζαγορά 213
 Ζαΐμης, Αλέξανδρος 159, 167, 170
 Ζάλογγο 155
 Ζάρα, Ελένη 81
 Ζάρας, Αντώνιος 84, 111, 130, 131,
 199, Ζήσης 184, 333
 Ζαρζάμπα, μύλος 317
 Ζαρλής, Νικόλαος 217, 219

 Ζάχος, Γιούλης 194
 Ζαχούλας, Κούσιος 168, Στ. 194
 Ζέικος, Κώστας 316
 Ζερβός, Π. 292
 Ζησόπουλος, Νικόλαος 185, 191, 212,
 235
 Ζιόμπουρας, Αθ. 194, Γ. 194, Δ. 194
 Ζουζούκης, Κ. 247
 Ζούκης, Γ. 152
 Ζούτος, Ζ. 194
 Ζυματίκας 327
 Ζυμβρακάκης, Επαμεινώνδας 179,
 180, 181
 Ζωγράφου, Ζήσης 161
 Ζωϊόπουλος, Άγγελος 142
 Ζωσιμάς, Εσφιγμενίτης 36, 37, 39

Η Θεσσαλία 46, 71, 81, 82, 94, 100,
 121, 135, 141, 147, 151, 161, 168,
 172, 185, 193, 206, 207, 211, 212,
 215, 219, 256, 262, 264, 310, 314
Η πατρίς του Ρήγα 37
 Ηγουμενίδης 255
 Ηλεκτρική Εταιρεία 271
 Ηλιοπούλου, Μάρθα 81
 Ημιγυμνάσιο 233, 265, 278, 280
 Ήπειρος 140, 150, 154, 323
 Ηπειρώτες 154
 Ήρα 54, 263, 277, 278
 Ηρώο 154, πεσόντων του 1897 153,
 Ρήγα 231, 266

 Θάνος, Α. 191, Δ. 281
 Θεατρική Ομάδα Βελεστίνου 237
 Θέμις 193
 Θεοδώρου 134, Λάζαρος 143, Π. 192
 Θεοτόκος 258
 Θεοφάνεια 252

- Θεοχάρη, αδελφοί 176
 Θεοχαρίδης, Δ. 323-326
 Θερμοπόλεις 178
 Θεσσαλία 25, 26, 29, 33, 34, 41, 43, 49, 56, 112, 130, 133, 140, 141, 164, 166, 167, 170, 186, 187, 190, 196, 211, 233, 241, 255, 257, 269, 271, 277, 297, 299, 310, 325
Θεσσαλικά Χρονικά 175
 Θεσσαλικοί Σιδηρόδρομοι 32, 41, 234, 235, 236
 Θεσσαλικός κάμπος 33, 41, 47, 50, 86, 110, 140, 202, 231
 Θεσσαλοί 127, 141, 257, 277, 328
 Θεσσαλονίκη 148, 158, 159, 166, 167, 172, 177, 213, 338
Θούριος 110
 Θράκη 192, 325
 Θρησκεία 251
 Ιατρού 289, Αντ. 268, 281, Δημήτριος 70, 105, 337, Ι. 191, Μαρία Δ. 105, Ν. Δ. 214, 282, Περικλής 187
 Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος 92, 297
 Ιστιαία 211
 Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία των Θεσσαλών 227, 257
 Ίστρος 254
 Ιταλία 170
 Ιταλοί 32, 304
 Ιωακείμ, Μητροπολίτης 288
 Ιωαννίδης, Λάζαρος 237, Σ. 281
 Ιωάννου, Αποστόλης 111, 121
 Ιωλκός 277
 Καβάλα 157, 158, 338
 Καγιάφας 287
 Καζά, πηγάδι 177
 Καζάζης, Μιχαλάκης 45
 Καζάκος, Αθ. 272
 Καζάς, Γ. 37, 286, 287, Δημ. 309, Κ. 281
 Κακαβογιάννης, Ευάγγελος 65
 Κακάβος 327
 Κακάσης, Κ. 237
 Καλαμπάκα 34, 285
 Καλές, Δ. 192
 Καλλάρης, Κ. 147, 338
 Καλλικάτης, Παρασκευάς 32
 Καλογερόπουλος, Νικόλαος 198
 Καλόγηρος, Β. 193, 168, 192, 194, 214, Γ. Π. 214, Ευθ. 191, Ζ. 192, 194, Ι. Δ. 190, Μιχ. 194, Ν. 168, 194
 Καλούδης 327
 Καλούρος, Ν. 191
 Καλούτσας, Αρτέμιος 22
 Καμαγιάννης, Αθανάσιος 91, 101, 121, 155, 164
 Καμάρα 98, 105, 184
 Καμβούνια όρη 316
 Καμηλάκης, Παν. 295
 Καμπάνης Αρίστος 225, 227
 Κάμπερ 134
 Καμπέτας, Μπούσιος 169
 Κανακάρη, Καίτη 290, 291
 Κανάλια 27, 91, 162, 184, 256, 318, 327
 Καναλιώτης 206, Ν. 190, 209
 Κανάρης, Κωνσταντίνος 188, Τρ. 191, 281
 Κάνδαλο, Αρκαδίας 87
 Καπερνάρος 223, 224
 Καπετανάκης, Γ. 194
 Καπνουτζής, Δημ. 111, 120, 123, 125, 134

- Καππή, Ελένη 279
- Καππής, Αθανάσιος 22, 23, 247, 281, 286, 296, 302, 309, Δημ. 279
- Καραβασίλης 327, Γαρ. 191
- Καραγγέλλης, Αρ. 192
- Καραγιάννης, Αθανάσιος 111, Σπυρίδων 93
- Καραγκούνηδες 42
- Καραθανάσης 298, Αθ. 281
- Καραλής, Κ. 194
- Καραμάνης, Γεώργιος 245
- Καραμάνος, Χρίστος 95
- Καραμανώλης 134, 266, 281, Βασίλης 111, Εμ. 287, Οδυσσέας 209, 233, 260, 261, 264, 268
- Καραμίνης, Πέτρος 105
- Καραμούζας 267
- Καραμουστάκης, Ε. Κ. 330
- Καραμπέρης, Τριαντάφυλλος 25, 26, 337
- Καραμπερόπουλος, Αλέξης Τρ. 25, 26, 29, 41, 44, 57, 60, 61, 62, 67, 78, 108, 111, 114, 120, 129, 130, 134, 149, 150, 155, 164, 210, 247, 334, 335, 337, Απόστολος Στ. 23, 25, 244, 303, 316, Δημήτριος Απ. 12, 15, 20, 182, 184, 185, 210, 243, 253, 255, 258, 287, 331, 333, 334, 340, Ζήσης Τρ. 25, 91, 156, 161, 175, 182, 184, 185, 201, 281, 296, Κώστας Τρ. 26, 51, 281, Ρήγας Κ. 303, Σταύρος Απ. 12, Τιμολέων Ζ. 164, Τριαντάφυλλος Στ. 185, 281, 310, 311, 313, 331, Χαράλαμπος Ζ. 156
- Καραμπεροπούλου, Αλεξάνδρα Στ. 17, 102, 116, 118, 119, 148, 156, 161, 163, 176, 182, 184, 185, 204, 245, 246, 283, 295, 296-305, 307, 312, 337-339, Ανδρομάχη Τρ. 331, Αριάδνη Ζ. 185, Βάσω Δ. 340, Ελένη Αλ. 247, Ελευθερία Στ. 120, 204, 244, 245, Ζωγράφω Τρ. 25, 60, 61, 62, 64, 92, 102, 116, 201, Καλλή Τρ. 26, 60, 62, 63, 64, 91, 101, Κυριακή Στ. 204, 316, Μαρία Τρ. 25, Μαριγούλα Ζ. 182, Παναγιώτα Στ. 163, 164, 204, 296, 297, Σοφία Αλ. 155
- Καραπατής, Τριαντάφυλλος 268, 281
- Καρασμάνογλου, Αθανάσιος 149, 150, 182, 190, Απόστ. 204, 205, 281, Δ. 191, 194, Ευθαλία 182, Νικ. 184
- Καραχάλιας 134
- Καραχάλιος, Γ. 194
- Καρβέλης, 206, Ν. 190
- Καρδάκος, Νικόλαος 94
- Καρδίτσα 140, 186, 287, 195
- Καρίτσα 136
- Καρκαβίτσας, Ανδρέας 16, 31
- Κάρλα 136, 138, 188, 307, βλ. και Βοιηίδα
- Καρούδης, Κωνσταντίνος 184
- Καρτάλης 103, 226, Αντώνιος 79, 80, 82, 112, Θεμιστοκλής 80
- Καρυστινός, Βασίλειος 215
- Κασιώρας, Δημήτριος 192, 212
- Κασσαβέτης, Αλέξανδρος 213, 214, Ι. 213
- Καστανάς, Στ. 330
- Κάστρο Βόλου 42
- Κατάκαλος, Αθανάσιος 309
- Κατοχή 16, 18, 293, 297, 303
- Κατσαμπής 288
- Κατσάνης, Ι. 326
- Κατσάνος, Γεώργιος 105, 168

- Κατσαντώνης 38
 Κατσουρός 224
 Κάτω Πορόϊα 319
 Καφαντάρης, Γεώργιος 200
 Καφίδας, Αθανάσιος 75, Β. 191
 Κενοτάφειο 222, πεσόντων 1897 127, 219
 Κένταυρος 232
 Κεντρικές Δυνάμεις 158
 Κέντρο Υγείας 320
 Κερασιά 312
 Κερασιώτης, Εμ. 192, 236, Στ. 194
 Κεφαλόβρυσο 100, 270, βλ. και Υπέ-
 ρεια Κρήνη
 Κήρυκος 50
 Κιλελέρ 333
 Κιλκίς 145
 Κιούγκι 97
 Κίσσαβος 27, 56, 277
 Κισσός 82
 Κίτσος, Ε. 330
 ΚΚΕ 310
 Κλεμανσώ 179
 Κλεφτόβρυση 238
 Κλινική Χαρμάνη 301
 Κόγιας 209, Ευάγ 214, Κ. 279
 Κόγκας, Ε. 282
 Κογκούλης, Δημήτριος 199, 340, Ι. 169, 191, 194, Στ. 195
 Κογκούλη, Θεώνη Δ. 340
 Κοζάνη 142
 Κοζανίτης, Ι. 280, Ν. 191
 Κοίμησης Θεοτόκου-Παναγία εκκλη-
 σία 22, 64, 65, 66, 72, 76, 85, 121
 Κοιμητήριο 24
 Κόκας, Στέργ. 193
 Κόκκα, Ευαγγελία Κ. 246
 Κοκκίνα 285
 Κολλιάδης 287
 Κολλίγοι 136, 137
 Κολοκοτρώνης 134, 162, Απόστολος 262, Βάιος Ν. 187, Δημήτριος 187, 189, 330, Νικόλαος Β. 187, 189, Χρ. 281
 Κομιτάτο, Νεοτουρκικό 124, Ρουμα-
 νικό 124
 Κομματάς, Α. 129, Γεώργιος 105, 184, Κ. 192
 Κομμουνισμός 310
 Κονδύλης, Γεώργιος 258, 273
 Κόνιαρι 72, 100, 107
 Κονοσπύρης, Ελευθέριος 237, 262, 292
 Κονοσπύρος Αθ. 279
 Κονταξή, Ελένη 80, 101
 Κοντοβάς, Στέργ. 191
 Κοντογεωργίου, Τρύφωνα 220
 Κοντός 99
 Κόρλος, Δημ. 239
 Κοτζιάς, Κώστας 288
 Κοτινόπουλος, Θωμάς 204, Ι. 134, Στ. 194
 Κοτρώνης, Γιώργος 237
 Κουβάτας, Γεώργ. 194, 239, Δημ. 214, 239, Μιχ. 194, Στ. 214
 Κουγκ, Σίλβιο 260, 262, 263, 271, 277
 Κουκουβέλης, Στυλιανός 231
 Κούμας, Κωνσταντίνος 255
 Κουμουρτζή, Ελένη 176
 Κουμουρτζής 327
 Κουντουργιώτης, Π. 167
 Κουντούρη, αρχοντικό 305, μαία 111
 Κουντούρης, Γ. 200, Δημήτριος 103, 188, 206, 155, 168, 174, 179, 189, 190, 199, 220, 221, 224, 240, 255,

- 260, 261, 264, 335, Μιχ. 103, Παν. 214, 281
 Κουρίτας, Ι. 191, 194
 Κουσκουρίδας 214, Αθ. 191, 194, Γ. 192, 194
 Κουτέρης 134, Κούσιος 214
 Κουτλούκας, Νικόλαος 78
 Κουτνατζής, Στυλιανός 190
 Κουτσιρής, Φίλιππος 229
 Κουτσοπανάγος, Ιωάννης 231, 240, 278, 279, 281, 282, 285, 286, 287, 290, 291
 Κουτσορεβύθης, Γεώργιος 73, 93, 94, 111, 129, 134, 149, 150, 335
 Κράβαρης, Ιωάννης 94
 Κράνοβο 98
 Κρεμμύδα, Αριάδνη 228
 Κρήτες 158
 Κρήτη 150, 180
 Κρητικός, Κ. 195
 Κρίτσα, Μ. 228
 Κρίτσας, Νικόλαος 171
 Κτενοβέας, Ευστ. 225
 ΚΥΔΕΣ 308
 Κυλινδρόμυλος 76
 Κυπριωτέλης 289
 Κύρης, Αθανάσιος 276, 281
 Κυριαζής 44, 58, 337, Αχ. 190, Δ. Χ. 194, Δαμιανός 225
 Κυρίτση, Γιούλα 20
 Κυρίτσης, Δημήτρης 340, Παναγιώτης 146
 Κωνσταντέλος 206, Αθανάσιος Κ. 205, Δ. 194
 Κωνσταντίνος, βασιλιάς 160, 167, διάδοχος 67
 Κωνσταντίνου, στρατηγός 250
 Κωνσταντινούπολη 189
 Κωστάκης, Δ. 330
 Κώστας, Αθ. 192, 193
 Κωτσόπουλος, Κωνστ. 92
Λαϊκή Φωνή 226
 Λαϊκό Κόμμα 258
 Λαϊτσος, Γ. 214, Κούσιος 103, Μιχ. 168, 193, Μπούσιος 192, Νάκος 194, Τεγ. 168
 Λαμιά 51, 104, 225
 Λαμείς 224
 Λαμπράκης 134, Δ. 282, Ζ. 168, 190, Μ. 168, Μ. Δ. 168, Μήτρος 194, Μιχ. 213, Νάκος 190
 Λαμπρογεώργος, Ανδρέας 239
 Λάμπρος, Σπυρίδων 170
 Λάμπρου, Αθανασία 279, Αλεξάνδρα 280
 Λάρισα 33, 34, 48, 49, 89, 104, 139, 140, 142, 143, 146, 148, 157, 171, 197, 214, 216, 228, 234, 249-251, 255, 261, 288, 290, 304, 318
 Λαρισινός, Π. 192
 Λάφκος 309
 Λαχαναγορά 162, 163
 Λειβάδι 142
 Λέκκας 239
 Λεμονής, Γ. 330
 Λεχώνια, Κάτω 179
 Λήμνος 189
 ληστείες 238, 239
 Λιάκος, Β. 104
 Λιβανόπουλος, Γ. 195
 Λιμάνι 170, Βόλου 135, 165
 Λιμεναρχείο 42
 Λιμενάρχης 144
 Λίμνη Βοιβηίδα 215, βλ. και Κάρλα
 Λιρίτσης 209

- Λιτόχωρο 172
 Λίττας 188
 Λονδίνο 144, 170
 Λουίζος 219
 Λουκάς, Δημήτριος 286
 Λόφος Παναγίας 215

 Μαγνησία 16, 79, 82, 83, 85, 94
 Μαγουλά, Έλλη 228
 Μαγούλα, Μπακάλη 64, 300, της
 ΚΥΔΕΠ 303
 Μαϊμούκας 224
 Μαινάδες 244
 Μάιπας, Ν. 168, 191, 194
 Μακαριάδης, Χ. 128, 134
 Μακεδόνες 122, 123, 133, 150, 160,
 178, 179, 316, 323, 325
 Μακεδονική Αδελφότητα Βόλου 124
 Μακεδονικό Μέτωπο 154, 188
 Μακεδονομάχος 248, 303
 Μακκάς, Λέων 260
 Μακρής 206, Αθ. 191, 246, Αχιλλέας
 199, 314, Γεώργιος 303, 316, Δ.
 209, 281, Ιωάννης 246, 317, Μιλ-
 τιάδης Αθ. 205, Νικόλαος 317, Σ.
 212
 Μακρινίτσα 82
 Μακρόπουλος, Κωνσταντίνος 76, 78
 Μαλιάκας, Β. 194
 Μαλίτος, ιατρός 84
 Μαλούκα 277, 311
 Μάνεσης 50
 Μανέττας 261
 Μανιάτης, Ι. 330
 μαντάι 102
 Μαργαριτόπουλος 134, Αθαν. 190,
 204, 205, 206, 207, 209, 335, 339
 Μαρής Δ. 211, 261

 Μαρίνος, Γεώργιος 175
 Μαριόλης, Δαμ. 313
 Μαρμαράς, Κ. 267
 Μαρούδα, Ευγενία 290
 Μαρούσιος, Απ. 190
 Μάρσαλ Σχέδιο 312, 319
 Ματσάγγος 308, Ν. 45
 Ματσανιώτης, Νικόλαος 334
 Ματσούκας, Σπύρος 125-134, 141,
 145, 256, 264, 259, 338
 Μαυροβούνιο 140, 277
 Μαχαιρόπουλος, Α. 134
 Μάχη Βελεστίνου 1897 51, 215
 Μεγάλες Δυνάμεις 144
 Μεγάλη Βρετανία 157
 Μέκης, Κούσος 194
 Μέλισσα (Τσολάρ) 189
 Μεραρχία Βενέλ 171
 Μέρμηγκας, Απ. 194, Νάκος 191, 194
 Μέρος, Αλέξανδρος 195
 Μεταξάς, Ιωάννης 160, 198, 258, 265,
 284, 286
 μεταξοσκώληκες 124
 Μετζήτ, μαχαλάς 246
 Μηλιές 29
 Μηλιού, Μαρίκα 111
 Μήνος, Αθ. 192
 Μηργαζής, Γ. 194
 Μητρόπολη Δημητριάδος 121
 Μητροπολίτης Γρεβενών 124
 Μήτσας 174
 Μητσικόστα, Αλεξάνδρα (Ρίτσα) Χρ.
 244, 284, 285, Ευαγγελία Χρ. 244
 Μητσικόστας, Δημήτριος Χρ. 244,
 Θωμάς Χρ. 244, Σταύρος Χρ. 244,
 Χρήστος 244, 245
 Μίγας, Ι. 103
 Μικρά Ασία 198

- Μικρασιατική εκστρατεία 11, 16,
Καταστροφή 11, 199, 202, 333
- Μικρό Περιβολάκι 290
- Μικρούλεας, Λυκούργος 153, 154
μυναρές 48, 87
- Μιχαηλίδης, Κοσμάς 289
- Μιχαλακόπουλος, Ανδρέας 138
- Μίχας, Χρ. 214
- Μιχολίτσης, Στέργ. 191, 194, 281
- Μιχόπουλος, Ιωάννης 224
- Μνημείο, Γρηγοράκη 53, Εθνικής
Αντίστασης 309, Εθνομάρτυρος
228, Ρήγα 148, 217, 250, 286, 299,
315, 333
- Μονάδες Εκτάκτου Ανάγκης-ΜΕΑ
330
- Μονή Φλαμουρίου 120
- Μορφόπουλος, Γ. 228
- Μορφοπούλου, Ιουλία 227
- Μόσχος, Γεώργιος 149, 150
- Μούλλας, Κ. 206
- Μούνδρος 189
- Μουρτζίνου, Μαρία 83
- Μουσαφακλί 106, 327
- Μουσείο Γεωργικών Εργαλείων 320
- Μούσιας, Ο. 281
- Μούσιος, Δ. 191
- Μουσολίνι 294
- Μουστάκας, Αθ.
- Μούτσιος, Δ. 192
- Μούχας, Γιούλης 168, 191, 194, Κού-
σιος 191, 194
- Μουχταρέλος 185, 189, Αθανάσιος
91, 121, 156, 182, 184, Αναστάσιος
130, Αντώνιος 77, 111, Δημήτριος
77
- Μπαΐλας 316
- Μπαϊρακτάρης, Ιωάννης 105
- Μπαΐρας, Ανδρέας 171
- Μπακάλης 134, Γ. 169, Ι. 169, 194,
Νάκος 192, 247
- Μπαλαμώτη, μύλος 161
- Μπαλαμώτης, Β. 281, Γ. 214, Μ. 194,
Κούσιος 193
- Μπαλατσός, Θεοχ. 192
- Μπαλατατζής-Μαυροκορδάτος 265
- Μπαμπάνης, Λεωνίδα 238, Πάντος
238
- Μπαντέκας 134, Αθανάσιος 91, Κων-
σταντίνος 190, 193, 310, Χρήστος
111, 237
- Μπαξεβάνος, Γ. 113, Κ. 111, 129
- Μπαρκούτσος, Γεώργιος Π. 92
- Μπας μύλος 161
- Μπασμπανέλος 237, Β. 214, Μιχ. 32,
190, 194, 213
- Μπασμπανέλου Μιχάλη, πύργος 32
- Μπατακόγια, αρχοντικό 305
- Μπατακόγιας, Γ. 192, Νάκος 194,
Στέργ. 190, 191, 194
- Μπατζάκας 327, Κωνστ. 211
- Μπάτης, Γ. 194
- Μπεζιακίδης, Ι. 190
- Μπεκίρ Αγά 124
- Μπέλιας, Γ. 313
- Μπέλλας 128, Γεώργιος 94, 108, 111,
168, Γιάκας 194, Θεόδωρος 205,
212, 213, 228, 248, 267, 281, 336,
Νικόλαος 108, Στέργιος 61, 77,
134, 194, 228, Χ. 209
- Μπέλλος 206, 261
- Μπέτας, Ι. 194
- Μπέτσιος 239
- Μπεχλιουλέικος μύλος 161
- Μπίλας, Θ. 134
- Μπίλλας, Στέργιος Ν. 123

- Μπλατζής, Ιωάννης 53
 Μπλέτσας, Κ. 246, 247
 Μπογιόπουλος, Μιχ. 211
 Μπομπότη αρχοντικό 305
 Μπομπότη, Ασημίνα Δ. 22, 25, 301, 303, 304
 Μπομπότη-Καραμπεροπούλου, Ασημίνα 22, 25
 Μπομπότης, Αθ. 94, 134, 190, 194, 233, 268, 281, 287, 291, Απ. 213, Αρ. 214, 267, Β. 192, 194, Γεώργιος 232, Δ. Αθ. 191, Δημήτριος Αντ. 25, 158, 181, 190, 193, 204, 205, 301, 303, 304, Ιωάννης 77, 111, 190, 201, Κ. 190, 194, Μιχ. 108, 111, 129, 134, 149, 150, 206, 212, Νικόλαος 103, 110, 195, 212, 213, 281, Στ. 191, 279
 Μποντούρης 327
 Μπουραζάνι (Αχιλλείο) 231
 Μπούρας, Αθ. 168, Δ. 191, 194, Κούσιος 191, 194, Σπ. 190, 194, 214
 Μπουφίδης, Σ. 281
 Μπριάζνας, Στέργ. 168, 192
 Μύλος 161, 162, Πάντου 210
 Μωραΐτης, Ν. 143
- Νάκος, Απόστολος 105, 107
 Νανάς, Χρ. 94
 Νάρης, Αλέξ. 239
 Νασίκας, Αθανάσιος 232, Γεώργιος 85, 110, 267, 278, 281, 290, 291, Δ. 213, Στέργιος 202
 Νασιώκας, Ε. 191
 Νάστος 285, Αθ. 134, 168
 Ναύπλιο 148
 Νέα Ελλάδα 229, 259
 Νέες Χώρες 150
- Νεκροταφείο Κοίμησης 309
 Νεμπής, Ν. 168, 213, Σ. 129, Σταύρος 111, Στέργ. 213, Σωτ. 213
 Νεολαία 4^{ης} Αυγούστου 286
 Νεότουρκοι 122, 123
 Νερόμυλοι 307
 Νησιά Αιγαίου 150
 Νίκη (Χατζόμπασι) 231, 318
 Νικοβιώτης, Γ. 281
 Νικόδημος Μαζαράκης Φεραίος 122
 Νικολάου, Αθανάσιος 143, Γεώργιος 105, 184
 Νικολόπουλος 279, 287
 Νικότσης, Ι. 209
 Νίκου, Αντ. 192
 Νιμπής 134, Δημ. 176, 212, Νίκος 237, 292, Στ. 281
 Νιτσόλας 271
 Νορβηγία 248
 Νοσοκομείο Βόλου 142
 Νότιος Αφρική 57
 Νούσιος, Αθ. 194
 Νταμπιγλί (Χλόη) 106, 158, 304
 Ντελινικόπουλος, Τριαντάφυλλος 94
 Ντελόπουλος 327
 Ντόβα, Αθηνά 81
 Ντόβας, Αθ. 194, 281, Γ. 192, Π. 193
 Ντόντος, Γ. Στ. 317, Γεώργιος 190, 194, 232, 317, Γούλας 203, Ευάγ. 209, 281, Ζήσης 191, 194, 282, Ιωάννης 55, 153, 233, 268, 287, 291, Ιωάννης Ν. 336, Κ. 134, Κούσιος 201-203, Μήτσος 291, 317, Στέργιος 68, 72, 77, 78, 83, 93, 94, 97, 98, 103-108, 110, 112, 114, 123, 124, 129, 134, 140, 149-151, 162, 175, 176, 183, 184, 203, 206, 207, 219, 286, 298, 302, 313,

- 315, 320, 332, 335, 336, Στέργιος
 Ν. 154, Χρήστος 77, 190, 200, 205,
 209, 212, 213, 284
 Ντόντου, αρχοντικό 305, Πατρούλα
 279
 Ντουμπρουτζά, Ελένη Χρ. 176
- Ξενόπουλος, Γρ. 16
 Ξένος 287
 Ξηριάς, χείμαρρος 99, 298
 Ευδάκης, Φώτης 232
- Οδυσσέας 58
 Όθρυς 277
 Οθωμανοί 31, 35
 Οικονομάκης, Τάκης 172
 Οικονομίδη, Άννα 331
 Οικονομίδης 240, Ιωάννης (Γιαννα-
 κός) 103, 136
 Οικονομόπουλος, Μιχ. 238
 Οικονόμου 217, Άγγελος 78, Χρήστος
 Π. 37
 Ολυμπία 266
 Όλυμπος 27, 33, 56, 133, 215, 224,
 238, 277, 316
 Ορμάν δάσος 241, 266
 Οροφύλακας 115
 Ορφανοτροφείο 118
 Όσσα 215
 Ουζλάρ 106, 327
 ΟΥΝΤΡΑ 312
- Παγασητικός 246
 Πάγκαλος, Θεόδωρος 208
 Πάγκας 134
 Παγκόσμιος πόλεμος Α΄ 11, 16, 146,
 150, Β΄ 11, 124
 Παζάρι 95
- Πάικο όρος 180
 Παϊπάης, Αθανάσιος 94, 191, Δ. 190,
 194, 199, Ε. 191, Κωνστ. 111, 129,
 192, 194, Π. 192, 193
 Παλαιά Βόλου 42, 43, 46, 184, 317,
 316, 337, Ελλάδα 192
 Παλαιό Σχολείο 278, Φάληρο 273
 Παλάντζας, Αρ. 192, Στέργ. 190, 193,
 209
 Παλιγγενεσία 108, 255
 Παναγιά, Μεγάλη Μητέρα 119
 Παναγίας ναός 23, 121, 228
 Παναγιωτόπουλος 327
 Παναγιωτοπούλου, Ζωή 231
 Παναγιώτου, Α. 281
 Πανάγος, Αθανάσιος 279, 332, 333,
 Γεώργιος 212, 214, 313
 Πανελλήνια Σκοπευτική Εταιρία 128,
 129
 Πανεπιστήμιο Αθηνών 109
 Πανόπουλος 215
 Πάνος, Ι. 192, 194
 Πάνου, Κατίνα 290
 Πανταζοπούλου 219
 Πάντος, Αντώνιος 76, 279, Δ. 291,
 294, Μίμης 76, 78
 Πάντου μύλος 161
 Παντούλης, Σταύρος 111, 134
 Πάνω Σχολείο 84, 291
 Παπαβάσος, Κ. 104
 Παπαγεωργιάδης, Αγησίλαος 143
 Παπαγεωργίου, Γ. 279, Δημήτριος 37,
 194, 297, Ι. 182, Παναγιώτης Δ.
 286, 297, Σταύρος Π. 17, 18, 20,
 77, 188, 297
 Παπαγιάννης 82
 Παπαγιαννίτσης, Κ. 214

- Παπαγιώτης-ου, Ανδρέας 100, 102, 120, 164, 182, 205, 330
 Παπαγιώτου μύλος 161
 Παπαδάκος, Γ. 320
 Παπαδάμ, Ι. 203, Σ. 282
 Παπαδάμος, Μιχάλης 237
 Παπαδανήλ, Ν. 325
 Παπαδημητρίου 206, Αναστάσιος 149, 151, Κ. 192, Στέφανος 111, Τ. 190, Χ. 134
 Παπαδήμος, Απόστολος 149, 150, Δ. 192
 Παπαδογιάννης, Εμμ. 318
 Παπαδόπουλος 278, 299
 Παπαδοπούλου 155, Ευθυμία 83
 Παπαζήσης 291, Γεώργιος 190, 194, 267, 268, 281, 336, Δ. 194, Νικ. 292
 Παπαθανασίου, Αλέξανδρος 107
 Παπαθεοδωρόπουλος 50
 Παπαθεοδώρου, Γ. 200, 330
 Παπαϊωάννου 200, Γεώργιος 266, Δ. 195
 Παπακυριαζής 327, Κ. 191
 Παπαλεξάνδρου, Κωνστ. 225
 Παπαναστασίου, Αλέξανδρος 200
 Παπανδρέου, Γεώργιος 260
 Παπαπαύλου, Νάκος 192, Π. 194, Στέργιος 82, 83
 Παπαποστόλου 134, Βασιλική Κ. 176, Γεώργιος 232, 246, 286, 287, Ευστάθιος 149, 151, Κ. 191, Σταύρος 103, 111
 Παπαρίζος, Βασ. 168, 190, 200, 212, 214, Γ. 134, 192, 193, Γ. ΣΤ. 169, Γ. Ζ. 214, Ζ. 168, 194, Ι. Σ. 213, Ιωάννης 111, 113, 120, 129, 134, 193, Στ. 190, 194, 206, 281, Χ. Γ. 330
 Παπαρίζου, Ι. 190
 Παπασπηλιόπουλος 224
 Παπασταθόπουλος 287
 Παπασταύρου, Ι. 162
 Παπαστέργιος, Ζ. 168
 Παπαστεργίου 134, Αλέξανδρος 134, 149, 150, 151, 228, Αλεξάνδρα Ι. 101, Δημήτριος 262, Ιωάννης 111, 113, 129, 176, 283, Κερατσώ 242
 Παπατόλιας 134, 206, Απόστολος 193, 205, 209, 211-213, 231 281, 287, 317, 336, Γ. 324, Κωνσταντίνος 75, 111, 113, 120, 129, 214, Στέργιος 105, 168, 190, 193, 200, 209, 211, 213, 281, 337
 Παπατριανταφύλλου, Δ. 281
 Παπατσιβίκας, Στέργ. 168, Τάκος 194
 Παπαχρήστος 215, 216
 Παπαχρήστου, Ιωάννης 111
 Παπουτσιάς, Π. Κ. 330
 Παραδείσης, Απ. 287
 Παρθεναγωγείο 216
 Παρίσης, Α. 191
 Πάσχα 60
 Πασχάλης, Μ. 103
 Πάσχος, Β. 191, 193, Ι. 191, 194, Ν. 191, Χ. Ν. 330
 Πατακιούτας, Κούσιος 190
 Πατισάχ 277
 Πατούλης 126
 Πατουσιάς, Αντ. 192
 Πάτρα 148
 Πατριάρχης, Γρηγόριος Ε΄ 141
 Πατρίδα 62, 132, 133, 135, 140, 145, 179, 187, 188, 193, 221, 223, 251, 252, 276, 294, 301, 324
 Πατρώνης, Ανδρέας 229
 Πάτσιος, Α. 282, Κ. 214

- Παύλος, διάδοχος 265, 294
 Παύλος Μελάς 133
 Πειραιάς 147, 225, 273, 338
 Πελοποννήσιος 26
 Πελοπόννησος 29
 Περδικάρης, Λυκούργος 105
 Περίβλεπτο 285, 327
 Περιβόλι 178
 Περικλής 252
 Περραιβός, Χριστόφορος 255
 Περσουφλί 34, 106, βλ. και Αερινό
 Περσουφλιώτης, Ζήσης 176
 Πετραλιάς 255
 Πετρομάγουλο 113
 Πηλέας 277
 Πήλιο 27, 33, 41, 47, 56, 139, 156,
 179, 277, 311, 312
 Πιλάφ Τεπέ 121
 Πίνδος 31, 326
 Πιτσούνης, Νικόλαος Σπ. 189
 Πλαστήρας, Νικ. 199, 333, 339
 Πλατεία, Αγίου Κωνσταντίνου 74,
 177, Αττικής 284, Ρήγα Φεραίου
 42, 270, 291, 316
 Πλατσαίος, Σπυρ. 250
 Πλατύκαμπος (Τοπουζλάρ) 49
 Πλημμελειοδικείο 169
 Πλιώρης, Κωντ. 202
 Πλούτωνα 169
 Πόλεμος 333, του 1912 152, του 1897
 54, 56, 64, 121, 126, 133, 152, 217
 Πόλη 188
 Πολίτης 291, Ηλ. 289, Νικόλαος 29
 Πολιτικό Νοσοκομείο 227
 Πολύζος, Γεώργιος 142
 Πολύκαστρο 179
 Πολυμέρης, Ιωάννης 108
 Πολυμερόπουλος, Ι. 330
 Πολυμέρου-Καμηλάκη, Αικ. 161
 Πολυχρόνης, Ι. 193
 Πολυχρόνιον Βασιλέως 289
 Πολυχρόνου, Ι. 191
 Πορταριά 179
 Πούλιος 214
 Πρακαζάνας, Δημ. 191, 194, 212, 213
 Πρακτικό Λύκειο 265
 Πρασοδήμος, Ν. 194
 Πρίγκος 154
Προμηθεύς 37, 39
 Προπύλαια 251
 Προσαλέντης, Γεώργιος 111, 124, 134
 Πρόσκοποι 217, 218, 219, 220, 222,
 286
 Προστάτιδες Δυνάμεις 173
 Πρόσφυγες 202, 205
 Προτομή Ρήγα 249, 250, 253, 288,
 323, 325
Πρωΐα 225
 Πρωτοδικείο 103, 120
 Πύλη Αδριανού 273
 πύργος 60, 70, 91, 101, 116-119, 311
 πυρήνας 319, 320
 πυροπαθείς 308, 312, 315
 πυρπόληση Βελεστίνου 303
 Ράικος 327
 Ρακτιβάν, Κωνσταντίνος 192
 Ράλλης, Δημήτριος 197, 198
 Ρεντίνα 287
 Ρήγα, Αρτεμισία Δ. 246
 Ρήγας, Αθ. 192, Βελεστινλής 18, 20,
 25, 29, 51, 54, 65, 67, 79, 109, 118,
 125, 126, 131, 187, 214, 219, 221,
 223-226, 228, 229, 231, 241, 251,
 255, 260-262, 270, 277, 287, 289,

- 297, 299, 316, Μιλτιάδης 190, Τρι-
αντάφυλλος 286, Φερραίος 199
Ρήγεια 87, 285, 286, 290, 291, 333,
339
Ρηγόπουλος, Νικόλαος 147
Ρηγούλα 118
Ριζόμυλος 271, 290, 304, 318, 327
Ροβεσπιέρος 253
Ροδίτης, Γεώργιος 44
Ρολί 31, 48, 73, 84, 92, 93, 161, 283,
298, 300
Ρουμάνι 230
Ρουμούνοι 123
Ρουμπαζάνης, Γ. 191, 194
Ρωσία 170
- Σαββανάκης, Βασίλης 237, 286, 295,
I. 191, Στ. 194
Σακελλάρη, Άννα 290, 291
Σακελλαρίδης, Γεώργιος 217
Σακελλαρίου, Δ. 281
Σαμαράς, I. 246, 247, 281, 283
Σανατόριο «Ζωοδόχος Πηγή» 245,
246
Σάπκας, Μιχαήλ 255
Σαπουτζάκης, Κ. 140
Σάπκας, Χαρίλαος 84
Σαράγι 261
Σαράιγ, Μωρίς 160
Σαραντάπορο 142
Σαράντης, Γ. 194, Δ. 168, 194, I. 281,
Κ. 103, Κούσιος 192, 194, Μ. 194,
Ν. 194, Στέρ. 168, Ντ. 191, 194,
Πισ. 168, Στέργ. 168, 191, 194
Σαράτσης, Δημ. 143, 227, Νικόλαος
220
Σαρόπουλος 196
Σαρρής, Μάρκος 93, 94
- Σαρρόπουλος, Ανδρέας 278
Σαχτούρης, Αντώνιος 192
Σελήνη 270
Σέμσης 259
Σερατζί 75, 106
Σερβία 140, 142, 157, 158, 170
Σερμακέζης 288, 289
Σέρρες 179, 180
Σέσκουλο 97, 106, 290, 327
Σέσωστρις, ατιόπλοιο 165
Σημαία 179, 211, 232, 235
Σιάπκας, Μιχαήλ 250
Σιάτρας, Θ. 287
Σίγουρα Νικολάου, πύργος 32
Σίγουρας, Απόστολος 237, 281, Γ. 190,
193, Μιλτ. 192, 282, Ν. 191, 193
Σιδηρόδρομοι 294
Σίμος 290
Σίμης 233
Σιουμουρέκης, Γεώργιος 193, 304,
305
Σκιάθος 82
Σκόκος, Κωνστ. Φ. 37
Σκόπελος 211
Σκοπευτήριο 125, 127, 129
Σκορδά, Μαρία 155, 196
Σκοτεινιώτης, Ιωάννης 287
Σκουφουγιάννης, Α. 190, I. 190, Χ.
Α. 330
Σκρά 179, 180
Σκρέτας 308, Ευστάθιος, 101, Γεώρ-
γιος 101
Σκρίμπας, Γ. 168, 191, 194, Δ. 194,
Θεόδ. 213, Στέργ. 237, 239, Στυλ.
213
Σκυργιάννης 185
Σκύφτης, Κούσιος 94, Κωνσταντίνος
111, 129, 134, 176, Στ. 134, 281

- Σμολένσκης, Κων. 50, 51, 182
 Σμύρνη 184, 199
 Σόρογκας, Ευάγγελος Ν. 310
 Σουλιώτης, Αησιύλαος 227
 Σούρπη 179
 Σόφια 188
 Σοφία, πριγκίπισσα 67
 Σοφίδης, Χρ. 313
 Σοφοκλής 54
 Σόχος, Κωνστ. 112
 Σπίτι του Ρήγα 100, 110, 153-155, 188, 216, 222, 228, 230, 231, 316
 Σπόρος της Ελευθερίας 228
 Σπυριδάκης 282
 Σπυριδής 221, 222, 265, 289, Κωνσταντίνος Δ. 220, 249, 250, 256, Σπ. 172
 Σταγιάδες 107
 Στάδιο 209, 260, 264, 265, Ρήγα 259, 260, 286
 Σταθμός Σιδηροδρομικός 30, 33-35, 53, 57, 67, 72, 85, 86, 112, 125, 187, 214-216, 222, 233-235, 241, 270, 274, 284, 288, 299, 309, 330
 Σταματόπουλος, Μ. 45
 Σταμούλη Εκδόσεις 12
 Σταμούλης, Ι. 190, 193, 209, 282, Ν. Τ. 330
 Σταυρόπουλος 241
 Στέλλος, Κ. 172
 Στεφανοβίκειο 327, 337
 Στίγκας 287
 Στράβωνας 54
 Στρατεύματα Κατοχής 305, Συμμαχικά 171
 Στροφαδούρου, Πόπη 290
 Στρυμόνας 144
 Συγγρού, Ιφιγένεια 79
 Συλλαλητήριο 195, 199
 Σύλλογος, Βελεστινιωτών Αθηνών 51, 76, 295, 296, Οιοπαντοπωλών 211, Παντοπωλών 284, 333
 Σύμμαχοι 160, 170, 198
 Σύνδεσμος Βιοτεχνών Βόλου 229
 Συνδιάσκεψη Βουκουρεστίου 147
 Συνέδριο Γεωργίας-Κτηνοτροφίας 135
 Συνεταιρισμός 194, 205, 211, 327
 Σύνταγμα Κρητών 338
 Συρταδιώτης, Ι. 193, Μήτρος 303, Τριαντάφυλλος 142
 Σφονδουλιά, Μαρία 85, 278, 280, 290, 291
 Σφραγίδα Κοινότητας Βελεστίου 175
 Σχίζας, Ηλίας 278
 Σχολαρχείο 32
 Σχολή Τρύφωνα Κοντογεωργίου 220
 Σωτηρίου, Ελεονώρα Μ. 204
 Ταμπακόμυλος 161
 Ταμπάχανας 14, 32
 Ταξινόπουλος, Ε. 202
 Ταρσούλης 249
 Τάχου, Στέργ. 192
 Ταχταλασμάν 106, 193
 Ταχυδρομείο 32, 170
 Ταχυδρομικό Γραφείο 32
Ταχυδρόμος 310
 Τελωνείο 42, 93
 Τεμπέλης, Ι. 192
 Τέμπη 233
 Τζαμί 87
 Τζήμας, Γ. Α. 191, 194, Δ. 192, 194
 Τζιβανίδης, Κωνστ. 205, 206
 Τηλεγραφείο 32, 39, 50, 96
 Τηλεγραφετής 105
 Τηλεφωνεία 170

- Τίτσα, Ευδοκία 279
 Τίτσας, Δ. 280, Θ. 194
 Τίτσιας, Μιχ 193, 209, 211, 213, 258,
 266, 267, 281, 336
 Τολίδης, Σ. 200
 Τοπάλης, Κωστής 50
 Τοπική Ιστορία 11, 17, 304
 Τοπουζλάρ (Πλατύκαμπος) 49
 Τουμουλούς ύψωμα 180
 Τουρκία 148, 198
 Τουρκοκρατία 75, 136
 Τούρκος-οι 28, 30-32, 35, 48, 49, 53,
 64, 65, 140, 142, 199, 215
 Τράμπα, Ερατώ 290
 Τριανταφυλλόπουλος, Απ. 149-151,
 190, 193, 200, 202, 205-207, 209,
 211, Απ. 335, Νίκος 281, 317
 Τριανταφύλλου, Απ. 191, Δ. 237,
 Ιωάννης 111, 185, Κ. 200, Χάρης
 61, 62
 Τρίγκας, Γ. 194, Μ. 191, 194
 Τρίκαλα 104, 172, 187, 195, 288, 290,
 299
 Τρικαλλινός, Χρίστος 111
 Τρουμπουτζάς, Δ. 214
 Τσαγγούλης, Στ. 194
 Τσαγρής, Θόδωρος 111
 Τσακαλέας, Αρ. 77, 190, 209, 247, 267
 Τσακανίκας 125, 327
 Τσακίρης 111
 Τσακμάς 124
 Τσαλδάρης, Παναγής 258, 259
 Τσανάκα μαγαζί 111, 244, 245
 Τσανάκας 134, 244, 245, Γ. 190
 Τσαπράζης, Κωνσταντίνος 267
 Τσέγκος 248
 Τσέκος 206, Δ. 168, Ιωάννης Στ. 205,
 267, 281, Τζήμας 168
 Τσέκου Τζίμη, πύργος 32
 Τσέκου, υδρόμυλος 72
 Τσεκούρας, Α. 191
 Τσεκουρόπουλος, Αθανάσιος 105, 184
 Τσελεπής, Γ. 168, 190, 194, Στ. 194
 Τσιακαλέας, Αριστ. 267
 Τσίγκας 134, Παναγιώτης 111
 Τσιλινής, Στ. 214
 Τσίμας 134
 Τσιμόπουλος, Ν. 289, 294
 Τσιμουλάκης, Ι. 231
 Τσιμπουκλή, Βασιλική 81
 Τσιμπουκλής, 129, Β. 168, 194, 330,
 Παναγιώτης 111, 168, 193, Σ. 192,
 Τέγος 194
 Τσιουκαντάνας, Στέργ. 193
 Τσιούκας, Δ. 192
 Τσιουμπέκος 134
 Τσιουμπέκου, μύλος 161
 Τσιουμπουκλής, Β. 190
 Τσιούτσος, Ζ. 214
 Τσιράκης, Ν. 191
 Τσιρούκης, Κυπριανός 193
 Τσισμιλής, Ρήγας 262
 Τσιφλικάδες 114
 Τσιφλίκι μαχαλάς 277
 Τσοκάς, Γ. 217, 219
 Τσολάκογλου, Γ. 297
 Τσολάρ (Μέλισσα) 189
 Τσονάκα καφενείο 111
 Τσονάκας, Μ. 209, 281, Νικόλαος
 285-287
 Τσότσιου, Ελένη 231
 Τσουκαλάδικο 307
 Τσουκαντάνας, Απ. 194
 Τσούκας, Δ. 194
 Τσουλούφας, Αθ. 194

- Τσουμπέκος, Αθ. 194, Β. 192, Γ. Π. 168, 194, Εμ. 194, Ζ. 194, 214, Μιχ. 134, 168, 190, 194, 213, Παν. 129, 168, 190, 194, Σίμος 168, Στ. 168, 194, 213, Τάκης 194
- Τσούρικας, Ιωάννης 168, 214, 202, Ν. 194, Στέργ. 168, 190, 214, 294
- Τσούτσιος, Ι. 317
- Τυμπανίδης, Θόδωρος 319
- Τύπος του Βόλου* 310
- Τυρναβίτης 39
- Τύρναβος 140
- Τυρταίος 128, 250, Θεσσαλός 109, 110
- τύφος 329
- Υγειονομικό Κέντρο 329, 330
- υδραγωγείο 97-99
- Υδρόμυλος, Πάντου 23, Ταμπάχανα 113, 120, Τσέκου 72
- Υμέναιος 287
- Υπέρεια Κρήνη-Κεφαλόβρυσο 27, 30, 32, 48, 52-54, 57, 86, 87, 113, 161, 162, 214, 216, 220-223, 226, 228-230, 241, 252, 263, 266, 271, 278, 291, 307
- Υπηρεσία Στεγάσεως 318
- Υποδιδασκαλείο 36, 37
- Υφαντής, Δ. 192, 194
- Φαινέκος 329
- Φάλκος, Δ. 78
- Φάμπας, Θανάσης 309
- Φανέλα του Στρατιώτη 295
- Φαράκλας 95
- Φάρσαλα 31, 34, 48, 51, 138, 186
- Φαρσαρώτος, Γεώργ. 212, 281
- Φατούρος, Γ. 278, Στ. 231, 282
- Φερές 244, 277, 290
- Φθιώτιδα 140
- Φιλάρετος, Γ. 50
- Φιλαρμονική 290, Ορφανοτροφείου 217
- Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία 227
- Φιλελεύθερο Κόμμα 258
- Φιλελεύθεροι 203, 249
- Φιλήμων, Ιωάννης 255
- Φιλίππου, Αριστείδης Ν. 203
- Φιλιπούλλης, Β. 281, Γ. 209
- Φίλοι της Ειρήνης 225, 227
- Φιλοπροοδευτικός Όμιλος Νέων 259
- Φλαμουρίου Μονή 120
- Φλώρινα 188
- Φλωρογούλας, Κ. 278, 281, 287
- Φούσιας, Ι. 281
- Φούσκας, Αν. 209, Δ. 195, Στέργ. 194
- Φρανσέ ντ' Εσπερέ, Λουί (1856-1942) 189
- Φρειδερίκη, πριγκίπισσα 294
- Φροξιλιάς, Δ. 182, 190, 193, 212
- φυλακές 42
- φυλάκιο 314
- φυλλοξήρα 241
- Φυσική Αγωγή 161, 265
- Φωνή του Βελεστίνου* 295
- Χαβανέζικη Ορχήστρα Βόλου 280
- χαριτισμός 4^{ης} Αυγούστου 291
- Χαλκίδα 104
- Χαραυγή 228, 229, 231, 262, 292
- Χαρίσης, Α. 134
- Χαρισιάδης 123
- Χαρόπουλος, Εμμ. 246
- Χάρος 24, 169
- Χάρτα της Ελλάδος* 13, 75, 300, 334
- Χάσια 277

- Χασιώτης, Ζ. 192, 193
 Χατζάκος 134, 261, Αθ. 191, Αντώνιος 107, 142, 212, 235, 236, 281, 336, Βάιος 192, Ηρακλής 190, 267, 336, Κ. 192
 Χατζάκου, Ελένη 81, Σοφία 81
 Χατζάρας, Αθ. 191, 203, 238, 239, Βασίλειος 238, 239, Γ. 194, 209, Ι. 209
 Χατζηαθανασίου 14, 131, Δανιήλ 77, 108, 191, 193, 282, Ι. 194
 Χατζηαλής 203
 Χατζηγεωργίου, Σεβαστή Αρ. 162, Τρύφων 148
 Χατζηγευσταθιάδης, Ευστάθιος 309
 Χατζηθεοδώρου, Γ. 162, 191, 193, 209, 214, 281, Θεόδωρος 262, Κ. 163
 Χατζηκωνσταντίνου, Πάνος 211, 248, 255
 Χατζηκωτούλας, Αθ. 192, Β. 191, Δ. 192, Ν. 192, Χρ. 192
 Χατζημητροφάνης 313
 Χατζήμισι (Στεφανοβίκειο) 25, 184, 337
 Χατζηνικολής, Αντ. 104
 Χατζηρηγάς, Γ. 104
 Χατζόμπασι (Νίκη) 231, 318
 Χικάρος, Γ. 168
 Χινοβίδης 290
 Χλόη (Νταμπιγλί) 106, 158, 303, 304, 327
 Χουσεΐν Αλμάνη 28, Μπέης 28
 Χριστοδούλου, Αθ. 194, Ι. 191, Κ. 191, Σπ. 281, Στέργ. 184, Φ. Σ. 330
 Χρόνη, Αικατερίνη 202
 Χρόνης, Ιωάννης 267, 281, Κων. 193, 201, Π. 280
 Χρούπιστα 316
 Χρυσάφης, Ιωάννης 261, 265
 Χρυσοχοΐδης, Κ. 251
 Χωμενίδης, Ιωάννης 203
 Χωροφυλακή 329
 Ψαρά 133
 Ψάρρης, Ιωάννης 111, 224
 Ωρολογίου συνοικία 269
 Ωρολογοστάσιο, Κοινοτικό 93, 94, 95

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το Γενεαλογικό Δέντρο Οικογένειας Καραμπερόπουλου

Δημοσιεύεται με συμπληρώσεις το Γενεαλογικό Δέντρο της Οικογένειας Καραμπερόπουλου, που αρχικά είχε συμπεριληφθεί στην ανακοίνωση της συγγραφέως Βασιλείας Γιασιράνη-Κυρίτση στο Γ' Διεθνές Συνέδριο «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας», Οκτώβριος 1997, με τίτλο «Ιστορικό της εκκλησίας Κοιμήσεως της Θεοτόκου και τα ταφικά μνημεία του νεκροταφείου Βελεστίνου», *Υπέρεια*, τόμ. 3, έκδοση Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνο-Ρήγα, επιμέλεια του προέδρου της Δημ. Καραμπερόπουλου, Αθήνα 2002, σελ. 274-280.

Τριαντάφυλλος Καραμπέρης. Απεβίωσε το 1884⁶²⁹. Καταγόταν από το Στεφανοβίκειο. Παντρεύτηκε την Ζωγράφω Χατζηαθανασίου, (1842-1922). Αδελφός της Ζωγράφως ήταν ο Γιάννης Χατζηαθανασίου, που παντρεύτηκε την Κοτρουλίνα και απέκτησαν πέντε παιδιά, τρία αγόρια, Δανιήλ, Θεμιστοκλής, Γιάννης και δύο κορίτσια, Αγγελική και Κατερίνα. Η Αγγελική παντρεύτηκε τον Νίκο Σίγουρα, και η Κατερίνα, παντρεύτηκε τον Βαγγέλη Παϊπάη⁶³⁰. Συγγενής του Τριαντάφυλλου και της Ζωγράφως θα ήταν και ο ιερομόναχος Αγάπιος Γκριτζάνος, εφόσον αποκαλεί σε συμβόλαιο ανεψιό του τον Σταύρο Τρ. Καραμπερόπουλο.

Ο Τριαντάφυλλος με την Ζωγράφω απέκτησαν επτά παιδιά, τέσσερα αγόρια, και τρία κορίτσια: **Αλέξης, Ζήσης, Κατερίνη, Μαρία, Σταύρος, Κώστας, Καλλιόπη (Καλλή)**. Η Ζωγράφω πέθανε στις 30 Ιανουαρίου

629 Σύμφωνα με την μαρτυρία της Ζωγραφούλας Τρουμπουτζά, ο πατέρας της, Κώστας Καραμπερόπουλος, που γεννήθηκε το 1882, ήταν δύο ετών όταν πέθανε ο παππούς της Τριαντάφυλλος, άρα το 1884, και οπωσδήποτε μετά την γέννηση του τελευταίου παιδιού του, της Καλλής, που γεννήθηκε το 1883.

630 Μαρτυρία Ζωγραφούλας Καραμπεροπούλου-Τρουμπουτζά.

1922 σε ηλικία 80 χρονών με κηδεύσαντα ιερέα τον Δημήτριο Τριανταφύλλου⁶³¹.

Α) Αλέξανδρος (Αλέξης) Τρ. Καραμπερόπουλος, (1861-1937). Μεγαλύτερος γιος του Τριαντάφυλλου. Έμπορος. Μετά την απελευθέρωση της Θεσσαλίας η οικογένεια μετακινήθηκε και εγκαταστάθηκε στο Βελεστίνο. Ως προστάτης της οικογένειας μετά τον θάνατο του πατέρα του άλλαξε το επίθετο από Καραμπέρης σε Καραμπερόπουλος, ίσως μετά τις προστριβές με τους συγγενείς του και επί πλέον από την τότε προσέλευση των Πελοποννησίων, οι οποίοι αντιπροσώπευαν την ελεύθερη Ελλάδα. Είχε μεγάλο εμπορικό στο Βελεστίνο⁶³². Αλευροπώλης⁶³³. Διετέλεσε πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Φερών το 1910 και 1911⁶³⁴. Ίσως παρέμεινε μέχρι το 1914, διότι δεν έγιναν κοινοτικές εκλογές. Στις εκλογές του Φεβρουαρίου του 1914 ο Αλέξανδρος εκλέχτηκε με τον συνδυασμό του Στέργιου Ντόντου με μεγάλο αριθμό ψήφων. Δεύτερος στους εννέα! Ανήκε σε αντίθετο πολιτικό συνδυασμό με τον αδελφό του Σταύρο, ο οποίος τότε ήταν στο συνδυασμό της μειοψηφίας⁶³⁵. Παντρεύτηκε την Ελένη Κουτσογιάννη (την προσφωνούσαν Αλέξίνα) και απέκτησε τους Σοφία, Ευθαλία, Αικατερίνη, Τιμολέον, Αθηνά, Γιώργο⁶³⁶. Ο Αλέξης πέθανε το 1937 σε ηλικία 76 χρονών, κηδεύσας ιερέας ήταν ο Αθανάσιος Καππής και τον θάνατο πιστοποίησε ο Ιωάννης Γκοντινάκος⁶³⁷.

631 Βιβλίο Θανάτων Αγ. Κων/νου 1913-1927, 2/31 Ιαν. 1922, όπου όμως γράφεται Ζωγράφω Κ. Καραμπεροπούλου αντί Τρ. Από την ηλικία της αποκλείεται να είναι κόρη ή σύζυγος του Κων/νου. Είναι λάθος του κηδεύσαντα ιερέα.

632 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

633 Κ. Χρηστόπουλου, *Εμπορικός Οδηγός Βόλου-Πηλίου-Αλμυρού*, Εν Βόλω 1911, σελ. 146.

634 *Ο.π.*, σελ. 146.

635 Εφημ. *Θεσσαλία*, 24 Φεβρ. 1914, «Τα αποτελέσματα των εκλογών».

636 Μαρτυρία Αλεξάνδρας Μητσικώστα-Μπακογιάννη.

637 Βιβλίο Θανάτων Αγ. Κωνσταντίνου 1928-1955, 11/16 Απρ. 1937. Ληξιαρχείο Βελεστίνου, Ληξ. Πράξ. Θανάτου 25/16 Απριλ. 1937.

Σοφία. Πέθανε σε ηλικία 30 ημερών, στις 18 Μαρτίου 1915 με κηδεύσαντα ιερέα τον Αθανάσιο Καμαγιάννη⁶³⁸.

Ευθαλία (Θάλεια), (1904-1942). Παντρεύτηκε τον Πέτρο Σορβανή, εφοριακό. Απέκτησε δύο κόρες, την Ευτυχία και την Ελένη.

Η Ευτυχία (1928-2017) πήρε τον Νικόλαο Τρουπιώτη (1926-1984) και απέκτησαν τον Θανάση και τον Πέτρο. Ο Θανάσης (γεν. 1956), τραπεζικός, παντρεύτηκε την Ουρανία Τύρου και απέκτησαν τον Νικόλαο (γεν. 1988) μαθηματικό, και την Εύα (γεν. 1990), αρχιτέκτονα⁶³⁹. Ο Πέτρος (γεν. 1960), δημοσιογράφος.

Η Ελένη (γεν. 1932) παντρεύτηκε τον Αθανάσιο Καντζούκη (απεβίωσε σε ηλικία 48 ετών) και έχει τον Γιάννη και την Ευθαλία (Θάλεια). Ο Γιάννης (γεν. 1959) πολιτικός μηχανικός παντρεύτηκε την Ελένη Βιριδάκη και έχει δύο κόρες, την Αθανασία, ιατρό και την Κατερίνα, νομικό. Η Θάλεια (γεν. 1964) παντρεύτηκε τον Κωνσταντίνο Μουσουλιώτη και έχει δύο κόρες, την Έλενα (γεν. 1992) μαθηματικό και την Αλεξάνδρα (γεν. 1996), ηλεκτρολόγο μηχανικό.

Αικατερίνη (Κατίνα)⁶⁴⁰, (γεν. 1906), παντρεύτηκε τον Παναγιώτη Μίχο και απέκτησε τους Νίκο, Αλέκο, και Μαίρη.

Ο Νίκος (γεν. 1931) αστυνομικός.

Ο Αλέκος (γεν. 1935) ελεύθερος επαγγελματίας παντρεύτηκε την Ελένη Δρόσου και απέκτησε τον Παναγιώτη, σύμβουλο επιχειρήσεων και την Κατερίνα, λογιστή.

Η Μαίρη (γεν. 1940) εφοριακός⁶⁴¹.

Τιμολέον, (1912-1991). Δικαστικός υπάλληλος. Παντρεύτηκε την Χρυσούλα Βαρηπάτη (1918-2000). Απέκτησε δύο παιδιά, την Μάρλεν και τον Αλέκο.

638 Βιβλίο Θανάτων Αγ. Κων/νου 1913-1927.

639 Μαρτυρία Αλεξάνδρας Μητσικώστα-Μπακογιάννη και Ζωγραφούλας Καραμπεροπούλου-Τρουμπουτζά.

640 Ο θεός της, Κώστας Τρ. Καραμπερόπουλος, που είχε πάει στην Αμερική, της έφερε μια κιθάρα που του ζήτησε (μαρτυρία Ζωγραφούλας Κ. Καραμπεροπούλου-Τρουμπουτζά).

641 Μαρτυρία Βασίλη Κ. Καραμπερόπουλου και Δημητρίου Απ. Καραμπερόπουλου.

Ο Τιμολέων Αλ. Καραμπερόπουλος με την σύζυγο του Χρυσούλα το 1988 στο γάμο της εγγονής τους Αλεξάνδρας, κόρη της Μάρλεν Ζήση. Δίπλα του η ανεψιά του Ελένη Καντζούκη. Από αριστερά, ο Δημήτριος Απ. Καραμπερόπουλος, η Ευτυχία Τρουπιώτη, η Λία, κόρη της Ελένης Καντζούκη και η Βάσω, σύζυγος Δημητρίου Καραμπερόπουλου.

Ο Τιμολέων Αλ. Καραμπερόπουλος, η σύζυγός του Χρυσούλα και η κόρη τους Μάρλεν με τον σύζυγό της Παναγιώτη Ζήση.

Η Χρυσούλα Καραμπεροπούλου κρατώντας την εγγονή της και τα παιδιά της, Αλέκο και Μάρλεν.

Η Μάρλεν (γεν. 1938) παντρεύτηκε τον φαρμακοποιό Παναγιώτη Ζήση (1932-2001) και απέκτησε την Αλεξάνδρα (γεν. 1963), που παντρεύτηκε τον Βασίλη Παναγόπουλο και απέκτησε δύο κόρες, την Λυδία-Παναγιώτα και την Μαρία.

Ο Αλέκος παντρεύτηκε την Νανά και απέκτησε τον Τιμολέοντα και τον Μάριο.

Αθηνά. Παντρεύτηκε τον Κωνσταντίνο Ζουζούκη, αστυνόμο στο Βελεστίνο. Απέκτησε την Αθανασία (Σούλα), που παντρεύτηκε στα Χανιά Κρήτης με τον Γεώργιο Ραϊσάκη, στρατιωτικό ιατρό και απέκτησαν τον Θεόδωρο, οδοντίατρο και τον Κωνσταντίνο, ιατρό καρδιολόγο.

Γιώργος. Έμπορος. Παντρεύτηκε την Ματούλα Μαρίνου και έμεινε στην Σκιάθο. Απέκτησε τον Αλέξανδρο (Αλέκο), που παντρεύτηκε την Έλση Χριστοφοράκου και απέκτησαν την Μάτα (γεν. 1988).

Ο Γιώργος Αλ. Καραμπερόπουλος δεξιά, που είχε εγκατασταθεί στη Σκιάθο.

Β) Ζήσης Τρ. Καραμπερόπουλος, (1865-1940). Πήρε γεωργικό κλήρο και ασχολήθηκε με τα κτήματα⁶⁴². Παντρεύτηκε σε ηλικία 35 χρονών σε δεύτερο γάμο την Ελένη Παν. Βογιατζή από τα Κανάλια του Δήμου Βοίβης, στις 25 Μαΐου 1905, με ιερέα τον παπά Καμαγιάννη⁶⁴³. απέκτησε τους Χαράλαμπο, Μαριγούλα, Αριάδνη, Αθανάσιο, Τριαντάφυλλο⁶⁴⁴. Ο Ζήσης πέθανε σε ηλικία 75 χρονών, στις 2 Νοεμβρίου 1940 με κηδεύσαντα τον ιερέα Αθανάσιο Καππή. Τον θάνατο πιστοποίησε ο γιατρός Ιωάννης Γκοντινάκος⁶⁴⁵.

Χαράλαμπος. Πέθανε σε ηλικία 6 μηνών, στις 12 Ιουνίου 1915, κηδεύσας ιερέας ήταν ο παπά Μουχταρέλος⁶⁴⁶.

Ο Ζήσης Τρ. Καραμπερόπουλος, (1865-1940).

642 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

643 Αρχείο Ι.Μ.Δ. (Ιεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος), βιβλ. Γάμων 39/25 Μαΐου 1905.

644 Μαρτυρία Αλεξάνδρας Μητσικώστα-Μπακογιάννη, απόγονος οικογενείας.

645 Βιβλίο Θανάτων Αγ. Κων/νου 1928-1955, 17/3 Νοεμβρίου 1940.

646 Βιβλίο Θανάτων Αγ. Κων/νου 1913-1917 (δεν υπάρχει αύξων αριθμός).

Μαριγούλα. Πέθανε σε ηλικία 3 χρονών στις 18 Νοεμβρίου 1918, κηδεύσας ιερέας ήταν ο παπά Μουχταρέλος⁶⁴⁷.

Αριάδνη. Πέθανε σε ηλικία 20 ημερών, στις 22 Ιουνίου 1920, κηδεύσας ιερέας ήταν ο παπά Μουχταρέλος⁶⁴⁸.

Τριαντάφυλλος (1908-1984). Έμπορος. Παντρεύτηκε δύο φορές. Από τον πρώτο γάμο με την Βάγια Αϋφαντή (1915-1943) από το Πολυδάμειο Φαρσάλων απέκτησε την Ελένη και τον Ζήση⁶⁴⁹.

Ο Ζήσης πέθανε σε ηλικία 1 χρόνου, στις 24 Ιανουαρίου 1941 με κηδεύσαντα ιερέα τον Αθανάσιο Καππή και ο γιατρός που πιστοποίησε τον θάνατό του ήταν ο Ιωάννης Γκοντινάκος⁶⁵⁰.

Η Ελένη (1939-2013) παντρεύτηκε τον Χριστόφορο Σαμαρά και απέκτησε τέσσερις κόρες, Βαγιούλα, Σωτηρία, Πολυξένη και Μαρία. Η Βαγιούλα, (γεν. 1964), φιλόλογος, παντρεύτηκε τον Κωνσταντίνο Μπότσογλου και απέκτησε δυο γιούς, τον Ευστράτιο (γεν. 1992) και τον Χριστόφορο (γεν. 1998). Η Σωτηρία (γεν. 1966), εκπαιδευτικός, παντρεύτηκε τον Παναγιώτη Δημανίδη και απέκτησε τρεις γιούς, Αντώνιο (γεν.

Ο Τριαντάφυλλος Ζ. Καραμπερόπουλος με την δεύτερη σύζυγό του Ελένη Ψαθά και τις δύο κόρες του, την Ελένη από τον πρώτο του γάμο και την Αιμιλία (Αίμη).

647 *Ο.π.*, 60/19 Νοεμβρ. 1918.

648 *Ο.π.*, 11/22 Ιουν. 1920.

649 Μαρτυρία Βασίλη Κ. Καραμπερόπουλου και π. Γεωργίου Αλεξίου.

650 Βιβλίο Θανάτων Αγ. Κωνσταντίνου 1928-1955, 2/25 Ιαν. 1941.

1992), Χριστόφορο (γεν. 1996) και Παύλο (γεν. 2002). Η Πολυξένη (γεν. 1970) και η Μαρία (γεν. 1975), ιατρός.

Από τον δεύτερο γάμο του ο Τριαντάφυλλος με την Ελένη Ψαθά (1920-2002) από τα Κανάλια απέκτησε την Αιμιλία (Αίμη) (γεν. 1953), υπάλληλο στο ΙΚΑ Βόλου, η οποία παντρεύτηκε τον Νικόλαο Μπακόλα.

Αθανάσιος (1911-1999). Παντοπώλης. Από ηλικίας οκτώ ετών εργάζονταν στον θείο του Σταύρο Καραμπερόπουλο. Μετά με τον αδελφό του Τριαντάφυλλο άνοιξαν ένα μικρό μαγαζί, αλλά στη συνέχεια ο Τριαντάφυλλος εγκαταστάθηκε στον Βόλο. Ο Αθανάσιος, μετά τον θάνατο το 1949 του θείου του Σταύρου Καραμπερόπουλου, νοίκιασε το κατάστημα από την κληρονόμο Κυριακή (Κική) Καραμπεροπούλου και μετά το 1957 το αγόρασε. Μάλιστα, η τελευταία δόση για την αγορά ήταν τον Μάρτιο του 1957 και πριν το εξοφλήσει έγινε ο σεισμός, 8 Μαρτίου του 1957, με αποτέλεσμα λόγω της καταστροφής και της στενοχωρίας του

να εμφανίσει λεύκη. Ο Αθανάσιος παντρεύτηκε την Κωνσταντινιά (Τούλα) Κασιώρα (1924-2012). Απέκτησε την Ελένη (γεν. 1947) και την Αγλαΐα (γεν. 1951).

Η Ελένη παντρεύτηκε τον Δημήτρη Τσάμη και απέκτησε τον Νικόλαο, γυμναστή και την Κωνσταντινιά, οικονομολόγο, υπάλληλο στην Alpha Bank.

Η Αγλαΐα παντρεύτηκε τον Βασίλειο Φλώρο, αντιστράτηγο Ελληνικής Αστυνομίας και απέκτησε δύο κόρες, την Μαρία και την Κωνσταντίνα. Η Μαρία, υπάλληλος τραπέζης, παντρεύτηκε τον Κωνσταντίνο Αναγνωστούλη, αξιωματικό Λιμενικού και απέκτησαν την Ειρήνη-Άννα. Η Κωνσταντίνα, δασκάλα, παντρεύτηκε τον Γεώρ-

Ο Αθανάσιος Ζ. Καραμπερόπουλος με την σύζυγό του Κωνσταντινιά (Τούλα) και τις δύο κόρες τους, Ελένη και Αγλαΐα.

γιο Αγγελόπουλο, δάσκαλο και απέκτησαν την Παναγιώτα και την Βασιλεία-Κωνσταντίνα⁶⁵¹.

Τα ξαδέλφια, Αθανάσιος του Ζήση, αριστερά, και Τριαντάφυλλος του Σταύρου μπροστά στο παντοπωλείο στην Αγορά του Βελεστίνου, πριν από τον σεισμό του 1957.

Τρεις Καραμπερόπουλοι το 1990: Δημήτριος Απ. Καραμπερόπουλος, Αθανάσιος Ζ. Καραμπερόπουλος και Βασίλης Κ. Καραμπερόπουλος.

651 Πληροφορίες στον Δημήτριο Απ. Καραμπερόπουλο από τις κόρες του Αθανασίου Ζ. Καραμπερόπουλου.

Γ) Αικατερίνη (Κατερίνη) Τρ. Καραμπεροπούλου, (1874-1952). Απεβίωσε σε ηλικία 78 ετών, η οποία μάλιστα διατηρούσε την παραγκούνηκη φορεσιά, τους αλατζάδες των χωριών του κάμπου⁶⁵². Παντρεύτηκε σε πρώτο γάμο τον Οικονομάκη από τον Άγιο Γεώργιο Φερών, που απεβίωσε, όπως και τα δύο παιδιά τους. Σε δεύτερο γάμο παντρεύτηκε τον Δημοσθένη Οικονόμου και απέκτησε δύο κόρες, την Ευαγγελία (Βαγγελιώ) και την Αναστασία (Τασία).

Βαγγελιώ (1909-1966). Παντρεύτηκε τον Θεμιστοκλή Κοντοκλώτση, υπάλληλο του ΟΣΕ⁶⁵³ και απέκτησαν έξι παιδιά, τρία αγόρια, τρία κορίτσια: Χρήστο (1928-2020), Γιώργο (1931-2010), Αγγελική (1934-2018), Κατερίνη (1937-2014), Νίκο (1941-1987) και Ειρήνη (γεν. 1944).

Η Βαγγελιώ, κόρη της Αικατερίνης Οικονόμου, με τον σύζυγό της Θεμιστοκλή Κοντοκλώτση.

Η Ειρήνη (Ρούλα) παντρεύτηκε τον Γεώργιο Σκουλίδη (1941-1981) και απέκτησε τρία παιδιά: Δημήτρη, Φώτη και Κυριακή.

Τασία (1912-1975). Παντρεύτηκε τον Νικόλαο Πραττή, έμπορο και απέκτησε τους Σοφία, Δήμητρα και Παναγιώτη.

Η Σοφία παντρεύτηκε τον Αναστάσιο Παπαδημητρίου, οδηγό αστικού λεωφορείου και απέκτησε τον Θανάση, ιατρό.

Η Δήμητρα παντρεύτηκε τον Θεόδωρο Καρβέλη, υπάλληλο του ΟΣΕ και απέκτησε την Άννα, φιλόλογο καθηγήτρια και την Αναστασία, που διατηρεί Καφετέρια στο Αρμένιο.

Ο Παναγιώτης Πραττής, (1941-2020), ιατρός παθολόγος-καρδιολόγος στη Λάρισα, παντρεύτηκε την Ελένη Παπαδοπούλου, ιατρό μικροβιο-

652 Μαρτυρία Γεωργίου Σιουμουρέκη, Βελεστίνο, Σεπτέμβριος 2021.

653 Μαρτυρία Βασίλη Κ. Καραμπερόπουλου.

λόγο, και απέκτησε τον Νικόλαο, ιατρό καρδιολόγο και την Αναστασία, ιατρό μικροβιολόγο.

Οι γιατροί, Παναγιώτης Ν. Πραττής και Δημήτριος Απ. Καραμπερόπουλος, εγγονοί των αδελφών Αικατερίνης και Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου, σε εκδήλωση στη Λάρισα το 2011 για το φιλόλογο Θεοφάνη Λαϊνά.

Δ) Μαρία Τρ. Καραμπεροπούλου. Παντρεύτηκε τον Αντώνιο Χατζάκο (1875-1955) υπάλληλο ΟΣΕ, απεβίωσε το 1951. Απέκτησε τους Βαρβάρα, Ηρακλή, Ελένη και Ανθούλα.

Βαρβάρα (1893-1988). Σε πρώτο γάμο παντρεύτηκε τον Γεώργιο Τριανταφύλλου (1889-1924), από τον Άγιο Γεώργιο Φερών, υπάλληλο ΣΕΚ (Σιδηρόδρομοι Ελληνικού Κράτους) και απεβίωσε σε ηλικία 35 ετών. Απέκτησε τρία παιδιά, Δημήτριο, Λάζαρο και Γεωργία.

Ο Δημήτριος (γεν. 1919) έζησε λίγα χρόνια.

Ο Λάζαρος (1921-2017) παντρεύτηκε την Ναυσικά Καλογήρου (1927-2013) και απέκτησαν την Βαρβάρα (γεν. 1961) συμβολαιογράφο στη Λάρισα, που παντρεύτηκε τον Ιωάννη Γκίκα, υπάλληλο ΟΣΕ και έχει δύο γιούς, τον Παύλο (γεν. 1991) και τον Λάζαρο (γεν. 1996).

Ο Αντώνης Χατζάκος
(1875-1955) σύζυγος της
Μαρίας Τρ. Καραμπεροπούλου.

Ο Γεώργιος Τριανταφύλλου,
σύζυγος της Βαρβάρας,
με τον γιό του Δημήτριο.

Ο Λάζαρος Γ. Τριανταφύλλου
(1921-2017).

Η Γεωργία (1924-2020) παντρεύτηκε τον Δημήτριο Τσαγκαρή, υπάλληλο του ΟΣΕ και απέκτησε τον Βασίλη, τον Απόστολο και την Χαρίκλεια. Ο Βασίλης, καθηγητής φιλόλογος, παντρεύτηκε την Παναγιώτα Λιαπάκη και έχει μία κόρη, την Γεωργία.

Σε δεύτερο γάμο η Βαρβάρα παντρεύτηκε το 1933 τον Αργύρη Ακριβούση και απέκτησε δύο παιδιά, τον Δημήτριο (1933-2012) ιδιωτικό υπάλληλο και την Αναστασία (1936-2007), που παντρεύτηκε τον Νικόλαο Χαργιωτάκη και απέκτησε δύο παιδιά, την Δέσποινα και τον Στυλιανό. Η Δέσποινα παντρεύτηκε τον Δημήτριο Μυλωνά και έχει δύο κόρες, την Αναστασία και αβάντιστη.

Η Βαρβάρα Τριανταφύλλου με τον γιό της Δημήτριο και την κόρη της Γεωργία.

Η Γεωργία Τσαγκαρή,
κόρη της Βαρβάρας.

Ηρακλής (1901-1991). Παντοπώλης στο Βελεστίνο. Παντρεύτηκε την Ανδρομάχη (Μάχη)⁶⁵⁴ (1907-1992) του Νικολάου Ντόντου και της Σταματίας, το γένος Σαράντη. Τους στεφάνωσε ο Χρήστος Μητσικώστας, ο μετέπειτα γαμπρός του Σταύρου Καραμπερόπουλου⁶⁵⁵. Απέκτησε τους Αντώνη, Μαρία, Τηλέμαχο, Ασημούλα, Ελευθερία.

Ο Αντώνης πέθανε σε μικρή ηλικία⁶⁵⁶.

Η Μαρία (Μαριγούλα) (γεν. 1930) παντρεύτηκε τον Ανδρέα Σίγουρα (1926-1993) και απέκτησε την Ελένη (Λίνα) (γεν. 1960), που παντρεύτηκε στην Πάτρα τον Γεώργιο Μητρόπουλο και απέκτησε τον Δημήτρη (γεν. 1982) και την Ανδριανή (γεν. 1995) ψυχολόγο.

Ο Ηρακλής Χατζάκος
με την σύζυγό του, Μάχη.

Ο δικηγόρος Τηλέμαχος Χατζάκος,
η Ελευθερία Χατζάκου νύφη και πίσω
ο πατέρας, Ηρακλής Χατζάκος, 1970.

654 Ήταν ο πρώτος γάμος (1930) στο Βελεστίνο μεταξύ Γκραικών και Βλάχων. Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπότη-Καραμπεροπούλου.

655 Μαρτυρία της Μαριγούλας Σίγουρα.

656 Μαρτυρία Αλεξάνδρας Μητσικώστα-Μπακογιάννη.

Ο Τηλέμαχος⁶⁵⁷, (1932-1993), δικηγόρος, άγαμος.

Η Ασημούλα, (1936-2019), παντρεύτηκε τον Ανδρέα Τσέλιο και απέκτησε την Ειρήνη και τον Σπύρο.

Η Ελευθερία, (1941-2012), καθηγήτρια φιλόλογος, παντρεύτηκε τον στρατιωτικό Κώστα Τσιάμπα και απέκτησαν δύο παιδιά, τον Ευάγγελο (γεν. 1971) και την Φωτεινή (γεν. 1974), καθηγήτρια. Ο Ευάγγελος, στρατιωτικός ιατρός, παντρεύτηκε την Ευτυχία Βαγενά, εκπαιδευτικό, και απέκτησε την Αικατερίνη (γεν. 2001) και την Κωνσταντίνα-Ελευθερία (γεν. 2004).

Η Ελευθερία Χατζάκου με τον Κώστα Τσιάμπα, νύπαντροι 1970.

Ο ιατρός Ευάγγελος Τσιάμπας και η Ευτυχία Βαγενά.

657 Ο δικηγόρος Τηλέμαχος Χατζάκος είχε εκδώσει και μία ποιητική συλλογή, την οποία παρουσίασε ο Χρήστος Β. Χειμόνας, δημοσιεύοντας και δύο ποιήματά του στην εφημ. *Φωνή του Βελεστίου*, αρ. φύλ. 1, Απρίλιος 1985, σελ. 2.

Ελένη (1903-2002). Παντρεύτηκε τον Ιωάννη Σταμούλη (1888-1957), κουρέα στο Βελεστίνο. απέκτησε τους: Αριστέα, Αντώνιο και Ασημώ.

Η οικογένεια του Ιωάννη και της Ελένης Σταμούλη με τα παιδιά τους, Αριστέα, Αντώνη και Ασημούλα.

Η Αριστέα (Τούλα) (γεν. 1929) παντρεύτηκε τον Χρήστο Γιαννακόπουλο (1932-2017) και απέκτησε δύο κόρες, την Πηνελόπη και την Ελένη. Η Πηνελόπη (γεν. 1965), καθηγήτρια γαλλικών, παντρεύτηκε τον Gemier Bruno και απέκτησε την Κωνστάνς, Νομικό. Η Ελένη (γεν. 1967), καθηγήτρια, παντρεύτηκε τον Κωνσταντίνο Παπαθανασίου, απόστρ. Αξιωματικό Αεροπορίας, και απέκτησε τον Θεμιστοκλή (γεν. 1995) οικονομολόγο και την Ευαγγελία (γεν. 1999), φαρμακοποιό.

Ο Αντώνιος (γεν. 1931), υδραυλικός, παντρεύτηκε την Αφροδίτη Αμούντζια και απέκτησε τον Γιάννη (γεν. 1971) και τον Χρυσόστομο (Μάκη) (γεν. 1974). Ο Γιάννης παντρεύτηκε την Άννα Τελώνη και απέκτησαν τον Αντώνη και την Αφροδίτη.

Η Ασημώ, (γεν. 1935), πρ. υπάλληλος στο Δήμο Βόλου, παντρεύτηκε τον Βασίλη Αργυρίου και απέκτησε την Αφροδίτη (γεν. 1976), δασκάλα και την Ελένη (γεν. 1977).

Ανθούλα. Παντρεύτηκε τον Αριστείδη Φιλίππου, υπάλληλο του ΟΣΕ, χωρίς παιδιά.

Η Ελένη Σταμούλη και η Ανθούλα Φιλίππου, κόρες της Μαρίας Χατζάκου, αδελφής του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου.

Ε) Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος, (1880-1949). Μεγαλέμπορος στο Βελεστίνο, είχε μεγάλο αποικιακό κατάστημα στην αγορά⁶⁵⁸. Διετέλεσε πρόεδρος της Κοινότητας Βελεστίνου το 1910⁶⁵⁹, το 1911⁶⁶⁰ και ίσως παρέμεινε μέχρι τις εκλογές του Φεβρουαρίου του 1914, γιατί από τότε που ψηφίστηκε ο Νόμος «Περί συστάσεως Δήμων και Κοινοτήτων»⁶⁶¹ μέχρι τις εκλογές, δεν έγιναν αλλαγές, ούτε υπάρχουν πληροφορίες στη τοπική εφημερίδα *Θεσσαλία* τις χρονιές 1912-1914⁶⁶². Στις εκλογές αυτές είχε τους περισσότερους ψήφους του μειοψηφούντος συνδυασμού⁶⁶³. Το 1927 ήταν Κοινοτικός Σύμβουλος⁶⁶⁴. Το 1929 και 1930 πρόεδρος της Κοινότητας Βελεστίνου⁶⁶⁵. Το 1933 είχε βενζινάδικο και παντοπωλείο⁶⁶⁶.

658 Μαρτυρία Ασημίνας Μπομπούτη-Καραμπεροπούλου.

659 Νίτσα Κολιού, *Τα Βελεστινώτικα...*, σελ. 111.

660 Κ. Χρηστόπουλος, *Εμπορικός Οδηγός Βόλου...*, σελ. 146.

661 Μαρτυρία Αποστόλου Λιβανού, δικηγόρου, Νόμος ΔΝΖ'/10/14-2-1912.

662 Εφημ. *Θεσσαλία*, ετών 1912-1914.

663 Εφημ. *Θεσσαλία*, 24 Φεβρ. 1914.

664 Θωμά Βικινίου, *Πανθεσσαλικό Λεύκωμα*, Βόλος 1927.

665 Εφημ. *Θεσσαλία*, 11 Αυγούστου 1929.

666 Γ. Γαβρηλίδη, *Μέγας Οδηγός Βόλου και Περιχώρων*, Βόλος 1933, σελ. 177-178.

Ο Σταύρος Τρ. Καραμπερόπουλος
(1880-1949).

Η σύζυγος Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου,
Αλεξάνδρα (1887-1943).

Παντρεύτηκε σε ηλικία 27 χρονών, στις 20 Μαΐου 1907 την Αλεξάνδρα Παπαστεργίου (1887-1943), είκοσι χρονών, αρχιερατικός Επίτροπος ήταν ο Αθανάσιος Μουχταρέλος και εφημέριος ο Αθανάσιος Καμαγιάννης⁶⁶⁷. Οι γονείς της Αλεξάνδρας κατάγονταν από το Πεντάλοφο Κοζάνης. Απέκτησε έξι παιδιά, τους Ελευθερία⁶⁶⁸, Απόστολο, Παναγιώτα, Τριαντάφυλλο, Κυριακή και Δημήτριο. Η Αλεξάνδρα πέθανε στις 13 Φεβρουαρίου 1943. Τον θάνατο πιστοποίησε ο ιατρός Στέργιος Ντόντος και κηδεύσας ιερέας ήταν ο Αθανάσιος Καπής⁶⁶⁹. Ο Σταύρος πέθανε

667 Αρχείο Ι.Μ. Δημητριάδος, Βιβλίο Γάμων, φ. 94, πρ. 16/20 Μαΐου 1907.

668 Την ονόμασαν «Ελευθερία», διότι μέχρι τότε δεν στέργιωνε παιδί, της πέθαιναν. Μάλιστα, όταν η συνυφάδα της, η Αγγέλω, σύζυγος του Κώστα Καραμπερόπουλου, θα βάπτιζε την κόρη της «Ζωγράφω (Ζωγραφούλα)», η Αλεξάνδρα της έλεγε να μην της δώσει το όνομα αυτό, διότι η ίδια είχε χάσει δύο παιδιά με το όνομα «Ζωγράφω». (Μαρτυρία της Ζωγραφούλας Καραμπεροπούλου-Τρουμπουτζά).

669 Βιβλίο Θανάτων, ό.π., 11/14 Φεβρουαρίου 1943 και Ληξιαρχείο Βελεστίνου, Ληξ. Πρ. Θανάτου 17/14 Φεβρ. 1943.

σε ηλικία 69 χρονών, στις 22 Μαρτίου 1949 από εγκεφαλική συμφορήση. Την δήλωση θανάτου έκανε ο ανεψιός του, Ηρακλής Χατζάκος. Τον θάνατο πιστοποίησε ο ιατρός Ιωάννης Κοντινάκος⁶⁷⁰ και κηδεύσας ιερέας ήταν ο Αθανάσιος Καππής⁶⁷¹.

Ελευθερία (1912-2000). Παντρεύτηκε στις 27 Αυγούστου 1933 τον Χρήστο Μητσικώστα (1903-1976) έμπορο, ο οποίος είχε εργοστάσιο οξοποιίας στον Βόλο. Απέκτησε τους: Αλεξάνδρα, Δημήτριο, Σταύρο, Ευαγγελία και Θωμά.

Η Αλεξάνδρα (Ρίτσα) (γεν. 1934) παντρεύτηκε τον Αντώνιο Μπακογιάννη (1927-2014), δημόσιο υπάλληλο και απέκτησε την Ελένη και την Ελευθερία. Η Ελένη (Νέλλη) (γεν. 1959), πολιτικός μηχανικός, παντρεύτηκε τον Αχιλλέα Μιχαλόπουλο, χημικό μηχανικό, και απέκτησαν την Αλεξάνδρα (γεν. 1986) και την Βασιλική (γεν. 1990), η οποία παντρεύτηκε τον Χριστόφορο Φουκάκη, δικηγόρο και απέκτησε τον Κωνσταντίνο. Η Ελευθερία (Ελια) (γεν. 1969), χημικός, παντρεύτηκε τον Βασίλειο Βάκο, οικονομολόγο ασφαλιστή και απέκτησε την Βασιλική και Αντωνία, δίδυμες (γεν. 2002).

Ο Δημήτριος (1935-2008) χημικός, παντρεύτηκε την Ελένη Πάππα και απέκτησε τους Χρίστο και Νίκο. Ο Χρήστος (γεν. 1971) παντρεύτηκε την Βικτωρία Του-

Η οικογένεια του Χρήστου και της Ελευθερίας Μητσικώστα με τα παιδιά τους Αλεξάνδρα (Ρίτσα), Δημήτρη, Σταύρο, Ευαγγελία (μοναχή Θεοτέκη) και Θωμά.

670 Ληξιαρχείο Βελεστίνου. Ληξ. Πρ. Θανάτου 10/22 Μαρτίου 1949.

671 Βιβλίο Θανάτων Αγ. Κωνσταντίνου 1928-1955, 4/22 Μαρτίου 1949.

Η Ελευθερία Μητσικώστα με την κόρη της Ρίτσα και τον γαμπρό της Αντώνη Μπακογιάννη και τα ανήφια της, Δημήτριο Π. Παπαγεωργίου, Βάσω και Δημήτριο Καραμπερόπουλο στον Άγιο Χαράλαμπο Βελεστίνου το 1990.

Ιανουάριος 1973, συνάντηση συγγενών στο γάμο της Αλεξάνδρας Απ. Καραμπεροπούλου. Από αριστ. ο Σταύρος Μητσικώστας, η σύζυγός του Ελένη Κολέτσου, η Μάρλεν Ζήση με την κόρη της Αλεξάνδρα, ο Τιμολέων Αλ. Καραμπερόπουλος κρατώντας την σύζυγό του Χρυσούλα, η Ελευθερία Μητσικώστα, ο Σταύρος Απ. Καραμπερόπουλος, ο Τριαντάφυλλος Στ. Καραμπερόπουλος, μόλις διακρίνεται ο Δημήτριος Καραμπερόπουλος, ο Δημήτριος Π. Παπαγεωργίου και ο Μιχάλης Γιαννουδάκης.

ρίμπαμπα. Ο Νίκος (γεν. 1973) παντρεύτηκε την Αθηνά Δέλιου και απέκτησαν τον Δημήτρη (γεν. 2012).

Ο Σταύρος (γεν. 1941) διαδέχτηκε τον πατέρα του στο εργοστάσιο. Παντρεύτηκε την Ελένη Κολέτσου και απέκτησε την Φανή και τον Χρήστο. Η Φανή (γεν. 1970), δικηγόρος, παντρεύτηκε τον Θωμά Χαβδούλα, οδοντίατρο και απέκτησε τον Κωνσταντίνο και την Μαριαλένα. Ο Χρήστος, (γεν. 1972), φυσικός, παντρεύτηκε την Ευαγγελία Σαλβάνου και απέκτησε τον Σταύρο (γεν. 2009) και την Κατερίνα (γεν. 2010). Σε δεύτερο γάμο ο Σταύρος παντρεύτηκε την Ζωή Πρώια και απέκτησε τον Θανάση (γεν. 1999).

Η Ευαγγελία (γεν. 1944), φιλόλογος και συγγραφέας, ακολούθησε τον μοναχικό βίο (μοναχή Θεοτέκνη) στη Μονή Αγίου Στεφάνου Μετεώρων.

Ο Θωμάς (1947-2012), καθηγητής στο ΤΕΙ Αθήνας, παντρεύτηκε την Καρολίν Κόβινγκτον, μαθηματικό και απέκτησε την Αλεξία (γεν. 1984). Η Αλεξία παντρεύτηκε τον Σταύρο Κοντό και έχουν δύο παιδιά, την Ισμήνη (γεν. 2017) και τον Αθανάσιο (2019).

Ο Θωμάς Χρ. Μητσικώστας, η σύζυγός του Καρολίν και ο Δημήτριος Καραμπερόπουλος, το 2007.

Απόστολος (1915-1950). Παντοπώλης, εργαζόταν με τον πατέρα του στο αποικιακό. Παντρεύτηκε την Ασημίνα Δημ. Μπομπότη (1921-2015). απέκτησε τους Σταύρο, Δημήτριο και Αλεξάνδρα. Ο Απόστολος πέθανε σε ηλικία 35 χρόνων στις 2 Φεβρουαρίου 1950, κηδεύσας ιερέας ήταν ο Αρτέμιος Καλούτσας⁶⁷². Η Ασημίνα παντρεύτηκε σε δεύτερο γάμο τον Πολύδωρο Γιαννουδάκη και απέκτησε τον Μιχάλη (γεν. 1957).

Ο Απόστολος Στ. Καραμπερόπουλος
(1915-1950).

Ο Σταύρος (γεν. 1944), εκδότης, παντρεύτηκε την Ροδούλα Κουστουμπάρδη, οδοντίατρο και απέκτησε δύο παιδιά, τον Απόστολο και την Κρυσταλλένια. Ο Απόστολος (γεν. 1984), εκδότης εφημ. «Κοινωνική» Πειραιά, παντρεύτηκε την Μαρία Σέκερη και απέκτησε την Παναγιώτα (γεν. 2019). Η Κρυσταλλένια (γεν. 1986) είναι χημικός.

Ο Δημήτριος (γεν. 1945) είναι παιδίατρος, διδάκτορας Ιστορίας της Ιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, συγγραφέας, επιμελητής των ολοκληρωμένων για πρώτη φορά Απάντων των έργων του Ρήγα Βελεστινλή και πρόεδρος της Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-

Ρήγα. Παντρεύτηκε την Βασιλική Κωσταρέλου (1949-2020), φαρμακοποιό και απέκτησαν τους Απόστολο, Κυριάκο, Πολύδωρο και Ασημίνα. Ο Απόστολος (γεν. 1975) παντρεύτηκε την Αθανασία Σαμιώτου και απέκτησαν τον Νικόλα (γεν. 2008) και τον Δημήτρη (2014). Ο Κυριάκος (γεν. 1977), μουσικός, από τον πρώτο γάμο με την Αλεξάνδρα Κατσαρού

672 Βιβλίο Κοίμησης Θεοτόκου Βελεστίνου 1947-1955, 1/2 Φεβρουαρίου 1950. Βιβλίο Αγ. Κωνσταντίνου 1928-1955, 2/2 Φεβρ. 1950. Ληξιαρχείο Βελεστίνου, Ληξ. Πρ. Θανάτου 4/2 Φεβρ. 1950.

Η γιαγιά Ασημίνα με τις δύο εγγονές της που φέρουν το όνομά της, από αριστ. η Ασημίνα Μ. Γιαννουδάκη και η Ασημίνα Δ. Καραμπεροπούλου.

(1977-2010) απέκτησε τον Δημήτρη (γεν. 2007) και σε δεύτερο γάμο με την Χρυσάνθη (Κρίστη) Μαραγκάκη απέκτησε την Μελοπομένη (γεν. 2017). Ο Πολύδωρος (γεν. 1978) φαρμακοποιός, παντρεύτηκε την Βάσια Φιορέντζη, νηπιαγωγό και απέκτησαν την Μαρίνα (2020). Η Ασημίνα (γεν. 1982), φιλόλογος, παντρεύτηκε τον Antonio Gambini και ζουν στις Βρυξέλλες.

Η Αλεξάνδρα (γεν. 1949) παντρεύτηκε τον Αθανάσιο Σταμούλη (γεν. 1941), εκδότη και απέκτησε οκτώ παιδιά: Αντώνη, Απόστολο (δίδυμοι), Βασίλη, Πορφύριο, Γεώργιο, Πολύδωρο, Παρασκευή και Φώτιο. Ο Αντώνης (γεν. 1973) παντρεύτηκε την Αικατερίνη Χατζηθανάση, δασκάλα και απέκτησαν τους Αλεξάνδρα (γεν. 1999), Αθανάσιο (γεν. 2001), Αναστασία (γεν. 2003), Χρυσόστομο (γεν. 2006), Άννα (γεν. 2008), Ελπίδα (γεν. 2010), Φοίβη (γεν. 2015). Ο Απόστολος (γεν. 1973), παντρεύτηκε την Χαρίκλεια Υφαντή και απέκτησε τον Αθανάσιο (γεν. 2005). Ο Βασίλης (γεν. 1975) παντρεύτηκε την Βούλα Μότσιου και απέκτησαν τους Αθανάσιο (γεν. 2002), Ζήση (γεν. 2004), Αλεξάνδρα (γεν. 2006) και Αναστάσιο (γεν. 2008). Ο Γεώργιος (γεν. 1979) παντρεύτηκε την Άννα Μυτιληναίου και απέκτησε την Δέσποινα (γεν. 2020). Ο Πορφύριος (γεν. 1980) παντρεύτηκε την Αικατερίνη Πάτσιου και απέκτησαν τους

Εκδήλωση Τιμής και Αγάπης στα 85χρονα, 2006, της γιαγιάς Ασημίνας από τα παιδιά της και τα εγγόνια της. Στην πρώτη σειρά από δεξιά τα παιδιά της έχοντας στο μέσον τη μητέρα τους Ασημίνα: Δημήτριος και Βάσω Καραμπέρπουλος, Αθανάσιος και Αλεξάνδρα Σαμουήλης, Σταύρος και Ροδούλα Καραμπέρπουλος, Μιχάλης και Όλγα Γιαννουδάκης.

Αθανάσιο (γεν. 2005), Μαργαρίτα (γεν. 2010) και Γεώργιο (γεν. 2014). Ο Πολύδωρος (γεν. 1982) παντρεύτηκε την Δήμητρα Καραϊσαρίδου και απέκτησαν την Αλεξάνδρα (2005) και την Ανθή (2008). Η Παρασκευή (γεν. 1985) παντρεύτηκε τον Νίκο Γιάντζα και απέκτησαν τον Σπύρο (γεν. 2014) και την Βασιλική (γεν. 2018). Ο Φώτιος (γεν. 1988) παντρεύτηκε την Βασιλική Πανταζή και απέκτησαν τους Κωνσταντίνα (γεν. 2014), Αθανάσιο (γεν. 2016), Θεοδώρα (γεν. 2018) και Πέτρο (γεν. 2020).

Παναγιώτα (1917-1988). Παντρεύτηκε τον Παναγιώτη Δ. Παπαγεωργίου (1913-1987), συμβολαιογράφο στο Βελεστίνο. Η Παναγιώτα τιμήθηκε από την Ι.Μ. Δημητριάδος για την φιλανθρωπική της δράση. Διορίστηκε μέλος του Ενοριακού Φιλόπτωχου Ταμείου του Αγίου Κωνσταντίνου τον Ιούνιο του 1963⁶⁷³. Απέκτησε επτά παιδιά, τους Δημήτριο, Σταύρο, Χαϊδούλα, Γιώργο, Αλεξάνδρα, Απόστολο και Μαρία.

Η οικογένεια του Παναγιώτη Δ. Παπαγεωργίου και της συζύγου του Παναγιώτας το Πάσχα του 1961 με τον παππού Δημήτριο Παπαγεωργίου και τα έξι από τα επτά παιδιά τους, Δημήτρη, Σταύρο, Χαΐδω, Αλεξάνδρα, Απόστολο και Μαρία. Απουσιάζει ο Γιώργος.

673 Αρχείο Ι. Μ. Δημητριάδος, αρ. πρωτ. 261/19 Ιουνίου 1963.

Ο Δημήτριος (1943-2014), απόφοιτος νομικής, άγαμος.

Ο Σταύρος, (γεν. 1945) συμβολαιογράφος Βελεστίνου και πρόεδρος του Μουσείου Γεωργικών Εργαλείων Βελεστίνου, παντρεύτηκε την Αικατερίνη Κούγκουλου, υπομηχανικό από τα Τρίκαλα και απέκτησε την Παναγιώτα και τον Δημήτριο. Η Παναγιώτα (Πένη) (γεν. 1974), συμβολαιογράφος, παντρεύτηκε τον Βασίλη Μήτσια, φυσικό και απέκτησε τον Δημήτριο και τον Σταύρο. Ο Δημήτρης (γεν. 1979), φιλόλογος, παντρεύτηκε την Ευσταθία (Εφη) Κόκκωτα, δασκάλα χορού και απέκτησε την Αικατερίνα (γεν. 2015) και την Μαρία-Μήνα (γεν. 2018).

Η Χαϊδούλα (γεν. 1946), φιλόλογος, παντρεύτηκε τον Ιωακείμ Τσιγάνη, μαθηματικό και απέκτησε την Σμαράγδα, τον Κλεομένη και τον Παναγιώτη. Η Σμαράγδα (γεν. 1972) οδοντίατρος, παντρεύτηκε τον Κωνσταντίνο Καρακούση, ιατρό και έχει την Μαργαρίτα. Ο Κλεομένης (γεν. 1975) ιπτάμενος αεροπόρος της Σχολής Ικάρων, παντρεύτηκε την Περιστέρα Καραντζέτζου και απέκτησε την Χαίδω και τον Παναγιώτη. Ο Παναγιώτης (γεν. 1976), αστυνομικός, παντρεύτηκε την Ρίκα Ράχχου και έχουν τον Ιωακείμ, τον Μιχάλη και την Μιρέλα.

Τα ξαδέλφια Παπαγεωργίου και Καραμπερόπουλου το 1968: από αριστ. όρθιοι, Δημήτριος Παπαγεωργίου, Αλεξάνδρα Καραμπεροπούλου, Χαίδω Παπαγεωργίου, Σταύρος Καραμπερόπουλος, Απόστολος Παπαγεωργίου. Καθιστοί, Σταύρος Παπαγεωργίου, Δημήτριος Καραμπερόπουλος και Γιώργος Παπαγεωργίου.

Ο Γιώργος (γεν. 1948), ιδ. υπάλληλος, παντρεύτηκε την Ελευθερία Παϊπάη και απέκτησε τον Δημήτρη (γεν. 1982), στρατιωτικό.

Η Αλεξάνδρα (γεν. 1951), πτυχιούχος της νομικής, παντρεύτηκε τον Δημήτριο Γιάτσιο, μαθηματικό και απέκτησε την Χριστίνα (γεν. 1979) εκπαιδευτικό και την Παναγιώτα (γεν. 1980).

Ο Απόστολος (1950-2018), φαρμακοποιός, παντρεύτηκε την Κωνσταντίνα (Ντίνα) Παπαστεργίου (γεν. 1954), φιλόλογο, και απέκτησε τους Παναγιώτη, Αλέξανδρο και Φοίβο. Ο Παναγιώτης (γεν. 1980) παντρεύτηκε την Μαρία Αποστολίνα, φαρμακοποιό και απέκτησαν τον Απόστολο (γεν. 2011) και την Ευαγγελία (γεν. 2017). Ο Αλέξανδρος (γεν. 1984), χημικός, εκπαιδευτικός. Ο Φοίβος (γεν. 1987), χημικός και δημοσιογράφος.

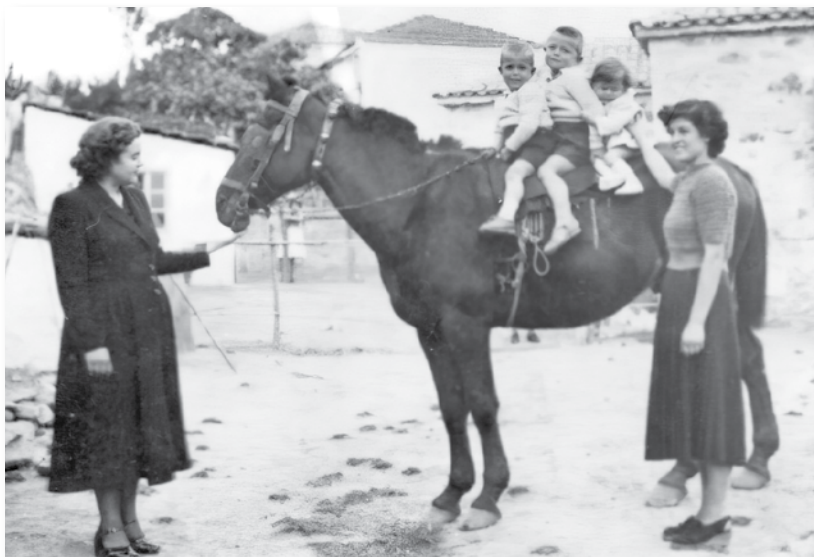
Η Μαρία (γεν. 1954), πτυχιούχος Παντείου, παντρεύτηκε τον Παντελή Γαλερίδη, εκτελωνιστή, απέκτησαν την Μελλομένη (Μένη)⁶⁷⁴.

Τριαντάφυλλος. (1920). Έμπορος, παντρεύτηκε την Άννα Οικονομίδα και απέκτησαν την Ανδρομάχη (Άντα), υπάλληλο Τραπεζίης.

Ο Απόστολος Παπαγεωργίου με τη σύζυγό του Ντίνα και τους τρεις γιούς τους, Παναγιώτη, Αλέξανδρο και Φοίβο.

674 Μαρτυρία Σταύρου Π. Παπαγεωργίου.

Οι ξαδέλφες, Κυριακή Στ. Καραμπεροπούλου και Σοφία Κ. Καραμπεροπούλου, με τα παιδιά του Απόστολου Στ. Καραμπερόπουλου ανεβασμένα στο άλογο, Δημήτρη, Σταύρο και Αλεξάνδρα το 1951.

Κυριακή (Κική). (1927-2004), άγαμη.

Δημήτριος. Πέθανε σε ηλικία ενός χρόνου στις 16 Απριλίου 1919 με κηδεύσαντα ιερέα τον παπά Μουχταρέλο⁶⁷⁵.

ΣΤ) Κώστας Τρ. Καραμπερόπουλος⁶⁷⁶, (1882-1966). Όταν ήταν μικρός κάθε μήνα κρατούσε το μπακρατσούλι του αγιασμού του π. Αγαπίου Γκριτζάνου μέχρι που ενηλικιώθηκε και του δώρισε αργότερα το σπίτι απέναντι από τον Πύργο⁶⁷⁷. Νέος έφυγε το 1904 στην Αμερική. Όταν επέστρεψε στο Βελεστίνο παντρεύτηκε το 1925 την Αγγελική (Αγγέλω) Δημ. Αλεξανδρή (1903-1990) κατά είκοσι χρόνια νεώτερη.

675 Βιβλίο Θανάτων Αγίου Κωνσταντίνου Βελεστίνου 1913-1927, 11/17 Απριλίου 1919.

676 Συνοπτική βιογραφία του έχει γραφεί από τον γιό του, Βασίλη Κ. Καραμπερόπουλο, *Ο Αμερικάνος (Κώστας Τρ. Καραμπερόπουλος)*, εκδόσεις Οσελότος, Αθήνα 2017.

677 Πληροφορία Ζωγραφούλας Τρουμπουτζιά, κόρης του Κώστα Τρ. Καραμπερόπουλου (13 Αυγ. 2020).

Απέκτησε εννέα παιδιά: Βασίλης, Σοφία, Γιώργος, Ζωγράφω, Σταύρος, Δημήτρης (δίδυμοι), Ρήγας, Ελένη και Ελευθερία.

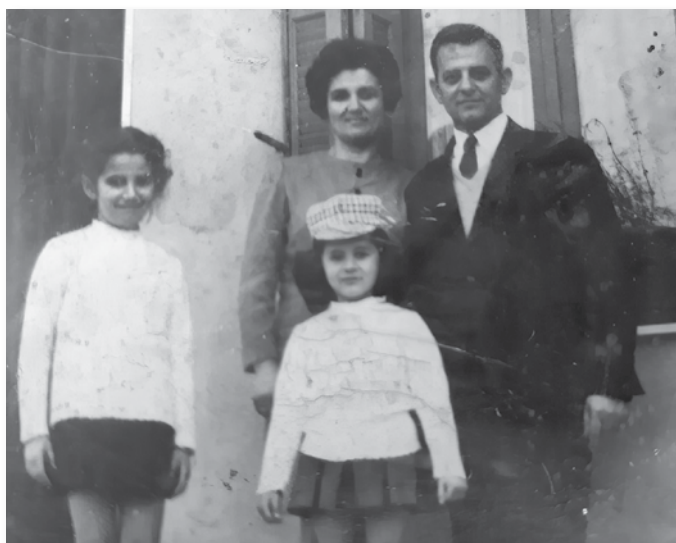

Ο Κώστας Τρ. Καραμπερόπουλος με την σύζυγό του Αγγελική (Αγγέλω).

Στο μέσον ο Κώστας Καραμπερόπουλος, η σύζυγός του Αγγέλω με τα επτά από τα εννιά παιδιά τους. Μπροστά, Δημήτρης, Γιώργος, Ρήγας, πίσω, Σταύρος, Ελένη, Βασίλης και Ελευθερία. Λείπουν η Σοφία και η Ζωγραφούλα.

Βασίλης, (1926-2019), ιδιωτικός υπάλληλος, δήμαρχος Βελεστίνου για τρεις τετραετίες από 1 Ιουνίου 1975 έως 31 Δεκεμβρίου 1986 και επί δημαρχίας του ανεγέρθηκε ο ανδριάντας του Ρήγα Βελεστινλή (1980). Παντρεύτηκε την Ευαγγελία Αρχοντή και απέκτησε την Αγγελική και την Μαργαρίτα.

Ο Βασίλης Κ. Καραμπερόπουλος με την σύζυγό του Ευαγγελία και τις δυο κόρες τους, Αγγελική και Μαργαρίτα.

Ο Βασίλης Κ. Καραμπερόπουλος το 2003 στο βήμα του Δ' Διεθνούς Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας».

Η Αγγελική (γεν. 1962), δασκάλα, παντρεύτηκε τον Σπύρο Πάππα, και απέκτησε τον Δημήτρη (γεν. 1990), Βασίλη (γεν. 1993) και την Αλκηστη-Μαρία (γεν. 1996).

Η Μαργαρίτα (γεν. 1964), γεωπόνος, παντρεύτηκε τον Αθανάσιο Κουτίδη, δάσκαλο και απέκτησαν τον Γιώργο (γεν. 1992) και την Ευαγγελία (γεν. 1995).

Σοφία (γεν. 1928), παντρεύτηκε τον Στέφανο Τάσιο (1922-2013) από την Ζαγορά και απέκτησε τους Καλλιόπη, Κυριάκο, Αγγελική.

Η Καλλιόπη, (γεν. 1957) φιλόλογος, παντρεύτηκε στην Κρήτη τον Ανδρέα Καπετανάκη, χημικό και απέκτησε τρεις γιούς.

Ο Κυριάκος (1954-2008) πτυχιούχος της Ανωτάτης Βιομηχανικής Σχολής Πειραιά, λογιστής, παντρεύτηκε την Δήμητρα Κακάση, χημικό, και απέκτησε την Σοφία (γεν. 1985), τοπογράφο και τον Στέφανο (γεν. 1987), γεωπόνο. Η Σοφία παντρεύτηκε τον Χριστόφορο Τέντη και έχει δύο παιδιά, τον Απόστολο και την Δήμητρα.

Η Αγγελική (γεν. 1968), λογιστής, παντρεύτηκε τον Άγγελο Κωνσταντούλα, λογιστή και απέκτησε τον Γιάννη (γεν. 1996) και την Παρασκευή (γεν. 1999).

Ο Στέφανος και η Σοφία Τάσιου με τα παιδιά τους, Κυριάκο, Καλλιόπη και Αγγελική.

Ο Στέφανος Τάσιος με την σύζυγό του Σοφία, ο γιός τους Κυριάκος Τάσιος με την σύζυγό του Δήμητρα και τα δυο τους παιδιά, Στέφανο και Σοφία και η κόρη τους Αγγελική με τον σύζυγό της Άγγελο Κωνσταντούλα.

Γιώργος (γεν. 1930), καθηγητής μουσικής, παντρεύτηκε την Αφροδίτη Κανέλλη και απέκτησε τους Αγγελική, Κωνσταντίνο, Δήμητρα, Στυλιανή, καθηγητές μουσικής.

Ο Γεώργιος Κ. Καραμπερόπουλος με την σύζυγό του, Αφροδίτη.

Η Αγγελική (γεν. 1962) παντρεύτηκε τον Σταύρο Καραγκούνη και απέκτησε τον Γιώργο και τον Δημήτρη.

Ο Κωνσταντίνος (γεν. 1964) παντρεύτηκε την Γεωργία Ηλιοπούλου.

Η Στυλιανή (γεν. 1971), παντρεύτηκε τον Ιωάννη Παπαβασιλείου και απέκτησε τον Αρίωνα.

Η Δήμητρα (γεν. 1974) παντρεύτηκε τον Νικόλαο Δημοσθένους, μουσικό, και απέκτησε τον Λάμπρο (γεν. 2008) και την Αφροδίτη (γεν. 2011).

Ζωγράφω (Ζωγραφούλα) (γεν. 1933), παντρεύτηκε τον Στέργιο Τρουμπουτζά (1929-1993), οικοδόμο και απέκτησε τον Δημήτρη και την Μαρία.

Ο Δημήτρης (γεν. 1957) είναι υπάλληλος στο Νοσοκομείο Βόλου, παντρεύτηκε την Ευανθία Κουρελά και απέκτησε την Γεωργία (γεν. 1989) και τον Στέλιο (γεν. 1991).

Η Μαρία (Μαρούλα) (γεν. 1960), συνταξ. υπάλληλος στο ΙΚΑ Βελεστίνου, παντρεύτηκε τον Νικόλαο Γεωργαλιό (1957-2008), υπάλληλο στην Αγροτική Τράπεζα Βελεστίνου και απέκτησε την Γιασεμή και την Ζωγραφιά. Η Γιασεμή (γεν. 1986), δικηγόρος, παντρεύτηκε τον Δημήτρη Τσιμπουκλή και η Ζωγραφιά (γεν. 1989), ιδιωτική υπάλληλος, παντρεύτηκε τον Κωνσταντίνο Χασιώτη και απέκτησε την Μαρία (γεν. 2018) και αγόρι (γεν. 2021).

Η Ζωγραφούλα με τον σύζυγό της, Στέργιο Τρουμπουτζά.

Ο Νικόλαος Γεωργαλιός με τη σύζυγό του Μαρία με τις δύο κόρες τους, Γιασεμή και Ζωγραφιά.

Σταύρος (γεν. 1934-2021), έμπορος, παντρεύτηκε την Ελευθερία Πατσή. απέκτησε την Αγγελική (γεν. 1967) και τον Κωνσταντίνο (γεν. 1969), έμπορο, που παντρεύτηκε την Ευαγγελία Θέμελη και απέκτησε την Ευαγγελία (γεν. 2007).

Δημήτρης (γεν. 1934-1999), έμπορος, παντρεύτηκε την Γεωργία Κοττάκη, απέκτησε την Αγγελική (γεν. 1966) και τον Κωνσταντίνο (γεν. 1969). Η Αγγελική παντρεύτηκε τον Δημήτριο Καλαντζή και απέκτησε τρία κορίτσια, την Γεωργία (γεν. 1990), Δήμητρα (1992) και Αποστολία (γεν. 1995).

Ρήγας (γεν. 1936), καθηγητής Θεολόγος, παντρεύτηκε την Κωνσταντίνα Μαργαριτοπούλου (1939-2021), φιλόλογο και απέκτησε τους Κωνσταντίνο, Δημήτρη και Άγγελο. Ο Κωνσταντίνος (γεν. 1968) είναι γυμναστής, μουσικός. Ο Δημήτρης (γεν. 1971) ΕΔΙΠ Πληροφορικής Πολυτεχνείου Θεσσαλίας, παντρεύτηκε την Θεοδώρα Μαγαλιού και απέκτησε την Μελίνα (γεν. 2010). Ο Άγγελος (γεν. 1974), Πολιτικό Νομικής, παντρεύτηκε την Μαριάννα Ιωακειμίδου και απέκτησε τον Αλέξανδρο (γεν. 2009).

Ελένη (γεν. 1939). Παντρεύτηκε τον Ιωάννη Τσέτη. Απέκτησε την Αικατερίνη και την Χριστίνα. Η Αικατερίνη, φιλόλογος, παντρεύτηκε τον Τζεσουάλντο Βανέλα και απέκτησε την Ιωάννα. Η Χριστίνα, πολιτικός

Ο Ρήγας Κ. Καραμπερόπουλος με την σύζυγο του Κωνσταντίνα, τα τρία τους παιδιά, Κωνσταντίνο, Δημήτρη, Άγγελο και ο Δημήτριος Απ. Καραμπερόπουλος με τον γιό του Απόστολο στο άκρο αριστερά, σε εκλογές του 1990 στο Βελεστίνο.

Μηχανικός, παντρεύτηκε τον Ηλία Γερμάνη, δάσκαλο και απέκτησαν τρία παιδιά, τον Μανώλη, την Ελένη και την Ελπίδα.

Ελευθερία (Ρίτσα) (γεν. 1943) ήταν προϊσταμένη Νοσοκομείου Αγ. Σοφίας Θεσσαλονίκης. Παντρεύτηκε τον Αλέξανδρο Παρπαρά, καθηγητή και απέκτησε τους Γιώργο, Χρυσή, Κωνσταντίνο, Αγγελική. Ο Γιώργος ήταν τραπεζικός, η Χρυσή καθηγήτρια μουσικολογίας, ο Κωνσταντίνος καρδιοχειρουργός και η Αγγελική καθηγήτρια Αγγλικής φιλολογίας.

Ζ) Καλλιόπη (Καλλή) Τρ. Καραμπεροπούλου, (1883-1974). Παντρεύτηκε τον Αθανάσιο Μπαντέκα (1888-1938) στις 20 Φεβρουαρίου του 1905. Απέκτησε τους Δημήτριο, Ρήγα, Ελισσάβετ⁶⁷⁸, Χρήστο και Λεμονιά. Η Καλλή πέθανε σε ηλικία 91 ετών.

Δημήτριος (1906-1959), γεωργός στο Βελεστίνο, παντρεύτηκε την Χρυσούλα Αγγελή (1909-2000) και απέκτησε τους Αθανάσιο, Καλλιόπη (Κικίτσα), Βασίλη και Κωνσταντίνο.

678 Μαρτυρία Βασίλη Κ. Καραμπερόπουλου και Ευγενίας Σαμαρά.

Ο Αθανάσιος Μπαντέκας (1888-1938), σύζυγος της Καλλής.

Η Καλλή Μπαντέκα (1883-1974), η αγαπημένη μικρή αδελφή του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου.

Πρωτομαγιά 1969. Διακρίνονται από αριστερά η μητέρα Χρυσούλα Δημ. Μπαντέκα, η κόρη της Κικίτσα και έμπροσθέν της ο σύζυγός της Ιωάννης Γκαρέλιας, στο μέσον ο Βασίλης Μπαντέκας με τον γιό του Δημήτριο και όπισθέν του η σύζυγός του Δέσποινα, και δεξιά η Ελένη, σύζυγος Αθανασίου Μπαντέκα με την δεύτερη κόρη τους Όλγα στην αγκαλιά, ο πατέρας της, Γεώργιος Γεροβασίλης και μπροστά η πρώτη κόρη της, Χρύσα.

Ο Αθανάσιος Δ. Μπαντέκας με την σύζυγό του, Ελένη.

Ο Αθανάσιος (1930-2007), γεωργός, παντρεύτηκε την Ελένη Παπαγεωργίου (1932-2020) και απέκτησε την Χρυσούλα, παιδίατρο και την Όλγα, δασκάλα.

Η Καλλιόπη (Κικίτσα) (1934-2018) παντρεύτηκε τον Ιωάννη Γκαρέλια (1919-2005) και απέκτησε την Μαρία, (γεν. 1955) ιδιωτική υπάλληλο, που παντρεύτηκε τον Δημήτριο Άγο και απέκτησε τον Χρυσοβαλάντη (γεν. 1988).

Ο Βασίλης (1938-2013), ηλεκτρολόγος δημόσιος υπάλληλος, παντρεύτηκε την Δέσποινα Γεροβασίλη (1938-2020) και απέκτησε τον Δημήτριο, (γεν. 1966), καθηγητή, αντιπρόεδρο του Διεθνούς Ελληνικού Πανεπιστημίου, παντρεύτηκε την Βασιλική Βογιατζή (γεν. 1976) και έχουν δυο κόρες, την Δέσποινα (γεν. 1999) και την Ελευθερία (γεν. 2003).

Ο Βασίλης Δ. Μπαντέκας με την σύζυγό του Δέσποινα και τον γιό τους Δημήτρη, καθηγητή Πανεπιστημίου.

Ο Κώστας (1944-1995), έμπορος, παντρεύτηκε την Ελένη Γεροβασίλη (γεν. 1951) και απέκτησε την Χρυσούλα (γεν. 1970) και τον Δημήτρη (γεν. 1973). Η Χρυσούλα (Χρύσα) παντρεύτηκε τον Δημήτρη Σπανό και απέκτησε την Μαρία-Ελένη (γεν. 1992) και την Κερασία (γεν. 1996). Ο Δημήτρης παντρεύτηκε την Γεωργία Φουτζοπούλου και απέκτησε τον Κωνσταντίνο και την Παναγιώτα.

Ο Κώστας Δ. Μπαντέκας με την σύζυγό του Ελένη και την κόρη τους Χρυσούλα, νύφη.

Ρήγας (1914-1964). Γεωργός. Παντρεύτηκε την Χρυσούλα Ακριβούση (1917-2009). Απέκτησε τον Αθανάσιο και την Καλλιόπη.

Ο Αθανάσιος (γεν. 1944), συμβολαιογράφος, παντρεύτηκε την Ελένη Γιαννοπούλου και απέκτησε την Χρυσούλα, συμβολαιογράφο.

Η Καλλιόπη (Πόπη) (γεν. 1947), υπάλληλος στο Δικηγορικό Σύλλογο Βόλου, παντρεύτηκε τον Δημήτριο Ποδάρα και απέκτησε τον Γεώργιο, Δικηγόρο και τον Ρήγα, καθηγητή Μ.Ε.

Ο Ρήγας Αθ. Μπαντέκας και η σύζυγός του, Χρυσούλα.

Η Καλλιόπη (Πόπη) Ρ. Μπαντέκα νύφη και δίπλα της ο αδελφός της Αθανάσιος, η μητέρα της Χρυσούλα και η γιαγιά Καλλιόπη (Καλλή).

Ελισσάβετ (1923-1991). Παντρεύτηκε τον Θεόδωρο Ιωαννίδη (1914-1997), που είχε καφενείο στο Βελεστίνο. Απέκτησε τους Φώτη, Αθανάσιο και Ευγενία.

Ο Θεόδωρος Ιωαννίδης με τους δύο γιούς του, Φώτη, Θανάση και την μικρή κόρη του Ευγενία, την πεθερά του Καλλή, την σύζυγό του Ελισσάβετ (Σαβούλα) και δίπλα της η Χρυσούλα Ρ. Μπαντέκα με την κόρη της Πόπη και όπισθεν της η Δέσποινα, σύζυγος του Παντελή Ιωαννίδη.

Ο Φώτης (γεν. 1950) δημόσιος υπάλληλος, παντρεύτηκε την Βασιλική Κομματά και απέκτησε τον Θεόδωρο και τον Λευτέρη. Ο Θεόδωρος (γεν. 1977) παντρεύτηκε την Ανδρομάχη Σταμούλη και απέκτησαν τον Φώτη (γεν. 2005), την Βασιλική (γεν. 2008) και τον Απόστολο (γεν. 2011). Ο Λευτέρης (γεν. 1981), παντρεύτηκε την Μαρία Γαργάλα και απέκτησαν τον Κωνσταντίνο (γεν. 2012) και τον Παναγιώτη (γεν. 2014).

Ο Αθανάσιος (γεν. 1952), διατήρησε το καφενείο, παντρεύτηκε την Δήμητρα Πασχαλούδη (1961-1994), απέκτησε τον Θοδωρή και τον Δημήτριο (1985-2011). Ο Θοδωρής (γεν. 1983) παντρεύτηκε την Μιχαΐλα Ψωρομήλα και απέκτησε τον Δημήτριο (γεν. 2018).

Ο Αθανάσιος Σαμαράς με την σύζυγό του Ευγενία
και τα παιδιά τους και τα εγγόνια τους.

Η Ευγενία (γεν. 1954), παντρεύτηκε τον Αθανάσιο Σαμαρά⁶⁷⁹ και απέκτησε τον Γεώργιο, την Ελισσάβητ και την Θεοδώρα. Ο Γεώργιος (γεν. 1974) παντρεύτηκε την Ελένη Μπακρατσά και απέκτησε τον Θανάση (γεν. 2007) και τον Ασημάκη (γεν. 2008). Η Ελισσάβητ (γεν. 1977) παντρεύτηκε τον Χρήστο Κολοκοτρώνη και απέκτησε τον Απόστολο (γεν. 1999) και τον Αθανάσιο (γεν. 2003). Η Θεοδώρα (γεν. 1978) παντρεύτηκε τον Βασίλη Τανό και απέκτησε την Αλεξάνδρα (γεν. 1998) και τον Σεραφείμ (γεν. 2002).

Χρήστος. Γεννήθηκε στις 3 Σεπτεμβρίου 1917, βαπτίστηκε στις 16 Φεβρουαρίου 1918⁶⁸⁰ και πέθανε σε μικρή ηλικία.

Λεμονιά. Πέθανε σε μικρή ηλικία.

679 Μαρτυρία Βασίλη Κ. Καραμπερόπουλου και Δημητρίου Απ. Καραμπερόπουλου από την Ευγενία.

680 Βιβλίο Βαπτίσεων Αγ. Κωνσταντίνου.

Η συγγραφέας του βιβλίου κατόρθωσε να παρουσιάσει τα καταγεγραμμένα στις εφημερίδες του Βόλου γεγονότα του Βελεστίνου, προσφέροντας έτσι μια εικόνα της ζωής του Βελεστίνου μετά την απελευθέρωση του 1881 και τις πρώτες πέντε δεκαετίες του εικοστού αιώνα. Η περίοδος αυτή είναι γεμάτη από σημαντικά ιστορικά γεγονότα: Ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897, Βαλκανικοί πόλεμοι, Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος, Μικρασιατική Εκστρατεία και Καταστροφή, Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος και Εμφύλιος πόλεμος 1946-49. Επί πλέον, η συγγραφέας κατόρθωσε να παρουσιάσει παράλληλα την ζωή και την δράση του Σταύρου Τρ. Καραμπερόπουλου, ενός δραστήριου ανθρώπου, που συμμετείχε στα κοινά του Βελεστίνου.